Coperta colecţiei:
VASILE SOCOLIUC

Homer

ODISEEA

Traducere de
GEORGE MURNU

Studiu introductiv şi note de
D. M. PIPPIDI

1

Ediţie definitiva

Bucureşti • 1971
Editura UNIVERS

miraculoase, am continuat munca mea, am lucrat zi şi noapte cu o bucurie şi plăcere unică. N-am cruțat nici o sforțare, nici o jertfă de timp şi nici o osteneală pentru ca, făcînd tot ce-i omeneşte cu putință, să înfățişez un Homer transfigurat aşa încît să fie al nostru, al poporului nostru, şi care, dacă Be poate, să fie mai bine actualizat decît în orice altă limbă străină.

GEORGE MURNU

CÎNTUL I

I I

O, muză, cîntă-mi mie pe bărbatul
Viteaz şi iscusit, care-ntr-o vreme, Cînd
el cu măestria lui făcuse Pustiu din
ziduri sfinte de la Troia, Nemernici
amar de ani pe lume » Şi cunoscu pe
drumul lui tot felul De oameni, de
oraşe şi de datini, Şi pătimi aşa de mult
pe mare Silindu-se să scape de
primejdii
Şi înapoi să-şi ducă pe tovarăşi*.^
Dar tot la urmă nu putu pe-aceia Să-i
mîntuie, oricît se străduise; Pieriră
din păcatul lor cu toții, *fr* C-au
lăcomit a ospăta, netoții, *s*
Din boii sacri ai Soarelui, şi-acesta r.

[1] Nelipsită din nici un poem al antichității, invocarea muzei sau a muzelor oglindeşte convingerea cîntărețului homeric despre natura tainică a inspirației poetice. Cf., mai departe, VIII, 657-658 şi Hesiod, *Theogonia,* 22-34.

[2] în originalul grec, singurul epitet aplicat lui Odiseu: *poly-tropos* („cel cu multe aspecte", „cel în stare să se adap teze la felurite situații") exprimă trăsătura de căpetenie a eroului care foloseşte nenumărate şiretlicuri, prototip al inteligenței mai curînd decît al forței.

[10] Cum s-a observat deseori, această sumară evocare a cuprin-sului *Odiseii* lasă la o parte lungi episoade ale poemului aşa CAim îl citim azi: călătoria lui Telemah (cînturilejeri" şi întîmplările lui Odiseu în Itaca (cînturile XIII—XX

Deşert făcu întorsul lor acasă. JDin toate
aceste spune-ne şi nouă vCeva, o, muză,
fiică de-a lui Joe. Vitejii toţi ceilalţi care
scăpară Pe mare şi-n război de cruda
moarte Acum erau acasă. Doar Ulise, Deşi
cu dor de ţară şi soţie, j   Qpxit   era-ntr-o
peştera-adîncată >L   £*& a. zînelor fruntaşă,
închinată, Gali£sp care-a vrut bărbat să-i
fie. Dar cînd rotirea vremilor aduse Şi ziua-n
care zeu sorociră Întorsul lui la insula Itacş^,
El nici atunci nu fu scutit de lupte Şi
chiar între ai lui. De-aceea zeii Se îndurară
toţi, afară numai De-al mării domn Neptun,
care pe dînsul Grozav fu îndîrjit pîn' la
sositul în,ţara lui. Ci-n vremea asta zeul
Era plecat departe, la poporul Etiopean ce stă
la- capul lumii Şi e-mpărţit în două, într-o
parte

[17] Aluzie, poate, la faptul că înaintea lui Homer alţi poeţi populari sau culţi cîntaseră suferinţele fiului lui Laerte.

[21] Numele *Ulise* derivă din *Ulixes:* forma latină a numelui *Odiseu.* Păţaniile învingătorilor Troiei în drumul lor spre casă formau în antichitate subiectul unei epopei cunoscute sub numele de. *IS'ostoi (întoarcerile),* atribuit lui Hagias din Trezene.

[27] în traducere exactă, expresia folosită de poet e „toarseră" *(epehlosanto),* ceea ce presupune credinţa după care „firul" fiecărei vieţi ar fi tors de zeiţele „torcătoare" — *Moirele,* mai cunoscute sub numele latin de *Parce.*

[28] Identificarea insulei astăzi numită Thiaki cu patria lui Odiseu, admisă în virtutea unei tradiţii milenare şi abia în veacul nostru pusă la îndoială de unii specialişti ai pro blemelor homerice, poate fi acum socotită sigură, în urma săpăturilor arheologice executate în insulă începînd din anul 1930.

[84] „Zeul" — e vorba de Poseidon, pomenit cu puţin înainte. Neptun e numele latin al divinităţii. [36] „Poporul etiopean" — în original *Aithi-opes* („Feţe-arse"): populaţii africane de localizare anevoioasă, numite astfel din pricina înfăţişării lor neobişnuite pentru grecii coborîţi din nord.

Locuitori spre răsărit şi de alta
Spre-apus de soare. Acolo zeul
Se duse să ia parte la un praznic
De-o sută de berbeci şi boi. Şi-n vreme
Ge-acolo petrecea în ospeţie
Ceilalţi nemuritori la Joe-n sală
Se strînseră-n Olimp, la sfat cu toţii.
Intîi şi-ntîi Părintele-omenirii '
Şi-al zeilor luă-ntre ei cuvîntul Gîndind
la soarta lui Egist măritul, Ucis de
tînărul Orest, vestitul Lui Agamemnon
fiu, şi zise: „Vai mie,
Cum oamenii mereu pe zei defaimăy
Şi-nchipuie că de la noi vin toate
fr Necazurile lor, ci dînşii singuri
Cu-a lor păcate şi-nrăiesc ursita. Aşa
Egist acum, în ciuda soartei,
Luă-n căsătorie pe femeia
Lui Agamemnon şi-i ucise soţul La-
ntoarcerea din Troia, şi el totuşi Ştia
năprasna ce urma să fie, Căci noi îi
trimisesem pe-al lui Argus

[43] „Joe" — Zeus, divinitatea supremă a panteonului homeric.

[44] Munte înalt în nordul Greciei; în Homer şi în mitologia greacă îndeobşte era socotit reşedinţa obişnuită a zeilor.

[62] Părerea după care zeii ar fi singurii'care împart binele şi răul, în chipul cel mai arbitrar, e afirmată cu tărie în *Iliada,* XXIV, 527 — 533 şi în numeroase alte locuri ale poemelor homerice. Sub acest raport, pasajul pe care-1 comentăm oglindeşte o concepţie mai nuanţată, ceea ce a îndemnat pe unii cercetători să vadă în el „cea dintîi afirmare a libe-rului arbitru din istoria eticii europene". (Gf. Introducerea pag. 14.)

[54] „In ciuda soartei": adverbul *hypermoron* implică nesocotirea rînduielii din totdeauna stabilite, epcprimată de poet prin termenul *moira,* din a cărui accepţie nu lipseşte ideea unei ordini superioare voinţei arbitrare a'zeilor antropomorfi.

[56] După legendă, Agamemnon, regele Micenei, a fost ucis,; în ziua întoarcerii victorioase de la Troia, de Egist şi del propria-i soţie Glitemnestra; episodul formează subiectul\ primei drame din trilogia lui Eshyl, *Orestia.*

[69] în mitologia greacă, Argus este paznicul cu o sută de ochi al tinerei Io, transformată în juncă de gelozia Herei, soţia lui Zeus.

Ucigător pîndeț, pe zeul Hermes, Şi-1
prevestise el să nu-1 omoare Şi nici să-i
ia soția, căci Oreste Pe-Atrid va
răzbuna, cînd va fi mare Şi jindui-va
țara lui pierdută.
Dar sfatul bun el nu vru sa-i asculte
Şi toate acum şi le plăti grămadă."
Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:
„Părinte al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii
Egist încalte-avu o moarte dreaptă;
Aşa să piară păcătoşi ca dînsul! Dar
pieptul mi se sfîşie de jale Gîndindu-
mă la bietul, înțeleptul Ulise, care-
acum de multă vreme
Tot suferă nenorociri departe
De dregii lui, pe la mijlocul mării,
Într-un ostrov silhui, bătut de valuri,
Pe unde sade zîna cea născută Din
Atlas cel avan, care cunoaşte
Adîncurile mărilor şi singur
Propteşte stîlpii nalți ce poartă cerul
De la pămînt. Gopila-acestui Atlas, Gu
sila-1 ține-acasă de tot plînge
Nenorocitul, şi-1 descîntă-ntr-una
Cu vorbe blînde, dulci şi mîngîioase

[6*] Îndepărtat din Argos de sora-i Electra în momentul uciderii lui Agamemnon, Oreste, unicul fiu al regelui asasinat, avea ; să revină în patrie pentru a-şi răzbuna părintele, ucigînd la rîndu-i pe Egist şi pe Clitemnestra. Episodul constituie V cel de-al doilea moment al trilogiei lui Eshyl: *Choephoroi* ***(Prinosul la mormint).***

[67] Numele latin al zeiței *Pallas Athena.* Interpreții mai vechi redau adjectivul *glaukopis* prin „cea cu ochi de bufnă" sau „de eucuveică" (cum, traducea Ion Caragiani), văzîndu-se în acest epitet supraviețuirea unui stadiu primitiv al reli giei greceşti, cînd Athena era adorată sub înfăţişarea unei bufnițe.

[68] După* legendă, fiu al lui Saturn, străveche divinitate ita lică, identificat cu Cronos, numele grec al tatălui lui Zeus.

[79] Se credea că Atlas, fiul lui Iapet şi al Glimenei, frate al lui Prometeu, ar sprijini coloanele pe care se înalță cerul, sau, după o altă tradiție, cerul şi pămîntul.

Doar va putea să-şi uite de Itaca. Dar el a,r
vrea măcar şi fum să vadă Ieşind din vatra
lui, şi-apoi să moara. Tu însă stai cu
inima-mpietrită, Olimpiene. Nu-ți făcea
pe voie Cu jertfele-i Ulise-n larga Troie La
tabără-ntre-ahei lîngă corăbii? De ce l-ai
urgisit aşa pe dînsul?"
Dar Joe furtunosul îi răspunse: *——^
„Ce vorbă ți-a scăpat din paza gurii, I
Copila mea? Cum pot uita vreodată '
s^ Pe acel dumnezeiesc Ulise care E
omul cel mai chibzuit şi-aduse
Prisos de jertfe zeilor din slavă?
Neptun, el singur, cutremurătorul. I-
amar pornit asupra lui; nu-1 iartăl Ca
de-al lui ochi orbi pe uriaşul \
Ciclop, pe Polifem, cel mai puternic/
Din toți ciclopii, odrăslit din fiica.
Lui Forchis, domn al marii, de zeița
Toosa, care-n fundul unei peşteri Trăise cu
Neptun împreunată. De-atunci Neptun nu-
1 pierde pe Ulise, li Ci-1 poartă-n veci
departe de-a lui țară.|p
Dar noi să chibzuim aici cu toții Să
mijlocim întorsul lui Ulise. Se va
dezmînia Neptun la urmă, Doar nu
va cuteza el, unul singur, Să deie
piept cu toți nemuritorii."
Adaose sclipind din ochi Miixerva:
„Părinte-al nostru, tu7 Saturniene, Mai
mare peste domnitorii lumii, E bine, dacă
zeilor le place întoarcerea napoi a lui
Ulise,
Pe vestitorul Hermes să-1 trimitem Să
spună zînei cea cu mîndre plete Nenfrînta
noastră, vrere, ca Ulise Prea-mult-pățitul
să se întoarne-acasa. Eu mă răped la
insula Itaca

[103] Episodul e povestit mai departe, IX, 238 şi urm.

Spre a-ndemna şi-mbărbăta mai tare Pe
Telemah, feciorul lui Ulise, Să cheme
pe ahei la adunare, S-alunge el pe
toţi ai Penelopei Obraznici peţitori
cari avuţia-i
Părăduie şi cu nemiluita
înjunghe oi şi boi cornaci şi dugleşi,
Benchetuind mereu. Apoi pe dînsul
La Sparta-1 voi petrece şi la Pilos,
Oraşul nisipos, să-ntrebe acolo;
Poate-ar afla ceva despre întorsul
Iubitului său tată, şi-ntre oameni
Umblînd ar dobîndi el bună. vază.."
Aşa vorbeşte Palas şi încalţă
Sandale dalbe veşnice de aur,
Cu care ea se poartă tot ca vîntul Pe
apă, pe uscat fără hotare. Şi-apucă
arma-i cea cu bold de-aramă O suliţă
ffîrtoasă, grea şi mare, Cu care cete
de voinici doboară
Cînd ea, născuta din puternic tată,
S-avîntă-asupra lor înverşunată. Şi
năvălind de pe Olimp se duse Şi la
Itaca se opri-n cetate, Pe prag la
poarta curţii lui Ulise.
Cu lancea-n mînă ea părea că-i Mentes,
Al casei vechi prieten, domnitorul

127 în lumea zugrăvită de *Iliada* şi de *Odiseea* aheii reprezintă seminţia cea mai numeroasă din Grecia Centrală şi Pelopones. în schimb, numele *Hellenes,* sub care totalitatea triburilor greceşti aveau sa rămînă cunoscute în istorie, la Homer serveşte să indice pe locuitorii unui restrîns teritoriu din Tessalia, *Hellas.*

134 Situat în regiunea de nord-vest a Peloponesului, între gurile rîurilor Alfeu şi Neda, Pilos-ul lui Nestor prezenta particularitatea de a se găsi în singurul punct al peninsulei unde ţărmul stîncos face loc unor dune de nisip: de unde epitetul locului.

140.116 Versurile erau înlăturate în antichitate de criticul Aristarch, care sublinia puţina lor legătură cu contextul unde se citesc. Fiecare în parte figurează de altminteri în locuri felurite ale *Iliadei* sau ale *Odiseii.*

Poporului din Tafos. Dete-acolo De peţitorii
cei trufaşi. Pe prispă Cu toţii petreceau la
joc cu zarul Şezînd pe piei de boi ucişi de
dînşii. în jurul lor stăteau, slujindu-i,
crainici Şi harnici slujitori; de o parte
unii Amestecau cu apă-n oluri vinul, *
Ceilalţi spălau la mese cu bureţii Şi le-
aşezau naintea lor în pripă Şi împărţeau la
toţi belşug de carne. Pe oaspe-1 vede
Telemah întîiul De unde sta-ntre peţitori,
cu suflet Îndurerat, gîndind de-ar fi să-i vie
Cumva viteazul tată, din palatu-i Sa-
mprăştie pe peţitori, să-şi ieie Din nou
domnia şi stăpîn să fie Pe-averea lui. Şi
cum sta el pe gînduri Aşa-ntre peţitori,
zări pe zîna Şi-ntins la poartă merse
plin de ciudă, Că mult stătuse nepoftit
străinul, S-apropie şi-1 apucă de mînă Şi
suliţa-i primind, îi zise astfel:
„Noroc şi bun sosit la noi, străine! (
Poftim la masă-ntîi şi-apoi vei spune
Nevoia ce te-aduse.[a] Aşa grăindu-i,
Porni-nainte şi-1 urmă Minerva.
Cînd amîndoi intrară-n casa mare,
La stîlpu-nalt se duse el şi lancea O
strînse-n toc frumos cioplit, pe unde

152 Tafos, insulă lîngă ţărmul vestic al Greciei Centrale, la vărsarea în Marea Ionică a rîului Acheloos. Corăbieri şi negustori, ca toţi vecinii lor din aceste părţi, tafienii şi-au cîştigat în lumea veche faima de piraţi cutezători.

154 Textual: „cu pietre", folosite ca jetoane într-un joc al cărui caracter exact nu-1 cunoaştem. Zarurile ajunse pînă la noi din antichitate datează dintr-o vreme mai nouă.

178 încăperea centrală a palatului homeric, aşa cum e descris de poet şi ni l-au pus sub ochi săpăturile arheologice, e o sală mare lipsită de ferestre, avînd în mijloc vatra şi slujind ca loc de petrecere pentru oaspeţii stăpînului. Femeile îşi aveau iatacul lor retras, de care va fi vorba în alt loc al poemului.

Erau şi alte suliţi, o grămadă, Lăsate de Ulise, şi pe zîna O duse şi-o pofti aci să şadă Pe scaun învelit c-o frumuseţe
De lăicer cu feluri de podoabe, Cu scăunaş de răzimat picioare, Şi-apropie de dînsa pentru sine Un scaun împestrit.
Stătu departe De peţitori, ca nu cumva străinul, De zarvă supărat între obraznici, La masa lui nemulţumit să fie
Şi mai deoparte dînsul pe-ndelete Să-ntrebe despre dusul său părinte.
Aduse apă de spălat pe mînă O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele Şi-nt inse-o masă bine geluită. Apoi cinstita chelăriţă-âduse Şi-i dete pine şi bucate
multe Şi-1 omeni cu tot ce-aveau păstrate. Şi-un bucătar aduse-apoi friptura De carne felurită şi mai puse Pe lîngă ei
cîte-un pocal.de aur Şi un paharnic se purta pe-aproape Şi vin le mai turna amîndurora.
Iirtrară-apoi şi peţitorii mîndri, Pe rînd şezură-n scaune şi-n jeţuri, Iar slujitorii apă le turnară Pe mîini ca să
&e spele; în panere Ticsiră pîne roabele, feciorii Ulcioarele cu vin încununară. Cu mînile-ncepură-apoi mesenii
Să umble la gătitele bucate,
Iar cînd de-ajuns mîncară şi băură Ei mai avură grijă şi de alta,
De cîntec şi de joc, dichisul mesei. O strălucită liră puse-un crainic

217 „Liră", în greceşte *kitharis* sau *phorminx:* instrument muzical cu şapte coarde de lungimi egale şi cutie de rezonanţă, folosit de cele mai multe ori pentru a acompania cînturi monodice sau corale.

Ir

în mînile lui Femiu, care bietul Cînta silit de peţitori la mese, Şi el frumos din strune sta să cînte.

Iar Telemah s-apropie cu capul, Ca nu cumva vrun altul să-1 audă, Şi zise-aşa Minervei: „Dragă oaspe, Te-ai supăra de ce-am să-ţi spun eu ţie? Aceşti netrebnici au numai o grijă, Să cînte şi să joace; nu le pasă Căci din avutul altuia se-mbuibă Nepedepsiţi, avutul celui care Va fi pierit, iar oasele-i albite Zac putrezind pe undeva-ntr-o ţară Sau sînt rostogolite de talazuri. De l-ar vedea-n Itaca-ntors pe dînsul, Cum ar dori ei toţi să fie-ndată, In groaza lor, mai sprinteni de picioare Decît bogaţi în aur şi-n veşminte! Dar el muri acum de. moarte crudă Şi nu mai tragem noi nici o nădejde, Să spuie-oricine-ar fi că el se-ntoarnă. E dus de pe pămînt şi nu mai vine. Dar spune-mi drept, răspunde-mi la-ntrebare: De unde, cine eşti? Şi cum se cheamă Oraşul şi părinţii tăi? In care Corabie-ai sosit? Şi cum vîslaşii Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dînşii? Că n-ai venit pe jos, de bună seamă. Mai spune-mi una drept şi fără-nconjur, Căci voi să ştiu de vii întîia oară Ori eşti prieten părintesc? Şi alţii Prea mulţi se perindară-n casa noastră, Căci tata-a fost un om umblat prin lume." Răspunse zîna cea cu ochi albaştri:

„Adevărat îţi voi grăi. Sînt Mentes, : / Şi înţeleptul Anhial mi-e tată.

[218] Numele revine şi în cîntul XXII, 402 şi urm.

[248] într-o vreme cînd drumurile în afara propriului teritoriu puneau în primejdie libertatea şi avutul călătorului, asemenea legături de ospeţie ofereau unica posibilitate d* întreţinere a unor relaţii paşniqe de schimb.

Sînt domnul tafienilor, poporul
Călătoreț pe ape. Aici cu soții Corabia mi-am abătut acuma Călătorind pe-ntunecata mare Spre alte seminții, după aramă De la Temesa şi duc fier cu mine.
Corabia mi-e lîngă mal oprită, Departe de oraş, în schela Reitron Sub pădurosul Neion. Noi prieteni De mult sîntem, de la părinții noştri. . Ți-ar spune dacă-ntrebi pe moş Laerte,
Bunicul tău viteazul, despre care Aud că nu mai calcă prin cetate, Ci stă departe tot **fălind la** țară, C-o slujnică bătrînă ce-i dă hrană Şi de băut, cînd bietul nu mai poate
De ostenit, după ce-abia se trage
Prin țarină şi-n vie. Venii acuma,
Căci auzii că tatăl tău e-n țară.
Dar văd că zeii calea i-o curmară,
\Caci nu e dus de pe pămînt Ulise,
Ci-i viu, împiedicat pe largul mării,
Într-un ostrov. Bărbați haini, sălbatici Acolo-1 țin pe undeva cu sila. Eu nu sînt ghicitor şi nici de semne Tîlcuitor, dar iată-ți dau de veste
De mai nainte cum mă-nvață zeii Şi cum socot că trebuie să fie. El n-o să mai rămînă multă, vreme Răznit de țară. Chiar de-o fi cu lanțuri

---

258.259 Localizarea Temesei a prilejuit discuții încă din antichitate: Tamassos în Cypru sau Tempsa în Italia de Sud, e vorba oricum de un loc bogat în aramă, deosebit de prețioasă într-o vreme cînd majoritatea armelor şi a uneltelor era încă de brtfnz. Pasajul presupune o mai mare răspîn-dire în lumea greacă a fierului decît se putea crede după celelalte date ale epopeii, ceea ce a fost interpretat ca un indiciu de noutate a întregului cînt.

26i_262 Pomenite în acest unic text, nici Reitron, nici Neion nu pot fi localizate cu exactitate.

278.279 Aiuzie ia cunoaşterea viitorului prin interpretarea zborului păsărilor, practicată de-a lungul întregii antichități.

De fier legat, va născoci un mijloc De-ntoarcere, că prea-i dibaci şi vrednic. Dar spune-mi tu adevărat şi mie De eşti cumva chiar fiul lui Ulise. Grozav îi semeni după ochi şi faţă, Gă-1 ştiu pe el, ne întîlneam adese Nainte de plecarea lui la Troia Cu alţi viteji din Argos pe corăbii; De-atunci eu nu-1 văzui, nici el pe mine." Iar Telemah cuminte-aşa-i răspunde:

„Ţi-oi spune-adevărat, cinstite oaspe. Sînt fiul lui, c-aşa îmi spune mama, Dar ştiu şi eu? Că nimeni de la sine Pe tatăl său nu-1 poate şti vreodată. Mai bine însă mă năştea pe mine Un om mai norocos, rămas acasă, Stăpîn pe-avere pîn'la bătrîneţe.

Dar vai, cel mai de plîns din toată lumea Se zice-a fi părinte-al meu, că, asta Voiai să ştii." Grăi atunci Minerva:

„Dar zeii au făcut ca neamul vostru Şi-n viitor să aibă tot un nume, Căci are Penelopa fiu cuminte. Ci lămureşte-mi mie încă una Şi spune-mi drept. Ce-nseamnă lumea as Şi-acest ospăţ? Ce caută la tine? E praznic ori e nuntă? Căci desigur Nu-i cislă-aici. Cum ei petrec în sală Benchetuind, îmi par de tot obraznici. S-ar mînia oricare om de treabă, Venind pe-aici, cînd ar vedea atîta Neobrăzare." Telemah răspunse:

„Fiindcă-ntrebi şi mă descoşi, străine Să-ţi spun. Bogată, binecuvîntată Fusese casa asta cîtă vreme Bărbatul cel vestit trăia în ţară. Dar altfel vrură-acum nemuritorii

---

lui.

Cei scornitori de rele, că pe dînsul Necunoscut cu totul îl făcură, Mai mult decît pe-oricare om din lume, Căci nu l-aş fi jălit aşa de tare, De-ar fi pierit alături de tovarăşi Pe cîmpuî de la Troia sau la sinul Prietenilor lui, după ce dînsul Ar fi gătat războiul. Toţi aheii Aveau să-i nalte un mormînt şi însuşi Lăsa un nume bun ca moştenire La fiul său. Dar azi fără mărire Vîntoasele-1 răpiră şi se duse Necunoscut şi neştiut de nimeni, Lăsîndu-mi mie numai dor şi jale. Dar nu-1 jălesc, nu-1 plîng numai pe dînsul,
Că şi-alt blăstem mi-au pus la cale zeii. \Toţi tinerii fruntaşi de prin ostroave Din Same, din Dulichion, din Zachintos Gel păduros, precum şi toţi mai-marii Din ţară, din Itaca cea pietroasă,
\jPe maica mi-o peţesc şi-mi toac-averea. De teamă, ea nu poate să-i respingă Şi nici să-ncheie-aşa căsătorie Şi ei îmi risipesc avutul casei, Ba în curînd m-or pierde şi pe mine." Se mînie Minerva-atunci şi zise:
„Vai, cum ţi-ar trebui acum Ulise U
Gel dus, ca el să puie-o dată mîna A Pe-aceşti sfruntaţi de peţitori! Dă, Doamne, Pe loc să vie şi să stea la uşă
Gu chivără, cu scut, cu două suliţi,

828 Ga în *Iliada,* numele *Panachaioi* sluieşte să indice totalitatea seminţiilor greceşti asociate în expediţia împotriva Troiei.
832 Personificări monstruoase ale mişcărilor din atmosferă; în grecest e: *Harp yiai.*
838 Împreună cu Itaca-Thiaki, ostroavele pomenite în text (toate mai întinse şi mai rodnice decît patria eroului) alcătuiau probabil o'uniune asupra căreia domnise Odiseu înainte ca prelungita-i lipsă să fi slăbit legăturile ce uneau cele patru insule. Zachintos e Zante de astăzi; Same e Ghefalonia; localizarea insulei Dulichion e mai puţin sigură.

Aşa cum îl văzui întîia oară
Cînd bea şi petrecea în casa noastră.
Pe vremea cînd venea de la Efira,
De-acasă de la Ilos Mermeridul, Căci şi acolo merse el cu vasul Umblînd după otravă pierzătoare De uns săgeţi pe boldul de-aramă. Dar Ilos nu-i dădu, fiindu-i teamă
De cei-de-sus, doar tatăl meu îi dete, Căci prea-1 iubea pe el. Aşa Ulise, De s-ar ivi-ntre peţitori acuma, Ce moarte grabnică şi nuntă-amară Le-ar da el tuturor! Dar stă în mîna
Celor-de-sus ca el să vie-n ţară Spre-a-i pedepsi. Deci te îndemn pe tine, Să chibzuieşti cum ai putea din casă / Pe peţitori s-alungi. Ascultă dară Şi ia aminte sfaturile mele. e,
Pe-aheii cei viteji pofteşte-i mine
La sfat şi spune-ţi în vileag cuvîntul Luînd pe zei ca martori. Sfătuieşte Pe peţitori la casa lor să plece împrăştiindu-se. Iar dacă mama
Rîvneşte-a se nunti, să se întoarcă La tatăl ei cel mare şi puternic. Părinţii ei au s-o mărite-acasă Şi au să-i deie-aşa de multă zestre

354 Homer cunoaşte cel puţin două aşezări cu acest nume: una în ţinutul'thesproţilor (Epirul de astăzi), alta în Argolida — Corintul de mai tîrziu.
358 în ciuda faptului că în *Iliada* şi în *Odiseea* nu se folosesc săgeţi otrăvite, tradiţii pomenite întîmplător sau etimologia anumitor termeni dovedesc că într-o epocă mai veche otrăvirea vîrfurilor de săgeată era practicată în chip obişnuit. Numele grec al otrăvii — *toxikon* — e un adjectiv format de la substantivul *toxon,* care înseamnă „arc".
364.365 Textual: „pe genunchii zeilor", expresie a stilului formular, epic.
378 Riguros vorbind, *eedna,* cuvîntul aci tradus prin „zestre", înseamnă darul făcut de ginere socrului în schimbul miresei, obicei curent în lumea descrisă de Homer (mai departe XVIII, 354-360; cf. *Iliada,* IX, 146; XI, 242-244). Instituţia zestrei propriu-zise *(pherne, proix)* e mai recentă

Cum i se cade fetei lor iubite.
Iar pentru tine am un sfat temeinic,
De vrei s-asculți. Alege-ți cea mai bună.
Corabie cu douăzeci de oameni (Şi pleacă-n
lume,-ntreabă şi pe alții • De tatăl tău cel
dus de mult, că poate
Ți-or spune ei ceva ori auzi-vei
Vrun zvon purces din slavă, care face Pe
oameni şi mai lăudați să fie. întîi te du
la Pilos şi întreabă Pe luminatul Nestor
şi de-acolo
La Sparta, la bălanul Menelaos. Căci el
din toți oştenii din Ahaia Sosi cel mai
din urmă de la Troia. De-auzi că-n viață-
i tatăl tău şi vine, Mai poți s-aştepți un
an, cu tot necazul;
Dar dac-auzi că-i mort şi nu mai este,
Venind napoi, să-i-nalți mormînt în țară,
Să-i faci o strălucită-nmormîntare, Cum
eşti dator, şi să măriți pe mama. Gînd
isprăveşti şi pui la cale asta,
Gîndeşte-atunci cum vei putea mai bine
Pe-aceşti nemernici să-i omori în casă Pe
față sau cu vicleşug. Nu-ți sade Să fii
copil, cînd eşti aşa de mare. N-auzi tu ce
vestit ajunse-Oreste
In toată lumea, după ce răpuse

în societatea greacă, şi această confuzie de termeni îndreptățeşte presupunerea că versurile 377 — 379 ar fi interpolate.

389 Domn în Pilos, cel mai bătrîn dintre capii de oşti porniți împotriva Troiei, Nestor e o figură neuitată în galeria de eroi ai *Iliadei.* In *Odiseea* rolul lui e redus, dar nu mai puțin simpatic, cum se va învedera în cîntul al III-lea^

390 Al doilea fecior al lui Atreu, fratele lui Agamemnon şi soțul Elenei, a cărei răpire de către Paris dăduse naştere, după legendă, războiului troian.

396 Fireşte, un mormînt gol *(kenotaphion)*, aşa cum obişnuiau grecii sa ridice celor căzuți printre străini, multă vreme după ce credința care dăduse naştere acestui rit încetase de a mai avea rădăcini în sufletele lor.

399_4io Autenticitatea acestor versuri, care prelungesc în chip nefiresc sfaturile Athenei, contrazicînd îndemnul din versurile 369 şi urm., a fost cu drept cuvînt pusă la îndoială.

Pe-acel viclean Egist care-ucisese
Pe tatăl său? Şi tu dup-arătare,
Prietene, eşti prea frumos şi mare
Şi deci destul de tare ca urmaşii
De bine să vorbească şi de tine. Dar
eu te las şi mă cobor la mare, La
vasul meu, căci oamenii m-adastă Cu
nerăbdare-aeolo. Tu ai grijă Şi ține
minte sfaturile mele."
Iar Telemah la rîndu-i zise: „Oaspe,
Cu drag mi-ai cuvîntat ca un părinte Şi
vorbele-ți eu nu mai scot din minte, Mai
stai însă puțin, cu toată graba Plecării
tale, pînă faci o baie
Să-ți răcoreşti şi inima şi trupul, Şi-n
urmă% plecare să te bucuri Primind un
dar de preț şi foarte mîndru, Odor de
amintire de la mine Cum se cinstesc
prietenii-ndesine." ,
Minerva cea cu lucii ochi răspunse:
„Nu mă sili să stau, că-i zor de ducă.
Iar darul care-ți place să mi-1 dărui, Mi-
1 dai la-ntors să-1 duc la mine-aeasă, De
este-aşa frumos, şi eu pe urmă
Să mă plătesc precum ți se cuvine."
Aşa vorbi Minerva şi se duse,
Ca pasărea zbură pe nevăzute.
Ea-i dete lui curaj şi bărbăție
Şi-n suflet îi trezi un dor şi-o jale
De tatăl său mai tare ca-nainte.
Şi-n sine socotind, uimit rămase; i
Simți că fuse-un zeu şi-ndată merse
La pețitori el arătos ca zeii.

V

Iar între pețitori cînta cu lira-i
Faimosul cîntăreț. Ei stau in juru-i
Şi-i ascultau cîntarea despre soarta
Cea jalnică ce le ursi Minerva

425 Vezi mai înainte nota la versul 67.

^ ^*m*

Aheilor la-ntoarcerea din Troia.
Din casa ei de sus luînd aminte
(Dumnezeiescul cîntec Penelopa,
jpopila preacuminte-a lui Icariu,
înduioşată iese din odaie —-Şi
se coboară jos pe nalta scară, Nu
singură, ci întovărăşită
De două slujitoare. Cum ajunse
La peţitori mîndreţea de femeie,
Stătu pe pragul sălii măiestrite,
C-un luciu văl acoperindu-şi faţa.
Alături stau femeile-i cinstite,
Şi zise-atunci de lacrimi podidită La
înzeitul cîntăreţ: „Tu, Femiu, Mai ştii şi
alte cîntece vrăjite, Isprăvi de oameni şi
de zei, slăvite De cîntăreţi. Din ele cîntă
unul
La cei de faţă stîndu-le aproape, Iar ei
să-şi beie vinul pe tăcute, Dar mîntuie-
acest cîntec de durere, Căci nu mai pot
de jalea ce m-ajunse. Mi-e dor în veci şi
tot mi-aduc aminte
De sufletul acela, de bărbatul A cărui
veste merse pretutindeni Şi-i răspîndită-n
Argos şi-n Helada." Dar chibzuitul
Telemah răspunse:
„De ce tu, mamă, nu laşi după voie
Iubitul cîntăreţ să ne desfete.
De-nvinuit doar nu sînt cîntăreţii, Ci
Joe care-aşa cum vrea şi-i place

[443] Episoadele răzleţe ale acestor suferinţe, în antichitate cîntate în lungul poem al *Întoarcerilor,* atribuit lui Hagias din Trezene, se citesc în cînturile III şi IV ale *Odiseii.*

[444] Iatacul femeilor *(thalamos)* face parte din planul obişnuit al oricărei locuinţe nobile din epoca homerică; el era situat deasupra sălii bărbaţilor *(megaron),* cu care comunica prin scara pomenită în versul 448.

[457] în credinţa poetului, plăcerea procurată de poezie **nu-i** străină de oarecare vrajă *(thelxis).* La fel se exprimă Hesiod în versurile 96—103 ale *Theogoniei.*

In lume fiecărui parte-i face. Să
nu ne fie cu bănat că Femiu
Ne viersuie-a danailor răstrişte,
Căci oamenii mai bucuros ascultă
Cîntarea cea mai nouă ce s-aude,
îndură-te şi-ascultă şi tu, mamă,
Că nu numai Ulise, ci şi alţii
Aşa de mulţi au mai pierit ia Troia.
Dar du-te tu-n cămara ta şi vezi-ţi
De stative, de furcă, şi sileşte Pe
roabe ca să deie zor la lucru. De
cuvîntări vor îngriji bărbaţii
Şi mai cu seamă eu, stăpînul casei."
Uimită ea se napoie-n odaie;
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se pe urmă \
Cu roabele-mpreună ea în catul \
De sus al casei, îşi plîngea bărbatul\ Cel
dus de mult, pînă ce somn prielnic Pe
pleoape lin îi picură Minerva.
Făcură larmă-atunci şi gură multă
în sala cea umbroasă peţitorii
Cu toţii ahtiaţi după femeie. Dar
Telemah aşa le zise-ntîiul:
„Voi, peţitori ai mamei mele, care Vă
bateţi joc de noi din cale-afară, Să stăm
acum la masă să petrecem
In linişte şi zarva să-nceteze,
Că-i bine s-auzim pe cîntăreţul
Dumnezeiesc cu viersu-i plin de farmec.
Iar mîne toţi să ţinem adunare Ca să vă
spun cuvîntul meu pe faţă
Şi fără-nconjur să ieşiţi de-aicea, * Din
casa mea. Vă pregătiţi aiurea I, Ospeţele,
mîncaţi avutul vostru (/ Poftindu-vă
pe rînd unii pe alţii, Iar de vă pare vouă
mai cu cale
Şi cu folos să irosiţi averea

[473] E concepţia îndelung expusă de Ahile în *Iliada,* **XXIV,** 527 şi urm.

De la un singur om, daţi iama-ntr-însa* Dar eu într-ajutor chema-voi zeii, Ca dînşii să vă dea răsplată dreaptă, La mine-n casă moartea să v-ajungă
Şi nimenea să nu vă mai răzbune."
Aşa el se răsti, iar ei cu toţii^ Muşcînd de ciudă buzele cu dinţii, Se minunau cum Telemah rostise Guvintele-ndrăzneţe. Dar îndată
Răspunse Antinou Eupitianul:
„De bună seamă, Telemah, chiar zeii Te-nvaţă să ne iei de sus şi-obraznic Aşa să cuvîntezi. Să nu dea Joe Vreodată să fii domn peste Itaca,
Cu toate că ai drept la moştenire." Dar Telemah lui Antinou îi zise: „Ţi-oi spune verde, chiar dacă te mînii: Aş vrea să-mi deie Cel-de-sus domnia. Socoti că ăsta-i răul cel mai mare
Ce pot să-1 aibă oamenii pe lume? Dar nu e rău să cîrmuieşti poporul, Că-ndată ţi se-mbogăţeşte casa Şi eşti mai preţuit de lumea toată. Ci domni mai sînt şi alţii în Itaca,
Bătrîni şi tineri. Dintre dînşii unul Domnească, dacă-i mort acum Ulise. Eu vreau să fiu aici stăpînul casei Şi-al robilor ce tata-i dobîndise." Iar Evrimah, feciorul lui Polibos,
Grăi-mpotrivă: „Telemah, se ţine De zei cine să fie domn în ţară.

625 Propriu vorbind, regalitatea homerică nu e ereditară, ci electivă, deşi — în cele mai multe cazuri — între membrii aceleiaşi familii. Gf. mai departe versurile 534—536.

[531] în regimul de democraţie militară descris în *Iliada* şi *în Odiseea* „regele" *(basileus)* nu e un monarh: puterile şi iniţiativa lui sînt mărginite de autoritatea unei adunări obşteşti şi a unui sfat compus din capii unor grupe sociale î» subo[redacted]dine. Gf. situaţia din Scheria, descrisă în cîntul VIII, 536 şi urm.

64o_54i Nu în înţelesul că regalitatea ar fi de drept divin, ci în acela[redacted]că singuri zeii pot şti cine va ocupa locul lui Odiseu»

Tu stăpîneşte-ţi casa ta şi-averea. Păzească Dumnezeu pe cine silnic Te va prăda de-avere, cîtă vreme
Itaca-i locuită! Dar din parte-mi,
Preabunule, vreau să te-ntreb de oaspe, De unde veni el, din care ţară Şi unde-i s-află neamul şi moşia? Ţi-aduse ştire de sosirea tatii?
Sau vine după treburi de-ale sale? Cum se sculă şi repede o şterse Şi n-aşteptă o clipă să-1 cunoaştem! Părea că-i om de seamă după faţă." Iar socotitul Telemah răspunse:
„E dus pe veci şi nu se mai întoarce Părintele-mi, o, Evrimah. De-acuma Nu cred în ştiri, să vie de oriunde, Şi nici nu iau în seamă prevestirea Prorocului la noi chemat de mama
Şi întrebat anume. Dusul oaspe E Mentes, are tată pe-Anhialos Cel ortoman şi-i domn peste poporul Din Tafos cel călătoreţ pe mare." Aşa vorbi, măcar că el ştiuse
Că-n oaspe a fost zeiţa întrupată
Iar peţitorii iarăşi se porniră La chef nebun, la cîntec şi la jocuri, Şi petrecură pînă pe-nserate. Dar cum îi apucă la chef amurgul,
Plecară toţi acasă să se culce.
Căzut pe gînduri, Telemah se duse Să doarmă în iatacu-i nalt, deoparte Clădit anume,-mprejmuit de-o curte De toată frumuseţea. După dînsul
Păşi cu facle-aprinse Evriclea,

[673] Aluzii izolate lasă să se înţeleagă că „palatul" lui Odiseu, înconjurat de o vastă incintă, cuprindea mai multe clădiri de locuit şi cel puţin un „celar", destinat păstrării avuţiilor stăpînului (cf. II, 454-469). „Iatacul" lui Telemah euna din clădirile risipite în curtea palatului, în legătură cu care săpăturile arheologice efectuate în Itaca n-au adus nici o lumină.

O roabă-a lui de treabă ce-a fost fiica Lui Op, odrasla lui Pisenor, şi pe care Odată, cînd era în floarea vîrstei, Cu-
averea sa Laerte-o cumpărase
Cu preț de douăzeci de boi, şi-n casă O prețuia la fel cu-a *lui soție; Dar nu s-apropie nicicînd de dînsa, De teamă să
nu-şi supere femeia. Cu Telemah a mers atunci bătrîna
Cu facle aprinse-n mînă; dintre roabe Doar ea-1 iubea mai mult, că din pruncie Pe Telemah la sînu-i îl crescuse.
Deschise uşa la iatacul trainic, Pe dăltuitul pat şezu flăcăul,
îşi scoase straiul moale şi-1 întinse In mînile bătrînei pricepute. Ea straiu-mpături şi, netezindu-1, în cui pe lîngă
patul lui îl prinse. Ieşi pe urmă din iatac şi uşa
De o verigă de argint o trase
Şi de curea împinse-apoi zăvorul.
Iar Telemah acolo peste noapte, \ Culcat sub cerga-i moale de tigaie, M Visa la drumul ce-i croise zîna.

C Î N T U L II

A doua zi, cînd se iviră zorii Trandafirii, feciorul lui Ulise Din patu-i se sculă, îşi puse haina, Cu sabia-?scutită se încinse, Şi după ce pe dalbele-i picioare Legă frumoase tălpi, ieşi din casă întocmai ca un zeu la-nfăţişare. Şi porunci la crainicii cu glasul Răsunător să strige şi să cheme Pe aheii cei pletoşi la adunare. Crăiniră ei şi-aheii s-adunară.

Iar cînd apoi era în păr soborul, Veni şi el la sfat cu lancea-n mînă, Nu singur, că era-nsoţit în urmă De doi ogari fugaci. în vremea asta Minerva-asupra-i revărsa din slavă Un har dumnezeiesc. Şi toată lumea, Cînd el s-apropia, privea uimită, în jeţul părintesc şezu voinicul, Bătrînii îi făcură loc. Egiptiu

[680] Valoare considerabilă, dacă ne gîndim că în *Iliada o* **sclavă** dată ca premiu şi lăudată pentru iscusinţa ei în tot **soiul** de munci e preţuită patru boi (XXIII,' 705).

---

[10] Cum s-a relevat în nota la I, 531, în regimul de **democraţie** militară, care e forma de organizare politică a **lumii homerice,** adunarea poporului are căderea de a lua **hotărîri în toate** problemele interesînd obştea.

[20] Capii grupelor sociale subordonate autorităţii **lui Odiseu,** în unele cazuri şi ei purtători ai titlului de *basileus.* **Numele** *Aigyptios* („Egipteanul") lasă să se bănuiască **legături între**

Deschise vorba cel dintîi, moşneagul
Ingheboşat, de-multe-ştiutorul. Căci fiul
sau plecase în corăbii La Troia sub
povaţa lui Ulise,
Războinicul Antif, pe care-n urmă.
Ciclopul cel sălbatic îl ucise In peşteră
şi-1 pregăti de cină în urma celorlalţi
ai lui tovarăşi. Gi mai avea trei fii, pe
Evrinomos,
Un peţitor şi el; ceilalţi acasă Vedeau
numai de-a tatălui moşie. Dar tot pe-
acela nu-1 uita moşneagul, Ci-1 tînguia
şi-1 căina de-a pururi. De-aceea-
nlăcrimat luă. cuvîntul:
„Itacieni, voi daţi-mi ascultare. De
cînd plecă măritul crai Ulise Cu armia-
n corăbii, niciodată, Noi n-am avut nici
sfat, nici adunare. Şi cine-acum ne
strînse? Ce nevoie
Aşa-1 sili pe el, bătrîn sau tînăr, Ga să
ne-adune? Auzi el oare *t* Vreo veste că
oştirea noastră vine Şi răspicat vrea
nouă să ne-o spuie Ga unul care-o ştie
de nainte?
Sau despre alte treburi de-ale obştii Va-
nştiinţa şi va întinde vorba? Un om de
preţ îmi pare cine-aduce Mulţimii un
folos. Să deie Domnul Sa fie după
gîndul bun ce-1 are!"
Aşa vorbi, iar fiul lui Ulise Se
bucură că i-a menit a bine. Deci
scoală-se voind să cuvînteze Şi
merge în mijlocul adunării

familia acestui fruntaş itacianlşi Valea Nilului, **a** cărei legendară bogăţie atrăgea — în adoua jumătate a mileniului al II-lea î.e.n. — nu numai pe negustorii, dar şi pe **piraţii din** întreaga lume egeeană. Gf., mai departe, XIV, **328** şi urm. [26] Gf. IX, 370 şi urm.

„Sfatul" — *thokos,* de cele mai multe ori *boule* — **format** din „bătrînii" pomeniţi în versul 20; pentru **„adunare"** *(agora),* vezi nota la versul 10.

Şi stă-n picioare. Crainicul Pisenor,
Chitit la minte-i pune sceptru-n mînă,
Iar el întîi moşneagului răspunse:
„Bătrîne, aci-i şi-1 poţi cunoaşte-ndată Pe
cine-a strîns poporul; eu sînt doară, Căci
prea mă doare jalea ce m-ajunse. &• N-am
nici o ştire despre-ntorsul oastei S-o spun
curat aici ca unul care Ar şti-o de nainte,
nici mi-e gîndul Să cuvîntez de treburile
obştii, Ci numai de nevoia mea, de răul Cfc
Ce-n casă mă lovi în două chipuri. Pierdui un
tată bun, cîrmuitorul De-odinioară-al vostru,
cel de-a pururi Ca un părinte blînd cu toţi
supuşii. Şi iat-acum un rău cu mult mai
mare Stă casa să mi-o năruie şi-avutul
Să-mi spulbere cu totul. Năvăliră Ca peţitori
asupra maicii mele Şi-n ciuda ei o tot peţesc
feciorii Fruntaşilor de-aici, din toată ţara.
Ei nu-ndrăznesc să meargă la Icariu, La
tatăl, ei ce singur poate fiica Să şi-o-
nzestreze el şi s-o mărite Cu cine-ar vrea şi
i-ar veni mai bine, Ci-mi tabără la noi în
toată ziua Şi-mi taie oi şi boi şi capre
grase, Benchetuiesc şi beau fără măsură Şi-n
mare parte-averea-i risipită, Căci nu-i un om
precum a fost Ulise Să-ndepărteze de la noi
blăstemul. Să ne-apărăm noi nu sîntem în
stare

[M] în alte împrejurări simbol al sceptrul serveşte aci să exprime caracterul »uie^« «*------- venţiei în discuţie. La fel, în Atena secolelor V—IV î.e.n., -vorbitorul chemat la tribună îşi va pune pe cap **o cunună de mirt.** [76] Frate al lui Tyndareus, personaj altminteri **necunoscut.** Cf. XV, 22.

[77] Originalul grec spune: „să hotărască darurile" **(pe care cel** ales ca ginere era ţinut să le ofere socrului). **în legătură cu** această deprindere, vezi nota la I, 378.

Şi dac-am face-o, vai de noi, căci bieţii
Sîntem cu totul nedeprinşi la arme. M-
aş apăra, dacă mi-ar sta-n putere, Căci
prea-i nesuferită starea asta; în
chip înjositor îmi piere casa. Să
vă-nciudaţi şi voi, s-aveţi ruşine, Că
vede lumea de prin ţări vecine. Vă
temeţi şi de-a zeilor mînie, Ga nu
cumva,-ndîrjiţi de-aşa păcate, Pe voi
acum să prindă duşmănie. în numele lui
Joe şi-al dreptăţii Ce întruneşte oameni
şi-i desparte, Curmaţi, prieteni, jaful şi-n
cumplita-mi Durere mă lăsaţi să sufăr
singur, Că nu vă duşmăni preabunu-mi
tată Şi nici un rău nu vă făcu vreodată,
Ca voi acum să vă răstoarceţi răul Şi să
mă duşmăniţi lăsînd în voie Şi păsuind
aşa pe-acei nemernici. Mai folosit aş fi
eu dac-avutul Şi turmele de voi mi-ar fi
mîncate, Căci poate m-aş alege-apoi c-o
plată. Doar m-aş ţinea de voi prin tot
oraşul Şi tot aş stărui pînă ce-averea De-
a binelea mi-ar fi înapoiată. Dar astăzi
mi-e zadarnică durerea, De voi, de
nepăsarea voastră dată."
Aşa vorbi răstit cu ochii-n lacrimi Şi la
pămînt apoi trînti toiagul, Şi-a fost
cuprins de milă tot poporul. Tăcură molcom
toţi; cu graiuri aspre Nu cuteză nici unul sa-i
răspundă, Doar Antinou aşa-1 primi din
gură! „Hei, tinere, care vorbeşti cu ifos,
Tu, nenfrînate, ce ne spui palavre Ca să ne
faci de rîs şi de ocară? De loc nu ţi-s de vină
peţitorii, Ci maică-ta, mehenghe nentrecută.
Căci iată sînt trei ani şi-acuma patru De
cînd cu şiretenie ne'înşaîă, Dă tuturor
nădejde şi trimite

La fiecare vorbă, şi momeală, Pe
cînd ea are gînduri osebite. Mai
născoci şi-o altă-nşelătură:
La stativele-n casă-i aşezate Ea
începu a ţese-o pînzetură Subţire şi
prelungă,-apoi ne zise:
«Voi tineri peţitori ai mei, acuma Cînd
răposat e soţul meu Ulise,
Mai aşteptaţi şi nu grăbiţi cu nunta, Să
isprăvesc întîi această pînză, Să nu mi
se destrame urzitura, Că vreau să fie
giulgiul lui Laerte, Cînd nemiloasa
moarte o să-1 culce,
Ca nu cumva femeile-aheene
Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu negiulgiuit la moarte,
Cînd el agonisise-atîta-avere».
Aşa ne spuse şi-o crezurăm, proştii,
Ea ziua tot lucra la pînza mare, Dar
peste noapte la lumini de torţe Ea deşira
tot ce lucrase ziua.
Aşa ne tot prosti trei ani de-a rîndul Şi
o crezurăm noi, dar iat-acuma,
în anul cel de-al patrulea ne-o spuse
Femeia care bine o ştiuse, Şi noi am
apucat-o şi-am văzut-o Cum dînsa deşira
frumoasa-i pînză. De-aceea şi silită de
nevoie
Ţesutul şi-1 găti pînă la urmă. Dar ca s-
o ştii şi tu şi tot poporul, Aşa-ţi răspund
prin mine peţitorii: Dă drumul mamei tale
şi-o zoreşte Să ia de soţ pe cine-o*
sfătuieşte
Părintele-i şi-i place ei mai bine. Iar
dacă mult aşa ne va mai fierbe Cu
darurile ei şi cu ştiinţa Ce cu prisos
îi dărui Minerva —,

[129] Motivul „pînzei destrămate", foarte popular **de-a lungul** întregii antichităţi, revine în alte două locuri în *Odiseea:* XIX, 177-203 şi XXIV, 171-200.

De ştie lucru minunat de mînă
Şi-o taie capul şi-i aşa măiastră
Cum n-auzim c-au fost odinioară
Frumoasele aheilor, Alcmena Şi Tiro şi
Micena cea-nstemată, Că n-aveau ele
mintea Penelopei —,
Ea n-a brodit-o bine de-astă dată,
Că peţitorii n-or să cruţe rostul Şi
bunurile tale cîtă vreme Va face
ea cum azi o-nvaţă zeii. Cu asta
dobîndeşte mare vază,
Dar tu pierzi o grămadă de-avuţie.
Noi nu plecăm la ţară, la moşie, Şi nici
aiurea pînă ce cu unul Din noi, cu
cine vrea, nu se mărită." Iar chibzuitul
Telemah îi zise:
„Cum pot din casa mea să scot cu sila
Pe-aceea care m-a născut pe mine Şi m-a
crescut, o, Antinoul Pe urmă Ştim noi că
tata-i mort şi nu trăieşte Pe undeva? Şi
greu e pentru mine
Să dau despăgubire-aşa de mare Bunicului,

mea p^-xoa^ p ş M-
ar pedepsi şi (Xhimnezemm-ar bate,
Căci mama, la pletf&rea ei de-acasă,
Se va ruga de-amarnicele Furii, Şi
oamenii mă vor huli pe mine. Nu
pot hain să fiu ~~aşa cu m~~ama. Şi
dacă vouă vi-i necaz de asta,
Plecaţi din casă, pregătiţi aiurea
Ospeţele, mîncaţi avutul vostru
de-i voi trimite-acasă Cu vrerea mea p^-
xoam^ Apoi şi tata £
b

---

[167] Soţia lui Amfitrion din Teba, mama eroului legendar Heracles.

[168] Pentru Tiro, cf. XI, 304 şi urm. Legenda spunea că Micena e o zînă, fiica rîului'lnachos, principalul curs de apă din „însetatul" Argos.

[186] Telemah se gîndeşte,probabil, la restituirea bunurilor dăruite de Icarios Penelopei, cu prilejul căsătoriei ei cu Odiseu.

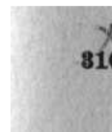
«o J_n greceşte *Erinnyi* — erau în mitologia elină divinităţi răzbunătoare ale vărsărilor de sînge şi, îndeobşte, **ale** încălcărilor dreptului familial.

Poîtindu-vă pe rînd unii pe alţii. Iar de vă pare vouă mai cu cale Şi cu folos să spulberaţi averea De la un singur om, daţi iama-ntr-însa. Dar eu într-ajutor chema-voi zeii Ga să vă dea răsplata cuvenită Şi-n casa noastră să v-ajungă moarte Nerăzbunată." Aşa vorbi voinicul, Iar Joe cel cu ochii mari trimite Doi vulturi care zboară de pe munte. Ei zboară un răstimp cum bate vîntul, Alăturaţi, cu âripile-ntinse, Dar cînd ei pe la mijloc se-arătară, Deasupra adunării zgomotoase Rotindu-se, din aripi ei bătură, în ochii peţitorilor priviră Pieirea lor vestind, şi sîîşiindu-şi Cu ghearele grumajii şi obrajii, La dreapta o zbughiră prin oraşul Itacian. Şi cînd văzură-aheii Aceste zburătoare, se ciudiră Şi nu se dumireau ce o să fie. Dar al lui Mastor fiu, moş Aliterse, Viteazul care printre cei de-o seamă Era mai bun tîlcuitor de semne Şi la ştiinţa zilelor de mine, Cu bun temei aşa-ncepu vorbirea: „Itacieni, voi daţi-mi ascultare Să cuvîntez şi să vă spun anume Părerea-mi despre peţitori, căci mare E pacostea ce-i paşte-acum pe dînşii, Doar nu va zăbovi prea mult Ulise Departe de iubiţii lui. Aproape Fiind el undeva, le unelteşte Acestor procleţi tuturor pieirea,

Ba vom păţi-o şi-alţii mulţi din ţară,
De prin ostrovul limpede Itaca. Deci
noi să chibzuim cu mult nainte

"^Tterpret al zborului parilor. Cf., mai departe, versurile 253-255 şi XV, 698.

Cum s-ar putea să-i înfrînâm odată Ori ei să-şi curme jaful de la sine Şi asta le-ar fi lor pe loc mai bine. Eu nu sînt ghicitor pe apucate, Ci ştiutor deplin precum arată Ce-i prevestisem lui Ulise-odată De-a fir-a păr cum are să-i se-ntîmple, Cînd el cu oastea-i a plecat la Troia. I-am spus că după multele-i păţanii Şi după ce-şi va pierde pe tovarăşi, în douăzeci de ani se va întoarce La el acasă neştiut de nimeni. Şi toate acestea se-mplinesc acuma." Dar Evrimah, feciorul lui Polibos, Aşa se năpusti la el: „Moşnege, Mai bine du-te-acasă şi ghiceşte La fiii tăi, ca nu cumva vreodată Să li se-ntîmple vrun necaz,

şi lasă Pe mine-aici, că sînt cu mult mai meşter Ca tine-n prorocire. Cîte păsări Nu zboară-n veci sub soare! Dar nu toate Sînt

oamenilor piază-rea sau bună. Ulise-acum o fi pier

departe Cum trebuia să pieri şi tu cu dînsul, Căn-ai mai fi pu

it tut cobi atîta Şi nu l-ai fi-nteţit aşa cu gura Pe îndîrjitul Telemah, că doară Vei căpăta vrun dar la tine-acasă Din partea lui. Dar eu ţi-oi spune una, Şi spusa mea va fi îndeplinită: De-1 mai smomeşti şi-1 mai întarţi pe tînăr, Tu hîtru vechi şi ştiutor de multe, Chiar el întîi va pătimi mai tare Şi tot nu va putea să-şi facă voia. Apoi pe tine te-om globi, bătrîne, Aşa de greu ca-n suflet să te doară Ba chiar să-ţi f*e toată-amărăciunea. Dar eu pe Telemah în faţa lumii

244 Din aceştia, zece reprezintă durata războiului **troian, alţi** zece, rătăcirile pe drumul întoarcerii.

îl sfătuiesc pe mama s-o îndemne Să meargăea la tatăl ei acasă. Părinţii ei au s-o mărite-acolo Şi au să-i deie-aşa de multă zestre Cum i se cade fetei lor iubite. Căci nu se vor lăsa de loc aheii De greul lor petit. Doar nu ne temem De nime, nici de Telemah cel gureş, Nici vrem să' ştim cumva de prorocia Zadarnică ce tu ne-o-ndrugi, bătrîne, Ca astfel să te duşmănim mai tare. Averea-i vom mînca-o fără milă Şi ea va tot scădea pînă ce-amînă Nuntirea-i cu aheii Penelopa. De dragul ei noi aşteptăm de-a pururi, Ne tot sfădim rîvnindu-i frumuseţea Şi nu umblăm la altele, cu care Ni-i dat să ne-nsoţim fieştecare." Iar socotitul Telemah răspunse:

„Voi, peţitori măriţi, în treaba asta Eu nu vă rog şi nici mai stau de vorbă,; O ştiu doar cei-de-sus şi toţi aheii. Dar daţi-mi mie-un vas să plec pe mare Şi douăzeci de oameni să iau drumul Incoace-ncolo, să mă duc la Sparta Şi la oraşul nisipos, la Pilos. Să-ntreb de vine tatăl meu, că poate Mi-ar spune-un om ceva ori auzi-voi Vrun zvon

puAş

casa-i toată I-o-ncredinţase cînd pleca la Troia Şi-orînduise de bătrîn s-asculte,

Ga el să ţie toate-n stare bună.
Şi, om cu cap, aşa vorbi bătrînul:
„Itacieni, voi daţi-mi ascultare Să
cuvîntez. De-acum să nu mai fie Vrun
domn stăpînitor pornit spre bine* Şi
cruţător şi blînd şi cu dreptate, Ci veşnic
rău, tiran şi făr-de-lege,
Căci iată cum a fost uitat Ulise De toţi
supuşii lui, cu care dînsul A fost aşa de
bun ca un părinte! Dar nu mi-e chiar de
peţitorii mîndri^ Că ei, minaţi de cugete
viclene,
Fac silnicii, ei doar îşi pun viaţa Cînd
zilnic storc averea lui Ulise Gîndind că el
e dus şi nu mai vine. Ci mi-e de voi
ceilalţi, de tot poporul,. Că staţi aşa-
mpietriţi, nu faceţi gură
Şi nu-nfrînaţi odată pe nemernici,
Măcar că sînteţi mulţi, iar ei o mînă."
Dar Leocrit al lui Evenor zise:
„Hainule, bezmeticule Mentor, Ce
vorbă spui şi-ndemni să ne-nfrîneze?
Să fie şi mai numeroşi bărbaţii,
Cu greu ne^r bate şi ne-or da în lături De
la ospăţ. Să vie chiar Ulise Pe mîndrii
peţitori să-i afle-acasă Benchetuind şi să
poftească dînsul
Din sală să ne-nlăture; nevasta-i
De loc n-o să se bucure de-ntorsu-i, Oricît
e dorul ei de mare; el acolo Pieri-va
mişeleşte, dacă luptă Cu noi care sîntem
mai mulţi la număr.
Deci vorba ta-i prostie. Hai dar, oameni,,
Vă-mprăştiaţi la treburi fiecare. La drum
pe Telemah grăbească-1 Mentor Şi
Aliters, ei care sînt prieteni Cu tatăl său
de mult. Dar cred că dînsul₇
Chiar locului de-ar sta, şi din Itaca Mai
află ştiri şi n-ar mai bate drumul."
El zise şi pe loc se sparse sfatul.
Poporul tot* se răspîndi pe-acasă,

Iar peţitorii spre palat porniră.
Dar Telemah s-a dus pe mal departe Şi
mînile spălînd în mare-albastră, Minervei
s-a rugat: „Ascultă, doamnă, Tu care ieri
venitu-mi-ai acasă Şi m-ai povăţuit pe
neagra mare
Să mă pornesc, să-ntreb de vine tata
Cel dus de mult, ci nu mă las-aheii
Să fac cum vrei, şi mai ales mişeii,
Trufaşii peţitori". Aşa se roagă.
Minerva-atunci asemenea lui Mentor
La glas şi la făptură-i se năzare
Pe lîngă el şi-i cuvîntează astfel:
„Tu n-ai să fii nevrednic, slab de minte, O,
Telemah, dacă bărbata fire A lui Ulise e
sădită-n tine
Spre-a fi şi tu ca el îndemînatic La faptă
şi la grai, călătoria Nu-ţi poate fi-n
deşert şi fără ţintă. Dar dacă nu eşti fiul
Penelopei Şi-al lui Ulise, atunci mă tem
că poate
Tu nu vei izbîndi după dorinţă. Puţini copii
s-aseamănă cu tatăl, Ba cei mai mulţi sînt mai
prejos de dînsul, Puţini şi cei mai buni. Dar
cum în viaţă Tu nu vei fi nici prost şi nici
nevolnic,
Eu cuget c-ai să duci la capăt lucrul. Deci
nu te mai uita ce pun la cale Şi chibzuie să
facă peţitorii Nesocotiţi, că n-au ei cap, nici
umblă Pe drumul drept, nici bănuiesc c-
aproape
Li-i moartea şi-n aceeaşi zi cu toţii
Vor fi răpuşi. De loc n-o să-ntîrzie
Plecarea ta pe calea cea croită. Căci
eu ca părintesc al tău prieten Voi
pregăti corabie şi însumi
Te-oi însoţi la drum. Deci du-te-acasă

[353] Cf. Hesiod, *Munci şi zile,* 724—725: „Nicicînd, în zorii zilei, să nu oferi lui Zeus prinos de vin înainte de **a-ţi** fi spălat mîinile; la fel şi celorlalţi zei: altminteri nu te-ascu[1]. ta şi nu-ţi împlinesc rugile".

La pețitori, fă rostul de merinde
Şi-n vase-orînduieşte-ți-le toate.
Ia-n chiupuri vin şi-n tari burdufuri toarnă
Făină care-i mana şi puterea
Bărbaților. Eu strînge-voi din gloată
Ortaci de drum tocmiți de bunăvoie.
Şi cum în schelă sînt atîtea vase
Şi vechi şi noi, voi căuta-ntre ele
Să văd care-i mai bun şi pregătindu-1,
Noi repede-o pornim pe largul mării."
Aşa-i vorbi Minerva, iar voinicul,
Cum auzi al zînei grai, nu stete, Ci se
grăbi spre-acasă cu mîhnire. Găsi pe
mîndrii pețitori în sală. Pîrleau în curte
vieri, jupeau la capre, Iar Antinou ieşi
nainte-i vesel, De mînă-1 strînse şi-ncepu
el astfel:
„Mai las-o moale, Telemah băiete, Şi nu mai
face gură, nu fi aprig, Nu-ți pune-n minte
vorbă rea, nici lucru. Ci bea şi ospătează ca
nainte. Ți-om pune la-ndemînă noi de toate,
Corabie şi vîslitori pe-alese, Ca mai curînd s-
ajungi la sfîntul Pilos, Să-ntrebi de
luminatul tău părinte." Iar Telemah lui Antinou
răspunse:
„Dar nu mai pot să stau cu voi trufaşii Şi
să petrec în tihnă la ospețe Şi tot cu gura-
nchisă. Nu vi-i vouă De-ajuns, o, pețitori,
că-mi risipirăți Atît-avere dalbă pîn-acuma
Cît eu am fost încă un prunc? Dar astăzi,
Cînd eu sînt mare şi-nțeleg prea bine Cuvîntul
celorlalți şi creşte-n mine Şi vlaga şi
priceperea,-am să caut Asupra-vă să fulger
moarte-amară, Ori plec la Pilos, ori rămîn în
țară. Pleca-voi în corabie străină Şi tot
zadarnic n-o să-mi fie drumul, De n-am un
vas al meu, de nu-mi dați oameni C-aşa vă
vine vouă mai cu cale."

Grăind smunci el mîna sa din mîna Lui
Antinou. Şi-n vreme ce de masă Se îngrijeau
prin casă, pețitorii Cu vorbe-
nfruntătoare, cu batjocuri îl împroşcau. Şi-aşa
zicea cutare Din tinerii semeți: „De bună
seamă Gîndeşte Telemah sa ne omoare. Deci
vrea s-aducă dînsul ajutoare Din Sparta
sau din Pilos nisiposul, Căci prea de tot se
zbate după asta. Ori vrea s-apuce calea spre
Efira, Ca el de-acolo, din mănoasa țară S-
aduc-aici otrăvuri pierzătoare Şi-n vin
să le strecoare şi cu ele Pe toți să ne răpuie."
Altul zise: „Dar cine ştie dacă el pe mare
Călătorind şi lăinicind departe De-ai lui nu
va pieri ca şi Ulise. Şi ne-ar prii aşa
mai bine nouă, Ne-am împărți avutu-i tot şi
casa-i Am da-o mamei lui şi celui care I-ar fi
bărbat." Aşa vorbeau flăcăii, Iar Telemah se
coborî-n eelarul Înalt şi-ncăpător pe
unde tata-i Avea grămezi de aur şi de-aramă
Şi lăzi cu haine şi de-ajuns în vase Ulei
mirositor. Steteau-năuntru Înşiruite la perete
chiupuri Cu vin curat şi vechi, o
băutură
Cu gust plăcut, dumnezeiesc, păstrată De
dragul lui Ulise ca să beie Cînd el acasă s-ar
întoarce-odată Sleit de-atîtea suferinți. Celarul
Avea închisă poarta cu canaturi De
scînduri groase, țapăn încheiate, Pe unde zi
şi noapte sta de pază

[444] Cf., mai sus, nota la I, 358.
[456] Sub formă de lingouri, de felul celor descoperite de arheologi cu prilejul săpăturilor din Creta şi din alte locuri ale bazinului egeean.

i

Şi-avea de toate grijă chelăriţa, Bătrîna cea sfătoasă Evriclea. Pe ea chemînd-o, Telemah îi zise:

„Măicuţă, hai şi scoate-mi în ulcioare Din vinul cel mai bun păstrat de tine, Gîndind că poate va veni vrodată Nenorocitul, vrednicul meu tată, De va putea să scape de la moarte. Vreo douăsprezece umple-mi şi cu dopuri Astupă-le vîrtos şi în burdufuri Cusute bine toarnă, tu fă,ină La moară măcinată şi să fie De douăzeci măsuri făina toată. Tu singură să ştii de treaba asta. Să fie strînse toate la o parte, Căci eu de-acolo le ridic diseară Cînd mama în iatac o să se suie Şi are să se culce. Eu plec mîne La Sparta şi la Pilos nisiposul Să-ntreb de tata, s-aflu dacă vine."

Aşa-i vorbi, iar maica Evriclea De groază prinse-a se boci şi astfel, Cu jale tînguindu-se,-i răspunse:

„Cum te-ai gîndit, tu, fătul meu, la asta? Şi unde vrei să mergi în largul lumii, Tu singur, fiu iubit? Măritu-ţi tată Pieri-n străinătate depărtată. Şi cum te-i duce,-ndată peţitorii Din urmă vor pîndi să te omoare Cu vicleşug şi-or împărţi-ndesine întreagă-averea ta. Rămîi tu dară Şi bucură-te-n pace de-ale tale. Nu trebuie să suferi tu necazuri * Nemernicind pe marea cea pustie." Dar socotitul Telemah îi zise:

„N-ai grijă, maică, nu voi face asta De capul meu, un zeu îmi dete sfatul.

[479] Mai exact: „trecută prin rîşniţă", făina de o calitate superioară celei obţinute prin simpla zdrobire a grăunţelor în piuă.

Ci jură-te că nu vei spune mamei Nainte de vreo unsprezece zile Şi chiar mai bine pînă ce n-aude Că eu sînt dus şi n-o apucă jalea, Ca nu cumva de plîns să-şi strice faţa."

Aşa el zise, iar bătrîna face Un straşnic jurămînt că nu-1 va spune. Şi după ce se jură pe toţi zeii, Ea scoate în ulcioare vin şi toarnă Făină în cusutele burdufuri.

Iar Telemah apoi se-ntoarce-n sală, S-amestecă-ntre peţitori. într-asta La altceva se mai gîndi Minerva: Asemenea lui Telemah la faţă Schimbîndu-se, ea colinda oraşul, Oprea pe oameni şi le da de ştire Şi-i îndemna spre seară să s-adune La vasul iute-plutitor, pe care De la feciorul falnic al lui Froniu, De la Noemon îl ceru, şi dînsu! Cu drag îl jurui. Iar mai în urmă, Cînd soarele-asfinţise şi amurgul întunecase drumurile toate, împinse atunci corabia pe mare Şi-o pregăti cu feluri de dichisuri Purtate de un vas şi pe la capul Limanului o-nţepeni, şi-ntr-însul Gorăbieri se strînseră-mpreună, Iar zîna-nsufleţi pe fiecare. Atunci şi alte mai făcu Minerva: Se furişă în casa lui Ulise La peţitori, le picură pe gene Somn dulce-ademenindu-i, cînd beau vinul Şi cupele luîndu-le din mînS. Deci ei plecară prin oraş să doarmă, Cădeau de somn şi nu mai stau la masă.

**L Apoi Minerva cea cu ochi albaştri, Din nou la chip şi-n glas leită Mentor, Pofti pe Telemah afară-n faţa Palatului: „Voinice,-i zise, iată Stau gata-acuma soţii tăi la vîsle, Aşteaptă să porniţi. Deci haidem iute, Să nu mai zăbovim călătoria."

Aşa vorbi şi grabnică zeiţa Porni nainte, el mergea în urmă. Iar cînd spre vas se coborau la mare Pe prund, găsiră-acolo pe tovarăşi Cu plete lungi. Şi Telemah le zise:

„Haidem, fîrtaţi, merindele s-aducem, Căci ele stau grămadă strînse-acasa. Nimic nu ştie mama de plecare,

Nici roabele, afară doar de una."

Aşa grăi şi el purcese-ntîiul, Iar ei din urmă. Toate le cărară Şi-n vasul plutitor le-adăpostiră Cum poruncise fiul lui Ulise.

El se sui la urmă-n vas, Minerva Naintea lui şezu pe după cîrma Corăbiei şi Telemah alături.

Gorăbierii dezlegară vasul, Apoi intrară şi pe bănci şezură. Minerva le stîrni un vînt prielnic, Munteanul ce pe-ntunecata mare Sufla şi şuiera cu-nverşunare. Iar Telemah, zorind pe-ai lui tovarăşi, Le-orîndui să puie-acum dichisul; Ei ascultau de vorba lui şi-ndată Catargul cel de brad îl ridicară Şi-1 împlîntară-n grinda cea scobită Şi bine-1 arcăniră-n două laturi Şi-ntinseră pe el vintrele albe Cu bine răsucitele curele. Iar pînza se umfla, de vînt bătută, Şi valu-ntunecat vuia în jurul Grindeiului corăbiei pornite; Ea alerga şi drum tăia pe ape. Iar cînd aşa ei puseră dichisul

[887] Vîntul de apus, austrul. Din Itaca spre^Pilos direcţia exactă e NNV-SSE.

Corăbiei lor repezi şi smolite, Turnară vin şi cu ulcioare pline Făcură paos zeilor cei pururi Şi mai ales Minervei cea cu ochii Strălucitori. Iar zîna peste noapte Şi pînă-n zori călători cu dînşii.

CÎNTUL III

Cînd soarele din strălucinda mare
Ieşi pe bolta cerului de-aramă Spre-a
lumina pe zei şi-orice suflare De pe
pămînul darnic în bucate, Sosiră ei cu
vasul lor la Pilos, A lui Neleu temeinică
cetate. Pe mal aveau pilenii sărbătoare
Cinstind pe-al mării zeu albastru-n plete.
Buhai murgani jertfeau pe-a lui altare

[2] în concepţia despre univers a poetului homeric, cerul e un coviltir rigid, construit din aramă (cf. *Iliada,* V, 504 şi XVII, 404). Izolată apare afirmaţia din *Odiseea,* XV, 437 (cf. XVII, 755), după care cerul ar fi de fier.

[6] Regiunea din Pelopones peste care domnea Nestor fiind în plină epocă clasică un ţinut rural, lipsit de centre orăşeneşti, aluzia la „temeinica-i cetate" a fost îndeobşte socotită ca o invenţie poetică. Abia în zilele noastre, cercetări arheologice pe locul presupusei reşedinţe a fiului lui Neleu au scos la iveală ruinele unui vast palat şi, într-una din încăperile acestuia, un mare număr de tablete scrise într-o limbă abia acum în urmă descifrată, greaca vorbită de strămoşii elenilor cîteva veacuri după pătrunderea în Peninsula Balcanică. Gf. introducerea la *Iliada,* ed. a Ii-a, pag. 8 — 10, şi mai sus pag. 10, n. 3.

[8] Epitetul *kyanockaites* înseamnă în greceşte „cel cu plete de *kyanos"* (sau asemănătoare acestui soi de pastă sticloasă, colorată în albastru). Despre *kyanos* şi utilizarea lui în lumea homerică, vezi şi nota la *Iliada,* XI, 24.

In nouă şezători. La fiecare
Şedeau bărbaţii stol cîte cinci
sute Şi vite aveau în faţă cîte
nouă. Gustau cu toţii fripte
măruntaie Şi zeului ardeau
alese buturi.
Iar călătorii traseră de-a dreptul Şi
strînseră vintrelele,-odgoniră
Corabia-n liman, apoi ieşiră,
Minerva-ntîi, iar Telemah din urmă,
Şi ea cu graiul i-apucă nainte:
„Tu, Telemah, să n-ai acum sfială
Cît de puţin. De-aceea doar pe mare
Călătorişi, ca tu să-ntrebi de tata,
i Ce soart-avu şi ce pămînt l-ascunse. y
Să mergi întins la călăreţul Nestor,[7] Ca
să vedem ce-o fi ştiind de dînsul. Tu roagă-te
de el să-ţi spuie verde, Doar nu te va minţi,
că-i prea cuminte." Iar chibzuitul Telemah
răspunde:
„Dar cum să merg şi să mă port cu dînsul?
La grai cu rost nu sînt deprins, o,
Mentor, Ruşine-i ca un tînăr sa întrebe
Pe un bătrîn." Dar zîna-aşa-1 învaţă:
„La unele o să te-ajute mintea, La
altele vrun zeu, căci nu-mi închipui
Că te-ai născut şi ai crescut pe lume
Neocrotit de zei". Aşa vorbindu-i,
Porni nainte repede Minerva,

[10] După unii interpreţi, ar fi vorba de nouă rînduri de bănci, fiecare cu cîte 500 de locuri; după alţii, de nouă locuri de adunare distincte, fiecare cu mai multe rînduri de bănci. Mai important de reţinut e corespondenţa dintre aceste nouă „şezători" şi cele nouă *poleis* asupra cărora — după *Iliada,* II, 591—602 — ar fi domnit Nestor. Tot aşa, amănuntul că la expediţia troiană pilenii participaseră cu 90 de corăbii, fiecare purtînd un echipai de 50 de bărbaţi *(Iliada,* II, 602; cf. XVI, 170).

[24] Poemele homerice nu cunosc încă o cavalerie în înţelesul de mai tîrziu al termenului, ci numai care de luptă asemenea carelor folosite de regii hittiţi şi de faraonii egipteni (cf., mai departe, XIV, 373). „Călăreţul" Nestor e deci numai „strunitorul de cai" Nestor, deprins să lupte din car, ca toţi ceilalţi conducători ahei şi troieni.

Iar el păşi pe urmele zeiţei.
Sosiră ei în toiul sărbătorii
Pilenilor, pe unde sta moş Nestor Cu
fiii lui. Tovarăşii alături Ospăţul
pregăteau, frigeau la cărnuri Şi în
frigări înfeliau o parte. Dar cum
văzură pe străini, grămadă
Veniră toţi, îi strînseră de mină, Şi-i
îmbiară-n rînd cu ei să şadă. Intîi dar
Pisistrat Nestorianul S-apropie şi pe-
amîndoi de mînă Cu drag luîndu-i, i-
aşeză la praznic
Pe blănuri moi peste prundişul mării,
Pe-aproape de-a lui frate Trasimede, De
tatăl lui. Le împărţi friptură, Şi vin
turnă într-un potir de aur. Direse-apoi
potirul spre Minerva
Şi zise-aşa: „închin-acum, străine,
Stăpînitorului Neptun, căci tocmai La
praznicul acestui zeu veniraţi.
Închină-te şi-urează cum e data Şi-
ntinde apoi şi soţului paharul
Cu vin mieros; s-o fi-nchinînd şi dînsul
La zei, de care toţi avem nevoie. El e
mai mic, de-o seamă-ar fi cu mine, De-
aceea-ntîi ţi-1 dau potirul ţie." Aşa
vorbi, şi i-a-nmînat paharul.
Se bucură Minerva de purtarea-i
Cuminte şi la locul ei, că-i dete Chiar
ei întîi potirul cel de aur, Şi-ndată pe
Neptun ruga fierbinte: „Ascultă-mă,
Neptun, zguduitorul
Pămîntului, şi nu te pune-n poară
Cu noi cei rugători la-ndeplinirea
Urărilor. Dar mai întîi de toate Pe
Nestor şi pe fiii lui măreşte-i Şi
pentru marea sărbătoare-a jerfei
Frumos pe toţi pilenii răsplăteşte-i.
Şi fă ca Telemah, cînd ne-om întoarce,

[47] Fiul lui Nestor.

Să fi-mplinit chemarea pentru
care Venirăm pe corabia cea
iute." Aşa ura şi-ndeplinea ea
însăşi;
Dădu apoi lui Telemah potirul
Frumos îngemănat, cu care dînsul
De-asemenea-nchină dumnezeirii.
Pilenii rumeniră carnea toată, O
traseră din foc, o împărţiră
Şi s-apucară de slăvitul praznic. Iar
cînd de-ajuns mîncară şi băură,
Deschise vorba călăreţul Nestor:
„Mai bine acum cînd toţi se
saturară, Să întrebăm noi cine sînt
străinii.
Voi, oaspeţi, cine sînteţi şi de unde
Călătoriţi pe-al apei drum? Cu
treabă Veniţi la noi sau hoinăriţi pe
mare Ca lotri care umblă în
poghiazuri Şi-ş;i pun viaţa pustiind
pe alţii?"
j[ar chibzuitul Telemah răspunse
Cutezător, că-1 sprijini Minerva Să-ntrebe
despre dusul lui părinte. Şi nume bun să-şi
capete-ntre oameni. Şi zise-aşa: „Tu,
Nestor Neleiene, Mîndria mare-a
neamului ahaic,
Mă-ntrebi cine sîntem; eu ţi-o voi spune.
Venirăm din Itaca de sub Neion Şi nu e
vorba de vro treab-a obştii, Ci de nevoia
casei mele. Umblu Să aflu ştiri
despre vestitu-mi tată, Ulise multpăţitul,
despre care

[81] Cu două toarte, după interpretarea plauzibilă a celor vechi. Gf. *Iliada,* VI, 220 şi XI, 617 (cu nota la acest din urmă vers).
[93] „De demult — scria, în al V-lea secol î.e.n., Thucydide — elenii şi barbarii care locuiau pe coaste şi în insule, cum au început a călători pe corăbii unii la alţii, s-au apucat depira-terie. Găzînd peste oraşele neîmprejmuite cu ziduri... le prădau... Treaba aceasta nu era socotită pe atunci ca o ruşine, dimpotrivă, făcea mai degrabă cinste. Dovadă unele triburi continentale, care şi acum socot ca o fală să fii tîlhar vrednic" (I, 5; cf. Herodot, V, 6 şi Xenofon, *Anabasis* VII, 2).

Se zice că-n război, de tine alături,
Luase Troia. Despre toţi vitejii
Ceilalţi care luptară cu troienii,
Din auzite ştim unde-şi aflară
O moarte^amară. Numai el de Joe Menit a
fost necunoscut să piară. Nu poate apriat să
spuie nimeni Unde-a murit. L-or fi răpus
pe dînsul
Duşmanii pe uscat, sau chiar pe mare O fi-
nghiţit de undele Amfitritei. De-aceea vin
şi-ţi cad eu la picioare Să-mi *spui* ce ştii de
jalnica-i sfîrşire, De s-a-ntimplat s-o vezi
cumva cu ochii.
Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni Născut
pe lume mai de plîns ca dînsul. Să nu mă
cruţi de milă sau ruşine, Ci spune-aievea
ce-ai văzut ca martor.
Eu rogu-te, de ţi-a făcut vrun bine
Vorbind sau făptuind viteazu-mi tată
Şi s-a ţinut aşa de vorba-i d ată
Odinioară-n Troia cînd nevoia Vă
copleşea pe toţi aheii — adu-ţi
Aminte acum şi spune-mi adevărul."
Iar călăreţul Nestor îi răspunde:
„Iubitul meu, tu-mi pomeneşti de greul Şi
caznele ce-avurăm noi aheii, Amarnici
luptători, în ţar-aceea.
Vai, cîte-am pătimit pe murga mare
Cînd rătăceam pe vase după pradă
Minaţi fiind de-Ahile, cîte iară Prin
harţele din jur de sub cetatea Cea
mare-a craiului Priam, pe unde
Căzură-apoi vitejii cei de frunte!

---

[116] Simplă personificare a mării la Homer. Amfitrita va deveni la poeţii mai noi tovarăşa şi soţia lui Poseidon, stăpînul apelor!

[137] După legendă, fiul lui Peleu şi al zeiţei Tetis, principalul erou al *Iliadei*.

Acolo zace Aias cel războinic, Şi-Ahile, şi Patroclu cel de-o seamă Gu zeii de şoiman. Acolo zace Şi Antiloh, voinicul şi alesul
Fecior al meu, neîntrecut în arme Şi-n repejunea lui. Şi alte multe Pătirăm noi atunci. Dar cine poate De-a fir-a-păr să le înşire toate? Să stai şi cinci şi şase ani de-a rîndul
Să-ntrebi de toate cîte suferiră Săracii căpitani ahei la Troia, Că tot nainte de-a-ncheia povestea Ţi s-ar urî şi ai pleca în ţară, Căci nouă ani într-una fără preget
Cercam noi fel şi chip-să-i dăm de capăt Războiului, şi Dumnezeu la urmă, Gu chiu, cu vai, abia ne-a dat izbîndă. Pe vremea-aceea-n tabără nici unul Nu sta să se măsoare cu Ulise
în agerimea minţii; pe oricine Grozav îl dovedea cu isteţimea Măritul tău părinte, că pesemne Eşti fiul lui. Uimit mă uit la tine Cum după vorbă-i semeni. Nici n-ai crede
G-ar semăna un tînăr la vorbire Aşa cu el. Cît a ţinut războiul, Eu şi Ulise nu ne dezbinarăm Vreodată-n adunare şi la sfatul Bătrînilor, ci tot uniţi, cu mintea
Şi chibzuirea ne trudeam s-aducem Oştirii noastre cel mai mare bine. Dar cînd cetatea lui Priam luarăm, Purceserăm pe mare, însă zeii

[141] Fiul lui Telamon, craiul Salaminei, după legendă cel mai viteaz dintre greci după Ahile. U2Prietenul nedespărţit al lui Ahile, ucis de Hector pe cînd încerca să oprească înaintarea troienilor. Gf. *Iliada,* XVI, 777. [144] în *Iliada.XV,* 569 —571. Antiloh e lăudat de Menelau pentru vitejia şi sprinteneala lui; în *Odiseea,* IV, 264 se dă amănuntul că ar fi fost ucis de Memnon.

Ne-mprăştiară şi ne-a fost întorsul
Nenorocit, ursit aşa de Joe,
Ga n-am fost drepţi şi-ntregi la cap cu toţii.
De-aceea mulţi avură soartă tristă,
Că-i urmări urgia pierzătoare
A zînei cea cu ochi albaştri, fiica
Puternicului tată, care puse
La sfadă-atunci pe amîndoi Atrizii.
Chemară ei la sfat pe toţi aheii,
Pe negîndite, aşa cum le-abătuse,
Şi-aheii beţi veniră-n adunare.
Iar ei le-au spus cuvîntul pentru care
Fu oastea-ntrulocată. Menelaos
Povăţuia pe-ahei s-apuce calea
Pe largul spate-al mării; Agamemnon
Nicicum nu se-nvoia, dorind mai bine
În loc să ţie oastea ca să-nchine
Jerfiri de-o sută de juncani, s-aline
Mînia cea urgelnic-a Minervei.
Dar nu ştia că n-avea el s-o-mbune
Nesocotitul; nu aşa de iute
Se mută gîndul zeilor. Şi astfel
Rămase pe a lor şi se ciocniră
Cu vorbe grele-Atrizii, şi aheii
Se ridicară din sobor cu zarvă
De negrăit şi se-mpărţiră-n

două.
Şi noaptea învrăjbiţi o petrecurăm,
Că Gel-de-sus ne-a dat răstrişte mare.
Iar dimineaţa traserăm pe mare
Corăbiile unii şi-nluntrarăm
Avutul şi femei frumos încinse.
Cealaltă jumătate din oştire,
Fiind ţinută-n loc, rămase-a,colo
Pe lînga-Atride Agamemnon craiul.
Iar noi suind în vase-atunci plecarăm
Şi vasele plute au aşa de iute!
Noia nu-ntins un zeu îl netezise.
Gînd noi sosirăm în Tenedos, dornici
De casa noastră, zeilor jerfirăm.
Dar încă nu vru Joe să ne-ntoarcem,
Nemilostivul, şi aprinse iară
A certei pară. Dintre noi o parte
Sub iscusitul, vrednicul Ulise
Se-ntoarseră napoi cu-a lor corăbii
Spre-a mulţumi pe craiul Agamemnon,
Iar eu, luîndu-mi stolul meu de vase,
Pornii la drum, simţind că nu-i a bine.
Plecă şi bătăiosul Diomede
Zorind pe-ai lui. Tîrziu în urma noastră
Plecă şi el, bălanul Menelaos,
Şi ne-ntîlni la Lesbos în răstimpul
Cînd stăm la chibzuri încotro-i mai bine
S-o apucăm în lunga noastră cale:
Mai sus de Chios cel stîncos, de-a dreptul
Spre Psiria ostrovul, şi pe-acesta
La stînga să-l avem, ori mai

[181] Cei doi fii ai lui Atreu, Agamemnon şi Menelau.

la vale
De Ghios să cotim Mimant vîntosul?
Ceream de sus un semn să ni s-arate,
Şi semnul ni se-nvederă şi spuse
La mijloc să răzbatem largul mării
De-a dreptul către insula Eubea
Spre-a ne feri mai iute de năpastă.
Porni un vînt şuierător să sufle
Şi repede mînam pe căi pescoase
Şi peste noapte la Gerest sosirăm,
Şi lui Neptun jerfirăm multe buturi
De tauri dup-atîta mers pe ape.
In ziua cea de-a patra-au fost în Argos
Corăbiile ce vîslîră soţii
Viteazului, de cai domolitorul
Tidide Diomed. Iar eu spre Pilos
Mă îndrumai, că nu slăbi vreodată

221 Fiul lui Tideu, unul din eroii ciclului teban (cf. *Iliada,* IV, 365 şi urm.). în expediţia împotriva Troiei, rolul lui Diomede e de prim-plan; vitejia lui e exaltată îndeosebi în cîntul al V-lea al *Iliadei.*

228 Mai tîrziu Psira/, situată la nord-vest de **insula** mai **mare** Chios.

230 Mimant: promontoriu pe ţărmul vestic al Asiei Mici, în dreptul insulei Ghios.

238 Promontoriu la extremitatea sud-estică a insulei **Eubea.**

Prielnic-adiere ce-o pornise
De la-nceput un zeu pe-a noastră cale.
Aşa venii şi n-auzii nimica, Tu, fătul
meu; de-aceea nu ştiu care
Dintre ahei pieri sau mai viază. Iar tot
ce-am auzit, de cînd mă aflu în casa mea,
poţi şti-o de la mine. Ţi-oi spune-o drept,
aşa cum se cuvine. Se zice c-a fost cu
noroc întorsul
Lăncerilor destoinici, mirmidonii,
Minaţi de fiul cel slăvit şi falnic
Al marelui, viteazului Ahile.
Asemenea şi Filoctet, feciorul
Măreţ al lui Peant. Idomeneus
Napoi şi-aduse-n Creta oastea toată Cît a
putut scăpa nevătămată, Căci nu-nghiţise
marea pe nici unul. Iar despre Agamemnon
auzirăţi Şi voi, măcar că locuiţi departe,
Că el s-a-ntors şi ce haină moarte I-a dat
Egist vicleanul, care însă Amar o mai
plăti. De-aceea-i bine Ca omul după
moarte-un fiu să lase Ca să-1 răzbune,
cum a fost Oreste,
Că el ucise pe omorîtorul
Vestitului său tată.. Gum se vede, Şi tu
eşti, dragul meu, frumos şi mare Şi deci
destul de tare, ca urmaşii De bine să
vorbească şi de tine."
Chititul Telemah răspunse: „Nestor,

[255]Mirmidonii: seminţie aheană din ţinutul Ftiei, în părţila Tessaliei (cf. *Iliada,* II, 681—685). [256] Neoptolemos, alteori numit şi Pyrros. Cf., mai departe, IV, 7-15 şi XI, 679-725.

[258] Arcaş faimos, domnitor peste patru cetăţi din Tessalia *(Iliada,* II 716—725). Legenda spune că, muşcat de un scor pion şi părăsit de ahei pe insula Lemnos, Filoctet — fără de al cărui arc era scris ca Troia să nu poată fi luată — avea să fie în cele din urmă readus printre ai săi de feciorul lui Ahile.

[259] Despre Idomeneu şi cele optzeci de corăbii ale lui, cf . *Iliada,* II, 645-652 şi, mai departe, XIV, 316-322.

Tu marea îal-a neamului ahaic,
Prea bine-şi răzbună Orest pe dînsul,
■Ga n-au să-1 uite niciodata-aheii
Şi mare slavă-i vor cînta urmaşii.
Să-mi dea şi mie-aşa putere zeii
Să mă răzbun pe peţitorii mamei,
Că prea mă doare-a lor nelegiuire.
Cum rîs de mine-şi fac şi pun la cale
Blestemăţii! Dar nu ursiră zeii
Ca astfel de noroc s-am eu şi tata.
Deci trebuie să mă supun nevoii."
La asta-i zice călăreţul Nestor:
„Iubitul meu, dă-mi voie de-o-ntrebare;
Fiindcă mi-aminteşti şi spui acestea
Şi-aud că-n ciuda ta la tine-acasă
Ca nişte hoţi se poartă peţitorii
Cei mulţi ai mamei tale, spune-mi mie:
Te laşi batjocorit de bunăvoie?
Sau te urăsc locuitorii ţării Şi-
ascultă spusa vrunui zeu? Dar ce ştii
De nu se-ntoarce tatăl tău vrodată
Şi nu le va plăti nemernicia
Sau singur, sau urmat de toţi aheii!
Să, fii tu drag Minervei cea cu ochii
Străluminoşij precum a fost Ulise,
Slăvitu-ţi tată, de-ngrijea de dînsul
La Troia, ţara patimilor noastre,
Că n-am văzut ţiind pe faţă. zeii
Nicicînd aşa cum ajuta Minerva
Făţiş pe tatăl tău. De-ar vrea tot astfel
Să ţie şi la tine, să te-ajute,
Gum şi-ar uita de nuntă peţitorii!"
Iar socotitul Telemah îi zise:
„Eu nu mai cred, mărite doamne Nestor,
Să văd de-acum urarea ta-mplinită,
Căci prea e mare vorba ce-ai rostit-o;
Ea mă uimeşte. Nu pot să-mi închipui

[279] Dobîndirea unui nume bun prin isprăvi răsunătoare sau prin înfruntarea unui destin excepţional apărea grecilor ca o formă rîvnită de nemurire. Gf. *Iliada,* VI, 357.

Îndeplinirea ei nici dacă zeii Ar
vrea cu dinadins aşa să fie."
Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:
„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii, Tu,
Telemah? Să vrea un zeu, că lesne L-ar
izbăvi pe om şi din departe. Dar eu aş vrea,
chiar după multe-amaruri,
Mai bine să mă-ntorc la mine-n țară
Să vad sosită ziua înturnării, Decît
să pier la-ntorsul meu acasă, Cum a
pierit sărmanul Agamemnon In cursa
lui Egist şi-a Clitemnestrei,
Soția lui. Ci-i drept că nici chiar zeii
Nu pot scuti de moartea cea firească
Pe cine lor li-i drag, dacă-1 doboară
Neîndurata soartă, mîna morții." Dar
socotitul Telemah răspunse:
„Să nu vorbim, o, Mentor, despre asta,
Deşi ne doare. Nu-i nimica sigur De-ntorsul lui
Ulise. Pîn-acuma Pieirea i-au voit nemuritorii.
Dar voi să-1 mai întreb acum pe Nestor,
Căci el cu-nțelepciunea şi dreptatea
Întrece pe ceilalți; împărățit-a,
Precum se zice, vîrste trei de oameni
Şi-n față-mi pare asemenea cu zeii. O,
Nestor Neleiene, spune-mi mie,
Te rog, tot adevărul. Cum se stinse Al
țării domn mai mare Agamemnon Şi
unde-i fuse-atuncea Menelaos? Ce
moarte i-a urzit lui Agamemnon Egist
vicleanul, de-a putut răpune
Pe unul mai bărbat ca el? Ori poate

[328] în concepția poetului, soarta *(Moira)* reprezintă o forță ineluctabilă şi irezistibilă, în fața .căreia trebuie să cedeze arbitrariul divinităților antropomorfe. Zeus însuşi nu i se poate opune, cum se vede limpede din episodul morții lui Sarpedonîn *Iliada,* XVI, 433—443.

[337] După *Iliada,* I, 250-252, în lunga-i viață Nestor ar fi văzut apunînd *două* generații de viteji. Pentru grecii din epoca clasică, o generație echivala cu o treime de veac.

Din Argosul ahaic Menelaos Lipsea, căci el
umbla pierdut în lume, De-a cutezat Egist
pe crai s-omoare?" Iar călărețul Nestor îi
răspunse:
«Ți-oi spune toate, cum au fost aieve,
Copilul meu. Ți-nchipui şi tu singur Cum
s-a-ntîmplat. Să-1 fi găsit acasă în. viață pe
Egist venind din Troia Bălanul Menelaos,
nu țărîna
L-ar fi acoperit pe el la moarte,
Ci cîini şi corbi l-ar fi mîncat pe dînsul,
Zvîrlit pe cîmp departe de cetate Şi nu l-ar
fi jălit nici o femeie, Căci fapta-i fuse prea
nelegiuită.
Că-n timp ce noi ne războiam în Troia, El
huzurind în fundul țării Argos Cea cu
păşuni de cai, umbla cu vorba Stăruitor să-
nşele pe soția Lui Agamemnon. La-nceput
respinse
Mărita Clitemnestra mîrşăvia, Căci ea
era de treabă şi asupra-i Veghea un
cîntăreț, pe care-Atride, Plecînd la
Troia, dinadins îl puse Să-i străjuie
nevasta. Dar la urmă,
Cind cei-de-sus meniră-a ei cădere,
Atunci Egist pe cîntăreț îl duce Într-
un ostrov pustiu şi-1 lasă-acolo Spre-a
fi mîncat de păsări răpitoare. Apoi
voios că se-nvoi cu dînsa,
O ia cu el acasă. Multe buturi Mai
arse pe-ale zeilor altare Şi închină
la temple multe-odoare De țesături
şi aur; lucru mare, Neaşteptat de
dînsul, isprăvise.
în vremea asta eu cu Menelaos
Ca buni prieteni am plecat din Troia
Şi amîndoi corăbiam pe mare.
Dar cînd eram la sfîntul Suniu, capul

[383] Suniu: promontoriul Atticei, închinat Athenei şi lui ^osei-don care-şi aveau aci templele, vizibile pînă departe.

Ținutului Atenei, iată Febos, Cu blîndele-i săgeți ochind, ucise Pe unul Frontis, fiul lui Onetor, Gîrmaciul lui Atride Menelaos, Gînd se ținea cu minele de cîrma Corăbiei ce alerga pe valuri, Pe Frontis care-n lume n-avea seamăn La cîrmuit de vase pe furtună. Se-nlimăni acolo Menelaos, Cu toată graba lui, să-ngroape soțul, Să-și facă cea din urmă datorie. Dar cînd și el călătorind pe mare Cu vasele-i în fuga lor ajunse La muntele cel răsărit Malea, Străvăzător departe Joe-i dete Un drum nenorocit, stîrni asupra-i Vijelioase vînturi și cît munții Năprasnice talazuri, și în două Curmîndu-i flota, parte o împinse Spre Creta, unde locuiau cidonii Pe lîngă apa lui Iardan. Răsare La capătul Gortinei, nalt și neted, Un stei de piatră-n mare, iar la stînga Talazuri grele Austrul alungă Spre limba de pămînt pe unde-i Festos,

[385] n graiul figurat al poetului, „blîndele săgeți" ale zeului exprimă ideea unei morți neașteptate, lipsită de chinuri.
[388] Riguros vorbind, corăbiile epocii homerice n-aveau cîrmă; orientarea vasului se făcea cu ajutorul unei vîsle de mai mari dimensiuni, nefixată de pupă și manevrată cu mîna.
[397] Promontoriu la extremitatea sud-estică a Peloponesului, faimos pentru anevoința de a-1 ocoli din pricina furtunilor violente.
[403] Gidonii erau o populație din nord-vestul Cretei. O apă cu numele Iardanos era necunoscută grecilor din epoca clasică; e vorba, poate, de o reminiscență feniciană, limbă în care cuvîntul *iardan* are semnificația comună de rîu. [405] Oraș din Creta, la poalele muntelui Ida. In zilele noastre s-a descoperit aci o lungă inscripție cu caracter juridic, unul din cele mai importante „coduri" din epoca arhaică a Greciei. [408] Una din capitalele Cretei preelenice, pe țărmul de sud al insulei. Cercetările arheologice au scos aci la iveală ruinele impresionante ale unui palat datînd din mileniul al II-lea î.e.n.

Și valuri mari iezește-o stană mică.
Aci sosiră vasele; vîslașii
De cumpănă cu chiu, cu vai scăpară, Dar vasele de stînci le sparse valul, Iar alte cinci corăbii, negre-n ciocuri, De apă și de vînt fiind purtate,
Ajunseră-n Egipet. Și pe vremea
Gînd Menelaos dup-averi.și hrană
Cu flota-i colinda străinătatea,
Egist în țară săvîrși urgia, Ucise pe-Agamemnon și supuse
Poporul. Șapte ani domni el peste Micena cea cu aur mult. In anul Al optulea-i veni de sus veleatul: Întors Orest cel nobil din Atena Ucise pe Egist care-omorîse
Qu vicleșug pe scumpul său părinte; Și dup-acest omor dădu un praznic Argiilor, făcu înmormîntarea Mișelului Egist și-a urgisitei, Nevrednicei lui mame Clitemnestra.
Și tot atunci sosi și Menelaos
Viteazul aducînd avere multă, Pe cît putu să-ncapă în corăbii.
Și tu, iubite, îndelung departe
Nu pribegi lăsînd acas-avutul
Și oameni desfrînați să nu te prade Averea ta-mpărțind și drum zadarnic Să bați în lume. Doar la Menelaos Te sfătuiesc și zic să mergi. El singur Venit-a de curînd de prea departe,
Din țar-acelor oameni, de la care
Nu poate-avea nădejde de-a se-ntoarce

[421] La fel ca în *Iliada* (VII, 180; XI, 46), cetatea de scaun a lui Agamemnon are în *Odiseea* faima unui oraș bogat, pe deplin confirmată de descoperirile arheologice făcute acolo în a doua jumătate a secolului trecut.
[423] în miturile mai noi, Oreste nu va mai veni din Atena, ci din Crisa, oraș în Focida.

Tot omul care-i abătut de vifor
Pe marele noian pe unde doară
Nici pasări într-un an nu pot să zboare,
G-aşa-i de mare,-ngrozitor noianul.
Deci du-te tu la el cu-ai tăi pe mare,
Ori, dacă vrei, pe jos. Tu ai teleagă
Şi cai la îndemînă, ba te-ajută
Şi fiii mei, căci ei te pot petrece
Pe calea ta spre sacrul Lacedemon
Pe unde e bălanul Menelaos.
Tu roagă-te să-ți spună el ce ştie,
Doar nu te va minți, că-i prea cuminte."
Aşa vorbi. Iar soarele-asfințise Şi
amurgi. Atunci Minerva zise:
„Frumos, ce-i drept, ai cuvîntat, bătrîne,
Dar hai, tăiați voi limbi de pe altare
Şi vin amestecați spre închinare
Neptunului şi altor zei, ca-n urmă

i
Să ne vedem de somn, că-i tocmai vremea.
Lumina-apuse acum, veni amurgul Şi la
ospățul zeilor nu-i bine Să-ntîrziem mai mult,
ci să ne-ntoarcem." Aşa grăi, şi dînşii
ascultară.
Iar crainicii pe mîni le toarnă apă,
Cu vin feciorii vîrfuiesc ulcioare. Ei
gustă-ntîi şi-mpart la toți potire,
Aruncă limbi pe fco, apoi se scoală Şi-
nchină vin. Iar după ce-nchinară Şi-şi
mulcomiră pofta cu băutul, Minerva-
atunci şi Telemah zoriră Spre vasul
albiat napoi să plece. Dar îi ținu, aşa
luîndu-i, Nestor:
„Ferească Cel-de-sus ca voi să mergeți La
vasul vostru astfel de la mine Ca de la un
calic, sărac cu totul, Ce n-are-un aşternut, un
țol în casă Spre odihnirea lui şi-a unui oaspe.
Ba niciodată n-are să se culce

450 Sparta, în Laconia, pe malul rîului Eurotas.

Pe podu-unei corăbii tocmai fiul
Viteazului Ulise, cită vreme Eu
viețuiesc şi am feciori acasă Ce pot
primi pe cei ce vin la mine." Grăi
Minerva cea cu ochi strălucii:
„Că bine-ai zis, tu, dragul meu moş Nestor;
Se cade Telemah să mi te-asculte, C-aşa e mai
cu cale. El cu tine Să meargă la palatul tău
să doarmă, Iar eu la vasul negru mă voi duce
Spre-a da curaj la oameni şi-a le spune Ce
trebuie, căci între ei eu singur Sînt mai
bătrîn; ceilalți care-1 urmează Din
dragoste, sînt tineri, toți de-o seamă Cu
inimosul Telemah. Acolo
Dormi-voi în corabie-astă-noapte,
Iar mîne dimineață mă voi duce
La cauconii cei viteji, la care Mă
cheamă grea şi veche datorie, Iar
tu pe Telemah, fiindu-ți oaspe,
Trimite-1 c-o teleagă şi cu unul
Din fiii tăi; dă-i caii cei mai sprinteni Şi
mai voinici." Aşa vorbi Minerva Şi-apoi
zbură deodată-n chip de vultur. Uimiți
văzură toți minunea asta
Şi Nestor se miră văzînd cu ochii;
Luă de mînă pe fecior şi-i zise:
„Iubitul meu, de bună seamă fi-vei
Bărbat ales şi vrednic, dacă zeii Te
însoțesc aşa din tinerețe.
Nu poate fi la mijloc decît unul
Din zeii din Olimp, şi-acela-i fiica
Lui Joe, zîna cea biruitoare,

480 Textul grec nu vorbeşte de o *punte* („pod" în traducerea românească) pentru motivul că în epoca descrisă de poet corăbiile nu erau acoperite (cf. Thucydide, I, 10). Navigația fiind în cele mai multe cazuri o simplă plutire de-a lungul coastelor, în chip obişnuit echipajul îşi petrecea nopțile pe uscat.

497 Populație localizată de cei vechi pe țărmul vestic al Peloponesului, între Elida (la nord) şi Messenia (la sud).

Minerva care printre-argii la Troia
Cinstea şi pe viteazul tău părinte.
Ajută-ne, stăpîno, şi dă-mi mie,
Iubiţilor mei fii, soţiei mele Cea
vrednică de cinste, slavă, naltă. Ţi-oi
da prinos o juncă lată-n frunte,
Neîmblînzită şi neînjugată Şi
polei-voi coarnele cu aur.[a] Aşa
ură, şi-1 auzi Minerva. Iar după asta
călăreţul Nestor, Urmat de gineri şi
de fii, purcese Spre casele lui
mîndre. Cînd sosiră Cu toţii la
palat, acolo-n sală Pe rînd şezură-
n scaune şi-n jeţuri. Şi cum veniră, în
ulcior bătrînul Amesteca cu apă un
vin dulce De unsprezece ani, ce-1
deschisese Şi-abia îl destupase
chelăriţa. Din el stropind, se tot
ruga de fiica Celui-de-sus ce-nvolbură
furtuna, Iar după ce-nchinară şi băură
Cît vrură ei, se duse fiecare La el
acasă să se culce. Numai Pe
Telemah, odrasla lui Ulise, L-opri
acolo Nestor ca să doarmă Pe pat
strujit în tinda cea cu boltă
Răsunătoare, şi cu el alături
Pe Pisistrat, lăncer destoinic,steagul
Voinicilor, fecioru-i care singur Mai
rămăsese nensurat acasă. Iar Nestor
însuşi se culcă în fundul Înaltei curţi.
Soţia lui, crăiasa, li pregăti cu
toate cele patul. A doua zi cînd se
iviră zorii Trandafirii, Gerenianul
Nestor Din pat se scoală, iese şi s-
aşază

[538] Cum s-a arătat în alt loc, „palatul" homeric neavînd încăperi destinate oaspeţilor, aceştia erau obişnuit puşi să doarmă în vestibulul (acoperit) al marii săli de ospăţ *(megaron)*.
[647] Astfel numit după un oraş din Messenia unde Nestor îşi petrecuse tinereţea. Cf. *Iliada,* II, 328.

Pe pietrele cioplite, netezite,
Strălucitoare marmură pe care Şedea Neleu
cel înţelept ca zeii. Dar el murise, şi ca
domn cu sceptrul Şedea acuma Nestor, turn
de veghe Al neamului ahaic. Din iatace
Ieşind, s-au strîns în juru-i toţi feciorii,
Ehefron, Strat iu şi Perseu şi-Aretos Şi ca un
zeu de chipeş Trasimede; Al şaselea fu
Pisistrat voinicul. Aduseră şi-1 aşezară-alături
Pe Telemah. Le zise-atunci bătrînul:
„Gră,biţi-vă, copii, să-mi faceţi voia Ca
să-mbunăm nainte pe Minerva, Că ne-a venit
făţiş la sărbătoare. La cîmp să meargă unul
cît mai iute Să spună ca să mîne-ncoa
văcarul O juncă de jerfit, şi altul iară Să
meargă şi s-aducă de la vasul Lui Telemah
pe toţi ai lui tovarăşi, Afară de vro doi. Şi-
n urmă altul Să cheme pe Laerches
aurarul Să poleiască, coarnele la juncă.
Rămîneţi voi ceilalţi pe loc şi spuneţi
Femeilor din casă s-aibă grijă. De-a pregăti o
masă-n toată sala, Să care-apoi şi
scaune şi lemne
Şi apă de spălat pe mîini curată."
El zise, iar ei toţi se sîrguiră.
Veni şi junca de la cîmp, veniră. Şi cei
de la corabia cea iute, Şi faurul cu
sculele-i de-aramă, Uneltele-i de meşteşug,
ilăul

[554] Aluzia la feciorii (mai departe, şi la ginerii) lui Nestor, strînşi în jurul părintelui şi socrului cu prilejul sacrificiului matinal, lasă să se înţeleagă că — la fel cu *genos-u* lui Priam — genos-ul lui Nestor locuia într-o singură, vastă locuinţă (cf. *Iliada,* VI, 250 şi, mai sus, versurile 523 — 524).
[680] Textual: bronzarul, după metalul cel mai frecvent întrebuinţat : în greaca epocii clasice acelaşi termen va indica pe„faur" în general, deci pe fierar.

Şi cleştele cel tare şi ciocanul Cu care el
putea să bată aur. Veni şi Palas spre a fi de
faţă La jerfele ce-aveau să-i deie.
Nestor Dădu bucăţi de aur lui Laerches. Tot
el bătu şi coarnele junincii Le polei cu ele,
ca Minerva, Privindu-şi darul, s-aibă
bucurie. De coarne duse junc-atunci
Ehefron
Şi Stratiu, iar din casă-aduse-agheasmă într-
un lighean împodobit Aretos, în stîng-avea
un coş cu orz. Acolo Veni şi Trasimede-
oşteanul vrednic Cu o secure ascuţită-n
mînă
Să-njunghe vita; iar Perseu sta gata Cu
vasul pentru sînge. Călăreţul Moş Nestor
începu să facă slujba Cu orzul, cu agheasmă
şi, zeiţei Rostindu-i calde rugi, zvîrli iii
flăcări Un smoc de păr tăiat din capul vitei,
Şi-ndat-apoi, cînd ei sfîrşiră ruga, Şi
presărară orzul, Trasimede Cel neînfricoşat,
venind aproape, Izbi în ceafă vita cu
toporul
Şi coardele răzbindu-i, el îi frînse
Virtutea vieţii. Chiuiră-ndată Nurorile şi
fetele lui Nestor Şi-a lui nevastă Evridice,
fiica Mai mare-a lui Climenos. După
asta Ei junca ridicînd de pe pămîntul
Umblat pe multe căi, o sprijiniră, Iar
Pisistrat, podoaba tinerimii, O înjunghe.
Cînd sîngele-i cel negru Se scurse tot
şi n-avea viaţă-n oase, Pe loc o şi tăiară-
mbucăţind-o Cum se cuvine, buturile
toate Şi le-nveliră-n prapuri îndoite

5»i p.rj.n „agheasmă" nu se înţelege apă sfinţită, ci apă lustrală, destinată spălatului mîinilor înainte şi după sacrificiu. Cf. totuşi, mai departe, versurile 603—605.

Şi puseră deasupra carne crudă.
Ardea despicături atunci bătrînul Şi
peste ele picură vin negru, Iar tinerii
ţineau frigări în mînă. Cînd coapsele-
au fost arse şi gustară Din măruntaie
toţi, înfeliară
Şi-nfrigăriră carnea cea rămasă.
Ţiind apoi frigările-ascuţite, Au
început s-o frigă pe jăratic.
În vremea asta dalba Policaste,
Copila cea mai tînăr-a lui Nestor,
Pe Telemah îl duse să se scalde. Şi-1
îmbăie şi-1 unse cu miresme, Şi-1
învăscu într-o manta şi-o haină,, Şi de
la scaldă el ieşi ca zeii La faţă de-
ară,tos; apoi se duse
Şi s-aşeză pe-alăturea de Nestor, Iar
cînd fu carnea friptă şi luată De
peste foc, şezură ei la masă.
Trebăluiau în preajmă oameni harnici
Şi vin turnau în cupe mari de aur.
Cînd ei de-ajuns mîncară şi băură, Luă
cuvîntul şi-ncepu moş Nestor:
„Copiii mei, aduceţi telegarii
Şi înhămaţi-i, şi grăbiţi-i calea
Lui Telemah[14]. Aşa grăi, iar dînşii
Cu drag îl ascultară. Caii repezi în
pripă la teleagă-i înhămară. Iar
chelăriţa puse vin şi pine Şi udătură
ce o gustă domnii Din neam de zei.
Sui apoi în carul
Cel prea frumos băiatul lui Ulise,
Şi Pisistrat, alăturea de dînsul
Suindu-se, luă în mînă frîul Şi
telegarii şi-i sili cu biciul, Iar ei
voios zburară pe cîmpie,
Lăsară Pilos, nalta lor cetate, Şi
cît e ziua hamul clătinară. Cînd
soarele-asfinţi şi orice cale

Fu adumbrită, ajunseră la Fera, La
locuința lui Diocle, fiul Lui Ortiloh,
născutul din Alfeos. Acolo dînşii-şi
petrecură noaptea, Iar el le dete
daruri de-ospeție.
A doua zi, cînd se iviră zorii
Trandafirii, ei înhămară caii Şi-n carul
înflorat suind, plecară Pe poarta cea cu
bolți răsunătoare, Plesniră roibii, care-o
şi zbughiră. Trecură prin ogoarele
cîmpiei
Şi drumul pîn'la capăt şi-1 făcură,
Aşa-i purtau de repezi telegarii.
în vremea asta soarele apuse
Şi căile se-ntunecară toate.

[658] Localitate necunoscută, undeva în drumul dintre Pilos şi Sparta, de-a lungul văii rîului Alfeu. Alt oraş, Ferai în Messenia, la poalele muntelui Taiget.

[659] După *Iliada*, V, 542 şi urm., doi feciori ai acestuia, participanți la expediția troiană, ar fi fost ucişi de Eneas.

[665] împodobit cu incrustații, sau aplice de bronz, sau chiar de metale prețioase. Gf. *Iliada,* IV, 226 şi XXIII. 503.

CÎNTUL IV

Sosiră ei în Lacedemon, țara Cea cuncavă şi plină de ponoare, Şi poposiră-acasă la slăvitul Războinic Menelaos. Nemeriră Gînd el cu oameni mulți de-ai lui la curte Benchetuia la o-ndoită nuntă: Îşi mărita mîndrețe de copilă Şi-o trimitea la fiul lui Ahile Gel războitor de cete, după vorba
Ge-i dase şi-i jurase el la Troia,
Şi nunt-acum puneau la cale zeii.
El petrecea pe fata lui cu care,
Gu telegari departe, la oraşul
Vestit al mirmidonilor, pe unde
Era stăpîn feciorul lui Ahile. Şi aducea pe fata lui Alector, Locuitor în Sparta, ca mireasă Lui Mehapentes cel voinic, feciorul - Mezin al lui, mlădița unei roabe, %
Căci n-avu parte de la zei Elena
Să aibă alt copil, de cînd născuse
Pe Hermiona, fiica-i drăgălaşă,
Sulegetă ca Venera de aur.
Aşa benchetuiau în casa mare

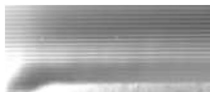
'Hermiona. Gf., mai jos versurile 20-23.
sNeoptolemos. Gf. III, 256 şi, mai departe, XI, 679-725.

Şi petreceau vecinii şi tot neamul
Lui Menelaos. într-aceia iată Un cintăreţ
dumnezeiesc cu lira-i Gînta[T], şi-îT vreme
ce fîîî&a el hangul, Doi căluşeri se tot
roteau la mijloc. Atunci la poarta
curţii se opriră Din cale Telemah şi al lui
Nestor Fecior chipos, cu carul lor, cu caii.
Ieşi nainte şi-i văzu pe oaspeţi, Eteoneus,
slujitorul harnic, Mai-marele-ntre
slugile domniei, Şi se grăbi a înştiinţa
stăpînul. S-apropie de el şi-i zise astfel:
„Mărite doamne, doi străini veniră,
Doi oameni care par a fi din viţa
Puternicului Joe. Orînduieşte
Ce-i de făcut: să dezlegăm noi caii De la
teleaga lor, ori e mai bine Să-i îndrumăm
în gazdă la un altul?" Dar se răsti bălanul
Menelaos: „Eteoneus, fiu al lui
Boetos, Tu nu erai aşa tehui nainte, Dar
iat-acuma buiguieşti ca pruncii Nu furăm
şi noi ospătaţi de alţii De-atîtea ori pîn-
am sosit în ţară Şi ne-a scăpat apoi
de cazne Joe? Dar hai, sloboade caii lor
mai iute Şi adu-i pe străini aici la masă."
Cum auzi, el prin conac se duse Şi
porunci la slugi ca să-1 urmeze. Ei caii
asudaţi îi deshămară
Şi-n grajduri îi legară de căpestre Şi le-
aruncară-apoi ovăz în iesle, Ovăzul cu orz
alb amestecară. Şi traseră teleaga şi-o
proptiră De-al grajdului scînteietor
părete, Iar pe străini îi duseră-n palatul
Dumnezeiesc. Şi ei privind la toate , Se
minunau de curtea-mpărăţiei. Părea că
străluceşte-n tot palatul

Lumină ca de soare ori de lună.
Şi după ce şi-au desfătat privirea,
Ei fură duşi la baie, de intrară
Şi se-mbăiară-n scalde lustruite.
Cînd roabele-i lăură, i-oleiră Şi-i
învăscură-n straie moi de lină,
Ei s-aşezară lingă domn pe jeţuri.
Aduse apă de spălat pe mînă
O fată? în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Şi le întinse-o masă geluită.
Apoi cinstita chelăriţă-aduse
Şi dete pine şi bucate multe
Poftindu-le din tot ce-avea păstrate,
Şi-un bucătar aduse-apoi friptura
De carne felurită şi mai puse
Pe lîngă ei cîte-un potir de aur.
Cu mina craiul îi pofti şi zise:
„Mîncaţi întîi, vă bucuraţi. Pe urmă,
Cînd voi veţi fi cinat cu noi la masă,
Vă întrebăm cine sînteţi, că nu vi-s
Părinţii dintr-un neam lipsit de vază.
De bună, seamă sînteţi fii de oameni
Purceşi din zei, de domni ce poartă sceptru."
Aşa vorbi. Apoi luînd friptura,
Un spate gras de bou ce-i sta-nainte,
Ca parte-a lui de cinste, o puse-n faţă
Străinilor. Ei mîinile-ncepură
Să-ntindă la bucatele gătite.
Iar cînd de-ajuns mîncară şi băură,
Numaidecît feciorul lui Ulise,
De Pisistrat apropiindu-şi capul
Spre-a nu fi auzit de alţii, zise:
„Ian uite, dragul meu, tu, Nestorene,

[66] Răspîndită de mulţimea obiectelor preţioase din palatul lui Menelau, scînteierea ce reţine privirile celor doi tineri e explicată în versurile 100—104.

[88] Epitetul pompos, şi care revine cu regularitate ori de cîte ori e vorba de *basilei,* nu trebuie să ne înşele asupra faptului că regalitatea homerică nu e o monarhie de drept divin, ci o demnitate electivă. Gf. mai sus notele la I, 525 şi 531.

Prin sala asta ce frumos răsună! Ce strălucire de argint, de aur, De-aramă şi de chihlimbar şi fildeş! Doar în Olimp
de-o fi cumva la Joe Palat la fel. Ce frumuseţi nespuse Şi ce minuni! Uimirea mă cuprinde!"
Luă Atride seama cînd şoptiră Şi le rosti cuvinte zburătoare:
„Copiii mei, nu-i nici un om pe lume De semuit cu Joe, căci palatul Şi-avutul lui n-au moarte niciodată.
Doar între oameni pot să fie unii
Mai mult sau mai puţin bogaţi ca mine. Ci multe-am pătimit şi multă vreme Pe lume-am rătăcit pînă ce adus-am Averea
pe corăbii. Tocma-n anul
Al optulea venii din pribegia
Din Cipru, din Fenicia, din Egipet. Fusei la etiopi, la cei din Sidon Şi la erembi, şi-n Libia, pe unde La miei le
creşte coarnele deodată
Şi oile pe an de trei ori fată.
Acolo nici stăpînul, nici păstorul Nu sînt lipsiţi de brînză şi de carne Şi lapte dulce, că mereu tot anul Sînt alăptate
oile şi mulse.

---

[101] Interpreţii şovăie în traducerea genetivului *elektrou,* care ar putea veni fie de la nominativul *elektron* (chihlimbar), fie de la *electros* („electru" — cunoscutul aliaj de aur şi argint). In legătură cu chihlimbarul, vezi nota la XV, 608.

[117] Legăturile lumii egeene cu centrele meşteşugăreşti şi negu-ţătoreşti ale Feniciei se oglindesc într-o serie de episoade ale poemelor homerice. în special Sidonul, cel mai prosper din aceste centre — cel mai renumit pentru dibăcia meşte rilor lui — e pomenit în *Iliada* (VI, 289—291; XXIII, 740 —745), ca şi în *Odiseea,* IV, 821; XIII, 394 şi XV, 564.

[118] Erembi, populaţie necunoscută, după toate probabilităţile din Asia Anterioară.

[119] Versul era felurit înţeles încă din antichitate. După Aristo-tel, *Historia animalium,* VIII, 28, mieii în chestiune s-ar fi născut cu coarne; după Herodot (IV, 29), căldura Libiei ar fi favorizat creşterea lor rapidă.

Ci-n vreme ce mi-agoniseam avere Cutreierînd meleagurile-acele, Pe frate-meu un altul îl ucise Hoţiş, pe nevestite, prin trădarea Soţiei lui cea pr6cletă. De-aceea Eu n-am plăcere-a stăpîni averea; Veţi fi ştiind şi \oi din auzite De la părinţi, oricare vor fi dînşii, Că multe-am mai păţit; mi se prădase Palatul meu cuprinzător de multe Şi mari comori. Mai bine-aveam acuma A treia parte din avutul casei Şi-n viaţă să fi fost aceia care Pieriră-atunci cît a ţinut războiul Pe cîmpul de la Troia, aşa departe De Argos cel păscut de caii Adese Pe toţi mă pun a-i tîngui şi-a-i plînge Cînd stau în casă singur; ba cu plînsul Mă răcoresc, ba încetez, că iute De vaietul cel fioros te saturi. Pe toţi îi plîng şi după toţi mă doare, Dar nu aşa ca după unul singur, De-a cărui amintire mi-este somnul Şi masa de nesuferit, căci nimeni Din toţi ai noştri n-a răbdat mai multe Şi mai cumplite cazne ca Ulise. Menit a fost să sufere sărmanul, Iar eu în veci să tot oftez de doru-i, Că-i dus de mult. Nici nu ştim dacă dînsul E viu sau mort. L-o fi jălind bătrînul Laerte şi-nţeleapta Penelopa Şi Telemah, pe care-l părăsise Abia născut acasă." Asta zise, Şi Telemah, de dorul lui Ulise, Fu-nduioşat şi-1 podidiră lacrimi Din pleoape pe obraji, cînd auzise Pe tatăl său. Şi apucîndu-şi haina Cea porfirie o trase peste faţă. Dar craiul îl ghici. Gîndi în sine Să-l lase-a pomeni de-al lui părinte Ori să-1 întrebe şi să-1 cerceteze.

Şi tocmai cînd el cugeta la asta, Din
nalta-i, miresmata ei cămară Veni Elena,
asemenea Dianei Cea cu săgeţi de aur.
Iar Adrasta Un scaun bine-făurit i-
aduse,
Alcipa un chilim de lînă moale, Iar Filo
un paner de-argint ce-i dase Alcandra, a
lui Polib soţie, care Sălăşluiau în Teba
din Egipet
Şi-aveau în casă mare bogăţie. Polib
atunci în dar lui Menelaos îi dete două
căzi de-argint şi două Tripeduri şi
talanţi de aur zece. Deosebit îi dărui
Elenei
Nevastă-sa nepreţuite daruri:
O furcă de-aur, un paner cu roate, întreg
de-argint şi împletit deasupra Pe margine
cu aur. Scula asta, Cu tort ticsită, i-o
aduse-acuma
Şi-o puse-n faţă Filo cămăraşa,
Lungind deasupra-i furca cea de aur Cu
caier stînjeniu. Şezu Elena Pe scaunul ce-
avea pe sub picioare Un scăunel şi
începu deodată
Pe soţul ei să-ntrebe: „Ştim noi cine Sînt
oamenii care-au venit acasă La noi, tu,
preamărite-al meu bărbate? Mă-nşel
cumva? Ori adevăr \?oi spune? Dar inima-
mi dă ghes, că niciodată
Eu nu văzui atît-asemănare
La un bărbat şi nici la o femeie, De stau
crucită cînd mă uit! vezi colo Cum el
arată aidoma feciorul Nenvinsului Ulise;
îmi pare mie
Că-i Telemah, pe care el, vestitul
între bărbaţi, îl părăsise-acasă

[176] în a doua jumătate a mileniului II î.e.n., sub dinastiile a XVIII-a şi a XIX-a, Egiptul putea trece în ochii contemporanilor drept ţara cea mai plină de aur, prada lungilor campanii în Asia Anterioară, în Africa Orientală şi în Nubia.

[177] Scăldători. Gf., mai sus, versul 68.

Abia născut, cînd voi v-aţi dus la Troia,
Setoşi de crunt război, ca să vă bateţi De
dragu-unei nemernice ca mine."
Bălanul Menelaos îi răspunse:
„La fel gîndisem chiar acum, femeie.
Aşa era întocmai şi Ulise, Aceleaşi mîni,
aceeaşi uitătură, Acelaşi cap şi tot aceleaşi
plete.
De el acum eu mi-adusei aminte Şi
povesteam ce-aleanuri, ce obidă De dragul
meu a suferit sărmanul, Şi-un plîns amar
purcese atunci din ochii Flăcăului, şi faţa el
de jale
Şi-acoperi cu haina porfirie."
Luă cuvîntul Pisistrat şi zise:
„Nălţate doamne, fiu al lui Atreus, E
drept ce spui, e fiul lui Ulise; Ci-i
cumpănit şi se sfieste dînsul, Venit
aşa cum e de-ntîia oară, Să nu
rostească vorbe negîndite In faţa ta, de-
a cărui cuvîntare Ca de un zeu ni se
desfat-auzul. Ca să-1 petrec, pe mine
mă trimise Părintele meu Nestor
călăreţul, Căci prea dorea pe tine să te
vadă, Ca tu să-i dai un sfat la tot ce
are De spus sau de făcut, că multe
rabdă In casa lui un fiu al cărui tată
E dus, cînd n-are-apărători pe alţii Şi-i
singur cum e fiul lui Ulise, Ga tatăl său
e dus, şi-acum nici unul Nu-1 apără de
răutate-n ţară." Grăi atunci bălanul
Menelaos:
„La mine-n casă-i, doamne, chiar băiatul
Acelui scump prieten, care bietul, De
dragul meu, s-a canonit o viaţă Şi care
socoteam că între-ai noştri Mai scump
decît oricare-avea să-mi fie
De ne-ajuta pe noi stăpînitorul
De pe Olimp napoi să ne întoarcem Pe
mare în corăbiile noastre,

I-aş fi zidit în Argos o cetate Şi un palat,
şi-acolo din Itaca L-aş fi adus pe el cu
tot avutul, Cu fiul lui, cu toţi locuitorii
Cetăţii lui, c-aş fi golit în Argos . Vreun
oraş din prejurimi, din cele Supuse mie. Aici
fiind aproape, Ne-am fi-ntîlnit adese şi
nimica Şi nimenea n-ar fi putut să curme
Iubirea dintre noi şi bucuria Pîn' nu ne-ar
fi acoperit viaţa Al morţii nor cernit. Dar
fericirea Ne-o pizmui un zeu, care pe
bietul Ulise singur nu-l întoarse-n ţară."
Aşa vorbi. Şi toţi cuprinşi de jale Se-
nduioşară. Şi plîngea copila Lui Joe-
atunci, Elena argeiana, Plîngea şi
Telemah, chiar Menelaos Cu ochii-
nlăcrimaţi a fost şi fiul Lui Nestor,
Pisistrat, că-şi amintise De Antiloh, de
frate-său, viteazul Neasemuit, ucis de
Memnon, fiul Fălos al Aurorei. Şi la
dînsul Gîndind, rosti cuvinte-naripate:
„De cîte ori te aminteam pe tine Şi stăm
de vorbă între noi acasă, Moş Nestor ne
spunea, ca tu Atride, Eşti omul dintre
toţi cel mai cuminte. Deci dacă-i chip,
asculta-acum la mine. Nu-mi place mie
bocetul la masă. Doar o să vie ziua cea
de mine Şi nu mă supăr dac-atunci jăli-
veţi Pe orice muritor care s-ar stinge.
Că pentru bieţii oameni numai una E
cinstea cea din urmă: să-ţi tai părul Şi
pe obraz să laşi să-ţi curgă lacrimi.
Doar a pierit şi frate-meu, şi n-a fost

[258] **Fiind, după** legendă, fiică a Ledei şi soră celor doi semizei **Castor şi Pollux,** Elena e pentru 'Homer odrasla **lui** Zeus ***(Iliada,* III, 199,** 238, 418, 426). Poeţii mai noi îi **vor atri-bui o altă** ascendenţă şi o legendă simţitor deosebită.

în oaste cel mai nebărbat din Argos.
Vei fi ştiind-o tu. Eu niciodată Nu fui
cu el şi nu-l văzui. Se zice Că pe-
Antiloh nu-l întrecea nici unul în
repejune şi-n războinicie."
Bălanul Menelaos îi răspunse:
„Iubitul meu, grăit-ai tot ce poate
Grăi şi face-un om cu cap şi-n vîrstă
Mai naintat ca tine. Nu mă miră; Ga
fiu al unui tată cum e Nestor,
Tu cugeti sănătos. Se vede lesne
Vlăstarul unui om pe care Joe L-a
fericit ca soţ şi ca părinte, Ga-i
dete necurmată bucurie, Tihnit să-
şi ducă greul bătrîneţii
în casa lui şi feţii lui să fie
întregi la minte şi-osebiţi în a,rme.
Lăsăm dar la o parte tînguirea Cu
care-am început şi să ne punem Din
nou la cina. Apă să ne toarne
Din nou pe mini. De povestit e vreme
Şi mîne între Telemah şi mine."
Aşa vorbi, iar harnica lui slugă
Asîalion pe mini le toarnă apă, Şi
dînşii la bucatele gătite
încep să-ntindă mînile grăbite.
Atunci Elena-avu o altă grijă: Pe
loc prelinse-n vinul lor de masă Un
leac ce-alină orice dor şi jale, Un
balsam uitător de orice rele.
Oricine înghiţea din el cînd vinul L-
amesteca cu apă într-o cană* în ziua aceea
nu-şi uda obrazul Cu stropi de plîns, să fi
murit chiar mama Ori tatăl lui, ba chiar
naintea-i
Cădea zdrobit un frate-al lui sau fiul Şi
el vedea sfîrşitul lor cu ochii; Aşa de
bune, măestrite daruri Avea Elena date de
soţia Lui Tonos, Polidamna din Egipet,
Pe unde ţărna darnică-n bucate

Dă multe buruieni de leacuri bune Şi rele
laolaltă amestecate Şi oamenii mai mult
decît oriunde Sînt iscusiţi lecuitori de boale,
Căci ei se trag într-adevăr din Peon,
Vindecătorul zeilor. In urmă, Cînd puse
leacul şi-ndemnă să toarne In cupe vinul,
cuvîntă Elena: „Nălţate Menelaos şi voi fiii
Vestiţilor viteji, de bună seamă, Ca unul care
poate toate cele, Dă Joe bun şi rău pe
lumea asta, Cînd unuia, cînd altuia. De-
aceea Şedeţi acum de ospătaţi în sală Şi vă
înveseliţi de o poveste. Căci potrivite lucruri
vă voi spune. Eu n-aş putea să-nşir, să spun
anume Ce lupte-a dus netemător Ulise, Dar
iată una ce-ndrăzni să facă La Troia, unde-
avurăţi voi aheii De furcă mult. Tot trupul şi-
1 sluţise Rănindu-se şi îmbrăcat în zdrenţe, în
chip de rob, se furişă-n cetatea Vrăjmaşilor şi,
prefăcut, Ulise Părea un cerşetor, cu
totul altul De cum era el la corăbii.
Astfel Se furişă-n cetate, iar troienii Nu-1
bănuiau de loc. Doar eu pe dînsul îl cunoscui,
aşa tiptil cum fuse, Şi-1 întrebam; el s-
ascundea isteţul, Dar cînd pusei să-1 spele
şi să-1 ungă, Şi-1 îmbrăcai şi mă jurai
temeinic Că nu-1 voi da de gol pînă ce dînsul
Nu va sosi-ntre corturi la corăbii, Ulise-
atunci şi-a dat pe faţă taina. Pe mulţi
troieni cu sabia răpuse

[324] După opinia unanimă a celor vechi, Egiptul era patria prin excelenţă a medicilor. „întreaga ţară e plină de vraci", scrie în această privinţă Herodot, care dă amănunte interesante despre organizarea lor pe specialităţi (II, 84).

[326] Cf. *Iliada,* V, 401, 899.

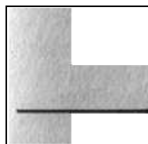
Şi se întoarse între-ahei şi-aduse Atîtea
ştiri. Femeile troiene Cu hohot se boceau,
dar eu în mine Mă bucuram, căci m-
apucase dorul
De-ntors acasă şi-mi plîngeam orbirea
Ce Venera-mi dăduse, cînd la Troia
Ducîndu-mă departe de-a mea ţară,
Mă-nstrăină de fata mea, de casa Şi de
bărbatul meu, desăvîrşitul De bun şi
de frumos şi de cuminte." Adause la
asta Menelaos:
„E drept ce-ai spus tu despre el, femeie. în viaţa
mea am încercat şi mintea Şi sfatul multor oameni
mari şi-umblat-am Pe lume mult, dar nu-mi
văzură ochii Nicicînd un om aşa cum fu
Ulise. Să vezi ce faptă mai făcu şi alta El,
vajnicul bărbat, odinioară In calul cel
de lemn cioplit, alături De noi, de toţi fruntaşii cei
din Argos, Cînd aduceam troienilor pieire. Venit-ai
tu atunci la noi, acolo, Minată de vreun zeu ce-a
vrut să deie Troienilor izbînda. Te-nsoţise
Şi Deifob cel arătos ca zeii,
De trei ori ocolit-ai matahala
Scobită pipăind-o şi pe nume Strigat-ai pe
danai, pe toţi fruntaşii Ascunşi în cal
şi îngînat-ai glasul
Soţiei fiecărui dintre dînşii.
Eu care stăm la mijloc cu Tidide
Şi cu Ulise glasul ţi-auzirăm.
Dam zor atunci şi eu şi Diomede
Să năvălim afară sau îndată
De-acolo să răspundem, dar Ulise
Ne-a potolit şi ne-a-nfrînat năvala.
Atunci tăcură molcom toţi aheii;

[381] Fiu al lui Priam, căpetenia troienilor după moartea lui Hector. O tradiţie păstrată deVergiliu,#m?ida, VI, 511 şi urm., ni-1 înfăţişează ca soţ al Elenei, văduvită prin moartea lui Paris.

Anticlos, singur, mai voia să schimbe Cu tine vorba, dar pe loc Ulise Cu mîni vînjoase i-astupase gura Şi ne feri de pacoste, ţiindu-1 Aşa într-una pînă ce Minerva De noi atunci te-a depărtat pe tine." Mintosul Telemah la asta zise:

„Nălţate-Atrid, stăpînitor de oameni, E şi mai dureros că toate-aceste Pe el de soartă crudă nu-1 scutiră, Şi nu l-ar fi scutit, de-avea Ulise Chiar inimă de fier. Dar hai să mergem Să ne culcăm în pat, ca noi pe urmă, Dormind, de-odihnă dulce s-avem parte." Cum zise el, Elena argeiana La roabe porunci să care paturi • în tindă şi să-mpături-aşternuturi Frumoase porfirii, să-ntindă scoarţe Şi moi velinţi de-acoperit să puie. Iar roabele ieşiră-apoi din sală Cu facle-n mîni şi aşternură paturi. Acolo-i duse pe străini un crainic Şi amîndoi în tindă se culcară, Voinicul Telemah şi al lui Nestor Fecior chipos. Iar fiul lui Atreus Dormi năuntru-n casele înalte Şi-alăturea de el dumnezeiasca Intre femei, cu straiul lung, Elena. A doua zi, cînd zorile-nzoriră Trandafirii, viteazul Menelaos Din patu-i se sculă şi-şi puse haina, Cu sabie-ascuţită se încinse Şi după ce pe daibele-i picioare Legă sandale dalbe şi din casă Ieşi leit un zeu la-nfăţişare, S-apropie de Telemah şi zise:
„Voinice Telemah, ce treabă oare

[394] Numele nu mai apare în nici un alt loc din poemele homerice: personajul trebuie să fi avut totuşi rolul lui în ciclul epic!

Te-aduce-aici pe largul spate-al mării?
A ta nevoie ori nevoia obştii?
Să-mi spui tu asta drept." Iar el răspunse:
„Nălţate-Atrid, stăpînitor de oameni,
Venii să-mi dai vr-o veste despre tata,
Mîncaţă-i casa-mi, dusă mi-e moşia,
La mine-acasă mişună duşmanii
Ce-mi tot înjunghe oi şi boi grămadă,
Sfruntaţii peţitori ai mamei mele.
De-aceea vin să-ţi cad eu la picioare
Să-mi spui ce ştii de jalnica lui moarte.
De s-a-ntîmplat s-o vezi cumva cu ochii
Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n^josi jiimeni
1 id
Născut pe lume mai.de plîns ca dînsul. Să
nu mă cruţi de milă sau ruşine, Ci spune-
aieve ce-ai văzut ca martor. Eu rogu-te,
de ţi-a făcut vrun bine Vorbind sau
făptuind viteazu-mi tată
Şi s-a ţinut aşa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia, cînd amarul Vă
copleşea pe toţi aheii, adu-ţi Aminte-
acum şi spune-mi adevărul." Adînc oftă
şi zise Menelaos:
„Hei, doamne, nişte păcătoşi şi fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat aşa de vajnic în putere! Cum
dacă cerbul adormindu-şi puii Sugari în
cuibul unui leu puternic
Cutreieră păduri şi paşte iarbă
Pe văi, şi cînd apoi se-ntoarnă leul La
cuibul său, dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată Zdrobi-va
pe mişei. Dă, doamne Joe,
Tu, Palas şi Apolon, ca Ulise
Să fie aşa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, cînd la sfadă Sări
din loc la Filomelianul,

[468] Fiul lui Filomelos — probabil regele insulei unde poposeau grecii.

De se luă la harţă el şi straşnic li
zdupui, şi veseli fur-aheii; Aşa să fie
cînd va da odată De peţitori. Ce moarte
fulgerată Şi nunt-amară, avea-vor ei cu
toţii! Iar despre ce mă-ntrebi şi-mi faci
rugare, Nimic n-oi ocoli spre înşelare La
povestit, ci toate cîte-mi spuse Adevărat
Proteu, bătrînul mării Le-oi spune drept,
nimic nu voi ascunde. Deşi doream napoi
să vin încoace,
M-opriră prin Egipet încă zeii, Căci nu le
închinasem, jerfe-alese De boi întregi, că
zeii vor de-a pururi Aminte să-ţi aduci de
datorie. Pe marea văluroasă-n dreptul
apei
Egipetul   este ostrovul Faros,
Departe ca de-o zi călătorie.
Acolo-i un liman tihnit, pe unde
Corăbierii se-ngrijesc de apă Şi
dau pe mare drumul la corăbii,
Pe-acolo douăzeci de zile zeii
Mă-mpiedicau şi nu suflau pe apă
Prielnice-adieri însoţitoare Plutirilor
pe largul spate al mării. Se isprăveau
merindele-mi şi vlaga
Tovarăşilor mei, de n-avea milă Şi nu
mă izbăvea de rău acolo Copila lui
Proteu, înfricoşatul Bătrîn al mării,
zîna Idotea. Prea mult se-nduioşă cînd
mă brodise Pe mal nemernicind pustiu
şi singur,

Departe de tovarăşi care-n jurul

[477] Divinitate marină, după nume de origine egipteană (la Herodot, **II,** 112, Proteu e un rege din Memfis), numită uneori de greci Phorky. Gf. mai departe XIII, 135 şi 472.
[482] La origine, cuvîntul *hecatombe* implică ideea înjunghierii a *o sută de boi;* în texte mai recente numărul victimelor e de multe ori mai mic, dar sacrificiul, oricum, solemn.
[485] Insulă în faţa Alexandriei, devenită celebră prin clădirea celui dintîi „far" ridicat de Sostratos din Gnidos la începutul epocii elenistice.

Ostrovului se abăteau cu undiţi Şi
pescuiau, de-aceea ea şi-mi zise: «Aşa
copil zănatic eşti, străine?
Ori tu te laşi voios şi-ţi place astfel
Să stai tînjind? Că doar de multă vreme Stai
pironit aci-n ostrov şi nu poţi Să-i dai de
capăt răului, şi-ortacii De foame ţi se
istovesc.» La asta
Eu i-am răspuns: «Oricine eşti, zeiţă,
Mărturisesc că nu de bunăvoie Rămîn aici; voi
fi greşit pesemne Naintea domnitorilor din
slavă. Dar spune-mi — zeii doar ştiu bine —
care
Nemuritor mă stînjeni pe mine
Şi calea mi-o-ngrădi şi nu mă lasă S-o iau
napoi pe marea cea pescoasă?» Aşa-ntrebai,
şi ea-mi răspunse-ndată: «Rosti-voi numai
adevăr, străine.
Colind-aici un zeu bătrîn de mare
Nenşelător, Proteus Egipteanul, Ce
ştie toate-adîncurile mării Şi e supusul
lui Neptun. Sв zice Că el e tatăl meu
şi născătorul.
Pîndind aici, de poţi să-1 prinzi pe dînsul, Ţi-
ar lămuri tot drumul cît de mare-i Şi cum pe
apă să te-ntorci în ţară. Şi ţi-ar mai povesti,
de vrei, mărite, Ce bun şi rău ţi s-a-ntîmplat
acasă
De cînd baţi cale trudnică şi lungă.»
Aşa-mi vorbi, şi eu zisei din parte-mi: «Arată-
mi mie cum să pun eu mina Pe zeul cel
bătrîn, ca poate dînsul De mine s-ar feri şi-i
anevoie
Un om pe-un zeu să biruie vreodată».
Aşa-i vorbii, şi ea pe loc răspunse:
«Voi spune drept şi apriat, străine.

[603] Pentru eroii homerici, mari mîncători de carne friptă, peştele e încă un aliment dispreţuit (cf., mai departe, XII, 459—461). într-o vreme mai nouă, transformarea condiţiilor economice îi va obliga pe greci să se întreţină în bună parte din pescuit.

Cînd soarele de-amiazi e-n cruci şi adie
Zefirul, zeul moş atunci răsare
De unde stă ascuns sub valuri negre Şi
merge de se culcă pe sub peşteri. Şi
focele-n duium adorm în juru-i, Prăsila
vederoasei zîne-a mării, Ieşind din hău
şi răspîndind duhoare
Nesuferită din străfund de mare.
Chiar mîne-n zori de zi te duc şi-acolo
Te pun la pîndă. Tu alege-ţi bine Trei
soţi mai inimoşi de la corăbii. Să-ţi
spun ce-apucături are bătrînul:
La început el va umbla-ntre fofce Şi le
va număra. Iar cînd pe toate Le-a
socotit şi le-a văzut de-a rîndul, El are
să se culce printre ele Ca un păstor în
mijlocu-unei turme.
Voi, cum îl veţi vedea lungit acolo, Să
v-aruncaţi asupra lui cu sila Şi să-1
opriţi din răsputeri în clipa Cînd el s-ar
repezi şi-ar da să fugă; Va încerca el fel
şi chip să scape,
Se va preface-n orişice făptură
De pe pămînt, şi-n foc şi chiar în apă.
Să nu-1 slăbiţi, cuprindeţi-1 mai zdravăn.
Dar cînd o să te-ntrebe el pe tine,
Luîndu-şi chipul ce-1 avea nainte,
Cînd s-a culcat, pe loc, atunci, viteze,
Desprindeţi pe bătrîn şi daţi-i drumul
Şi-ntreabă care zeu te prigoneşte Şi
cum să te întorci napoi pe mare.» Aşa
grăind, ea se cufundă-n valuri.
Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima, nespus de tulburată Şi cînd
ajung la vasul meu, la mare, De cină
mă-ngrijesc şi peste noapte Culcîndu-ne
dormim pe mal. De-acolo,
A doua zi, cînd se iviră zorii
Trandafirii, o iau pe prundul mării Cea
lată-n căi, mă rog de zei fierbinte Şi iau
cu mine trei aleşi tovarăşi,

Pe cei mai îndrăzneţi. Zeiţa, care
Se cufundase-n mare, din afundul De
ape aduse patru piei de foce Abia
jupite toate, şi cu ele Se-ncumetă pe
tatăl ei să-nşele. Şi după ce sapă în
prund culcuşuri,
Şezu şi ne-aşteptă pîn'ce venirăm La ea,
de tot aproape. Dup-aceea Pe rînd ne
culcă ea în gropi şi-aşterne Deasupra
fiecărui cîte-o piele. Dar groaznic ne-ar fi
fost atunci pînditul,
Că prea de tot ne otrăvea mirosul
Ucigător al focelor de mare, Că cine
poate să se culce-alături De-o lighioan-a
mării? Dar zeiţa Un mir dumnezeiesc,
nespus de dulce,
Ne-aduse şi sub nasul fiecărui
Ni-1 puse ea şi-mprăştie duhoarea
De la lighioane. Toată dimineaţa
Răbdarăm noi acolo şi-adăstarăm.
Ieşiră droaie focele din mare
Şi cînd pe ţărm în şir se cuibăriră,
Ieşi-n amiezi din mare şi bătrînul.
Găseşte rotofeielele de foce, Pe toate le
colindă, face seama. Intîi pe noi ne
numără-ntre ele
Şi nici nu bănuie-nşelătoria.
Se pune-apoi şi el pe jos şi-adoarme.
Dăm ţipăt noi atunci, sărim la dînsul Şi-
1 încleştăm cu braţele. Iar moşul Nu-şi
uită meşteşugul vicleniei.
Intîi se face leu bărbos, pe urmă
Ba un balaur, ba gligan, ba pardos, Ba
pom înalt, ba apă curgătoare. Noi nu-1
slăbim de loc, îl ţinem zdravăn Şi cu-
ndîrjire. El, sătul la urmă
De multele-i năzdrăvănii, mă-ntreabă:
«Dar cine, Atride, s-a vorbit cu tine
Să stai pîndind şi să m-apuci cu sila?
Ce vrei tu de la mine?» Zic din parte-mi:
«Tu ştii, bătrîne. Ce te faci că nu ştii

Şi mă întrebi? Că doar de multă vreme Stau ţintuit aci-n ostrov şi nu pot Să iscodesc un mijloc de scăpare Şi-mi lîncezeşte inima. Dar spune-mi, Ca zeu care ştii toate., oare cine Din zeii toţi mă-mpiedică pe mine Şi calea-mi stăvili şi nu mă lasă La-nţorsul meu pe marea cea pescoasă?» Aşa-i zisei, iar el pe loc răspunse:

«Tu trebuie-nadins s-aduci lui Joe Şi zeilor ceilalţi frumoase jerfe Şi-apoi să pleci ca să ajungi în ţară Mai repede călătorind pe mare. Doar nu ţi-i dat să vezi pe-ai tăi de-acasă, Şi nici conacul, nici a ta moşie, Nainte de-a te-napoia la rîul Purces din cer, Egipetul, şi-a face Măreţe jerfe sfinte de o sută De boi nemuritorilor din slavă, Doar astfel îţi vor da dorita cale.»

Aşa-mi grăi, şi inima-mi se frînse La sfatul lui de-a merge iar pe mare Drum lung şi-anevoios către Egipet, Şi totuşi răspunsei: «De bună seamă Voi face aşa cum tu mă-nveţi, bătrîne. Dar spune-mi drept şi lămureşte-mi mie: Sosiră-acasă teferi toţi aheii Pe cari în viaţă i-am lăsat la Troia Cînd am plecat în ţară eu cu Nestor? Ori mai pieri de moarte crudă vreunul La-ntoarcerea-i pe mare sau la sinul Prietenilor lui dupa-ncheierea Războiului?» Iar el aşa-mi-răspunse: «De ce mă-ntrebi de asta tu, Atride? Nu-i bine-a şti şi a-mi cunoaşte gîndul; Mă tem că-ndată vei începe a plînge Cum auzi-vei toate de-amănuntul, Că mulţi pieriră, mulţi din ei scăpară.

„RhH purces din cer": Nilul, ale cărui izvoare, cum se ştie, au rămas necunoscute pînă aproape de zilele noastre.

La-ntors muriră două căpetenii Din cele mai fruntaşe-ntre aheii
Cei ferecaţi în arme de aramă; Tu-i ştii pe cei care căzură-n luptă. Mai este unul viu, oprit pe mare. E
Aias, cel care pieri cu flota. Intîi Neptun 1-apropie de Gira,
Nămornicele stînci, şi de talazuri
El 1-a ferit. Şi-ar fi scăpat de moarte, Cu toată ura ce-i purta Minerva, De nu rostea cuvinte nenfrînate In
marea lui orbire. Se fălise
Că peste voia zeilor va trece
Nevătămat şi sigur largul mării. Neptun atunci cum i-auzi trufia, îndată cu mîni tari luînd tridentul,
Din răsputeri izbi în stînca Girei
Şi-o despică, în două, iar o parte Rămase tot pe loc; bucata ruptă, Pe care-ntîi în marea lui orbire Se
împlîntase-Aias, de-a fost pe urmă Purtat pe valul mării nesfîrşite,
Adînc se cufundă. Şi astfel dînsul Pieri-necat în unda cea sărată.
Iar fratele-ţi la-ntoarcerea-i cu flota Se smulse într-un fel de la pieire, Că-1 izbăvi Junona cea-nchinată.
Dar tocmai cînd era pe-aci s-ajungă La plaiul nalt Malea, -nvolburarea Smuncindu-1, îl luă pe-ntinsul apei, De
tot ofta din greu, pînă la capul Ţinutului, pe unde mai nainte

---

[660] Epitet tradiţional, oglindind împrejurarea că în echipamentul de luptă al timpului platoşa de bronz ocupa un loc esenţial.
[662] Aias, fiul lui Oileus, căpetenie a locrilor despre care vezi *Iliada,* II, 527-535.
[664] Aşezarea exactă a stîncilor gireene nu era cunoscută nici celor vechi: unii le situau în vecinătatea insulei *Myconos,* alţii lîngă Eubea.

Şedea Tiest şi-acum avea locaşul •
Feciorul său Egist. Dar cînd la urmă întorsul
îi păru de-acolo sigur Şi vînt prielnic îi
suflară zeii Şi tot sosi cu oastea lui acasă,
Cu drag îşi puse el picioru-n ţară Şi-şi
sărută îmbrăţişînd pamîntul. Şi multe lacrimi
calde-i picurară Din ochii lui, cînd el văzu
olatul Dorit al lui. Dar îl zări străjerul
Cel aşezat pe foişor de însuşi
Egist vicleanul pentru-a lui pîndire
Şi căruia îi juruise plată
De doi talanţi, aşa că el tot anul
Stătea veghind, ca nu cumva viteazul
Pe neştiute să pătrundă-n ţară
Şi cu putere de război să vie.
Se duse-atunci la domnul său iscoada
Să-i dea de veste, iar Egist îndată
Urzi cea mai vicleană cursă. Alese
Vreo douăzeci de oameni pe sprinceană Şi
la pîndiş i-ascunse; pe de alta Orîndui la
curtea lui un praznic. Apoi purcese cu
alai de care Spre a pofti pe craiul
Agamemnon
Cu gînd nelegiuit. L-aduse acasă Pe el
care nimic nu bănuise Şi după ospătare îl
ucise Cum cineva ucide-un bou în staul.
Şi nu rămase nici un om din soţii
Lui Agamemnon şi Egist, cu toţii Pieriră,
prin palat.» El asta-mi spuse Şi-mi fu
zdrobită inima. Pe prunduri

690 **Fiu** al **lui** Pelops şi frate cu Atreu, tatăl lui Agamemnon. Duşmănia dintre cei doi fraţi şi crimele lor au lăsat ecouri puternice în întreaga tragedie greacă. 699Gum se ştie, prima dramă din trilogia lui Eshyl, *Orestia,* începe cu monologul paznicului pus de Clitemnestra să pîndească întoarcerea soţului trădat, în chiar clipa cînd în zare licăreşte lumina vestitoare a biruinţei. 713 în epoca clasică, tradiţia despre uciderea lui Agamemnon e cea înfăţişată de Eshyl în drama cu acelaşi nume, după

Lasîndu-mă plîngeam; mi se scîrbise
De viaţă şi de-a soarelui lumină. Cînd
fui sătul de plîns şi zbuciumare, Mi-a
zis nemintătorul j^qsj^jnăriJL
«Dar nu mai plînge-aşa mereu, Atride,
Nimica doar nu folosim cu plînsul. Ci
caută s-ajungi mei iute-n ţară:
Ori viu găsi-vei pe Egist ori poate
Orest l-o fi răpus pe el nainte, Şi
tu poţi fi de faţă la-ngropare.»
Aşa-mi vorbi, şi inima-mi bărbată
Se-nvioră, cu toat-a mea mîhnire.
Şi mai rostii cuvinte zburătoare:
«Ştiu soarta celor doi viteji acuma, Dar
spune-mi de celalt care-i pe mare Ori a
murit, căci voi s-aud de dînsul, Deşi mă
doare». Iar Proteu răspunse:
«E fiul lui Laerte din Itaca.
Eu l-am văzut cu ochi scăldaţi în lacrimi,
într-un ostrov, în casele zeiţei Calipso,
care-1 ţine cu de-a sila. Nu poate-n ţară el
napoi să vie,
Că n-are vase cu lopeţi şi oameni Să-1
ducă-n spatele întins al mării. Dar ţie,
preamărite, nu ţi-e scrisa Ga orice om să
mori de moarte-n Argos. *m* Trimis vei fi de
zei la capul lumii,
Pe cîmpii Elizei, pe unde sade
Bălanul Radamantis, unde omul
Trăieşte mai ferice, că nu-i ploaie

care regele Micenei ar fi fost asasinat în propriu-i palat, îndată după întoarcere. In legătură cu versiunea poetului *Odiseii,* vezi mai departe XI, 521—525; 543—583; 593—620.

750 Situat undeva spre vest, aproape de ţărmurile Africii, în condiţiile climatice excepţionale descrise în text, acest tărîm binecuvîntat, reşedinţă a cîtorva aleşi, reapare la poeţii mai noi sub numele de „Insulele Fericiţilor", identificate de unii comentatori cu insulele Canare.

751 Fiul lui Zeus şi al Europei, în tradiţia mitologică posterioară unul dintre „judecătorii" lumii infernale, împreună cu Eac şi Minos.

Şi nici ninsoare, nu-i nici iarnă lungă,
Ci pururea suflare lină-adie

790

Din Ocean şi mîngîie pe oameni,
Căci tu ai pe Elena de soţie
Şi ei te ţin de ginere-al lui Joe.>>
Aşa vorbind, el se cufundă-n valuri. Eu merg pe prundul de pe mal la vase Cu inima nespus de tulburată. Şi cînd
sosesc la vasul meu, lâ mare, De cină mă-ngrijesc, şi peste noapte Culcîndu-ne, dormim pe malul mării.
A doua zi, cînd se iviră zorii
Trandafirii, întîi de pe prundişuri
Corăbiile împinserăm pe mare,
Catargul ridicarăm la corăbii <
Şi-ntinserăm vintrole. Lopătarii, Suind apoi, se puseră pe laviţi. Şi stînd acolo-n şiruri, începură Să bată cu lopeţi
albastra mare. Şi iar oprii corăbiile-n apa Egipetului, rîu purces din slavă, Şi-acolo închinai jerfiri de-o sută De boi
întregi. Şi după ce eu astfel Am potolit a zeilor mînie, Am movilit mormînt lui Agamemnon Ca numele-i neasfinţit să
fie. Acestea isprăvind, pornii pe mare. Iar zeii vînt prielnic îmi suflară Şi repede mă petrecură-n ţară. Dar hai şi mai
rămîi la mine-n casă Ca oaspe-al meu, să se-mplinească-ncalte Vro unsprezece, douăsprezece zile. Cu bine-atunci napoi te
voi trimite, Ţi-oi face parte din frumoase daruri, Trei cai şi o teleagă lustruită. Ba şi-un potir frumos, să-nchini cu dînsul
La zeii care-ntorsul meu grăbiră." Isteţul Telemah răspunse: „Atride,

Să nu mă ții pe-aici mai multă vreme. Un an întreg aş sta voios la tine Şi nu m-ar prinde dor de-ai mei, de-acasă, C-
aşa mi-e drag s-ascult a ta comoară
De spuse şi de povestiri. Dar soții Nerăbdători m-adast-acum la Pilos, Căci prea m-ai zăbovit pe-aici la tine. Iar darul
ce mi-l dai, odor să fie De pus deoparte. Nu pot duce caii
La mine-n țară;-i voi lăsa la tine Să fie-aici podoaba țării tale, Căci tu domneşti pe o cîmpie-ntinsă Cu mult trifoi şi
grîu, ovăz şi cimbru Şi orz îmbelşugat. Iar în Itaca
Nu-s mari întinderi, nu e vreo livadă, Ci-i loc de păşunat numai de capre Şi prea-i nălțime ca să pască stave, Că nu-i
nici un pămînt încins de mare Bun de livezi şi de umblat cu caii,
Şi mai presus de toate-aşa mi-i țara." La vorba lui zîmbi voios Atride, Cu mîna-l netezi şi iar îi zise:
„Se vede după. felul cuvîntării, Copilul meu, că eşti de viță naltă.
Schimba-voi darul. Lesne o pot face. Ți-oi dărui cel mai de preț şi mîndru Din multele-mi odoare ce-am în casă. Ți-
oi da o cană bine făurită, De-argint e toată, gura ei de aur,
Lucrarea lui Vulcan. Mi-a dăruit-o
Fedim, viteazul domnitor din Sidon, Cînd eu, trecînd la-ntoarcerea-mi pe-acolo, în gazdă mă primi. Vreau scula asta Eu
ție să ți-o dau." Aşa-mpreuna
Vorbiră ei,' în vreme ce mesenii Intrară la conac şi oi minară Şi-aduseră şi vin din cel mai tare. A lor neveste
cu marame dalbe

[757] Gf., mai sus, nota la versul 258.
[777] Cf., mai sus, nota la I, 396.

[621] Pentru faima de cizelatori a meşterilor sidonezi, vezi mai sus nota la versul 117 şi *Iliada,* XXIII, 743.

Purtau în coşuri pini. Şi astfel dînşii
Se îngrijeau de-ospăţul lor la curte.
Iar înaintea curţii lui Ulise Stau petrecînd şi
azvîrlind cu discul Şi lancea peţitorii pe loc
neted, Pe unde-şi lăfăiau neruşinarea; Doar
Antinou şi Evrimah cel mare, Fruntaşii
peţitorilor, feciorii Cei mai de neam, şedeau pe
jos cînd fiul Lui Noemon s-apropie de dînşii Şi
începu pe Antinou să-ntrebe: „O,
Antinou, ştim noi sau nu cînd vine Din .Pilos fiul
lui Ulise? Dînsul Cu vasul meu plecă, şi mie
acuma Ml-ar trebui călătorind pe mare Să merg
pe la Elida, c-am pe-acolo Douăsprezece
iepe supte încă
De muli nedomoliţi şi buni de muncă;
Vreau să-mi aduc şi să-mblînzesc pe unul."
Aşa grăi, iar dînşii se mirară, Căci
nu credeau să fie dus la Pilos, Ci
că petrece în ostrov la ţară
Pe lingă turma lui sau cu porcarul,
întreabă Antinou Eupitianul:
„Dar cînd plecă şi care-i fură soţii? Să-mi spui
tu drept. Luă voinici de-ai noştri Sau robi şi-
argaţi de-ai lui? Că doar şi asta Putea s-o facă, şi
mai spune-mi încă: Cum ţi-a luat corabia? Cu
sila? Ori i-ai împrumutat-o de la tine, Rugat
fiind?" Iar Noemon răspunde: „I-am dat-
o eu aşa, de bunăvoie, Că ce-ar putea să facă
orişicine Cînd stăruie un om aşa ca dînsul
îngrijorat? Cu greu s-ar da în lături, însoţitorii
lui sînt oameni tineri, Fruntaşi din obşte-
aleşi dintre ai noştri,

844 Ţinut în nord-vestul Peloponesului Mai tîrziu

Şi-n capul lor vedeam păşind pe Mentor
Sau pe un zeu asemenea cu dînsul.
Dar e ciudat că ieri de dimineaţă Pe
Mentor l-am zărit din nou pe-aicea,
Deşi plecase el atunci spre Pilos."
Aşa vorbi, apoi se duse-acasă La
tatăl său. Cei doi rămaşi acolo
Stăteau miraţi în sinea lor trufaşă.
Făcură pe ceilalţi să înceteze
Din joc şi să s-adune laolaltă. Luă
cuvîntul Antinou şi zise Mîhnit,
cuprins de aprigă mînie, Cu ochi
aprinşi, învăpăiaţi ca focul: „Vai!
Telemah făcu un lucru mare,
Cutezător porni la drum pe ape. Ne-
nchipuiam că nu va fi în stare. în ciuda
noastr-a celor mulţi, o şterse El un
copil, pe mare-şi trase nava Şi din popor
alese soţi de frunte.
Deci tot mai rău de-acum o să ne fie.
Dar bată-l Cel-de-sus pe el mai bine
Nainte de-a-l ajunge bărbăţia! Voi daţi-
mi o corabie fugace Şi douăzeci de soţi,
ca la întorsu-i
Eu calea să-i aţin între Itaca
Şi stîncile din Same, la strîmtoare,
Să fac să-i fie-amar călătoritul Pe
mare după tatăl său." El zise Şi
toţi se învoiră, se-ndemnară
Şi-ndată ridicîndu-se intrară în casa
lui Ulise. Penelopa Nu-ntîrzie-ndelung
pînă să afle . Ce unelteau în taină
peţitorii; O-nştiinţă doar bunul crainic
Medon,
C-afară-n curte le-auzise sfatul Cînd
planul lor şi-l puseră la cale. Cum
merse el prin casă la crăiasa Să-i
dea de veste şi păşi pe pragu-i, Aşa-
l primi cu gura Penelopa:
„De ce mi te trimiseră, o, Medon,
Măriţii peţitori? Să spui la roabe

Să lase orice trebi, să cate numai De masa lor? De n-ar ajunge dînşii Să mai peţească, să petreac-aiurea

Şi-aici să fie-acuma cel din urmă Ospăţ al lor! G-aicea vă tot strîngeţi Şi tot zvîntaţi averea asta multă Şi-mi despoiaţi băiatul cel cuminte. N-aţi auzit de la părinţii voştri, De cînd eraţi copii, ce bunătate De om a fost Ulise pentru dînşii? Căci nu nedreptăţi-n popor pe nimeni Vr-odată el cu fapta sau cu graiul Cum fac de obicei stăpînitorii, Iubind pe unii, duşmănind pe alţii. El nu-şi făcu de loc şi niciodată Păcat c-un om. La voi însă se vede Pornirea şi mişelnica purtare, Că n-aveţi mulţumită pentru bine." Dar cumpănitul crainic îi răspunse:

„De-ar fi aceasta, doamnă, cea mai mare Nenorocire! Dar mai este alta Cu mult mai mare şi mai grea, urzită De peţitori. Ferească cel din slavă De-a se-mplini! Pe Telemah ei cată Cu armele-ascuţite să-1 omoare La-ntorsul lui acasă, că el dus e Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos Şi în Lacedemona." Asta-i zice Şi ea slăbeşte-n piept şi în picioare Şi amuţeşte-o vreme. I se umplu De lacrimi ochii, i se stinge glasul Înfloritor. într-un tîrziu întreabă:

„De ce plecă feciorul meu, o, Medon? Nu-i trebuia să umble în corăbii, Telegile bărbaţilor pe mare Ce bat aşa de mult noian de ape. Ori vrea să-i piară numele din lume?" Dar socotitul Medon îi răspunse: „Nu ştiu, l-o fi urnit vrun zeu ori poate, De sine îmboldit, plecă la Pilos,

Să-ntrebe dacă tată-său se-ntoarce, Să afle despre soarta ce-avu dînsul".

Aşa vestind-o, el napoi se trase Prin casa lui Ulise. Iar crăiasa De-o crîncenă durere îu cuprinsă, De nu putu să. şadă ea pe scaun, Măcar că erau multe prin odaie, Ci se lăsă acolo, chiar pe pragul Mîndreţii de cămară şi se puse Pe vaiet tînguios şi împrejuru-i Se văietau şi roabele din casă, Şi tinere şi mai trecute, toate. Din greu oîtînd se plînse Penelopa:

„Luaţi aminte, îetelor iubite, Cum Cel-de-sus mi-a dat necazuri mie Mai multe decît altora născute, Crescute mari alăturea de mine. întîi pierdut-am un bărbat în lege, Cu inima de leu, cu-atîtea daruri, De nu>i găseşti între danai pereche. De bun îi merse pomina prin Argos Şi prin Helada. lat-acum din casă Vîntoasele-mi răpiră şi pe îiul Iubit al meu şi slava-i mistuiră Şi nu şt iui cînd el plecă în lume. Hainelor, nici voi n-avurăţi grijă Din pat să mă sculaţi, ştiind prea bine Că el porni spre vasul lui la mare. De-aş îi ştiut cumva c-avea să plece, El negreşit ar fi rămas la mine, Cu toată graba lui, sau după dînsul M-ar îi lăsat pe mine moartă-n casă. Dar alergaţi, chemaţi-mi pe moş Doliu, Pe omul meu ce mi-i dăduse tata Cînd am venit aici, îngrijitorul Grădinii mele cu pomet. Mai iute Să meargă el să spuie-aceste toate La socrul meu Laerte. Poate dînsul

[979] Despre sclavul cu acest nume va îi vorba, cu mai multe amănunte, în cîntul XXIV, 517 şi urm.

Să-nchipuie un mijloc şi să vie De-
acolo sa se jăluie pe faţă La tot poporul
care vrea şi lasă Să piară neamul lui şi-
al lui Ulise." Luă cuvîntul maica
Evriclea:
„Nevastă dragă, poţi cu nendurare Să
mă omori sau să mă cruţi în casă, Eu
tot mărturisi-voi adevărul. Ştiusem
toate şi-i dădui ce dînsul îmi porunci,
şi pîne şi vin dulce, Dar mă făcu
grozav să jur nainte Că nu ţi-oi spune
pînă ce n-or trece Aşa ca la vr-o
douăsprezece zile Sau pînă ce pofti-vei
tu să afli De dusul lui, ca nu cumva cu
plînsul Să ţi se strice faţa ta
frumoasă. Dar tu-mbăiată şi-mbrăcată-
n straie Curate şi de şerbe însoţită, Te
suie-n casa ta de sus şi-acolo, Născutei
sfinte din ceresc părinte, Zeiţei Palas
roagă-te, că poate Chiar de la moarte
fiul să ţi-1 scape, Ci nu mai amarî pe
necăjitul Moşneag Laerte. Nu cred doar
ca zeii Aşa de mult să duşmănească
neamul Odraslei lui Arcesiu. Mai trăi-va
Din el vreunul care sa mai ţie Şi
curtea şi mănoasa lui moşie."
Aşa-i vorbi. Şi doamn-atunci bocitul Şi-
1 mulcomi, şi-opri din ochi plînsoarea. Se
scald-apoi, se-mbracă în veşminte
Curate şi, de şerbe însoţită, Se suie-n
casa ei de sus. îşi pune în coşu-i orz şi-
ncepe-aşa rugarea:
„Ascultă-mă, tu, fiică neînvinsă A
zeului ce poartă vijelia! De ţi-a
jerfit vrodată buturi grase De boi şi
de berbeci Ulise-acasă,

îoio Fiuj iui Arcesiu e Laerte, tatăl lui Odiseu şi bunicul Iu Telemah. Gf. XVI, 140-143.

Mai adu-ţi tu aminte-acum şi scapă Pe fiul
meu iubit şi ocroteşte-1
De peţitorii cei haini şi-obraznici." Rosti
şi dete-un ţipăt de durere Şi rugăciunea
i-auzi Minerva.
în vremea asta în umbrita sală
Benchetuiau cu zgomot peţitorii.
Zicea cutare din trufaşii tineri:
„De bună seamă-acum ne face nuntă Crăiasa
mult-peţită. N-are ştire C-am pus la cale-a
fiului său moarte." Aşa rîdeau, dar nu ştiau
sfîrşitul
Urzirii lor. Iar Antinou le zise:
„Abraşilor, feriţi-vă-mpreună De orişice
cuvinte-ncumetate, Să nu vă spuie cineva
prin casă. Dar hai tăcuţi sculîndu-ne să
mergem
Ga noi să facem cum ne-a fost vorbirea
Plăcuta tuturora." Astfel zise Şi-alese
douăzeci de oameni zdraveni. Porniră spre
corabia cea iute Pe prundul mării. Mai întîi
dădură
Corabia spre afundişul apei,
Catargul ridicară şi-mpînziră;
Trecură toate vîslele-n curele Pe
rînd, lăţiră albele vintrele Şi duseră-
ale vasului dichisuri
Strădalnicii năieri.   Opriră nava Pe larg.
Apoi pe mal ei toţi ieşiră. Cinară şi-
aşteptară să-nnopteze.
Iar înţeleaptă Penelopa-n catul De sus
al casei se culcă flămîndă.
Ea nu-mbucă şi nu bău nimica, De grija ce o
tot rodea, de scapă De moarte fiul ei ori o să
fie Răpus de peţitorii cei obraznici. Cum stă
îngrijorat un leu cînd leota
De vînători vicleni îl împresoară, Aşa ea se
zbătu pînă ce somnul Cel molcom îi veni, şi-
n pat se-ntinse Şi, adormind, se destinse
întreagă.

Minerv-atunci închipui şi alta:
Ea plăsmui o umbră, o femeie
Asemenea copilei lui Icariu,
Iftima cea-nsoţită cu Eumelos,
Locuitor în Fera, şi-o trimise La
curtea lui Ulise ca s-aline
Suspinele şi lăcrimosul vaiet
Al tristei, tînguioasei Penelopa. Se
furişă-n iatac pe la cureaua De la
zăvor, stătu la cap şi-i zise:
„Dormi, soră, tu, mîhnită Penelopa?
Dar nu te vor lăsa pe tine zeii
Huzuritori să plîngi şi să te smicuri
Că tot are să-ţi vie-acasă fiul, Doar
nu păcătui el cu nimica." Răspunse
Penelopa cea cuminte,
Ferice dusă pe tărîm de vise:
„De ce-ai venit aici, iubită soră?
In casa mea tu n-ai fost înainte, Că
prea de tot departe ţi-i locaşul. Mă-
ndemni să potolesc în mine-obida
Şi multele necazuri ce m-apasă,
Că-ntîi pierdut-am un bărbat în lege, Cu
inimă de leu, cu-atîtea daruri, De nu-i
găseşti între danai pereche. De bun îi
merse pomina prin Argos
Şi prin Helada. Acum plecă şi fiul Iubit al
meu, plecă în vas pe mare, Un biet copil
neînvăţat cu greul Şi nepurtat prin
adunări de oameni. De-aceea eu şi-1 plîng
mai mult pe dînsul
Decît pe tatăl său. Mă tem şi tremur
Ca nu cumva s-o pată ori în ţara Pe
unde-i dus anume, ori pe mare,

1066 In mitologie Icariu era tatăl Penelopei. Iftima, sora ei, e pomenită în acest singur loc.

1067 Eumelos, după legendă, e fiul lui Admet şi al Alcestei — „Zîna între femei", cum o numeşte *Iliada,* II, 714; cf. şi XXIII, 262-652.

1068 Oraş în Tessalia; nu trebuie confundat cu Ferai sau Fera din Messenia. Cf., mai sus, nota la III, 663.

Că mulţi duşmani îl pasc şi-i vor pieirea
Nainte de-a sosi la el în ţară."
Dar prizărita umbră-i zise iară:
„Tu fii pe pace, n-avea nici o grijă,
Căci fiu-ţi(e-ntovărăşit în cale De un
ocrotitor aşa de mare Şi de puternic,
c-ar dori oricine
Să-1 aibă-alături; e zeiţa Palas. Ea se-
ndură de plînsetele tale Şi mă trimise-
acum să-ţi dau de ştire." Răspunse
Penelopa cea cuminte: „De eşti o zeitate
şi-auzit-ai
Al zînei grai, mai spune-mi încă una: Mai
vieţuieşte bietu-mi soţ Ulise Şi vede înc-
a soarelui lumină? Sau este mort şi dus pe
ceea-lume?" Din nou răspunse sarbăd-
aratare:
„Nu pot să-ţi spun de mai trăieşte-anume
Ori este mort, că-i prost vorbitu-n dodii".
Aşa grăind, pe la zăvorul uşii
Cu-a vîntului suflare se strecoară.
Din somn se scoală fiica lui Icariu
înviorată, că-n puterea nopţii
Aşa curat i se sfetise visul.
Iar peţitorii se-ncorăbiară Şi
apucară umeda cărare Voind în
cale zilele să-i curme
Lui Telemah. Se află-ntre Itaca
Şi Same cea cu mal stîncos la mijloc
Un mic ostrov ce-Asteria se cheamă Şi
are el limanuri cu intrare. Din două
părţi, de-adăpostit corăbii;
Pîndind acolo-1 adăstau aheii.

[117] Adepţii teoriei după care Itaca lui Odiseu ar fi actuala Leucas (cf. mai sus, nota la I, 28) identifică Asteria cu mica insulă Arcudi; pentru cei ce continuă să creadă că Itaca e Thiaki, Asteria e insuliţa Dascalio.

C INTUL V

Din patul luminatului Titono Zeița
dimineții răsărise Spre-a lumina
nemuritori și oameni. Atunci făcură zeii
sfat, în frunte Cu Joe care bubuie-n
văzduhuri Și nu-1 întrece nimeni în
putere. Luă Minerva între ei cuvîntul Și
începu a înșira mulțimea De suferinți
răbdate de' Ulise, Căci nu uita, ci-i tot
păsa de dînsul Că sta ținut acasă de
Calipso. Și zise-așa Minerva: „Tată Joe
Și zeilor ceilalți, voi fericiții Și
pururii, de-acum să nu mai fie Vrun
domn stăpînitor pornit spre bine Și
cruțator și blînd și cu dreptate, Ci
veșnic rău, tiran și fărdelege. Căci iată
cum a fost uitat Ulise De toți supușii
lui, cu care dînsul A fost așa de bun ca
un părinte. El pătimește rău și zace
bietul într-un ostrov în casele zeiței

[1] în mitologie, fiu al lui Laomedon și frate al lui Priam soț al zeiței dimineții, Eos.

[11] Divinitate marină în mitologia elină, fiică a titanului Atlas.

[2] Localizarea insulei în care Odiseu avea să zăbovească șapt ani a prilejuit și prilejuiește discuții din zilele criticilo

Calipso, care-1 ține cu de-a sila,
De nu se poate napoia în țară,
Căci n-are năvi, nici lopătari să-1 ducă
Pe spatele cel necuprins al mării. Și
unde pui că umblă să-1 omoare, La-
ntorsul lui acasă, pețitorii , Pe fiul
lui, care s-a dus să-ntre&e
De tatăl său, să capete vreo știre La
sfîntul Pilos și-n Lacedemona." Dar Joe
furtunosul^ îi răspunse: „Ce vorbă ți-a
scăpat din straja gurii, Copila mea? N-
ai pus chiar tu la cale
Ca pețitorii pedepsiți să fie La-
ntoarcere de mîna lui Ulise? Pe
Telemah petrece-1 tu acuma Cu
iscusință, că doar poți, ca teafăr S-
ajungă el în țară și cu vasul
Din cale-i să se-ntoarne pețitorii." -,
Apoi el zise fiului său Hermes: —y
„Tu, care eșfT'pTe'TînganBelelalte Și
vestitorul nostru, mergi și spune Zeiței
cea frumos împletoșata
Nestrămutata-mi vrere, ca pățitul
Ulise-acum să se întoarne-acasă
Nepetrecut de zei și nici de oameni, S-
ajungă-n Scheria, mănoasa țară Ce-o
locuiesc feacii, deopotrivă
De fericiți ca zeii, și-unde dînșii

alexandrini pînă în epoca noastră, cînd un cercetător francez care și-a închinat viața studiului *Odiseii,* Victor B6rard, crede a o fi descoperit, sub numele de *Peregil,* la extremitatea vestică a Mediteranei, între Gibraltar și țărmul african.

[48] După arătările poemului, „mănoasa țară" a feacienilor pare să fi fost situată undeva la nord-vest de Itaca, destul de departe de aceasta din urmă (cf. VI, 278). încercările de a o localiza, începute din Antichitate, au culminat în zilele noastre cu silințele unor comentatori de a acredita nu numai identitatea Scheria-Corfu (cf. Thucydide, I, -'5, 4; III, 70, 4), dar și de a regăsi în această din urmă insulă cadrul precis al diferitelor episoade ce alcătuiesc cîntul al Vl-lea.

[49] Despre firea și deprinderile feacienilor, după legendă coborîtori din Zeus (cf., mai departe, versul 503), se vorbește îndelung în cîntul al Vl-lea al poemului.

Cu drag îl vor primi dumnezeieşte Şi-l
vor petrece-apoi c-un vas în ţară, Cu
daruri de la ei de-ajuns, cu aur Şi-aramă şi
veşminte, atît de multe Cum n-ar fi
dobîndit el niciodată Chiar dacă neatins
venea pe mare Cu partea lui de pradă de
la Troia. Căci e menit s-ajungă el să-şi
vadă Pe-ai lui şi casa-i naltă şi moşia."
Aşa el porunci. Iar ţlermes solul Ceresc
ascultă. Pe picioare-ncalţă Sandale dalbe
veşnice de aur Cu care el se poartă tot ca vîntul
Pe apă, pe uscat fără hotare, Ia varga lui cu
care după voie Pe oameni îi adoarme şi-i
deşteaptă Din somn, şi zboară-apoi
deasupra ţării Pieria, din slăvi se lasă-n mare
Şi-acolo dă o fugă peste unde Ca pescărelul
care-n sînul groaznic Al sterpei mări, tot
pescuit, îşi moaie Aripa deasă-n sărătură;
astfel Şi Hermes se purta pe mii de valuri.
Iar cînd sosi aproape de ostrovul Cel
depărtat, se repezi din apa I Cea viorie pe
uscat şi merse
"La peştera cea mare, unde zîna
Sălăşuia, şi o găsi în casă.
Jăratic mare-ardea în vatră. Lemne De
chedru şi de tuia ce se taie Uşor, în vatră-
arzînd, mireasmă dulce Împrăştiau departe-
n tot ostrovul. La stative, lucrînd o
pînzetură,

[65] Faimosul „caduceu", în cele mai vechi reprezentări o simplă varga, pe monumentele mai noi un baston înaripat, în jurul căruia se împletesc doi şerpi.

[68] „Pieria" forma oferită de manuscrise, e astăzi înlocuită în ediţiile mai noi prin Peria *(Pereia)*, transmisă de unii papyri vechi. Din punct de Vedere geografic, deosebirea stă în aceea că prima e o regiune a Macedoniei, cîtă vreme cea de a doua e situată în Tessalia, la poalele muntelui Olymp.

Ţesea zeiţa-n casă c-o suveică De aur şi
cînta cu-atîta farmec. Iar peştera-mprejur
era cu totul împădurită. înfloreau puternici
Arinii, plopii, chiparoşii negri, Mirositori.
Şi-acolo zburătoare Se cuibăreau, ba
huhurezi, ba ulii, Ba ciori limboase ce
trăiesc pe mare. Iar mai încolo podidea în
jurul Boltitei peşteri spornică-n putere O
vie-nstrugurită. Şi din patru Fîntîni
zidite-aproape-n şir şi-ntoarse Cu faţa
osebit, curgea o apă Cu totul limpede ;-
nverzeau alături Şi-ntinse umede livezi cu
ţelini Şi toporaşi. Privind mîndreţea asta,
Şi-un zeu putea să stea uimit în faţă-i
înveselindu-şi sufletul şi ochii.
Acolo stînd se minuna şi Hermes. Şi
după ce cu drag privi la toate, Intră de-
a dreptu-n peştera cea largă.
Cum îl văzu ea, floaraa-ntre zeiţe,
Calipso-l cunoscu pe el, căci zeii
Uşor se pot cunoaşte laolaltă, Oricît
ar fi cu casa lor departe. Dar nu-
ntîlni năuntru pe Ulise.
El sta pe mal jălintLca.„şi nainte Şi
stîşimdu^şi inima cu plînsul, Cu
gemet, cu dureri. Căta cu ochii
înlăcrimaţi spre marea cea pustie.
Pe scaun luciu scînteios poftindu-l
Pe Hermes, astfel întrebă zeiţa:
„Cinstite, scumpe Hermes cel cu varga
De aur, oare ce-ai venit la mine Tu care
nu prea vii încoace? Spune-mi Ce gînd
te-aduce. Voia ta sînt gata
S-o împlinesc, numai de-aş fi în stare Şi
dacă s-ar putea-mplini. Dar vino întîi
să te cinstesc ca pe un oaspe." Aşa-i
gră,i şi-ntinse-o masă plină De-ambrozie
şi îi direse roşu

Nectar. Mînca şi bea ucigătorul
Lui Argus, zeul vestitor, şi-n urmă,
Gînd el se-ndestulă cu prînzul, zise:
„Pe mine, zeul, tu mă-ntrebi, zeiţă, De
ce-am venit la tine. Eu voi spune
Tot adevărul, dacă mi-ai cerut-o, v f
Cu sil-am fost trimis încoa[5] de Joe, Căci
cine-ar sta voios să umble-atîta întindere
pe apa cea sărată? Şi nici măcar nu e pe-
aici aproape
Vreun oraş cu oameni care-nchină La
zei prinoase şi jerfiri alese De-o sută
de juncani. Dar peste voia Lui Joe nici
un zeu nu-i dat să treacă Şi nici să facă
vrerea lui deşartă.
El zice că la tine e bărbatul
Cel mai nenorocit dintre bărbaţii
Ce nouă ani se războiră-n jurul
Cetăţii lui Priam. Şi dacă-n anul
Al zecelea oraşul cucerîră,
Se-ntoarseră napoi, dar ei în cale
^ăcătuiră faţă de Minerva. De-aceea
şi asupra lor zeiţa Porni furtună grea,
cumplite valuri. Pe el numai 1-aduse-
ncoace apa
Şi vîntul.f Joe cere-acum din parte-ţi
Cît poţi mai iute să-1 porneşti pe dînsul,
Căci nu e dat să piară el departe De
dragii lui, ci e sortit să-şi vadă Pe-ai săi
şi casa-i naltă şi moşia."/
Se-nfioră zeiţa şi-i răspunsei
„Ah, cruzi sînteţi, pizmaşi fără potrivă,
Voi, zeilor ce nu lăsaţi din pizmă Pe zîne
de a-şi lua de soţ pe-oricare Bărbat şi-1 pot
alege din iubire!
Aşa a fost odată cu-Aurora,

[125] Epitet tradiţional al lui Hermes, învingător al paznicului cu o sută de ochi, Argus.
[137] *Hecatombe.* Vezi mai sus nota la IV, 482.
prin necinstirea — în chiar templul divinităţii — a Casandrei, preoteasa Athenei, de către Aias fiul lui Oileus.

Cînd ea cu Orion se însoţise.
Voi cei cu trai tihnit o pizmuirăţi
Atîta vreme pînă ce Diana
Cea preacurată şi cu tron de aur,
Ochindu-1 în Ortigia, cu blînde
Săgeţi ucise pe-Orion. Tot astfel
Cînd Geres cea cu plete mîndre-odată
Pe-o ţelină de trei ori răsturnată
Se-ndrăgosti cu Iasion, învinsă De
dorul ei; cum Joe-a prins de ştire,
De sus îndată-1 fulgeră pe dînsul.
La fel acum, voi, zeilor, din pizmă
Nu-mi păsuiţi să fiu cu cine-mi place.
Doar eu îl mîntuii după ce Joe
în mijlocul noianului cel negru
Trăsnind îi sparse vasul, şi pe talpa
Corăbiei plutea Ulise singur.
Pieriseră toţi bunii lui tovarăşi,
Pe el numai 1-aduse-ncoace apa Şi
vîntul. Drag mi-a fost şi i-am dat hrană
Şi-am juruit să-1 fac fără de moarj^y- -
Şi fără batrîneţe cît e veacul*<_/*'♦ /RM ****
Dar dacă nici un zeu nu poate-nfrînge,
Nici poate face nemplinită vrerea
Lui Joe şi el dinadins o cere
Să plece dînsul, ducă-se pe mare.
Eu nu-1 trimit de fel, căci n-am corăbii,
Nici lopătari cu care să-i dau drumul
Pe spatele cel necuprins al mării.
L-oi sfătui voios şi n-oi ascunde

[165] După unii interpreţi, ţinut fabulos, undeva în vestul mediteranean; după alţii, dublet grec al insulei Delos, al cărei nume — de origine semitică — ar avea acelaşi înţeles cu Ortygia: „Insula Prepeliţelor".
[168] In Grecia epocii clasice, obiceiul era ca ţarina săfierăstur nată de două ori pe an. Izvoarele mai vechi — Homer şi Hesiod — vorbesc frecvent de trei arături anuale. In sfîrşit, cel mai mare botanist al antichităţii, Teofrast, merge pînă a recomanda patru arături pe an- în preajma iernii, primăvara, în toiul verii şi în ajunul semănatului.
[169] Duh al fertilităţii pămîntului. După Hesiod *(Theogonia,* 969), din unirea lor s-ar fi născut *Ploutos* („Bogăţia").

Nimic spre a putea sosi cu bine Şi sănătos la el în ţară." Hermes Grăi: „Trimite-1 chiar aşa, dar iute. Fereşte-te să nu-1 întarţi pe Joe, Mi-e nu cumva să tabere pe urmă Asupra-ţi, mînios fiind pe tine."

Aşa zicînd, plecă ucigătorul Puternic al lui Argus. Iar cinstita Zeiţă o porni spre inimosul Ulise, fiind gata la porunca
Lui Joe. Ea-1 găsi pe mal cu ochii Tot plînşi. Tînjind el viaţa dulce Şi-o irosea şi-ofta de dorul ţării, De cînd se săturase de zeiţă. De-aceea noaptea s-odihnea de silă Şi peste voie-alăturea de dînsa, Căci ea-1 voia în peştera cea mare. Dar peste zi şedea pe mal el singur, Pe stînci, şi se topea de dor, de jale Şi lăcrima cu ochii duşi spre largul Pustiului noian al mării. Zîna S-apropie de el şi-i cuvînteafcă:

„Sărace, nu te mai boci şi viaţa Nu-ţi risipi aici, că eu îndată Voios te voi trimite. Ia toporul Şi taie lemne mari şi întocmeşte O plută largă, bate-asupra-i scînduri, Podeşte-o sănătos ca să te poarte Pe-ntunecata mare. Eu într-însa, Ţi-aduc bucate, apă şi vin roşu
De-ajuns, ca nu cumva pe drum să suferi De foame şi de sete. Ba şi ha,ine Ţi-oi da şi-ţi voi trimite dup-aceea Prielnic vînt, ca tu s-ajungi în ţară Cu totul neatins, dacă vor zeii Olimpieni cei mai presus de mine Gînd judecă şi pun la cale treburi." Dar, îngrozit, se-mpotrivi Ulise:

„Tu n-ai gînd bun, zeiţă, tu vrei alta Şi nu să mă trimiţi, dacă-mi spui mie Să trec pe-o plută tot adîncul mării,

înfricoşata, groaznica genune, Pe unde nu trec nici corăbii negre Şi cumpănite, chiar cînd bate vîntul Cel priitor. Eu nu mă-ncred în plută Cu voia ta, de nu te-nduri, zeiţă, Să juri un straşnic jurămînt, că alta Tu n-ai de gînd să faci cumva cu mine."
Zîmbi Calipso, fala-ntre zeiţe, Şi-1 netezi cu mina şi-i răspunse:

„Ba te înşeli, tu, om în toată firea Să cugeti şi să-mi spui aşa prostie. Dar iată, eu mă jur cu dinadinsul Pe cer şi pe pămînt şi chiar pe rîul Din iad, care e Stixul, cel mai mare Şi cel mai straşnic jurămînt al nostru, Că alta n-am de gînd să fac cu tine. Ba cuget şi te sfătuiesc întocmai Cum aş gîndi să fac şi pentru mine, De-ar fi s-ajung la astfel de nevoie. Că nu sînt fără cale eu şi nu mi-e Nici sufletul de fier, ci plin de milă."

Aşa vorbi şi merse ea nainte Pripindu-se, iar el păşea din urmă. Cînd amîndoi în peşteră sosiră, El s-aşeză în scaunul din care Se ridicase Hermes, iar zeiţa I-aduse de băut şi de mîncare Din cîte feluri gustă muritorii. Apoi şezu în faţa lui Ulise Şi zîne roabe harnic o slujiră Pe dînsa cu nectar şi-ambrozie, Şi începură ei atunci să umble Cu mînile la-ntinsele bucate.

Iar cînd la masă pofta-şi alinară, Deschise vorba-ntîi frumoasa zînă:

245Fluviu al lumii infernale, invocat de zei în jurămintele lor solemne. După o credinţă răspîndită în antichitate, izvorul lui era în Arcadia, unde ar fi curs un timp la supra-faţă, înainte de a dispărea în adîncimile pămîntului.

„Preaiscusite fiu al lui Laerte,
Ulise, tu, din Cel-de-sus purcese,
Aşadar vrei acum să pleci acasă
în țara ta? Dar totuşi mergi cu bine.
I De-ai şti tu însă cît mai ai să suferi
Nainte de-a sosi la tine-n țară, Ai sta
cu mine-aici în casa asta Şi-ai fi
nemuritor, deşi duci dorul
^Soției tale şi-o doreşti de-a pururi.
Ce-i drept, o fi ea trupeşă, frumoasă,
Dar nu mă țiu eu mai prejos de dînsa, Că
nu se-ncape doar între zeițe Şi muritoare-
ntrecere nici una
De frumuseţe şi de măreţie."
Ulise priceputul îi răspunse:
„Nu-mi bănui, zeiță preacinstită,
Că ştiu şi eu deplin că nu-i ca tine
Cuminţea mea nevastă Penelopa
De mîndră la privit şi de-arătoasă,
Căci ea e o femeie muritoare, Iar tu
eşti o zeiţă fără moarte Şi fără
bătrîneţe. Dar eu totuşi Mereu doresc
şi năzuiesc odată
V S-ajung la mine, să mă văd în țară-
Şi de m-ar bate iar vrun zeu pe mare Eu
voi răbda, doar ştiu să rabd necazuri,
Căci multe am pățit, răbdat-am multe Pe
valurile mării şi-n războaie.
Să fie şi-asta una pe deasupra."
Aşa vorbi Ulise cu Calipso. In
vremea asta soarele apuse Şi se-
nnoptă. Ei merseră în fundul
Boltitei peşteri, unde se culcară
Şi petrecură pînă ce-adormiră. A
doua zi cînd se iviră zorii
Trandafirii, Ulise-şi puse straiul

[268] în greceşte: *diogenes,* în *Iliada* şi *Odiseea* epitet frecvent aplicat *basileilor,* mari şi mici. Cf., mai sus, nota la IV. 88.
[302] îmbrăcămintea obişnuită a bărbaţilor din lumea homerică se compune dintr-un soi de cămaşă de in *(chiton)* şi dintr-o

Şi-şi trase mantia pe el. Zeița Se învăscu
în haină mare, albă Şi gingaşă, subțire;
se încinse Cu-n brîu frumos de aur şi-o
maramă îşi potrivi pe cap, iar după asta
Se îngriji de drumul lui Ulise. / Ii dete
dar un lung topor de-aramă _ Cu două
ascuţişuri, c-o mîndreţe De coadă de
măslin vîrtos legată, Uşor de mînuit. Apoi
o bardă Cu lemnul bine lustruit şi-1 duse
La capătul ostrovului, pe unde Erau
copaci mai mari, arinii, plopii Şi brazii
nalţi pînă la cer, cu trunchiul Uscat de
tot, călit de multă vreme, O cherestea
uşoară la plutire.
Zeiţa, după ce-i arată locul Cu arborii
cei mari, se-ntoarse-acasă. El începu să
taie-atunci, şi lucrul Degrabă-1 mîntui. Cu
totul zece Copaci trînti pe jos şi cu
toporul îi tot ciopli şi-i netezi cu barda
Ca meşter şi-i obli cu ciripia. Intr-ast-
aduse sfredele zeiţa. Şi grinzile le sfredeli
el toate, Le potrivi pe urmă laolaltă Şi le-
nnădi cu scoabe şi cătuşe. Pe cît un
maistru rotunjeşte fundul Unei corăbii
largi de marfă, atîta De largă-şi face şi
Ulise pluta. 1/

manta de lînă *(chlaina);* cu ele e înveşmîntat în acest pasaj şi Odiseu.
[304] Spre deosebire de veŞmîntul bărbătesc numit *pharos,* care e o amplă mantie de purpură, „haina" albă a zînei Calipso, indicată prin acelaşi termen, e probabil o lungă fîşie de pînză, fără cusături, înfăşurată în jurul trupului.
[331] „Largi", în comparaţie cu cele destinate transportului oamenilor şi, în genere, explorărilor marine, caracterizate prin forma lor alungită şi prin extremităţile ridicate, de unde epitetul care le însoţeşte în poemele homerice: *ortho-krairai* („care-şi înalţă coarnele").

Pe deşi diregi aşază podul cîrmei, îl
pardoseşte bine cu lungi scînduri,
Ciopleşte un catarg cu care-mbină
Aninătoarea de vintrele albe, Şi-i face-
o cîrmă plutei ca s-o mîne Şi cu
împletitură, de răchită O-mprejmuie
de-a lungul şi de-a latul
Ga stăvilar de valuri. Dup-aceea
El grămădeşte-n fund povară multă.
Calipso-i mai aduce pînzetură
De pînzuit catargul, iar Ulise Găti
cu meşteşug şi pînzuitul.
Legă tot felul de frînghii, odgoane, Şi
funii de slăbit sau strîns vintrele Şi-şi
lunecă pe pîrghii pluta-n mare. Aşa el a
fost gata-n patru zile, *lax* în a cincea
din ostrov Calipso
îi dete drumul, după ce-1 lăuse Şi
miresmate primeneli îi dase, ; Ea-i puse
şi o utre cu vin negru,
Şi un burduf mai mare plin de apă, 3
Şi o traistă umplută cu merinde,
Cu bunătăţi gustoase de tot felul
Şi-i aburi prielnica ei boare.
Voios Ulise pînzele şi-nvoaltă, Se
pune-apoi la cîrma lui şi-ncepe Cu
dibăcie să-şi îndrepte vasul.
Nu-i cad o clipă genele-adormite,
Căci ochii-şi-are pironiţi la stele,
La Cloşca, la Văcarul care-apune
Tîrziu, la Ursa, poreclită carul,
Vîrtelnicul-în-loc şi ochitorul
Lui Orion, şi care singur este
Neasfinţit în Ocean; de-aceea

[383] Cît se poate înţelege, o platformă ridicată peste nivelul plutei, pentru a feri pe navigatori de valurile mai înalte*

[33]7Vezi mai înainte nota la III, 388.

362-366 indicaţiile referitoare la constelaţii lasă să se înţeleagă că, în gîndul poetului, plecarea lui Odiseu e presupusă a fi avut loc la începutul toamnei (septembrie-octombrie).

La stînga lui povăţui zeiţa Pe căpitan
să bată drum pe mare. Călătoreşte el
vreo zece zile,
Ba încă şapte, şi-ntr-a optsprezecea I
se iviră munţi umbroşi, pămîntul
Feacilor, pe unde mai aproape Erau
de el, şi-i se păru că vede Un scut
apărător pe ceaţa mării.
Neptun, care venea de la poporul'
Etiopean, zărindu-1 de departe,] Din
munţi de la Solimi, plutind pe mare Mai
rău se-ncruntă, dă din cap şi-n sine, „Vai,
zice el, de bună seamă zeii 7
S-au răzgîndit acum despre Ulise j
Cît eu am stat la etiopi, căci iată
Că el s-apropie şi-acum e-n ţara
Feacilor, pe unde-i scris să scape
De-amarnica restrişte ce-1 apasă.
Dar las' că eu i-o fac din nou, s-o simtă'
Cu vîrf şi îndesat." Aşa el zice <*S~J* Şi
strînge norii, marea-ctr tridentul O
tulbură, stîrneşte-o vijelie De-ncrucişate
vînturi şi cu norii
Uscat şi apă-nvăluie,-ntuneric
Se-naltă pin' la cer. Dau iureş Austrul,
Munteanul vîjîind şi Băltăreţul Şi
Crivăţul, răscoală munţi de valuri. Slăbi
la suflet şi-n genunchi Ulise V
Oftă şi-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, bietul! Ce-o mai fi cu mine
Pîn' la sfîrşit? Că tare mi-este teamă Să
nu fi spus adevărat zeiţa

[367] întreaga călătorie e închipuită ca desfăşurîndu-se dinspre vest spre est, din părţile Mediteranei Occidentale spre apele greceşti. E cunoscut că, după mărturia unui geograf antic, Strabon, grecii ap fi învăţat de la fenicieni deprinderea de a se călăuzi pe mare după constelaţia *Ursoaicei.*

[377] Pe coasta de sud-vest a Asiei Mici, în regiunea cunoscută în antichitate sub numele de Lycia.

3W-393 Vînturile citate în text reprezintă aproximativ cele patru puncte cardinale, lucru relevat de altminteri în versul 404.

Că eu, nainte de-a sosi în ţară
Voi pune vîrf durerilor pe mare; Aidoma i
se-mplineşte spusa. Vezi ce mai nori
împresură tot cerul, Ce tulburată-i marea
şi ce vifor Se-nvolbură suflînd din patru
unghiuri!
De-acuma-i gata, moarte grea m-aşteaptă.
De trei ori şi de patru ori ferice Danaii
care la război pieriră De dragul celor doi
Atrizi în Troia! Muream mai bine şi-
ncheiam veleatul
In ziua cînd sodom venind troienii M-
au năpădit cu suliţi ferecate, Cînd
străjuiam la trupul lui Ahile! M-ar fi-
ngropat, m-ar fi slăvit aheii; Acum mi-
e dat să mor aşa de jalnic."
Abia gîndi el asta şi-un năprasnic Talaz
asupra-i vine cu putere Grozavă
năvălind de sus, şi pluta-i Răzguduie.
El e zvîrlit departe De plută şi din
mîni sloboade cîrma,
Catargu-i sparge la mijloc furtuna
Cea vajnică de-mponcişate vînturi
Şi-n mare cade mai încolo pînza Şi
beldia-i. Stă îndelung sub apă
Ulise-atunci, nu poate să se salte
Deodată de sub valul cel năvalnic,
Îngreuiat fiind de straie, darul Zeiţei.
Dar la urmă el răsare, Din gură-
mproaşcă unda cea sărată Ce-i şuruie
pîraie de pe creştet.
Nu-şi'uită pluta el, cu tot necazul, S-
aţine-n'valuri după ea şi-o prinde, Se
pune la mijlocul ei şi scapă De
cumpănă. Talazul acum poartă
încoace-ncolo pluta după vînturi.
Cum toamna duce Crivăţul un maldăr
De încîlcit spiniş pe o cîmpie,

[412] Episodul la care se gîndeşte Odiseu e povestit de umbra lui Agamemnon în cîntul XXIV, 47 şi urm.

Aşa şi pluta-i dusă-heoace-ncolo
De vînturi pe noian, şi ba-i zvîrlită
De Austru la Crivăţ ca s-o poarte,
Ba e de Băltăreţ încredinţată
Munteanului pe luciu să-i dea goană.
Ii vede pe Ulise-atunci copila
Lui Cadmus, Ino Leucotea, zîna I
Subţire-n glezne, care mai nainte
Era o muritoare, iar acuma Ea are
parte în afundul mării De cinstea unui
zeu. Se-ndură dînsa,\/ Că-1 vede-
orbecăind aşa pe valuri Şi chinuit,
răsare din genune
Şi zboară-n chip de scufundar, s-aşază Pe
vasul bine-ncătuşat şi zice: „De ce te
urgisi zguduitorul Pămîntului aşa grozav
pe tine, Sărmane om, urzindu-ţi atît de
multe
Nenorociri? Dar capul nu-ţi va pune,. Cu
toată-nverşunarea lui. Fă însă \ Ce-oi
spune eu, că-mi pari a fi cuminte\
Dezbracă-te de-aceste haine, lasă S-o ducă
vîntul pluta, iar tu-noată
Cu mînile şi năzuie spre ţara Feacilor, pe
unde tu scăpa-vei. C-aşa e scris. Dar ia
marama asta Vrăjită de la mine şi-o
încinge Sub pieptul tău; să n-ai pe urmă
grijă
Că ţi se-ntîmplă vreun rău sau moarte. Dar
dacă pe uscat vei pune mina, Descinge-o de
sub piept şi-arunc-o-n mare Departe, iar tu
pleac-apoi jncolo." Aşa grăind, zeiţa-i
dete vălul
Şi s-afundă în marea tulburată Ca
scufundarul şi sub valul negru Se
mistui. Ingîndurat Ulise Stătu
puţin, oftă şi-n sine zise:

443 Divinitate marină după ridicarea ei în rîndul zeilor. Legenda spune că, într-o primă existenţă, Ino ar fi fost soţia **lui** Athamas, rege în Orchomenos.

„Vai mie! Nu cumva-mi întinde iară
O cursă vreun zeu cînd mă îmbie Din vas
să mă cobor? Mai bine încă Să n-o ascult,
căci eu văzui cu ochii Că prea-i departe
locul unde-mi spuse Că voi scăpa. De-
aceea fac ce-mi pare
Că-i lucrul cel mai bun; rămîn aicea Să
rabd orice durere pîn'ce pluta Se ține
încă bine cetluită. Ci cînd o fi sa mi-o
destrame vîntul, Mă pun atunci să-not,
că alt nimica
Mai bun de pus la cale nu-mi rămîne."
Cînd el aşa se frămînta cu mintea, Neptun
răpede-asupra lui deodată O namilă de
val boltit şi negru, Şi-1 mătură pe el. Cum
vîntul aprig
Suflînd răscoală un mănunchi de paie Şi-1
spulberă pe cîmp încoace-ncolo, Aşa şi
lemnăria plutei valul O-mprăştie. Dar s-
apucâ Ulise De-o grindă şi o călări
strunind-o
întocmai ca un cal de călărie, Îşi
scoase haina ce-i dăduse zîna Şi
grabnic se încinse cu marama, . Se dă
pe brînci în mare şi se-ntinde Cu
brațele şi prinde-apoi să-noate.
Neptun îl vede, dă din cap şi zice:
„Mai oarbecă pe mare-aşa, mai rabdă
Obidă multă pînă ce te-apropii De
oamenii cei înrudiți cu Joe, Că tot socot că
n-ai să te mai saturi
De pătimit nenorociri". Cum zice,
El biciuie comoşii cai şi-ajunge
La Ege, unde şi-are el locaşul
Palatul strălucit. In vremea asta
Minerva mai închipuie şi alta:

[603]Feacii, a căror țară şi ale căror instituții sînt descrise îndelung în cîntul VI.
[507] Din cele două localități cu acest nume mai bine cunoscute, una e situată în partea de nord a Peloponesului, pe țărmul golfului corintic, cealaltă în insula Eubea.

închise drumul vînturilor toate
Şi-orîndui să stea pe loc tot vîntul
Şi-acasă să se culce; doar pe unul
Dezlănțui, pe Crivățul vifornic De
frînse valu-n fața lui Ulise
Şi-i înlesni cărarea spre poporul
Feacilor cei iubitori de vîsle, S-
ajungă neatins de mîna morții.
Nemernici el încă două zile Şi două
nopți bătut de valuri dese,
Şi-i tot.părea că-1 paşte nenorocul.
Dar cînd a treia oară zorii zilei îşi
răsfirară pletele de aur, Tăcu
vîntoaica şi era pe mare Senin cu
totul şi nevînt. Ulise,
Săltat puțin pe-o creastă de talazuri,
C-o repede căutătură-n față Zări
atunci apropiat pămîntul. Cum nu mai
pot de bucurie fiii Cînd tatăl lor
înzdrăvenit se scoală
Din patul unde-a tot zăcut şi chinuri
De-otravă a suferit de vreme lungă,
Topindu-se de-o boală ce-o iscase Un
duh afurisit, de care zeii Spre fericirea
lor îl lecuiră, Aşa voios s-arată şi Ulise
Cînd vede-n fața-i răsărind uscatul
Şi dealuri cu păduri. El tot înoată
Zorind să-şi puie pe uscat piciorul. Iar
cînd era de-acolo depărtare
De-un glas de om, atunci aude dînsul
Un clocot de la mal: vuia talazul Izbit
de stînci, se tot spărgea cu urlet
îngrozitor şi-nspumega tot malul. Căci
nu erau limanuri, nici popasuri
Şi-acioale de corăbii, ci doar coaste De
tancuri şi de stînci prăpăstioase.
Slăbi la suflet şi-n genunchi Ulise,
Oftă şi-n sinea lui bărbată zise:
„Vai mie, că-n zadar îmi dete Joe
Să văd pămînt neaşteptat, căci tocmai

Cînd străbătui acest noian de ape,
Nu-mi pare nicăiri pe ţărm să fie
Un loc pe unde pot ieşi din mare.
Răsare-n faţă-mi zid de stîncărie;
Răsunător acolo muge valul,
Iar lingă ţărm afundă este marea
Şi nu pot să mă ţin pe amîndouă
Picioarele, să scap de răul mării.
Să ies mă tem, că m-ar răpi talazul
Şi m-ar izbi de-o ţuguiată stîncă
Şi-mi poate fi zadarnică-ncercarea.
Iar dacă-not pe-alaturi mai încolo
Să cat liman sau vreo atfezătură
Pe mărgenişul mării, mă tem iară
Să nu mă ia vîrtejul să mă-ntoarcă %
Napoi pe larg cu gemet greu din suflet.
Ori nu cumva asupra mea s-asmuţe ',
Vr-o zeitate din afund de mare j
Vreuna dintre multele dihănii Hrănite
de-Amfitrita cea slăvită, Că prea sînt
urgisit de zeul marii." Şi-n vreme ce
el astfel socotise, Spre capătul stîncos
îl duse valul. Gu trupul rupt, cu oasele
zdrobite S-ar fi ales atunci, dacă
Minerva Nu-i da un gînd: cu braţele-
amîndouă Se prinse el de un colţan şi-
acolo Gemînd se grepţină pînă, ce valul
Trecu, şi el putu să se dezbare. Dar
cînd se năpusti napoi talazul Răsfrînt,
departe-1 azvîrli-n vuitoare. Precum
cînd caracatiţa se smulge Din cuibul
ei, se ţine de crăcane Pietriş mărunt,
aşa de colţii stîncii Lipite stau făşii de
piele ruptă Din braţele-ndrăzneţe-a lui
Ulise. Şi-o undă mare-1 înghiţi pe
dînsul. în ciuda soartei el pierea
sărmanul, De nu-1 trezea cu sfatul ei
Minerva:

570 Gf. mai sus nota la III, 916.

Răzbate sus cu capul din talazul
Cel năpustit spre mal şi-o ia de-a lungul
Uscatului şi caută el în faţă-i Vreun
liman sau vr-o aşezătură, Şi-noat-aşa
mereu pînă ce-apucă
Pe gura unui rîu cu ape limpezi. Şi cel mai
bun acolo-i pare locul, Că-i neted,
nestîncos, ferit de vînturi. Cum vede rîul
curgător în faţă-i, Se roagă-aşa de el:
„Ascultă, Doamne,
Oricare-ai fi. La tine vin, fierbinte Şi
mult te rog, dorind să fug de mare, De
ciuda lui Neptun. De cinste-i vrednic Şi
chiar din partea zeilor tot omul Ce
rătăcind s-ar milogi la dînşii,
Cum eu acuma, dup-atîtea cazne,
La tine vin şi-ţi cad smerit la unda
Şi la genunchii tăi. Aibi milă, Doamne,!
Sînt rugător, cer adăpost la tine." j
Cum 1-auzi, stătu din mersu-i rîul, /
Opri talazuj^jmtoli vîrtejul -^
In faţă>i^î^ladăposti pe dînsul Pe
matca de la gura lui. Ulise Căzu pe
loc de mîni şi de picioare, Puterile-i
secaseră pe mare.
I se bolfise trupul, şi pe gură., j,... Pe
nas ţîşnea dintr-însul şărăţură,. Â" Acolo,
fără glas, fără suflare Rămase leşinat; îl
copleşise^ Preamarea-i trudă. Cînd la
urmă prinse
Să mai răsufle şi să-şi vie-n fire,
Marama zînei de pe el desprinse
Şi-o azvîrli pe rîul scurs în mare.
Un val puternic o luă cu sine,
De unde-apoi o strînse Leucotea.
S-abate de la rîu atunci Ulise,
Prin papură se pleacă şi sărută /.

599-600 |n credinţele superstiţioase ale vechilor greci, fiece curs de apă şi îndeosebi rîurile mai importante erau considerate divinităţi. Ruga lui Odiseu oglindeşte această credinţă, în legătură cu care vezi şi nota la *Iliada* XXI, 132.

(/Pămîntul drag, dăruitor de hrană v
Şi, suspinînd, aşa socoate-n sine:
„Vai mie, ce-o mai fi pînă la urmă
Şi cum să fac? De voi petrece-o noapte
Muncit de griji pe lîngă rîu, mi-e teamă Ca nu
cumva răcoarea cea haină, Cu brumă din
belşug împreunată, Viaţa să-mi răpuie, aşa
puţină Şi şubredă cum e, de zbuciumată,
Căci boarea nopţii de la rîu e rece. De m-aş
sui la deal şi-n umbra deasă Sub tufe m-aş
culca într-o pădure, Şi frigul m-ar lăsa şi
osteneala S-am parte de plăcutul somn,
mi-e teamă Să nu fiu sfîşiat, mîncat de
fiare."
Aşa gîndi. Şi socoti mai bine Să intre
în desişul din pădurea Crescută pe un
grind de lîngă apă. Se tupilă aci sub
rămurişul
A doi măslini, din care unul rodnic, Cellalt
sălbatic, nimerise locul Pe unde niciodată
nu răzbise Nici adiere umedă de vînturi,
Nici raze de la luminosul soare,
Nici ploaie peste tot, aşa prin ramuri Era-ndesit
şi-mpleticit tufişul Sub care-aci se oploşi Ulise.
Cu mînile şi-ncăpută din frunze Un bun
culcuş, că mult a fost frunzişul Acolo scuturat
pe jos grămadă, De-ai fi putut acoperi cu dînsul
Doi oameni, ba şi trei pe vremea iernii, Oricît de
aspru să fi fost iernatul. Înviorat, cum îl
văzu, Ulise Se tolăni în pituliş la mijloc Şi-
asupra-i movili un strat de frunze. Cum uneori
un om cînd n-are-aproape Vecini şi stă la
capătul de ţară Pe sub cenuşă-ascunde un
tăciune

Ca sîmbure de foc să i fie-n vatră, Spre-
a nu-şi aprinde focul de la alţii, Aşa
Ulise se-nveli sub frunze. V Pe ochi îi
picură atunci Minervat/ Un somn
plăcut şi pleoapele-i închise, Ca el să se
întreme cît mai bine De greul trudei
care-l istovise.

••• Merită relevată împrejurarea că nici în *Iliada,* nici în *Odiseea* nu e descrisă operaţia aprinderii focului, ceea ce ne împiedică să presupunem care era metoda întrebuinţată atunci cînd lipsea jarul ascuns în cenuşă.

t)

G1NTUL VI

Aşa dorme^Ulise, copleşitul De trudă
şi nesomn, cînd iată-n ţara Feacilor se
coborî Minerva Şi merse în cetatea lor.
Feacii Nainte vreme locuiau în larga
Hiperia, vecini cu îngîmfaţii Ciclopi,
care mai tari fiind ca dînşii, într-una-i
bîntuiau. Deci Nausitoos,
Dumnezeiescul domn, de-acolo-i duse în
Scheria, departe de-acei oameni
Iscoditori, cu zid oraşu-ncinse, Zidi
locaşuri pentru zei, şi case Şi-ogoare
le-mpă.rţi. Dar 'el murise Şi-acum
domnea cumintele Alcinoos. La curtea
lui se duse-atunci Minerva Voind s-
ajute-ntorsul lui Ulise. Se furişă zeiţa
în iatacul

[6] Numele înseamnă „Ţara de sus". Despre aşezare nu se pot face presupuneri valabile, măcar că n-au lipsit homerizanţi care s-o identifice cu regiunea din Italia unde mai tîrziu avea să se ridice oraşul Gumae.
[7]Gf. mai departe, IX, 155 şi urm.
[10] Vezi mai sus nota la V, 48.
u-i3 Activitatea atribuită lui Nausitoos corespunde din toate punctele de vedere aceleia desfăşurate în epocile arhaică şi clasică a istoriei grecilor de întemeietorii de colonii *(oikistai),* delegaţi să organizeze pe ţărmuri depărtate cetăţi de tipul metropolelor din patrie.

Bogat-împodobit, unde-adormise
Domniţa Nausicaa, deopotrivă
Cu zînele la chip şi la făptură;
Cu ea dormeau, de-o parte şi de alta La
uşă, două gingaşe-odăiaşe De-o frumuseţe
dată lor de Graţii, închise-au fost lucioasele
canaturi,
Dar zîna răzbătu uşor şi iute Ca o
suflare pîn' la patul fetei, La
creştet îi stătu. Şi întrupată Ca
fiica lui Dimant, corăbierul Vestit,
cu ea fiind de-o seamă fata
Lui Alcinou, prietenă iubită. Zeiţa-i
zise astfel: „Nausicaa, De ce pe
tine-aşa de lăsătoare Te făcu mama?
Dalbele-ţi veşminte Stau nelăute şi
ţi-i nunta aproape,
Gînd trebuie şi tu să-mbraci mîndreţe De
straie şi să dai la fel acelor Care te iau la
dînşii; doar cu asta Gîştigi un nume bun în
faţa lumii" Şi faci ca să se bucure părinţii.
Să mergem dară la spălat chiar mîne De
timpuriu, de-ndată ce-nzili-va, Şi eu vin să
te-ajut ca tu mai iute Să isprăveşti. Ştii bine
că de-acuma Tu multă vreme nu rămîi
fecioară.
C-au început a te peţi fruntaşii Feacilor,
feciori de neam ca tine. Te roagă dar de
preamăritul tată Să-ţi fie gata-n zori de zi
căruţa Cea trasă de doi muli, să-ţi duci
podoaba
Da-mbrăcăminte, cingători şi rochii, Ga să
le speli la rîu, că pentru tine-i Gu mult mai
bine-aşa decît să umbli Pe jos, doar prea-i
departe de cetate Spălătoria." Astfel
Minerva-i zice

[1] E vorba într-adevăr de o căruţă de transportat poveri *(amaxa, apine),* cu patru roţi, spre deosebire de carul de luptă sau de curse care avea numai două roţi.

Şi pleacă spre Olimp, pe unde zeii
Şi-au adăpostul lor de veci, pe care
Nu-1 bate vînt, nici ploaie, nici ninsoare,
Ci nepătat de nori pluteşte-asupra-i
Senin şi orbitoare strălucire;
De-aceea şi ferice-acolo zeii Petrec
şi se desfată ziua toată. Acolo
merse Palas după sfatul Ce-1 dete
fetei. Iute dup-aceea Pe tron de
aur zîna dimineţii
Ivindu-se, trezi pe Nausicaa.'
Pe loc, de vis mirată^ dînsa merge
Prin casă vrînd părinţilor să spuie
Dorinţa ei, şi-n sală întîlneşte Pe
amîndoi, pe mama stînd la vatră
Cu roabele şi lînă porfirie
Torcînd; pe tata, tocmai cînd la uşă Ieşea
la sfat să meargă cu fruntaşii Cei mari,
chemat fiind de dînşii. Fata S-apropie de
tata-i şi se roagă:
„Tăicuţă dragă, n-ai putea tu oare Să-
mi dai căruţa naltă şi-nrotată Ca eu la rîu
cu ea să duc podoaba De haine să le spăl,
că sînt purtate? *&* Că doar şi tu se cade s-
ai pe tine
Veşmintele curate, cînd la sfaturi Stai cu
fruntaşii ţării. Dup-aceea Ai cinci feciori
acasă. Doi dintr-înşii Sînt cu femei, dar
trei sînt încă tineri Holtei; şi ei, cum ştii,
vor tot cu haine
Abia spălate să se prindă-n horă. Şi
vezi, de toate astea eu am grijă."
Aşa grăi domniţa. De ruşine,
Nu pomeni părintelui de nunta-i
Apropiată. Dumerit de asta,

---

[72] In originalul grec, aceşti fruntaşi sînt numiţi *basilei,* ca Alcinoos însuşi. După VIII, 540, numărul lor era de 12.
[82] La fel cu Priam *(Iliada,* VI, 250) şi cu Nestor (mai înainte, III, 554), Alcinoos adăposteşte în palat întregul său *genos** fără a excepta pe feciorii însuraţi, cu nevestele şi progenitura lor (cf. mai departe, X, 7 şi urm.).

Răspunse fetei: „Scumpa mea copilă,
Cu drag îți dau şi mulii şi-orice alta, Poţi
merge. Robii ți-or găti căruţă ^   Naltă
şi-nrotată şi cu chelnă."
Aşa grăi şi porunci pe urmă
La robi, iar ei gătiră o căruţă
Aşa cum zise, scoaseră-apoi mulii Şi-
i înjugară la căruţă. Fata Şi-aduse
din cămară frumuseţe De-
mbrăcăminte şi o puse-n chelna
Căruţei lustruite. Ba mai puse
Şi mama-i un paner cu demîncare Şi
udătură inimii plăcută Şi vin turnă
într-un burduf de capră. Iar cînd
copila se sui-n căruţă,
Ea-i dete în ulcior frumos de aur
Ulei de uns cu roabele la scaldă. Luă
pe urmă Nausicaa biciul Şi frînele şi
asmuţi jugarii Cu şfichiul. Ei cu
tropot o porniră
Şi-o-ntinseră la drum din răsputere, Şi
duseră veşmintele şi fata Nu singură,
ci întovărăşită De alte fete slugi. Iar
cînd sosiră La rîu, mîndreţe de şivoi
pe lîngă
Spălătorii durate trainic, unde
Curg ape limpezi şuruind afară, De
curăţă chiar rufe şi mai negre,
Jugarii ele-acolo desjugară,
Lăsară pe-amîndoi să păşuneze
Pe lîngă mal din iarba lor gustoasă,
Iar fetele luară din căruţă Veşmintele
şi-n apă le-afundară

[97] Caracteristica principală a atelajului homeric e că nu avea şleauri: caii (respectiv catîrii) erau legaţi de un jug fixat la extremitatea oiştii. Dacă se rupea oiştea (accident foarte frecvent în descrierile de luptă din *Iliada),* caii rămîneau mai departe uniţi prin jug; dacă se rupea acesta din urmă, fiecare cal în parte îşi recăpăta libertatea. O descriere circumstanţială a modului de a înhăma animalele la o căruţă ca aceea din text se citeşte în *Iliada,* XXIV, 266 şi urm.

Şi-n albii le câlcară pe-ntrecute
Pripindu-se. Şi după ce spălară
Şi curăţiră hainele de toată
Mînjala lor, pe rînd şi cîte una
Le-ntinsera pe ţărm, pe unde prundul
Era de tot albit de valul mării.
La rîu apoi şi ele se scăldară
Şi cu ulei se unseră pe piele
Şi la prînzit şedeau pe malul apei
Şi aşteptau a rufelor zbicire
La vipia de soare. Iar cînd ele
Se saturară de mîncat, zvîrliră
Maramele din cap şi s-apucară
La joc cu mingea, lnceputu-1 face
Chiar Nausicaa cea cu braţe albe.
Precum Diana, zîna ce petrece
Cu arcul, vînătoarea, se coboară
Din munţi, din Erimant ori din măreţul
Taiget adulmecînd voios mistreţii
Sau cerbii iuţi şi la vînat iau parte
Şi zînele cîmpene, ale lui Joe
Copile, de se bucură Latona,
Stă mai presus de toate-atunci Dîana
Cu capul şi cu fruntea, de-o cunoaşte
Oricine-uşor, deşi sînt mîndre toate,
Aşa-ntre roabe strălucea fecioara.
Iar cînd apoi la jug ea-şi puse muliî
Şi-mpături veşmintele frumoase Şi sta să
plece înapoi, Minerva Găsi atunci cu
cale să deştepte Pe fiul lui Laerte ca să
vadă Pe galeşa lui Alcinou copilă, Ca
dînsa să-l îndrume spre oraşul Feacilor.
In vremea asta mingea O repezi
domniţa dup-o fată, Dar nu o nemeri pe
ea, şi mingea Căzu adînc în sorbul apei.
Ele

[140] Munte în Arcadia, regiunea centrală a PeloponesuluL
[141] Şir de munţi în Laconia, în vecinătatea Spartei.

De spaimă lung ţipară, şi Ulise,
Trezit, stătu îngîndurat şi-şi zise:
„Ah, unde sînt, ce ţară-i iar, ce oameni
Mai sînt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici
Ori primitori de oaspeţi şi cu teamă
De zei? Un glas am auzit, un chiot Ca de
femei, de zîne cu sălaşul Pe plaiuri nalte,
pe-nverzite pajişti Şi la izvoarele de rîu.
Sau poate Sînt oameni grăitori cumva pe-
aproape?
Dar hai să-ncerc să văd cu ochii singur."
Aşa vorbind, de sub tufiş se trage
Ulise, frînge din desiş cu mîna-i
Puternică o ramură frunzoasă, Cu care
el şi-i^cunse goliciunea.
Şi-ntocmai ca un>leu hrănit pe munte Ce-n
sine bizuindu-se purcede, Bătut de ploaie
şi de vînt, cu ochii Focoşi spre o cireada
ori spre turma De oi sau după cerbi sirepi,
că foamea-i
Dă zor să sară garduri tari, s-apuce
Din vitele adăpostite, astfel Era să
deie buzna-atunci Ulise, Chiar gol,
spre fetele cu plete mîndre Silit fiind
de foame, de nevoie.
Dar groaznic le păru, sluţit cum fuse
De sărătura mării, încît ele Care-
ncotro fugiră speriate Pe malul
prelungit de stînci. Dar fata Lui
Alcinou stătu; o-nsufleţise
Minerva dinadins desfricoşînd-o, De
stete-n faţă-i, oblu, iar Ulise Se
socoti o clipă, la genunchii Copilei cea
cu ochi frumoşi să cadă, S-o milcuie
de-aproape, ori cu graiuri
Blajine din departe-aşa s-o roage
Să-i dea veşminte, oraşul să-i arate.
Şi-aşa gîndind, găsi c-ar fi mai bine
Cu vorbe dulci s-o roage din departe,
De teamă să n-o supere pe fată,

Cînd rugător i-ar fi cuprins genunchii.
Deci el rosti cuvînt dibaci şi dulce:
„Te rog, domniţă, în genunchi. Eşti zînă
Ori muritoare? Dacă tu eşti una
Din cele care locuiesc Olimpul,
Eu după stat şi faţă şi făptură
Te-asemăn foarte cu-a lui Joe fiică
Diana. Iar de eşti o muritoare
Pe acest pămînt, ferice sînt de trei ori
Părintele-ţi şi maica ta şi fraţii!
Ce veseli vor fi ei de bună seamă,
De dragul tău oricînd te văd pe tine,
Aşa frumos vlăstar, păşind la horă!
Dar cel mai fericit din toată lumea
E cel ce, biruind cu daruri multe
De nuntă, te-ar lua la el acasă.
Căci nu-mi văzură ochii o femeie
Şi nici un om cu tine deopotrivă;
Privindu-te, uimirea mă cuprinde,
în Delos doar văzui aşa un luger
De finic care fraged răsărise
Pe lîng-altarul zeului Apollon,
Căci eu, urmat de oameni mulţi, şi-acolo
Umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă
Izvor de multe-amaruri. Cum văzut-am
Mlădiul copăcel, uimit în faţă-i
Am stat eu îndelung, că n-a fost altul
Mai gingaş din pămînt crescut ca dînsul.
Aşa uimit şi-nmărmurit, femeie,
Privesc şi-n faţa ta, şi mă cutremur
De tine să m-ating la rugăminte. ;
Dar mare, ba nespusă mi-e durerea.
Pe valul mării douăzeci de zile M-am
zbuciumat şi ieri abia putut-am

[214] **Vezi mai sus nota la I, 378.**
[221] **în tot cursul antichităţii, insula Delos — locul de naştere al lui Apollon şi al Dianei — a trecut drept reşedinţa preferată a zeului, faimoasă pentru templul ridicat aci la o dată foarte veche, devenit repede un centru de pelerinaj panhelenic. Gf. imnul „homeric" *Către Apollon,* versurile 1-181.**

Scăpa. De la ostrovul Ogigia M-a tot purtat talazul şi furtuna, Şi-acum încoace m-a zvîrlit ursita. Ca iar cumva şi-aici să sufăr bietul; Mi-e doar că zeii n-au să înceteze, Ci au să-mi deie încă multe rele. Crăiasă ,-ndură-te; tu eşti întîia De care-am dat în cale dup-atîtea Nenorociri şi nu cunosc pe altul Din ţara şi cetatea asta. Arată-mi Oraşul, dă-mi un ţol să pun pe mine, De-i fi adus cu tine-o-nvelitoare. Şi-n schimb cu asta cei-de-sus să-ţi deie Tot ce doreşti, şi soţ şi casă bună Şi plină de-nţelegere, căci nu e Nimic mai bun şi mai frumos ca sfînta Unire-n gînduri care leagă soţii In căsnicie, spre necazul celor Ce-i duşmănesc şi multa bucurie A celor buni cu ei, de care lucru Ei înşii pot să-şi dea mai bine seama."

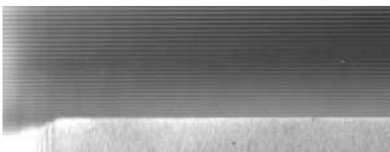
Iar Nausicaa i-a răspuns: „Străine, Nu pari om rău şi nici sărac de minte, Dar singur Joe bunurile-mparte, Cum vrea, fieştecărui om pe lume, Ori bun ori rău, şi el îţi dete aceste Răstrişti ca să le suferi cu răbdare. Ci dacă eşti acum la noi în ţară Şi în cetate, vei avea şi haine Şi toate cele care se cuvine Să aib-un biet pribeag care se roagă. Ţi-oi arăta oraşul şi ţi-oi spune Cum se numesc locuitorii ţării. Feaci li-i numele, iar eu sînt fiica Lui Alcinou mărinimosul, care E domn peste feaci." Apoi domniţa Aşa începe să dea zor la roabe:

[234] **Insula zînei Calipso. Vezi mai sus nota la V, 22 şi, mai departe, VII, 325.** [267] **Aceeaşi concepţie, mai amănunţit expusă, în *Iliada,* XXIV. 525-533.**

„Stați, fetelor. De ce fugiți din fața
Bărbatului? Vă-nchipuiți că este Vreun
duşman? Dar nu-i acesta omul De care să
ne temem; ba nici unul Nu poate cu
război să vie-n țara Feacilor, că prea țin
mult la dînşii Nemuritorii, locuim noi
doară Departe, cei din urmă pe noianul
Bătut de valuri, şi la noi nu vine Din
altă parte nimeni. Iar acesta Veni
încoace pribegind sărmanul Şi-acum se
cade să-ngrijim de dînsul, Că doar trimişi
de zei ne vin străinii Şi cerşetorii. Lor
li-i drag puținul Ce-1 dai. De-aceea dați-i
de mîncare Şi de băut străinului, scăldați-
1 La rîu, pe unde-i loc ferit de vînturi."
Aşa grăi şi roabele statură.
Zorindu-se-ntre ele după-ndemnul
Domniței, îl poftiră pe Ulise
La loc adăpostit; manta şi haină I-
alăturar-apoi ca să se-mbrace, Ba-i
deteră şi-ulei în vas de aur Şi-n rîu îl
mai poftiră să se scalde. Dar şerbelor
le zise-atunei Ulise:
„Stați, fetelor, aşa mai la o parte Ca să
mă spăl pe trup de sarea mării Şi să mă
ung; de mult neuns mi-e trupul^. Că mi-e
ruşine să m-arăt la fete Neimbrăcat."
Feriră ele-nlături Şi spuseră domniței. Iar
Ulise Se coborî la rîu ca să se spele De
sărătura care-i cotropise

[299] Sentimentul nu e comun în lumea descrisă de Homer. De cele mai multe ori, sclave şi slujitoare spală şi ung cu uleiuri pe oaspeți, fără ca unii sau celelalte să manifeste în această privință vreo sfială (IV, 67-69; VIII, 624; X, 97). Mai mult, în cel puțin o împrejurare, acest serviciu e făcut lui Telemah nu de roabe, ci de „dalba Policaste", una din fiicele lui Nestor, cu prilejul vizitei feciorului lui Odiseu la Pilos (III, 633-635).

Tot spatele şi umerele-i late,
Şi capu-şi curați de jegul mării.
Iar cînd a fost spălat şi uns cu totul
Şi îmbrăcat cu hainele ce-i dase
Fecioara, iată pe ascuns Minerva Mai
mare-1 face şi mai plin pe dînsul
Şi lasă păr tufos şi creț să-i curgă
Din creştetu-i ca floarea de zambilă,
întocmai cum turnînd argint şi aur
Un meşter mare, învățat de Palas, Dă
lucrului său frumusețe rară,
Aşa zeița revărsă mîndrețe
Pe umerii, pe capul lui Ulise.
El după asta se sui şi stete
Pe malul mării strălucind de haruri
Şi frumusețe. Se uita mirată
La el domnița şi la roabe zise:
„Luați aminte, am să vă spun o vorbă.
Cu voia unui zeu ceresc bărbatul Acesta
vine-aici între ai noştri, întli păru că nu-i
un om de seamă,
Şi-acum arată ca un zeu din slavă.
Dă, Doamne, s-am un soț ca el, să steie
La noi, să-i plac-aicea să s-aşeze! Dați,
fetelor, străinului mîncare Şi băutură."
Roabele-auzind-o,
Cu drag o ascultară pe domniță Şi-i
duseră mîncare, băutură. Şi lacom tot
mînca şi bea pățitul Ulise, căci de
mult el flămînzise. Dar Nausicaa cea
cu brațe albe
Gîndi să plece-acum, culese toate
Veşmintele, le puse în măestrita
Căruță, înjugă la ea şi mulii Tari
de copită,' se sui şi dînsa vŞi
începu să-nvețe pe Ulise:
„Străine, hai să mergem în cetate Ca să
te duc la tatăl meu acasă, Să vezi pe toți
mai-marii noştri-acolo. Dar fă mai bine
aşa, că-mi pari cuminte: Cît om umbla pe
cîmp şi printre țarini,

Cu pas grăbit să vii după căruță Cu fetele, eu merge-voi nainte. Dar cînd ne vom sui-n oraş, sub zidul înalt ce-l înconjoară, e de-o parte Şi de-alta un frumos liman, intrarea E-ngustă pe uscat. Pe drum de-a lungul Sînt trase legănatele corăbii In cîte un şopron fieştecare Şi-aici e locul de-adunare-a obştii Cu templul dalb al lui Neptun alături, Lespeduit cu pietre mari e locul. Acolo se lucrează la tot felul De scule de-ale vaselor, la pînze Şi la otgoane, se cioplesc şi vîsle. Că nu ştiu de săgeți şi arc feacii, Ci numai de corăbii, de vintrele Şi de lopeți, cu care ei de-a pururi Cutreieră voioşi albastra mare. Mă tem că ei, fiind cam răi de gură Şi prea obraznici unii dintre dînşii, M-or cleveti la spate cînd voi trece, Şi poate vrunul mai de rînd ar zice De m-ar vedea: «Dar cine-o fi străinul Chipos şi mare după Nausicaa? Unde-l găsi? Te pomeneşti că-l face Bărbat al ei. Pe un pierdut pe mare Şi-o fi adus cu ea din depărtare, Căci n-avem noi pe alții mai aproape, Sau e vrun zeu care-a venit din nalturi, De ea rugat fierbinte, ca să-i fie Bărbatul ei statornic. Ba mai bine Şi-ar fi găsit un mire-n altă parte, Pe unde bate lela. I-o jignire Purtarea-i față de feaci, de mulții Feciori de neam care-o pețesc pe dînsa.» Aşa va zice, şi-asta pentru mine Ar fi ocară. Ciudă mi-ar fi mie Şi pe-altă fată care-ar face asta, Cînd, peste voia tatălui şi-a mamei Şi-a celor dragi ai ei, naintea nunții Ar cuteza să umble cu bărbații.

Deci sfatul meu ascultă tu, străine, De vrei să ai mai timpuriu norocul, Trimis de tata, să te-ntorci acasă, Cum dai acolo de dumbrava sfîntă
De plopi a zînei Palas, unde curge Fîntîna şi-unde-a lături e-o livadă Şi înfloreşte ţarina, moşia Iubitului meu tată, depărtare Cît poate, bate-un glas de la cetate,
Aţine-te pe loc; aşteapt-acolo Cît e nevoie pînă ce sosi-vom La tatăl meu acasă. Cînd vei crede Că noi vom fi sosit, atunci porneşte Şi vino în cetate. Acolo-ntreabă
De casele iubitului meu tată, Mărinimosul Alcinou. Dar lesne Le poţi cunoaşte: şi-un copil la ele Te poate îndrepta, căci n-au feacii Zidite case mari cum este curtea
Lui Alcinou viteazul. Dar îndată Cum nimereşti în casă şi-n ogradă, Să treci mai iute-n sală drept la mama. Ea stă la vatră lingă foc, proptită Cu scaunul de stîlp, şi toarce caier
De purpură de-o frumuseţe rară, Şi-n dosul ei stau roabele-aşezate. Alăturea de dînsa sade tata Pe jeţul său cel răzimat asemeni Şi ca un zeu el stă şi gustă vinul.
Tu treci pe-alături, la genunchii mamei Aruncă-te cu braţe rugătoare Ca să te bucuri c-ai să vezi mai iute Sosită ziua-ntoarcerii acasă, Oricît ai fi tu locuind departe.
Cîştigă-ntîi pe mama, c-ai nădejde Să-ţi vezi atunci iubiţii tăi şi casa

[408] Cum s-a relevat şi cu alt prilej (cf. nota la *Iliada,* II, 407), în încăperea principală a palatului homeric, care e sala de reuniune şi de ospeţe, mijlocul e ocupat de o vatră fixă, încadrată de patru coloane. în ruinele de la Tirinth această vatră centrală are un diametru de 3,30 m.

Frumos zidită şi-a ta scumpă ţară."
Aşa-i vorbi şi şfichiui jugarii Cu biciul
sclipitor, iar ei în pripă Plecară de la
rîu şi o porniră Mai repede sau mai pe
îndelete. Se pricepea doar la minat
domniţa Şi-i biciuia cuminte ca să
poată Urma pe jos cu roabele Ulise.
Cînd soarele sfinţise, ei sosiră, La
falnica dumbravă sfînt-a zînei Minerva,
unde s-a oprit Ulise Şi-ndată s-a rugat
aşa de fiica Puternicului Joe:
„Neînvinso, Tu, fiica furtunaticului
Joe, Ascultă-mă încalte-acum, căci n-ai
vrut Nainte ruga să-mi asculţi vreodată,
Cînd zeul mării, cutremurătorul Slăvit,
căta sa-mi puie capăt vieţii. Fă tu să
fiu primit prieteneşte, Cu milă de
feaci." Aşa-i fu ruga. Minerva-1 auzi,
dar ea pe faţă Nu îndrăzni a se sfeti, de
teama Ce-avea de unchiul ei, de zeul
care Fierbea mereu de ciudă pe Ulise,
Nainte de sosirea lui în ţară.

[438] Epitet obişnuit al lui Poseidon, la Homer şi la poeţii vechi îndeobşte/

CINTUL VII

Iar pînă se ruga Ulise, mulii
Duceau pe Nausicaa spre cetate Şi
ea sosind acasă la vestitul Palat,
opri în curte. Acolo fraţii, Ca
zeii de-arătoşi, o-nconjurară, Jugarii
slobozîră şi năuntru Veşmintele
cărară. Iar domniţa Se duse în
cămara-i unde focul I-aprinse o
bătrînă slujitoare,
Evrimedusa care fuse-aleasă Şi-
adusă de corăbii din Apira
Plocon lui Alcinou ca unul care
Domnea peste feaci, slăvit de
obşte Ca.zeii. Ea crescuse de
copilă
Pe Nausicaa. Focul îi aprinse Şi
cina-i pregăti acum bătrîna. In
vremea asta se scul& Ulise Şi o
porni către oraş. Minerva
Prielnică pe drum sub ceaţă
deasă
L-acoperi, ca nu cumva-
ntîlnindu-1 Vreun feac mai dîrz
să-1 ia la vale

[6-7] Ga numeroase alte locuri ale poemelor homerice, versurile oglindesc o preţuire a muncii care va dispărea din lumea greacă o dată cu înmulţirea numărului sclavilor şi cu generalizarea relaţiilor sclavagiste.

[11] Regiune necunoscută altminteri.

Şi să-1 întrebe cine-i. Dar în clipa Cînd
el era să intre în oraşul Plăcut şi drag îi
răsări Minerva în chip de fată cu
ulcioru-n mînă Şi-n faţa lui stătu. Ulise-
o-ntreabă:
„Copilo, n-ai vrea să mă duci la casa Lui
Alcinou, pe-aici stăpînitorul? Eu sînt un
biet străin venit încoace Din locuri
depărtate şi pe nimeni Nu ştiu în ţara şi-n
cetatea asta." I-a zis Minerva cea cu ochi
albaştri:
„Ţi-arăt eu casa ce doreşti, tu, taică
Străine, că doar craiul şade-aproape De
tatăl meu cel bun. Eu merg nainte, Tu vino
după mine pe tăcute Şi nu ochi şi nu-ntreba
pe nimeni. Nu suferă pe-aici locuitorii Şi nu
primesc în gazdă pe străinii Veniţi din
altă parte. Ei ca meşteri Deplin încrezători în
iuţi corăbii Colindă largul mării cum li-i data
De la Neptun, fiindc-au vase repezi Ca aripa şi
gîndul." Asta zise Minerva şi-1 călăuzi
grăbită, Iar el păşea tăcut în urma zînei, Şi nu-
1 simţiră lopătarii meşteri Cînd el trecu pe
uliţi între dînşii, Căci nu-1 lăsa vădit
înfricoşata Minerva bine-mpletoşata,
asupra-i Lăţea cu drag un văl de ceaţă sfîntă.
Mirat privea Ulise *te* limanuri, Ce loc de
adunare, ce zid mare Şi lung şi cu părcane-
aveau feaciii In ochii lui păreau minune
toate.)
Gînd amîndoi ajunseră la curtea
Frumos zidită, începu Minerva:
„Poftim, străine taică, aici e casa De care
m-ai rugat să-ţi spun. De intri, Găseşti la
masă pe fruntaşii ţării.
Tu du-te drept năuntru, n-avea teamă,
Că-n toate cele izbîndeşte omul

Cutezător, de-oriunde ar fi să vie. Cum
intri-n sală,-ntîi să câţi pe doamna.
Areta se numeşte ea şi este
De-acelaşi neam cu Alcinou, că doară Pe
Nausitoos îl născu al mării Stăpînitor
Neptun şi Peribea, Cea mai chipoasă-ntre
femei, copila
Mezin-a lui Evrimedonte, craiul
De uriaşi semeţi care-ntr-o vreme
Pieri şi el o dată cu poporul
Nelegiuit. Neptun şi Peribea
Avură fiu pe Nausitoos, domnul
Feacilor. Dintr-însul odrăsliră
Rexenor şi-Alcinou. Dar unul, încă
însurăţel şi nelasînd în urmă Copil, muri
atunci străpuns de arcul De-argint al lui
Apollon. După dînsul
Rămase-o fată, şi-asta-a fost Areta Cu care
Alcinou se însoţise, Ginstind-o cum pe lume
nu-i cinstită Nici o femeie care duce casă Cu
un bărbat. Aşa de mult din suflet
A fost şi e de fiii săi iubită
Şi de popor ca şi de însuşi craiul, Că
toţi, de cîte ori o văd pe dînsa, Ca pe un
zeu o tot grăiesc de bine Şi-o laudă,
cînd trece prin cetate.
Căci tare-i cumpănită şi cuminte Şi-mpacă
ea în sfada lor pe oameni Cînd le voieşte
binele. De-aceea Cîştigă pe crăiasa, c-ai
nădejde Să-ţi vezi atunci pe dragii tăi şi
casa
Cea răsărită şi-a ta scumpă ţară."

[J] Riguros interpretate, cuvintele originalului lasă să se înţeleagă că Areta era sora lui Alcinoos, născută din aceiaşi părinţi. Căsătoria între fraţi e frecventă în lumea mitului şi în straturile cele mai vechi ale legendei (fără a insista asupra perechii Zeus-Hera, cf., mai departe, X, 7—9); în plină epocă istorică, practica apărea însă nefirească, şi aceasta explică încercarea din versurile 75—80 (de cei mai mulţi socotite interpolate) de a prezenta legătura dintre cei doi fraţi ca o căsătorie între rude mai depărtate.

Aşa vorbind, plecă apoi Minerva
Din desfătata Scheria pe marea
Pustie şi sosi la Maratona Şi în
Atena cea cu drumuri late
Şi-acolo ea se furişă-n locaşul Temeinic al
lui Erehteu. Ulise Spre casele lui Alcinou
purcese Şi stete mult pe gînduri înainte
De-a trece-al casei luciu prag de-aramă»
In faţă-i strălucea ca o lumină
De soare ori de lună tot palatul. Gu-aramă
ferecaţi erau pereţii De-o parte şi de alta,
de la uşă Şi pînă-n fund; avea chenar
albastru
Şi uşa spre palat era de aur.
Doi cîni stăteau în laturi la intrare,
Duraţi din aur şi argint de mina Măeastr-
a lui Vulcan, ca să vegheze La casele
crăieşti, fiind ei astfel
Scutiţi de bătrîneţe şi de moarte.
Iar de la prag şi pînă-n fundul sălii
Vedeai înşiruindu-se de-a lungul Pereţilor
cîte un rînd de jeţuri, Pe care stau întinse
lăicere
Din ţesătură gingaşă, subţire, Lucrată de
femei. In sala asta Se adunau, mîncau şi
beau fruntaşii Feacilor, că-n veci aveau de
toate. Feciori de aur pe frumoase-altare

[98] Localitate în Attica, unde în anul 490 î.e.n. avea să fie cîştigată cea dintîi mare biruinţă a grecilor asupra perşilor.
[101] Erehteu, rege legendar al Atticei, despre care vezi *Iliada*> II, 547-549.
105-110 „Placaje" de metal preţios pe pereţii reşedinţelor „regale" n-au f ost pînă acum scoase la iveală în lumea egeeană; ele sînt însă cunoscute în Orient şi în Egipt. Gît priveşte „chenarul albastru", e vorba de o fritfă de *kyanos,* pastă sticloasă folosită nu numai la decorarea locuinţelor (ca la Tirinth, bunăoară), ci şi la împodobirea armelor (cf. *Iliada*> XI, 24).
[113] Numele latin al zeului-meşter Hefaistos, faurul OlympuluL
[124] Statui de adolescenţi purtători de facle, aşezate pe postamente de-a lungul sălii. Acesta fiind unicul pasaj din poe-

Steteau ţiind în mînă facle-aprinse
Şi noaptea dau mesenilor lumină.
Iar în palat erau cincizeci de roabe.
O parte măcinau sub piatră grîul
Roşcat, iar alta tot ţesea pînzeturi
Şi altele torceau. Din mînă toate
Mişcau cu hărnicie ca frunzişul Pe
plopu-nalt. Iar pînzele ţesute
Sclipeau parcă era prelins pe ele
Ulei, că doar pe cît întrec feacii
Pe toţi la cîrmuitul de corăbii, Pe-
atîta sînt femeile la dînşii Mai
pricepute la ţesutul pînzei, Căci
dar le dăruise cu prisosul Minerva,
şi să ştie-a face lucru
Frumos de tot şi vrednice să fie.
Iar lîngă poartă, afară de ogradă, Vedeai în
faţă o grădină mare De patru fălci. In ea-
nflorea tot felul De pomi frumoşi, şi mari, ba
peri, ba **rodii,**
Ba dulci smochini şi meri cu mere mîndre, Ba
verzi măslini. Iar pomii toţi, şi vara Şi iarna în
tot anul, nu-şi pierd rodul, Şi lipsă nu-i de el,
ci la suflarea Zefirului sporeşte şi se coace.
Şi tot se trece pară lîngă pară,
Măr lîngă măr şi strugur lîngă strugur Şi o
smochină lîngă alta. Acolo Vedeai sădită şi-
o duroasă vie; Pe-un neteziş într-un sorin
pe-alocuri
Se coace via; parte e culeasă
Şi strugurii se calcă-n cramă, parte
De floare-i scuturată şi-are acuma
Ciorchina verde, parte-i pîrguită.

mele homerice unde se pomeneşte un astfel de sistem de luminat, e probabil că ne găsim în faţa unei **interpolări.**
[128] Cu ajutorul rîşniţelor (cf. XX, 138 şi urm.); **moara pusă** în mişcare de apă n-avea să fie descoperită decît **în epoca** elenistică. 144-146 Qu excepţia măslinului, nici unul din pomii **fructiferi** aci înşiraţi nu-i pomenit în *Iliada.*

La capăt rînduite în tot chipul
Verdeţuri cresc şi înverzesc de-a pururi. Mai
sînt două fîntîni, din care una Împrăştie
pîraie prin grădină, Cealaltă eurge-n
dreptul casei nalte Sub pragul curţii, unde
orăşenii
Tot vin şi cară apă. Aşa mîndreţe De
daruri zeii au făcut la casa Lui Alcinou,
de-a stat uimit Ulise Naintea lor. Iar
după ce la toate Privi de-ajuns, trecu pe
prag şi-n sală
Intră deodată şi găsi la masă
Pe toţi mai-marii şi fruntaşii ţării Cînd ei
din cupe închinau lui Hermes, Dibaciul
pînditor, ucigătorul Lui Argus, cărui dînşii
totdeauna
La urmă-i închinau, cînd după masă
Aveau să meargă-n pat. Ulise trece
Prin sală tăinuit sub umbra cetii
Lăsate de Minerva, pîn-ajunge La
craiul Alcinou şi la Areta.
Cu braţele s-aruncă la genunchii Crăiesei,
iar zeiescul întuneric Se dete-n laturi. Toţi
tăcură-n sală Miraţi privindu-1. Zise-
atunci pribeagul: „Areto, fiic-a
preamăritului Rexenor,
Eu mult-păţitul vin şi cad la tine
Smerit, la soţul tău, la toţi mesenii, Pe
care rog să-i dăruiască zeii Cu viaţă norocită
şi să-şi lase Copiilor în casă fiecare
Averea lor, moşia hărăzită
De obştea ţării. Iar pe mine-acasă

160 Dintre legumele noastre, Homer pomeneşte prazul, bobul, mazărea şi ceapa.
171 Titlurile greceşti corespunzătoare înseamnă, strict interpretate, „conducătorii" şi „sfetnicii" —potrivit atribuţiilor din timp de război şi de pace ale celor ce le poartă.
i»o-i9i Intre privilegiile de care se bucură regii homerici e şi folosinţa unui domeniu *(temenos),* pus la dispoziţia lor din ogoarele obşteşti. Cf. *Iliada,* VI, 194, cu nota respectivă.

Curînd să mă trimiteţi, că departe De-
ai mei de mult nenorociri tot sufăr." Aşa
rostind, şezu el în cenuşă
Pe lîngă vatră. Toţi tăcură molcom.
Intr-un tîrziu grăi atunci viteazul Moş
Eheneu, cel mai bătrîn şi-ntîiul La
vorbă-ntre feaci, ştiut la multe Şi de
demult, şi-nţelepţeşte zise:
„Crai Alcinou, nu-i bine, nici se cade
Să şadă lîngă vatră pe cenuşă Străinul.
Toţi nerăbdători adastă Răspunsul tău.
Ridică de la vatră Pe oaspe şi pofteşte-1
pe un scaun
Cu ţinte de argint şi zi la crainici
Să toarne vin ca să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocroteşte Pe
rugătorii vrednici de cinstire, Iar
oaspelui s-aducă chelăriţa
De cină din merindele păstrate."
Aude craiul cel de viţă-naltă Şi pe
Ulise-1 ia de mînă,-l scoală De jos
de lîngă vatră şi-1 pofteşte Pe scaun
luciu, ridicînd de-acolo
Pe fiul său voinic, pe Laodamas,
Ce-aproape-i sta, că cel mai drag îi fuse.
Aduse apă de spălat pe mînă O fată
în frumos ibric de aur, Cu un lighean
de-argint, ca să se spele
Şi-ntinse-o m^să bine geluită. Apoi
cinstita chelăriţă-aduse Şi-i dete
pine şi bucate multe Şi-1 omeni din
tot ce mai păstrase. Mînca şi bea
Ulise răbduriul,
Iar Alcinou a zis unui paharnic:
„Tu, Pontonou, mai drege vin şi-mparte-1
La toţi în sală să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocroteşte Pe rugătorii
vrednici de cinstire".
Iar Pontonou un vin mieros în cană
Cu apă-amestecînd, închină-ntîiul Şi-
mparte-apoi la toţi potire pline.

Iar după ce-nchinară şi băură Pe voie, Alcinou luă cuvîntul:

„Fruntaşi şi sfetnici, daţi-mi ascultare Să spun care mi-e vrerea *şi* porunca: Voi duceţi-v-acuma după masă La voi acasă să dormiţi, iar mine De dimineaţă noi chema-vom sfetnici Mai mulţi şi-n sala asta ospăta-vom Pe-acest străin şi zeilor vom face Frumoase jerfe; apoi avea-vom grijă Pe mare să-1 pornim pe noul oaspe Ga, petrecut de noi, el fără caznă Şi-alean s-ajungă bucuros în ţară Mai repede, oricît de lung e drumul, Ca nu cumva să dea în vremea asta De rău sau de năpastă pînă-şi pune P#cioru-n ţara lui.. Acolo însă Odată dus, va suferi ce soarta Şi crudele-ursitori îi sorocită La naştere. De-o fi cumva străinul Vrun zeu nemuritor venit din slavă, E semn atunci că pun la cale zeii Ceva neaşteptat, căci ei nainte De-a pururea ni s-arătau pe faţă La strălucitele jerfiri de-o sută De boi, şedeau şi ospătau alături De noi. Şi cum se întîlneau cu vr-unul De-ai noştri călător în cale singur, De loc nu se fereau, fiindcă sîntem Cu ei de-aproape-aşa cum sînt ciclopii Cu limba cea sălbatică giganţii." Ulise priceputul îi răspunse:

„Nu cugeta la asta, Alcinoe, Nu seamăn eu cu zeii cei din slavă Nici după stat şi nici după făptură, Ci seamăn cu oricare om din lume. Ba chiar dacă voi ştiţi niscaiva oameni Mai greu loviţi şi prigoniţi de soartă, Cu ei m-aş potrivi în suferinţă.

26X-252 vezi nota la I, 27.

Mai multe încă, mult mai multe-amaruri Eu aş avea de spus, de-ar fi ca toate Răstriştile-mi să-nşir, să spun tot
răul
Ce mi se trage de la zei. Dar mie-mi Daţi voie să cinez, deşi mă doare, Căci nu-i nimica mai sfruntat pe lume
Ga pîntecul greţos ce te sileşte Să te gîndeşti la el, cu tot necazul
Nespus ce-1 ai şi jalea care-o suferi Cum sufăr eu; el îmi dă ghes într-una Să-mbuc, să beau, să uit de suferinţă Şi
să-1 îmbuib. Dar voi pe mînecate Grăbiţi, vă rog, în ţară să mă duceţi
Pe mine bietul dup-atîtea cazne
Ge-am pătimit. Să-mi văd odat-averea Şi curtea mea şi oamenii de-acasă Şi-apoi să mor!" Aşa vorbi Ulise Şi toţi
se învoiră şi-ndemnară
Să-1 ducă-n ţara lui, căci el vorbise Frumos şi drept. Iar după ce-nchinară Din cupe şi băură cît poftiră,
Plecară ei acasă să se culce.
Rămase-n sală doar Ulise-aproape
De craiul Alcinou şi de Areta. In vremea asta slugile veniră Şi ridicară tot ce-a fost pe masă. Crăiasa,
cum văzu îmbrăcămintea De pe Ulise, mantia şi haina,
Frumosul port ţesut de ea-mpreună Cu roabele-i, îl cunoscu şi zise:
„De una-ntîi te-ntreb pe tine, oaspe, De unde, cine eşti? şi cine-ţi dete Veşmintele ce porţi? N-ai spus tu oare
Că ai venit pierdut fiind pe mare?" Ulise priceputul îi răspunse:
„Crăiasă,-i greu de povestit de-a rîndul Ce-am pătimit, că prea-mi dădură multe

[276-283] Vulgaritatea acestor reflecţii, ca şi împrejurarea că în restul cîntului nu se mai vorbeşte de mîncare, discuţia conti-nuînd neîntreruptă pe alte teme, trezeşte îndoieli legitime asupra autenticităţii tiradei.

»

[344] In original .-„şaptesprezece zile". Numărătoarea hebdomadică a zilelor n-avea să devină familiară grecilor decît în era noastră.

Să sufăr cei-de-sus. Dar voi răspunde La ceea ce mă-ntrebi şi vrei să afli: E un ostrov ce-i zice Ogigia Departe-n mare. Acolo sade fiica Lui Atlas, vajnica, măiastră zînă Calipso cea cu plete mîndre. Nimeni, Nici om, nici zeu, nu umblă pe la dînsa-Pe mine nenorocul doar mă-mpinse La vatra ei, sărmanul, cînd furtuna Cu fulgerul de foc trăsnindu-mi vasul Cel iute, mi-1 sfărmase chiar pe largul Noianului cel mohorît şi-acolo Pieriră soţii mei cei buni. Eu însă, Cu braţele-apucîndu-mă de talpa Corăbiei, fui dus vreo nouă zile, Iar într-a zecea noapte neagră zeii M-apropie de-ostrovul Ogigia, în care sade vajnica zeiţă Calipso cea cu plete mîndre.

Dînsa Prieteneşt£ mă primi în gazdă, Mă omeni şi mă-ngriji şi-adese îmi jurui viaţă fără moarte Şi fără bătrîneţe cît e veacul, Dar nu putu de loc să mă cîştige. Şezui acolo şapte ani de-a rîndul Şi straiele dumnezeieşti ce-mi dase Calipso mi le tot udam cu plînsul.

Dar cînd veni în roata vremii anul Al optulea, ea mă-ndemnă şi-mi zise Să plec, după vreo veste de la Joe Sau poate că ea însăşi se schimbase. Şi mă porni în plută cetluită. Şi-mi dete multe daruri, vin şi pîne, Cu haine-mpărăteşti şi-un vînt prielnic Şi încropit.

Călătorii pe mare Vreo două săptămîni şi jumătate. Abia atunci mi s-arătară munţii

Umbroşi de pe cuprinsul ţării voastre Şi mi se limpezi săracul suflet. Dar mai aveam de suferit o groază Din partea lui Neptun, stăpînul mării, Ce vînturi îmi stîrni şi-mi puse stăvili In calea mea şi-mi răscoli noianul Nemărginit de ape. Nu-mi da valul Răgaz ca să mă port în plută bietul, De tot gemeam. în urmă vijelia Îmi risipi şi pluta. Şi de-a-notul Adîncul străbătui pînă ce vîntul Şi apele, luîndu-mă, de-al vostru Hotar m-apropiai. Aici talazul, De-aş fi ieşit, mi-ar fi dat brînci şi-odată M-ar fi izbit de seninări înalte Şi-n loc afurisit. M-am dat în lături Şi iar am prins să-not pîn' ce ajuns-am La rîu, pe unde mi-a părut că-i locul Mai potrivit, un colț de mal mai neted Cu stîncile şi-adăpostit de vînturi. Mi-am dat răpez şi am căzut acolo.

Se înserase-atunci, venise-amurgul, Iar eu ieşind, las rîul, merg departe, Mă culc între tufişuri. Frunză multă Pe mine-adun şi-un zeu revars-asupra-mi Un somn adînc. Pe sub frunziş, acolo, Cu suflet trist, dormii întreagă noaptea Şi dimineața pîn' la miezul zilei. Dar dup-amiazi, pe la apus de soare, Mă deşteptai. Zării pe malul mării Mai multe roabe-ale copilei tale Jucîndu-se; între ele, ca o zînă, Era şi dînsa. Mă rugai domniței, Şi ea mă-ntîmpină cu-o-nțelepciune Ce n-ai fi aşteptat de la cei tineri, Fiind nesocotiți mai totdfeauna. Mi-a dat cu prisosință vin şi pîne, M-a pus să mă-mbăiez în rîu, şi-n urmă Mi-a dat şi-aqeste haine. Iată, doamnă, Deşi-s mîhnit, v-am spus tot adevărul."

Răspunse Alcinou: „Ba cred, străine, Că nu
făcu de fel cum se cuvine Copila mea, căci nu
te-aduse acasă La noi, venind cu roabele
împreună, Doar ea întîi de tine-a fost
rugată". Se-mpotrivi Ulise-atunci: „Viteze,
Nu-nvinui pe fată pentru asta, Căci prea e
cumsecade. Mă poftise Doar ea să vin cu
roabele-mpreună, Dar n-am vrut eu, de
teamă şi ruşine ^ Ca nu cumva de asta să te
superi, Căci omul e pizmaş şi prepuielnic."
Grăi la rîndu-i Alcinou: „Străine, Nu-i felul
meu zadarnic să mă supăr Cînd n-am
temei; întîi-şi-ntîi dreptatea. Să deie Joe,
Apollon şi Minerva Ca tu, cuminte-aşa cum
eşti şi cugeti . La fel cu mine, să te-aşezi în
ţară
La noi, să poţi să te însori cu fata-mi Şi
ginere să-mi fii! Ţi-aş da eu casă Şi-avere,
dac-ai sta de bunăvoie, Că nimeni să te ţie pe
nevrute Nu poate-aici. Ferească-ne de asta Cei
din Olimp! Trimiterea-ţi acasă, Să ştii tu
bine, o sorocii pe mîne.
Tu poţi atunci să dormi pe drum în tihnă, Ai
mei te-or duce-n linişte pe mare Şi vei ajunge-
n ţară şi la tine Şi-oriunde vrei, de-ar fi
chiar mai departe De locul cel mai
depărtat Eubea,
Cum spun ai noştri toţi care-1 văzură
Cînd dus-au pe bălanul Radamântis
Spre a vedea pe Titios, odrasla
Pămîntului. Acolo ei sosiră,

[415] Cum s-a remarcat cu dreptate, versul privitor la Eubea nu se explică decît presupunînd că poetul care 1-a scris trăia pe coasta Asiei Mici; pentru un grec din Grecia ori din Arhipelag, Eubea e, dimpotrivă, foarte apropiată.
[417] Vezi mai sus nota la IV, 751. Despre această călătorie nu se pomeneşte în vreun alt text.
[418] Gf. mai departe, XI, 780-790.

Pe netrudite calea-şi isprăviră
Numa-ntr-o zi şi-acasă se-nturnară.
Vedea-vei singur tu ce minunate Corăbii
am şi cum îmi ştiu voinicii, Vîslind, s-
azvîrle-n slavă unda mării."
Aceste-i zise craiul. Iar viteazul
Se bucură şi se ruga: „Dă, Doamne,
Ga Alcinou să facă tot ce spuse Şi eu
s-ajung în ţară!" Aşa vorbiră Ei
amîndoi. Zori atunci Areta
Pe roabe în pridvor s-aşeze patul Cu
aşternuturi mîndre de porfiră Şi cu
velinţe şi cu cergi lăţoase. Ieşiră ele
din cămări cu facle Şi'bine patu-n
pripă 1-aşternură,
Apoi mergînd poftiră pe Ulise:
„Străine, scoal' şi vino; gata-i patul".
Şi el avu plăcere să se culce. Aşa dormi
Ulise în pridvorul Răsunător pe pat
lucrat cu dalta.
Iar Alcinou se duse la culcare
Năuntru-n curte-alături de crăiasa,
Femeia lui ce-i pregătise patul.

[430] Vezi mai înainte nota la III, 538.

CINTUL VIII

A doua zi, cînd zîna dimineții Cu
degete trandafirii răsare Măritul
Alcinou din pat se scoală, Aşijderea se
scoală şi Ulise, Cuceritorul cel de
viță naltă. Porni nainte Alcinou spre
locul De sfat ce-aveau lîngă liman
feacii. Sosind acolo, ei lîngă olaltă Pe
bănci de piatră netedă şezură.
Minerva-atunci, în chipul unui crainic
Solit de crai, umbla prin tot oraşul Punînd
la cale-ntorsul lui Ulise. Şi cuvînta de-
aproape fiecărui:
„Voi, sfetnici şi fruntaşi ai țării, haideți
La sfat ca să cunoaşteți pe străinul Venit
acuma proaspăt la locaşul Lui Alcinou, un
rătăcit pe mare, Bărbat la chip aidoma cu
zeii".
Aşa fel colăcea pe fiecare,
Şi toți veneau în grabă spre-adunare.
Gemeau de oameni treptele de piatră
Şi mulți cătau la fiul lui Laerte
Şi nu-şi luau privirea de la dînsul,
Un har de sus Minerva-i revărsase *4*
Pe față şi pe umeri, şi-1 făcuse
Mai plin, mai răsărit la-nfățişare,

Ca tuturora drag să fie dînsul,
Temut de toți şi vrednic de cinstire,
Să biruie la-ntrecerile multe Ce-
aveau să-i puie vîna la-ncercare. Iar
după ce cu toții s-adunară, ^ Luă
cuvîntul Alcinou şi zise:£/"
„Voi sfetnici şi fruntaşi ai țării mele,
Luați aminte tot ce vă voi spune,
Să ştiți care mi-i voia şi porunca.
Acest străin necunoscut de nimeni v
Ca om pribeag veni la mine-acasăv
De unde nu ştiu, de la soare-apune
Sau dinspre răsărit. Acum el cere
Gu totul înadins ca să-1 trimitem
Şi roagă asta negreşit să fie.
Noi să zorim trimesul lui acasă ^
Cum am făcut nainte şi cu alții ,v
Căci nimenea sosind aici la mine
Nu zăbovi prea mult şi nu se plînse,
Că nu-1 petrecem noi la el acasă.
Deci hai să dăm pe mare o smolită
Corabie, din lucru-abia ieşită.
Corăbieri să fie pe sprinceană V.
Din obşte-aleşi cincizeci şi doi de tinerî\
Legați ia vas'lopețile de laviți Şi toți
apoi veniți la mine-acasă, Ca voi curînd
să-mi pregătiți ospățul. Eu tuturor de
toate vă fac parte. Aşa demînd
vîslaşilor cei tineri. Ceilalți, fruntaşii
purtători de sceptru,, Veniți la mine, la
palat, în sală\/^~x Să-1 ospătăm pe-
acest străin. Nici^unui Să nu lipsească.
Ba şi Demodocos, Dumnezeiescul
cîntăreț, să vie Poftit de voi, căci muza-
i dete darul Să cînte-aşa frumos ca
nimeni altul, Să desfăteze astfel pe
oricine, Cînd de la sine e pornit pe
cîntec."

[56] Vezi mai sus notele la I, 531 şi II, 10.

Aşa rostind, naintea lor purcese,
Urmară purtătorii cei de sceptru, Şi-
un crainic după cîntăreţ se duse.
Iar cei aleşi, cincizeci şi doi la număr,
Spre mal porniră toţi după poruncă.
Şi cum pe prundul mării se lăsară,
Spre-adîncul apei lunecară vasul,
Catargul îndreptară,-l împînziră,
Lopeţile legară de curele Cu şart pe
rînd, şi-ntinseră vintrele.
Şi după ce spre larg opriră vasul, La curte
s-au suit. Acolo-ndată Pridvoarele şi
sălile şi-ograda Huiau de oameni strînşi,
bătrîni şi tineri. Iar craiul pentru masa
tuturora
Douăsprezece oi a pus să-njunghe, Opt
vieri colţaţi şi graşi şi o pereche De
boi chiloşi. Ei vitele jupiră, Le
pregătiră bine şi făcură O masă de ţi-
era mai mare dragul.
Sosi apoi şi crainicul şi-aduse Pe
scumpul cîntăreţ, pe care muza
Nespus îl îndrăgise, dar îi dase Şi bun
şi rău: vederea i-o luase Şi-i dăruise-n
schimb vrăjitul cîntec.
Pe el îl puse Pontonou să şadă în
mijlocul mesenilor pe scaun Cu
ţinte de argint, proptit acolo De
stîlpu-nalt, şi de cuier îi prinse
Deasupra-i lira-i dulce sunătoare
Şi-1 dumiri cum poate s-o desprindă.
Apropie de el şi-o masă dalbă Şi un
paner cu bunătăţi şi-o cupă, Ca el să
bea oricînd avea plăcere.
Mesenii începură-atunci să umble Cu
mînile la masă şi să guste Bucatele ce stau
în faţă gata. • Iar cînd de-ajuns mîncară şi
bă,ură, | Povăţuit de muză cîntăretul,
Luîndu-şi lira din cuier, se puse Isprăvile
vitejilor să cînte.

Instrună el atunci vestitul cîntec, De care
merse vestea chiar în slavă, Sfădirea lui Ulise
şi Achile,[106] Cum ei cu vorbe grele se sfădiră
La un bogat ospăţ de sărbătoare, Iar
Agamemnon, fruntea vitejimii, Se bucura că se
certau vitejii Din fruntea oastei lui, căci el
într-asta Vedea-mplinit ce-Apollon îi menise
Proorocind în capiştea-i din Pito, Gînd el
trecuse pragul să-1 întrebe, Fiind pe-atunci
aproape începutul Războiului dintre ahei şi
Troia Cu vrerea preaputernicului Joe.
Povestea asta o cînta slăvitul Maestru cîntăreţ,
iar el, Ulise, Cu-a lui vînjoase mîni luîndu-şi
straiul Cel lung şi porfiriu, pe cap şi-1 trase
Şi-acoperi aşa frumoasa-i faţă. Se ruşina
de oameni, să nu-1 vadă Cum lacrimile-i picurau
din gene, Dar cum oprea cîntarea-i cîntăreţul,
El se ştergea de plîns, lua veşmîntul De peste
cap şi ridicînd potirul Gu două toarte,
începea să-nchine
La zei. Iar cînd pornea din nou să cînte
Iubitul cîntăreţ după îndemnul Mai-marilor
cei desfătaţi de cîntec, Şi-acoperea din nou
Ulise capul Şi-nduioşat se tînguia cu
jale.
Ci nimenea nu prepunea că plînge, Doar
craiul luă seama şi-nţelese, Căci auzea
cum el ofta din suflet, De unde-i sta pe-
alăturea, şi zise Feacilor cei
iubitori de vîsle:
„Luaţi aminte, voi fruntaşi şi sfetnici.
Destul avurăm parte deopotrivă

[106] Gîntă acompaniat de liră. Poemul la care se face aluzie ca şi împrejurarea care l-ar fi prilejuit nu ne sînt cunoscute.

[115] Numele vechi al localităţii Delfi, faimoasă pentru sanctuarul oracular al lui Appolon.

De masă şi de cîntecul din liră,
însoţitorul meselor bogate.
Ieşind acum să ne-ncercăm puterea
La jocuri de tot felul, ca străinul
La-ntoarcerea-i să poată spune-acasă
Prietenilor lui ce mult întrecem Pe
alţii cînd e vorba de trei jocuri:
De trîntă, şi de salt şi de-alergare."
Aşa grăind, paşi nainte craiul,
Ceilalţi urmară-ndată după dînsul.
Iar crainicul în cui lăuta prinse,
Apoi luă pe Demodoc de mînă,
Din sală-1 scoase şi-1 porni pe calea
Pe unde-o apucaseră fruntaşii
Feacilor să stea privind la jocuri.
Sosiră ei la locul de-adunare,
Veniră mulţi, roia pe cîmp norodul.
Voinici se ridicară o grămadă, Stau
gata Elatreu şi Acroneos Şi Ochial,
Nauteu şi Anhialos Ponteu şi
Eretmeu, Proneu şi Toon, Primneu
şi Anabesineu şi fiul
Lui Polineu cu numele-Amfialos
Tectonianul. Gata-i şi potriva
Urgelnicului Marte, Evrialos, Şi
Naubolide cel întîi de mare Şi
falnic între toţi locuitorii
Feaci după slăvitul Laodamas. Şi
trei feciori de-ai craiului săriră
Dumnezeiescul Clitoneu şi Haliu Pe
lingă Laodamas pomenitul. Ei la-
nceput din fugă se-ntrecură.
De la un semn le sta nainte drumul
Tipsie-ntins. Deodată ei cu toţii Se
repeziră-nspulberînd cîmpia. Mai
bun alergător era-ntre dînşii
Măreţul Clitoneu. Cît e de lungă

168 **Lira. Gf. nota la I, 217.**
166 **Fiul lui** Tecton („Dulgherul")

O brazdă trasă de un mul cînd ară,
Atît a mers naintea lor şi dînsul. Apoi
se întrecură şi la trînta Cea trudnică, şi-
i dovedi trîntindu-i La lupta Evrial pe
toţi aleşii, Iar Amfial bătu la
săritură.
Mai bun trăgaci fu Elatreu cu discul, Dar
la ghiontit îi covîrşi feciorul Lui Alcinou,
voinicul Laodamas. Iar după ce cu toţii
petrecură înveselindu-şi inima la
jocuri, Tovarăşilor zise Laodamas:
„Veniţi, prieteni, să-ntrebăm străinul, i *I* De
ştie şi-a-nvăţat vreun joc şi dînsul, */. Că uite
ce legat e la făptură, Ce şolduri şi ce
pulpi, ce mîni şi braţe Şi ce vînjos cerbice şi ce
spate Şi zdravăn piept! El nu-i bătrîn, e numai
F armat de cazne multe, căci nimica Mai
groaznic decît marea! Cît de tare Să fii, te
zdrumecă." Iar Evrialos Răspunse: „Bine spui,
tu, Laodamas. Dar du-te de-1 pofteşte să ia
parte".
Cum 1-auzi, se duse Laodamas Şi-i zise-aşa:
„Străine taică, vino Şi tu cu noi ca să te baţi
la jocuri, De-i fi deprins ceva. Dar mi se
pare Că te pricepi. Doar cinstea cea mai
mare A omului în viaţă vine numai Din tot
ce-i poate mîna şi piciorul. Deci hai la joc şi
grijile-ţi alungă, Ga nu s-amînă mult călătoria-
ţi. / Ţi-i trasă doar corabia pe mare Şi
soţii tăi sînt gata şi te-adastă", Ulise-aşa-
i răspunse: „Laodamas, Ce mă siliţi şi
mă-mboldiţi pe mine?

claraţie, nu e
epoca homeri
învingătorii L . w
de cea **mai** rîvnită faima.

^ bucu/at statornic

De joc îmi arde mie, cînd m-apasă Atîtea griji, în urm-atîtor patimi Şi trude ce-am trudit? Eu stau alături De voi în adunare-aci, dar dorul Ce-n mine port mă cere-acum acasă, Şi rog de-aceea craiul şi poporul." Dar Evrialos se răsti la dînsul:

„Ba nici nu pari, străine, tu, un meşter La felurite jocuri ce se joacă De oameni după datină străveche, Te-asemeni cu un om din rîndul celor Ce umblă prin corabie în capul Vîslaşilor neguţători pe mare, Un om ce ţine seama la-ncărcatul Corăbiei, un păzitor de mărfuri Şi bunuri şterpelite de la alţii. N-ai mutră tu de luptător la jocuri." Horţiş privind la el, grăi Ulise:

„Nu sade bine ce spui tu. Se cheamă Că eşti nechibzuit. Dar vezi ca zeii Nu-i dăruie pe toţi cu-aceleaşi daruri La vorbă, la făptură şi la minte. La-nfăţişare unu-i mai becisnic, Dar e împodobit cu darul vorbei, Şi toţi privesc la dînsul cu plăcere Cînd el nestingherit le cuvîntează Frumos şi c-o smerenie plăcută. In adunări se bucură de vază Şi ca un zeu e-ntimpinat pe uliţi, Iar altul, chiar dacă-i chipos ca zeii, Dar n-are haz şi nadă la vorbire.^ Aşa şi tu, eşti falnic la privire, Şi nici un zeu n-ar fi putut trupeşte Mai mîndru să te-nchipuie pe tine, Dar ce folos că n-ai temei la minte. M-ai supărat vorbind cum nu se cade. Eu nu-s de fel nepriceput la jocuri Cum mă defaimi, ci printre căpetenii Socot c-am stat de-a pururi cîtă vreme Ma bizuiam în vlaga tinereţii Şi-n vîrtoşia celor două braţe.

Dar azi m-au ros nevoile şi-amarul, Am pătimit doar mult, am dus războaie Şi-am răzbătut amarnicele valuri. Dar şi aşa cum sînt, bătut de soartă, Mă pun cu voi, căci m-ai rănit la suflet Şi m-ai urnit cu vorba ta deşartă." Cum zise, chiar cu straiul pus pe dînsul, Luă un disc mai rotofei, mai zdravăn \/ Ca rotocolul ce-aruncau feacii, Şi-1 azvîrli cu brînca lui rotindu-1. Şi piatra vîjîi. Se pitulară Deodată la pămînt buimaci cu toţii De repejunea pietrei. Bolovanul Zburînd uşor din mîna lui ajunse Departe peste ţinta tuturora. Un semn acolo-i însemna Minerva întruchipată ca un om şi zise:

„Ţi-ar dibui şi-un orb, străine, semnul De mine pus, căci el se osebeşte De toate celelalte şi e-ntîiul, V Cu mult nainte. Fii dar tu pe pace Măcar în acest joc. Nu poate nimeni într-asta să te-ajungă ori să bată."

Cum auzi, se-nvioră Ulise, Se bucură că vede-n adunare Un soţ mai bun, prietenos cu dînsul. De-aceea şi grai mai cu nădejde Feacilor: „Ajungeţi-m-acuma, Flăcăilor. Eu pot să bat îndată Din nou cu piatra, s-o reped pe-atîta Ori încă mai departe. Ba poftească Şi toţi ceilalţi, oricine vrea şi-i gata La orice joc cu mine să se puie, Căci prea m-aţi îndîrjit. Mă pot întrece Cu trînta şi la ghionturi şi la fugă Cu toţi feacii, nu resping pe nimeni, Afară doar de unul Laodamas, Căci el mi-e gazdă. Cine doar s-ar pune

264 o piatră de această formă. Cf. mai departe, versurile 267 şi 269.

La-ntrecere cu gazda-i? I-un zănatic
Şi de nimic oricine-ar sta să lupte
Cu cel care-1 primeşte ca pe-un oaspe
Pe un pămînt străin. Păcătuieşte
în tot ce-are mai sfînt. Dar nu ţiu seamă
De ceialalţi şi nu mă dau în lături,
Ci vreau pe ei să-i cerc în luptă dreaptă,
Gă-n harţele bărbaţilor eu nu sînt
Cu totul slab. Sînt meşter să port arcul
Cel lustruit şi aş putea întîiul
Să nemeresc ochind cu el în gloata
Vrăjmaşilor, oricît de mulţi tovarăşi
Mi-ar sta pe-alături gata să-i săgete.
Doar Filoctet mă întrecea cu arcul
Cînd noi aheii săgetam la Troia.
Pe toţi ceilalţi ce mai trăiesc pe lume
Pot zice că-i lăsam cu mult în urmă.
Doar cu vitejii de nainte vreme
Eu nu mă-ncumetam, ca bunăoară
Cu Ercul, cu Evrit Euhalianul.
Ei se luau în arcuri şi cu zeii,
Drept care şi muri Evrit cel mare
Şi nu-1 ajunse acasă bătrîneţea,
Apolon îl ucise de mînie
Că-1 tot stîrnea la întrecut cu arcul.
Cu lancea bat departe cît un altul
Nu poate cu săgeata. Mă tem numai
Să nu mă-ntreacă vrunul din picioare,
Căci m-am spetit grozav hîrşit de valuri
Şi nici n-aveam mereu în vas merinde,
De-aceea şi genunchii îmi slăbiră."
Aşa el le vorbi. Ceilalţi cu toţii
Tăcură molcom. Numai craiul zise:
„Străine, tare ne-ai plăcut cu vorba.
Tu vrei s-araţi a ta destoinicie,

[808] Cf., mai sus, nota la III, 258 şi *Iliada* II, 714.
[314] Semizeul Heracles era socotit în legende nu numai ca un viteaz fără seamăn, ci şi ca un arcaş temut (mai departe, XI, 825 şi urm. Euritos din Oichalia, în Messenia, fusese şi el un ţintaş renumit, al cărui arc a ajuns mai tîrziu în mîinile lui Odiseu (XXI, 45 şi urm).

Fiind jignit de-aceasta-n faţa lumii.
Cu tine însă nu se poate prinde
In vrednicie nici un om cuminte;
Ascult-acum să-ţi spun şi eu din parte-mi,
Ca tu cînd vei petrece odat-acasă
La masa ta cu fiii, cu nevasta,
Aminte să-ţi aduci, să spui şi altor
Viteji pe-acolo, care ni-i puterea
Şi ce ni-i dat de Dumnezeu să facem
Mereu din moşi-strămoşi. Nu stăm în frunte
La greul joc al ghiontului şi-al trîntei,
Dar sîntem alergaci şi la corăbii
Neîntrecuţi. Ne plac întotdeauna
Benchetuirea, cîntecul şi hora
Şi schimb de haine, calde băi şi patul.

Voi jucăuşi feaci, mîndri a horei, i
Jucaţi ca să vă vad-acum străinul!
Şi-ntors acasă, la ai lui să spuie
Că batem noi aşa de mult pe alţii
La cîntece, la joc şi-n alergare j
Ca şi Ja cîrmuitul de corăbii.
S-aducă iute cineva lăuta
Lui Demodoc de-acasă de la mine."
Aşa demîndă Alcinou slăvitul,
Şi crainicul porneşte ca s-aducă
Lăuta covăţită de la curte. Se
scoală şi cei nouă-aleşi de obşte.
Judecători ce pun la cale bună Şi-
orînduiesc băteliştea şi jocul,
Făcură neted şi lărgiră locul De
horă şi de-ntrecere-ntre dînşii. Şi
crainicul veni şi-aduse lira Lui
Demodoc, iar el ieşi la mijloc, Şi-
n jurul lui se-ncinsera feciorii, A
tinereţii floare, jucăuşii, Şi
începură-a tropăi din talpă Şi-a
frămînta pămîntul de la horă.
Căta la ei Ulise cum se saltă
Şi scapără picioarele sub dînşii.
Şi-n sine se tot minuna
privindu-i.

Iar Demodoc porni apoi să cînte Cu
lira lui cîntare minunată De
dragoste-ntre Venera şi Marte. Cum ei
întîi pe-ascuns se întîlniră In casa
lui Vulcan şi se iubiră.
Iar Marte-i dete daruri o mulţime Şi
necinsti el patul şi-aşternutul
Beteagului Vulcan stăpînitorul. Dar
Soarele-i zări la drăgostire Şi-ndată
lui Vulcan îi da de ştire.
El, cum aude vestea otrăvită, Ga
meşter faur intră-n fierărie.
Cloceşte-un gînd amar de răzbunare,
Pe trunchi îşi pune marea nicovală
Şi bate cu ciocanul, face lanţuri
Ce nu se rup şi nu se pot desface,
Ca, tot ce prind, în veci să nu desprindă
Şi după ce îşi făureşte cursa, Turbat pe
Marte, în iatac se duce, Pe unde-şi are
patul şi-aşternutul.
Picioarele de pat le împresoară Jur
împrejur cu legături le leagă Şi
altele mai prinde pe deasupra, Anină
de tavan reţea măruntă, Subţire-
ntocmai ca păienjenişul,
De nici un om n-ar fi putut zări-o Şi
nici un zeu, cu-atîta isteţime O
făurise el reţeaua toată.
Iar după ce la pat şi-ntinse mreaja, Se
prefăcu că pleacă-apoi spre Lemnos,
Getatea-ntemeiată cu tărie
Şi ţara lui din toate cea mai dragă.
Dar zeul Marte nu veghea zadarnic.
Deci cum văzu că el se depărtase, Se
duse-n casă la vestitul faur,

370-514 fot lungul episod al dragostelor Afroditei cu Ares era socotit ca adăugat încă din antichitate. După *Iliada,* XVIII, 372, soţia lui Hefaistos n-ar fi fost de altminteri Afrodita, ci Charis („Graţia").
399 Insulă din Marea Egee, care poartă şi astăzi acest nume, nu departe de Troia.

Nu mai putea de dragul Citereii
De Venera cea falnic-înstemată.
Abia venise zîna de la Joe,
Puternicul ei tată, şi şezuse Pe
scaun în iatac, şi iată Marte
Se furişă şi-o apucă de mînă
Şi începu s-o-mbie: „Vino, dragă, Să
ne culcăm în pat şi să petrecem, Căci
nu mai este soţul tău acasă; E dus
acuma undeva la Lemnos,
La sintienii cei cu grai sălbatici.
Şi ea găsi plăcere să se culce. E
se suiră-n pat şi se culcară.
Dar iată dimprejur că se lăsară
Reţelele cu meşteşug ascunse
Deasupra lor, de nu puteau să mişte Nici
să ridice braţul şi piciorul. Văzură dar că
nu mai pot să scape. Atunci se înturnă
slăvitul meşter Nainte de-a se coborî la
Lemnos,
Căci Soarele-i pîndi şi-i spuse-ndată.
Adînc mîhnit la curtea lui se duse, De
ciudă capiu stete el în tindă, Ţipă
vîrtos, chemă pe zei şi zise: „Părinte
Joe, zeilor cu toţii, \
Veniţi încoace să vedeţi cu ochii
Cum Venera-şi tot bate joc de mike,
Căci eu sînt şchiop, se dă fără ruşine în
dragoste cu urgisitul Marte, Căc e chipos şi
sprinten de picioare,
Iar eu beteag. Dar cine mi-e de vină?
Cei doi părinţi ai mei şi nimeni altul.
Să nu mă fi născut era mai bine!

405 Afrodita, adorată în Gitera, insulă la extremitatea sudică-a Peloponesului.
415 Cei mai vechi locuitori ai insulei, originari din Tracia.
425 Pentru greci şi romani, de-a lungul întregii antichităţi, Soarele a trecut drept divinitatea „atotvăzătoare" şi „atot-ştiutoare". De-aci frecventele invocaţii ce i se adresau, de a pedepsi pe făptuitorii rămaşi necunoscuţi ai oricăror fărădelegi.

Ian uite cum în patu-mi se culcară! în
patul meu se drăgostesc mişeii I
Şi eu să-i văd în faţă-mi şi să sufăr.
Dar nu cred eu să le mai deie mîna ,
Să stea măcar o clip-aşa-mpreună,
Oricît ar fi iubirea lor de mare.
Lehamite de pat o să le fie,
Căci am să-i ţin tot astfel în robie
Sub lanţul meu pînă ce tata socru Să-
mi napoieze pe de-a-ntregul zestrea Ce
datu-i-am pe fata-i cea sfruntată, Căci
ea-i frumoasă, dar e desfrînată."
, Aşa striga, şi zeii s-adunară N în
casa-i pardosită cu aramă. Veni Neptun
ce-mpresură pămîntul, Veni şi Hermes,
darnic în foloase, Veni şi-Apollon lung-
săgetătorul.
Zeiţele, mai gingaşe din fire, Rămaseră
pe-acasă de ruşine. La uşa lui Vulcan
stătură zeii Cei dătători de bunuri şi-
ncepură Să rîdă-n hohot lung privind
la cursa
Ce le urzise faurul cuminte.
Şi-aşa ziceau de-aproape laolaltă:
„La capăt bun nu duce mîrşăvia.
Cum cel greoi ajunge pe cel iute! Aşa
Vulcan, cu toată-ncetineala-i,
SMăcar că-i şchiop, dar el cu meşteşugul
îl mrejui pe zeul cel mai sprinten Din
tot Olimpul şi plăteşte Marte De-
acum a preacurviei şugubină." Aşa ei
laolaltă-au cuvîntat. Iar fiul
Lui Joe, Apollon, întreba pe Hermes:
„Tu, olăcare, darnice de bunuri, N-ai
vrea aşa, încătuşat în lanţuri, Să
dormi în pat cu Venera de aur?" Şi
Hermes lui Apollon îi răspunse:
„Dă, Doamne, aşa să fie şi cu mine
Să mă cuprindă mult mai dese lanţuri,

448 Vezi mai sus nota la I, 378.

De trei ori şi de patru ori pe-atîtea,
Chiar zeii şi zeiţele să-mi vie Cu toţii
martori, numai dat să-mi fie Să dorm în
pat cu zîna frumuseţii!"
Aşa grai, şi-au rîs cu poftă zeii.
Nu însă şi Njeptun, stăpînul mării, Ci
de Vulcan, de preaslăvitul meşter, Pe
Marte se ruga să-1 despresoare -~ Şi-
aşa rosti cuvinte-naripate:
„Dă-i drumul, că eu stau chezaş din parte-mi,,
Că tot ce-i drept îţi va plăti el însuşi în faţa
noastră, după cum ţi-e voia". Dar nu se învoia
vestitul meşter:
„Neptun, nu cere asta de la mine, E rău
să stai chezaş unor nemernici, Dar cum pot
eu să te silesc pe tine, De-mi scapă din
capcana asta Marte Şi nu vrea să-mi
plătească datoria?" Neptun cutremur-
de-pămînt îi zise:
„Chiar dacă Marte nu va vrea să-ţi deie
Tot ce-i dator şi va fugi de tine, Atunci
avea-vei plata de la mine".
Vulcan răspunse: „Nu pot, nici se cade,
Ca unchi al meu, să te dezic pe tine".
Aşa vorbi şi desfăcu el lanţul. Cum
au scăpat de-a lanţului tărie, \l
Deodată amîndoi se repeziră, în Tracia
se duse zeul Marte, Iar Venera cea
galeşă la Chipros, în Pafos, unde-i
fumegă altarul. Şi Graţiile-acolo o-
mbăiară Şi-o unseră cu strălucite
miruri, Cu care zeii se-nfrumuseţează,
Şi-n straie desfătate o-mbrăcară,
Mîndreţe la privit ca o minune. Aşa
cînta cu lira-i cîntăreţul Şi bucuros îl
asculta Ulise Cu toţi ceilalţi vîslaşi
vestiţi pe lume.

500 Fiu al lui Zeus care era frate cu Poseidon, Hefaistos este*
dar nepot al acestuia din urmă.

„Te-ai lăudat, fruntaşule-ntre oameni, Că jucătorii ţi-s prea buni şi iată, S-adeveri. Uimit mă uit la dînşii." Iar Alcinou se-nveseli de asta, Şi de cuvînt feacilor le zise:

„Fruntaşi şi sfetnici, daţi-mi ascultare, Străinul mie prea cuminte-mi pare, Deci hai să-i facem dar de ospeţie Cum ni se cade. Voi sînteţi cu toţii Douăsprezece-a obştii căpetenii. Cu mine treisprezece. Fiecare Aduceţi-i cîte-o manta curată Şi-o-mbrăcăminte şi-un talant de aur. Să-i dăm mai iute laolaltă toate, Ca el la masă, avîndu-le-ndemînă, Să plece cu mai multă bucurie. Iar Evrial c-un dar şi-o vorbă bună Să vie şi cu dînsul să se-mpace, Că nu-i vorbi aşa cum se cuvine." Se învoiră toţi şi porunciră,

Trimiseră pe crainici după daruri. ^
La rîndu-i Evrial luă cuvîntul:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
Supus poruncii tale, cu străinul
Eu am să mă-mbunez. I-oi da din parte-mi
Chiar sabia ce-o vezi aici, cu limba
întreagă din aramă, cu plasele
De-argint, cu teac-abia fildeşuită,
Şi sabia-i va fi nepreţuită."
Grăi şi-i dete sabia ţintatăA/
Cu ţinte de argint şi totodată
Aşa-i ură: „Noroc, străine taică 1
De s-a rostit vreun cuvînt mai aspru,
îndată să-1 ia vîntul şi să-1 ducă!
Şi facă zeii ca să-ţi vezi nevasta
Şi-n ţara ta s-ajungi, fiindcă suferi
Nenorociri departe de prieteni."
„Iubitul meu, răspunse-atunci Ulise,
Fii sănătos, noroc să-ţi deie zeii
Şi nu cumva să te căieşti pe urmă
De darul ce mi-ai dat şi de-mpăcare". Aşa vorbi şi sabia o-ncinse.
Cînd soarele-asfinţi, avea Ulise
Şi celelalte daruri lăudate,
Pristavii le-aduseseră la curte
Şi-acolo le primiră-apoi feciorii
Lui Alcinou şi-n sală le-aşezară
Pe lîngă jeţul mamei preacinstite.
Măritul Alcinou stătu în frunte;
Ceilalţi venind şedeau în jeţuri nalte.
Iar Alcinou îi zise-atunci crăiesei: „Femeie, adu-ncoace, tu, o ladă
Mai dalbă decît toate şi mai bună,
Aşteme-ntr-însa o manta şi-o haină
Şi puneţi apă la-ncălzit în cadă
Ca el, fiind scăldat, cînd o sa vadă \ .
Cum stau podoabă în lad-atîtea daruri \J
Aduse de feacii cei de frunte,
Să fie vesel petrecînd la masă
Şi auzind sărbătorescul cîntec.
Iar eu îi dăruiesc această cupă

Şi-aşa pe dînsu-l agrăi: „Străine, Fii sănătos! Şi cînd te-i duce-n ţară, Să nu mă uiţi, că-ntîi şi-ntîi tu mie îmi datoreşti răsplata pentru viaţă." Viteazul îi răspunse: „Nausicaa, Odraslă a lui Alcinou măritul, Dea Dumnezeu s-ajung odat-acasă, Să văd şi ziua-aceea mult dorită, C-atunci şi-acolo pururea la tine M-oi închina ca la dumnezeire,
Căci tu de moarte m-ai scăpat, copilo". ^ Aşa vorbi şi s-aşeză aproape De craiul Alcinou. Se împărţiră Bucatele, se pregăti şi vinul.
Venind apoi şi crainicul aduse
Pe mult iubitul cîntăreţ al curţii, Pe Demodoc cinstitul tuturora. în mijlocul mesenilor, proptindu-l De stîlpu-nalt, îl ajută să şadă. Ulise-atunci tăie o halcă grasă
Din spatele de porc — dar mai rămase Mai mult păstrat — şi crainicului zise:
„Dă carnea asta pentru ospătare Lui Demodoc. Vreau să-l cinstesc din parte-mi, Cu tot necazul meu, că doar tot omul Se-nchină cîntăreţilor cinstindu-i, Căci muza i-a-nvăţat pe ei să cînte Tot felul de cîntări, iubiţi fiindu-i." Şi crainicul luă şi-ntinse carnea în mînile lui Demodoc, iar dînsul
Se bucură primind-o. Şi-ncepură La masă toţi cu mînile să umble,; Iar cind de-ajuns mîncaxă şi băură, Lui Demodoc aşa-i vorbi Ulise:
„O, Demodoc, pe tine eu te laud \i Mai mult decit pe-oricare om din lume^ Sau muza te-a-nvăţat sau chiar Apollon, Căci prea zici bine tot ce făptuiră Şi pătimiră şi trudiră-aheii, De parc-aieve-ai fost şi tu de faţă Ori altul ţi le-a spus din auzite.

Dar treci acum la alta şi ne cîntă Ge-a fost cu calul cel de lemn, pe care Epeos îl clădi cu ajutorul Minervei şi Ulise în cetate i Drept cursă-1 duse-apoi, ticsindu-1 jCu 1oameni care pustiiră Troia. De-i povesti aşa frumos şi asta, Mărturisi-voi tuturor în lume Gă-n adevăr dumnezeiesc ţi-i darul."

Aşa grăi. Şi el, stîrnit de muză, Porni să cînte şi-ncepu povestea De unde-aheii, lagărul arzîndu-şi, S-au prefăcut că pleacă pe corăbii, Pe cînd ceilalţi în jurul lui Ulise S-aflau în Troia-nconjuraţi, în calul De lemn ascunşi, troienii doar ei înşişi Trăseseră în cetăţuie calul. In preajma lui steteau atunci duşmanii Nedumeriţi, vorbindu-şi cîte toate, Dar trei păreri găsiră mai cu cale: Să fie calul spintecat cu arma Sau prăvălit pe stînci de pe cetate Ori ca un dar măreţ lăsat să fie Spre a-mbuna pe zei. Şi tocmai asta jjpin urm-a fost părerea cea primită. vFusese doar ursit să piară Troia Din oara cînd ar fi cuprins într-însa O namilă de lemn în care-aheii, Fruntaşi de arme toţi, steteau grămadă,

Troienilor ducînd prăpăd şi moarte. \i El mai cînta pe urmă cum vitejii v Ieşind glotiş din cal şi părăsindu-şi \ f Pîndişul adîncat, prădară Troia Şi care încotro lăţea pustiul.

Şi cum Ulise crunt ca zeul Marte
Se îndrepta cu mîndrul Menelaos

683-710 E episodul faimos al căderii Troiei, cîntat de Arctinos în poemul intitulat *Iliupersis* (astăzi pierdut), apoi de Vergiliu în emoţionanta carte a Ii-a a *Eneidei*.

702 Locuitorii din Argos, în Pelopones, ţinut cîrmuit în epopee de Agamemnon şi de urmaşii lui.

Spre casele lui Deifob, pe unde, Dînd piept în luptă crîncenă, la urmă învinse cu povaţa ei Minerva.

Aşa cînta maestrul, iar Ulise \,
S-a pus pe plîns şi lacrimi de sub gene \
Pe-obraji îi picurau. Gum o femeie
Cu braţele s-aruncă şi-şi tot plînge
Bărbatul care cade-n faţa oastei
Şi a cetăţii lui, cînd de pieire
Işi apără copiii şi oraşul;
Cum vede ea că el murind se zbate,
S-aruncă asupra lui bocind cu vaiet,
Dar de la spate-o tot ţintesc duşmanii
Cu lăncile şi-o duc aşa-n robie
Să sufere-n strădanie şi-obidă
Şi-i se topesc obrajii de durere
Şi tînguire vrednică de milă,
Aşa plîngea de jalnic şi Ulise.
Ci nimeni nu prepuse că el plînge,\
Doar craiul luă seama şi-nţelese, y
Căci auzi cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alăturea, şi zise
Feacilor cei iubitori de vîsle:
„Fruntaşi şi sfetnici, daţi-mi ascultare,
Iar Demodoc din liră să-nceteze,
Nu place tuturor cîntarea asta.
De cînd şedem la masă şi se puse
Dumnezeiescul cîntăreţ să cînte,
Sărmanul oaspe-a tot gemut cu jale.
Pesemne l-o fi copleşit mîhnirea.
Să tacă Demodoc şi'să petrecem,
G-aşa-i cu mult mai bine, doar de dragul
Acestui oaspe vrednic de cinstire
Cu daruri scumpe noi am dat ospăţul
Şi-am pus la cale-a lui călătorie.
Că pentru cine nu-i netot cu totul,
Străinul rugător e ca un frate.

---

708 Vezi mai înainte nota la IV, 381.

744 In lumea descrisă de Homer, călătorii şi străinii în căutare de adăpost se socoteau ocrotiţi de Zeus. Violenţa împotriva

De-aceea dar nici tu cu isteţime Să nu
ne-ascunzi nimic la întrebare, Străine, ci
mai bine-i să-mi spui verde ,rCe nume
ai de la părinţi, de-acasă, ViŞi cum te
cheamă cei de prin cetate
Şi din împrejurimi la tine-n ţară?
Că nici un om, de neam, ori prost, pe lume,
Născut odată, nu-i lipsit de-un nume; La
naştere-1 dau tuturor părinţii. I Mai spune-
mi ţara, neamul şi oraşul
| Din care eşti, ca dus să fii acolo
\j De-ai noştri cu pricepere de-a dreptul.
N-avem cîrmaci şi cîrme noi feacii,
»Cum au la vase alţii. La ai noştri
jChiar vasele ştiu cugetul şi gîndul
XBărbaţilor şi unde-i o cetate Şi ţarină
mănoasă-a orişicărui Şi repede străbat
noianul mării, Pe ceaţă şi pe negură; n-
au teamă De-o spargere de vas sau
potopire. Dar auzii pe tatăl meu
odată, Pe Nausitou, vorbind despre
mînia Ge-ar fi avînd Neptun pe noi
feacii, Că pe străinii cei pribegi îi
ducem Napoi la ei nevătămaţi pe
mare. De-aceea şi zicea el că odată
Corabia lucrată cea mai trainic, La-
napoierea-i din călătorie Pe ceaţă ne-o
va frînge şi oraşul Ni-1 va-ngropa pe
sub un munte mare. Aşa spunea
bătrînul meu, dar asta Va fi sau nu,
cum vrea stăpînul mării. Ci mai
răspunde-mi tu şi povesteşte-mi Cu de-
amănuntul, drept, oare pe unde Ai
rătăcit şi-n care ţar-ajuns-ai, Ce oameni
ai văzut şi ce oraşe? *)Şi* unde-s
oameni silnici, răi, sălbatici,

lor era judecată ca o mare nelegiuire. Cf ♦ şi nota la *Iliada%* XXIV, 152. [757] Vezi mai înainte nota la III, 388.

Şi unde primitori şi de-omenie \!Şi
temători de zei? Şi-n urmă spune-mi, De
ce tot plîngi şi-adînc oftezi în tine La
povestirea soartei care-avură Danaii la
războiul de la Troia? Doar zeii vrur-
aşa: ursiră moartea Vitejilor, ca-n urma
lor să fie Un cîntec pentru cei care-or
să vie. Ori ai pierdut vreo rudă pe la
Troia, Bărbat ales, vrun ginere, vrun
socru, Cei care, după rudele de sînge,
Sînt mai iubiţi de noi? Ori un tovarăş
Prietenos şi bun? Căci un prieten,
Gînd e un om, întrece şi pe-un frate."

[786] Alt nume generic dat participanţilor la expediţia troiană, de cele mai deseori numiţi de poeţi *ahei* (cf., mai înainte, nota la I, 127).

[789] Răsplata destinelor excepţionale, după concepţia unanimă a celor vechi, în ochii cărora gloria apărea ca forma cea mai sigură a nemuririi (cf., mai departe, XIX, 433—439). Împletind această idee cu aceea despre rolul eminent al artei, Horaţiu avea să scrie: „Viteji de seamă au mai fost mulţi, şi înainte de Agamemnon: neplînşi şi neştiuţi zac însă în uitare, pentru că le-a lipsit poetul inspirat..." *(Ode,* IV, 9, 25-28.)

CÎNTUL IX

Ulise iscusitul îi răspunse:
„Crai Alcinou[1] fruntaşule-ntre oameni, De
bună "seama e Frumos s-asculţi Un meşter
cîntăreţ precum i-acesta Cu viers
dumnezeiesc. Eu cred că nu e Nimic mai
drag şi mai plăcut în viaţă Ca ziua cînd e
vesel tot poporul Şi-n sală şed mesenii-n şir
şi-ascultă Pe cîntăreţ, iar mesele sînt pline
De pîne şi friptură şi-un paharnic Aduce
vin în casă scos şi-1 toarnă Mesenilor în
cupe. Mie-mi pare Că asta-i tot ce-i mai
frumos pe lume Dar ţie-ţi place să mă-
ntrebi pe mine
Şi vrei să ştii necazurile-mi grele,

[13] Afirmaţia e în totul conformă cu modul de viaţă al unei societăţi aristocratice, pentru care nimic nu putea fi mai plăcut decît să audă proslăvindu-i-se isprăvile. Ea nu-i străină nici de o înclinare general greacă de a disputa în jurul cupelor pline, ceea ce explică locul important ţinut de genul „convivial" în literatura Eladei antice.

[14] începutul povestirii lui Odiseu, deseori imitat în epica vea curilor mai noi, n-a găsit răsunet mai credincios decît în sufletul lui Vergiliu, al cărui erou, la începutul cîntului al II-lea din *Eneida,* se adresează Didonei cu cuvintele: „...Po runceşti regină, /Să-mi răscolesc cumplita mea durere, /Să spun cum grecii au surpat puterea. /Şi-mpărăţia cea de plîns a Troiei..." (Trad. Th. Naum.)

Ca tot mai mult să gem gîndind la ele.
Dar, vai, de unde să încep şi unde Să
isprăvesc? Că multe patimi zeii Cereşti
mi-au dat să sufăr. Vă voi spune Intîi ce
nume port ca să-1 cunoaşteţi Şi voi, şi dacă
scap cumva de moarte, Prieten să vă fiu,
deşi mi-e casa Departe de voi toţi. Eu sînt
Ulise, Laertianul de-ale cărui fapte
Şi maeştrii vorbeşte toată lumea
Şi-a cărui slavă pîn'la cer ajunse.
Eu locuiesc Itaca, limpezitul
Ostrov, pe unde-i muntele Neritul
Cu freamăt de păduri, la-nfăţişare
Măreţ, şi unde împrejur sînt multe Şi
apropiate insule, precum e Zachintul
păduros, Dulichiu, Same Itaca-i cea
mai delungată-n mare Şi scundă spre
apus, iar celelalte
Sînt mai spre răsărit. Pietroasă, aspră-i
Itaca, dar ca bună mamă creşte Feciori
voinici. Şi-apoi nimic mai dulce Ca ţara mea
nu pot vedea pe lume.
Mă tot oprea să stau la ea Calipso în
peşterile ei, frumoasa zînă, Dorind să-i fiu
bărbat, Ba chiar şi Circe Mă descînta la
curtea ei din Aia Să stau, dorindu-mă
bărbat, vicleana. Dar n-au putut în veci să
mă cîştige, Că-n lume nu-i nimic mai
scump ca ţara Şi-ai tăi părinţi, chiar dacă
ţi-este casa Bogată pe pămînt străin
departe De-ai tăi. Dar hai să povestesc
acuma întoarcerea-mi cu multele-i necazuri
Ce-mi dete Joe, cum plecai din Troia.

[27] Vezi mai înainte nota la I, 28.

[32] Din cele trei insule înşirate de Odiseu, Zakinthos îşi poartă şi astăzi numele antic; Same a devenit Chefalonia; singură Dulichion n-a putut fi identificată cu certitudine.

[42] Vezi mai departe X, 186 şi urm.

Din Ilion fui dus de vînt spre țara
Ciconilor, pe la Ismar, şi-acolo
Surpai cetatea, ucisei bărbații,
Femeile luînd şi-avere multă,
Le împărțirăm între noi, ca nimeni Să
nu fie lipsit de parte dreaptă. Dam zor
atunci de-acolo să purcedem La fugă
mai curînd, dar bieții oameni Ai mei de
loc nu m-ascultau, nebunii^
Şi-acolo lacom beau la vin, şi turme
De oi şi boi cornaci tăiau pe maluri Şi
ospătau. In vremea asta unii —--
GîcmrirTugari în ajutor chemară Pe alți
ciconi învecinați cu dînşii
Şi care erau mai mulți şi mai războinici Şi
locuiau mai spre uscat, destoinici La
luptă de călări şi, la nevoie, Ga
pedestraşi. In zori de zi veniră Ei gloată
cîtă frunză, cîtă iarbă
Dă-n primăvară. Iată dar că soartă
Cumplită ne-aştepta pe noi sărmanii,
Meniți să suferim atît de multe. Se-
nşiruiră ei şi s-apucară. De bătălie-
aproape de corăbii,
Şi lănci zburau de-o parte şi de alta. De
dimineață la-nceput, cît ziua Era în toi,
ținurăm piept cu toții Şi ne-apărarăm
bine de vrăjmaşii Mai numeroşi ca noi.
Dar mai spre seară,
La desjugatul boilor, ciconii
înîrînseră pe-ahei şi-i fugăriră.
în vremea ast-ai noştri cîte şase
Tovarăşi de corabie pieriră,
Iar toți ceilalți scăparăm de 1^
moarte.
-acoîo namtaram plini de jale
De pierderea iubiților tovarăşi, Dar
mulțumiți că noi scăparăm teferi.
Nainte de-a pleca însă pe vase, De
trei ori am strigat pe fiecare Din
bieții soți care-au murit pe cîmpul
De luptă cu ciconii. Dar pe mare
Stîrni un vifor Joe-adunătorul De
nori, de-a fost năprasnică furtună
Şi-acoperi cu nori p^mînt şi mare.
Şi vasele mergeau pieziş, furtuna Le
zdrențuise pînzele. De teama
Primejdiei vintrele şi catarge
Lăsarăm jos şi repede minarăm
Corăbiile spre uscat. Acolo Noi
două nopți şi două zile-ntr-una
Culcați zăcurăm, copleşiți de trudă
Şi de mîhnire. A treia zi, cînd plete
De aur zorile îşi răsfirară, Catarge
ridicarăm, pînze albe Destinserăm,
la vîsle ne-aşezarăm, Iar vîntul şi
cîrmacii minau flota Şi sănătos aş
fi ajuns în țară, Dar cînd coteam
Malea, mă respinse Un val
puternic răscolit de Crivăț, Şi m-
abătu departe de Citera.

il în poemele homerice, Ilion e numele cetății de scaun a lui Priam; Troia, în schimb, serveşte să indice cînd ținutul peste care domnea bătrînul rege, cînd oraşul lui de reşedință.

M Popor trac locuind pe țărmul de nord al mării Egee, la poalele muntelui Ismaros, între insulele Thasos şi Samothrake. în războiul cu Troia ciconii luaseră parte ca aliați ai lui Priam.

sa-w Atacul împotriva ciconilor e un exemplu grăitor al chipului .cum se desfăşurau şi erau judecate în lumea descrisă de poet asemenea expediții de pradă, care constituiau principala îndeletnicire a războinicilor ahei din a doua jumătate a mileniului al II-lea î.e.n.

89-90 Pentru ca sufletele morților neîngropați să-şi urmeze tovarăşii în patrie, unde urma să li se ridice un mormînt fictiv (cf., mai înainte, notele la I, 396 şi IV, 777).

108-no Qa s£ treacă din Marea Egee în Marea Ionică, Odiseu trebuia să ocolească întregul Pelopones, şi aceasta, într-o vreme cînd călătoriile pe mare se reduceau aproape exclusiv

la navigarea de-a lungul coastelor sau în văzul insulelor, constituia o întreprindere plină de primejdii. Gorăbierul ce nu izbutea să se strecoare prin strîmtoarea dintre Capul Malea şi Gitera risca să fie împins de vînturi spre țărmurile Cretei şi ale Egiptului, cum se întîmplase cu Menelau (III, 395 şi urm.), cum i se întîmplă şi lui Odiseu.

De-aici turbate vînturi mă purtară Pe
marea cea pescoasă nouă zile
Plutind, iar într-a zecea poposirăm In
țara lot of agilor, ce-au hrana
Din flori. Suindu-ne pe țărm acolo,
Luarăm apă. Iute toți pe urmă Se
puseră-a prinzi pe la corăbii. Iar cînd
de-ajuns mîncarăm şi băurăm, Eu mi-
alesei vreo doi oşteni şi-un crainic
Şi-i trimesei să cerceteze cine
Sînt oamenii cei mîncători de pîne In
țar-aceea. Ei, luînd cărarea, Curînd de
lotofagi s-apropiară, /Dar lotofagii nu
voiră moartea
Tovarăşilor mei, ci-i îmbiară
Din hrana lor, din lotus, ca s-o guste.
Dar care cum mînca din road-aceea^ Ga
mierea de gustoasă, n-avea poftă Napoi
să vie, să ne dea de veste.
Deci soții mei voiau să steie-acolo Cu
lotofagii spre-a mînca din lotus Şi a uita
de-ntorsul lor în țară. Eu însă i-adusei
atunci cu sila, Deşi plîngeau. Smuncindu-
i spre corăbii,
Sub laviți îi legai. Dădui poruncă Pe
urmă celorlalți iubiți tovarăşi Să intre cît
mai repede-n corăbii, Ca **nu** cumva din
lotus să se-nfrupte **Vreunul şi** să uite de-
a lui țară. **Ei intră iute şi pe bănci**
s-aşază **în şir şi-ncep vlslind să bată**
marea. **De-aici plutim nainte cu mîhnire,**
Sosim în țara unde şed ciclopii

[114] în descrierea țării „mîncătorilor de lotus" stăruie **amintirea** anumitor triburi de pe coasta de nord a **Africii, a căror principală** hrană era constituită din **fructul numit de** botanişti *Zizyphus lotus Desfontaines*. în secolul **al V-lea î.e.n., o** astfel de seminție, numită încă „a **lotofagilor", trăia pe** țărmul Syrtei Mici, azi golful Gabes (Herodot, IV. 177**).**

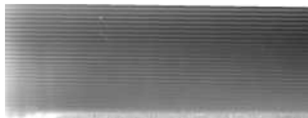
[143] Textual: „ochi-rotunzi", astfel numiți după **principala ca»** racteristică a acestui popor fabulos.

Cei procleți şi trufaşi, care, cu totul
Încrezători în zei, nimic la dînşii Nu
seamănă cu mîna lor, nici ară, Dar nearat,
nesămănat pămîntul, Udat numai de ploi ce
cad din nouri, Le dă de toate, grîu şi orz şi
via
Ce-aduce vin din struguri mari şi spornici. N-
au loc de sfat, nici lege n-au ciclopii. Ci şed
pe culmea munților în peşteri Şi fiecare-şi
vede de-a lui casă Şi unora de alții nu le
pasă.
Un mic ostrov cu mari păduri în dreptul
Limanului ciclopilor se-ntinde, Nu tocmai
chiar aproape, nici departe, Şi capre negre-
acolo sînt puzderii, Căci nu le-nspaimă
umbletul de oameni
Şi nici nu intr-acolo vînătorul
Ce-nfruntă greul prin păduri şi-aburcă Nălțimi
de plai. Nu vezi în tot cuprinsul Nici arături,
nici turme. Tot ostrovul E nelucrat,
nesămănat şi văduv
De oameni, şi hrăneşte numai capre
Căci n-au ciclopii rumene corăbii, ,
Nici meşteri de corăbii să lucreze
Frumos podite vase ce colindă Cetăți
de oameni mulțumind atîtea
Nevoi, c-ade^e oamenii bat marea
Cu vasele spre-a se vedea-ntre dînşii,
Un mijloc şi de-mbogățit ostrovul,

[151] în raport cu modul de a gîndi al grecilor, trăsături esențiale ale vieții în societate. Pentru poet, aşadar, legendele despre ciclopi înfățişează un mod de existență ce s-ar putea numi „presocial".

[155] Silințele de a localiza țara ciclopilor şi împrejurimile ei, începute din antichitate, continuă în zilele noastre cu încercarea de a acredita opinia după care întregul episod ar avea ca teatru golful napolitan — țărmul presărat cu „ochi rotunzi" ai vulcanilor stinşi avînd în preajmă-i, la mică distanță, „insula caprelor" *(Capri)* şi „insula cea mică" *(Nisida).*

[166] Epitet inspirat de deprinderea de a vopsi în această culoare părțile laterale ale prorei (cf. XI, 168 şi XXIII, 342). Restul corăbiei era smolit, şi deci negru.

I

Căci el nu-i sterp, ci ar rodi de toate La vremea lor. Pe marginile mării
Sînt pajişti umede şi moi, şi via Nemuritoare-ar creşte pretutindeni, Uşor le-ar fi aratul şi la vreme S-ar secera îmbelşugate lanuri Necontenit, că prea e gras pămîntul.
Limanul li-i îndemînat şi n-are
Nevoie de frînghii de prins, de-otgoane. Ca şi de căngi de-nțepenit corăbii. Intr-însul poposind corăbierii, Pot sta pînă ce vor pofti şi vîntul
Le-ar bate priitor. Apoi, în capul Limanului, e-o peşteră sub care Dintr-o fîntînă curge-o frumusețe De apă şi-mprejuru-i plopi se-nalță. Acolo țărmuirăm noi şi parcă
Un zeu ne îndrepta prin noapte-amurgă, Dar nu-1 puteam zări, căci pe la vase Era-ntuneric beznă şi prin luciu Se-ntunecase luna pe sub nouri. De-aceea nici ostrovul nu-1 văzurăm
Cu ochii şi nici apa-nvălurată
Spre mal, pînă ce nu ne-nlimănirăm. Cînd poposirăm noi, de la corăbii Desprinserăm vintrele,-apoi ieşirăm Şi noi pe buza mării, ne culcarăm
Şi aşteptarăm zorile să vie.
A doua zi, cînd zîna dimineții Cu degete trandafirii răsare, Ne minunăm cutreierînd ostrovul. Iar Nimfele, copilele lui Joe,
Zgorniră capre negre pentru masa Tovarăşilor mei. De la corăbii Luarăm iute-ncovoiate arcuri Şi suliți lungi, şi osebiți în cete Vreo trei, luarăm caprele la țintă.
Curînd ne-a dat un zeu vînat de-a volna. Douăsprezece vase mă urmară, De fiecare cîte nouă capre La sorț căzură, numai mie zece.

Apoi şezurăm noi şi cît e ziua
De mare pînă-n seară ne-ospătarăm Cu mult prisos de carne, cu vin dulce, Doar mai aveam vin roşu la corăbii, Că chiupuri
multe-umpluse fiecare Din noi cînd cuceriserăm oraşul
Ciconilor. Ne tot uitam spre ţara Ciclopilor, de noi apropiată, Şi fumul lor vedeam, auzeam glasuri De oameni, behăit de oi
şi capre. Dar în amurg, cînd soarele-asfinţise,
Culcaţi pe malul mării adormirăm.
A doua zi cînd se iviră zorii, Eu strîng pe toţi ai mei şi iau cuvîntul
«Rămîneţi voi pe loc, iubiţi tovarăşi, Că eu mă duc cu vasul meu, cu soţii-mi
Să văd ce neam de oameni sînt aceia; Sînt oare-nverşunaţi, haini, sălbatici Sau primitori de oaspeţi şi cu teamă De zei?»
Aşa zisei şi după asta Mă înluntrai în vas, dădui poruncă
La soţi să intre, să dezlege vasul. Ei intră iute şi pe bănci s-aşază Pe rînd şi-ncep vîslind să bată marea. Cînd noi sosirăm în
ţar-apropiată, Vedem cum lîngă mare-n fund se-nalţă
O peşteră de dafini adumbrită Şi multe vite-acolo, oi şi capre, Dormeau şi-aveau o strungă mare Cu-mprejmuire trainică din
stane De piatră, de stejari şi brazi nămornici.
Un mal de om pe-aici şi-avea sălaşul. Păştea el singur turmele departe Şi nu umbla cu alţii. Singuratic Stetea cu gînd pornit
spre cumplitate. Era o nămetenie ciclopul,
De stai crucit privindu-1. N-avea seamăn C-un om de pine mîncător, ci singur De s-arăta, părea un vîrf de munte înalt şi-
mpadurit. Eu poruncit-am Atunci la soţii mei să stea pe lîngă

Corabie şi-acolo să vegheze
Şi mi-alesei din ei vreo doisprezece
Mai buni şi o pornii luînd cu mine
într-un burduf de capră vinul negru
Desfătător ce mi-1 dăduse Mâron
Al lui Evantes fiu, carea a fost preot
Al lui Apollon la Ismar, că fiul
I-am ocrotit şi i-am cruţat femeia
Şi viaţa lui, căci locuia-n dumbrava
Cea deas-a lui Apollon. Scumpe daruri
Îmi dase el, talanţi de aur şapte
Lucraţi frumos, un vas de-argint şi-n chiupuri
Douăsprezece vin curat şi dulce
Şi minunat ce nu-1 ştia nici una
Din slugile-i din casă; numai dînsul
Ştia, nevasta lui şi chelăriţa.
Cînd ei îl beau acest vin roşu, dulce,
în orice cupă plină, turnau apă
De douăzeci măsuri, un miros straşnic
Dumnezeiesc se-mprăştia din cană,
De nu mai putea nimeni după dînsul.
Umplui cu el burduful meu de capră Şi
mai luai în traistă merinde, Căci
socoteam că repede-o să vie Asupra-mi
un bărbat grozav de tare, înverşunat,
nelegiuit, sălbatic.
La peşteră curînd ne pomenirăm, Dar nu
era în peşteră ciclopul, Ci după turmă la
păşune grasă. Intrarăm dar şi ne uitam la
toate Mirîndu-ne. Stau coşurile pline De brînză
şi vuia întreg oborul De iezi şi miei ce
osebite garduri îi despărţeau: cei timpurii
de-o parte, Cei mijlocani de alta, şi mezinii
Deosebit. Vedeai apoi cum zerul

281 Vezi mai înainte nota la versul 52 din acest cînt.
272 Deprinderea — generală în Grecia veche — de a bea vinul numai amestecat se explică prin tăria şi dulceaţa acestuia, de fiecare dată lăudate de poet. Proporţia pare să fi fost de trei măsuri de apă pentru una de vin.

Se prelingea din vase, din sistare Şi căzi
cioplite. Soţii mei săracii Se tot rugau ca
să luăm brînzetul Şi sa, ne-ntoarcem, ba
apoi şi turma De iezi şi miei spre nava
noastră iute S-o bărăim şi s-apucăm pe
mare. Eu n-ascultai, deşi era mai bine De-i
ascultam. Voiam să văd ciclopul Şi ospeţia
lui. Dar el, păgînul, Cu soţii mei
cumplit avea să fie.
Făcurăm foc atunci, întîi jerfirăm,
Apoi luînd din caş ne ospătarăm Şi-n
peşteră-aşteptăni pînă ce pică Şi el cu
turm,-avînd o grea povară De uscături
ca să-ncropească cina. Cînd le trînti pe-
afară, făcu troscot, De ne cutremurarăm şi-
ntr-o clipă Ne traserăm în fundul văgăunii.
în peştera cea largă el îşi mînă
Mînzările şi-n strungă lasă numai Berbeci şi
ţapi, afară-n faţa stînii. Apoi luînd un stei
grozav l-aruncă Pe la intrare şi o-nchide, o
stîncă •—Ce de jos mai nu puteau urni-o
Nici douăzeci şi două de căruţe
Cu patru roţi, oricît ar fi de bune; Aşa era
pietroiul pus la uşă. S-aşază el apoi şi mulge
capre Şi oi pe rînd şi-apleacă-apoi sugarii
Din lapte jumătate îl încheagă Şi-1 strînge în
panere împletite, Cellalt îl toarnă-n vase ca de-
acolo Să-1 bea pe urmă la-ncropitul cinei. Şi
după ce, grăbit, el face asta Şi-aprinde
foc, ne vede şi ne-ntreabă:
«Dar cine sînteţi voi? De unde bateţi Al
mării drum, străinilor? Cu treabă Veniţi la
noi sau hoinăriţi pe mare Ca nişte hoţi ce
umblă în poghiazuri Şi-şi pun viaţa
pustiind pe alţii?»

Aşa ne-a zis şi inima de frică
Ne-a îngheţat, cînd i-auzirăm glasul
înfricoşat şi namila văzurăm.
Dar totuşi i-am răspuns: «Venim din Troia,
Sîntem ahei şi drumul rătăcirăm La-
ntoarcerea napoi, fiind sărmanii Bătuţi
de vînturi pe genunea mării Şi
apucarăm altă cale; aşa vru Pesemne
Cel-de-sus. Noi facem parte
Din oastea lui Atride Agamemnon,
De care merse pomina pe lume,
Doar cuceri puternică cetate Şi
potopi oştiri nenumărate. Venirăm
să-ţi îmbrăţişăm genunchii
Ca să ne dai vrun dar de ospeţie
Ori altfel să ne-mbii cu tot ce-i'data La
oaspeţi. Teme-te de zei, preabune. Noi
cerem adăpost la tine. Joe Pe oaspeţi
şi pe rugători răzbună,
El paznicul de oaspeţi cumsecade.»
La asta nemilos tună ciclopul:
«Străinule, nebun eşti ori venit-ai De
prea departe, de mă-nveţi să tremur De zei,
să mă feresc de-a lor mînie?
Nu vrem să ştim de Joe noi, ciclopii,
Şi nici de zei, sîntem mai tari ca dînşii.
Nu frica ce-aş avea de duşmănia Din
ceruri, ci doar pofta mea m-ar face Să cruţ
pe tine şi pe-ai tăi. Dar spune-mi
Pe unde-oprit-ai nava? Aici aproape Ori
mai departe, pe la capul ţării? Eu vreau s-o
ştiu.» Aşa-ntreba ciclopul Şi mă-ncerca, dar
n-avea să mă-nşele Pe mine încercatul. Şi
eu una
I-am ticluit: «Neptun, zeul Cutremur,
Corabia mi-a ţăndurit izbind-o De
stîncile din capul ţării voastre, De un
colţan, şi mi-a-necat-o vîntul. Doar eu
cu cei de-aici ne mîntuirăm
De moarte-amară.» Nu mai răspunse avanul
Nimic, sări cu braţele întinse

La soţii mei şi apucînd cu laba-i Dintr-înşii
doi, aşa-i trînti pe ţărnă Ca nişte* ţînci, de li se
scurse-ndată Tot creierul stropind
pămîntul. Trupul Le ciopîrţi şi-şi pregăti
ospăţul. Şi prinse să-i înghiorţăie ca leul
Crescut pe munţi. Mînca de-a valma carnea Şi
maţele şi măduva cu oase, Iar noi
plîngeam văzînd cruzimea asta Şi mîinile-
nălţam spre cer cu jale. Căci n-aveam încotro.
Dar cînd ciclopul Grozava burtă-şi ghiîtui cu
carnea De oameni şi se răcori bînd lapte
Curat, se tolăni în văgăună
Colea-ntre oi. In sinea mea bărbată
Gîndeam atunci de dînsul să m-apropii
Şi de la coapsă sabia-mi tăioasă
Să scot şi să-i-o-nfig în piept pe unde
Eu dibuiam că-n prapuri e ficatul
învăluit. Dar mă struni o teamă:
Pieream şi noi aci de moarte crudă,
Căci nu puteam de la intrarea naltă
Cu braţele să dăm în lături stînca
Ce-o prăvălise el. Şi cu suspine
Noi aşteptam să vie dimineaţa.
A doua zi, cînd zorile de aur
Cu degete trandafirii mijiră,
El foc aprinde, mulge mîndra turmă,
Frumos pe rînd şi-apleacă-apoi sugarii,
Iar după ce grăbit el face asta,
Înhaţă încă doi şi ospătează.
Apoi'ridică steiul de la uşă
Uşor de tot şi-şi mînă turma grasă
"S Din peşteră şi iar prăvale steiul^
La locul lui cum ai lăsa să cadă Uşor pe
tolba de săgeţi capacul. Cu huiet mult
ciclopu-şi mînă turma La deal pe plai.
Eu rămăsei în urmă Şi-n mine
chibzuiam ce rău i-aş face
Ca să-mi răzbun pe el, să-mi dea Minerva
Mărire. Unul îmi păru că-i planul

Mai nemerit. In ţarc avea ciclopul O boată
verde de măslin, tăiată Ca s-o căleasc-
anume şi s-o poarte. Privindu-1, noi i-
asemănam ciomagul Cu un catarg de la un
vas de marfă De douăzeci de rînduri de
lopeţi, Aşa de gros şi lung era toiagul. Am
retezat dintr-însul o bucată Ca de-un
brăţat şi soţilor am dat-o S-o netezească.
Ei o netezira Şi la un capăt eu am ţuguiat-o.
La focul arzător apoi călind-o, Am îndosit-
o bine sub gunoiul Ce-n peşteră zăcea în
mari mormane, Zorii apoi pe soţi să
tragă sorţii, Să iasă-aceia care să cuteze
Cu mine ridicînd să-mplînte parul în ochiul
uriaşului, îndată Ce-adoarme el. S-aleseră
cei patru Ce eu doream să fie aleşi şi-n
urmă Al cincilea fui eu. Spre seară dînsul
Veni din nou cu oile-i bîrsane Şi le zori
spre peştera cea largă. Nici una n-o lă,să
din strung-afara, Sau doar că bănui ceva ori
poate C-aşa vru Dumnezeu. Apoi ciclopul
Umflînd pietroiu-1 pune la intrare, S-aşază
asupră-i, mulge oi şi capre Frumos pe
rînd şi-apleacă-apoi sugarii. Şi după ce
degrabă face asta, Mai prinde doi şi-şi
pregăteşte cina.
Atunci de el m-apropii cu o cupă
De minunat vin negru şi-i zic astfel:
«Poftim şi bea după-nghiţirea cărnii
De om, să vezi ce vin era la fundul
Corăbiei pierdute. Voiam ţie Să ţi-1
închin, de te-ndurai de mine Şi mă lăsai
să plec napoi acasă, Dar tu eşti mînios
nevoie-mare. Nemilostive, cum să vie
oare

De-acum să caute-adăpost la tine
Un om din lumea-ntreagă? Nu faci bine.»
Aşa-i zisei. Primi atunci el cupa Şi-o
deşertă deodată. Foarte vesel Era de-
această dulce băutură Şi mi-a cerut ca
să-i mai dau o dată:
«Fiibun, mai dă-mi şi spune-mi cum te cheamă,
Să-ţi dau şi eu un dar de ospeţie, De care
să te bucuri. Că şi ţara Ciclopilor e darnice
şi scoate Vin bun din struguri mari ce-i creşte
ploaia. Dar ăsta-i din nectar şi ambrozie.»
Şi-i adusei din nou o cupă plină, De
trei ori îi dădui, de trei ori prostul Goli
paharul. Dar apoi, cînd vinul I se sui la
cap, eu cu blîndeţe Zisei: «Mă-ntrebi de
lăudatu-mi nume,
Cicloape? Eu ţi-1 spun, dar tu drept oaspe
Cinsteşte-mă c-un dar cum ţi-a fost vorba.
Mă cheamă Nimeni. Astfel îmi zic soţii,
Părinţii mei şi oamenii cu toţii.» Dar el
răspunse-ndată fără suflet:
«Pe Nimeni, după soţii lui, la urmă
Eu l-oi mînca şi-acesta ţi-o fi darul.»
Aşa rostind, el se răstoarnă, cade Pe
spate cu grumazu-ntors şi somnul
Atotdomolitor îl domoleşte.
Şi cum e-ngreuiat de băutură,
Din gură varsă vin, bucăţi de carne.
Atunci eu bag sub spuza multă parul
Şi-1 las pînă să ardă. Dau poruncă Şi-
mbărbătez pe toţi ai mei tovarăşi,
Ca nu cumva de frică să dea dosul.
Cînd paru-n foc stă gata să s-aprindă,,
Măcar că-i verde, şi începe tare A se-
nroşi, atunci îl iau din vatră, M-apropii
de ciclop. Ceilalţi alături
Îmi stau; un zeu curaj nebun ne-nsuflă,. Ai
mei înşfacă parul, şi ţuguiul îl afunda,ră-n
ochiul lui. Eu grabnic Mă salt în sus şi-
nvîrt. Precum cînd unul

O grindă de corăbii sfredeleşte
Cu sfredelul, ceilalţi de jos unealta O-
nşfacă de-o curea de ambe laturi ^ Şi
repede o mişcă, de se-nvîrte
Mereu tot sfredelind, aşa şi-n ochiul
Ciclopului roteam noi arzătorul
Tăciune, de curgea în juru-i sînge. Se
pîrjoliră pleoape şi sprîncene, Se mistui a
ochiului lumină Şi ochiul sfîrîia din
rădăcină. Precum cînd un fierar, gătind un
mare
Topor sau un hîrleț, în apă rece înfige
fierul ars, călindu-1 astfel Şi oțelindu-
1, sfîrîie-atunci fierul Grozav, aşa tot
sfîrîia şi ochiul Ciclopului, cînd
răsuceam noi parul.
Şi groaznic el gemu. Boltita stîncă
Vui de glasul lui, iar noi de spaimă
Ne depărtarăm iute. El îşi smulse
Din ochi ţuguiul ud de-atî'ta sînge Şi,
scos din fire, 1-azvîrli departe.
Răcnea din răsputeri chemînd ciclopii
Ce-n peşteri împrejur şi-aveau sălaşul
Pe culmi vîntoase. Glasul auzindu-i,
Ei care dincotro veniră-aproape De
peşteră şi-ndată-1 întrebară
Ce-1 doare: «Polifem, ce caznă oare Te face să
ţipi astfel peste noaptea Tihnită şi ne sperii
nouă somnul? Ţi-o fi răpind vrun om din
strungă turma? Sau te omoară cineva hoţeşte
Ori silnic?» Polifem din văgăună

504-507 operația de călire a fierului aci descrisă (poemele homerice nu cunosc un termen special pentru oțel) lasă să se bănuiască un progres în prelucrarea acestui metal despre care nu există urme în restul epopeii. S-a presupus deci, nu fără temei, că ne-am găsi înaintea unor versuri interpolate.
520 în greceşte numele înseamnă: „Renumitul", „Mult vestitul". La poeții mai mici, figura ciclopului — simțitor umanizată — apare cîteodată ridiculă, alteori mişcătoare, ca în idila a Xl-a a lui Theocrit, în care-şi cîntă dragostea pentru frumoasa Galathea.

Aşa le zise: «Nimeni mă omoară
Hoţeşte, dragii mei, şi nu cu sila».
Dar i-au răspuns ciclopii: «Dacă nimeni
Nu-ţi face rău şi silă, cînd eşti singur, De
boala cea de Dumnezeu trimisă Nu poţi să
fii scutit. De-aceea roagă Pe tatăl tău
Neptun ca să te scape.»
Grăind aşa, plecară. Eu în mine
Rîdeam că i-amăgi scornitul nume
Şi gîndul năzdrăvan care-mi venise.
Dar tot gemînd şi copleşit de chinuri,
Ciclopul dibuind, de la intrare Ridică stînca şi
pe ea s-aşază, Se-ntinde-apoi cu braţele să
prindă Pe vrunul care-ar fi ieşit cu turma,
Aşa tehui el mă credea pe mine. Chiteam
atunci şi căutam un mijloc Mai potrivit să
mîntui de pieire Pe soţii mei, pe mine. Urzeam
planuri Şi gînduri de tot felul, fiind vorba
De viaţă, doar aproape era mare Primejdie, şi-
un gînd mai mult ca toate Mi se păru mai
bun. Erau în turmă Berbeci lăţoşi, şi zdraveni,
mari şi mîndri Cu lîna laie. Atunci eu.pe
tăcute Berbecii, cîte trei luînd, deolaltă li leg
cu mlădioasele curmeie Pe care se culca
nelegiuitul Ciclop. Cel mijlociu purta pe unul
Din noi, iar alţii doi mergeau alături Ferindu-ne
de-o parte şi de alta. Deci trei berbeci cărau
pe cîte unul Din soţii mei. Dar mai era şi-un
altul, Berbece ortoman, fruntaşul turmei.
Eu l-apucai din spate şi sub burta-i
Miţoasă mă lungii şi-ntors sub dînsul,
Eu grap-aşa mă tot ţineam de lîna-i Cea
falnică şi tot răbdam în mine. Aşa
stăturăm şi-aşteptam cu jale Să vie
dimineaţa. Iar cînd zorii Trandafirii în
cer se revărsară,

Zoreau atunci berbecii spre păşune, Iar
oile tot behăiau nemulse Cu ugerii
lor ghiolcură   de lapte.
Dar schingiuit de cazne-nfricoşate
Stăpînul lor îi pipăia pe spate
Berbecii toţi care-i treceau nainte
Stînd oblu. Dar el nu simţi, netotul,
Că ei erau legaţi prin lîna deasă.
In coada turmei o luă spre uşă Berbecele
îngreuiat de blana-i Tufoasă şi de mine
care astfel M-am priceput. Dar Polifem
pe dînsul li pipăi şi-i zise: «De ce oare,
Drăguţul meu berbece, pleci la urmă Din
peşteră? tu care niciodată Nu rămîneai
de oi, ci tot nainte Cu paşii mari mergeai
să paşti din floarea Cea moale-a ierbii?
Şi-ajungeai întîiul
La rîu şi năzuiai napoi spre seară La
stînă cel dintîi? Acum tu însă Rămîi de
tot în urmă. Ori plîngi ochiul Stăpînului?
Mi-1 scoase un nemernic Gu haita de
mişei după ce lotrul
Cu vinul m-ameţise, acel Nimeni
Ce tot nu-1 cred scutit acum de moarte.
Hei, dac-ar fi să ai un gînd cu mine Şi s-
ai tu darul vorbei să-mi spui unde S-o fi
ascuns de crunta mea mînie,
Cum creierul, din tidva lui izbită, Pe jos
îl împroşcam în văgăună! Mă uşuram
atunci de tot amarul Ce mi-1 făcu
netrebnicul de Nimeni.» Rostind el ast,-
aretului dă drumul.
Cînd eu mă depărtai puţin de strungă,
Intîi mă desprinsei de sub berbece, Pe
urmă-i desfăcui şi pe tovarăşi, Apoi
minarăm turma-aceea grasă Şi iute de
picior şi prin coclauri
O tot gonirăm noi pîixă ce furăm
La vasul nostru. Mult se bucurară
Tovarăşii că noi scăparăm teferi,

Iar pe ceilalţi cu vaiet îi jăliră.
Eu nu-i lăsam să plîngă, ci cu semne
Din ochi i-opream, şi-i tot zoream să-
nluntre
Cioporul de berbeci' ca să purcedem
Curînd pe apa-amară. Şi ei grabnic
Intrară-n vas, pe bănci la rînd şezură
Şi prinseră vîslind să bată marea.
Iar cînd eram departe cît ajunge Un
glas de om, atunci batjocorindu-1,
Strigat-am la ciclop: «Hei, n-avuşi parte,
Cicloape tu, oricît eşti de puternic, In
peşteră să te hrăneşti cu carnea
Tovarăşilor unui om nevrednic. Tu
trebuia să-ţi ispăşeşti păcatul, Mişelule,
care-ndrăzneşti acasă La' tine să îmbuci
pe bieţii oaspeţi. Aşa s-au răzbunat pe
tine zeii.»
* Dar el atunci şi mai dihai se-ntartă,
De smulge tancul unui munte mare Şi ni-
1 repede, dar el cade-n faţa Corăbii
noastre cea cu botul negru. Era pe-aci s-
ajungă chiar la cîrmă Şi clocoti răzbit de
stîncă valul, Dar el tălăzuit napoi
năvalnic Corabia că,tre uscat împinse, De-
a fost pe-aci s-o dea de mal. Eu însă O
sprijinii c-o stinghie prelungă. Sileam şi
îmboldeam pe soţi cu semne Din cap să
se încovăie spre vîsle, Ca să ne
strecurăm de la năpastă Şi ei se tot
plecau vîslind nainte.
Iar cînd făcurăm noi un drum pe mare
De două ori mai lung, dau iar un chiot
Spre uriaş. Dar soţii mei de-alături,
Oprindu-mă, se roagă blînd de mine:
«Abraşule, de ce tu fiara asta O mai
întarţi? Că el c-o lovitură Din mare
spre uscat împinse vasul, De-am zis în
noi c-aici ne-o fi sfîrşitul. S-audă iar un
grai sau o strigare,

Trăgaci cum e, c-o stană colţuroasă
Şi ţeasta şi corabia ne-ar sparge.»
Dar inima ei nu-mi putură-nfrînge Şi
iar strigai la el din răsputeri:
«Gicloape, dacă cineva te-ntreabă
De-a ochiului tău groaznică sluţire, Să
zici că te orbi cuceritorul
Ulise-al lui Laerte din Itaca».
Iar el gemînd răspunse atunci: «Vai mie!
Mi-se-mplineşte-o veche prorocie. Trăia pe-
aci un om ales şi mare, Un zodier
neîntrecut, Telemos
Al lui Evrimos fiu, care-ajunsese
Bătrîn printre ciclopi şi el îmi spuse Că
toate aceste aveau să mi se-ntîmple Şi că
Ulise-avea să-mi ia vederea. De-aceea
eu tot aşteptam să vie
Un om chipos şi mare, şi-n virtute
Neînfrînt, dar iată, un pitic ca tine Şi
slab şi de nimic îmi scoase ochiul,
Puterea-mi domolind cu băutura, Dar ia
mai vino-ncoace tu, Ulise,
Să te cinstesc cu daruri de-ospeţie, Să rog
ca să te-ajute zeul mării Pe drum, Neptun
slăvitul, că doar eu sînt Feciorul lui, el
zice că mi-e tată Şi singur el, de-o vrea, mă
face bine,
Dar nici un altul dintre zei şi oameni.» La
vorba lui răspund şi eu din parte-mi: «Hei,
de-aş putea să te dobor pe tine Şi-n iad să
te răped cum sigur este Că zeul mării nu-ţi
mai drege ochiul».
M-aude el şi braţele-şi înalţă
Spre cer şi lui Neptun aşa se roagă:
«Cutremur-de-pămînt Neptun, tu, zeul Cu
plete-albastre, dacă eu ţi-s fiul Cu-adevărat
şi zici că-mi eşti părinte
Ascultă-mă şi fă să nu ajungă
La casa lui Ulise din Itaca!

682 Vezi mai înainte nota la VI, 438.

Iar dacă-i scris cumva pe-ai lui să vadă
Şi vatra lui şi ţara, el s-ajungă
Pe vas străin, tîrziu de tot, şi-n stare
. De plîns, să-şi piardă soţii, să-1 aştepte
Nenorocirile acasă.» Aşa-i fu ruga Şi-1 auzi
Neptun. Apoi ciclopul Luă un stei de piatră
şi mai mare Şi învîrtind îl repezi cu toată
Puterea-i de neînchipuit, în dosul
Corăbiei, dar cît pe-aci să cadă
Deasupra cîrmei. Clocoti dar marea
Izbită de pietroi şi valu-mpinse Corabia
iiainte. O clipă numai
Şi-a,vea s-o dea de mal. Dar cînd sosirăm La
locul unde celelalte vase Steteau grămadă
la popas şi soţii Ne aşteptau şi suspinau cu
jale, împinserăm pe prund acolo vasul
Şi noi pe mal ieşirăm. Şi berbecii
Ciclopului luînd, îi împărţirăm, Şi-avu din
ei tot insul parte dreaptă. Dar la-mpărţire
mie pe deasupra Tovarăşii mi-au dat pe cel
de frunte.
Eu închinîndu-1 zeului furtunii, Lui Joe,
domnului stăpîn a toate, Pe-altaru-i
coapsele-i arsei, dar jerfa El nu-mi
primi, ci cugeta în ce fel Corăbii şi
tovarăşi să-mi cufunde.
Şezurăm noi atunci şi, cît e ziua De mare
pînă-n seară, ne-ospătarăm Cu mult prisos de
carne, cu vin dulce.
Dar în amurg, cînd soarele-asfinţise, Ne-
ntinserăm pe mal şi adormirăm.
A doua zi, cînd se iviră zorii
Grăbii pe soţi silindu-i să se-nluntre Şi
vase să dezlege. Ei intrară Degrabă
toţi, pe bănci la rînd şezură Şi prinseră
vîslind să bată marea,
De aici pornim nainte plini de jale De
pierderea iubiţilor tovarăşi, Dar mulţumiţi
că noi scăparăm teferi.

CÎNTUL X

nse-atîtea feluri de bucate, Şi de fripturi tot f

umegă palatul Şi geme de petreceri toată ziua,
Iar noaptea pe

covoare şi pe paturi
Să pate-n lemn ei dorm cu-a lor cinstite
Neveste.
Noi sosirăm în cetate
La mîndrul lor palat. O lună-ntreagă
Eol mă găzdui şi de-a-măruntul
Mă întreba de Troia şi de flota[9]

ziseră privind unul la altul:
«Vezi, doamne, cum Ulise se tot face
Iubit şi preţuit de toată lumea
In orişicare ţară şi cetate!
Şi de la Troia duce el grămadă
De mîndre-odoare, partea lui de pradă,
Iar noi care-am făcut aceeaşi cale
Ne-ntoarcem toţi la vetre cu mini goale.
Şi-acum, de dragul lui, Eol îi dete
Şi-aceste daruri. Să vedem mai iute
Ce bogăţie de argint şi aur
O fi-nburduf.»
Aşa grăiră-ntaina
Şi sfatul rău învins

e pe tovarăş

i.

2

BuDONIŞ LTAD

Cu tot oftatul meu. Apoi de-acolo

Mîhniţi călătorirăm mai departe, Ia

rvîslitorii, din prostia noastră, Sechinuiau cu trudnica vîslire, Căci nu

lată, C-abia e noapte şi se face ziuă. îndată ce intrarăm în limanul

Cel minunat, cu seninări înalte încon

jurat de-o parte şi (Je alta Cu maluri prelungite d

aici statui. Dar nu văzurăm oameni
Muncind la cîmp, nici boi la arătură,
Ci numai fum rotocolea pe-alocuri.
Aleg atunci doi soţi şi cu un crainic
Şi poruncesc să cerceteze cine Sînt oamenii cei mîncători de pîne în ţara asta. Ei se coborîră

[1X1] După unii, numele cetăţii lui Lamos ar fi fost nu Lestrigonia, c'y*Telepylos* („Cea cu porţi depărtate"). De o localizare, fireşte, nu poate fi vorba, măcar că n-au lipsit comentatori care s-o situeze pe coasta sardă a strîmtorii Boni-facio.

Şi merseră pe-un neted şleau, pe care Din plaiurile nalte spre cetate Cărau locuitorii lemnăria, Şi-acolo,-n dreptul zidului cetăţii, Ei dau de-o fată. zdravănă, copila Lui Antifate lestrigonul. Dînsa Venise după apă la fîntina Cu und-aşa de limpede, Artachia, De unde s-adăpa întreg oraşul. S-apropiară şi-ntrebară dînşii Pe fată cine-i domn în ţar-aceea Şi care-i sînt supuşii. Ea îndată Le arătă palatul unde şade Părintele-i ca domn. Iar ei intrară La vederoasa curte şi găsiră Pe doamna cît un munte şi-o sfecliră. Ea repede chemă din adunare Pe soţu-i cel vestit, pe Antifate, Iar el le pregăti o moarte cruntă. Pe unu-1 prinse şi-1 mîncă degrabă. Ceilalţi fugind veniră la corăbii.

Apoi el dete-un strigăt prin cetate. Atunci de pretutindeni năvăliră Puzderii lestrigonii cei puternici, Şi nu ca oameni, ci ca uriaşii. Suiţi pe stînci, rostogoleau pietroaie Cu greu urnite de bărbaţi. Şi-ncepe Un huiet şi o valmă-ngrozitoare De oameni care mor, de vase sparte. Străpunşi ca nişte peşti apoi luară Pe soţii mei şi-i duseră spre-a-i face La ei greţos ospăţ. In vremea asta, Cît a ţinut măcelul de la schelă, Eu sabia mi-o scot de lingă coapsă, Ratez cu ea frînghii de la corăbii Şi-mbărbătez îndată pe tovarăşi Şi poruncesc să deie zor la vîsle Ga să putem scăpa de răutate. Ei toţi de frica morţii începură Să dea din vîsle şi să-mproaşte spumă Şi grabnic de sub streşina de stîncă

O şterse vasul meu, iar celelalte Pieriră acolo împreună toate.

De-aci pornim nainte plini de jale De pierderea iubiţilor tovarăşi, Dar mulţumiţi că noi scăparăm teferi. Ş^ajungem la ostrovul Aia,jindjeu ^eje^jtouaQa^Cif^ o^zeiţă

^eje^jtouaQa^^Cif^ oţ Cu'grai de om şi-amarnica, o soră De-un sînge cu sălbaticul Aietes Care-i născut din luminosul Soare Şi de-a lui Ocheanos fată Persa.

Acolo poposirăm noi cu vasul Şi în liman intrarăm pe tăcute Călăuziţi de-un zeu. Pe mal ieşirăm Şi-ntinşi stăturăm două nopţi şi zile, Sleiţi fiind de trudă şi durere. *f* A treia zi, cînd se iviră zorii Cu pletele-aurii, luînd o lance Şi-o sabie-ascuţită-n grabă mare Mă sui de la corabie pe-o culme Să văd pe cîmp de nu lucrează oameni, S-aud un glas de-al lor. Şi stînd acolo Pe-un colţ de stîncă, mi-a părut că iese De pe pămîntul larg, din casa Circei, Un fum prin stejăriş, de prin desişuri. Şi cum zării fum negru, eu în minte Mi-am pus să merg să aflu ce-i pe-acolo. Ci, socotind, găsii ca mai cu cale La vas să merg nainte, lîngă mare, Tovarăşilor mei să dau merinde Şi să-i trimit pe ei să cerceteze.

[186] O ţară Aia în părţile Caucazului e pomenită de Herodot şi de Apollonios din Rhodos, în legătură cu legenda Argonauţilor. Pornind de la o citire diferită a numelui, căruia i se atribuie o origine semitică *(Aiait = nesos Kirkes,* la rîndu-i identificată cu *Monte-Circeo* pe coasta tireniană a Italiei), unii cercetători din zilele noastre au susţinut ipoteza unui izvor fenician, din care poetul s-ar fi informat despre un sector al Mediteranei pe care grecii, se pretinde, n-aveau să-1 exploreze decît cîteva secole mai tîrziu.

[187] Ca substantiv comun, numele zeiţei înseamnă „pasăre de pradă".

Dar la întors, cînd eu m-apropiasem De vasul meu, atunci fiind eu singur, De mine se-ndură un zeu şi-n cale Îmi scoase un cerboi cu coarne nalte, Ce cobora din pajiştea pădurii Ca să s-adape-n vale, căci fusese De vipie cuprins. Cînd el din codru Ieşea, deodată-n spate prin spinare Îi nimerii şi-1 străbătui cu lancea. El boncăind căzu în praf şi viaţa Zbură din trupul lui. Iar eu pe dînsul Suindu-mă, smuncii din rană-i lancea Şi o lăsai lungită jos, pe urmă Rupsei la buruiene şi nuiele, Făcui o-mpletitură mlădioasă Ca de-un brăţat şi înnodai cu dînsa Picioarele cumplitei nămetenii. Luînd-o-n spate-apoi, căci pe un umăr Eu nu puteam s-o port numai c-o mînă, G-aşa de mare-a fost sălbăticiunea, Spre vasul meu pornii proptit în lance Şi o trîntii pe jos naintea năvii. Apoi prinsei a-nsufleţi pe oameni Şi cu blîndeţe aşa-i luai de-aproape:

«Iubiţii mei, oricît de mult ne doare, Tot nu pierim, de nu ne vine ceasul. Cu ce avem în vasul nostru hrană Şi de băut, să ne-ospătăm noi bine, Să nu lăsăm să ne doboare foamea.»

Aşa zisei şi-ndată m-ascultară. Ei şi-aruncară haina de pe faţă Şi se uitau la cerbul de pe malul Pustiei mări şi se mirau cu toţii De-acest vînat, jivin-aşa de mare. Şi după ce privind se desfătară, Ei mînile-şi spălară şi-ncepură Să-şi facă un ospăţ slăvit. Şi astfel Şezurăm noi atunci, şi cît e ziua De mare pînă-n seară ne-ospătarăm Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.

-Spre amurgit, la scăpatul de soare, Ne-ntinserăm pe ţărm şi adormirăm.

A doua zi, cînd se iviră zorii Trandafirii, strînsei pe soţi şi astfel Le cuvîntai: «Tovarăşi, ascultaţi-mi Cuvîntul meu, cu tot necazul nostru. Iubiţii mei, noi nu ştim unde-apune Luminătorul soare, cînd coboară Pe sub pămînt, şi nici de unde vine La răsărirea lui. Deci hai mai iute Să căutăm un chip de-ncredinţare. Dar mie mi-e că nu-i, căci pe o culme Suindu-mă, pe-o stîncă prăvălată, Văzui că-i un ostrov încins de-o mare Nemărginită şi e scund ostrovul, Iar pe la mijloc fum văzui cu ochii Ieşind din stejăriş, de prin desişuri.»

Aşa zisei. Şi ei, cînd auziră, Cu inima zdrobită-şi amintiră Isprăvile lui Antifat, cruzimea T k l l t mincâtor de oameni

Şi începur-a plînge cu bocire Şi ă vărsa din ochi un rîu de lacrimi Dar ce putea să le ajute plînsul?

Eu împărţii atunci în două cete Pe soţii mei cei cu pulpare mîndre Şi orînduii mai-mare cîte unul. Sub mine-a fost o parte, iar cealaltă Sub Evriloh cel arătos ca zeii.

Clătirăm sorţii într-un coif de-aramă Şi cum ieşi la sorţ cutezătorul, Bărbatul Evriloh', porni nainte Şi douăzeci şi doi de inşi cu dînsul Purceseră plîngînd şi ne lăsară

Pe noi în urmă toţi cu plîns şi jale.
Găsiră într-o vale din pădure
Palatul Circei ridicat din piatră
Frumos cioplită pe-o nălţime-a văii.

ZlliaAa, epitet obişnuit al aheilor, prevăzuţi cu aparătou de bronz ale pulpelor.

Pe-mpreajma lui stau lei şi lupi sălbatici,
Dar îmblînziti de farmecele zînei. Deci nu se
repeziră ei la oameni, Ci se sculară numai
în picioare Şi detera, din coada lor cea lungă.
întocmai cum se gudură dulăii
La un stăpîn ce vine de la masă, Că
tot le-aduce cîte-o-mbucătură,, Aşa la
ei se gudurară leii Şi lupii cei cu
gheare oțelite,
Dar soții înghețară cînd văzură
Grozavele dihănii şi statură La
poarta zînei cea cu mîndre plete. Din
casa s-auzea cîntînd zeița Cu viers
fermecător, de unde dînsa
Țesea o pînză mare, măestrită Ca
orice lucru gingaş şi subțire,
Dumnezeiesc țesut de vreo zeiță.
Grăi atunci Polit, bărbat de frunte,
Tovarăşul cel mai iubit şi vrednic
De cinste pentru mine: «Dragi tovarăşi,
Frumos mai   cîntă-n casă. Pare-o zînă Sau o
femeie care stă şi țese Vro pînză mare, de
răsună toată Cămara ei, dar să strigăm mai
iute.»
Aşa vorbi, iar ei chemînd strigară.
Ieşind zeița-ndată le deschise
Lucioasa poartă şi-i pofti năuntru. Ei
toți prosteşte după ea intrară Şi
numai Evriloh rămase afară,
Temîndu-se de-o cursă. Pe tovarăşi
Zeița-i duse-n casă, unde-i puse La
rînd să şadă-n scaune şi-n jețuri Şi-
apoi le pregăti o torocală De brînză,
de făină şi de miere
Cu vin din Pramne, şi-n mîncarea asta
Amestecă şi farmece cumplite,

'Pomenit aci şi în *Iliada,* XI, 639, într-un context similar, vinul de Pramnos pare să fi fost un vin tare, roş, folosit mai ales ca leac.

Ca^-siLuile țara lor cu totuL Şi
după ce le-o dete şi-o-nghițiră, Ea
repede-i bătu apoi cu varga
Şi-i duse şi-ntr-o cdcină-i închise, Şi
porci erau cu fața şi cu glasul, Cu
părul şi cu trupul, dar la minte Erau
întregi întocmai ca nainte.
Aşa stăteau închişi plîngînd săracii,
Iar Circe le-aruncă atunci nutrețul,
Grămezi de jir, de ghindă şi de coarne,
Mîncare-obişnuită pentru porcii Culcați
pe jos. Iar Evriloh, dînd fuga, Se-ntoarse
la corabie să spuie
Ce soartă tristâ-avură bieții oameni. El
se silea, dar nu putea din gură Sa-
ndruge-o vorbă, aşa era de tare
îndurerat. Cu ochii plini de lacrimi Se
văieta. Dar cînd, uimiți cu toții^
li întrebau, ne povesti el felul
Pieirii celorlalți ai lui tovarăşi:
«Ne-am dus, după porunca ta,   Ulise,
Prin stejăriş şi-n vale nimerirăm Un dalb
palat   din piatră netezită,
Zidit acolo pe tăpşanul văii. Aci
cînta fermecător o zînă Sau o femeie
care sta-n cămară La stative lucrînd
o   pînză   mare. Tovarăşii cu strigăt
o chemară,
Iar ea, ieşind, îndată ne deschise
Lucioasa poartă, ne pofti năuntru.
Ei toți orbeşte după ea intrară Şi
numai eu mai rămăsei pe-afară
Temîndu-mă de-o cursă. Ei cu toții
Se mistuiră-acolo şi nici unul
Din ei nu se rvi. Eu multă vreme
Statui pîndind şi-i aşteptai zadarnic.»
Aşa grăi. Eu atîrnai de umăr O
spadă mare în argint țintată,
De-aceea şi luai ou mine arcul Şi
repede-1 grăbii să mă conducă Pe-acelaşi
drum. El mi-apucă genunchii

Cu mînile-amîndouă și de mine
Se tot ruga și-mi cuvînta cu vaiet:
«Să nu mă duci acolo, preamărite,
Silindu-mă, ci las'să stau pe-aicea.
Doar știu că nu mai vii nici tu de-acolo
Și nici nu vei aduce pe vreunul
Din soții tăi. Mai bine luăm fuga
Cu-ai noștri de pe-aci. Mai este vreme
De-a ocoli nenorocirea noastră.»
Așa vorbi. Eu mă răstii la dînsul:
«Tu, Evriloh, rămîi pe loc aicea,
Tot bea și-mbucă lîngă vasul nostru
Afund și negru. Singur mă voi duce,
Că prea de tot nevoia mă silește.»
Așa-i zisei și de pe lîngă mare,
De lîngă vas, pornii la deal. Dar iată,
Cînd eu s-ajung, trecînd prin valea sfîntă,
La casa naltă-a vrăjitoarei Circe,
Mi-ieși nainte Hermes cel cu varga
De aur. Părea-ntocmai ca un tînăr
Cu barba și mustaț-abia mijită
În cea mai mîndră floare-a tinereții.
Luîndu-mă de mînă-mi zise astfel:
«Nenorocite, unde umbli singur,
Neștiutor de țară, prin coclauri?
Că soții tăi de-aici, din casa Circei,
Închiși au fost și stau acum cu porcii
În staul bine-mprejmuit. Ori poate
Tu mergi să-i scoți? Nu crede că de-acolo
Te-ntorci napoi; pierdut vei fi cu dînșii.
Dar eu te voi feri de rău pe tine;
Ia leacul ăsta minunat și intră
În casa Circei; numai el putea-va
Să-ndepărteze-a ta nenorocire.
Să-ți spun eu toată măestria Circei:
Va face-o torocală și-ți va pune
Un leac vrăjit în pîne, dar cu asta
Ea nu te va putea vrăji pe tine,
Căci nu te lasă leacul bun de pază
Ce eu ți-l dau. Ți-oi spune de-amănuntul
În ce chip să te porți. Cînd Circe asupra-ți

Ea-mi zise: «Du-te-n cocină acuma
Și culcă-te cu toți ai tăi tovarăși».

426 Lipsit de înțeles în limba greacă, cuvîntul *moly* pare să fie de origine feniciană: numele unei plante cunoscute de botaniști ca ***halimus triplex***.

Cu mînile-amîndouă şi de mine Se tot ruga şi-mi cuvînta cu vaiet: «Să nu mă duci acolo, preamărite, Silindu-mă, ci las'să stau pe-aicea. Doar ştiu că nu mai vii nici tu de-acolo Şi nici nu vei aduce pe vreunul Din soţii tăi. Mai bine luăm fuga Gu-ai noştri de pe-aci. Mai este vreme De-a ocoli nenorocirea noastră.» Aşa vorbi. Eu mă răstii la dînsul: «Tu, Evriloh, rămîi pe loc aicea, Tot bea şi-mbucă lîngă vasul nostru Aîund şi negru. Singur mă voi duce, Că prea de tot nevoia mă sileşte.» Aşa-i zisei şi de pe lîngă mare, De lîngă vas, pornii la deal. Dar iată, Gînd eu s-ajung, trecînd prin valea sfîntă, La casa naltă-a vrăjitoarei Circe, Mi-ieşi nainte Hermes cel cu varga De aur. Părea-ntocmai ca un tînăr Cu barba şi mustaţ-abia mijită în cea mai mîndră floare-a tinereţii. Luîndu-mă de mînă-mi zise astfel:

«Nenorocite, unde umbli singur, Neştiutor de ţară, prin coclauri? Că soţii tăi de-aici, din casa Circei, închişi au fost şi stau acum cu porcii în staul bine-mprejmuit. Ori poate Tu mergi să-i scoţi? Nu crede că de-acolo Te-ntorci napoi; pierdut vei fi cu dînşii. Dar eu te voi feri de rău pe tine; Ia leacul ăsta minunat şi intră în casa Circei; numai el putea-va Să-ndepărteze-a ta nenorocire. Să-ţi spun eu toată măestria Circei: Va face-o torocală şi-ţi va pune Un leac vrăjit în pine, dar cu asta Ea nu te va putea vrăji pe tine, Căci nu te lasă leacul bun de pază Ce eu ţi-1 dau. Ţi-oi spune de-amănuntul în ce chip să te porţi. Cînd Circe asupra-ţ*

Va năvăli cu varga ei prelungă, Din teacă ţrage-ţi sabia-ascuţită Şi sai la dînsa gata să faci moarte. Ea speriată-atunci o să te-mbie Cu dînsa să te culci. Tu patul zînei Să nu-1 dispreţuieşti, de vrei ca slobozi Pe oameni să ţi-i lase şi de tine Să poarte grijă. Dar întîi sileşte-o Să jure jurămîntul cel mai mare Al zeilor, că n-o să mai încerce Vrun pocinog mai rău să-ţi facă ţie, Că după ce te va goli de arme, Ea n-o să moaie inima din tine Şi-a ta virtute.» Zis£ el şi-mi dete O buruiană smulsă din ţărînă Şi-mi spuse cum e felul ei: o floare Ga laptele, cu rădăcină neagră, De zei numită moly, anevoie Să, o dezgroape omul, însă zeii Pot orişice. Plecă pe urmă Hermes Prin păduraticul ostrov spre piscul Olimpului, iar eu spre casa Circei Şi inima mi se bătea pe cale.

La poarta zînei cea cu mîndre plete Stînd, eu strigai. Ea m-auzi şi-ndată Ieşind deschise poarta lucitoare Şi mă pofti. Eu trist mersei în urmă, Iar ea mă duse-n casă şi mă puse Pe jeţ frumos lucrat, bătut cu ţinte, De-argint, sub el cu scăunaş de razim Picioarelor. într-un pahar de aur Ga.ti o torocală,-n care puse Un leac să beau, voindu-mi ră,u zeiţa. Dar cînd mi-o-ntinse şi-o băui şi totuşi Fui nevrăjit, lovindu-mă cu joarda, Ea-mi zise: ,«Du-te-n cocină acuma Şi culcă-te cu toţi ai tăi tovarăşi».

---

nişti ca *halimus triplex.*

Eu trag din teacă sabia şi tabăr Asupra-i ca şi cînd aş vrea s-o spulber^ Ea ţipă tare, aleargă şi-mi cuprinde Genunchii şi cu vaiet cuvîntează:

«Ce om eşti tu? Şi unde ţi-s părinţii Şi ţara ta? Uimită sînt că n-ai fost Vrăjit de leacul cel băut de tine, Doar biruie puterea lui pe-oricine De cum îl ia şi peste dinţi îi trece. Tu singur eşti nebiruit de farmec; Pesemne eşti Ulise iscusitul, De care-mi spuse Hermes cel cu varga De aur, că la-ntorsul lui pe mare Veni-va de la Troia. Dar hai pune-ţi în teacă spada şi-amîndoi alături Apoi să ne suim pe patul nostru, Ca după ce ne vom iubi-mpreună S-avem credinţă unul către altul.»

"^Aşa-mi vorbi, iar eu zisei: «O, Circe*. De ce te rogi să fiu blajin cu tine, Cînd tu în casa ta pe-ai mei tovarăşi I-ai prefăcut în vieri şi-acum pe mine,. Ţiindu-mă pe-aici, cu viclenie Mă-mbii să intru în iatac la tine, Să ne suim în patu-ţi, ca tu astfel, Eu dezarmat fiind, să faci din mine Un om fără curaj şi bărbăţie. De patul tău eu nu vreau să m-apropii,. De nu te-nduri, zeiţo, chiar acuma Să juri cu jurămîntul cel mai mare Că nu-mi urzeşti vreo altă răutate.»

Aşa-i vorbii. Ea se jură degrabă Cum eu cerui, şi numai cînd jurase Şi încheiase jurămîntul mare, M-am dus la patul strălucit al CirceL

In vremea asta patru slujitoare Se hărniceau prin locuinţa zînei, Copile de păduri şi de izvoare, De sfinte rîuri care curg în mare. Din ele una aşternea pe jeţuri Covoare dalbe porfirii deasupra

Şi dedesubt pînze de in. A doua Avea dentins în faţ-acestor jeţuri Frumoase mese de argint, pe care Punea panere de-aur, iar a treia într-un ulcior de-argint turna vin dulce Şi împărţea cîte-un pocal de aur. A patra se grăbi s-aducă apă Şi sub cazan un mare foc s-aprindă, De clocotea într-însul lautoarea.

Cînd fierse apa-n vasul cel de-aramă, Mă puse-n baie, prinse să mă spde Cu apă din cazan amestecată Cu cea din cadă, dulce răcoreală Pe capul meu, pe umeri pînă-mi scoase Din mădulare truda sleitoare.

. Cînd mă lău şi cu ulei mă unse, Ea mănţoli cu-o mantje-aratoasă Şi cu unstrai de pus desubt. Pe urmă Mă duse-n casă, mă pofti pe scaun Cu ţinte de argint, cu flori frumoase Şi cu un scăunaş pentru picioare.

Aduse apă de' spălat pe mînă O fată, în frumos ibric de aur, Pe un lighean de-argint, ca să mă spele Şi-ntinse-o masă bine lustruită. Apoi cinstita chelăriţă-aduse Şi dete pine şi bucate multe, Mă omeni cu tot ce-avea-n păstrare Şi ma pofti zeiţa la mîncare.

Eu n-aveam chef şi stăm cuprins de grijă Şi mă temeam de altă pataramă. Dar cum văzu zeiţa că stau astfel Cu mînile nentinse la bucate Şi copleşit de o mîhnire mare, S-apropie cu graiuri zburătoare:

«De ce, Ulise, stai aşa ca mutul, Strici inima-ţi şi nu te-atingi de hrană Şi nici de băutură? Te temi poate De-o cursă iar? Dar n-avea nici o grijă, Că ţi-am făcut un jurămînt amarnic.»

Aşa-mi vorbi; eu răspunsei: «Dar cine, De-o fi om drept, s-ar îndura, o, Circe, Să stea de hrană şi de băutură Nainte de-a fi oamenii lui slobozi Şi de-a-i vedea în faţă? Dacă totuşi Mă-mbii cu dinadins să stau la masă, Sloboade-mi soţii dragi, să-i văd cu ochii.»
Aşa zisei. Cu varga-n mînă Circe Ieşi din casă şi deschise uşa Coteţului şi scoase pe tovarăşi Ce semănau cu vieri de nouă vremuri. Ei după asta-n faţă-i toţi statură. Ea între dînşii se purtă şi-i unse C-un leac deosebit pe fiecare, Şi de pe trupul lor curgea tot părul Crescut după unsoarea-afurisită . Ce le-o dăduse Circe vrăjitoarea. Iar oamenii deodată se făcură Mai tineri, şi mai mari, şi mult mai mîndri De cum erau nainte. Ei pe mine M-au cunoscut şi m-au luat de mînă Şi i-a pălit un dor şi-un plîns cu hohot, De răsuna vîrtos întreg palatul, De-a fost chiar şi zeiţa-nduioşată.
S-apropie de mine-atunci şi astfel îmi zise dînsa, fala între zîne:
«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meştere Ulise,
Coboară-te la vas pe prundul mării
Şi la iedec întîi să trageţi vasul
Şi-n peşteră v-adăpostiţi avutul
Cu toată zestrea va,sului şi iute
Să vii napoi, s-aduci şi pe tovarăşi».
Aşa-mi grăi. Şi inima-mi bărbată
La-ndemnul ei a fost înduplecată.
Şi mă grăbii spre vas, pe prundul mării;
Găsii aci pe dragii mei tovarăşi,
Plîngeau duios, vărsau un rîu de lacrimi,
Precum viţeii, cînd la ţarc sătule
De la păşuni vin vacile la ţară,
Le ies nainte şi cu toţii zburdă,

Şi nu-i încape-ocolul, sar şi-aleargă Pe lîngă muma lor mugind într-una, Aşa şi soţii mei, cînd mă văzură, Plîngînd spre mine toţi se repeziră; Şi-nchipuiau că şi sosiră-n ţară Şi în cetatea ţării lor pietroase Pe unde se născură şi crescură, Şi-mi cuvîntară cu-ochii plini de lacrimi:
«Măria-ta, aşa ne bucurarăm De-a ta venire, parcă ne-nturnarăm Napoi acasă pe pămîntul nostru. Dar spune cum ceilalţi ortaci pieriră?» Eu blînd le răspunsei la întrebare:
«întîi pe prund corabia să tragem
Şi-n peşteră să ne-ndosim avutul
Şi toată zestrea vasului. Pe urmă
Daţi zor mai iute să veniţi cu mine
Ca să vedeţi cu toţii pe tovarăşi
Cum beau şi ospătează în locaşul
Zeiesc al Circei şi-au belşug de toate.»
Aşa vorbii, şi-ndată m-ascultară,
Doar Evriloh i-opri pe toţi şi zise:
«Ah, vai de noi săracii! Unde mergem? De ce voiţi nenorocirea asta, La curtea Circei să vă daţi devale? Că vieri sau lupi ori lei din voi va face, Ca noi cu sila să-i păzim conacul. Aşa făcu ciclopul, cînd ai noştri La stîna lui intrară cu Ulise Cel îndrăzneţ, şi din a lui prostie Pieriră şi ei, bieţii.» Asta zise Şi cugetai din teacă, de la coapsă, Să-mi trag odată sabia cea lungă Şi capul să-i ratez şi jos pe glie Să-1 las rostogolit, măcar că dînsul Era cu mine înrudit de-aproape. Dar soţii mei se puseră-mpotrivă Şi mă-mpăcară-aşa cu vorbe blînde:
«Măria-ta, noi să-1 lăsăm pe dînsul Aici pe mal să privegheze vasul, De te-nvoieşti, iar pe noi toţi tu du-ne

La casa sfînt-a Circei». Cum grăiră,
La deal o şi porniră dinspre mare.
Dar nici chiar Evriloh nu stete-n urmă
La mare singur, ci veni-mpreună Temîndu-
se de-amenințarea-mi cruntă. La curtea ei
într-asta puse Circe
Să spele cu-ngrijire şi să ungă Cu
mirodenii grase pe tovarăşi, Cu straie
să-i îmbrace şi cu mantii De lină
moale. La sosirea noastră Pe toți la
masă-n sală-i nimerirăm
Bench'etuind. Cum se văzură soții Şi-
şi spuseră pățaniile toate, Plîngeau cu
vaiet, de vuia palatul, S-apropie şi-mi
zise-atunci zeița:
«Tu, preamărite fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meştere Ulise,
Lăsați acum jălania. Şi eu ştiu
Ce greu ați dus pe mare, ce necazuri
Şi pe uscat duşmanii vă făcură.
Deci hai mîncați şi beți, ca iar să prindeți
Curaj, s-aveți tărie ca pe vremea
Cînd voi plecarăți de la vatra voastră,
Din asprul vostru plai. Acuma sînteți
Lipsiți de vlagă şi de bărbăție,
Că nu-ncetați aminte să v-aduceți
De-a voastră-anevoioasă pribegie,
Căci prea v-au fost necazurile multe.»
Aşa vorbi. Şi inima bărbată De
vorba ei ne-a, fost înduplecată. Un
an întreg ramaserăm acolo
Şi ne-ospătarăm cu belşug de carne Şi
cu vin dulce. Cînd se scurse anul Şi se
rotiră vremi şi luni trecură Şi zile
lungi veniră iar, iubiții Tovarăşi mă
chemară şi-mi grăiră:
«Nenorocite, nu uita de țara
Părinților, de ți-i menit cu viață
Să poți scăpa şi să ajungi odată
La casa ta cea naltă, la moşie».

Şi inima cu spusa mi-o muiară.
Şezurăm noi atunci, şi cît e ziua De mare
pînă-n seară ne-ospătarăm Cu mult prisos
de carne, cu vin dulce.
Dar prin amurg, cînd soarele-asfințise,
Ei adormiră-n sala cea umbroasă*
Iar eu am mers la patul dalb al Circei Şi-
mbrățişîndu-i rugător genunchii Zisei în
ascultarea ei: «O, Circe, Te rog să faci
aşa cum juruiseşi Şi să mă laşi să plec la
mine-a'casă,
Că nu mai pot nici eii, nici bieții "oameni
Ai mei care mă-nconjură pe mine Şi
inima-mi tot frîng cu jăluitul Cînd tu te
depărtezi». La vorba asta, Ea, zîna între
zîne, - aşa îmi zise:
«Preaiscusite nobile Ulise,
La mine aici cu sila nu rămîneți. Dar
mai nainte cată voi s-o-ntindeți Pe-o altă
cale, să intrați în lumea Cealaltă, la
împărăția morții.
Acolo unde-mpărăţeste Pluton \
Şi Persefona, crîncena zeiță, -■Ca să-
ntrebati nemuritorul suflet Al mortului
din Teba Tiresias, Prorocul orb şi-ntreg
la minte, care,
Deşi e mort, e dat de zîna morții Tot
firoscos şi înțelept să fie, Pe cînd
ceilalți ca nişte umbre zboară.»
Aşa vorbi. Şi inima mi-o frînse
Şezui în pat şi mă pornii a plînge
Şi silă mai mi-era mie de viață

670 în mitologia elină mai cunoscut sub numele de Hades, stăpînul lumii infernale.

671 Alteori numită în mitologie Gorâ, fiica Demetrei, îndrăgită de Pluton şi răpită de acesta pentru a şi-o face soață.

673 Pr$_{or}$ocul orb al cărui rol e atît de mare în întreg ciclul legendelor țebane (bunăoară în dramele lui Sofocle *Regele Oedip* şi *Antigona)* murise înainte de începerea războiului cu Troia. Gf., mai departe, XI, 122 şi urm.

677 Soarta sufletelor în lumea de dincolo, lipsite de consistență şi conştiință. Gf., mai departe. XI, 280 şi urm.

Şi de lumina soarelui. La urmă,
Sătul de tînguire şi de zbucium,
Zeiţei răspunsei: «Dar cine oare
Mă va povăţui la cfrum, o, Circe?
Ga" nici un vas caiătormd pe mare
P P j T pe târîmul morţii.»
bii i i ~ l i
j p ţ
Şi-nfetg^cum vorbii ea-mi zise~lnie:
-"rPrgajjcusite nobile Ulise,
De călăuza ţie să mTTTpese.
Gatârgu^alta^ntinde pînze" albe
ŞiTtai aşa^Un vint de miazănoapte
Cflrabia"" ţi-o va" mina pe valuri. Dar
cînd vei trece i'lul Oceanul Pe unde-i
malul scund şi-a Persefonei
Dumbravă cu plopi mari, cu sălcii sterpe,
Opreşte-ţi vasul pe Ocean şi du-te u
Isingur în lo#aşuf trist şi umed 1 zeului
Adin iad. -Piriflegeton Şi braţul apei
Stixului, Cocitul,
Acolo curg în^Aheront. O stîncă Stă la-
mbucarea celor două rîuri Clocotitoare.
Urcă-te pe-acolo Şi fă aşa cum te-oi-nvăţa,
viteze. Să sapi o groapă ca de-un cot în
cruce
Şi morţilor să-nchini într-însa paos.
întîi să fie mied, apoi vin dulce Şi al
treilea tot apă. Peste ele Făină albă
să presari. Pe urmă

693 Pentru Homer, *Okeanos* e un fluviu care înconjură lumea locuită *(Iliada,* XVIII, 607—608), izvorul tuturor apelor de pe pămînt *(Iliada,* XXI, 195-197).

698.9oo |n greceşte, *Pyriphlegethon* înseamnă „rîul de foc"; *Kokytos,* „rîul tînguirilor". Numele corespund rostului ce li se atribuie în lumea subpămînteană.

700 j^u din nord-vestul Greciei, în ţinutul thesproţilor, transformat de imaginaţia populară în fluviu al infernului. înaceastă ordine de idei, se poate face observaţia că, în vreme ce *Iliada* nu cunoaşte decît un singur fluviu subpămîntean, Styxul, *Odiseea* citează alte trei, pomenite în versurile precedente.

704 înţelege: „o groapă ca de-un cot de fiecare parte", deci o groapă pătrată.

Să tot te rogi de țestele deşerte
A morților, să jurui că-n Itaca
Sosind, le vei jertfi la tine-acasă, O vacă
stearpă, vita cea mai bună, Şi pe altar le
vei ticsi tot* felul De bunătăți şi că lui
Tiresias
Deosebit jerfi-vei un berbece
Cu totul negru, fala turmei voastre. Iar
după ce te vei ruga de morții Vestiți ca
oameni, un berbece-njunghe Şi-o oaie
neagră, capul lor întoarce "
Spre beznă, iar tu du-te mai încolo Spre
valurile rîului cel mare. Aci veni-vor
morții cu duiumul. Dă zor atunci ca
viteje-njunghiate Şi-ntinse jos să le
jupoaie soții
Şi să le ardă. Rugi apoi înalță
Cumplitei Persefona şir lui Pluton
Puternicul. lax tu de lingă coapsă
Să tragi din teacă sabia-aşcuțită

Să nu dai voie țestelor deşerte
A morților de sînge să s-atingă Nainte de-
a-ntreba pe Tiresias. La tine-atunci,
fruntaşule-ntre oameni, Prorocu-ndată va
veni să-ți spuie Ce cale-ai de bătut şi cît
de lungă
Şi cum va fi întorsul tău pe mare.»
Aşa-mi grăi. Şi-a zorilor zeiță Pe tron
de aur răsări în zare; Iar zîna mă pofti
să-mbrac veşminte, Manta şi strai, în
vreme ce ea-şi puse
O rochie mare, albă şi subțire
Şi plină de mîndrețe. Mai încinse

[712] Nici culoarea, nici sexul animalelor de jertfă nu sînt indiferente. Zeilor subpămînteni li se sacrifică de fiecare dată victime negre.

[720] *Erebos:* aci obscuritatea lumii infernale, are în unele cosmogonii înțelesul de „întuneric primordial", cel dintîi element desprins din haos.

Un brîu frumos de aur şi-o maramă
Ea-şi potrivi pe cap. Eu dup-aceea
Mersei prin casă şi-ndemnai de-aproape
Cu grai blajin pe toţi ai mei tovarăşi:
«Destul v-aţi odihnit cu somnul dulce.
Să mergem, că de-acum avem noi sfatul
Măritei Circe». Aşa zisei, şi-ndată Se-
nduplecară-n sinea* lor bărbată.
Dar nici de-acolo nu-i dusei cu mine
Nevătămaţi pe bieţii mei tovarăşi. Era-
ntre ei Elpenor cel mai tînăr, Nici prea
războinic, nici întreg la minte. El se
răzni de soţii lui şi-n casa
Cea sfînt-a Circei adormi deoparte
Umblînd după răcoare, căci fusese
îngreuiat de vin. Trezit de larma Şi
vuietul tovarăşilor care Porneau la
drum, el se sculă deodată,
Uită s-o ia napoi pe scara naltă Şi
apucînd pe-acoperişul casei, De sus
căzu în cap şi-şi rupse gîtul La-
ncheieturi şi sufletu-i se duse Pe
cealaltă lume. La plecare
Eu cuvîntai iubiţilor tovarăşi:
«Voi socotiţi că noi plecăm acasă
La noi în ţară. Dar din partea Gircei
Ni-i dată altă cale, spre locaşul
Cumplitei Persefona şi-al lui Pluton,
Ca sufletul lui Tiresias, mortul Teban, să,
întrebăm.» Ei auziră Şi inima de jale li se
frînse, Şi stau pe loc, se văietau şi părul
Şi-1 tot smulgeau, dar bocetul şi plînsul
Nu foloseau nimic. O apucarăm
Spre vasul nostru şi la mal sosirăm-
Indureraţi, cu ochii plini de lacrimi.

755 Aluzia oarecum învăluită se precizează în versurile 760—761, de unde rezultă că Elpenor dormea la răcoare pe acoperişul în formă de terasă.

în vremea asta lîngă vasul negru Lega
o oaie neagră şi-un berbece Zeiţa
Circe, care nevăzuta ~ Uşbrjpe^ lingă, noi
se furişase, Căci cirie poate pe un jggu să-
1 vad^ C^^jT'TîT'iae nu
vreiTînsj^jeu^
saxTîncolo?

C Î N T U L   XI

Iar când am fost la vas pe lingă mare,
Intîi pe apă, lunecarăm vasul, li puserăm catargul cu vintrele Şi vitele luînd apoi intrarăm Şi noi mîhniţi, cu ochii uzi de lacrimi.
De după vasul cel cu botul negru
\JJ Cuvîntătoarea, vajnica zeiţă Cu J>ăr de^auf," Circe, ne trimise Un vînt prielnic umflat or de pînze,
g nfiirrj. iar noi, dl Dichisurilor toate-ale corăbiei, Stăm liniştiţi. Doar vîntul şi cîrmaciul Minau pe mare vasul. Cît e ziua Cu pînzele destinse văsuirăm. La urmă, soarele-asfinţi şi toate Cărările din lume s-adumbriră,.
Ajunseră,m la capătul de ape
Pe-afundul Ocean, unde-i^cetatea
Poporului cimejiâBr, de-a pururi
învăluit în ceaţă şi-ntuneric, **

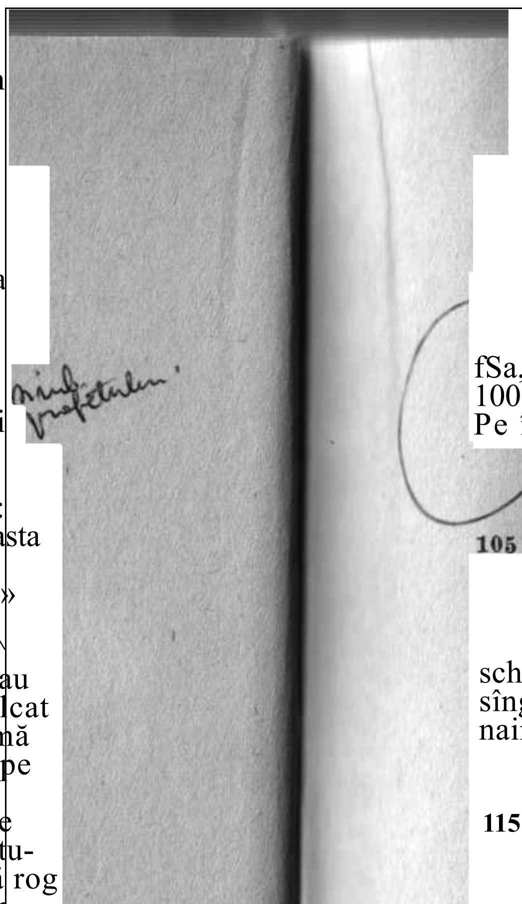
[18] Vezi mai înainte nota la X, 693.
[10]Cimerienii aci pomeniţi sînt un neam fabulos. între ei şi cimerienii pomeniţi de Herodot şi de Strabon ca locuitori ai Peninsulei Taurice (Grimeea de astăzi) nu-i, fireşte, nici *o** legătură, măcar că n-au lipsit comentatori înclinaţi să localizeze „ţara învăluită în ceaţă" pe ţărmul de nord al Mării Negre.

Că-n veci nu-1 vede luminosul soare,
Cînd el spre cerul înstelat se suie Şi spre păjnînt la vale se coboară, Ci bezna urgisită cotropeşte Pe bieţii muritori. Sosind acolo Cu vasul, poposirăm. Ne luarăm Namaiele cu noi şi-o apucară,m Pe lingă Ocean pînă, ce furăm La locul unde ne spusese Circe.
Acolo Evriloh şi Perimede
Ţinură, cele două jerfe-aduse. Eu sabia-mi trăsei atunci din teacă,
Săpai o groapă de un cot. In NaiKI! iu morţilor turnai într-însa Tpaosj
Şi Jup^aceeaTapă! Peste ele
, -.~r^*~*« Pe urmă
MSrfot"rugai de ţestele deşerte A morţilor, le juruii că-n ţară Sosind, le voi jerfi la mine-acasă
^iira^Sroalp^i P

Şi pe altar le voi ticsi tot felul
De bunătăţi şi că, lui Tiresias
Deosebit jerfi-voi un^berbece ^)
Cu, totul negru, fala **turmei noastre.**
Iaf^tfailwai ţi mă, rugai acolo
Ngro^tdelor de umbre, pusei mîna *Pâ*
oi; şi le-njunghiai în groag-a^eea,
Şi?5Îuruia într-însa fsînge negru/
Atunci din bezna T-^rdîîntrinulţime
De suflete de morţi, feciori, neveste,
Moşnegi sărmani şi fragede copile Cu pieptul de curînd cuprins de jale Şi
mulţi străpunşi de suliţi ferecate,
Bărbaţi răpuşi în luptă, toţi cu arme
Insîngerate. Se-mbulzeau spre groapă
Roind de pretutindeni cu un yuJ£I
Asurzit^.* îngălbenii de spaimă. Zolîî atunci ca vitele-njunghiate

[1] Vezi mai înainte nota la X, 704.

Şi-ntinse jos să le jupoaie soţii
Şi să le ardă, rugi apoi să-naîţe
Cumplitei Persefona şi lui Pluton
Puternicul, iar eu de pe la
coapsă Scosei din teacă sabie-
ascuţită
Şi nu dam voie ţestelor deşerte
A morţilor de sînge să s-atingă
Nainte ca să-ntreb perlT^sias."^
întîi s-apropie de TffmeT umbra
Tovarăşului meu Elgenor, care
Nu fuse încă astrucaFiub glie,
Căci trupul lui pe loc îl
părăsisem Neplîns şi nengropat
în casa Circei, Fiind siliţi atunci
să facem alta. Mă prinse mila,
lăcrimai zărindu-1
Şi-1 apucai cu vorbe zburătoare:
«Elpenor, cum venişi pe lumea asta
De ceaţă şi-ntuneric? Tu mai iute
Sosişi pedestru decît eu cu vasul.»
Aşa-i vorbii, iar el gemu şi zise:
«Mărite tu, dibaciule Ulise, ^
Necumpătul la vin şi nenorocul)M-au
dat de mal. In casă sus la Circe, Culcat
fiind, eu mă trezii deodată Şi nu mă
dumirii la coborîre S-o iau napoi pe
scara cea înaltă Ci apucînd-o pe-
nvelişul casei, Căzui în cap şi mi se
rupse gîtul La-ncheieturi, iar sufletu-
mi ajunse Pe-acest tărîm. Acum mă rog
de tine în numele alor tăi lăsaţi în
urmă Şi care nu-s de faţă, pe soţia,

[68] După o concepţie dominantă în poemele homerice, lămurit exprimată în *Iliada,* XXIII, 68 şi urm., sufletele morţilor nu-şi găsesc odihna înainte ca trupul să fi fost îngropat- Cum Elpenor n-a avut parte de înmormîntare, prezenţa lui în lumea subpămînteană ar putea părea în contradicţie cu credinţa amintită, dacă din context n-ar reieşi că umbra tovarăşului lui Odiseu n-a fost primită în Hades, ci rătăceşte în preajma lăcaşului infernal pînă la împlinirea ritului funerar.

mă-nscrumi
Şi
i cu arm^^

Pe tata care te crescu pe tine De
mic, pe Telemah, pe care singur
Acasă l-ai lăsat, că j&u ştiu bine Că
tu plecînd de pe tărîmul morţii Te
vei abate în ostrovul Aia
ᵛCu vasul tău frumos lucrat. Acolo Te
rog să-ţi aminteşti de mine, doamne.
fSa, nu mă, 'laşi napoi la despărţire
NepTîni^şî^engropat^^ca^ să, nu superi
Pe îMlfii^ ^eirrfirnffimeT^

î ^ T " i
Fă-mi asta, şi-n mormînt înfige-mi
Cu care eu vislesamMntre tovarăşi. >J
Aşa-mi grăi lsi-1 limştii cu vorba:
«Voi face tot ce m-ai rugat, sărmane». Aşa
schimbarăm noi cuvinte triste, Cînd peste
sînge eu ţineam cuţitul Deoparte şi-mi stătea-
nainte umbra Tovarăşului tot grăind cu mine.
Veni şi-al mamei suflet dup-aceea,
Al răposatei Anticleea, fiica Lui
Autolicos domnul. O lăsasem în viaţă
biata, cînd plecai la Troia. Mă prinse
riiila şi-ncepui a plînge Cînd o văzui.
Ci nu putui, cu toată Nespusa mea
durere, să dau voie De sînge să s-
apropie nainte Să-ntreb pe Tiresias.
Dar ajunse Şi sufletul prorocului din
Ttebsf/ Ţiind un sceptru poleit de
aur. Mă cunoscu şi-ndată el îmi zise:
«Mărite-al lui Laerte fiu, Ulise
Preaiscusite, ce-ai lăsat, sărmane, A
soarelui lumină şi venit-ai Să vezi pe
morţi şi jalnica lor ţară? Dar feri în lături
de la groapă, trage-ţi

[115] Despre acest bunic al lui Odiseu, vezi mai departe **XIX,** 516 şi urm.

L

) Jungherul ca să pot să beau din sînge *IŞi*
adevăr să-ţi spun.» Rosti el asta Iar eu
cîrmind, băgai în tea£ă arma. Bău dar el din
mohoriul t^inge^ Şi-mi cuvîntă din gur-apoi
prorocul Neîntrecut: «Tu cauţi,
preamărite, Întorsul dulce-n ţara ta şi-
acasă. Dar zeul ţi-1 va face greu să fie,
Că nu scapi de Neptun care te paşte In ciuda
lui că i-ai orbit feciorul. Dar cît de
mult veţi pătimi voi totuşi Puteţi ajunge,
dacă vrei să birui Dorinţa ta şi-a soţilor în
ziua Gînd, izbăvit de-ntunecata mare, Vei
poposi cu vasul în ostrovul Trinâcria. Găsi-
veţi voi acolo *(5* turmă de oi grase şi-o cireada
De boi, avutul Soarelui ce vede Şi-aude
tot. Dacă le cruţi şi cauţi De drumul tău,
puteţi, cu tot amarul Ge-aţi suferi, s-
ajungeţi în Itaca. De nu le cruţi, eu îţi
menesc pieirea Corăbiei şi-a celorlalţi
tovarăşi. Şi sirtgur dacă "scapi, te vei
înfoarce Tîrziu şi prost pe vas străin în
urma Prăpăstuirii soţilor în mare. Şi-n
casă vei găsi nenorocire: Bărbaţi obraznici
care-ţi storc avenea Peţind şi înzestrînd pe-a
ta soţie De viţă-naltă. Dar sosind acolo,
Le vei plăti de-ajuns nelegiuirea. Iar
după ce din lance vei ucide Cu-
nşelăciune ori în luptă dreaptă

145 *Trinâcria* („Insula cu trei vîrfuri", „Insula triunghiulară") e numele Siciliei la istoricii şi geografii mai noi. Autorul *Odiseii* o numeşte *Trinahia* („Insula în formă de trident", „Insula tridentului"), ceea ce nu corespunde aspectului ei adevărat şi îndreptăţeşte presupunerea că nici poetul, nici auditorii lui n-aveau cunoştinţe directe d6spre marea insulă din vest.

158 în alţi termeni: oferind daruri pentru a obţine mîna. Cf. mai înainte, nota la I, 378.

Pe peţitori acasă, ia-ţi o s
îndemînată şi apucă drumul
Şi mergi pînă ce-i da de nişte oameni
Ce nu-s deprinşi cu marea şi nu gustă
Bucatele din sare potrivite, Nici ştiu
de rumenitele corăbii Şi nici de vîsle,
aripele-oricărei
Corăbii. Eu ţi-oi spune care-i semnul Cel
mai vădit spre-a nu da greş în cale. Cînd
alt drumeţ te va-ntîlni pe tine Şi zice-va
că ai pe dalbul umăr Lopată-n loc de
vîslă, -nfige-acolo
In glie vîsla, lui Neptun închină
Frumoase jerfe, un taur, un berbece 1 ^ Şi
un grăsun. Apoi venind acasă,)
Măreţe jerfe sfinte de o sută De boi să-
nchini la zeii cei din slavă,
La toţi pe rînd. Iar moartea-ţi în afară De
mare o să-ţi fie prea uşoară: Muri-vei
doar împovărat de-o lungă Şi verde
bătrîneţe şi-mprejuru-ţi Cu totu-ndestulat
va fi poporul.
Acestea ţi le spun pe neminţite.»
La asta răspunsei: «O, Tiresias,
De bună seamă-aşa meniră zeii. Dar
spune drept şi lămureşte-mi mie: Văd
sufletul iubit al mamei mele,
Tăcut el şade-alăturea de sînge Şi nu cuteaz-a
se uita în faţă La fiul său şi-a cuvînta cu
dînsul. Cum poate şti că eu sînt? Spune-mi,
doamne.» Aşa zisei. El repede-mi răspunse:
«Uşor mi-i să ţi-o spun, ascultă dară.
Oricare mort vei fi lăsat să vie Să bea
din sînge, drept grăi-va ţie, Iar cel
respins, napoi va merge iară.» Aşa
vorbind, se trase-n beznă umbra
Lui Tiresias domnul, după spusul
Cuvintelor dumnezeieşti. Eu însă De
loc nu mă urnii pînă ce mama Veni
şi se-nfruptă din sînge negru.

^Puternic arzător, de cum se duce /
Din oase albe viața, și ca visul *j* Se-
naripează sufletul și zboară. Dar caută
să ieși mai iute-n lume
Și ține minte tot ce vezi, ca-n urmă
Femeii tale să le spui acasă.» Așa
schimbarăm între noi cuvinte.
La-ndemnul preamăritei zîne-a morții
S-apropiară-atunci femei și fete
De oameni mari. Și droaie s-adunară In
jurul gropii cea cu sînge negru. Eu
cugetam cum pot să-ntreb pe toate, Și
una-mi păru mie mai cu cale: Luînd de
pe la coapsa mea vînjoasă
Tăioasa lungă spadă, nu dam voie Să bea
din sînge toate dintr-o dată. Se
perindară ele cîte una, Iar eu pe toate le-
ntrebam de-a rîndul. Intîi văzui pe Tiro
cea născută
Din tată-ales. Ea povestea că-i fiica
Lui Salmoneu cel nobil și femeia
Odraslei lui Eol, Creteu/Odată
Iubise ea pe Enipeus, rîul
Dumnezeiesc, frumos cu ape limpezi
Ca nici un altul pe pămînt: de-aceea Și se
plimba la apa-i curgătoare. Atunci
Neptun, cumplitul zeu Cutremur, Leit
viteazul Enipeu, la gura Acestui rîu
vîrtejitor cu dînsa
Se-mpreună. O-ntunecată undă Se-
ncovăie în jurul lor și naltă Ca
muntele-i împresură și-ascunse Pe
zeu și pe femeia muritoare.

293-449 Lunga listă a femeilor celebre din mitologia și legenda greacă — fără legături cu întîmplările lui Odiseu și destul de stîngaci introdusă — e un adaos mai nou.

[306] Fiu al lui Eol, strămoșul legendar al eolienilor, Salmoneu înfruntase pe Zeus, cu care îndrăznea să se compare, pretinzînd să i se aducă jertfe. Ga pedeapsă, fusese trăsnit și zvîrlit în infern. Gf. Vergiliu, *Eneida,* VI, 585 și urm.

[3<>8] E vorba de rîul cu acest nume din Tessalia; exista și un al doilea în Macedonia.

Descinse-al fetei brîu și, adormind-o,
O drăgosti Neptun, și după asta
Luîndu-i mina glăsui: «Femeie, Te
bucură că te-ai iubit cu mine, Căci
la-ncheierea anului vei naște
Mîndrețe de copii, că niciodată
Zadarnică nu-i dragostea cu zeii. Tu
caută de-acești copii și crește-i. Dar
du-te-acum acasă, ține-ți gura Și nu
mă spune nimănui, că eu sînt Neptun
care cutremură pămîntul.»
El zice și s-afundă^n valul mării.
Iar Tiro de la el născu doi gemeni, Pe
cei doi crai Neleus și Pelias, ^ Doi
slujitori puternici ai lui Joe. Bogat în
turme, petrecea Pelias
Pe-ntinsele cîmpii de la Iolcos, Neleu
ședea în nisiposul Pilos. Pe urmă din
Creteu născu crăiasa Pe Feres, pe Eson
și pe-Amitaon Cel iubitor de cai.
Văzui pe urmă
Pe fiica lui Asopos, Antioga
Ce se fălea că-n brațele lin Joe
Dormise-odată și născu pe Zetos Și
pe Amfion, care întemeiară Și-
nzidurară-ntîi orașul Teba,
Că nu puteau să locuiască dînșii,
Oricît erau de tari, în larga Tebă,
De n-ar fi fost cu zid împrejmuită.
Pe urmă mai văzui și pe Alcmena,
Soția lui Amfitrion și mama
Lui Hercule cutezător ca leul,

[334] După legendă Neleu e tatăl înțeleptului Nestor și întemeietorul familiei Neleizilor. Pelias, rege în orașul Iolcos din Tessalia, unchi al eroului Iason, avea să-1 trimită pe acesta din urma în căutarea faimoasei „lîni de aur".

[338] Eson (Aison) e tatăl lui Iason, căpetenia expediției Argonauților; Amitaon, întemeietorul orașului Pilos. Feres nu-i cunoscut.

[340] Asopos e numele mai multor rîuri din Grecia continentală; aci e vorba de cel din Beoția.

Viteazul care se trăgea din Joe.
Văzui apoi şi pe Megara [3] fiica Lui
Creon inimosul şi femeia Lui
Hercule, nenfrîntul în putere.
Văzui şi pe frumoasa J^gujaste, Pe
mama lui Edip, aceeacaTeT"""*"!""*
Făcu păcat grozav pe neştiute
Luîndu-şi fiul de bărbat /iar dînsul
Luă pe mama-i după ce ucise
Pe tatăl său; ci-ndată despre asta Pe
muritori înştiinţară zeii. El mai
domni peste Cadmei în Teba Cea
desfătată, mistuit în patimi Cu-a
zeilor voinţă pierzătoare
Dar dînsa, de durere copleşită,
Îşi prinse-un lanţ amar de-o grindă naltă
Din casa ei şi merse pe tărîmul Cu porţi de
fier pe veci închis al morţii. Şi astfel lui
Edip lăsă în urmă
Nespuse chinuri, toată-acea urgie
Ce vine din blăstemurile mamei.
Ba mai văzui şi pe chipoasa
Femeia lui Neleu, care-o luase
De dragul frumuseţii şi-i dăduse
De nuntă mii de daruri. Fuse fiica
Mezină-a lui Amfion Iasianul Ce
stăpînea odată a lui Minias Cetate,
Orhomenul. Ea, crăiasă Fiind în
Pilos, odrăsli podoabă
De fii, pe Nestor şi Periclimenos,
Nepregetat la fire, şi pe Hromiu. *   Ea
mai născu şi pe voinica Pero, Minune
de femeie, de-o peţiră Vecinii toţi; dar
nu vru s-o mărite
Părintele-i decît cu cine poate
Din mîna lui Ificle din Filaca
Să ia cu sila vacile cornace, Fruntoas

[355] în tradiţia mai nouă (la Sofocle, între alţii), mama **lui** Oedip poartă numele de Iocasta.' [386] Filaca *(Phylake)* e o. localitate în Tessalia. în mitologia elină turma aci pomenită fusese furată de Ificlos de la Tiro, maica lui Neleu.

e , g r e l e d e m i n a t . Ș i s

ingur Neprihănitul ghicitor
Melampos
îi jurui că poate să le-aducă
Răpindu-le. Fu-mpiedicat el însă
Cu voia unui zeu: îl înşfăcară
Văcari ţărani şi ţapăn îl legară.
Dar cînd trecură luni întregi din
anul
Cel roditor şi vremile
veniră, îl slobozi Ificle cel
puternic, Căci el ghicise
craiului tot felul De
ghicitori, de se-mplinise voia
Lui Jupiter. Apoi văzui pe
Leda,
Nevasta lui Tindar, cu care^însa
Născu doi fii cu inima bărbată;
Pe Castor, de sirepi domolitorul,
Pe Polux, luptătorul bun cu
pumnii, Care-amîndoi sînt vii pe
sub pămîntul
Cel roditor. Acolo, chiar de Joe
Cinstiţi fiind, o zi trăieşte unul,

O zi cellalt şi mor pe rînd asemeni,
Dar au de cinste parte ca şi. zeii.
Văzui pe Ifimedia, soţia
Lui Aloeu. Es^îîrr-'S'pîise că-mpreună
Fusese cu Neptun şi-avu cu dînsul Doi
fii, pe ©tos arătos ca zeii Şi pe vestitul
Efialţ, vitejii Cei mai înalţi şi mîndri
ce-i crescuse
Pămîntul "după Orion slăvitul. La
nouă ani erau înalţi de nouă Brăţate şi
de nouă coţi de-a latul. Şi-a'menințau
chiar în Olimp cu zeii Să stea la luptă
crîncenă şi-aprinsă,

---

389 Fiul lui Amitaon, pomenit în versul 338.

401-408 ^n *Odiseea,* şi tot aşa în *imnul* „homeric" care le e închinat (XXXIV), Castor şi Pollux sînt socotiţi fii ai lui Tindar, într-o versiune mai nouă a legendei, părintele lor e Zeus însuşi, iar cei doi fraţi — Dioscurii — se învrednicesc de onoruri divine. Marea răspîndire a cultului lor are loc în ultimele veacuri înaintea şi în primele veacuri ale erei noastre.

Cătau pe-Olimp s-aşeze plaiul Osa Şi
peste Osa muntele Pelion Gel
păduros, ca ei să suie cerul, Şi
izbuteau, de-ar fi putut s-ajungă In
toiul tinereţii. Insă fiul
Lui Joe şi-al Latonei cea cu plete De
aur, Febos, îi zdrobi nainte De-a fi
mijit sub tîmpla lor tuleiul Şi-a fi
acoperit a lor bărbie O barbă deasă şi
frumos crescută,
Văzui apoi pe Eedra şi pe Procris, Şi
pe-Ariadna cea frumoasă, ITTca Lui
Minos" cel avan, pe care-odată Tezeu
din Creta o ducea spre ţara Cetăţii
sfinte-Atena, dar de d'însa
El n-avu parte, că-n Ostrovul Dia
Nainte-o fulgeră din arc Diana, Cum
fuse de la Bacchus mărturia. Văzui şi
pe Climena şi pe Mero, Ba şi pe
urgisita Erifila,
Care-şi vîndu bărbatul ei pe aur
Nepreţuit. Dar eu cu de-amănuntul Nu
pot să spun şi să numesc pe toate
Nevestele şi fetele de oameni Viteji
vestiţi cîte văzui; nainte
De-a isprăvi, s-ar scurge noaptea sfîntă.
Ş-apoi acuma-i vremea de culcare Ori stau
aici, ori merg la vas cu soţii, Iar voi veţi
îngriji de-a mea plecare

43o-43i Qeie ^ei eroine mitologice au fost toate victime ale unei pasiuni nenorocite. Fedra şi Ariadna, mai cunoscute, sînt fiicele lui Minos şi ale Pasifaei; Procris, soţia lui Ghefalos, e copila luiPandion, rege legendar al Atenei. Gf. Ovidiu, *Metamorfoze,* VI, 682 ; VII, 694, 840 şi urm.

435 Lingă ţărmul de nord al Cretei, nu departe de cetatea lui Minos, Gnossos.

438 Prima, în mitologie soţie a luiFilacos, em ica lui Ificlos, pomenit în versul 386; a doua, mamă a eroului Lacros, ucisă de Artemis.

439 Legenda spunea că, fiind cîştigată de Polinice cu preţul unei salbe lucrate de mîna lui Hefaistos, Erifile, soţia îui Amfiaraos, îşi îndemnase soţul să participe la o expediţie împotriva Tebei, în care avea să-şi găsească moartea.

Şi cei-de-sus." Aşa vorbi Ulise
Şi-ascultătorii toţi tăcură molcom
Cuprinşi de farmec în umbrita sală.
Dar zise-Areta cea cu braţe albe:
„Feacilor, ce fel vă pare vouă Acest
bărbat fălos la chip şi mare
Şi cumpănit la minte? El mi-i oaspe. De-
aceeaşi cinste parte-aveţi cu toţii. Deci
nu' grăbiţi plecarea lui, nu-i faceţi Pe
jumătate darurile aceste De care dînsul
are-aşa nevoie,
C-aveţi voi, slavă zeilor, acasă
Destule-averi." Moş Eheneu viteazul,
Cel mai bătrîn feac, luă cuvîntul:
„Prieteni, iată, tocmai după mintea Şi
socotinţa noastră cuvîntează
Crăiasa cea cuminte, ascultaţi-o. Dar
lucrul şi cuvîntul stau în mîna Lui
Alcinou." La asta zise craiul:
„Acest cuvînt va fi, cît am eu zile
Să poruncesc feacilor, dibacii
Corăbieri. Dar oaspele, cu toată
Dorinţa-i de-a se-ntoarce, să mai rabde,
S-aştepte pînă mîne, cînd voi strînge Tot
darul dăruit. De pregătirea Plecării lui
vor îngriji cu toţii.
Dar mai cu seamă eu care-s mai mare
Peste norod." Grăi atunci Ulise:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
De-aţi zice voi un an să stau pe-aicea
Plecarea-mi pregătind şi îmbiindu-mi
Bogate daruri, eu voios aş face-o, C-aş fi
mai folosit dac-aş ajunge Cu mînile mai
pline-odată-n ţară Căci m-ar iubi şi m-ar
cinsti mai bine Oricine m-ar vedea întors
acasă."
Iar Alcinou adaose la asta:
„Tu nicidecum nu semeni, o, Ulise, A
om viclean şi-amăgitor ca alţii, Puzderia
de oameni ce-i hrăneşte Pămîntul negru
răspîndiţi pe lume

Şi care ticluiesc aşa minciuna,
De n-o mai poţi cunoaşte. Tu ai farmec Pe
buza ta şi cumpănă la minte, Şi ca un cîntăreţ
aşa de meşter Ai povestit necazurile-amare
Ce-ai pătimit şi tu şi toţi aheii.
Dar spune-mi drept, urmează mai departe,
ţ*De-ai dat cumva pe-acolo şi de alţii yCu zeii
deopotrivă, dintr-aceia Cu care ai fost la Ilion
alături Şi care apoi pieriră. Noaptea asta
I-aşa de lungă, e nespus de lungă. /Şi nici nu-i
vremea de dormit în casă. "Minuni de-acestea
spune-mi. Pînă-n ziuă Aş sta s-ascult, de-ai
vrea tu încă-n sală Să-mi povesteşti din
patimile tale." Ulise cel cuminte aşa-i răspunse:
„Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni E
vreme vorba de lungit, e vreme Şi de dormit.
Dar dacă vrei şi-ţi place Să mai asculţi, cu
drag ţi-aş spune-acestea Şi altele mai triste,
cum fu soarta Tovarăşilor mei pieriţi în urmă,
Ei care-ntîi scăpaseră-n războiul De vaier plin
ce-avurăm cu troienii Şi la întors pieriră
din urzeala Unor femei haine. Dup-aceea, Cînd
sufletele-mprăştie-n tot locul Zeiţa preamărită
Persefona Şi nu se mai vedea nici o femeie,
Veni spre mine-ndureratul suflet Al craiului
Atride Agamemnon Şi altele-mprejuru-i se-
ndesiră, Tot suflete de-a celor care odată Cu
el în casa lui Egist muriră.
|Bău din sînge negru şi-ntr-o clipă
Mă cunoscu/şi începu a plînge în
hohote/cu ochi scăldaţi în lacrimi,
Se-ntinse el dorind să mă cuprindă,

[524] Vezi mai sus nota la IV, 712.

Dar n-avea-n sine vlaga şi tăria
Ce-avuse mlădiosu-i trup odată.
Cum îl văzui, eu lăcrimai de milă
Şi-aşa-i rostii cuvinte zburătoare:
«Tu, doamne-al nostru, preaslăvite-Atride,
Ce moarte te lăţi pe tine? Oare
Te potopi cumva Neptun pe mare
Stîrnind un vifor de cumplite vînturi?
Sau pe uscat vrăjmaşii te loviră Cînd le
răpeai cirezi şi turme mîndre Ori căutai să
cucereşti cu arma
Cetatea cu femeile-mpreună?»
Aşa-1 întreb, şi umbra lui răspunde:
«Tu, fiu din viţă naltă a lui Laerte,
Preaiscusite, meştere Ulise, Nici zeul
mării viaţa nu mi-o stinse
Stîrnind suflare grea de-nviforare,
Nici pe uscat vrăjmaşii mă loviră, Ci
moartea mi-o urzi prin viclenie Egist
eu blestemata mea soţie Şi-n casa lui
poitmdu-ma la masa,
Ga pe un bou în staul mă ucise. Aşa
murii de moarte ticăloasă Şi soţii-mi fură
înjunghiaţi în juru-mi Neîncetat, cum
sînt tăiaţi grăsunii De refenea, de nuntă
ori de praznic
La casa unui om cuprins şi mare.
Te-ai nemerit la moartea multor oameni
Ucişi în crunt măcel ori singuratici, Dar
ai fi stat înduioşat mai tare, De-ai fi
văzut cum noi zăceam în sală
Morţi între mese pline de ulcioare Şi
cum podeaua fumega de sînge. Am
auzit sfîşietorul ţipăt Al fetei lui
Priam, Casandra, care Murea
măcelărită lîngă mine
De mîna trădătoarei Clitemnestra, Iar eu
răzbit de sabie duşmană, Din braţe dam
pe jos, trăgeam de moarte, Dar ea din
faţa mea fugi sfruntata Şi nici nu se-
ndură în clipa morţii

Măcar să-nchidă ochii mei şi gura, /
Că nu-i nici o fiinţă mai haină Şi mai
neobrăzată ca femeia Ce-şi pune-n minte aşa
nelegiuire Ca fapta fioroas-a Clitemnestrei,
De soţ ucigătoare. Şi eu bietul
Credeam că la întorsul meu acasă
Voi fi primit cu drag de-ai mei, de fiii
Şi şerbii mei. Dar dînsa, suflet negru
Mai mult ca alta, nu numai pe sine
S-acoperi de veşnică ruşine,
Ci terfeli de-acum cu ea-mpreună
Pe orişice femeie cît de bună.»
Aşa grăi şi-i răspunsei îndată:
«Vai, ce mai urgisit a fost din partea
Lui Joe bietul neam al lui Atreus De la-
nceput in urma uneltirii Muierilor! Ce mulţi
ahei pieriră Din pricina Elenei, cită vreme Pe
tine, cînd erai plecat departe, Mi te săpa
vicleana Clitemnestra!» Aşa-i vorbii, iar el pe
loc răspunse:
«De-aceea niciodată c-o femeie Să nu ^
fiidg'Vnt moale niciodată Să riu-i
d^co£grL,gijidurile ţ^ai^ Ci parte
spuneai, parte-ascunde bine. Dar moartea ta,
Ulise, n-o să vie De la femeie, prea-i doar
cumpătată Şi cumsecade fiica lui Icariu,
Soţia ta cuminte, Penelopa. Era nevastă
tînără pe vremea Cînd noi plecarăm la
război. La sînu-i Ţinea copilul care-acum e-
n rîndul Bărbaţilor. Noroc de el! Ca mine
Acasă-i va veni iubitul tată Şi-1 va vedea,
iar el o să-şi cuprindă Pe tată-său aşa cum se
cuvine. Nevasta-mi însă nici măcar privirea
Nu mă lăsă să-mi satur la-ntîlnirea Cu fiul
meu, căci m-a răpus nainte.

Un sfat eu îţi mai dau, tu ţine-1 minte. Pe-
ascuns şi nu pe faţă să-ţi apropii Corabia de
ţara ta iubită, Căci nu te poţi încrede în
femeie. Dar spune-mi drept şi lămureşte-mi
mie: N-aţi auzit voi oare de trăieşte
Copilul meu în Orhomen sau poate în
nisiposul Pilos ori în Sparta Cea largă pe la
moşu-i Menelaos? N-o fi murit doar pe
pămînt Oreste.»
La întrebare-i răspunsei: «Atride, De ce
mă-ntrebi tu asta? N-am eu ştire De-i mort
sau viu; e prost vorbitu-n dodii.» Aşa
schimbarăm noi cuvinte triste Şi stăm
mîhniţi, cu ochii plini de lacrimi. Veni apoi
şi umbra lui AJbJ-Le, Feciorul lui PeJeu, şi-al
lui Patroclu, Şi sufletul lui Antiloh şoimaim],
Şi al lui Aias care fuse-ntîiul De mare şi-
arătos după măreţul Fecior al lui Peleu.
Atunci Ahile Cel iute de picior, nepotul
falnic AJ lui Eac, mă cunoscu şi-mi zise Cu
plîns şi cu suspin: «Laertiene, Mai e ceva
mai greu să faci, sărmane? Cum ai putut să
vii tu pe tărîmul Noptatic, unde şi-au
locaşul morţii Nesimţitori becisnicele uinbre
Debameni răposaţi?» Răspund eu astfel:
«Ahile, fiu al lui Peleu, viteze
Fruntaş între ahei, a fost nevoie

610.613 După elogiile acordate Penelopei în versurile 597 — 599, ultimul sfat al lui Agamemnon — întrerupînd şirul declaraţiilor privitoare la Oreste — apare cu totul nelogic. Ne găsim cu siguranţă în faţa unui adaos recent, destinat să „explice" purtarea lui Odiseu după debarcarea în Itaca.

625.628 Despre Ahile, Patroclu şi Antiloh, vezi notele la II, 137, 142 şi III, 144. Epitetele laudative ce însoţesc numele lui Aias arată că e vorba de fiul lui Telamon, în legătură cu care vezi nota la III, 141 şi, mai departe, versurile 731—762.

632 Fiul lui Zeus, tatăl lui Peleu; după moarte, unul din judecătorii lumii infernale.

Să vin la Tiresias ca &ă^^4
Vrj^^usIaQi^^ Jn
Ostrovjtaca. Pîn-acum ~3e-XE5îâ
TEu nu irT-apropiai, nu fui în ţară,
Şi tot mă zbucium, viaţa mea-i amară.
Ga tine însă norocit, Ahile,
N-a fost nici unul, nici o să mai fie.
Cît ai trăit pe lume, noi aheii
Ca pe un zeu te preamăream şi-acuma
Tu eşti aici în fruntea tuturora.
Deci nu te plînge c-ai murit, Ahile.»
Iar el îndată mi-a răspuns: «De moarte
Să nu-mi dai mîngîiere, tu, slăvite.
Mai bine-aş vrea să fiu argat la ţară,
La un sărac cu "prea puţină
Dî i id fi i
p p Decît aci
în iad să fiu mai mar

Cu voi alături luptător de frunte
Sau n-a venit? Mai spune-mi de-ai vreo ştire
Cumva despre Peleu, viteazu-mi tată.
De dînsul mai ascultă mirmidonii?
Ori nu mai vrea de el să ştie nimeni
In Ftia şi-n Helada, că-n picioare
Şi-n braţe e slăbit de bătrîneţe,
Şi nu-i sînt eu sub razele de soare
Într-ajutor precum am stat de tare
Odinioară cînd, spre apărarea
Danailor, pe cîmpul de la Troia
Eu seceram a duşmănimii floare.
In starea-aceea de-aş mai merge-acasă
La tatăl meu, chiar numai pe-o minută,
Ce-nfricoşat mi-ar fi atunci avîptul
Şi braţu-mi greu de apropiat najiitea
Mişeilor ce siluiesc pe tata
Şi-1 scot de la domnie!» Astfel zise,
Eu răspunsei: «De tatăl tău Peleus,
în toate-alesul, n-auzii nimica.

[663] Ftia, regiune în Tessalia, de unde era originar Ahile. Helada, tot un canton al Tess.aliei, înainte de a deveni numele Greciei îndeobşte.

De fiul tău Neoptolem ţi-oi spune Aşa cum vrei, adevărat în totul. Căci eu pe mare l-adusei din Schiros
La tabără-ntre-ahei şi cînd în preajma Cetăţii Troia stăm la sfat cu toţii, De-a pururi el întîi lua cuvîntul Şi nu greşea de loc la cuvîntare; Doar eu şi Nestor îl puteam întrece. Iar cînd pe cîmpul de război cu arme Dam luptă noi aheii şi troienii, El nu sta înapoi ascuns în gloată Şi nici în a bărbaţilor desime, Ci alerga naintea tuturora
Şi-n arme nu se da bătut de nimeni. Ce mulţi duşmani în toiul crunt ucise! Nu pot să spun şi să numesc mulţimea De oameni ce-i zdrobi în apărarea Oştirii noastre. între ei de-o pildă Fu Evripil, feciorul lui Telefos, Bărbat vestit, cu care mai căzură Grămadă-ai lui tovarăşi, chetienii, De dragul unor daruri ce nevasta Lui Evripil primise de la Troia. Neoptolem după măreţul Memnon Era la chip bărbatul cel mai mîndru Pe care l-am văzut. Iar cînd la urmă Noi căpitanii am intrat în calul Ce-1 făuri Epeos şi eu fusem
Însărcinat a-nchide şi-a deschide
Ascunzătoarea asta-aşa de bună, Fruntaşii toţi şi domnii începură Să tremure-n genunchi, să şteargă lacrimi,

[680] Legenda spune că, înainte de venirea la Troia, Ahile trăise în Schiros, la curtea regelui Licomedes. Cu una din fiicele acestuia — Deidamia — avusese pe Neoptolem, care crescuse lîngămaică-sapînă ce — după moartea Peleianului — fusese chemat să participe la războiul troian. Cf. *Iliada,* IX, 661 şi, mai înainte, nota la III, 256.

[898] Populaţie de neam misian, supuşii lui Euripilos.

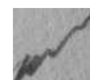
[701] în mitologie, fiul Aurorei şi al lui Tithon, regele etiopienilor, Memnon participase la războiul troian ca aliat al lui Priam, fiind ucis de Ahile.

Dar nu văzui îngălbenind vreodatg A lui
Neoptolem frumoasă faţă Şi nici de pe obraz
să şteargă lacrimi. Ba el se tot ruga de noi
fierbinte Din cal să năvălim şi-umbla cu
mina La suliţă şi la minerul spadei
De-a pururi gata pe troieni să-i zvînte.
Iar cînd a lui Priam cetate-naltă O
cucerirăm, el luîndu-şi partea De
plean, un dar de preţ, plecă pe mare
Nevătămat, căci nu fusese dînsul Rănit
de suliţi ori atins de-aproape De-o
sabie cum se brodeşte-adese La-ncleştet
în război, că nu alege înverşunat-a
bătăliei valma. »
Aşa-i zisei, iar umbra lui Ahile
Cu paşuri mari se depărtă-n livada
De asfodel, voios fiind de vestea Că
fiul lui e luptător de frunte.
Iar celelalte suflete mîhnite
Steteau şi mă-ntrebau fieştecare
Ce le durea. Doar sufletul lui Aias,
Odrasla lui Telâmon, sta deoparte,
C-avea încă necaz de biruinţa
Ce cîştigasem eu la judecata
De la corăbii pentru armătura
Cea mîndr-a lui Ahile şi pe care
Cinstita-i mamă Tetis o pusese
Ca o răsplată-a-ntrecerii în arme,
Şi judecau Minerva şi troienii
Robiţi de noi. Mai bine-n lupt-aceea
Nu biruiam! Că-n schimb cu-acele arme

731-762 Legenda spune că după moartea lui Ahile, armele-i divine urmînd să aparţină fruntaşului grec socotit a fi făcut cel mai mare rău duşmanului, Odiseu fusese proclamat învingător de un „juriu" de troiene robite; umilit, Aias Telamonianul îşi luase viaţa. Mîndria rănită a eroului, neînduplecat în hotărîrea de la care nu-1 putuseră abate nici rugile tovarăşei de viaţă, nici lacrimile unui copil iubit, trăieşte în una din cele mai mişcătoare drame ale lui Sofocle.

Pămîntul înghiţi pe-un om ca Aias, Rărbatul
cel mai arătos şi vrednic în arme între-ahei
după Ahile. Eu începui să 1 iau mai cu
blîndeţe:
«Tu, Aias, fiu al marelui Telâmon,
Nici mort nu ţi-a fost dat să uiţi mînia
Ce ai pe mine pentru armătura Cea
blăstemată, pacostea ce zeii
O deteră danailor. Că iată
Ce turn de pază pentru ea pierdură în
tine-aheii şi te plîng cu toţii De-a
pururi deopotrivă cu Ahile. Dar nu-i de
vină altul decît Joe,
Căci el grozav mai urgisi oştirea
Danailor şi moarte-ţi dete ţie. Dar
vino mai încoace, preamărite, S-auzi
măcar o vorbă de la mine. S-
astîmperi supărarea şi mîndria.»
Aşa-i vorbii. Nimica nu-mi răspunse;
Tăcut se trase el napoi şi merse Spre
beznă printre celelalte umbre. Dar el mi-
ar fi vorbit cu toată ciuda Ori eu mai
stăm încă cu el de vorbă,
De nu eram grăbit să văd şi alte
Nenorocite suflete, vedenii De oameni
morţi. Atunci văzui pe Cel falnic, al
lui Joe fiu. Cu scepti Leit în aur el
şedea pe scaun
Şi judeGgj^^jiioi^rV iar ei în juru-i
Ş jeGg^Efî^inoHv iar ei în jurui
Stau în pîckraref sau şedeau la curtea
Cu poarta largă-a iadului şi-acolo
Cătau s-audă de la el osînda.

ni Rege legendar al Cretei, împreună cu Eac şi Radamante unul din judecătorii lumii infernale. In zilele noastre, vocabulul e interpretat ca un titlu regal mai curînd decît ca un nume propriu. Notabil, oricum, e că în textul pe care-1 comentăm Minos, Orion şi Heracle continuă în lumea de dincolo îndeletnicirile lor de pe pămînt, ceea ce contravine concepţiei homerice despre soarta sufletelor. Pentru acest motiv, versurile 768 —855 au fost socotite interpolate încă din antichitate.

în luncade^asfodel zării în urmă
Pe uriaşul|tJnonl în goană Luînd
sălbăticiunile, pe care El însuşi le ucise
în coclauri De munte cu-o măciucă din
aramă De nesfărmat. Şi mai văzui pe fiul
Slăvitei Ţărne, y itio^i zaplanul.
El lung de-o sută şi cincizeci brăţate
Zăcea pe jos. Doi zgripţori stau alături
Şi pliscul şi-nfigeau în măruntaie Şi-i
ciuguleau ficatul, dar cu mîna El nu
putea înlătura pe zgripţori, Căci vru să
siluiască pe soţia Lui Joe, pe Latona cea-
nchinată, Gînd ea mergea la Pito prin
oraşul Cel cu frumoase^locuri Panopeus.
Văzui şi pe jtgnt/alLcare-n picioare
Stetea în iaz cu unda pînă-n barbă Şi suferea
cumplit. Murea de sete, Dar n-avea de băut
nimic să-mpumne, Căci cum se apleca să
bea bătrînul Pierea-nghiţită apa şi sub
dînsul

[774] Această„luncă'de-asfodei "recheamă în mintejjCîmpulelyseu", reşedinţa morţilor de seamă (IV, 747—757). Planta însăşi — un soi de crin cu bulbul comestibil — trecea în epoca clasică drept floare funerară; nici etimologia însă (care nu e greacă), nici înţelesul cuvîntului în limba de unde a fost împrumutat nu sînt de ajuns de limpezi.

[775] Muritor îndrăgit de Eos, zîna dimineţii. Cf., mai sus, V, 160-166.

[780] Cum s-a relevat şi cu alt prilej (cf. nota la *Iliada,* XXII, 352), în concepţia homerică despre viaţa de dincolo ideea unei răsplăţi — în bine sau în rău — a faptelor săvîrşite în viaţă nu ocupă nici un loc. Pasajul referitor la Titios, Sisif şi Tantal constituie din acest punct de vedere o excepţie şi e motivul pentru care în chip unanim e considerat ca o adăogire recentă.

[790] Rege al Lydiei, părinte al lui Pelops şi al Niobei, Tantal — ale cărui bogăţii erau fără număr şi a cărui trufie nemăsurată — s-ar fi făcut vinovat, după o legendă, de faptul de a fi furat de la un ospăţ al zeilor nectarul şi ambrozia cu care aceştia se hrănesc; după alta, de a fi oferit zeilor în chip de mîncare carnea propriului său fiu, sacrificat pentru circumstanţă. «a

Uscat şi negru s-alegea pămîntuL
Deasupra-i atirnau frunzoase ramuri
De pomi înalţi şi-ndolduraţi de poame,
Ba peri şi rodii, meri cu mere dalbe,
Ba dulci smochini şi verzi măslini **în floare.**
Dar cum dedea moşneagul să **le-ajungă,**
Le vîntuia spre nori deodată **vîntul.**
Văzui şi pe TSisif trudind amarnic:
Purta un stei ae piatră uriaşă Cu
braţele-amîndouă şi spre-o culme Se
încorda din mîni şi din picioare S-o-
mpingă tot la deal, dar cînd sta **gata** S-
o suie-n vîrf, o straşnică tărie O da
napoi şi-afurisita piatra Se tot
rostogolea pîn' la cîmpie. Iar el zorea
şi-o împingea spre culme Şi tot curgea
sudoarea de pe dînsul Şi capul lui
plutea în prăfărie. Maj iTitJ|Tiii pe
urmă şi-arătarea
Lui tHercuJ^vînjosul, care singur
Se bucură-ntre zei pe la ospeţe Şi
ţine pe zeiţa tinereţii, Pe Hebe
cea subţire-n glezne, fiica Lui Joe
şi-a Junonei ce se poartă
Cu tălpi de aur. Imprejuru-i
oameni Care încotro ţipau de
spaima morţii Fugind ca nişte
pasări, iar viteazul, Asemeni unei
nopţi întunecate Ţiindu-şi arcul
scos şi cu săgeata Pe coardă
pusă, cu privirea cruntă Ţintea şi
parca sta să mai săgete. Şi-avea o-
nfricoşată cingătoare Pe pieptul
lui, un săbier de aur împodobit
cu chipuri minunate De urşi şi
de mistreţi, de lei cu ochii
Scînteietori, de încleştări şi harţe

[1108] Trăsătură comună a numeroaselor variante ale mitului **Ini** Sisif e şiretenia personajului, caracterizat printr-o inventivitate egalată doar de lipsa lui de scrupule.

Şi-omoruri de bărbaţi. Făuritorul

Acestui săbier pusese-atîta Ştiinţă-n el, că
n-ar fi fost în stare
Să facă alt nimica mai de seamă.
Cum mă văzu, mă cunoscu viteazul Şi
zise aşa cu vaiet către mine:
«Sărmane nobil fiu al lui Laerte,
Preaiscusite meştere Ulise
Şi tu de bună,seam|i duci tot greul
Ce mi-1 purtam şi eu cîndva sub soare.
Deşi eram născut de tata Joe, Născutul
din Saturn, osînda totuşi Mi-era fără de
margini. Evristeus,
Un muritor cu' mult mai slab ca mine,
Supus fiindu-i, mă însărcinase Să-
ndeplinesc eu munci anevoioase Şi chiar
încoace mă trimise-o dată De-aiei s-aduc
pe fiorosul Cerber,
Că nu-şi închipuia ceva mai trudnic Şi
mai primejdios ca truda asta. Eu cinele
înşfăcai şi din locaşul Lui Pluton îl
scosei, avînd povaţă La drum pe zeul
Hermes şi Minerva. >>
Aşa vorbind, el se întoarse-n bezna
Lui Pluton înapoi. Eu tot acolo Statui
în loc s-aştept ca să mai vie Vrun alt
viteaz din cei care pieriră Naintea mea.
Şi-aş fi văzut eu încă
Pe Piritou şi pe Tezeu, slăvite Vlăstare
de-ale zeilor, dar roiuri De morţi se-
nghesuiră-atunci cu vuiet Asurzitor şi-
ngălbenii de teamă Ca nu cumva mărita
Persefona
Din iad spre mine să trimită capul
Gorgonei, iazma cea îngrozitoare.
De-aceea eu spre vas plecai în pripă
Şi oamenilor poruncii să intre Şi să
dezlege vasul. Ei intrară Şi repede
la vîsle s-aşezară. Şi unda curgătoare
ducea vasul Pe Ocean întîi cu
lopăţitul, Apoi şi pe-adierea cea mai
bună.

[848] Numele latin al lui Gronos, fiul lui Ouranos şi tată al lui Zeus, răsturnat din domnia cerului de acesta din urmă.

[849] Gîinele cu trei capete, paznicul neadormit al lumii infernale. Gf. Hesiod, *Theogonia,* 311, 769 şi urm.

860 Primul, fiu al lui Ixion, rege legendar al lapiţilor; al doilea, fiul lui Egeu, regele Atticei, erou al unui ciclu de legende din numărul cărora mai cunoscută e aceea despre hipta lui cu Minotaurul, monstrul cretan căruia Atena era ţinută să-i închine anual un tribut de sînge.

••« Monştri feminini cu chipuri înspăimîntătoare (frecvent reprezentate de artiştii greci din epoca arhaică), Gorgonele erau asociate în credinţa populară cu legenda lui Perseu, fiul lui Zeus şi al Danaei.

GÎNTUL XII

Gînd de pe rîul Ocean trecurăm Pe valurile mării larg deschise Şi ţărmuirăm la ostrovul Aia, Pe unde sade zîna dimineţii Şi soarele răsare, acolo vasul îl traserăm pe prund, iar noi ieşirăm Pe mal, unde dormirăm pînă-n ziuă.

A doua zi, cînd zorile-nzoriră Trandafirii, eu trimisei tovarăşi La Girce după trupul lui Elpdnor. Tăiarăm trunchiuri de copaci îndată, Durarăm rug de ars, pe unde malul Era mai nalt, prohodul începurăm Cu suflet trist, cu ochii plini de lacrimi, îi arserăm noi trupul şi-armătura, Mormîntu-i movilirăm şi deasupra Un stur de piatră-i puserăm şi vîsla-i îndemînat-asupra o-mplîntarăm. Şi-n vreme ce noi îngrijeam de asta, A prins de veste Circe că venirăm Din iad şi dichisindu-se, în grabă Veni la noi cu Nimfele-mpreună, Cu pine, cu fripturi şi cu vin roşu Şi-oprindu-se-ntre noi aşa ne zise:

•Nu se poate da o explicaţie valabilă afirmaţiei **după car»** **Eos** şi-ar **fi** avut locuinţa în aceeaşi insulă cu Girce.

«Săraci de voi, încă fiind în viaţă
| i dus pe ceea lume şi-aşa murirăţi
Dr două ori, cînd alţii mor o dată.
(1i hai luaţi bucatele şi vinul,
Mlncaţi şi beţi din nou cît este ziua,
Oă-n zori de zi la drum porni-veţi mine.
Dar nu vă temeţi: eu v-arăt ce cale
Să. apucaţi. Vă desluşesc în_ţgaţe,
Ca nu cumva^şajiicăpeţi jn_cursă
I Vi rnejdioasă şi să claţi, ye mare
Saupeuscat, de vreo nenorocire
Şi-ltmâr să "pătimiţi.» Aşa ne^ zise
Şi ne supuse inima vitează.
Ne puserăm atunci şi cît e ziua
De mare pînă-n seară ne-ospătarăm
Cu mult prisos de carne, cu vin dulce. Gînd fu amurg şi soarele-asfinţise,
La palamare soţii mei dormiră.
Zeiţ-atuaci, luîndu-mă de mînă,
Deoparte de popasul lor mă duse
Să şed şi-alăturîndu-se de mine,
Mă întrebă de tot ce eu văzusem,
Iar eu în şir îi povestii de toate.
Atunci mărita Circe-mi zise mie: «Aşa se isprăviră toate aceste,
Dar tu asoultă-acum ce eu ţi-oi spune
Şi-un zeu de sus ţi-o va aduce-aminte. întîi
şi-ntîi sosi-vei lâ sirene,
Acele care-ademenesc pe oameni;
Pe toţi care s-apropie de ele.
Oricine-aproape merge fără ştire
Şi cîntecul sirenelor aude
Napoi acasă nu se mai întoarce
Şi nu-şi mai vede pruncii şi femeia,
E dus, nenorocit pe totdeauna*
Gă-1 farmecă sirenele cu viersul

M Kmnei-păsări, închipuite ca locuind într-o insulă din apropierea coastei amalfitane, acolo unde pînă astăzi un grup de mici insule poartă numele de „Sirenuse".

Răsunător, de unde-ntr-o livadă Stau ele-ntre mormane de-osăminte, De trupuri moarte, putrede de oameni. Deci tu îndreaptă cîrma pe de lături Şi moaie ceară dulce, astupă auzul Tovarăşilor tăi, să nu le-audă Nici unul dintre ei. Numai tu singur Poţi să le-auzi, dar

după ce de dînşii Vei fi legat de mîni şi de picioare, Stînd oblu în corabie la trunchiul Catargului cu funiile prinse In jurul lui, ca astfel să te bucuri De cîntecul măestrelor sirene. Iar de te rogi şi ceri de la tovarăşi Să te dezlege, ei să nu se lase,

Ci să te-nnoade cu mai multe lanţuri. Iar după ce vă strecuraţi din faţa' Sirenelor, eu nu-ţi spun de-amănuntul Ce cale vei avea s-apuci încolo; Mai chibzuie cu mintea şi tu singur, Dar lămuri-voi ce fel este drumul Pe-o lăture şi ce fel pe de alta. Răsar deoparte seninări înalte, De care se izbesc vuind talazuri De-ale Amfitritei cea cu ochi albaştri. *Izbitele* le cheamă acestea zeii Şi nici o zburătoare nu le trece, Nici înseşi porumbiţele sfioase Ce-aduc la tatăl Joe ambrozia. Mai sfîrtică din ele cîte una

De-a pururi stînca netedă, dar Joe Părintele trimite-n locu-i alta, Ca iar să fie numărul acelaşi. Din vasele plutaşilor ce-acolo S-apropie nici unul nu mai scapă. Talazurile mării şi un vifor De foc mistuitor de-a valma poartă Răzleţele lor ţănduri, trupuri moarte. Un singur vas, cum ştie lumea toată,

Vestitul Argo, plutitor pe mare,
Pe-alăturea putu sa se strecoare
Venind de la Aietes, dar şi dînsul
S-ar fi izbit de-acele stînci înalte,
Junona însă-l petrecu de dragul
Lui Iason. Iar de ceealaltă parte
Sînt două stînci din care una-ajunge
Cu ţuguiata-i culme pînă-n slavă
Şi-un nor întunecos o împresoară
Necontenit, de niciodată vara,
Nici toamna culmea-i nu se însenină.
Nici ar putea s-o suie, s-o coboare
Vrun om din lume, de-ar avea din fire
Chiar douăzeci de mîni şi de picioare,
Căci netedă-i, de parcă-i lustruită.
La mijloc are-o peşteră-nnoptată
Ce dă spre-apus, în beznă. Într-acolo
Minaţi voi vasul, falnice Ulise.
Un om voinic din vas ochind cu arcul
Nu poate fundul peşterii s-ajungă.
.Acolo stă-ncuibătă Scila, care
Cu glasul de căţel grozav mai latră,
Dihania cîinoasă-n faţa cărei
Un om, ba chiar un zeu şi-ar pierde firea,
Căci are cîte şase labe slute
Şi şase guşi prelungi, de fiecare,
Un'cap spăimîntător cu trei şiraguri
De dinţi de criţă deşi şi plini de fierea
C3rnitei morţi. Ea trupul pîn' la mijloc
Şi-l are cufundat în văgăună,
Iar capetele şi le ţine-afară
Din fiorosul hău şi-n jurul stîncii

ioo-io5 Pornit să găsească „lîna de aur" pentru unchiul său Pe-lias, eroul mitologic Iason avea să călătorească, însoţit de o mînă de tovarăşi aleşi, pe corabia Argo, rămasă memorabilă în analele legendarelor explorări maritime ale grecilor.

[102] Rege legendar în Golchida, pe ţărmul caucazian al Mării Negre, posesor al „lînii de aur" şi tatăl Medeii, a cărei pasiune pentru Iason avea s-o împingă să-şi trădeze părinţii, ca să-şi salveze iubitul.

[18)] Monstrul mitologic cu şase capete poartă un nume care în greceşte înseamnă „Căţeaua".

Ea lâcomind tot pescuieşte-acolo
Delfini şi cîni de'mare şi tot soiul
De peşti mai mari ce cresc în sinul mării
Cu miile. Nicicînd corăbierii
Nu s-au mîndrit c-ar fi scăpat acolo
Nevătămaţi, căci iazma cîte unul
Cu fiecare cap din vasul negru
L-apucă şi la sine-i duce pradă.
Cealaltă stîncă ai s-o vezi mai scundă,
Ulise. Amîndouă sînt aproape
Ga de-o săgetătură. în cea din urmă
E-un mare şi-nfrunzit smochin sgUmtic.
Sub el stă bala cea din zei,(J3aribda)
ŞjL soarbe ape negre. Hig. 5e ^
Pe gi^sloboade apa ^^
g^ p ^ ^ J j ^
O-nghTte^groaznic. Dar ferească zeii Să
fîriîc^Dto^pliijd ea^oarbe valul. Ntt-
pOafe să te mEţuîe"lîîci în s u ş i Naptun
de rău. O iei de tot aproape De stînca
Scilei cîrmuind pe-alături -Corabia de
zor, că-i mult mai bine Să pierzi
"tiintr-însa numai şase oameni Decît pe
toţi deodată.» Aşa zise Şi eu o încercai
atunci: «Zeiţă, Mai spune-mi înc-
adevărat, putea-voi Cumva să% scap cu
zile de turbata Haribda şi să lupt numai
cu Scila, Cînd ea va încolţi pe-ai mei
tovarăşi?» Aşa-ntrebai şi ea-mi
răspunse-ndată:
«Abraşule, ţi-i iară de războaie* Şi
bătălii? Nu tremuri nici de zeii
Nemuritori? Nu-i Scila muritoare. E-
un rău nepieritor, avan, sălbatic Şi
greu, de neînvins, şi cu nimica Nu-i vii
de hac. De zăboveşti aproape De stînca
ei ca sa te baţi cu dînsa, Mă tem că ea
din nou sărind la tine Te-ar nimeri cu
capetele-i multe

U4 „Virtejul" sau „Sorbul", altă înfricoşătoare **personificare** mitologică a primejdiilor mării.

Şi ţi-ar smunci cu ele mulţi tovarăşi;
Deci *tu.* răpecte-ţi vasul cît mai tare
Şi strigă-n ajutor pe Crateida, Pe-a
Scilei mumă ce-a născut această Urgie-
a lumii. Dîns-atunci opri-va
Răpezul ei din nou. Apoi sosi-vei
La insula Trinacria, pe unde Pasc
vite de-ale Soarelui, vro şapte
Cirezi de boi şi alte şapte turme
De oi bîrsane grase, cîte cinzeci
De capete de fiecare turmă,
Nu fată ele, nici nu mor, şi zîne
Cu păr de aur pasc aceste turme,
Lampetia şi Faetusa, fete De-a
Soarelui Hiperion şi-a zînei
Neera care, după ce pe ele
Născutu-le-a şi le-a crescut, departe
In insula Trinacria le duse
Şi le-aşeză, ca oile şi boii
Cei părinteşti să ţie-n veci sub pază.
De-ţi vezi de drum şi cruţi aceste vite,
Sosi-veţi voi acasă, cu tot răul Ce-aţi
pătimi. De nu le cruţi pe ele, Prevăd că
vas şi oameni tu vei pierde, Iar dacă teafăr
vei scăpa, sosi-vei
Tîrziu şi prost de tot, după pieirea
Iubiţilor tovarăşi pîn' la unul.»
Aşa vorbi, şi-ndată zorii zilei
Pe tronul lor de aur se iviră.
Napoi purcese din ostrov zeiţa.
Eu mă şuii ţTe vas, dădui poruncă
Tovarăşilor mei să intre iute, Să
dezjtgoane vasul. Ei intrară Şi
repede pe laviţe şezură Şi aşezaţi
pe rînd, ei începură
Cu vîslele să bată-albastra mare.
De după vasul cel cu botul negru
Glăsuitoarea, vajnica zeiţă Cu plete
mîndre, Circe, ne trimise Un vînt
prielnic umflător de pînze,
Soţ bun de drum. Iar noi dup-aşezarea

Dichisurilor toate-ale corăbiei
Stăm liniştiţi. Doar vîntul şi -cîrmaciul
Mînau pe ape vasul. Eu într-asta
Cu suflet trist ziceam către tovarăşi:
«Iubiţii mei, nu-i bine numai unul
Ori doi să ştiţi ce a menit zeiţa, Mărita Girce.
Eu voi spune-o vouă,-Ga să, ne dumerim cum
noi putea-vom Pieri pe drum sau să fugim de
moarte. îmi spuse-ntîi să ne ferim de
viersul Sirenelor dumnezeieşti, de lunca Cea
înflorită-a lor. Numai eu singur Gîntarea să le-
aud, dar voi pe mine Vîrtos să mă legaţi întîi
cu funii încinse de catarg, să stau acolo
Lipit de el, dar oblu în picioare, Iar de vă rog şi
cer să mă desfaceţi, Voi şi mai mult în lanţuri
să mă strîngeţi.»
Şi-n vreme ce destăinuiam aceste
Tovarăşilor mei, în pripă-ajunse
Şi vasul meu, zorit de vînt puternic,
La insula măestrelor sirene.
Atunci deodată, conteni suflarea Şi fu
nevînt şi linişte; adormise Un zeu
vînzolul mării. Se sculară Tovarăşii,
vintrelele învoalte Le strînseră şi-n vas le-
adăpostiră, Şezură-apoi pe laviţi şi-
ncepură Cu vîslele de brad frumos cioplite
S-albească-n spume apa. Eu într-asta
înfeliai cu un cuţit de-aramă O roată mare
de gălbuie ceară Şi-o frămîntai cu mînile-
mi vînjoase. Ea se muie sub straşnica
tărie La arşiţa de soare, şi cu dînsa
Eu astupai auzul fiecărui Tovarăş. Ei pe
mine mă legară De mîni şi de picioare la
catargul Corăbiei cu funiile prinse
De-acest catarg, de stăm acolo oblu.

Şezură-apoi pe laviţi şi-ncepură
Gu vîslele să bată-albastra mare.
Iar cînd eram departe ca de-un strigăt
De om, după ce repede-o pornisem,
Sirenele corabia-mi văzură Iii i cotitura
ţărmului aproape Şi viersuiră-aşa cîntare
dulce:
«Ulise lăudate, vino-ncoace, Tu, slava
nalt-a neamului arhaic, Opreşte vasul
să ne-auzi cîntarea, Căci nu vîsli vrun
om pe-aici cu vasul Vreodată, fără să
ne-audă glasul Ca mierea de plăcut din
gura noastră. Şi cum ne-aude, oricine se
desfată Şi-nvaţă mult, că noi cunoaştem
toate Isprăvile ce-au săvîrşit, cu voia
Cereştilor, aheii şi troienii Pe şesul larg
din Troia. Ba cunoaştem Şi toate cîte se
petrec pe lume.» Aşa ziceau sirenele cu
viersul Fermecător, iar eu aveam
plăcere Să tot ascult şi mă rugam de
oameni Cu semne din sprîncene să-mi
dea drumul, Dar ei se tot plecau vîslind
mai tare. Ba Evriloh şi Perimede,
-ndată Sculîndu-se, mai ţapăn mă
legară, Mă strînseră cu legături mai
multe. Apoi cînd noi trecurăm mai
departe De n-auzeam nici cîntecul, nici
viersul Sirenelor, iubiţii mei tovarăşi
Şi-au destupat urechile de ceară Cu
care le-astupasem, iar pe mine Mă
desfăşură şi mă slobozîră.
Abia de la ostrov ne depărtarăm
Şi-un abur ca un fum văzui în faţă-mi
Şi auzii un clocot de talazuri. Se-
nfricoşară toţi şi le scăpară Lopeţile
din mîni, de pleoscăiră Izbite-n apă.
Stete-acolo vasul, Căci nu mai fu
împins de zor nainte De vîsle lungi.
Dar eu, păşind pe podul

Corăbiei, mă dam lîngă tovarăşi Şi-
aşa-i povăţuiam cu graiuri Llînde:
«Iubiţii mei, nu sîntem la **primejdii**
Neîncercaţi; doar cumpăna de faţă
Nu e mai grea decît acea din vremea
Cînd ne închise-n peştera-i boltită
Ciclopul cu înfricoşata-i silă. Dar şi
de-aici vă va scuti cu bine
Destoinicia, mintea mea şi sfatul Şi-odată
veţi gîndi cu drag la asta. De-aceea faceţi
voi cum eu voi spune: Să staţi pe bănci şi-n
brazda-afundă-a **mării** Să daţi mereu din
vîsle. Poate Joe
Ns-ajută să ne smulgem de la moarte.
Gîrmaciule, tu să-mi asculţi porunca. Ia
seama, căci la mîna ta e cîrma Corăbiei
adinei. Abate vasul Departe de-acel fum
şi de talazul
învolburat şi năzuie spre stîncă,
Să nu dea buzna* vasul dimpotrivă
Pe nesimţite şi să ne primejdui.»
Aşa zisei. Ei m-ascultară iute.
Dar nu mai pomenii de Scila, răul
De neînlăturat. Mi-era ca soţii
De teamă să nu-şi lepede din mînă
Lopeţile şi să s-ascundă-n fundul
Corăbiei. Atunci uitai de sfatul
Anevoios al Circei, care-mi spuse
S ~ă nu mă înarmez. Pusei eu
V totuşi "estita-mi armătură, o
pereche De suliţi înşfăcai, şuii
podişul Corăbiei. întîi pîndeam
acolo Să văd ieşind din peşteră pe
Scila
Ce-ameninţa cu moartea pe tovarăşi, Dar
n-o puteam zări de nicăirea. Şi ochii mi-
obosii cu-adulmecarea Dihaniei pe
mohorîta stîncă.
Ne căinam şi străbăteam strîmtoarea.
De-o parte-aveam pe Scila, pe de alta
Haribda groaznic înghiţea din apa

Sărat-a mării. Cînd apoi din gură
O revărsa, se-nvălmăşea întreagă
Şi clocotea întocmai ca fiertura
într-un cazan de sub o focăraie Şi spumă se
lăsa pe cele două Nălţimi de stînci. Dar cînd
sorbea din **apa** Sărat-a mării, se vedea năuntru
Cu totu-nvălmăşită şi pe stîncă
Urla cumplit, iar pe deasupra locul Ni
s-arăta de sub prundişul negru, Şi toţi
atunci de spaimă-ngălbeniră. La stîncă
ne uitam cu groaza morţii. Dar Scila de
pe vas răpi vro şase
Tovarăşi mai voinici şi mai cu suflet.
Cînd eu privirea mi-aruncai spre **oameni-,** Din
vasul meu văzui în slăvi deasupră-mi Picioare
de-ale lor şi mîni zburate. Ei mă chemau şi
mă strigau pe nume
în oara cea din urmă, cu durere.
Cum un pescar pe-o streşină de piatră
C-o beldie în mare-aruncă cornul De
bou cîmpean cu nada pentru peştii
Mărunţi şi pescuind apoi pe unul
L-azvîrle pe uscat unde se zbate, Aşa
se zvîrcoleau şi bieţii oameni In zbor
spre stîncă, unde la intrare Dihania-i
înghiorţăia, iar dînşii Cu ţipete se
întindeau spre mine
In zbucium fioros. Nimic mai jalnic
Ca asta ochii nu-mi văzură-n lume,
Oricît am pătimit umblînd pe mare.
Iar cînd scăparăm noi de stînci, de **Scila** Şi
de Haribda-nfricoşata, iată
Ne pomenim la insula cea sfîntă A
zeului. Acolo erau boii Cei falnici şi
fruntoşi, oi multe grase

[862] Ga s-o ferească de muşcăturile peştilor, cei vechi **obişnuiau** să treacă sfoara undiţei — imediat deasupra **cîrligului** —. printr-un corn scobit. Cf. *Iliada,* XXIV, 78.

De-a Soarelui Hiperion. Eu încă
Eram în vas pe mare cînd deodată
Am auzit mugind din staul boii Şi
turma behăind la stăuină. Şi-mi
adusei aminte de povaţa Prorocului
din Teba, Tiresias Şi-a zînei cea din
Aia ce pe mine
Mă sfătuise-aşa de mult să-nconjur
Ostrovul sfînt al Soarelui, izvorul De
bucurie a lumii. Cu mîhnire Zisei
atunci aşa către tovarăşi:
«Cu tot necazul, voi luaţi aminte,
Tovarăşi, să, vă spun care-i menirea Lui
Tiresias şi a Circei, zîna Ce-aşa de mult
m-a sfătuit să-nconjur Acest pămînt al
Soarelui, izvorul De bucurie-al lumii, căci
acolo
Ziceau că cal mai groaznic rău ne-aşteaptă
Deci ocoliţi cu negrul vas ostrovul.» Dar
cuvîntarea-mi inima le frînse, Iar Evriloh
se şi stropşi la mine:
«Amarnic eşti, Ulise. N-ai pereche
De inimos şi nu mai cazi de trudă, De
parcă eşti de fier în toate cele.
Tovarăşii tăi nu mai pot de cazná Şi
de nesomn. Tu nu-i laşi să coboare
Oleacă pe uscat, ca în ostrovul
Încins de ape să cineze-n tihnă,
Ci ne sileşti zadarnic toată noaptea Să
orbecăm pe-ntunecata mare, Departe
de ostrov. înfricoşate Sînt vînturile
noaptea, sînt urgia
Corăbiilor. Incotio fugi-vei
De pacoste, cînd viforos, năprasnic Ori
Austrul ar bate, ori Munteanul
Vîjîitor, acele două vînturi Ce mai
grozav pe mare sparg corăbii

[368] Textual: „Soarelui, fecior al lui Hiperion" (cf. Hesiod, *Theogonia,* 371 — 374). Mai tîrziu, cele două divinităţi solare apar în mitologie contoj ite într-una singură, Helios-Hiperion.

Nesocotind pe zei? Să ţinem seamă Că-i
noapte-ntunecoasă, să rămînem Pe mal
lîngă corabia cea iute Şi să cinăm. Apoi
în zorii zilei Să ne-ncorăbiem, să
tragem vasul
Spre largul mării, s-o luăm nainte.»
Aşa grăi şi soţii se-nvoiră. Ştiui
atunci ce pacoste ne-aşteaptă Şi le
rostii cuvinte-naripate:
«Voi mă puteţi sili de bună seamă,
O, Evriloh, deoarece sînt singur.
Îdar faceţi-mi un jurămînt puternic Şi toţi
juraţi că dacă nimeri-vom Vreo cireada sau
vro turmă mare, Pe nimenea din voi n-o să-
1 împingă Păcatul greu dintr-însele s-
omoare
Vreo oaie sau vreun bou, ci paşnic foamea V-
astîmpăraţi cu ce vă dete Circe.» Şi cum cerui,
ei repede jurară. Şi-ndată ce rostiră
jurămîntul, într-un liman afund băgarăm
vasul Spre-o apă dulce. Soţii mei ieşiră Şi cina
cu-ngrijire pregătiră. Iar cînd de-ajuns mîncară
şi băură, Plîngeau gîndind la dragii lor tovarăşi
Răpiţi din vas şi-nfulecaţi de Scila, Şi-i
plînseră mereu pîn-adormiră.
Iar cînd a fost a treia parte-a nopţii Şi
stelele păliră, Adunătorul De nori atunci porni
un vînt năvalnic, De vifor uriaş, pămînt
şi mare Acoperi cu nori şi pînă-n zare Se-ntinse
noapte neagră. Dimineaţa, Cînd zorile
trandafirii veniră, Noi vasul într-o peşteră-
adîncată Ni-1 traserăm şi ne înlimănirăm
In peşteră, locaş frumos de zîne. Atunci făcui
cu soţii adunare Şi cuvîntai aşa la fiecare:
«Prieteni, e-n corabie mîncare Şi
de băut. De boi să nu ne-atingem,

Ca nu cumva să o pățim, că boii
Şi oile de-aici sînt ale unui
Puternic zeu, al Soarelui ce vede
Şi-aude tot.» Aşa vorbii, iar dînşii
Se-ndupleeară-n sinea lor bărbată.
O lună-ntreagă Austrul acolo
Bătu mereu. Din cîte vînturi suflă,
Doar Austru] bătu şi Băltărețul.
Iar cînd avură pîne şi vin roşu,
Tovarăşii de loc nu lăcomiră
La boi, poftind din ei să-şi facă hrană.
Dar cînd apoi secătuiră toate
Merindele din vas, ei de nevoie Se
puseră să prindă peşti şi pasări.
Mîncau ce le pica în mîni şi-n undiți
Încovoiate, căci mureau de foame.
Atunci de-a latul eu luai ostrovul
Să rog pe zei ca să-mi arate drumul
Întoarcerii. Iar cînd mă depărtasem
De soții mei cutreierînd ostrovul,
Găsesc un loc nebîntuit de vînturi
Şi după ce mă spăl pe mîni acolo,
Mă rog de zeii toți, locuitorii
Olimpului, iar ei îmi picurară
Un dulce somn pe pleoape. Intr-aceea
S-apucă Evriloh să dea la oameni Un
sfat nenorocit: «Iubiți tovarăşi Bătuți
de soartă, sfatul ascultați-mi: E crudă
orice moarte pentru oameni,
Dar ce-i mai jalnic e să mori de foame.
Deci hai să punem mîna noi pe boii
Cei mai aleşi ai Soarelui şi-ndată Sa
facem jertfă zeilor din sla^ă. Iar dacă
vom putea sosi în țară,
Să ridicăm puternicului Soare
Hiperion, biserică bogată,
In care noi s-aducem o mulțime De
daruri scumpe. Dacă el de dragul
Cornoşilor juncani va prinde ciudă
Şi va voi să ne scufunde vasul Şi
zeii toți l-or asculta pe dînsul, Mai
bine-odată să mă-nghită valul, Să
pier, decît încet să mă tot mistui
Într-un ostrov pustiu.» Aşa le zise
Şi se-nvoiră toți ceilalți tovarăşi.
Zăpsiră-ndată boii cei mai falnici Ai
Soarelui, căci nu erau departe De vasul
cel cu botul negru boii Cei falnici şi
fruntaşi, şi-mpresurîndu-i Rugară-se de
zei, cu frunză verde De la stejarii nalți
îi presărară, Că n-aveau la jertfit orz
alb în vasul Frumos podit. Iar după
rugăciune Ei boii înjunghiară şi-i
jupiră Şi coapsele tăiară şi cu prapur
In două-mpăturit le-acoperiră Şi puseră
deasupra cărnii crude. Dar n-aveau vin
să-nchine peste-arsură, Stropeau cu apă
şi găteau friptură De măruntaie. După
ce pe urmă Ei coapsele le arseră cu
totul Şi toți din măruntaie se-nf rupt ară,
îmbucățiră carnea cea rămasă Şi-o
petrecură în frigări. într-asta Blajinul
somn îmi zboară de pe gene Şi-o iau
spre vas, mă duc pe malul mării. Dar
cînd păşind m-apropiai de vasul
Legănător, simții arsura dulce De
carne friptă. Strig atunci cu vaiet Spre
zeii fără moarte: «Tată Joe Şi voi
ceilalți nemuritori ferice, De bună
seamă grea nenorocire E somnul greu
cu care m-adormirăți.

[4fii]Vezi mai înainte nota la IV, 503.
[491]*Piona neon:* „lăcaş bogat", în înțelesul de „templu m re". De notat că în poamele homerice mențiunile de temple sînt rare şi că, cu o singură excepție, aluziile privesc sanctuare de pe pămîntul Asiei Mici (*Iliada,* II, 540. Gf. IV, 498 şi VI, 88). [496] Vezi mai înainte versurile III, 603 şi următoarele.

I-o grozăvie fapta săvîrşită
De soţii mei care-au rămas în urmă.»
Grăbit-atunci se duse-n haină lung
Lampetia spre cer să dea de veste La
Soarele Hiperion, că boii Tăiasem
noi, şi el cuprins de ciudă
Pe loc nemuritorilor le zise:
«Părinte Joe şi ceilalţi cu toţii
Voi zeilor nemuritori ferice, Să
pedepsiţi pe soţii lui Ulise,,
Laertianul, care, peste seamă
Siluitori, îmi căsăpiră boii,
De care mă tot bucuram în mersul Spre
cerul înstelat ori cînd din slavă Mă
coboram spre cîmpuri de iznoavă. De nu
mă vor despăgubi de vite,
Cum se cuvine, eu pe ceea-lume
Voi scăpata şi lumina-voi morţii. »
Iar Joe nouratecul răspunse:
«Tu, Soare, luminează-aici pe zeii
Nemuritori, pe muritorii oameni
De pe pămîntul darnic în bucate Şi
las' că eu cu sclipitorul fulger
Gurînd voi sparge vasul lor cel iute
In mijlocul noianului cel negru».
Aceste toate mi le-a spus Galipso
Frumos-împletoşata care-mi zise Că
le-auzise de la Hermes, zeul Soliilor.
Iar cînd mă coborîsem La vas spre
mare, începui să mustru Pe soţii
mei, pe rînd pe fiecare,
Dar nu puteam găsi noi leac, că boii
Erau junghiaţi. Şi începură zeii îndată-n
urmă semne să ne-arate: Piei se tîrau,
înfrigărite cărnuri Mugeau la fel, ori
crude-au fost ori fripte,
Şi-un muget ca de bou li era glasul.
Se ospătară-apoi vro şase zile
Tovarăşii cu boii cei mai falnici Ai
Soarelui. Dar cînd aduse Joe A
şaptea zi, se potoli furtuna,

Noi iute-n vas intrarăm şi minarăm
Spre largul mării ridicînd catargul
Şi desfăşînd asupra-i pînze albe.
Iar cînd ostrovu-n urmă-ne lăsarăm Şi
nicăieri nu mai vedeam uscatul,
Ci numai cer nemărginit şi mare,
Atunci un nour negru-ntinse Joe
Deasupra năvii noastre adîncate Şi
marea se întunecă sub dînsul. Puţin
noi mai departe-naintarăm
Şi iat-atunci vîjîitor Munteanul Veni
suflînd cu mare-nviforare, De la
catarg frînghiile-amîndouă Le rupse
vijelia, şi catargul Căzu napoi, se
prăbuşiră-n fundul
Corăbiei dichisurile-i toate,
La cîrmă grinda se izbi de capul
Cîrmaciului şi-i zdrumecă deodată
întreaga ţeastă, de căzu sărmanul Ca
un cufundător din podul năvii
Şi sufletu-i bărbat pieri din oase.
Tună şi Joe şi trăsni deodată
Corabia; se zgudui ea toată De
trăsnetul lui Joe fulgerată Şi-o
înecă mirosul de pucioasă.
Tovarăşii din vas se răsturnară
Şi-n preajma lui erau purtaţi prin valuri
Ca nişte ciori; astfel le luase zeul Pe
veci nădejdea-ntorsului acasă. Eu
orbecam cu vasul pîn' ce unda
De talpa năvii desfăcu pereţii Şi
singură ea dusă fu de valuri. Din
talpă smulse volbura catargul, Dar
peste grindă o curea de piele De
bou era zvîrlită şi cu dînsa
Curînd legai grindeiul şi catargul Şi,
aşezat călare pe-amîndouă, Fui dus
pe apă de turbate vînturi. Atunci
Munteanu-şi potoli vîrtejul.
Veni pe loc un vînt de miazănoapte, Şi
mă-ntristă; să măsur iarăşi drumul

Spre-afurisita de Haribda! Astfel Plutii o noapte-ntreagă. In faptul zilei Mă pomenii din nou la stînca Scilei. La groaznica Haribdă, care lacom
Sorbea din unda cea sărat-a mării.
Dar eu mă salt în sus, m-agăţ de naltul Smochin şi mă-ncleştez de el acolo întocmai ca un liliac. Intr-însul Eu nu puteam picioarele să-mi sprijin
Şi nici să-1 urc, departe-i fuse trunchiul Şi ramurile-i atîrnau departe Prelungi şi mari umbrind cu totul iazma. Mă tot ținui pe loc pînă ce dînsa Napoi să voamă talpa şi catargul;
La voia mea tîrziu ele veniră. Abia în ceasul cînd judecătorul Se scoală pentru cină de la sfatul La care el descurcă multe pricini
De-a tinerilor, cele două lemne
Iviră-se dinpîntecul Haribdei.
Mă las şi eu de mîni şi de picioare De sus din pom şi pleoscăi în vuitoare Pe lîngă cele două grinzi, la mijloc, M-aşez pe ele şi încep vîslitul
Cu mînile-mi. Părintele-omenirii Şi-al zeilor nu-i dete voie Scilei Pe mine să mă vadă, căci altmintreli Eu nu scăpăm de crîncenă pieire.
De-aici mai rătăcii vreo nouă zile
Şi-abia-ntr-a zecea zi m-ajută zeii S-ajung la Ogigia, la ostrovul în care sade vajnica zeiță Galipso, cea cu plete mari de aur, Ce cuvîntează ca o muritoare.
Ea mă primi şi îngriji de mine.
Dar ce să-ți mai înşir şi despre asta? Am povestit-o ieri la tine-n casă Soției tale vrednice şi ție, Şi mi-e urît din nou să spun un lucru
Ce limpede fu povestit odată,[a]

Aşa vorbi şi toţi tăcură molcom, Cuprinşi de farmec în umbrita sală. Dar ia cuvîntul Alcinou şi zice: „Ulise, odată ce-ai sosit aice
în casa-mi naltă şi cu prag de-aramă, Te-ntorci la vatra ta de bună seamă . Şi nu mai rătăceşti de-acum pe mare, Oricît ai pătimit. La
fiecare Din voi care în sala curţii mele
Ca sfetnici beţi de-a pururea vin **negru** Şi ascultaţi pe cîntăreţ la masă, Vă dau poruncă şi vă zic: în lada Cea lustruită pus-am pentru
oaspe Veşmintele şi-odoarele de aur
Bogat-împodobite şi-o grămadă
De alte daruri, cîte-au fost aduse
De sfetnicii feacilor la mine.
Dar să-i mai dăm cîte-un triped mai **mare** I
Şi cîte un lighean de fiecare; *V*
Le-om strînge noi de la norod pe urmă Şi-om fi plătiţi, că-i greu ca unul **singur** Să dăruiască-aşa de multe daruri."
Aşa le zise Alcinou, şi dînşii Găsiră sfatul lui plăcut. Pe urmă

[20] După o deprindere generală la aceşti „păstori de noroade"; cf., mai departe, XIX, 258.

Plecară toți acasă să se culce.
A doua zi, cînd se iviră zorii
Cu degete trandafirii, în grabă Se
duseră la vas sfătuitorii Şi-
aduseră-a bărbaților podoabă,
Arama. Alcinou, umblînd prin navă,
El însuşi strînse odoarele de-aramă
Sub laviţe, ca nu cumva pe oameni
Să-mpiedice la mersul lor pe mare
Gînd da-vor zor vîslind. Apoi la curte
Se-ntoarseră şi pregătiră prînzul.
Dumnezeiescul Alcinou ca preot în
cinstea lor jertfi atunci un taur vLui
Joe, zeul norilor cei negri, Stăpînul
lumii. Goapsele-i scrumară,
Apoi şezînd se-nveseleau cu toții La
marele ospăț, iar între dînşii Gînba
dumnezeieşte cîntărețul Cinstit de tot
poporul, Demodocos. Ulise întorcea
mereu privirea
Spre luminosul soare, vrînd mai iute Să-
1 vad-apus, că prea-i era să plece. Precum
plugarul poftitor de cină, Cînd ziua-
ntreagă-n țelină-i trag boii Murgani
vîrtosul plug, cu drag se uită
La soarele-asfințit, că poate merge
La cină, deşi cade de picioare, Aşa
cu drag văzu atunci Ulise C-'a
scăpătat lumina cea de soare. Şi-
ndată la feaci rosti cuvîntul
Şi îndeosebi lui Alcinou îi zise:
„Grai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni.
Vă rog după-nchinarea de potire
Trimiteți-mă sănătos acasă, Şi voi cu
bine rămîneți. *Ce* iată
E gata tot ce-mi fuse mie voia, Şi
darurile dragi şi pregătirea Călătoriei
mele. Să dea zeii Să-mi fie spre noroc şi
la întorsu-mi La mine-acasă să-mi găsesc
tot bună Nevasta şi pe-ai mei voinici
şi teferi!

Şi voi, pe-aici rămaşii, s-aveți
parte De fii şi de soții! Să vă dea
zeii Tot binele, să fie tot norodul
Ferit de rău!" Aşa grăi, iar dînşii
j
Cu toții se-nvoiră şi-ndemnară
Pe oaspe să-1 petreacă-ai lor în țară,
C-aşa de cumsecade cuvîntase. Iar
Alcinou pristavului îi zise: „Tu,
Pontonoe, drege vin cu apă
Şi toarnă de băut la toți în sală Ga
să-nchinăm întîi Celui din slavă Şi-
apoi pe oaspe să-1 pornim în țară".
Iar Pontonou amestecă vin dulce
Cu apă şi-mpărți pe rînd. Mesenii,
De unde stau pe scaune,-
nchinară La zeii fericiți care-au
locaşul In cerul larg. Sculîndu-
se, Ulise Intinse-Aretei cupa-
ngemănată Şi-aşa-i ură cu
graiuri zburătoare:
„Urez, crăiasă, veşnic să te
bucuri Pîn-or veni, cum vin la
toată lumea, Necazul bătrînețelor
şi moartea. Eu, despre mine, plec,
iar tu petrece In casa asta şi te-
nveseleşte
Cu fiii tăi, cu craiul, cu norodul!"
Aşa grăind, Ulise sare pragul Şi
pleacă. Iar cu el trimite craiul Pe
crainic să-1 petreacă pîn' la mare,
La vasul lui. Din partea ei Areta
Porneşte după el mai multe roabe,
Din care una-i cară subveşmîntul
Şi mantia spălată, alta-i duce în
spate lada, alta vin şi pîne.
Cînd ei la vasul plutitor sosiră,
Aceste toate le primiră-ndată
Şi ca merinde-n vas le-
adăpostiră Aleşii-nsotitori ai
lui Ulise

[83] Vezi mai înainte nota la III, 81.
[96] în greceşte, *chiton:* un soi de cămaşă sau tunică din pînză de in, purtată pe piele. Cf. şi nota la V, 302.

Şi-i aşternurâ, lui pe podul cîrmei Un aşternut, ca el un somn să doarmă. Tăcut intră şi se culcă viteazul, Iar ei pe rînd şezură cîte unul Frumos pe bănci, dezotgoniră vasul De piatra bortelită; apoi cu vîsla Tot pleoscăiau plecîndu-se pe lavițL Iar lui Ulise-i vine atunci pe pleoape Un somn aşa de lin, aşa de dulce Şi-adînc, aproape-asemenea cu moartea. Cum caii, cîte patru de teleagă, La joc pe cîmp deodată toți iau fuga Pocniți de bici, de saltă-n vînt şi repezi Bat drumul lor, aşa din coadă Vasul Se tot sălta, şi-ntunecat talazul Vîrtos răsunător vuia din urmă. Şi vasul se-ncurca cu totul țapăn Şi sigur. Nu l-ar fi ajuns nici şoimul, Cea mai uşoară pasăre din lume, *L* Aşa de iute despica noianul In repezeala lui, ducînd cu sine Pe-acel bărbat ca zeii de cuminte, Ge-aşa de mult în viață pătimise în harță cu bărbații la războaie Şi-n zbucium greu cu valurile mării. Dar el în tihn-acum dormea; uitase In somnul lui de tot ce el răbdase. Gînd se ivi luceafărul deasupra, îndatinatul sol al dimineții, S-apropie de insulă şi vasul]Pe mare plutitor. E pe pămîntul Itacei un liman ce-i zice schela **185** -Lui Forchis, zeul celstrăvechi al mării;

[118] Informații spicuite în cele două epopei, şi cu deosebire în *Iliada,* unde descrierile de felul acesta sînt numeroase, lasă să se înțeleagă că în mod obişnuit carele de luptă sau de călătorie erau trase de doi cai şi numai excepțional de trei, socotind şi calul de rezervă, menționat în unele rare cazuri *{ct.Iliada,* VI, 181). Acolo unde, ca în pasajul pe care-1 comentăm, se menționează atelaje de patru cai, e vorba fără îndoială de versuri adăogate.

[111] Vezi mai înainte nota la IV. 477.

Acolo-s două naintate maluri Rîpoâse,-neovoiate peste schelă, De-o apără de-\aluri mari de-afară, De vînturi care suflă dimpotrivă.
Năuntru-i stau neprinse de otgoane Corăbiile poposind la locul Opririi lor. Se nalță-n fundul schelei Cu frunză deasă un măslin şi-
alături I-o peşteră umbroasă, desfătată,
Zeițelor naiade închinată.
Intr-însa erau vase şi ulcioare De piatră, unde roiuri de albine \ îşi lasă-n faguri mierea pentru zîne^ Mai sînt în ea vătale mari de
piatră
La care-aceste zîne țes cu mina
Veşminte porfirii, minune mare.
Acolo sînt şi ape curgătoare, —^^^
Iar peştera-i cu dcuă porți; pe una, Cea despre Crivăț, se coboară oameni;
Cealaltă-i despre miazăzi, sfințită;
Pe ea nu umblă oamenii, ci zeii. *jj* De-a dreptu-n schela asta cunoscută Corabia şi-o-împinseră feacii. Ea, repezită, pe uscat
ajunse
Cu talpa jumătate, aşa de vrednici Erau plutaşii care-o repeziră. Ieşind din ea pe urmă lopătarii, Intîi din pod luară pe Ulis'e ?
—N Cu aşternut cu tot şi-1 aşezară
Pe prund, aşa cum somnul îl pălise; Apoi din vas îi scoaseră şi-avutul7 Cu care din îndemnul inimoasei Minerva,-1 dăruiseră slăviții
Fruntaşi feaci, cînd el plecă în țară.
Şi-avutul lui grămadă-1 înşirară La rădăcina pomului, departe De drum, ca nu cumva trecînd pe-acolo Vreun drumeț să-i fure din
avere Nainte de trezirea lui Ulise.
Pe urmă ei spre țara lor plecară.

Dar nu-şi uită Neptun ameninţarea,
Cu care-nfricoşase pe Ulise Intîia dată,
şi-ntrebă pe Joe: *f* „Nălţate Joe,
printre zei eu fi-voi
De tot dispreţuit, de nu ţin seamă De
mine nişte muritori, feacii, Măcar că sînt
din neamul meu. Crezusem Acum că
numai după multe patimi La casa lui se
va-nturna Ulise.
Eu nu vrui doar să-i fac nentoarsă calea,
Căci tu-i dăduseşi semne dimpotrivă.
Gi-n iuţea lor corabie pe mare îl duseră-
adormit pe el feacii Şi-1 scoaseră-n
Itaca, ba-i dădură
Puzderie de daruri, şi aramă
Şi aur şi veşminte, aşa de multe
Cum n-ar fi dobîndit el niciodată,
Chiar dacă neatins venea pe mare
Cu partea lui de pradă de la Troia."
Răspunse Joe-adunător de nouri:
„Vai, ce spui, preaputernice al lumii
Zguduitor? Că nu te-nfruntă zeii; Ei
anevoie-ar cuteza să-nfrunte Nesocotind
pe cine-i mai de cinste
Şi mai presus de ei. Iar de te-nfruntă Un
om care se bizuie-n putere, Tu poţi să
te războni pe el în urmă; Deci fă cum
vrei, cum inima ta cere." li zise-atunci
Neptun, zguduitorul
Pămîntului: „Aş face eu îndată
Cum spui, stăpî'ne-al norilor, dar veşnic
Mă tem şi mă feresc de-a ta mînie. j'Ci
azi eu vreau pe marea cea murgie sSă
spulber al feacilor vas mîndru
[J]La-ntorsul de la drum, ca ei de-acuma
Cu totul să se lase, să-nceteze \ De-a mai
trimite oameni, şi-o s-acopăr ^ Cetatea
lor pe sub un munte mare." Răspunse
Joe-adunător de nouri:
„Iubitul meu, aşa îmi pare mie
C-ar fi mai bine: cînd de la cetate

Privi-vor toţi feacii cum pluteşte
Corabia, tu s-o prefaci în stană Pe
lingă mal, dar tot un fel să fie,
Ca lumea toată-n faţă-i să se mire. \ Şi-
apoi oraşul să le-ngropi sub munteJ\j
Cînd vorba-i auzi zguduitorul
Pămîntului, Neptun, plecă degrabă
La Scheria, pe unde stau feacii,
Şi-acolo aşteptă pînă ce-ajunse De tot
aproape, repede minată Corabia, s-apropie
de dînsa, îi dete-un pumn şi-o prefăcu în
piatră Şi-o-nţepeni pe loc şi dup-aceea
Plecă departe. Ziseră-ntre dînşii Plutaşii
cei slăviţi de buni, feacii, Privind unul la
altul mai de-aproape: „Vai, cine a-
nţepenit pe mare vasul Cînd el se-napoia şi
s-arătase
Pe apă-ntreg?" Aşa zicea tot insul,
Căci nu ştia de unde vine asta.
Dar Alcinou îi desluşi: „O, doamne, De
bună seamă se-mplineşte spusa Şi
prorocirea cea de mult a tatei.
Că-i supărat pe noi Neptun, căci teferi
îi ducem noi pe toţi la ei acasă. /
De-aceea şi spunea că el odată Pe-
nnegurata mare ne va sparge
Mîndreţe de corabie la-ntorsul
Din calea ei şi-o să ne-ngroape oraşul Sub
prăbuşirea unui munte mare. Aşa spunea
bătrînul şi-acum iată Gum toate se-
mplinesc. Dar hai cu toţii

[18] în antichitate insula Corfu — Scheria lui Alcinoos — purta numela de Kerkyra sau Korkyra, ininteligibil în limba greacă. După o ipoteză recentă, insula ar fi fost astfel botezată de fenicieni, în a căror limbă kerkur înseamnă corabie. Kerkyra ar fi dar „insula în formă de corabie" şi e semnificativ că marinarii greci din zilele noastre o numesc „corabia" (Karavi), din pricina unei înfăţişări care poate fi pusă în legătură cu legenda pietrificării vasului întors din Itaca.

Să facem cum voi spune eu. Cu dusul
1 Străinilor să încetaţi cu totul,
De s-ar mai pripăşi cumva în ţară. Şi să
jertfim vreo doisprezece tauri Pe-alese lui
Neptun, ca să se-ndure De noi, de toţi, să nu
ne-ngroape oraşul, Sub prăbuşirea
muntelui cel mare."
Aşa le zise. Dînşii se temură Şi
pregătiră jertfele de tauri. Şi lui
Neptun stăpînitorul mării Gîrmuitorii
şi fruntaşii ţării . Feacilor
rugarea-şi înălţară,
Impresurînd altarul. Intr-aceea ,Se
deşteptă unde dormea Ulise în ţara lui, dar
n-o putu cunoaşte, Că prea de mult lipsise
el din ţară Şi negură lăţise-n juru-i
fiica
Lui Jupiter, Minerva, ca să-1 facă Necunoscut
şi-n toate să-1 înveţe, Ca nu cumva să-1 afle
cetăţenii, Nevasta şi iubiţii lui nainte Ca
peţitorii să plătească toată Obrăznicia lor. De-
aceea dară Şi craiului în faţă-i se părură
Străine toate, drumuri lungi, limanuri
Adapostoase, ţărmuri răsărite Şi arbori
înfrunziţi. Atunci viteazul Sculîndu-se, privi în
juru-i ţara, Gemu apoi şi se bătu în coapse Cu
palmele şi tînguios îşi zise: r „Ah, unde sînt?
Ce ţară iar, ce oameni 280\jMai sînt pe-aici?
Obraznici, răi, sălbatici? Ori temători de zei şi
bune gazde? Şi unde-mi duc averea asta multă,
Şi unde să mă vîntur eu? Mai bine Ea rămînea
la cei care mi-au dat-o Şi eu soseam la
altul dintre domnii Puternici, care mă primea
pe mine Şi înapoi mă trimitea în ţară! Acum
eu nu ştiu unde-oi strînge-a\erea. Dar nici pe
loc s-o las, că mi-este teamă

G-ajunge-n mina altora. Vai mie,
Că n-au fost oameni buni şi cumsecade
Cîrmuitorii şi fruntaşii ţării Feacilor,
de m-au adus pe mine Altundeva.
Ziceau doar că m-or duce
Pîn' la Itaca limpede ivită,
Dar n-o făcură. Pedepsească-i Joe,
Ocrotitorul celor care-1 roagă De
adăpost şi poartă grija lumii Şi
pedepseşte-orice păcat. Ci haide,
Odoarele să-mi văd şi să le număr, Ca
nu cumva, cînd ei napoi plecară, Să-mi
fi luat în vas ceva din ele."
Aşa grăind, el numără mîndreţe De
scule, de căldări şi de tripeduri
Şi aurul şi mîndrele veşminte,
Dar nu lipsea nimic. Plîngea pe urmă
Şi tot se tînguia de dorul ţării Şi
jalnic se tîra pe malul mării Cu
clocot mult. Dar îi veni aproape
Minerva, luînd chipul unui june
Păstor de oi, un om de tot subţire Ca
un fecior de crai. Purta pe umăr O

preafrumoasă mantie-ndoită Şi-
avea sandale-n dalbele-i picioare
Şi-o caţă-n mină. O văzu Ulise Şi
bucuros s-apropie de dînsa Şi-aşa
cu vorbe-naripate-i zise:
„Prietenâ^Tiîndcă eşti întîiul Pe care-1
întîlnesc în astă parte,
Fii cu noroc şi nu-mi ieşi în cale
Ca un duşman, ci mîntuie-mi averea,
Mă scapă şi pe mine. Me rog ţie Ca la
un zeu şi-ţi cad şi la picioare.
Grăieşte-mi drept şi-nvaţă-mă tu bine:
Ce neam de oameni, ce bărbaţi, ce ţară
Vor fi pe-aici? E un ostrov acesta Pe
apă limpezit ori malul unui Uscat
mănos ce stă plecat spre mare?"
Răspunse zîna cea cu ochi albaştri:

„Străine, eşti copil sau vii tu oare De prea departe, de mă-ntrebi pe mine De-acest pămînt? El nu e doar cu totul Lipsit de faimă, că-1 cunoaşte-o lume Din răsărit şi din apus de soare. E aspru şi de neumblat cu caii Şi nu-i de loc sărac, măcar că nu e Aşa de-ntins. El din belşug rodeşte Şi grîu şi vin. E umed totdeauna De ploi, de rouă spornică-n rodire. Şi-i bun de păşunat de boi şi capre Şi are-n codri arbori de tot felul Şi nesecate-adăpători. De-aceea [Şi numele-i Itaca, o, străine, \jAjunse pîn' la Troia ce se zice Că-i ţară depărtată de Ahaia." Aşa-i vorbi. Se-nveseli Ulise De drag că-şi vede ţara, după spusa Copilei viforaticului Joe, Minerva Palas. Vorbe-naripate Rosti atunci, dar nu şi-adevărate, Ci iară s-apucă de scornitură, Căci mintea-i se rotea iscoditoare:

„Mai auzisem eu despre Itaca Din largile ţinuturi ale Cretei, 'Departe peste mare. Dar acuma Venii şi eu cu lucrurile-acestea. Lăsai o parte, tot aşa de multe, La fiii mei şi o pornii de-acolo, Căci omorîi pe-a lui Idomeneus Fecior, pe Orsiloh, voinicul care Din fugă dovedea la drum pe-oricine, Căci el voia să-mi ieie toată prada Din Troia, pentru care suferisem Aşa de mult trudindu-mă-n războaie Şi-n harţă cu amarnicele valuri, Că neslujind pe cîmpul de la Troia Sub tatăl său, eu nu-i făcusem voia, Ci pe ostaşii mei mînam la luptă.

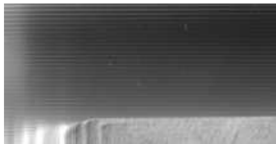
Vezi mai înainte nota la III, 259.

Cînd el se cobora de pe la ţară Cu un tovarăş, lîngă drum pîndindu-1, îl nimerii c-o lance ferecată. Pe cer era o noapte-ntunecoasă Şi nici un om nu se văzu; în taină Eu zilele-i curmai. Şi cum pe dînsul li ucisei cu ascuţiş de-aramă, Mersei îndată la un vas, la mîndrii Fenicieni şi mă rugai, din prada Plăcută le dădui cu stăruinţa Ca dînşii să mă scoată ori la Pilos, Ori la Elida, sfînta ţară unde Domnesc epeii. Dar un vînt puternic Pe ei din Creta i-azvîrli departe, In ciuda lor, căci n-au vrut să mă-nşele, De-acolo rătăcind, sosirăm noaptea Pe-aici unde abia-n liman intrarăm, De nici la cină nu mai cugetarăm, Deşi de hrană-aveam nevoie mare, Şi-aşa ieşind din vas, noi ne culcarăm. Pe mine, obosit fiind, mă prinse Un dulce somn, iar lucrurile mele Luîndu-le din vas, ei le-aşezară Pe mal, unde pe prund eu mă culcasem. Apoi intrară-n vas şi o porniră Spre bine-locuitul Sidon, iar eu bietul Fui oropsit cu inima-ntristată." Aşa vorbi Ulise, dar Minerva Zîmbi la el şi-1 netezi cu mina Şi prefăcută-apoi într-o femeie Frumoasă, trupeşă, cunoscătoare De lucru măestrit, îi zise astfel:

„Dibaci ar fi în renghiuri şi-n tertipuri Oricine te-ar întrece-n şiretenii; De hac nu poate chiar un zeu să-ţi vie. Abraşule, nesăţiosule De viclenii, nici chiar la tine-n ţară Tu nu te laşi de-nşelăciuni, de snoave Şi scornituri aşa de scumpe ţie De mic copil? Să nu vorbim de astea, Că ne pricepem noi la măestrie,

Căci tu eşti între oameni fără seamăn
De bun la sfat, la ticluit de vorbe, Eu
între zei pe lume sînt vestită De
ştiutoare şi de iscusită. Tu însă n-ai
ştiut că eu sînt Palas Minerva ce-am pe
Jupiter de tată Şi care-n toate treburile
tale Te sprijin totdeauna şi te apăr Şi te
făcui iubit de toţi feacii. Acum venii
să mă-nţeleg cu tine Şi să-ţi ascund
averea ce ţi-au dat-o Cu voia şi cu
sfatul meu, măriţii Fruntaşi feaci la-
ntorsul tău acasă; Să-ţi spun şi cîte
patimi ai să suferi La curtea ta. Tu du-te
de nevoie, Dar nici unui bărbat să nu
destăinui Şi nici unei femei a ta venire,
C-ai rătăcit pe drum, ci pe tăcute Tu
suferă mulţimea de păţanii Şi răutatea
oamenilor rabdă." Ulise iscusitul îi
răspunse:
„Pe tine, zîno,-i greu să te cunoască
La întîlnit un muritor, să fie Oricît de
priceput, căci tu la faţă Te schimbi în fel
şi chip. Ştiu însă una, Că tu erai cu
mine-aşa de bună Cît am luptat la Troia
noi aheii. Dar cînd cetatea lui Priam
luarăm Şi înapoi plecarăm în corăbii Şi-
un zeu ne-mprăştie pe noi aheii, Pe tine,
o, fiic-a zeului cel mare, Eu nu te mai
văzui şi nici în vasu-mi Nu te zării
venind ca să mă aperi De vr-un necaz.
Şi-am pribegit cu pieptul Mereu cuprins
de jale pîn' ce zeii M-au izbăvit de rău,
pînă ce-n ţara Feacilor m-ai întărit cu
graiul Şi m-ai adus tu singură-n cetate.
Acum mă rog de tatăl tău, de tine —
Căci eu mă tem că nu sînt în Itaca, Ci pe
olat străin şi că din gură

Mă ispiteşti ca să mă-nşeli pe mine —
Să-mi spui tu drept dac-am sosit în
ţară." Minerva cea cu ochi albaştri-i
zise:
„Tot chibzuit, acelaşi eşti, Ulise.
Deci nu pot să te las, sărac de tine,
Om bun de gură, priceput,
cuminte. Oricare altul, după
pribegie Venind în ţară, ar fi cătat
să-şi vadă La casa lui copiii şi
nevasta,
Dar tu nimic nu vrei să ştii de asta,
Pîn' nu-ţi vei încerca întîi soţia Ce
ţi-a rămas în casă tot aceeaşi Şi
zilele şi nopţile-şi petrece Jălind
mereu. Ştiui şi niciodată
Nu mă-ndoii c-ai să te-ntorci în ţară Şi
c-ai să pierzi pe toţi ai tăi tovarăşi. Dar
nu vrui să mă pun în duşmănie Cu
unchiul meu, Neptun, care pe tine Se
înciudase că-i orbiseşi fiul.
Ci haide-acuma să-ţi arăt Itaca Şi să
te-ncredinţez. Poftim limanul Lui
Forchis, zeu străvechi al mării. Iată
Măslinul înfrunzit în capul schelei Şi
peştera umbroasă, desfătată,
Zeiţelor Naiade închinată,
Boltita văgăună-n care-adese Tu
aduceai jertfiri de vite alese
Zeiţelor. Mai iată şi Neritul Cel
păduros." Aşa-i grăi, tot jurul
Desnegură şi se văzu meleagul.
Se bucură Ulise şi fu vesel De
ţara lui şi sărută pămîntul
Dăruitor de hrană. Apoi cu braţe
întinse-ndată se rugă de zîne:
„Zeiţelor Naiade, fiice ale
Preanaltului, eu nu credeam vrodată
Să vă mai văd. Vă bucuraţi acuma
De cuvioase rugi. Eu altă dată Vă
voi aduce şi prinoase vouă,
De-ar fi cu noi să fie bună fiica
Lui Joe, -nvingătoarea, să mă
lase

Pe mine-n viaţă şi să-mi crească fiul." Minerva cea cu ochi a^aştri-i zise:

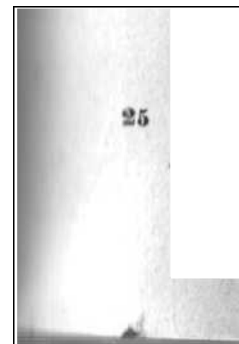
„Fii liniştit şi n-avea grija asta, Ci hai în fundul minunatei peşteri, Odoarele-ţi s-adăpostim mai iute, Ga ele să-ţi rămînă neatinse, Apoi să chibzuim noi împreună Cum poate fi mai bine pentru tine". Aşa zicea şi-n peşteră zeiţa Căta ascunzătoare, iar Ulise I-aduse-aproape-odoarele de aur, De-aramă şi veşmintele frumoase Ge-i deteră feacii. Şi-apoi bine Le-orîndui pe jos, iar Palas, fiica Lui Joe, puse-o stană la intrare. Ei s-aşezară apoi la rădăcina Măslinului cel sfînt şi plănuiră ^Pierzarea peţitorilor obraznici. Grăi Minerva cea cu ochi albaştri:

„Nălţate fiu al lui Laert, Ulise, Socoate tu cum vei lovi mai bine Pe-acei sfruntaţi care la tine-n casă De-anţerţ stăpîni cu totul se făcură, Peţind pe-a ta nevastă în făptură Ca zînele şi dăruindu-i daruri De nuntă. Dar ea tot jălind, aşteaptă Să vii. De-aceea şi pe toţi înşală, Dă tuturora vorbă şi momeală, Pe cînd ea are gînduri osebite," Ulise iscusitul îi răspunse:

„Vai, negreşit, era să am eu soarta Lui Agamemnon şi să pier acasă, De nu mă-nştiinţai de toate-aceste, 1 Zeiţă, tu. Deci hai croieşte-mi planul 'Cu'care să-mi răzbun pe ei. Alături Să,-mi stai şi tu şi mult curaj în mine Să pui ca mai demult cînd noi la Troia Surpam ale cetăţii turnuri mîndre. De-ai vrea să-mi stai alăturea tot astfel Nepregetînd, tu, cea cu ochi albaştri, Chiar cu trei sute de bărbaţi m-aş bate

Proptit şi însoțit cu drag de tine, Nălțată dumnezeie." Iar Minerva
La asta-i zise: „Eu de bună seamă Voi fi cu tine, nu te-oi pierde-o clipă Din ochii mei la săvîrşirea faptei. Şi mulții pețitori ce-ți
storc averea Cu sîngele şi cu stropitul creier
Din țeasta lor vor întina pămîntul. Dar hai să fac să nu te ştie nimeni.^ Zbîrci-voi pielea-ți netedă pe trupul i Cel mlădios şi te-oi
cheli cu totul De părul tău bălai şi peste tine
Voi pune doar o zdreanță, ca oricine Văzîndu-te, să se îngrețoşeze. Frumoşii ochi ți-oi înroşi, ca astfel Să te arăți schimonosit cu
totul La pețitori, la fiul, la nevasta,
Pe care i-ai lăsat la tine-acasă.
Intîi şi-ntîi vei merge la porcarul Eumeu, care-ți păzeşte ție porcii Şi-ți este binevoitor şi ție, La fiul tău, ca şi la Penelopa, «
Soția ta cuminte. Nemeri-1-vei 1
La staniştea de porci, pe lingă turmă La Stana- Corbului, pe la fîntîna Ce-i zice Aretusa, unde porcii S-adapă-n apa neagră şi cu
ghindă
Gustoasă se hrănesc şi tot se-ngraşă. Să stai acolo şi şezînd cu dînsul Să-ntrebi de toate pînă ce m-oi duce La Sparta, unde sînt
femei frumoase, Pe Telemah, să-1 chem aici, Ulise,^
Pe fiul tău care se duse-n largul
Lacedemon, la craiul Menelaos,
Să afle veste despre tine, dacă *v*
Tu mai trăieşti." Răspunse-atunci Ulise: „De ce nu-i spuseşi tu care ştii toate?
Ai vrut şi el să pătimească bietul, Tot pribegind pe marea cea pustie, Să-i stoarc-averea alții?" Iar Minerva La asta-i zise: „Aşa
grozav de dînsul

Sa n-ai tu grijă ;-l petrecui eu însămi,
Ga el, umblînd pe-acolo, să s-aleagă
G-un nume bun. De loc nu se trudeşte,
Gi-n tihnă la palatul lui Atride
Petrece şi-are din belşug de toate. E
drept că-i stau la pîndă peţitorii
în vas smolit, dorind să-i facă felul
Nainte de-a ajunge el în ţară, Dar nu
cred asta; mai curînd pămîntul li va-
nghiţi pe unii dintre dînşii,
Nemernicii care-i mănînc-averea."
Aşa vorbi şi dete-n el cu varga,
Zbîrci pe dînsul netezimea pielii Şi
capu-i dezgoli de părul galben. Făcu
ca trupul lui întreg să fie Brăzdat ca
de bătrîn moşneag şi ochii,
Frumoşi odată,-i înroşi cu totul;
L-acoperi c-o zdreanţă şi c-o haină
Slinoasă, jerpelită şi-nnegrită De fum
greţos. Pe urm-asupra-i puse O blană
rară-n păr, de cerb fugarnic
Şi-i dete un toiag şi-o prăpădită
Ruptură de desagă înnădită Cu
baiere. Iar după ce-mpreună Ei
astfel se vorbiră, spre ţinutul
Dumnezeiesc, Lacedemonul, zîna
Purcese după fiul lui Ulise.

dînsu-i dobîndise.

Îl nimeri-n pridvorul lui, pe unde Durase el acioală-mprejmuită Cu zid înalt, rotată, mîndră, mare Pe loc învederat. După plecarea Stăpînului şi fără de-ajutorul Lui moş Laerte şi-al stăpînei sale, Cu gard de spini, cu stane mari de piatră El staulu-şi făcu, bătu în juru-i Uluci de pari mai deşi, tăiaţi din miezul Stejarului, şi-nchipui coteţe Douăsprezece-n staul lîng-olaltă, Culcuşuri pentru porci, şi-n tot coteţul S-adăposteau cîte cincizeci de scroafe Cu godăcei. în vremea asta vierii Mîneau pe-afară mai puţini la număr; Se-mpuţinau fiind mîncaţi la mese De peţitori. Le trimitea porcarul Mereu pe cel mai gras din toată turma Şi-n totul mai erau la număr încă Trei sute şi şaizeci. Pe lingă turmă

CÎNTUL XIV

Pornind de la liman, sui Ulise Pe un colnic de piatră prin pădure, Spre culmea unde zîna-i semnuise Că stă porcarul ce-avea grijă mare De-avutul lui mai mult decît oricare Din robii care

el: „Joe şi cu zeii Tot ce pofteşti mai cu-nadinsu',străine, Căm-ai primit aşa cu bunătate." Adaus-eat unceaE

ume u porcarul: „De-ar fi să-mi vie oaspe-aci, străine,

Chiar altul mai nenorocit ca tine, Tot nu mi-e

dat să-l nesocot din parte-mi, Căci de la Joe sînt

00

t
P
P

294

Şi-mbucătăţindu-i în frigări îi trece. Şi rumenind a

O duce-ndată în frigări fierbinte
Şi-o-ntinde lui Ulise. După-aceea
Făină

poi friptura toată,

al răjmaşi chiar, cînd tabără-ntr-o ţară Străină şi li-i dat des

[183]

întpăzite
De oameni buni ce cară-n toată ziua
La peţitori o capră dintre cele

M
Ş
5

„Dar cine e, prietene, bărbatul,
De care spui c-atît a-i de puternic
Şi-avut, care te-a cumpărat pe tine
Şi zici că-n urmă se sfîrş

i în cinstea

itiO

Lui Agamemnon? Spune-mi mie. Poate
Cumva-l cunosc, dacă-i aşa de mare.
Căci ştie Joe negreşit şi zeii
Ceilalţi de n-aş putea să-ţi dau de ştire
De

l e
1 i
0
H

Tot mint aşa şi nu vor drept să spuie.
De vine vrun pribeag la noi în ţară, Se
duce-ntins la doamna şi s-apucă S-o-
mbete cu palavre. Ea-1 primeşte
Şi-1 ospătează şi de toate-ntreabă,
Se văietă şi-i curg din pleoape lacrimi,
Cum face o femeie care-şi pierde
Bărbatul în străini. Chiar tu, bătrîne,
Ai ticlui degrabă o poveste,
De-ai şti că-ţi dă un ţol şi-o haină Ca
să te-mbraci. Ci pe Ulise cînii Şi
pasările repezi îl jupiră Şi-i sfîşiară
carnea de pe oase Şi-acum e mort. Ori
îl mîncară peştii
Pe mare şi-osemintele-i acuma Zac pe
uscat kub prund acoperite. Aşa pieri
lăsînd în urmă jale La toţi ai lui şi mie
mai cu seamă. Căci n-oi mai nimeri
stăpîn ca dînsul
De bun la sjiflet, orişiunde-aş merge,
Chiar de m-aş duce la părinţi acasă Pe
unde sînt născut şi mă crescură Săracii
ei. Nu-i plîng aşa pe dînşii, Deşi
doresc să-i văd, să fiu acolo
La'mine-n ţară, cît mi-e dor de dusul
Stăpîn al meu Ulise, al cărui nume Mi-
e oarecum să-1 spun, măcar că nu e * De
faţă el, căci mă iubea pe mine Aşa de
mult şi-avea de mine grijă.
Cinstit îmi e şi drag, deşi-i departe."
Grăi atunci Ulise răbduriul:
„Prietene, fiindcă tu cu totul Te-
mpotriveşti şi zici că nu mai vine Şi
eşti mereu necrezător, de-aceea
Cu jurămînt şi nu aşa în dodii Ţi-oi
spune eu că va veni Ulise. Să-mi dai şi-
un aldămaş de veste bună: Cum dînsul
va sosi la el acass, Îndată să mă-mbraci
cu ţoale dalbe,
C-o haină şi-o manta. Mai înainte Eu
nu le voi, deşi mi-e grea nevoia.

Ca poarta cea din iad greţos mi-e omul
Cînd minte nevoit de sărăcie. Iau martor
între zei pe tatăl Joe
Şi masa ospătoas-a lui Ulise,
Şi vatra lui, la care eu vin astăzi, C-
aşa cum zic o să se-ntîmple toate. Chiar
estimp va veni Ulise-ncoace, Pe la-
nceput ori la sfîrşitul lunii
Acasă va fi el şi pedepsi-va Pe
oricine îşi bate joc de fiul Şi de
soţia lui." Eumeu răspunse:
„Nici eu plăti-voi buna ta vestire Şi
nici Ulise nu mai vine-acasă.
Gi bea-ţi în pace, moşule, potirul Şi să
vorbim de altele. De asta Să nu mai
pomeneşti, c-aşa mă doare Cînd de stăpînul
meu mi-aduci aminte. Dar să lăsăm
deoparte jurămîntul.
Dea Dumnezeu să vie el, slăvitul, Aşa
cum eu doresc şi Penelopa Şi mîndrul
Telemah şi moş Laerte!
Acuma alt pojar nestins pe mine;
Mi-e jale de feciorul lui Ulise,
De bietul Telemah, pe care zeii
Să crească drept ca bradul îl făcură, La
faţă minunat şi la făptură, De cugetam că
n-o să fie dînsul Pe lume mai prejos de-al
său părinte.
Dar mintea sănătoasă i-o atinse
Vrun zeu sau poate-un om, că el se duse
Sl-ntrebe despre tatăl său la Pilos, Iar
peţitorii Cei trufaşi în cale-i Pîndesc şi-
adastă-ntorsul lui acasă
Spre a stîrpi sămîriţa lui Arcesiu Itacianul
cel măreţ ca zeii. Dar să-1 lăsăm pe el, ori
cade-n cursă, Ori scapă teafăr ocrotit de
Joe. Gi spune-mi tu necazurile tale.
Pe neminţite, moşule, grăieşte-mi

[245] Tatăl luiLaerte, deci bunicul lui Odiseu.Cf. XVI, 140-141.

De unde, cine eşti? Şi cum se cheamă
Oraşul şi părinţii tăi?'în care Gorabie-ai
sosit? Şi cum vîslaşii Te-aduseră-n Itaca?
Cine-s dî'nşii?
Că n-ai venit pe jos, de bună seamă."
Grăi atunci Ulise iscusitul:
„Curat şi drept ţi-oi da răspuns la toate
De-ar fi s-avem noi doi acum în casă Pe
multă vreme hrană şi vin dulce
Ca în răgaz să ne-ospătăm la masă,
Pe cînd ceilalţi şi-or căuta de treburi,
Abia-ntr-un an aş încheia povestea
Păţaniilor mele care toate ţ
Le-am îndurat, c-aşa voiră zeii.
Mi-e tata om bogat din Creta largă. El a
născut şi a crescut la curte Şi alţi copii,
mai mulţi, cu-a lui soţie, Toţi legiuiţi; eu
sînt născut de-o roabă Şi ţiitoare-a lui,
dar ca la fiii
Cei legiuiţi ai săi ţinea la mine
Părintele meu Castor Hilachide,
El care-atunci era privit de obştea
Cretanilor întocmai ca şi zeii, Ca
om bogat şi norocos, ca tată
De fii slăviţi. Dar cînd l-ajunse moartea Şi
se călători pe ceea-lume, Puind la sorţi
averea-i şi-o-mpărţiră Băieţii lui
neobrăzaţi, iar mie Nu-mi dară mai
nimica, ba-mi luară
Şi casele. Dar mă-nsurai c-o fată De
bogătaşi, şi asta mulţumită
Destoiniciei mele, căci eu n-am fost
Netrebnic şi lipsit de vrednicie. S-au
dus acuma bunurile-mi toate.
Dar cred că tu privind în mine paiul,
Cunoaşte-vei ce spic din el crescuse,

[277] Alături de unele pasaje din *Iliada* (V, 157; XII, 409; XV, 185), versul pe care-l comentăm oferă o mărturie interesantă a transformărilor petrecute în societatea descrisă de Homer, caracterizată prin dezvoltarea proprietăţii private şi destrămarea relaţiilor gentilice.

Căci m-au bătut nespus de multe valuri.
Curaj îmi dase Marte, iar Minerva
Războinicie. Cînd voinici de frunte
Eu mi-alegeam ca să mă pun la **pîndă** Şi
stăm să fac pîrjol în duşmănie, Nicicînd
nu-mi şovăia bărbata fire, Ci m-
aruncam naintea tuturora Şi doboram
cu arma pe oricare
Vrăjmaş pe care-l ajungeam din fugă.
Dar plugăritul şi gospodăria Ce
creşte vlaste mîndre nu-mi plăcură, Ci
totdeauna mie dragi îmi fură Vîslitele
corăbii, bătălia,
Săgeţile şi suliţele lucii,
Păcate ce cutremură pe alţii, Dar eu
le-am îndrăgit fiindu-mi date De cei-
de-sus, căci oamenii au daruri Şi
gusturi osebite. Chiar nainte
Să plece-aheii la război cu Troia,
De nouă ori m-am pus în fruntea oastei Şi-
a vaselor în luptă cu duşmanii. Şi-aveam
noroc din plin să-mi curgă **toate*** Luam din
pradă ce pofteam pe-alese
Şi multe-mi mai picau la sorţi în urmă.
Şi casa mea curînd se-mbogăţise, De
fui puternic şi mărit în Creta.
Dar cînd la urmă Joe tunătorul
Ne îndreptă pe calea urgisită,
Pe care se topi atîta lume,
Cretanii m-au silit cu preavestitul
Idomeneu să duc la Troia flota Şi
n-aveam încotro, aşa de tare Fu
glasul obştii. Nouă ani pe-acolo
Luptarăm noi, aheii, iar în anul Al
zecelea noi, cucerind oraşul,
Plecarăm cu corăbiile-n ţară,

*-[312] Pasajul e din cele ce oglindesc mai bine atitudinea «fD-cilor din epoca arhaică faţă de piraterie, socotită ca o îndeletnicire permisă, dacă nu de-a dreptul lăudabilă. Cf. **mai** înainte nota la III, 93.

Un zeu însă ne-mprăştie pe mare, Iar mie,
bietul, gînd hain îmi puse Mintosul
Joe. Am rămas acasă 0 lună numai,
vesel că-mi văd fiii, Nevastă-mea şi
bunurile mele. Pe urmă mi-a venit să plec
pe mare Departe spre Egipet, pregătindu-
mi Corăbii cu neîntrecuţi tovarăşi.
Vreo nouă vase-am pregătit şi-ndată
Gorăbieri strînsei pe lîngă mine.
Vreo şapte zile chefuiră soţii
Iubiţi ai mei. Eu jerfe o'mulţime
Le împărţii, ca zeilor să-nchine
Şi-ospăţ să-ntindă ei şi pentru sine.
A şaptea zi plecam din Creta largă
Pe vînt frumos şi bun de miazănoapte.
Călătorim ca pe un curs de apă
Şi nici o navă nu-mi păţi nimica,
Ci toţi stăturăm sănătoşi şi teferi
Şi ne minară vîntul şi cîrmacii.
In zile cinci sosirăm noi la rîul,
Strălucitor Egipetul, şi-acolo
Oprii încovoiatele corăbii.
Eu soţilor atunci dădui poruncă
Pe lîngă nâvi cu arme să s-aţie
Spre paza lor şi repezii iscoade
Să meargă la vedeli şi să vegheze;
Dar dînşii ascultară de trufia
Şi de pornirea lor şi s-apucară
Deodată să despoaie frumuseţea
De ţar-a egiptenilor, să care
Femei şi prunci şi pe bărbaţi s-omoare,
Şi larm-ajunse repede-n cetate.
Cum auziră zarva, egiptenii
Din zori de zi veniră şi tot şesul
Fu plin de călăreţi şi de pedeştri
Şi arme lucii. Joe tunătorul

[su] In toxtele greceşti *Aigyptos* e deopotrivă numele **Egiptului** *n* Nilului, pe care, în cîntul IV, 733, poetul îl socoate **„rîu** purces din slavă".

Sili atunci la fugă ruşinoasă
Pe soţii mei, de nu-ndrăzni nici unul
Să ţie piept, aşa-i împresurase
De pretutindeni răul. O mulţime
De-ai noştri-au fost ucişi cu lănci de-aramă,
Iar alţii fură duşi de vii la munca
Cea silnică. Dar mie-mi dete Joe
Un gînd — muream mai bine-acolo
Şi mă găsea veleatul în Egipet,
Căci tot nu mă scuti nenorocirea —
Din cap scosei îndată coiful mîndru,
Şi scutul de pe umere şi lancea
Din mînă lepădai, mersei în faţa
Telegii împăratului, genunchii-i
Prinsei şi-i sărutai, iar el de mine
Se îndură şi mă feri de moarte
Şi mă pofti să şed în car şi-acasă
Mă duse pe cînd eu plîngeam cu lacrimi,
Dar mulţi de-ai lui năval-au dat la mine
Cu lăncile şi-au vrut să mă omoare,
Nebuni de ciudă, însă împăratul
I-a-ndepărtat, căci se temea de Joe
Ocrotitor de oaspeţi, care vajnic
Se mînie cînd vede răutatea.
Eu şapte ani atunci statui acolo
Şi printre egipteni avere mare
Mi-agonisii, căci toţi îmi dau de toate.
Dar cînd sosi şi m-apucă şi anul Al
optulea, atunci veni la mine Un
mincinos fenician, un şoltic Ce multe
rele mai făcu la oameni. Şi el,
mehenghi amăgitor mă duse Cu dînsul
în Fenicia, pe unde Şî-avea el casa şi-
ale lui. Acolo Mai petrecui un an
întreg la dînsul.

[373] Ca regii hittiţi, ca şefii troieni şi anei în faţa Troiei, faraonii egipteni foloseau care de luptă, deseori înfăţişate pe monu mentele Văii Nilului. Cf. mai înainte nota la III, 24.

[389] în *Odiseea* reputaţia fenicienilor e detestabilă; lucru explicabil, ţinînd seamă de metodele lor „comerciale", anevoie de deosebit de piraterie. Gf. mai departe versurile 533—639.

Gînd zilele şi lunile trecură
Şi vremile se perindară-n cursul
Acelui an, el ticlui minciună
Şi mă sui-n corabie pe mare
Spre Libia, ca eu o-ncărcătură
Să duc cu el, ci doar ca să mă vîndă
Pe preţ mai bun pe mine. De nevoie
Mersei cu el pe vas, cu tot prepusul,
Iar vasul pe vînt bun de miazănoapte
Plutea frumos în larg deasupra Cretei,
Dar Cel-de-sus îi soroci pieirea.
Deci cum în urmă noi lăsarăm Creta
Şi nu se mai zărea vro altă ţară,
Ci numai cer şi mare, iată Joe
Un nor întunecos atunci trimise
Deasupra năvii noastre şi noianul
Se înnegri sub el. Deodată Joe
Tunînd trăsni corabia ce-ntreagă
Se zgudui lovită de-a! lui trăsnet
Şi-o răzbătu duhoare de pucioasă.
Toţi oamenii se răsturnară-n apă
Şi-n jurul năvii duşi erau prin valuri
Ca nişte ciori. Aşa făcut-a zeul
Nentoarsă calea lor. Dar mie Joe,
Cu toat-a mea durere-mi puse-n mînă
Catargul cel nescufundat al năvii
Ca iar să scap de cumpănă; -ncleştîndu-1
Cu braţele, purtat eram de vîntul
Îngrozitor. Şi astfel nouă zile
Fui dus, iar într-a zecea noapte neagră,
Mereu rostogolindu-mă, talazul
Cotropitor m-apropie de ţara
Tesproţilor, al căror crai, bărbatul
Fidon, avu de mine grijă fără plată,
Căci fiul său nainte mă-ntîlnise
Gînd eu eram sfîrşit de frig şi trudă.
El mă luă de mînă şi m-aduse
La curtea lui, la tatăl său acasă,

[4X1] In părţile Epirului de astăzi. Tesprotii treceau drept prieteni ai celor din Itaca. Gf. XVI, 530.

Şi-mi dete de-nvăscut îmbrăcăminte,
Manta şi haină dedesubt. Acolo
4:35 Am auzit ceva despre Ulise.
Spunea doar craiul că-1 avuse-n gazdă Şi-1
ospătase, cînd venea în ţară. El mi-arătă
averea ce Ulise Pe-atunci agonisise,
aramă şi-aur
Şi fier din greu lucrat, vistierie Cu care
cineva pînă la neamul Al zecelea-ar
putea hrini o casă, Aşa erau odoarele-i
de multe La curtea lui. Şi mai spunea el
craiul
C-ar fi umblat Ulise la Dodora Să
cerceteze oracolul lui Joe De la stejarul
cel cu plete nalte, De felul cum în ţara-i
roditoare Sosi-va el, de mult plecatul,
oare
Pe faţă sau pe-ascuns? Cu închinare La zei
în casă-i se jura el mie Că vasul fuse
tras atunci pe mare Şi oamenii stau gata
să-1 petreacă în ţara lui, dar m-a trimis
pe mine
Nainte, că s-a nimerit să plece
Un vas tesprotian înspre Dulichiu,
Mănosu-n grîu. El porunci la oameni De
mine s-aibă grijă, să mă poarte La craiul
lor Acast. Ei se-nvoiră
Să-mi facă rău, să mă cufunde-n valul
Urgiei şi mai mult. Şi cum pe mare De-
ajuns de mal se-ndepărtase vasul, Ei au şi
pus la cale-a mea robire, M-au
dezbrăcat de mantie şi haină

[440] Deşi, cum s-a relevat în nota la I, 258, menţiunile fierului şi ale uneltelor de fier sînt mai frecvente în *Odiseea* decît în *Iliada,* prelucrarea acestui metal era încă rudimentară. Aşa se explică folosirea unui epitet care înseamnă „prelucrat anevoie" şi care se întîlneşte şi în *Iliada* VI, 48. [445] Localitate în Epir, faimoasa pentru străvechiul sanctuar al lui Zeus, în preajma unui stejar oracular. Oracolul e pomenit şi în *Iliada,* XVI, 228; legenda întemeierii lui se citeşte în Herodot, II, 52-57.

Şi altele mi-au pus, nişte bulendre,
Rupturile ce tu le vezi cu ochii. Iar
oînd spre seară-au fost aici pe cîmpul
Ostrovului cel limpede Itaca, Ei cobză
m-au legat c-o răsucită
Frînghie pe corabie şi-n grabă
Ieşind la țărm s-au aşezat la cină. Pe
mine-apoi m-au dezlegat chiar zeii Uşor
de tot. Şi după ce cu zdreanță Mi-acopăr
capul şi de-a lungul cîrmei
Frumos cioplite mă cobor, mi-apropii De
mare pieptul şi-o apuc de-a-notul Şi
lopățesc cu brațele-amîndouă Şi repede
mă depărtez de dînşii Şi ies pe mal. O
iau la deal, pe unde
Era desişu-unei păduri frunzoase
Şi-aci mă tupil şi mă culc. Cu grele
Suspine ei umblară după mine. Dar
cînd văzură bine că-i zadarnic De-
a mai căta, la vas se-napoiară.
Uşor m-adăpostiră înşişi zeii
Şi mă luară apoi şi mă-ndreptară Pe-aici
la casa unui om cuminte, Că-mi fuse dat
să mai trăiesc pe lume." Eumeu îi zise:
„Hei sărac de tine!
Că tare m-ai înduioşat, străine,
Gu de-amănuntul povestindu-mi mie Cît
ai răbdat şi pribegit. Dar vorba Ge-mi
spui despre Ulise-mi pare goală Şi nu te
cred. De ce să minți degeaba,
Tu om bătrîn? Ştiu bine eu că zeii
Nu suferă cu nici un chip să vie
Stăpînul meu; că-n luptă cu troienii
El n-a căzut sau n-a murit la sînul
Prietenilor lui după-ncetarea
Războiului. Măcar atunci aheii
I-ar fi făcut mormînt, şi slavă mare
Putea să lase el ca moştenire La
fiul său. Dar azi fără mărire
Vîntoasele-1 răpiră. Eu deoparte
La turme stau şi nu merg în cetate,
De nu cumva mă cheamă Penelopa,
Stăpîna mea-nțeleaptă, dacă-i vine De
undeva vreo ştire. Toți în casă Se pun
atunci şi-ntreabă despre toate,
Şi cei mîhniți de lipsa-ndelungată A
craiului, şi cei voioşi c-au parte
Nepedepsiți de-avere. Insă mie Nu-mi
place să descos, să-ntreb pe nimeni De
cînd m-a păcălit cu povestirea-i
Un om etolian care-omorîse
Pe un bărbat şi după ce pe lume
Nemernicise mult, veni la mine. Eu îl
primii cu drag. Dar el îmi spuse Gă-n
Creta 1-a văzut pe crai, pe lîngă
Idomeneu, unde dregea corăbii
Stricate de furtuni. Zicea că vine La
vară sau la toamnă împreună Cu
oastea lui şi-aduce-avere multă. Şi
tu, jălos moşneag, dacă te-aduse
La mine soarta, nu căta pe voie
Să-mi faci mințind şi amăgind, că doară
Nu pentru asta țe-oi cinsti şi-n gazdă Te
voi ținea, ci pentru că mi-e mie De Cel-de-
sus care-ocroteşte oaspeți
Şi pentru că de tine mi-este milă."
Ulise i-a răspuns: „De bună seamă
Eşti prea necrezător, dacă pe tine Nu-i
chip să te cîştig şi să te-nduplec, Măcar că
m-am jurat. Dar hai să facem
Prinsoare-acum, şi să ne fie martori
Amîndurora cei din slavă, zeii
Olimpieni, că dacă se va-ntoarce
Stăpînul tău pe-aici, în casa asta, Tu
mă îmbraci ou o manta şi-o haină
Şi mă trimiți pe urmă la Dulichiu,
Pe unde vreau să fiu. Dacă nu vine
Stăpînul tău aşa cum spun, tu pune
Păstorii tăi atunci să mă răpeadă La
vale de pe stînca asta mare,
Ca nici un om calic să nu cuteze
Să umble cu minciuni." Eumeu îi zise:

„Ce nume bun de om cinstit şi vrednic Mi-aş căpăta, străine, printre oameni, Şi-acuma cît viez şi dup-aceea,
De-ar fi ca asta să fac eu şi viaţa
Să-ţi curm aşa, cînd te-am adus în casă Şi mi te-am ospătat? Cu bună voie Mai pot apoi să mă închin lui Joe? Dar iată-i vremea cinei. Numai soţii
Să vie-acasă mai curînd, să facem Plăcută cină în coliba asta."
Aşa vorbiră între ei, şi-ndată Se-ntoarseră cu turmele păstorii, Şi porcii şi-i închiseră în cocini
Pe la culcuşul lor şi vuiet mare Stîrni sălăşuirea lor în staul. Strigă atunci porcarul la tovarăşi:
„Alegeţi vierul cel mai gras din turmă Şi-aduceţi-1 ca să-1 înjunghi în cinstea
Străinului din ţară depărtată,
Să-1 mai gustăm şi noi care de dragul Acestor porci cu colţii albi ne zbatem Mereu şi ne-amărîm de mult, dar alţii Se bucură nepedepsiţi de rodul
Trudirii noastre". Aşa grăi la oameni Şi despică el lemne cu toporul Tăios de-aramă. Aduseră ei porcul Cel îngrăşat, un mascur de cinci vremurî, Şi-1 aşezară jos pe lingă vatră.
Ca om cuminte nu uită porcarul
De cei-de-sus. Tăie un smoc din capul
Rîtanului şi ca începătură
în foc îl azvîrli; ură pe urmă
La zei pentru întorsul lui Ulise
Cel înţelept şi c-o despicătură Luată de pe jos unde-o lăsase Cînd lemnele-a tăiat, izbi în mascur Şi el rămase mort. li înjunghiară Păstorii şi-1 pîrliră, apoi îndată
îl ciopîrţiră. Şi luînd porcarul
Bucăţi de pretutindeni, carne crudă, Le înveli în prapuri şi făină

Le presură şi le-azvîrli în flăcări, înfeliară tot ce mai rămase,
Şi după ce-n frigare le-nţepară, Le rumeniră-apoi cu toată grija. Le scoaseră felii-felii şi-n străchini Ei puseră grămadă carnea
toată. Porcaru-n urmă se sculă s-o-mpartă,
Fiind un om cu totul drept. Friptura în şapte o-mpărţi pe rînd. O parte O prinosi la nimfe şi lui Hermes, Al Maiei fiu, urînd, iar
celelalte Le dete fiecărui dintre dînşii.
Pe musafir cinsti cu lungul spate Al porcului. Se-nvoioşă Ulise Şi zise-aşa: „Eumeu, urez eu ţie Să fii mereu aşa de drag lui Jce
Precum îmi eşti tu mie, că-mi faci parte
De bunătăţi, măcar că sînt în starea în care sînt". Porcarul îi răspunse:
..Biet oaspe-al meu, mărimea şi petrece Cu tot ce-ţi stă în faţă la-ndemînă, Căci Dumnezeu ne dă, ori nu, de-a pururi
Aşa cum vrea, fiind atotputernic".
Grăi el astfel şi-nchină-nceputuri De jerfe la nemuritori. Vin negru Stropi pe jos şi-ntinse lui Ulise Potirul plin, iar el şezu
aproape
De-al lui mertic. Le împărţi din pine Mesaulios, pe care-1 dobîndise Porcarul singur după ce plecase Stăpînul său şi fără de-ajutorul
Lui moş Laerte şi-al stăpînei sale;
îl cumpără cu banii lui din Tafos. Cu mînile-ncepură apoi cu toţii Să umble la gătitele bucate, Şi când de-ajuns mîncară şi băură,
Mesaulios luă rămăşiţa pînii,
Iar ei, sătui de pită şi friptură, Cu toţii se grăbiră să se culce.
Veni o noapte aspră-ntunecoasă Şi cerul tot ploua fără-ncetare

Şi vîjîia Munteanul, vînt puternic
Şi-n veci ploios. Ulise-ncepe vorba Voios să-ncerce pe porcar, să vadă De scoate el cumva şi-i dă sumanul Ori va sili pe altul să i-1 deie,
C-aşa de mult se îngrijea de dînsul:
„Ascult-acum, Eumee, şi cu toţii Tovarăşi voi ceilalţi. Am să mă laud Cu ce-am să spun, că mă stîrneşte vinul Zălud care şi pe-
nţelept îl face " Să cînte fără cumpăt şi să rîdă
Copilăros, să joace şi să-ndruge Cuvinte ce mai bine-ar fi tăcute. Odată însă ce-am deschis eu gura, Nu pot s-ascund. Ah, cum nu-s încă
tînăr Şi plin de vlagă cum am fost odată,
Cînd cetele minarăm noi sub Troia Şi le-ntocmirăm ca să stea la pîndă! în frunte-a fost Ulise. Menelâos Şi eu al treilea. Ei aveau
porunca. Dar cînd sosirăm noi pe la cetate,
Sub zidu-nalt, ne tupilăm sub arme Şi ne culcăm acolo, pe-mprejurul Oraşului între hăţişuri dese, Prin stuhuri şi prin locuri
mocirloase. Bătu un crivăţ şi veni o noapte
De pomină, un ger; zăpadă rece De sus ca bruma se lăsa de deasă Şi ţurţurii sporeau de peste scuturi. Dar toţi ceilalţi aveau suman şi
haină Şi liniştiţi dormeau cu spete-ascunse
Sub pavăză. Eu singur la plecare
Lăsai la soţi sumanul meu ca prostul, Căci nu gîndeam de loc să-mi fie rece Şi-naintai aşa numai cu scutul Şi-ncins cu-a lui curea
scînteietoare.
Dar cînd fu straj-a treia peste noapte Şi stelele-asfinţiră, eu cu cotul Trezind de lîngă mine pe Ulise, Aşa-i zisei, el m-auzi deodată:

«Tu, fiu de viţă naltă al lui Laerte,
Preaiscusite, meştere Ulise,
M-am dus pe copcă, frigul mă omoară Căci n-am sumanul; mă împinse naiba Să viu aşa-mbrăcat numai c-o haină, Nu-i chip de-acuma să
mai scap cu zile».
Aşa-i zisei, iar el, ca om destoinic La sfat şi-n luptă, iscodi un mijloc Pe loc şi-ncet îmi zise: «Taci acuma, Să nu te-audă careva de-
ai noştri». Apoi grăi, în cot proptmdu-şi capul:
«Prieteni, ascultaţi. Veni la mine,
Pe cînd dormeam, un vis de sus. Căci tare De tabără ne-am depărtat. Deci meargă Să spuie cineva lui Agamemnon, Păstorul oastei, să
trimită oameni
Mai mulţi.» Cum zise el, şi sare Toas, Al lui Andremon fiu, grăbit şi scoate Sumanul porfiriu şi dă o fugă Spre tabără. Eu bucuros iau
straiul Lui Toas şi mă culc şi-adorm sub dînsul
în tihnă pînă-n ziuă. Cum nu-s tînăr
Şi zdravăn ca atunci! Mi-ar da, vezi bine, Un ţol vreun porcar din cei din staul Din dragoste şi cinste pentr-un astfel De om voinic.
Acum însă cu toţii
Mă aesocot, căci port rupturi pe mine."
Eumeu îi zise: ..Moşule, vorbit-ai Frumos de tot; nimica fără cale Şi de prisos n-ai spus. Avea-vei dară Şi haine ce pofteşti şi toate
cele
Ce se cuvin unui sărman ce vin,e Jăluitor. Dar mîne dimineaţa Din nou rămîi cu zdrenţele pe tine. Căci n-avem multe haine-aici şi
sarici De primenit; tot insul are una.
Dar las' că vine fiul lui Ulise Şi el îţi dă şi sarică şi haină Şi are să te-ndrepte unde-ţi place."
Şi după ce vorbi aşa, se scoală Şi pe la vatră aşaza pat şi-aşterne

Deasupra-i blăni de capră şi de oaie, Şi-
Ulise-n pat se culcă; peste dînsul
Porcarul zvîrle-un ţol mai gros şi mare
Ce el 1-avea de schimb pe vreme aspră.
Aşa dormi Ulise şi pe-aproape
Dormiră şi ceilalţi păstori mai tineri.
Porcarul însă nu vru să se culce Pe
stratul lui, departe de-a lui turmă, Ci
merse-afară înarmat să doarmă. Se-
nveseli Ulise, că de-avutu-i
Gata porcaru-n lipsa lui de-acasă. întîi îşi'
prinse sabia-ascuţită Pe umerii vînjoşi,
apoi îşi puse Sumanul gros şi bun la vînt,
şi-asupra-i Cojoc de capră mare şi-
ncălată,
Apoi luînd o lance ţuguiată,
Cu care s-apăra de cîni şi oameni, El merse
să se culce unde porcii Dormeau sub stînci,
la loc ferit de Crivăţ.

CÎNTUL XV

Minerv-atunci se coborî în largul
Lacedemon la fiul lui Ulise Ca să-i aduc-
aminte, să-1 îndemne Napoi să plece-acasă.
Şi zeiţa 5 Găsi pe Telemah şi pe-al lui
Nestor Fecior dormind într-un pridvor la
curtea Lui Menelau slăvitul. Numai fiul
Lui Nestor moleşit doimea în tihnă; Pe
Telemah somn dulce nu-1 mai prinse,
Trezit fiind în umbra nopţii nalte De-a
tatălui său grijă. Stînd aproape, Minerva
cea cu ochi albaştri-i zise:
„Nu-i bine-acum, o? Telemah, departe
De casă să te porţi, să laşi pe-acolo
Şi averea-ţi şi bărbaţi fără ruşine. Mă
tem că ţi-or mînca averea toată Şi-or
împărţi-o între ei, şi drumul Ţi-ar fi-n
zadar. Deci hai mai iute cere Lui
Menelau viteazul să te lase
Să pleci, ca tot să mai găseşti acasă
Pe maica-ţi neasemuită. Află Că o
silesc şi tatăl său şi fraţii Să ia de

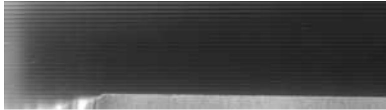
soț
pe

Evrimahos, fiindcă E cel mai darnic
pețitor și-ntrece

Pe toți cu zestrea-i dată. Mi-e ca dînsa Să
nu-ți ia peste voia ta de-acasă

Ceva din bunuri. Ştii cum e femeia,
Ea caută mai de folos să fie La casa
celui care-o ia pe dînsa
Şi nici nu vrea să ştie, nici îi pasă
De răposatu-i soţ şi de copiii Născuţi
nainte. Du-te dar şi-ncrede Averea ta
femeii care-ţi pare Gă-i cea mai cu
credinţă, pîn'ce zeii
Ţi-or seoate-n cale vrednica soţie.
Mai am încă un sfat să-ţi dau, ia seama. Pe
la strîmtoarea cea dintre Itaca Şi stîncile
din Samos stau la pîndă Fruntaşii peţitori
ca să te-omoare
Nainte de sosirea ta în ţară.
Dar nu cred c-au să poată, ba pămîntul Ii
va-nghiţi pe ei, pe ticăloşii Ce-ţi toacă
moştenirea. Deci abate-ţi Corabia cea
bună de la malul
Ostroavelor, călătoreşte noaptea,.
Prielnic vînt îţi va-sufla .din urmă
Un zeu care veghează şi te-ajută. Gînd
vei sosi la malul ţării tale, Corabia şi
oamenii sloboade-i
Să meargă spre cetate, tu ia drumul Şi
du-te mai întîi pe la păstorul Care-ţi
păzeşte porcii şi ţi-e omul Mai
credincios. Petrece-acolo noaptea Şi
mînă-1 la oraş să înştiinţeze
Pe buna Penelopa ca să ştie
Că tu venit-ai sănătos din Pilos".
Aşa vorbind, ea în Olimp se-ntoarse.
Iar Telemah trezi atunci pe fiul Lui
Nestor c-o bleandă din picior şi-i zise:
„Scoal', Pisistrat, şi-nhamă telegarii
La, carul lor, să ne vedem de cale".
Răspunse Pisistrat Nestorianul:
„Oricît, o, Telemah, grăbit ni-i drumul,
Nu-i chip să mergem noaptea pe-ntuneric.
Curînd miji-vor zori. Aşteaptă dară Întîi
s-aducă-Atrid şi-n car să-ţi puie Din
parte-i daruri scumpe şi cu vorbe

Prieteneşti să te petreacă dînsul,
Căci oaspele mereu şi-aduce-aminte
De gazda care dragoste i-arată."
Abia grăi şi zorii se iviră. S-
apropie de dînşii Menelaos. Sculîndu-
se din pat, de la nevasta-i Elena cea
cu păr de aur. Grabnic,
Cum îl simţi, feciorul lui Ulise Pe el
îşi puse-o haină sclipitoare Şi-şi
aruncă pe umerii cei zdraveni Un'lung
veşmînt; ieşi de-acolo, merse Spre
domnitor şi-i zise-aşa flăcăul:
„Mărite-Atride Menelaos doamne,
Dă-mi voie ca să piec de-acum în ţară,
Mi-e tare dor să mă întorn acasă".
Iar el răspunse: „Telemah, din parte-mi
Eu nu te mai opresc aci pe tine,
De vrei să pleci. Ba chiar m-ar prinde ciuda
Pe ga2;da care-n dragoste şi-n ură E prea
pornit şi ri-are vro măsură: Mai bine-i
cînd e cumpănă la toate. E deopotrivă rău
să-ndemni pe-un oaspe
Să plece peste voie sau să-mpiedici Pe
cel grăbit cît stă la tine. Cată Să ţii la
oaspe şi să-1 laşi să plece Cînd ar
pofti. Ci stai pîn-oi aduce Şi-n carul
tău voi pune scumpe daruri
Ca să le vezi cu ochii, pîn-oi spune
Femeilor s-aşeze ospăţu-n sală Din ce avem
de-ajuns păstrate-n casă. Dar e frumos,
cinstit şi-ţi prinde bine Să stai întîi la
masă, şi pe urmă Să-ncepi călătoria
pe pămîntul
Nemăsurat de-ntins. Iar dacă-ţi place Prin
Argos s-o apuci şi prin Helada, Pun ham la
cai şi însumi vin cu tine; Te duc în lume
prin oraşe. Nimeni Pe noi n-o să ne
lase la plecare Nedăruiţi. O să ne dea s-
aducem Măcar un dar, vrun triped de aramă
Vrun vas, doi telegari, vrun tas de aur."

Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„Mărite doamne-Atride Menelaos, Voi să mă-ntorn acum la mine-acasă, Căci la plecare nu lăsai pe nimeni De pază pentru bunurile mele. Mă tem că tot umblînd să-mi cat pe tata, Să nu pier însumi eu, sau de la mine Din casa mea tot rostul să nu-mi piară."

Cum auzi acestea, Menelaos Nevestei şi femeilor deodată Orîndui s-aşeze-ospăţ în sală Din ce aveau de-ajuns păstrate-n casă. Sculat din pat, veni atunci la dînsul Eteoneu, feciorul lui Boetos, Căci el şi-avea şederea mai aproape. Pe dînsul îl grăbi s-aprindă focul, Să frigă carnea; sluga se supuse. Şi el se pogorî într-o cămară Cu bun miros, nu singur, ci-mpreună Cu fiul Megapent şi cu Elena.

Sosind pe unde-avea el lucruri scumpe, Atrid luă dintre odoare-o cupă Gu două toarte; fiului său spuse Să ia un vas de-argint. Elena stete Pe lîngă lăzi, pe unde-au fost tot felul De ţesături, cu mîna ei lucrate. Dintr-însele luă atunci ea, zîna Intre femei, o pînză, cea mai mare Şi mai frumoasă în alesătură, Şi care strălucea ca un luceafăr Şi se afla sub clit în fundul lăzii. Ei merseră prin casă dup-aceea La Telemah, şi-i zise Menelaos:

„Dea Dumnezeu, o, Telemah, să-ţi fie Întoarcerea cum o doreşti din suflet! Din cîte-odoare am la mine-n casă Ţi-6i face darul cel mai scump şi mîndru: Acest ulcior lucrat cu măiestrie, întreg de-argint cu buzele-aurite, Lucrarea lui Vulcan. Mi-1 dete mie Fedim războinicul vestit şi craiul

Sidonului, cînd eu trecui pe-acolo
La-ntorsul meu. Cu drag ți-1 dărui ție."
Zicînd așa el îi direse cupa Cu două torți; voinicul Megapentes li puse-n față'-i aducînd luciosul
Ulcior de-argint. Elena-mbujorata S-apropie de el cu țesătura, Și-1 agrăi: „Și eu ți-oi face darul Acesta, fătul meu, spre amintire Din lucrurile mele, ca din parte-ți
Să-1 dai de ziua nunții mult-dorite Miresei tale. Pîn-atunci să steie Păstrat la maica-ți dulce-n vistierie. Urez ca tu s-ajungi cu bucurie La casa ta și-n țara ta iubită."
Așa grăind, îi puse daru-n mînă El vesel îl primi. Luă feciorul Lui Nestor aste bunuri și le strînse In coșul de la car privind la toate Inminunat. Bălanul Menelaos
Pe amîndoi feciorii-i duse-n sală, Șezură-acolo-n scaune și-n jețuri. Aduse apă de spălat pe mînă O fată, în frumos ibric de am*, Pe un lighean de-argint, ca să se spele
Și le întinse o masă lustruită. Apoi cinstita chelăriță-aduse Și dete pîne și bucate multe, Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate. Tăie friptură fiul lui Boetos
Și le-mpărți cîte-o bucată; fiul
Lui Menelau turnă în cupe vinul.
Iar cînd de-ajuns mîncară și băură, Legară caii Telemah și fătul Lui. Nestor, carul zugrăvit suiră,
Trecură-ndată poarta cu pridvorul Răsunător. A mers cu ei și-Atride, In dreapta lui ținînd o cupă de-aur Cu vin desfătător, ca la plecare Să-nchine paos ei. Și stînd naintea
[redacted]

„Noroc, băieți, și-nchinăciune spuneți Lui Nestor, care bun ca un părinte Mi-a fost întotdeauna cîtă vreme Ne-am războit la Troia noi aheii!"
Iar cumpănitul Telemah răspunse:
„I-om spune-așa cum zici tu, preamărite, Cînd vom sosi la el. S-ajute zeii S-ajung în țară și să pot spune-acasă, Găsind pe tatăl meu, că de la tine
Mă-ntorc și-avut-am parte de tot felul De semne de iubire și-o grămadă De prețuite-odoare." Asta zise, Și de la dreapta lui zbură un vultur Ținînd în gheare-un alb gîscan nămornic
Și blînd, răpit de undeva din curte. Bărbați, femei îl urmăreau pe vultur Cu țipete, dar el în zbor din dreapta S-apropie de gloată, dete fuga Naintea telegarilor. Voinicii
Se-nveseliră, cum văzură asta, Și prinseră curaj. Luă cuvîntul Și întrebă întîi Nestorianul:
„O, doamne Menelaos, oare nouă Ni-i semnul arătat de sus, ori ție?"
Stătu puțin pe gînduri domnitorul Ca el, luînd aminte, să răspundă Mai nimerit. Dar i-apucă nainte* Elena cea cu straiul lung și zise: „Luați aminte; voi ghici cum zeii
Mă-nvață și cum cred c-are să fie. Cum vulturul ce vine de pe plaiuri Pe unde e născut și-și are puii, Răpi gîscanul cel crescut în curte, Așa Ulise, după multe patimi
Și' pribegii, acasă se va-ntoarce Și crunt plăti-va. Oare și acuma E poate-n casa lui și-urzește moarte La pețitorii toți."
Grăi la asta Cumintele fecior al lui Ulise:
„Așa să dea Olimpianul, soțul Junonii, care bubuie-n văzduhuri!

Eu ţie-atunci m-oi închina acasă Ca la un Dumnezeu." La vorba asta El dete bici la cai, şi ei de-acolo Spre cîmp luară fuga prin cetate,

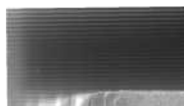
De rîvn-aprinşi. Şi cît e ziua hamul Şi-1 clătinară-n trapul lor nainte.

Iar cînd apuse soarele şi-amurgul Umbrise toate căile, sosiră In Fera-acasă la Diocle, fiul Lui Orsiloh, născutul din Alfeos. Acolo înnoptaseră şi gazda Le dete daruri scumpe de-ospeţie. A doua zi cînd zorile-nzoriră Trandafirii, ei înhămară caii Şi carul împestriţat apoi suiră, Trecură-ndată poarta cu pridvorul Răsunător şi caii şfichiuiră, Iar ei zburară plini de voie bună. Curînd sosiră la cetatea naltă, In Pilos. Zise-atunci aşa la fiul Lui Nestor, Telemah: „Nestoriene, Tu vrei să-mi juri c-ai să-mi faci pe voie? Ne lăudăm că sîntem buni prieteni De la părinţi şi-n vîrstă deopotrivă, Iar calea ce-o făcurăm împreună Ne va-mprieteni mai mult. Opreşte Pe-aici şi nu mă duce mai departe De vasul meu, ca nu cumva bătrânul Acasă peste voie-mi să mă ţie Poîtindu-ma să stau la el ca oaspe. Eu trebuie curind s-ajung în ţară."

Grăi. Şi Pisistrat gîndi în sine Ce fel să-1 poată mulţumi mai bine. Şi-n mintea lui găsi el mai cu cale Spre malul mării să-şi abată caii Pe unde-i fu corabia şi-ntr-însa El puse-n partea cîrmei frumuseţe De daruri, de veşminte şi de aur

---

140 Vezi mai înainte nota la III, 663.

Ce-i dase Menelaos, şi cu vorba Aşa-1 iuţi: „Te suie-n vas acuma Nezăbovind,   zoreşte pe tovarăşi Să pleci pînă ce n-ajung
eu acasă Ga să vestesc pe tata. Doar ştiu bine
Că inima şi mintea zice-n mine: Poruncitor şi aprig cum e dînsul, Aici veni-va singur să te cheme Şi nu te lasă. Cred că
fără tine Nu pleacă el şi-a ta împotrivire
Prea mult l-ar supăra." Zicîndu-i astay Asmute caii cei cu dalbe coame Spre Pilos înapoi şi-ajunge-acasă Numaidecît. Iar
Telemah, silindu-şi Tovarăşii, aşa le dă poruncă:
„Tovarăşi, pregătiţi cu tot dichisul Corabia, să ne suim într-însa Şi s-o întindem iute". Aşa le zise; .   Voios îl auziră ei şi-
ndată
Se înluntrară şi pe bănci şezură.
Aşa el se trudea. Şi-n dosul năvii Jerfea de drum şi se-nchina MinerveL Dar iat-atunci s-apropie de dînsul Un om fugar din
Argos, de departe^ Un ghicitor, care-omorîse-acolo
Pe un bărbat. El se trăgea din casa Şi neamul lui Melampus care-odată Trăia în Pilos cel avut în turme Ca om cuprins într-o
măreaţă curte. Dar el apoi la alt popor se duse
Fugind de ţara lui şi de Neleus
Bărbatul, domn slăvit ca nimeni altul, Ge-avere multă pe un an i-oprise Gu sila; iar el, pus în bente grele, Stătu legat în casa
lui Filacos
Şi pătimea nespus pentru copila
Lui crai Neleu şi-n marea lui orbire "La care-1 împinsese-nfricoşata

Zeiț-a răzbunării. Dar el scapă De pacoste şi turma mugitoare
Spre Pilos o aduce din Filaca Şi astfel se răstoarce de ruşinea Făcută de Neleu şi însoţeşte Pe frate-său acasă c-o femeie; Iar dînsul pleacă-n altă ţară,-n Argos
Gel păşunat de cai. Acolo-i fuse Sortit să se aşeze, peste mulţii Argii să fie domn. Luînd femeie El şi-ntemeie casă naltă unde Se nasc doi fii puternici: Antifates
Şi Mantiu. Antifates a fost tatăl Lui Oicleu cel inimos, de unde Se trage Amfiaiâos, care bietul, Deşi iubit de Joe şi de-Apollon, Dar tot n-atinse pragul bătrîneţii,
Căci a pierit la Teba după darul Primit de-a lui nevastă. El avut-a Ga fii pe Amfilohos şi pe-Alcmeon. Iar Mantiu a născut pe Polifides, Apoi pe Cleitos, cel frumos, pe care,
De frumuseţe, a zorilor zeiţă Pe tron de aur îl răpi să-1 facă Nemuritor; viteazul Poliiides Proroc a fost orînduit de-Apollon, Neîntrecut de oameni cînd murise
Amfiarau. De ciudă pe-al său tată Fugi de-acasă la Hiperesia, De unde-apoi ghicea la lumea toată.
Feciorul lui numit Teoclimenos Veni acum la Telemah pe vremea
Cînd el pe lîngă vas cu închinare Şi cu urări de drum se pregătise, Şi-aşa-i grăi cuvinte zburătoare:
„Prietene, fiindcă te întîmpin Jertfind în acest loc, te rog pe **jertfe,**

[2]"**Cf. mai înainte XI, 389.**

32

0

M5-32. vezi mai înainte nota la XI, 439.
***** Oraş în Ahaia, pomenit şi în *Iliada,* II, 573.**

[21] ~

Pe zeul cărui te închini, pe tine
Pe oamenii din jurul tău, grăieşte-mi Adevărat şi nu-mi ascunde, cine Eşti tu? Din ce părinţi? Din care ţară?" Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„Ţi-oi spune drept aşa cum e, străine, Mi-e neamul din Itaca şi Ulise E tatăl meu, de-a fost cumva vreodată, Căci el acum muri de moarte tristă. De-aceea şi luînd un vas şi oameni
Venii să-ntreb de dusul tată." Zise Teoclimenos cel chiprfs ca zeii:
„Şi eu din ţară-mi fug şi vin la tine, Căci am răpus un om de-ai noştri, şi-are Şi fraţi şi neamuri multe el în Argos
Cel păşunat de cai, şi ei sînt foarte Puternici între-ahei. Şi fug de dînşii Ferindu-mă de-osîndă şi de moarte, Că mi-este scris să pribegesc în lume. Deci ia-mă-n vas, ca pe-un fugar ce-ţi cade
Milcuitor. Mă tem că m-or ucide,
Că-mi pare că sînt urmărit." Răspunse Chititul Telemah: „Ţi-oi face voia Şi de la vas eu nu te voi respinge. Urmează-mă, te-om ospăta pe-acolo
Cu ce avem." Aşa-i vorbi şi lancea Cu vîrf de-aramă i-o luă şi-o-ntinse Pe podul şovăielnicei corăbii. Pe urmă se sui şi el pe vasul Drumeţ pe mare. S-aşeză spre cîrmă
Feciorul lui Ulise şi pe-aproape Teoclimen. Vîslaşii dezlegară Otgoanele şi Telemah, zorindu-i Pe toţi, le porunci să puie nävii Dichisul tot. Ei^-au supus în pripă
Şi ridicînd cata|gu-l împlîntară Prin scobitura grinzii de la mijloc Şi-1 cetluiră cu frînghii, lăţiră Vintrele albe prinse de curele Vîrtos sucite. Zîna cu ochi lucii,
Minerva, vînt prielnic le trimise

ti*

Şi-1 repezi năvalnic ea din slavă, Ca vasul să alerge cît mai iute Să taie unda cea sărat-a mării. I Muţiră aşa de-a lungul pe la Crunos Si Halchis cea cu apele frumoase. Cînd soarele-asfinţi şi orice drumuri Se-ntunecară, vasu-mpins de vîntul Ajutător s-apropie de Fea Spre coastele Elidei, ţara sfîntă Unde domnesc epeii. Şi de-acolo Trecu pe la ostroave cît mai iute Feciorul lui Ulise dat pe gînduri, Că nu ştia de scapă el sau moare.

Cina pe-atunci Ulise cu porcarul în ţara lui şi-alăturea de dînşii Cinau ceilalţi păstori. Dar mai pe urmă, Cînd ei de-ajuns mîncară şi băură, Vorbind Ulise, şi-ncercînd să vadă De vrea porcarul să-î mai ţie-n gazdă Şi stăruie-n sălaş să mai r£mîie Sau are să-1 îndrume spre cetate, Le zise astfel: „Ascultaţi, Etunee Şi voi ceilalţi tovarăşi! Vreau ca mîne S-o iau la drum, să mînec spre cetate, Ca să cerşesc, să nu vă stau povară Pe capul tuturor. Dar dă-mi povaţă Şi călăuză bună-n drumeţie, Şi să mă car. Eu singur de nevoie Voi colinda cetatea să ved poate Mi-a-ntinde cineva vrun drcb de pîne Şi vrun pahar. Şi cum ajung la casa Măritului Ulise, sa duc veste Domniţei înţelepte şi să intiu In cercul peţitorilor cei mîndri. Mi-or da ei poate vro îmbucătură Din multele bucate ce-au la masă. Frumos şi harnic voi sluji la toată

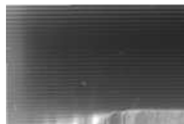
ut-sto Amîndouă aceste localităţi nu ne sînt cunoscute din alte texte. MI Port pe coasta Elidei. Cf. *Iliada,* VII, 135.

Porunca lor. Că eu ți-oi   spune una,
Ia seama tu şi-ascultă: cu-ajutorul
Lui Hermes, zeul sol care podoabă Şi
cinste pune-n tot ce face omul, Nu-i
nimeni să mă biruie de harnic Cînd
este vorba foc s-aprind şi lemne
Uscate să despic, să-mpart la masă
Şi carnea să o frig şi vin din cană Să
torn cum fac cei mici slujind în casă Pe cei
mai mari." Dar supărat Eumeos Aşa-i
grăi: „Vai, ce-ți veni, străine? Pesemne-
aeolo vrei să-ți laşi tu pielea
De umbli să te-amesteci în mulțimea
De pețitori, a căror semeție Şi
nenfrînare pîn'la cer ajunse. Nici
robii lor nu sînt aşa ca tine; Sînt
tineri şi-mbrăcați cu haine bune,
Au părul dres şi fața lor frumoasă Şi mesele
lor   lucii   împănate De pîne şi de carne şi de
vinuri. Rămîi dar. Nu se supără nici unul Pe-
aici de stai; nici eu, nici alt tovarăş.
Iar cînd veni-va fiul lui Ulise,
Te va-mbrăca în haină şi-n cămaşă Şi te
va duce-oriunde ți-ar fi voia." Ulise
mult-pățitul îi răspunse:
„Fii drag Ceîui-de-sus cum mi-eşti tu mie
De drag, Eumeos! Doar tu-mi puseşi capăt
Nemernicirii şi răstriştii grele. Nimic mai
rău decît să fii un lainic Şi fără căpătîi.
Afurisitul De pîntec e de vină că necazuri
îndură bietul om ce-ajunge-n lume Hoinar,
lovit de soartă şi durere. Dar dacă mă
opreşti pe-aici şi stărui S-aştept pe
domnişorul meu, vorbeşte-mi De mama şi de
tata lui Ulise,

[417] **In original:** *sidereon ouranon* („pînă la cerul de fier"). **In privința** acestei curioase concepții, vezi mai înainte **nota la III, 2.**

Pe care la plecare-1 părăsise
Pe pragul bătrîneții. Spune-mi dacă
Trăiesc şi văd lumina cea de soare,
Ori au murit şi sînt pe ceea lume."
Mai-marele peste porcari îi zise:
„Ți-oi spune drept, aşa cum e, străine.
Mai viețuie Laert şi se tot roagă De Cel-
de-sus să-i ia din trup viața, Să moară-n
casa lui. Grozav mai geme Jălindu-şi fiul
dus, nevasta-i bună,
A cărei moarte-i căşună otravă De-alean
şi bătrînețe timpurie. Iar dînsa s-a topit
de moarte tristă Tînjind după slăvitu-i
fiu. Dă, Doamne, Sfîrşit aşa de crud să n-
aibă nimeni
Din cei care mi-s dragi în casa asta Şi-
mi fac un bine! Gît a fost în viață, Cu
toată-a ei mîhnire, mi-era mie Plăcut s-o-
ntreb şi să vorbesc cu dînsa, Gă mă
crescu-mpreună cu Gtimena,
Copila ei cea trupeşă, mezină, Cu care
am crescut eu împreună, Ci n-am fost
mai puțin iubit ca dînsa, Iar cînd ne-
ajunse draga tinerețe, Pe ea o măritară-
atunci la Same
Luînd comori de zestre, iar pe mine
Bătrîna mă-nțoli frumos în haină Şi
în cămaşă,-mi dete-ncălțăminte Şi mă
trimise-apoi la țară. Totuşi Mai tare
mă iubea pe mine. Acuma
De toate aceste sînt lipsit;   dar zeii Cei
fericiți dau spor trudirii mele, In care
stărui şi de unde-mi vine Şi hrana,
băutura şi prisosul ' Ce-1 dau la oaspeți
vrednici de cinstire.
Dar nu pot eu s-aud de la stăpîna O
vorbă dulce, nici să văd vrun bine, De
cînd pe casa ei căzu năpasta,
Nemernicii de pețitori. Că tare Mai
au nevoie slugile să steie
De vorbă cu.stăpîna şi să-ntrebe

De cîte toate, să mai ia mîncare Şi băutură, ba şi să mai după Ceva cu ei la țară din mulțimea De lucruri
care-i bucură pe dînşii."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Vai că de mic, porcarule Eumeos, Răznitu-te-ai departe de-a ta țară Şi de părinți! Dar spune-mi adevărul:
Prădat a fost oraşul larg în uliți
Pe unde-aveau părinții tăi locaşul? Sau că, rămas tu singur pe la turma De oi sau boi, luîndu-te-n corăbii
Vrăjmaşii te vîndură la stăpînul Acestei case pe un preț de seamă?"
Mai-marele peste porcari răspunse:
„Fiindcă-ntrebi şi iscodeşti, străine Şezi liniştit şi-ascultă pe tăcute Şi bea voios din vin. Prea lungi acuma
Sînt nopţile şi ţi-i destul răgazul
Să dormi sau să asculți şi să te bucuri. Nu-i bin,e să te culci devreme, strică Şi multul somn. De vor ceilalți
tovarăşi, Şi au plăcere, meargă să se culce. Dar mine dimineață, din merinde
Luînd ceva, să plece după turma
De porci domneşti. Iar noi, aci-n colibă Gustînd din băuturi şi din bucate, Să mai petrecem pomenind trecutul De
suferinți amare. Şi-n durere
Se bucură cine-a răbdat necazuri
Prea multe şi-a tot pribegit pe lume. De-aceea şi-ți răspund la întrebare: I-o insulă ce Siria se cheamă, Poate-
auzişi de ea; este deasupra
Ortigiei şi soarele pe-acolo
Se dă napoi. Nu-i tare locuită,

---

633 După vecinătatea-i cu Ortigia Delos (mai jos, nota la versul 535), patria lui Eumeu pare a fi fost insula din Arhipelag numită astăzi Syra.
635 Vezi mai înainte nota la V, 165.

Ci-i roditoare şi-n păşuni mănoasă, Bogată-n oi şi-n vin şi-n grîu. Acolo Nici foamea nu pătrunde, nici vreo boală Grețoasă nu mai chinuie vreodată Pe bieții oameni. Dacă prin cetate Imbătrîneşte-un neam din ei, Apollon Venind cu arc de-argint şi cu Diana, Blajin îi săgetează si-i doboară. Acolo sînt două cetăți, şi toate Le-au împărțit în două între ele. Şi-asupra lor domnea fălos ca zeii Părintele meu Gtesiu Ormenides. Veniră-atunci corăbierii meşteri, Fenicienii, hoți mehenghi, Vo navă De jucărele şi de fleacuri plină. Era în casa tatii o femeie Feniciană mare şi chipoasă Şi harnică la lucru de minune. Viclenii negustori o amăgiră.
Şi unul dintre ei, cînd ea se duse Să spele, în corabie-o cuprinse Şi-o drăgosti cu dragoste ce scoate Din minți pe o femeie, suflet moale, Oricît ar fi de treabă şi cuminte. Şi prinse-apoi s-o-ntrebe cine este Şi dincotro-i venită. Ea îndată Conacul tatii i-arătă şi-i zise:

«Mă laud că sînt din Sidon, oraşul Avut în bronz. Sînt fiica lui Aribas' Cel prea bogat. Cînd eu de pe la țară Veneam cîndva, tîlharii cei din 'Tafos Răpitu-m-au şi m-au adus încoace Şi m-au vîndut acasă la bărbatul Ce şade-aicea, şi-a plătit el bine.»

Iar cel care o-ndrăgi pe-ascuns îi zise:

«întoarce-te cu noi la tine-acasă Să-ți vezi părinții, curtea lor cea naltă, Că ei trăiesc şi sînt avuți acuma». Femeia zise atunci: «Aşa să fie,

De vreți, corăbieri, să-mi dați cuvîntul, Să vă jurați că-ntreagă şi neatinsă

Acasă mă veți duce». Așa le zise Și
cum ceru cu toții se jurară.
Iar după ce rostiră jurămîntul, Ea-i sfătui
așa: «Tăceți acuma, Să nu-mi vorbească
dintre voi nici unul De m-ar găsi pe drum
sau la fîntînă, Ca nu cumva să meargă
oarecine
Acasă să mă spuie la bătrînul
Și bănuind, el să mă lege-n lanțuri Și
vouă să vă caute pierzarea. Gîndiți la
asta și zoriți cu strînsul Merindelor de
drum. Apoi cînd plină
Corabia va fi cu de-ale gurii,
Voi repede să-mi dați de știre-acasă. V-
aduc și aurul ce-i la-ndemînă, Ba chiar
v-aș da voios și altă plată, Căci eu la
curte-acolo cresc pe fiul
Lui Ctesiu, prunc deștept ce tot cu mine
Pe-afară umblă; eu l-aș duce-n navă, Și
mult folos avea-veți de la dînsul, Gînd o
să-1 vindeți în străinătate.»
Așa vorbi femeia și purcese Spre curtea
cea frumoasă, Negustorii Au stat la noi un an
întreg și marfă Au negutat și-au încărcat cu
dînșii Corabia. Și-apoi cînd au fost gata De-a se
porni, ei au trimis pe unul Să-nstiințeze pe
femeie. Vine dînsul, Un hoțoman, la tatăl meu
acasă C-o salbă tot din aur și din boabe De
chihlimbar. Și roabele și mama

[608] Mărturiile textelor privitoare la utilizarea **chihlimbarului**] în lumea homerică au fost confirmate de descoperiri **arheo-** | logice, la Micene și în alte părți. Mai greu e de **spus de** unde-și procurau aheenii această substanță **rară, pe care** în epoca clasică oamenii din jurul Mediteranei **o aduceau** din țările Nordului. Sigur e doar că una din căile **de** pătrundere trebuie să fi fost Marea Adriatică: marele **drum** al ambrei, care sub Imperiul Roman avea ca **punct terminal** Aquileia, în al II-lea mileniu î.e.n. se sfîrșea, **poate, la** Pilos.

Umblau cu ea și-o cercetau cu ochii «no
Și-i dau un preț. Iar pe tăcute dîpsul îi
face semn femeii și-apoi pleacă Spre
mare. Mă luă atunci de mînă Femeia și pe
loc mă duse-afară. Găsi în sală mese și
pahare, Acolo stau mesenii
împreună
Cu tatăl, dar acum la adunarea Poporului
plecaseră cu toții. De-aici luînd în pripă ea
trei cupe De aur și-ndosindu-le la sîn, cu
ele Fugi, iar eu, copil fără de minte,
Msrgeam în urma ei. In vremea asta Veni
amurgul, soarele apuse Și drumurile toate s-
adumbriră. Pășind noi iute, la liman
sosirăm Pe unde-a fost corabia.
Străinii Atunci ne înluntrară și băturăm Noi
drum de ape. Cerul ne trimise Un vînt
prielnic. Șase zile-ntr-una Plutirăm zi și
noapte. într-a șaptea Diana-arcașa
fulgeră cu arcul
Pe-acea muiere, de căzu în fundul
Corăbiei cum cade o corlă-n mare. Ei o
zvîrliră ca sa fie hrană La foce și la pești.
Și singur bietul Eu am rămas
îndurerat în mine.
Purtat de apă și de vînt, ajunse vasul
Fenician la insula Itaca. Aici X^aert mă
cumpără cu plată, Și-așa m-am
pomenit în țara asta." Intîmpină din grai
atunci Ulise:
„Ce mult m-a-nduioșat a ta poveste,
Eumeu, de toate cîte-ai spus și cîte Ai
suferit! Ci Dumnezeu îți dete Pe lîngă rău
și bine: după multe Nevoi te-ai aciolat
aici la casa
Unui om blînd ce cu băut și hrană

Te-mbie din belşug şi bun ţi-i traiul.
Iar eu după-ndelungă pribegire Am
poposit pe-aici." Aşa vorbiră Şi
adormiră, dar puţină Vreme, Căci
zorile curînd pe cer mijiră.
Tovarăşii lui Telemah într-asta,
Sosind la ţărm, în pripă dezlegară
Vintrele, aplecară-apoi catargul Şi tot
vîslind înlimăniră vasul, 11 otgoniră
şi-1 încătuşară. Ieşiră-apoi şi ei pe
malul mării, Gătiră masa, dreseră-
apoi vinul. Şi cînd de-ajuns mîncară
şi băură, Luă cuvîntul Telemah şi
zise: „înaintaţi cu vasul spre cetate,
Eu merg pe la păstorii mei la ţară
Şi, după ce îmi văd de trebi, diseară
Cobor înspre oraş. Şi apoi mine, In
faptul zilei, eu vă-ntind o masă De
bun sosit, ospăţ frumos de carne Şi vin
mieros." Atunci Teoclimenos Aşa-
ntrebă pe fiul lui Ulise:
„Eu încotro s-apuc, copile dragă?
La care casă pot să trag, la care
Bărbat dintre mai-marii din Itaca?
Pot merge eu la maică-ta de-a dreptul,
în casa ta?" Iar Telemah răspunse:
„La casa mea te-aş fi poftit eu însumi
Să mergi, c-avem de toate pentru oaspeţi.
Dar ţie nu-ţi poate prii pe-acolo Că nu
sînt eu şi nu te vede mama, Căci rareori se
arată ea prin casă La peţitori, ci stă
departe-n rîndul De sus al casei, unde
ţese pînza. Ţi-oi spune eu un alt bărbat
la care Să mergi, la Evrimah, feciorul
mîndru Al bunului Polib, la care-acuma
Ca la un zeu privesc itacienii.

Căci el e mai de seamă şi doreşte Mai mult să ia pe mama, s-aibă sceptrul Părintelui meu dus. Dar ştie domnul Olimpian, care-n văzduh tronează, De n-or sfîrşi-o jalnic ei nainte De nunta lor." Abia vorbi şi-n clipă La dreapta lui zbură atunci un uliu, Sol iute zburător al lui Apollon. O porumbiță-ncătuşase-n gheare Şi-o tot smulgea şi-mprăştia din pene La mijloc între Telemah şi navă. Teoclimenos îl pofti pe-acesta Departe de tovarăşi şi-apucîndu-1 De mînă,-i zise: „Tinere,-acest uliu Cu voia unui zeu din dreapta zboară. Eu l-am văzut din față şi-nțeles-am Că e un semn. O casă mai domnească Nu-i alta cum i-a voastră în Itaca. Vi-i vouă dat să fiți mereu puternici." Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„Să fie-aşa cum ai grăit, străine! Să vezi ca mîne ce prietenie, Ce daruri ai din parte-mi, că oricine, Privindu-te, te-ar ferici pe tine."

Aşa vorbi şi zise lui Pireos, Un credincer al lui: „Tu, al lui Clitos Fecior Pireos, cel mai bun tovarăş Din cei care la Pilos mă-nsoțiră: Pe-acest străin să-1 duci la tine-acasă, Cinsteşte-1, ospătează-1 şi ai grijă De el pîa-oi veni". La asta zise Pireos, bun lăncer: „De-ar sta pe-aicea, O, Telemah, oricît de multă vreme, Eu grijă am să-i port şi nu va duce Vro lipsă el ca oaspe". După asta în navă se sui şi pe tovarăşi Zori să se înluntre, să dezlege Otgoanele. Intrară dînşii iute

In navă şi pe bănci se aşezară.
Iar Telemah legă sandale dalbe
Şi ţapăna lui lance ferecată Luă pe
podul năvii. Dezlegară Otgoanele
vîslaşii; o porniră Pe mare spre
cetate, după vrerea Lui Telemah,
feciorul lui Ulise.
în vremea asta repede pe-acesta
Picioarele-1 purtau pînă ce-ajunse La
cocina cu mii de porci, pe unde
Dormea-n sălaş porcarul bun la suflet
Şi credincios, care-şi iubea stăpînii.

C Î N T U L XVI

Ulise şi porcarul prin colibă Făcură foc
la vatră dimineaţa, Gătiră prînzişorul şi
porniră Cu turma pe păstori. Cum îl
văzură Pe Telemah, zăvozii nu-1
lătrară, Cînd el s-apropie; se gudurară Pe
lîngă el. Ulise luă seama Cum se codeau
dulăii şi de-aproape Un tropot auzi. De-
aceea-ndată
Şi zise lui, Eumeu: „De bună seamă,
Vrun cunoscut sau vrun tovarăş vine.
Nu-1 latră cînii, dau numai din coadă,
Şi-aud un tropăit." El nu rostise
Cuvîntu-ntreg, şi iată că fecioru-i
Stătu în tindă. Se sculă porcarul, Uimit
fiind, şi olu-n care vinul Amesteca-i
pică din mini şi-n faţa Stăpînului
păşind, deodată prinse A-l săruta pe
cap, pe ochii mîndri
Şi mînile-amîndouă; calde lacrimi Ii
picurau. Cum un duios părinte
Primeşte după zece ani de zbucium Pe
fiul său venit din ţări străine, Pe fiul
sinimr şi născut tîrzm, tot astfel
Pe Telemah îmbrăţişa porcarul Şi-
1 săruta mereu parcă scăpase

Din mîna morții şi-i zicea cu plînset:
„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce? Eu
nu credeam că te mai văd vrodată De
cînd la Pilos ai plecat pe mare. Copile, vino-
n casă cît mai iute, Privindu-te, de drag să-mi
satur ochii, C-abia întors ai şi venit la mine.
Tu nu vii des ca să ne vezi la țară
Pe noi păstorii, stai doar în cetate,
C-aşa ți-i voia să priveşti grețosul
Duium de pețitori." Ghititul tînăr
Aşa-i răspunse: ,>Iată intru, taică.
Venii în treacăt numai pentru tine,
Ga să te văd cu ochii, să-mi spui dacă
Mai stă acasă mama ori cu altul S-a
măritat şi patul lui Ulise Părăginit
1-acopere pustiul Păinjeniş." Grăi
atunci porcarul:
„Ba stă şi rabdă-n casa ta şi-adastă,
Dar plînge şi se mistuie de jale Şi
nopțile şi zilele-i sînt negre".
Aşa vorbind, îi ia din mină lancea, El
intră, sare pragul cel de piatră.
Ii dă Ulise scaunul să şadă, Dar
Telemah se pune împotrivă Aşa
din grai oprindu-1: ^ § i sjn tot
sălaşul nostru eu Un loc să şed.
Aci e omuLc„&r.e
JŞIFaşterne inie-^T Astfel zise dînsul; La
locu-i merse de şezu Ulise. Porcarul
aşternu pe jos grămadă De ramuri verzi şi
blănuri pe deasupra Şi-aici se puse fiul
lui Ulise.
I-alătură în blid apoi porcarul
Friptura lor cea din ajun rămasă
Şi-n grabă pîne mai ticsi-n panere
Şi vin mieros amgstecă în cupă;
Şezu pe urmâ-n fața lui Ulise.
Ei mînib-ntindeau la masa gata.
Şi cînd de-ajuns mîncară şi băură
Voinicul îatrebă porcarul: „Taică,

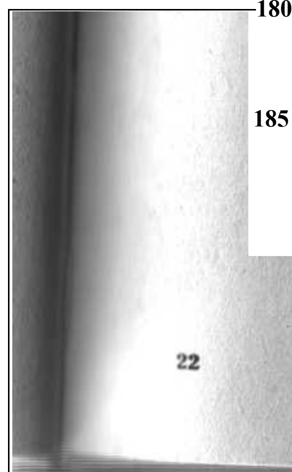
De unde vine-acest străin la tine?
Cum l-au adus la noi corăbierii?
Şi cine-s ei? Că nu putea în țară Să vie
el pe jos." Eumeu îi zise:
„Ți-oi spune drept aşa cum e, copile. Se
laudă că e cretan şi zice Că-n pribegie-a
colindat prin multe Oraşe-n lume cum îi
fuse scrisa
Şi-n urm-acum, fugind pe-ascuns din vasul
Unor tesproți, veni la mine-n staul. Eu ți-1
predau şi fă ce vrei cu dînsul, Că rugător
spre tine se îndreaptă." Dar chibzuitul
Telemah răspunse:
„Eumeu, mă doare mult ce-mi spui tu mie.
Cum pot primi eu pe străin în casă? Sînt tînăr
doar şi-n brațe nu mă bizui Să-nlătur un duşman,
dacă mărnfruntă. Şi mama îndoită stă pe
gînduri: Sa stea la mine s-aibă grija casei
Cinstind crivatul tatei şi de teamă De gura lumii?
Sau să ia pe unul Dintre ahei care-o pețeşte acasă
Şi-i cel mai bun şi dă mai multă zestre. Dar pe
acest străin, fiindcă-i oaspe La casa ta, am să-1
îmbrac în haină Şi-n mantie, dalbă îmbrăcăminte,
' I-oi da şi-o sabie ascuțită-n două, Sandale
de-ncălțat şi l-oi trimite Oriunde va pofti. De vrei
tu însă, Poți să-1 mai ții şi să-ngrijeşti de dînsul.
Eu straiele-i ți le trimit încoace Şi hrană de tot
felul ca să nu te Ingreuie pe tine, pe
tovarăşi.
Eu n-aş lăsa cu noi să vie-acolo La curte printre
pețitori, că prea e Nebun-a lor trufie şi de dînsul
Ei pot să-şi bată joc şi-atunci pe mine Prea
mult mă va durea, că-i anevoie Ca unul singur,
cît ai fi de tare, Să birui pe mai mulți; te bat prin
număr." Dar mijloci Ulise mult-pățitul:

„Prietene, să ierţi că iau cuvîntul, Dar inima grozav mi se sfîşie, Cînd eu v-aud vorbind că peţitorii Tot uneltesc blăstemăţii la curte In ciuda ta, deşi eşti aşa mare. Dar spune-mi: Suferi tu de bună voie? Sau nu te vrea poporul şi ascultă De glasul unui zeu? Sau tu învinui Pe fraţii-n care poţi să te mai bizui Cînd luptă grea se-ncinge cu duşmanii? Hei, de-aş fi fost aşa voinic ca tine, Cu-acelaşi suflet! Să fi fost acuma Feciorul lui Ulise ori el însuşi Venit din pribegie — că mai este Nădejde de-a veni — pe loc atuncea Răteze-mi capul un bărbat, oricine, De nu intram în casa lui Ulise Şi nu-i zvîntam aci pe toţi mişeii! Iar de mai pridideau cu-a lor mulţime, Fiind eu singur, aş fi vrut mai bine Să mor în casa mea ucis de dînşii Decît mereu să văd nemernicia, Pe oaspeţi bruftuiţi şi îmbrîncite In chip obraznic roabele prin casă Şi vinul tot secătuit şi hrana Zadarnic irosită, şi-asta-ntr-una Şi fără capăt." Telemah răspunse: „Străine, eu vorbi-voi adevărul Adevărat. Nu-i supărat pe mine Şi nu mă duşmăneşte tot poporul Şi n-am să-nvinui fraţi care n-ajută La-ncăierare-n lupta cu duşmanii. Căci Dumnezeu a dat la neamul nostru Cîte un singur fiu: străbunu-Arcesiu Avu numai pe unul, pe Laerte; Laerte avu pe tatăl meu Ulise Şi el pe mine numai unul singur Şi-acasă mă lăsă şi n-avu parte

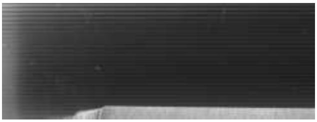
[111] Vezi mai înainte nota la I, 525.

De fiul său. De-aceea şi vrăjmaşii Nenumăraţi îmi mişună prin casă. Toţi tinerii fruntaşi de prin ostroave, Din Same, din Dulichiu, din Zachintos Cel păduros, precum şi toţi mai-marii Din ţară, din Itaca cea pietroasă, Pe maica mi-o peţesc şi-mi storc averea. De teamă ea nu poate să-i respingă Şi nici să-ncheie-aşa căsătorie, Şi ei îmi risipesc avutul casei, Ba-ndată mă vor pierde şi pe mine. Dar asta de la cei-de-sus se ţine. Tu du-te, taică, mai curînd şi spune La maică-mea-nţeleapta Penelopa, Că-s sănătos şi m-am întors din Pilos. Eu stau aici, iar tu, după ce da-vei De ştire numai ei, să vii încoace, Că mulţi mă pasc şi vor a mea pierzare". Eumeu porcarul i-a răspuns la asta:

„Ştiu şi-nţeleg. Povăţuieşti pe unul Ce cugetă la fel. Dar spune-mi mie Deschis şi drept: pot eu cu drumul ăsta Şi bietului Laert să-i dau de ştire? Că el nainte, cît era de mare Mîhnirea lui de dragul lui Ulise, Vedea de munca de la cîmp şi-n casă Mînca şi bea cu slugile-mpreună Oricît poftea. Acum însă, din ziua De cînd spre Pilos ai plecat pe mare, Aud că nu mai bea, nimic nu-mbucă Şi nu mai umblă pe la cîmp, ci sade, Se văietă şi plînge şi suspină Şi i se topeşte carnea de pe oase". Iar chibzuitul Telemah răspunde:

„E dureros, dar să-1 lăsăm pe dînsul Cu toată jalea. JDacă omul singur Ar fi s-aleagă tot ce-ar vrea pe lume, Eu mi-aş alege-ntîi venirea tatii. Tu dă-le lor de veste, apoi te-ntoarce Şi nu te mai abate pe la ţară După Laert, ci spune maicii mele

La el să mine repede şi-n taină Pe chelăriță ca să-nştiințeze Pe-al meu bunic." El zise şi păstorul Zori la drum. Eumeu luă în mînă Opincile, le încălță şi-n urmă Purcese spre cetate. Iar Minerva Luă îndată seama că plecase Porcarul din sălaş şi merse-acolo. S-asemăna la chip cu o femeie Frumoasă, trupeşă şi pricepută La lucru de minune. Dînsa stete în dreptul uşii, se ivi doar numai Viteazului, dar nu putu s-o vadă Şi nici s-o simtă Telemah, că zeii Nu tuturora aidoma s-arată. Ulise doar şi cînii o văzură, Ci n-o lătrară. Mîrîind, de frică Se traseră deoparte. Din sprîncene Făcu zeița semn; ulmă Ulise, Ieşi din casă şi trecu sub zidul înalt al curții şi-i stătu nainte.

Minerva-l agrăi: „Laertiene, Mult iscusite meştere Ulise, JDestaină-te si nu te mai ascunde De fiul tău,-ca pregătind sfîrşitul Şi moartea pețitorilor să mergeți în falnica cetate. Alături fi-voi Curînd şi eu, sînt gata de bătaie." Aşa grăind, cu varga ei de aur L-atinse pe viteaz. Pe trup îi puse Veşmînt frumos şi mantie curată Şi statul îi mării şi tinerețea. Şi fața-i iar i se smezi şi-obrajii I se-mplinită, părul pe bărbie I se-nnegri. Zeița după asta Se-napoie. Ulise merse-n casă, Iar fiul său se buimăci văzîndu-l Şi de cutremur se uita în lături, De teamă să nu fie un zeu, şi zise:

^GjLJbotul altu-mi pari acum, străine, Ai altă haină şi-altă-nfățişare.

De bună seamă ești un zeu din slavă;
îndură-te ca să-ți închin prinoase
Plăcute, daruri scumpe, odoare de-aur; Doar cruță-mă." Răspunse-atunci Ulise:
„Eu nu-s de loc un zeu. De cejn-asemeni Cu zeii? Eu sînt bietul tău părinte,
.Acela *duQ^caz&j^ezL^şuîeŢi* Aşa de mult năpăstuit de oameni Necruțători." Aşa vorbi, şi fiul Tşî sărută ;-i curgeau pe față lacrimi Ce pîn-atunci le tot iezise-ntr-însul.
Dar Telemah tot nu voia să creadă Gă-i tatăl său şi cuvînta: „Tu nu eşti Părintele-mi Ulise. Mă smomeşte Un zeu, ca să suspin, să plîng mai tare. N-o poate făptui schimbarea asta
Un muritor în voie, dacă nu vrea
Un zeu să-1 facă ba moşneag, ba țînăr. Erai un om bătrîn adinioarea Şi-n zdrențe învăscut, şi iat-acuma Eşti ca un zeu locuitor în cerul
Nemărginit." Ulise cumpănitul
Răspunse-aşa: „O, Telemah, nu-ți sade Să stai uimit şi să te miri atîta, Că-ți vezi pe tata-n casă. Nu mai vine Un alt Ulise-aici. Chiar eu sînt bietul
Ce după pribegiri şi patimi multe în anul douăzeci mă-ntorc în țară. Iar ce-ai văzut o datoresc zeiței; Ea m-a făcut aşa cum vrea, căci poate, Aci milog, aci voinic şi tînăr
Şi îmbrăcat în strai frumos, că-i lesne Ca zeii cei locuitori în cerul Nemărginit, pe oameni să-i înalțe Sau să-i afunde-n iad."
Aceasta zise, Apoi şezu. IarJTelernah cu vaiet,
p_. jj_^țft ş 1fl Cuprinse pe-al_. ajji_t^țft bun şi 1flflHmji V
din ochi. Pe amîndoi
Bocirrrî^og^Tişî Începură
A plînge-n hohot, mai duios şi jalnic
Ca pajura sau vulturul cu gheare

22*

_jjicoyoiate, cînd le fură puii
Nezburători, din cuibul lor, ţăranii.
Aşa de trist plîngeau şi de sub gene
Şiroaie le curgeau. Şi-amurgul serii
I-ar fi găsit jălind aşa-mpreună,
De nu-ntreba pe taică-său feciorul:
„Pe care vas te-aduseră în ţară
Vîslaşii, tată? Gine-s ei? Că doară
Tu nu puteai veni aci pedestru."
Ulise mult-păţitul ii răspunse:
„Ţi-oi spune drept, aşa cum e, copile.
M-aduseră feacii, vîslitorii Vestiţi de buni,
care petrec pe mare Pe toţi străinii
pripăşiţi la dînşii. Pe cînd dormeam, m-
aduseră-ntr-o navă
Şi mă lăsar-aicL Şi mă cinstiră Cu
daruri scumpe, aur şi aramă Şi straie
din belşug. Păstrate toate-s în peşteră-
ndosite după sfatul Celor-de-sus. Mă
sfătui Minerva
Să vin încoa' spre a urzi omorul
Vrăjmaşilor. Dar numără-i să aflu Ce
număr sînt şi cine-s peţitorii, Ca
socotind cu inimă vitează Să văd dacă
noi doi putea-vom singuri
Neajutaţi să biruim sau poate
Să cerem ajutor şi de la alţii."
Iar Telemah mirat îi zise: „O, tată,
Tot auzeam de-a ta mărire naltă, Că eşti
războinic şi-nţelept, dar mare Cuvînt mi-
ai spus şi-uimirea mă cuprinde. Nu pot doi
inşi să lupte doar cu oameni Aşa de mulţi
şi de puternici. Nu sînt Nici zece şi nici
douăzeci duşmanii, Ci mult mai mulţi.
îndată şti-vei care
Li-e numărul. Feciorii din Dulichiu

804-316 Aceste versuri, care dau o listă pueril de lungă a pretendenţilor Penelopei (108 + 10 slujitori), au fost încă **din** antichitate socotite interpolate.

Cincizeci şi doi din neam ales cu toţii,
Urmaţi de şase oameni. Iar din Same
Sînt douăzeci şi patru. Din Zachintos
Vro douăzeci de-ahei, şi din Itaca
Sînt doisprezece, toţi bărbaţi de **frunte.**
Mai e şi Medon crainicul şi Femiu,
Dumnezeiescul cîntăreţ, şi încă Doi oameni
meşteri la-mpărţit friptura. De i-om lovi pe
toţi deodată-n casă,
Mă tem să nu plăteşti prea scump **pedeapsa**
Păcatelor şi-amar să nu ne fie. Dar vezi
tu, poate-ţi vei aduce **aminte** De-un
ajutor, de vrunul care-alături De noi ar sta
cu drag spre apărare".
îl desluşi Ulise încercatul:
„Ţi-oi spune eu, ia seama tu şi-ascultă.
Socoti că nu ne-ar fi de-ajuns Minerva Gu-
Atotputernicul de sus şi-i bine Să cerem
ajutor de la vrun altul?"
Răspunse Telemah: „Apărătorii
Ce-i aminteşti sînt buni. Deşi prin **nouri**
Stau sus de tot ascunşi, ei au domnia Şi
peste zei şi peste lumea toată." Adause la
ast-apoi Ulise:
„Ei n-or sta mult departe de bătaia
Cea crîncenă, cînd la palatul nostru Va
fi să se aleagă biruinţa Intre duşmani
şi noi. Tu du-te-acasă De cum se va
crăpa de zi şi umblă
Cu peţitorii. Mai tîrziu pe mine
Porcarul mă va duce la cetate în chip
de cerşetor bătrîn şi jalnic. Iar dacă
m-or batjocori prin casă, Tu rabdă-n
tine, orice-o fi să sufăr;
Chiar dacă de picior m-ar da afară
Şi m-ar ochi cu arcul, tu, privindu-i,
Să te-nfrînezi. Numai blajin cu **graiul**
Tu roagă-i cu prostia să-nceteze. Ei n-
au s-asculte, că sosit li-i ceasul.
Ia seama dar la ceea ce ţi-oi spune:
îndată ce Minerva luminată

M-ar învăța, din cap un semn ți-oi face.
Tu strînge toate armele din sală, Le-
ascunde-n fundu-unei cămări înalte.
De-ntreabă şi le-or cere pețitorii,
Adoarme-i tu aşa cu vorbă dulce: «Le-
am scos de-aicea, de la fumul sălii, Că
nu mai sînt cum ele au fost odată, Cînd
tata le-a lăsat plecînd la Troia;
S-au înnegrit de-a focului arsură.
Dar ce mai mult mă-ndeamnă, este gîndul
Ce-mi dete Cel-de-sus: mă tem că poate,
Buimaci de vin, v-ați apuca de sfadă Cu
armele, v-ați bate laolaltă
Şi-ați ruşina ospățul şi pețitul,
Căci armele pe om îl trag la sine.»
Păstrează pentru noi vro două săbii Şi
două suliți şi-ncă două scuturi, Ca să
le-avem cînd vom sări la dînşii.
Pe ei orbi-i-va Joe şi Minerva.
Dar ia aminte vorba ce ți-oi spune:
De eşti aieve-al meu şi os din mine,
Nici unul să nu afle că Ulise E-n țară,
nici Laerte, nici porcarul
Şi nici o slugă, nici chiar a ta mamă.
Noi singuri, eu şi tu, să ştim purtarea
Femeilor, să încercăm şi care Din robii
noştri ne cinstesc şi-au teamă De noi, şi
care nu mai vor să ştie
Şi te înfruntă cît eşti tu de mare."
Feciorul mîndru Telemah răspunse:

[865] „Casa mare" a palatului homeric neavînd ferestre, ci abia o deschizătură în acoperiş, fumul focului din vatră nu întîrzia să producă înnegrirea pereților şi a obiectelor păstrate în sală. Gf. *Iliada,* II, 407, cu nota respectivă.
[881] In textul grec: „căci fierul singur îl atrage pe om la sine", ceea ce ar presupune o mai îndelungată familiarizare cu armele din acest metal decît o lasă să se bănuiască alte mărturii ale poemului, dacă autenticitatea întregii tirade, care începe cu versul 345 şi sfîrşeşte cu versul 365, n-ar fi fost cu drept cuvînt pusă la îndoială.

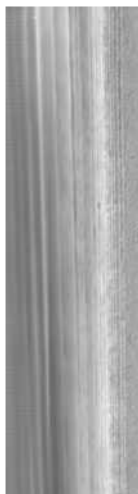
„Mă vei cunoaşte, o, tată, mai pe urmă
Ce fel sînt eu. Că-n mine nu mai zburdă
Copilării. Ce-mi spui, îmi pare mie
Că de folos nu poate să ne fie.
Te rog să chibzui bine, căci în vreme Ce
tu vei zăbovi umblînd la țară Să ncerci
pe-ai noştri să le vezi purtarea, Mişeii cei
de-acasă-n toată voia
Ne'vor prăda din gros fără crutare. Nu
iscodi decît numai pe roabe Şi vezi tu
care-şi bate joc de tine Şi care-i fără
vină. Deocamdată Eu n-aş vrea să-
ncercăm pe slugi la țară.
S-o facem mai pe urmă dac-aieve
Ai semn de sus." Ei astfel îşi vorbiră.
In vremea asta vasul ce-adusese Pe
Telemah cu soții de la Pilos Ajunse la
Itaca. Cum vîslaşii
Intrară în adînc liman, smolita
Corabie de țărm apropiară, Dădură jos
dichisurile-i toate Şi daruri minunate-
apoi voinicii I-aduseră lui Clitiu. Pe
un crainic
Trimiseră la curtea lui Ulise Spre a vesti-
nțeleptei Penelopa Că Telemah sosi şi e la
țară. Făcu să vie vasul la cetate, Ca nu
cumva de teamă încă doamna
Să ducă grijă, lacrimi să mai verse.
Cu crainicul se întîlni porcarul Cînd el
veni s-aduc-aceeaşi ştire. La curtea
cea domnească ei sosiră Şi crainicul,
oprindu-se-ntre [roabe,
„Crăiasă,-i zise, ți s-a-ntors feciorul".
S-apropie de dînsa şi porcarul Şi-i
spuse tot ce-orînduise fiul.

[399] Clitiu e tatăl lui Pireos, căruia la sfîrşitul cîntului XV Telemah îl încredințase pe Teoclimenos (710—715). „Darurile minunate" sînt cele dăruite de Menelau şi Elena la plecarea din Sparta.

Şi cînd solia-şi isprăvi, se duse
La turmă părăsind în pripă curtea.
Mîhniţi şi plini de jale peţitorii
Ieşiră-atunci din sală prin ogradă Şi-
acolo s-aşezară-n dreptul porţii. Luă
cuvîntul Evrimah şi zise:
„Prieteni, lucrul îndrăzneţ şi mare
Acuma s-a-mplinit: călătoria
Lui Telemah. Noi nu-1 credeam în stare.
Dar hai s-alunecăm un vas pe apă, Pe cel
mai bun; şi lopătari să-i punem, Ga ei să
ducjă veste cît mai iute
Să vie-acasă grabnic soţii noştri."
Dar încă nu rostise-ntreg cuvîntul Şi
Amfinom, întors spre mare, vede Pe
apa-adîncă din liman o navă Cu oameni
care strîng vintrele albe
Şi poartă vîsle. Rîde el şi zice:
„Să nu trimitem după ei pe nimeni,
Căci iată-i, sînt aici. Vrun zeu pe dînşii
I-a înştiinţat sau înşii ei văzură
Corabia trecîndu-le nainte
Şi n-o putur-ajunge." Asta zise.
Sculîndu-se, ei merseră cu toţii
Spre malul mării, pe uscat dădură
Corabia, dichisurile-i luară
Corăbierii harnici. Peţitorii
Purceseră-n duium spre adunare, Nu
păsuiră între ei pe altul Nici tînăr,
nici bătrîn. Luă cuvîntul Atunci şi
zise Antinou: „O, doamne, Cum zeii
l-au ferit de răutate
Pe Telemah! Şedeau pe culmi vîntoase Şi
schimb făceau mereu cît este ziua
Pîndaşii noştri. Cum venea amurgul Şi
peste noapte, nu ne odihnirăm Vrodată
pe uscat, ci tot pe mare
Umblarăm în corabia cea iute
Şi zorile-aşteptarăm tot pîndindu-1
Pe el să punem mîna, să-1 răpunem.
Un zeu doar 1-a putut aduce-acasă.

Dar noi aici să-i uneltim pieirea, Să
nu ne scape nicidecum din mînă, Căci nu
cred pînă cînd viază dînsul Să izbîndim, că
ager e la minte Şi priceput. Şi nu ne au la
suflet De loc pe noi nici oamenii din ţară.
Deci hai la lucru. N-aşteptaţi ca **dînsul**
Să cheme pe ahei la adunare; Mă tem că n-
are să se lase. Intr-însul Va fierbe el;
sculîndu-se, va spune, Naintea tuturor, că
moarte crudă-i Urzirăm noi, ci-n cale
nu-1 brodirăm. Ei auzind de fapta rea, cu
ciudă Se vor scula-mpotrivă şi mi-e tare
Să nu ne facă rău şi să ne-alunge Din ţară,
să ne pomenim deodată
înstrăinaţi. De i-apucăm nainte Să-1
omorîm departe de cetate, La cîmp sau şi
la drum, să punem **mîna** Pe tot avutul
lui, şi deopotrivă Să-1 împărţim. Doar
casa s-o dăm **mamei**
Lui Telemah, s-o aibă ea-mpreună Cu
cine-i va fi soţul. Dacă asta Nu vi-i
pe plac şi vreţi să mai vieze Şi să-şi
păstreze-averea moştenită, Să încetăm
de-a ne-ntruni pe-aicea
Şi-a ne-ndopa din dulcea lui avere. Să
stăm la noi acasă fiecare Şi să peţim
cu daruri pe femeie. Ea va lua pe eel
care-o s-o-mbie Cu zestre mai bogată
şi-o să-i fie
Sortit ca soţ." Atunci luă cuvîntul
Şi Amfinom, fiu mîndru de-al lui **Nisos**
Aretiade, domnul din Dulichiu, Ostrov
bogat în grîu şi în păşune. In fruntea
peţitorilor sta dînsul
Şi mai vîrtos plăcea el Penelopei

rîndu-i, Nisos era fiul lui Aretos.

Cu vorba lui, c-a fost mai bun la fire.
El sănătos gîndind, aşa le zise:
„Eu n-aş vrea, o, prieteni, să-1 răpunem
Pe Telemah. Grozav e să dai morţii
Pe-un fiu de domn. Să cerem mai nainte
Povaţă de la zei. Iar dacă astfel Va fi
dreptatea zeului cel mare, I-oi pune
însumi capul şi-nteţi-voi Pe toţi ceilalţi.
Dar dacă împotrivă
Stau cei-de-sus, v-aş sfătui la asta Să
nu ne mai gîndim." Aşa le zise, Şi
vorba lui plăcu. Apoi îndată Sculîndu-
se, cu toţii-naintară Spre curtea lui
Ulise. Cum intrară,
Şezură ei pe jeţuri şlefuite Grăiasa
Penelopa cea cuminte Găsi atunci cu
cale să s-arate La peţitorii cei semeţi
şi-obraznici. Aflase doar că se urzeşte-
omorul
Lui Telemah la curte; i-o spusese
Pristavul Medon, că ştiuse sfatul. Se
duse dar în sală, însoţită De odăiaşe.
Cum sosi acolo La peţitori, ea se opri
pe pragul
Frumoasei săli, acoperindu-şi faţa
C-un luciu văl. Ea începu să certe
Pe Antinou şi se răsti la dînsul:
„Tu, Antinou, sfruntate şi haine, Ţi-
a mers zadarnic buhul că-n Itaca
Tu baţi pe toţi vîrstenii tăi cu mintea
Şi cu Vorbitul. Ba eşti dimpotrivă. De
ce, zărghite, uneltеşti omorul Lui
Telemah şi nesocoti străinii Adăpostiţi
la noi sub ocrotirea
Gelui-de-sus? Nici nu-i iertat să cauţi
Tu rău să-i faci> nici el să-ţi facă ţie.

[514] Nu pentru că aşa ar fi fost deprinderea în lumea homerică (cf. comportarea Elenei la Sparta: IV, 167 şi urm.), ci dintr-o sfială proprie Penelopei. Gf. mai departe XVII, 247-248; XVIII, 240-243 şi 275-276.

Nu ştii c-aici la noi al tău părinte S-a oploşit
cînd a fugit de teama Poporului? C-aveau grozavă
ciudă Pe el, că se-nhăitase cu tîlharii De
tafieni şi păgubise neamul Tesproţilor care erau
de-ai noştri. Stau gata să-1 omoare şi să-1 facă
Bucăţi pe el, să-i prade-averea-i multă.
Dar furia le-o potoli Ulise
Şi-n loc i-opri. Iar tu, drept mulţumire, Acum
îi spulberi casa necinstind-o, îi ceri nevasta şi-i
omori copilul Şi mie sufletu-mi zdrobeşti. Te
rog dar Să încetezi şi să îndemni la bine
Şi pe ceilalţi." Iar Evrimah răspunse:
„Tu, fiică înţeleaptă-a lui Icariu, Te-ncrede-n
noi şi nu mai duce grijă. Gît eu trăiesc şi-am
ochi să văd pe lume, Nu-i nimenea şi nu
va fi vrodată Un om care-ndrăzni-va să s-atingă
De Telemah. Iţi dau aci cuvîntul Şi ii-va cum
zic eu. Pe loc ţîşni-va Cernitu-i sînge-n jurul
lăncii mele. Căci şi pe mine-adeseori Ulise
în braţe m-a luat, mi-a pus în mînă Fripturi şi
vin mi-a dat să beau. De-aceea Şi Telemah
mi-e drag ca nimeni altul; Deci nu te teme c-
ar putea să-i vie Omorul de la peţitori, că
moartea
Ce vine de la zei nu-i chip s-o-nlături."
Aşa-i vorbi ca s-o mai îmbuneze, Dar el
gîndea pieirea lui. Iar dînsa Suindu-se-n
cămările strălucii Şi-a plîns bărbatul pînă
ce pe pleoape Un somn plăcut îi picură
Minerva.
Se-ntoarse pe-nserate şi văcarul
La Telemah şi la Ulise. Dînşii

631 Vezi mai înainte nota la I, 152.
582 vezi mai înainte nota la XIV,

Junghiaseră un porc de-un an şi-acuma Se
pregăteau de cină. Iar Minerva S-apropie de ei şi
cu o varga Pălindu-1 pe Ulise, -l face iară Bătrîn
să fie şi-nţolit în zdrenţe, Ca nu cumva păstorul
să-1 cunoască Cum l-ar vedea, să meargă-
apoi la doamna Să-1 spuie şi să-i dea pe faţă
taina. Şi Telemah îi glăsui întîiul:
„Venişi, Eumeu. Ce zvon mai e-n cetate? Se-
ntoarseră de unde stau la pîndă Nemernicii
sau mai pîndesc şi-acuma
Pe drumul meu spre casă?[a] El răspunse:
„Eu nici nu m-am gîndit să-ntreb de asta, Să
cercetez cutreierînd oraşul. Mi-era să duc mai
repede solia Şi să mă-ntorc napoi. Dădui în
cale
De-un vestitor trimis de-ai tăi tovarăşi, Un
crainic iute de picior ce-ntîiul Pe maica ta
vesti. Ştiu sigur una, Căci am văzut cu ochii
mei: sosisem Aproape de oraş, pe unde-i
Dealul Lui Hermes, cînd odată văd că intră O
navă repede-n limanul nostru. Erau într-însa
oameni mulţi; grămadă De paveze şi lănci în
toată nava. Mi s-a părut că-s ei, dar nu
ştiu bine."
Aşa grăi, ci Telemah surise La
tatăl său privind cu dinadinsul, Dar se
feri de slugă să nu-1 vadă.
Iar ei, după ce lucrul încetară,
Făcură masa şi se ospătară.
Şi cînd de-ajuns mîncară şi băură,
Cătară de culcuş şi parte-avură De
darul somnului şi de odihnă.

CÎNTUL XVII

A doua zi cînd se răsfiră zorii
Trandafirii, şi-ncalţă pe picioare Sandale
dalbe fiul lui Ulise Şi ia pe urmă lancea
potrivită în pumnul lui şi spre oraş
pornind-o, Porcarului său zise: „Mă duc,
taică, Pe la oraş ca să mă vadă mama.
Mă tem că nu-şi va conteni ea plînsul
Nesuferit şi lăcrimosul vaiet
Pin' nu mă va vedea. De-aceea ţie Aşa-
ţi demînd: Ia tu şi du-n cetate Pe-
acest sărman străin; cerşească-acolo El
hrana lui şi, cine vrea să-i deie O
pîne şi-un pahar de vin. Eu nu pot
Tot natul venetic să-1 port pe spate,
Că prea sînt necăjit. Dacă străinul S-
ar supăra, mai rău i-o fi lui însuşi, Că
mie-mi place s-o spun verde." Zise Lui
Telemah la ast-atunci Ulise:
„Prietene, nici eu nu vreau pe-aicea
Să fiu oprit. Mai bine cerşetorul
Cerşească prin oraş sau pe la sate;
Mi-ar da fieştecare după vrere. Eu nu
mai sînt acum de vîrst-aceea
Ca să rămîn aici pe lîngă staul, Să
mă supun în toate la porunca Unui
stăpîn. Tu du-te, că pe mine

Curînd mă va călăuzi păstoiul Trimis
de tine, -ndată ce la vatră M-oi
încălzi şi soarele-o să vie,
Că prea sînt proaste hainele pe mine Şi-o
pat cumva-n răcoarea dimineţii. Apoi aud
că-i drum pin[7] la cetate." Aşa-i grăi. Iar
Telemah din staul Ieşind, porni, şi-n
mersul lui cel iute Duşmanilor chitind urzea
pieirea.
Iar cînd ajunse la măreaţa-i curte, De-
un stîlp înalt îşi răzimă el lancea Şi-ntră
în casă peste prag de piatră. **Iutii** îl
vede doica Evriclea
Care-aşternea prin sală blăni pe jeţuri
Frumos lucrate. Ea cu ochii-n lacrimi Se
duse drept la el. îl înconjoară Şi celelalte
slugi a' lui Ulise, Cu dragoste-1 primesc
şi-1 tot sărută Pe cap, pe umeri. Iese atunci
din casă Şi Penelopa-ntocmai ca zeiţa Diana
sau ca Venera de aur. Plîngînd, de drag
cuprinde-n braţe fiul, Pe ochi frumoşi,
pe cap îl tot sărută, Apoi cu glas duios
începe a-i zice:
„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce? Eu
nu credeam să te mai văd vrodată, De cînd
pe-aseuns şi făr-a mea-nvoire Plecat-ai
în corabie spre Pilos
Ca tu să-ntrebi de dragul tău părinte.
Dar spune-mi mie ce-ai văzut pe-acolo."
Iar chibzuitul Telemah răspunse:
„O, mamă, nu trezi mîhnirea-n, mine
Şi nu mă-nduioşa, c-abia scăpat-am De
moarte crudă. Dar mi te-mbăiază Şi-
mbracă-te curat şi împreună Gu şerjbele la
tine sus te suie Şi juruie că boi întregi pe-
altare Vei prinosi la zeii toţi din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să ne-ajute La
răzbunare. Eu mă duc mai iute De-aici la
piaţă să poftesc străinul

Care-a venit cu mine împreună
La-ntorsul meu de-acolo. Eu nainte li
trimesei cu bunii mei tovarăşi Şi la
Pireos stăruii să-1 ducă La el acasă,
s-aibă toată grija Să-1 ospăteze şi să-i
facă cinste
Pîn' la sositul meu." El asta zise; Ea
nu rosti nici un cuvînt. Se duse De
se-mbăie şi în curate haine Se
învăscu şi jurui prinoase De boi
întregi la zeii toţi din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să-i ajute La
răzbunare. Telemah din curte Ieşi
apoi cu suliţa-i în mînă Urmat de-
ogari cu sprintene picioare. Minerva-
asupra-i revărsă un farmec
Dumnezeiesc, de se uitau la dînsul
Uimiţi cu toţii cînd venea. Şi-ndată
Se sbrînseră-mprejuru-i peţitorii Şi-n
faţă-i dulce cuvîntau, ci-n sine Voiau
pierzarea lui. Dar el de gloată
Se depărta şi merse-acolo unde
Şedea Autifos, Mentor şi Aliterses,
Prietenii lui părinteşti din vremuri.
Iar ei amănunţit îl întrebară De
drumul lui. S-apropie de dînşii
Pireos, luptător vestit din lance, El pe
străin îl duse prin cetate La adunare.
Telemah în grabă Veni pe lîngă oaspe,
iar Pireos întîiul zise: „Telemah, porneşte
Mai repede pe slugi la mine-acasă Ca
să-ţi trimit odoarele ce-Atride Ţi-a dăruit."
Iar Telemah răspunse:
„Pireos, nu ştiu care-o fi sfîrşitul. De
m-or ucide-n taină pe la curte Şi-or
împărţi averea-mi petitorii,

[81] Primul nu-i pomenit în nici un alt loc al poemului; despre Mentor şi Aliterses s-a vorbit în cîntul II, versurile 218 şi **urm.,** 309 şi urm.

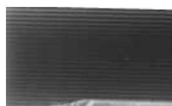

Vreau tu să le păstrezi acele daruriT
S-ai parte tu mai bine decît unul
Din pețitori. Iar dacă lor eu însumi
Le vin de hac şi capăt le voi pune,
Tu bucuros să mi le-aduci la mine,
Ca astfel să mă bucur." Şi cum zise,
Pe bietul de străin îl duse-acasă.
Iar cînd sosiră-n casele-i frumoase De
locuit, veşmintele-şi lăsară
Pe scaune şi-n jețuri, şi intrară în
netezite scalzi să-şi facă baie . Şi după
ce femeile-i spălară Şi-i unseră cu
miruri, îmbrăcară Veşmînt pe ei şi
mantii moi, lînoase,.
Apoi ieşind din căzi şezură-n jețuri.
Aduse apă de spălat pe mînă O fată, în
frumos ibric de aur, Pe un lighean de-
argint, ca să se spele Şi le-ntinse-o masă
şlefuită
Şi dete pîne şi bucate multe,
Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
Iar Penelopa pe un jeț se puse
Naintea lor pe la usciorul sălii Şi
mai torcea din caier fir subțire.
Au prins atunci ei mînile să-ntindă
Cu toții la bucatele din față. Iar cînd
de-ajuns mîncară şi băură, Luă întîi
cuvîntul Penelopa:
„Eu, fătul meu, mă sui acum la mine
Şi-acolo iar mă culc în aşternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi,
De cînd Ulise a plecat la Troia. Nainte
de-a veni din nou la mine Trufaşii
pețitori, tu n-ai vrut mie
Să-mi spui curat de-ai auzit că vine
Părintele-ți." Iar Telemah răspunse:
„Ți-oi spune, mamă, numai adevărul.
Ne duserăm la Pilos şi la Nestor,
Bătrînul domn. El mă primi la curte,
Mă ospăta şi mă-ngriji cu totul
Prietenos, întocmai ca un tată
Pe fiul său plecat de multă vreme
Şi de curînd sosit din altă parte;
Aşa de bine îngriji de mine Cu
fiii lui măriți. Dar el îmi zise
Că n-auzi de la'vrun om din lume
De viețuie sau este mort Ulise.
De-aeeea. mă-ndreptă la Menelaos
Cu telegari şi cu teleagă bună.
Acolo eu văzui şi pe Elena,
Femeia pentru care pătimiră
Aşa de mult aheii şi troienii
Cu voia zeilor cereşti. îndată
Mă întrebă războinicul Atride De
ce-am venit la el în desfătatul
Lacedemon. I-am povestit eu toate
Aşa cum sînt, şi el atunci îmi zise:
«Hei, doamne, nişte păcătoşi şi fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat aşa de vajnic în putere!
Cum dacă cerbul, adormindu-şi puii
Sugari în cuibul unui leu puternic,
Cutreieră păduri şi paşte iarbă
Pe văi şi cînd se-ntoarnă leul
La cuibul său dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată
Zdrobi-va pe mişei. Dă, doamne Joe,
Tu, Palas şi Apollon, ca Ulise
Să fie aşa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, cînd la sfadă
Sări din loc la Filomelianul,
De se luă la harță el şi zdravăn
îl zdupui, de fură veseli toți aheii;
Aşa să fie cînd va da odată De
pețitori! Ce moarte fulgerată
Şi nunt-amară avea-vor ei cu toții!
Iar despre ce ma-ntrebi şi-mi faci rugare,
Nimic n-oi ocoli spre înşelare

163.192 pasajul repetă întocmai spusele lui Menelau din cîntut IV, 455-478.

La povestit, ci toate cîte-mi spuse
Adevărat Proteu, bătrînul mării,
Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
El zise că-1 văzu mîhnit de moarte Într-
un ostrov în casele zeiței Galipso, care-
1 ține cu de-a sila.
Nu poate-n țară el napoi să vie,
Căci n-are vase cu lopeți şi oameni
Să-1 ducă pe întinsul spate-al mării.»
Aşa-mi vorbi Atrid, vestitu-n arme. Cu
asta isprăvii călătoria
Şi mă-ntorsei. Îmi dară vînt prielnic
Nemuritorii şi-napoi pe mare Mă
petrecură repede în țară."
Acestea-i povesti. Iar Penelopa îl
auzi cu inima mişcată.
Grăi Teoclimen atunci la dînsa:
„Femeie preacinstit-a lui Ulise,
Nimica nu ne lămuri Atride,
Ascultă-mă, că eu pe nemințite Voi
proroci şi nu ți-o voi ascunde.
Eu pot să jur acum şi iau ca martor
întîi pe Joe, zeul cel mai mare Şi
mai puternic. Martoră iau vatra Cea
sfînt-a marelui Ulise, unde M-
adăpostesc, c-aici i-acum Ulise,
Aici în țară, stă pe loc sau umblă Şi află
el ticăloşia asta Şi groapă pețitorilor le
sapă, Cum judec după piaza ce-am
văzut-o Şi am adus-o-ndată la ştiința
Lui Telemah, cînd mă găseam pe mare."
Ură atunci şi zise Penelopa:
„Străine, fie-ți vorba împlinită! Să
vezi îndată ce prietenie, Ce daruri ai din
parte-mi! Că oricine,
Cum te-ar veda, te-ar ferici pe tine."
Aşa ei laolaltă cuvîntară.
Iar înaintea curții lui Ulise
Steteau la joc şi azvîrleau cu discal
Şi lancea pețitorii pe loc neted,

Pe unde-şi lăfăiau neobrăzarea.
Iar cînd fu vremea de cinat, veniră De
pretutindeni de la țară vite, Că le-
aduceau păstorii ca nainte. într-asta
Medon, care-a fost un crainic
Ce le plăcea mai mult şi sta de față
La masa lor, aşa-i pofti pe dînşii:
„Băieți, destul cu toții petrecurăți La
joc aici. Veniți acum la curte Să pregătim
ospățul. Bine-i ca la vreme
Să stăm la masă." Ei îl ascultară;
Sculîndu-se, curînd se-napoiară.
Iar cînd au fost la curtea cea frumoas
De locuit, veşmintele-aşezară Pe scaune
şi-n jețuri şi-ncepură
Să-njunghe mari berbeci şi capre grase,
Vieri încălați şi-o vacă cirezară,
Merindea lor de cină. Iar vătaful
Porcarilor şi-Ulise atunci din staul Se
îndemnau să plece la cetate.
Porcarul începu întîi: „Străine, Tu azi
pofteşti să mergem în cetate, Cum
porunci stăpînul meu. Dar totuşi Eu aş fi
vrut să fi rămas la staul Ca păzitor, ci
mie mi-e ruşine
Şi teamă mi-e de el să nu mă certe Pe
mine-apoi, şi cade greu mustrarea
Stăpînilor. Deci hai acum să mergem, Că-
n bună parte ziua-i-naintată. Apoi. spre
seară o să-ți fie rece."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„O ştiu şi eu şi cuget tot ca tine, Ci
hai la drum şi fii tu călăuza-mi. Dar dă-
mi şi un toiag, dac-ai vreunul Tăiat
cumva pe-aici ca să mă sprijin,
Că ziceți voi că lunecoasă-i calea."
Aşa grăind, el şi-aruncă pe umăr
Dosaga-i proastă, toată bortelită, (Iu
baiere făcute din frînghie. Porearu-i
dete-un băț să-i facă voia Şi o
porniră. Iar de pază-n urmă

Rămaseră păstorii şi zăvozii.
Eumeos îşi ducea-n oraş stăpînul In chip de cerşetor bătrîn şi jalnic, Proptit în băț şi jerpelit în zdrențe. Păşiră ei pe-o cale gloduroasă Şi 'cînd s-apropiară de cetate Sosiră la fîntîna cea frumoasă De unde s-adăpau locuitorii, Fîntîna curgătoare ce-o durase Itacos şi Neritos şi Polictor. Era încercuită de-o dumbravă De plopi setoşi de apă şi unda-i rece Curgea de sus din st încă. Iar deasupra Era clădit frumos altar de nimfe, La care se-achinau jertfind drumeții. Acolo-i întîlni pe ei feciorul Lui Doliu, Melanteu. Mîna el capre Alese dintre cele de la turme, Merinde pentru pețitori. Din urmă Veneau şi doi păstori. Şi cum căprarul Văzu pe* călători, la ei cu gura Se năpusti şi începu să-i certe Urît şi-amarnic ocărind pe-Ulise: / „Ce potriveală! Un netrebnic duce Pe alt netrebnic. Cum îi tot adună Un zeu pe cei de-o teapă împreună! Porcare, prăpăditule, pe unde Mai duci cu tine spurcăciunea asta Şi boala asta de calic, blăstemul Ospețelor, ce umărul şi-1 freacă De multe uşi, cerşind o bucătură, Nu săbii, nici căldări. Ci dă-mi-1 mie Ca paznic şi măturător la staul, Să-mi care frunză pentru iezi şi-acolo

---

275 Itacos pare să fie eponymul insulei. Neritos aminteşte muntele cu acelaşi nume din Itaca. Un Polictor e amintit în cîntul XVIII, 386 ca tată al lui Pisandru, unul din pețitorii Penelopei.

*M Desigur altul decît credinciosul Doliu, lăudat în cîntul XXIV, 516 şi urm.

Sa bea din zar, să vezi cum el se-ngraşă.
Dar nărăvit cum e la trîndăvie, El n-o să fie bun de nici o treabă, Că-i place să se tupile-ntre oameni, Cerşind să-ndoape burta-i nesătulă.
Dar eu ți-o spun şi-aşa are să fie: De merge la conacul lui Ulise, E vai de el, că multe scăunaşe Vor repezi asupra-i pețitorii Şi coastele i-or frînge." Astfel gura
Şi-mbălura şi-n treacăt lui Ulise
Ia dat prosteşte-n şale cu piciorul,
Dar nu-1 putu înlătura din cale, Că țapăn se propti Ulise. Dînsul Stătu la chibzuri, se gîndi să sară
La el cu bîta şi să-i curme viața
Sau chiar de jos să-1 umfle de picioare
Şi să-1 izbească de pămînt cu capul.
Dar se ținu şi se-nfrîna Ulise. Ci pe căprar în ochi privind, porcarul
Ii sudui. Apoi cu mîni întinse Ură fierbinte: „Zîne de izvoare, Voi fiicele lui Joe, dacă vouă V-a ars pe-altar Ulise-odată buturi De iezi şi miei, învăluite-n prapuri,
Urarea-mi ascultați: să vie dînsul,
Stăpînul nostru, să-1 aducă zeii, Ca-ți scoate el din țeastă atunci tot fumul Şi fala asta care-o porți şi țanțoş Te arăți mereu, cînd umbli prin cetate,
Pe cînd păstorii răi fac jaf în turme."
Iar Melanteu căprarul îi răspunse:
„Vai, ce mai latră cinele, vicleanul! Hei las' că pe corabie l-oi duce Odată eu, departe de Itaca,
Şi-acolo-1 vînd şi iau preț bun pe dînsul,
Trăsni-1-ar cu-a lui arc de-argint Apollon
Pe Telemah în casa lui chiar astăzi! Ori pețitorii să-1 răpuie-ntocmai Cum s-a răpus departe şi Ulise."
El asta zise şi-i lăsă în urmă,

Căci ei păşeau agale. Tot se duse Şi fu-n curînd la curtea lui Ulise. Intră acolo-ntre bărbaţi şi-n faţa Lui Evrimah se puse.
felia dîn'sul
Ţinea mai mult şi parte din friptură-i Făcură cei care slujeau la masă. I-aduse atunci şi chelăriţa pîne.
Venind apoi Ulise şi porcarul Statură aproape. în auz le-ajunse
Răsunetul unei cîntari, că Femiu Din nou cînta din liră. Iar Ulise, Luînd de mînă pe porcar îi zise:
„Ce lesne-i să cunoşti mîndreţa asta De case-a lui Ulise şi-ntre atîtea'
Să le-osebeşti! Vin rînduri după rînduri; Şi-ograda e cu şart împrejmuită Cu zid şi streşini, şi-are porţi cu două Canaturi
îmbinate de minune. Cu armele nu-i nimeni să le calce. De bună seamă oameni mulţi năuntru Caută de-ospeţe, că fum se-nalţă
De la fripturi şi sună viers de liră, Cu care zeii mesele-nsoţiră." Eumeu porcarul i-a răspuns: „Tu lesne Te-ai priceput, că nu
eşti slab de minte. Dar să vedem cum facem noi acuma. Ori intri tu întîi în casa mare, Te furişi între peţitori şi-afară Stau
singur eu. Ori, dacă vrei mai bine
Aşteaptă tu şi eu mă duc nainte. Dar nu întîrzia, să nu te vadă Pe-afară cineva şi să te bată Sau să te-alunge. Chibzuieşte
bine." Răspunse multpăţitul crai Ulise:
„Doar ştiu şi eu şi cuget tot ca tine; Ci mergi nainte. Eu rămîn pe-aicea, Că-s învăţat la brînci şi la bătaie, Eu pot să rabd,
că pătimit-am multe Pe mare şi-n război. Şi asta una

[354] Vezi mai înainte nota la I, 573.

Să fie pe deasupra. Nu se poate Să înfrînez şi să ascund în mine Cumplita foame blăstemată, care Amar mai chinuieşte biata lume, Că pentru ea corăbii se-narmează Şi mări străbat şi-aduc nenorocire La neprieteni." Astfel ei vorbiră. Un cîne tolănit atunci ridică Urechile şi capul, bietul Argos Al lui Ulise, -ogarul care-odată El însuşi îl crescu, dar n-avu parte De dînsul, că plecase el la Troia. Nainte vreme-1 înhăitau bărbaţii Cu ei ca să vîneze cerbi şi iepuri Şi căprioare. Dar de cînd se duse Stăpînul său, sta oropsit deoparte, Culcat pe bălegarul care fuse Naintea porţii aruncat grămadă Din grajd de muli şi boi, pînă ce robi i Să-1 care apoi spre-a gunoi cîmpia. Acolo sta bătrînul cîne Argos
Mîncat de jeg, de viermi şi de gîngănii. Dar cum simţi c-alăturea-i Ulise, Clăti din coadă şi-şi bleji deodată Urechile, dar nu putu să vie Aproape de stăpînul său. Ulise,
Deoparte stînd, o lacrimă îşi şterse Dar nu-1 văzu de loc al lui tovarăş. Apoi îndată începu să-ntrebe:
„Eumeu, aşa mă mir de bietul cîne, Că zace pe gunoi, căci tare-i chipeş. Dar nu ştiu dacă el pe lîngă asta Mai fu şi iute de picior sau numai Aşa un cîne ca oricare altul, Ce stă pe lîngă mese şi pe care

■•• Probabil cel mai vechi text grec menţionînd folosirea îngră-şămîntului animal la îmbunătăţirea solului. Mai tîrziu Xenofon *(Oeconomica,* XX, 4) şi marele botanist Teofrast *(Histeria plantarum,* II, 7, 1) vor recomanda insistent gunoitul ogoarelor pentru obţinerea unor recolte bogate.

Stăpînii-1 țin la ei de frumusețe."
Eumeu îl desluşi: „Este copoiul Aceluia care-a murit departe. De-ar fi rămas la trup şi-n hărnicie Precum era cînd 1-a lăsat Ulise, Pe loc te-ai fi uimit de repejunea Şi de virtutea lui. Că prin adîncul Pădurii dese nu-i scăpa la goană Nici-o jivină, că-n adulmec fuse Neîntrecut. Acum însă nevoia L-a copleşit că i-a pierit stăpînul Pe loc străin, iar slugile n-au grija Şi ştirea lui. Că robii, cînd stăpînii Nu poruncesc, s-abat din calea bună, Căci Dumnezeu pe oameni îi despoaie De vrednicia lor pe jumătate,
Gînd ei ajung în stare de robie."
Aşa vorbi. Apoi intră în curte Şi merse drept la pețitori în sală. Atunci lui Argos i-a fost dat să moară, îndată cum pe domnul său văzuse Întors la douăzeci de ani acasă. Iar Telemah naintea tuturora Zări prin sală cum venea porcarul Şi repede-i făcu un semn poftindu-1. Iar el în jur privind, luă un scaun De pe la masă, unde fripturarul Şedea şi împărțea fripturăria La pețitori, cînd ei mîncau în sală, Şi scaunul îl puse-n fața mesei Lui Telemah şi s-aşeză pe dînsul. Un crainic îi aduse o bucată De carne şi din coş i-aduse pîne.
Gurînd apoi se strecură şi-Ulise In chip de cerşetor bătrîn şi jalnic,

---

429.431 Versuri rămase proverbiale, pentru a exprima decăderea fizică şi morală decurgînd din starea de sclavie. Tristul lor adevăr avea să fie tot mai dureros resimțit pe măsura trecerii de la robia patriarhală a epocii homerice la sclavajul evoluat al perioadelor clasică şi elenistică.

Proptit în băț şi jerpelit în zdrențe, Şezu la uşă pe un prag de frasin Şi-aci se răzimă el de usciorul De chiparos,
pe care-odinioară Cu meşteşug îl şlefui un meşter
Şi îl obli frumos pe ciripie.
Iar Telemah, dintr-un paner de pîne Luînd un codru şi friptură multă Cît mînile-amîndouă-i încăpură Şi pe
porcar poftind apoi la sine,
I-orîndui aşa: „Tu astea dă-le
Străinului ce stă în prag şi-nvață-1 Să umble el cerşind la fiecare Din pețitori. Ruşinea-i nerozie La nevoiaşi." îl
auzi porcarul
Şi merse-apoi pe lîngă el şi-i zise:
„Străine, acestea ți le dă băiatul Stăpînului şi el te mai învață Să umbli şi să ceri la fiecare Din pețitori, că
zice că-i prostie
Ruşinea la un om lipsit". Ulise
Voios ură atunci: „Dă, doamne Joe, Ca Telemah să-mi fie între oameni De-a pururi fericit, să-i fie toate
Dorințele-mplinite". Asta zise
Şi le primi cu mînile-amîndouă, Şi-n față-i jos le puse pe desagă, Şi cît hori în sală cîntărețul, El îmbuca
mereu. Iar cum zîngarul Dumnezeiesc şi-a încetat cîntarea,
Cinase şi Ulise şi-ncepură
Să lărmuie prin sală pețitorii.
Ivindu-se Minerv-atunci pe lîngă, lise,-l învăța bucăți de pîne -adune de la domni, să vadă cine
U Sînt buni şi drepți şi care sînt nemernici, Deşi de moarte n-avea să mai cruțe Pe nici un pețitor. Şi el purcese
S Din dreapta fiecăruia să ceară Şi mîna şi-o întinse la tot insul,
De parc-a fost milog de multă vreme.

Iar ei îl miluiau şi-i dau pomană, Dar se uitau nedumeriţi la dînsul, Se întrebau dar cine-o fi, de unde Să fi venit? Iar Melanteu le zise: „Voi, peţitori crăiesei preacinstite, Să ascultaţi să spun cine-i străinul. Pe dînsu-l colaci pe-aici porcarul, Dar nu ştiu bine din ce neam se trage."

Iar Antinou îndată pe-Eumeos îl dojeni: „Cumetre, tu, porcare, Ce l-ai cărat pe-acesta în cetate? Doar n-avem noi destui calici şi scîrbe De cerşetori, a meselor năpastă? Ori nu socoti destul c-atîţia oameni Mănînc-aci de la stăpîn averea Şi mi-ai poftit încoace şi pe-acesta?" Lui Antinou aşa-i plăti Eumeos: „Tu, Antinou, cît eşti de domn şi mare, Tot n-ai vorbit frumos. Dar cine merge De capul lui să cheme de pe-aiurea Un om, de nu-i în slujba obştii Cum e un vraci, un ghicitor, un meşter Zidar, un cîntăreţ care desfată Pe toţi cu viersul lui? Numai aceia Pe tot pămîntul sînt poftiţi de oameni, Ci nimenea pe un milog nu-l cheamă Să stea pe capul lui. Dar tu de-a pururi Eşti cel mai aspru între domni aicea Cu oamenii din casa lui Ulise Şi mai dihai cu mine. Insă mie De fel nu-mi pasă pînă ce viază La curte înţeleaptă Penelopa Şi Telemah cel arătos ca zeii."

Dar Telemah îi zise: „Taci din gură Şi nu-i răspunde tu cu vorbă multă, Că-i datina lui Antinou, amarnic

[611] şi urm. E de reţinut preţuirea arătată în aceste versuri şi în alte pasaje ale poemului muncii manuale, care n-a început a fi dispreţuită decît mai tîrziu, pe urma înmulţirii sclavilor şi a diferenţierii ocupaţiilor „servile" de cele „liberale".

Să ne jignească tot cu vorbe grele Şi asupră-ne s-asmuţe şi pe alţii". Apoi spre Antinou se-ntoarse dînsul: „O, Antinou, întocmai ca un tată De fiul său tu îngrijeşti de mine Cînd stărui ca acest străin să fie Gonit de-aici cu sila. Dar de asta Ferească Domnul! Ia tu de la masă Şi dă-i de toate lui. Eu n-am să-ţi bănui, Ba chiar te şi îndemn. Şi despre asta Să nu te temi de mama, nici de vruna Din roabele din casa lui Ulise. Dar alta ai pe suflet: vrei mai bine Decît să dai, să te îmbuibi pe tine." Dar Antinou lui Telemah răspunse:

„Ce spui tu, Telemah, aşa cu ifos Şi scos din fire. De i-ar da cu toţii Cît eu îi dau, el ar putea departe De-aici trei luni întregi să ţie casă."

Aşa-i grăi. Şi apucînd deodată Un scăunaş pe care el sub masă, Cînd ospăta, ţinea picioare dalbe, l-l arăta ameninţînd. Dar domnii Ceilalţi cu toţii deteră pomană, Cu pine şi cu cărnuri ei umplură Desaga lui. Şi cînd venea Ulise, Napoi la prag, să guste din pomana Ce-avu, ling-Antinou s-opri şi astfel îi zise: „Dă-mi, prietene, că-mi pare Că nu eşti cel din urmă, ci întîiul între ahei, că ai înfăţişare De împărat. De-aceea se cuvine Să-mi dai mai mare halcă decît alţii Şi pretutindeni te-oi slăvi. Odată Trăiam şi eu mai norocit pe lume, Cu tot belşugu-n casă, şi adese Mai dam şi vrunui biet pribeag, oricare Să fi fost el şi orişice nevoie Să-l fi adus. Şi slugi aveam o turmă Şi alte multe bunătăţi, cu care Duci trai ca lumea şi bogat te cheamă.

Dar Joe mă pierdu, c-așa-i fu vrerea.
Mă-mpinse spre Egipet, cale lungă
Cu derbedei vînturători de mare,
Ca să mă piardă. Acolo eu pe rîul
Egipetul oprii și pe tovarăși
Povățuii să steie la corăbii Spre
paza lor și repezii iscoade
Să meargă la vedeli și să vegheze.
Dar dînșii ascultară de trufia Și de
pornirea lor și începură Deodată să
despoaie frumusețea De țar-a
egiptenilor, să care
Femei și prunci și pe bărbați s-omoare
Și larm-ajunse repede-n cetate. Cum
auziră zarva, egiptenii Din zori de zi
veniră și tot șesul Fu plin de călăreți
și de pedeștri
Și arme lucii. Joe tunătorul Sili atunci
la fugă rușinoasă Pe soții mei, de nu-
ndrăzni nici unul Să ție piept, așa-i
împresurase De pretutindeni răul. O
mulțime
De-ai noștri-au fost uciși cu lănci de-aramă,
Iar alții fură duși de vii la munca Cea
silnică. Pe mine mă predară Unui străin ce
oaspe fuse-acolo întîmplător, ca să mă ia
la Chipros,
Anume Dmetor, fiul lui Iasos,
Stăpînitor în Chipros. Iar de-acolo
Venii încoace-acum ca vai de mine." Dar
Antinou așa-l primi cu gura:
„Ce zeu dușman mi-aduse astă ciumă
Și-această boal-a mesei? Stai la mijloc
Așa cum stai, departe de-a mea masă,
Să nu te pomenești degrabă-n Chipros
Și în Egipetul amar, tu care Cerșești
cu îndrăzneală și sfruntare
Și mi-i colinzi pe toți cu calicitul,
Iar ei îți dau cu ghiotura. N-au preget
Și milă nicidecum cînd este vorba Din
bunurile altora să deie,

Căci ei cu toții au destul." Ulise
Feri în lături de la el și zise:
„Vai, ești frumos, dar n-ai un dram de minte; Tu
n-ai da unui scăpătat nici sare Din casa ta, tu,
care șezi la masa Străinului și nu te-nduri o pîne
Să-mi dai măcar, deși ai mult-avere".
Așa-l picni. Și Antinou mai tare
Se îndîrji și crunt privind la dînsul,
Așa-i rosti cuvinte zburătoare:
„Tu n-ai să te mai cari de-aici cu buna,
Obraznice, dacă mă-nfrunți pe mine".
Apoi luă un scăunel cu care-l Izbi la
dreapta-n spate pe la umăr, Iar el rămase
țapăn ca o stană, Că nu-l putu clinti din loc
izbirea, Și stînd tăcut, clăti din cap și-n
sine Amar gîndi. Se trase-apoi și stete Din
nou pe prag, lăsă desaga-i plină Și zise
pețitorilor, Ulise:
„Voi, pețitori ai preamăritei doamne,
Guvîntul ascultați-mi. Vă voi spune Ce mă
învață inima din mine. Doar nu-i atîta jalea
și mîhnirea Cînd omul e lovit în bătălia Ce-o
duce pentru bunurile sale, Cirezi de boi
sau turme de oi albe. Dar Antinoos mă lovi pe
mine Pentru un pîntec păcătos și-amarnic Ce-
așa de rău mai chinuiește lumea. Dar dacă
mai sînt zei și zîne Furii Și pentru
cerșetori, ajungă-l moartea Pe Antinou nainte
de nuntire!" Dar Antinou Eupitianu-i zise:
„Stai și îmbucă-n pace ori pleac-aiurea Străine
tu, ca nu cumva-auzindu-ți Cuvintele, să
mi te ia de labă ț
Sau de un crac voinicii și prin casă
Tîrîndu-te să-ți sfîșie tot trupul".
Așa răcni și toți peste măsură Se
înciudară și ziceau din gură:

„Prietene Antinou, e o rușine
Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate O fi vr-un zeu ceresc. Adesea zeii Ga oameni venetici și-n multe chipuri Orașele străbat și cercetează
Ticăloșia și dreptatea lumii."
Așa-i ziceau cu ciudă peţitorii; El nu voia de vorba lor să știe. Iar Telem
ah simţi cum crește -ntr-însul Nespusă-ndurerare, bătut fiindu-i
Părintele. Dar el din ochi nu scoase O lacrimă. Mocnind rămase-acolo, Clăti din cap și crunt gîndi în sine.
Cum auzi-nt el eapta Penelopa G

ă
E i Ș D „E Ș Ș t ă p î n ă , d e - a r t ă c e a î n s a l - a h e ii ,

mm

T

rei nopți l-avui la mine în colibă, Trei zile îl țin

ui. Că-ntîi la mine Veni fugar de pe un vas pe mare, Dar încă nu-şi putu

gata povestea Nenorocirii lui. Cum oare cine Se uită la un cîntăreț cum cînta, Deprins de zei, poveşti fermecătoare Şi cu nesaț doreşte el s-asculte Cîntarea lui, tot astfel şi străinul Mă fermeca pe mine stind la vatră. El zice că-i prieten cu Ulise De la părinți şi locuieşte-n Creta, Pe unde-i al lui Minos neam. De-acolo El, vînturat prin lume, dus de valuri Şi suferinți, sosi la noi acuma. Cic-auzi că viu este Ulise Şi chiar pe-aici aproape s-află-n țara Tesproților şi-aduce mult-avere." Luă din nou cuvîntul Penelopa: „Te du şi-1 cheamă-ncoa' să-mi spuie singur în fața mea. Iar ei să şad-acolo Şi să petreacă-n sală sau pe-afară, Doar sînt cu voie bună, căci avutul întreg şi neatins şi-1 au în casă, 716 Din pînea şi din vinul lor se-nfruptă Doar robii lor, că vin în toată

„Prietene Antinou, e o rușine
Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate
O fi vr-un zeu ceresc. Adesea zeii Ga oameni venetici și-n multe chipuri
Orașele străbat și cercetează
Ticăloșia și dreptatea lumii."
Așa-i zice au cu ciudă pețitorii;
El nu voia de vorba lor să știe.
Iar Telemah simți cum crește-ntr-însul
Nespusă-ndurerare, bătut fiindu-i
Părintele. Dar el din ochi nu scoase
O lacrimă. Mocnind rămase-acolo,
Clăti din cap și crunt gîndind în sine.
Cum auzi-nțeleapta Penelopa
Gă-n sala mesei fu lovit străinul,
Femeilor le zise: „Așa pe tine,
O, Antinou, să te lovească-Apollon!"
Adause Evrinoma: „Dacă zeii
Ne-ar împlini asupra
E
i
Ș
D
„E
Ș
„Stăpînă, de-ar tăcea în sal-aheii,
6
*
3
T

rei nopți l-avui la mine în colibă, Trei zile îl țin

ui. Că-ntîi la mine Veni fugar de pe un vas pe mare, Dar încă nu-și putu

gata povestea Nenorocirii lui. Cum oare cine Se uită la un cîntăreț cum cînta, Deprins de zei, povești fermecătoare Și cu nesaț dorește el s-asculte Cîntarea lui, tot astfel și străinul Mă fermeca pe mine stînd la vatră. El zice că-i prieten cu Ulise De la părinți și locuiește-n Creta, Pe unde-i al lui Minos neam. De-acolo El, vînturat prin lume, dus de valuri Și suferinți, sosi la noi acuma. Cic-auzi că viu este Ulise Și chiar pe-aici aproape s-află-n țara Tesproților și-aduce mult-avere." Luă din nou cuvîntul Penelopa: „Te du și-l cheamă-ncoa' să-mi spuie singur în fața mea. Iar ei să șad-acolo Și să petreacă-n sală sau pe-afară, Doar sînt cu voie bună, căci avutul întreg și neatins și-l au în casă, Din pînea și din vinul lor se-nfruptă Doar robii lor, că vin în toată

„Prietene Antinou, e o rușine Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate O fi vr-un zeu ceresc. Adesea zeii Ca oameni veneticI și-n multe chipuri Orașele străbat și cercetează Ticăloșia și dreptatea lumii."

Așa-i ziceau cu ciudă pețitorii; El nu voia de vorba lor să știe. Iar Telemah simți cum crește-ntr-însul Nespusă-ndurerare, bătut fiindu-i [1] Părintele. Dar el di

Cum auzi-nțeleapta Penelopa Că-n sala mesei fu lovit străinul, Femeilor le zise: „Așa pe tine, O, Antinou, să te loveasc-Apollon!" Adause Evrinoma: „Dacă zeii Ne-ar împlini asupra lor blăstemul Nici unul n-ar vedea ziua de mîne". Iar Penelopa-atunci urmă: „Bunico, Ei toți îmi sînt grețoși, că pun la cale Ticăloșii. Dar mai ales hainul De Antinou, ca moartea mi-i de negru. Un biet străin milog colindă sala Și cere doar pomană de la dînșii împins de sărăcie. Toți umplură Desaga lui și numai el c-un scaun La dreapta-n umăr îl izbi din spate." Așa grăi femeilor crăiasa De unde sta-n iatacul ei. Ulise Cina în vremea

aș E S

ui la mine în colibă, Trei zile îl ținui. Că-ntîi la mine Veni fugar de pe un vas pe mare, Dar încă nu-și putu gata povestea

Se uită la un cîntăreț

cum cîntă, Deprins de zei, povești fermecătoare Și cu nesaț dorește el s-asculte Cîntarea lui, tot astfel și străinul
M
ise De la părinți și locuiește-n Creta, Pe unde-i al lui Minos neam. De-acolo El, vînturat prin lume, dus de valuri
Ș
„D
ilor, că vin în toată ziua La noi și-njunghe boi și
oi și capre, Și chefuiesc și beau fără măsură Și
-n mare parte-averea ne-o băură. Căci nu-i un om așa cum fu Ulise Să scape casa de urgie. O, Doamne, De-ar fi să vină el, s-aju
n
deurgie. O, Doamne, De-ar fi să vină el, s-ajungă-n țară, Ce repede-mpreună

Grozav mai răsună, iar Penelopa Voioasă rîse-atunci şi pe Eumeos Grăbi din nou cu vorbe zburătoare:

„Dă fuga, cheamă-ncoace pe străinul Să vie-aici să stea în faţa-mi. Nu vezi Cum fiul îmi răspunse cu strănutul? De bună seamă are să fie moarte La peţitori, nici unul n-o să scape. Eu ţi-oi mai spune una, ţine minte: De voi vedea că oaspele-mi nu minte, Am să-1 îmbrac frumos cu haine nouă."

Cum auzi, porcarul merse-aproape De el şi astfel îl vesti: „Străine taică, Te cheamă buna Penelopa, maica Lui Telemah, doreşte să te-ntrebe De soţul ei, de patimile tale. Gînd va vedea că spus-ai adevărul, Te va-mbrăca frumos în haine nouă De care eşti lipsit mai mult, că hrana O poţi cerşi din om în om, ca foamea Să ţi-o alini; ţi-o poate da oricine." Ulise i-a răspuns: „Eumeu, îndată Aş povesti pe neminţite toate La fiica lui Icariu. Doar ştiu bine Ge-a fost cu bietu-Ulise, căci avurăm Aceeaşi soartă tristă. Dar mi-e teamă De peţitori, că-s mulţi şi răi la suflet, De-ajunse neobrăzarea lor şi sila Pînă la cerul cel de fier. Că iată, Chiar adineauri, cînd umblam prin sală Şi nu făcusem nici un rău, hainul De Antinou mă şi pocni în spate Şi mă duru. Şi nu vru să m-ajute Nici Telemah pe mine, nici un altul. Deci roagă pe stăpîna ta s-aştepte, Cu toată graba ei, pînă-n spre seară Şi-atunci să stăm la vatră, să mă-ntrebe

™ Cf. mai înainte nota la III, 2.

mmm

De ziua cînd bărbatu-i se va-ntoarce, Că port pe mine haine ruşinoase, Cum ştii că eu întîi venii la tine."

Cum auzi, se-napoie porcarul, Şi cînd să treacă pragul, Penelopa li întrebă: „Eumeu, nu vii cu dînsul? Ce pregetă milogul de nu vine? O fi avînd de cineva el teamă Din cale-afară? Ori i-o fi ruşine Prin casa mea să vie? Cerşetorul, De-i ruşinos, îşi dăunează singur." Întîmpină din grai Eumeu porcarul:

„El zice drept cum ar gîndi tot omul Voind a se feri de înfruntarea Unor trufaşi. Te roagă dar pe tine S-aştepţi pînă ce are să-nsereze. Şi-ar fi şi pentru tine doar, stăpînă, Mai bine aşa, ca singură de vorbă Să stai cu el." Iar Penelopa zise:

„Înţelepţeşte cugetă streinul, Oricine-ar fi. Căci nicăieri pe lume Nu-s oameni cu purtare mai sfruntată Şi mai fărădelege ca la mine."

Aşa vorbi crăiasa, iar porcarul, Cum isprăvi, se duse prin duiumul De peţitori şi-acolo-n şoaptă zise Lui Telemah, apropiindu-şi capul De el, ca nimeni vorba să n-audă:

„Iubitul meu, eu plec să-mi văd la ţară De porcii mei, de trebile de-acolo, De-a mea şi-a ta avere. Iar tu vezi-ţi De toate-aici, dar mai întîi de tine. Ia seama să n-o păţi, că-s o mulţime Acei care te pasc. Dar bată-i Domnul Nainte de-a fi noi răpuşi de dînşii!" Iar socotitul Telemah răspunse:

„Aşa voi face, taică. Tu cinează Şi pleac-apoi. Dar vino mini devreme

Şi adu vite de junghiat pe-alese
Şi las' c-aici am grijă eu şi zeii
De toate cele." Mai şezu porcarul
Pe jețul bine răzuit. Şi-n urmă,
Sătul de băutură şi mîncare,
Plecă la turmă şi lăsă el sala Şi-
ograda plină de mesenii care Se
veseleau la joc şi la cîntare, Pe
cînd se cobora amurgul serii.

CÎNTUL XVIII

Atunci veni un cerşetor uşernic
Spre a cerşi-n Itaca, un nemernic
Neîntrecut în lăcomie, gata De-a
pururi pe mîncat şi băutură, Fricos
şi slab, dar mare la făptură.
Arneos îi ziceau, că astfel mama-i

*

La naştere-l numi, dar pețitorii
îl poreclîră Iros-trepăduşul,
Căci el mergea s-aducă ştiri la oameni,
Oricînd era trimis. Şi cum venise,
Din casă-i vru s-alunge pe Ulise,
Şi cicălind aşa-i toca: „Ia-ți talpa,
Tu, moşule, din tindă şi te cară,
Că de picior te-azvîrl acum afară.
Nu vezi cum toți m-asmuță şi-mi fac semne
Să te înşfac? Dar mie mi-e ruşine.
Hai scoală-te, ca nu cumva s-ajungem
Să ne-apucăm cu brațele la sfadă."

[8] **Lungul episod al luptei cu Iros (1—208), ca şi acel al apariției Penelopei în sala ospățului (209—392), au fost şi sînt suspectate ca puțin autentice de un mare număr de critici. Acelaşi lucru se poate spune şi despre alte pasaje sau versuri izolate din acest cînt în care repetițiile şi contradicțiile sînt numeroase, iar acțiunea stagnează.**

S-a
încruntat
la el şi-a
zis Ulise:

„Eu nu-ți fac rău, sărmane, nici pe tine
Nu te grăiesc de rău şi nici te pizmui De tot
ce capeți, cît or fi de multe, Iar pragul ăsta pe-
amîndoi ne-ncape. Nu trebuie să pizmuieşti pe
alții. Tu pari a fi un biet milog ca mine,
"Iar tot norocul de la zei ne vine. Dar nu mă
înteți la-ncăierare Şi nu mă îndîrji. Deşi sînt
astfel, Moşneag cum vezi, te pot umplea de
sînge Pe buze şi pe piept. Şi-aşa de mine M-
oi linişti, că nu te-i mai întoarce Napoi aici
la curtea lui Ulise." Dar cerşetorul se răsti
la dînsul:
„Vai, ce uşor mai troncăne-acest foite, De
parcă-i o cenuşărească cloanță. Îmi vine să-1
zdrobesc, să-i dau cu pumnii, Să fac din
falcă jos să-i cadă colții Ca la un vier
bîntuitor de holde. Hai, te sumete-acum, ca
toată lumea De-aici pe noi la harță să ne
vadă. Dar cum te-i pune tu c-un om mai
june?"
Aşa naintea naltelor canaturi Pe
repezitul prag în toată voia Se tot
sfădeau milogii. Luînd seama La
asta, Antinou cu poftă rîse Şi zise
pețitorilor: „Prieteni, Aşa ceva-i
nepomenit pe lume: Ce haz şi ce
petrecere ne-aduse Un zeu în casă!
Acest străin şi Iros Se ceartă şi sînt
gata să se-nhațe. Hai repede să-i
punem la bătaie."
La vorba lui ceilalți atunci săriră
Cu hohote de rîs şi ocoliră Pe
jerpeliții cerşetori. Şi astfel Le zise
Antinou: „Luați aminte Ce-oi spune,
falnici pețitori. Pe focul Din vatr-aici
sînt puse burți de capre Ce le-am
umplut cu sînge şi grăsime Şi le
păstrăm de cină. Care-acuma

Din doi va dovedi şi-o fi mai tare,
Să vie să-şi aleagă din bucate
Oricare parte-ar vrea, şi numai dînsul
Va rămînea mereu cu noi la masă Şi
n-om lăsa pe alt orbeț să vie
Pe-aicea la cerşit." Aşa le zise Şi
vorba lui plăcu. Atunci Ulise Cel
iscusit, şurubărind cu mintea, Luă
cuvîntul: „Dragii mei, nu poate Un
om bătrîn topit de suferințe,
C-un tînăr să dea piept. însă mă-mpinge
Haina foame să-mi găsesc sfîrşitul în
pumni aci. Dar faceți-mi nainte Cu toții
mare jurămînt că nimeni, Pe Iros
părtinind pe nedreptate,
Nu-ntinde mina spre-a lovi în mine,
Ca astfel un potrivnic să mă-nvingă."
Şi toți jurară cum ceru Ulise. Şi
după ce rostiră jurămîntul, Grăi din
parte-i Telemah: „Străine,
De te îndeamnă inima şi firea
Viteaz-a ta pe-acest calic să-nlături, Să
nu te temi de nimeni dintre-aheii Ce
sînt de față. Cine te-ar atinge S-ar bate
cu mai mulți, că eu sînt gazda
Şi-apărătorul tău. Şi sînt cu mine
Fruntaşii Antinou şi Evrimahos, Doi
oameni cumsecade." Aşa el zise Şi se-
nvoiră toți. Atunci Ulise Cu zdrențele
se-ncinse pe la mijloc
Şi dezgoli el coapse mari şi mîndre
Şi pieptul, umeri lați, vînjoase brațe.
Minerva sta pe-aproape şi-1 făcuse
Mai împlinit. Şi foarte se mirară De
dînsul pețitorii toți. Şi unul
Zicea privind pe altul'mai de-aproape:
„Biet Iros şi-a făcut de cap el singur. Ia
vezi acest moşneag ce pulpi arată De sub
bulendre!" Astfel cuvîntară, Şi inima lui Iros
peste seamă Se tulbură. Dar slugile cu
sila-1

Încinseră şi-1 duseră la harță Aşa cum fu cuprins de-nfiorare, De-i tremura chiar carnea de pe dînsul. Dar Antinou
se şi grăbi să-1 certe: „Gămanule, de n-ai fi fost mai bine Sau nu te-ai fi născut, dacă te sperii Şi prea de

tot te temi de-un om ca dînsul, Moşneag cum e, topit de suferințe. Dar una-ți spun şi iute-are să fie Aşa cum zic. Dacă te bate acesta Şi-o fi mai tare, te-oi zvîrli pe-o navă Şi te-oi trimite-ndată peste mare în țara lui Ehetos, domnul care E pacostea oricărui om din lume, Urechile şi nasul o să-ți taie Cu-arama nemiloasă şi ruşinea Ți-o va stîrpi şi o va da de crudă S-o-nhape cînii." Asta el îi zise Şi-un tremur şi mai straşnic îl cuprinse Pe cerşetor. îl duseră la'mijloc Şi brațele-amîndoi îşi ridicară. Atunci Ulise cugetă în sine Sau să-1 izbească greu ca el să cadă Nensuflețit, sau blînd numai lovindu-1 Să-1 lase'jos lățit. Şi mai cu cale-i Păru să-i dea o blîndă lovitură, Ca nu cumva să-1 bănuiasc-aheii.

Cînd brațele amîndoi nălțară, Iros Lovi în umăru-i cel drept, Ulise Ghionti în ceafă-i, sub ureche, osul îi zdrumecă, de-1 podidi pe gură Un sînge roşu şi bufni deodată Lungit în praf, de-i clănțăniră difțții Şi din picioare bocănea pămîntul. Cu brațe-ntinse pețitorii mîndri Rîdeau să moară. Şi luînd Ulise Pe Iros de picior prin tindă-1 duse Vintriş în curte la pridvorul porții. Şi-acolo-1 răzimă de zidul curții,

[119] Numele acestui căpcăun, ,,schiloditor de oameni", nu apare decît aci şi în cîntul XXI, 403.

îi puse-n mînă un toiag şi-i zise:

„Aici să şezi şi să păzeşti ograda De cîni şi porci. Nu face pe stăpînul Cu cerşetorii şi străinii, scîrbo, Ca să n-o păţi mai rău." Aşa el zise Şi-şi aruncă pe umere desaga-i, Ruptura lui cu băieri răsucite. Se-ntoarse şi din nou pe prag se puse. Iar peţitorii toţi intrară-n sală, Rîdeau cu poftă şi-1 primeau zicîndu-i: „Să-ţi dea, străine, Joe şi toţi zeii Ce tu doreşti mai mult şi-ţi place ţie, Că-1 înţercaşi de la cerşit în lume Pe-acest nesăţios. Noi peste mare Curînd l-om mătrăşi pe la Ehetos, Cumplitul crai schiloditor de oameni."

Aşa vorbiră dînşii, iar Ulise Se bucură de vorba ce-auzise Şi Antinou îi puse-o burtă mare Cu sînge şi grăsime împănată. Iar Amfinom luînd de prin panere Vro două pini, le dete lui şi-i zise Urînd aşa cu un pahar de aur:

„Noroc, străine taică! Să dea Domnul Să fii ca mîne fericit, că multe Sînt relele ce astăzi te apasă." La asta i-a răspuns aşa Ulise:

„O, Amfinom, tu prea îmi pari cuminte. Aşa ţi-a fost şi tata, c-auzit-am De numele-i frumos, că fost-a Nisos Dulichianul bun şi-avut. Dintr-însul Tu eşti născut şi pari un om temeinic. De-aceea-ţi spun, ia seama şi ascultă: Din tot ce-n lume mişcă şi răsuflă, Nimic mai şubred pe pămînt ca omul. Nu crede el c-are să dea vrodată De rău pînă ce zeii-i dau norocul Să-i meargă toate-n plin şi-i pot genunchii. Iar cînd trimit răstrişti asupra-i zeii, Le rabdă el pe vrute, pe nevrute,

Căci mintea-i se tot schimbă după ziua
Ce-o luminează Cel-de-sus. Pe vremuri,
Şi eu aveam noroc de toate-n lume,
Dar prea mult am năpăstuit pe alţii,
Căci ascultam orbeşte de putere
Şi-n taică-meu şi-n fraţi mă bizuisem.
Să nu fie dar omul niciodată
Nedrept şi rău, ci-n sine să se-mpace
Cu darurile ce-i făcură zeii.
Văd răul care-1 fac şi peţitorii,
Cum prad-averea şi aduc necinste
Soţiei unui om care departe
De ţară şi de-ai lui nu cred să steie
Prea mult; el e pe-aci, e foarte-aproape.
Dar Dumnezeu pe-ascuns să-ţi ducă paşii
Spre casa ta, să nu dai ochi cu dînsul
La-ntorsul lui încoace-n scumpa-i ţară,
Că sfada dintre peţitori şi dînsul
Nu poate să se-ncheie fără sînge,
Cînd el s-ar furişa în casa asta."
Aşa vorbi, stropi din vin şi cupa
Golind o-napoie lui Amfinomos, Fruntaş de
oameni, care-apoi se duse în sală trist. Tot
da din cap, simţise Că nu-i a bine. Totuşi
el de moarte Nu fu scutit, că-1 ferecă
Minerva, De-a fost răpus de suliţa şi braţul
Lui Telemah. Şezu el iar pe scaun De unde
se sculase din mulţime.
Atunci Minerva cea cu ochi albaştri
In minte puse fetei lui Icariu, Mintoasei
Penelopa, să s-arate La peţitori să-i bucure
mai tare, De soţ şi fiu să fie preţuită Mai
mult ca înainte. Şi-ntr-o doară Ea rîse şi
grai: „Tu, Evrinomo, Ca niciodată inima îmi
cere Să mă înfăţişez la ei, cu toate Că-mi sînt
nesuferiţi. Aş vrea eu totuşi La fiul meu să
spun o vorbă bună, Să nu se bage-ntr-
una prin duiumul

De peţitori care grăiesc în faţă-i
Frumos şi-n dos îi cugetă pieirea,"
Iar chelăriţa Evrinoma-i zise:
„Copila mea, e drept ce-mi spui tu mie.
Te du şi spune şi nimic n-ascunde
La fiul tău. Ci-ntîi coboara-n baie
Şi unge-ţi tu obrajii cu miresme,
Sa nu te duci cu faţa-aşa zoită De
plîns. Urîtă-i veşnica bocire.
Căci iată mare ţi-a crescut copilul, Aşa
cum te-ai rugat de zei fierbinte Să-1 vezi
voinic pe el, mijindu-i barba." Răspunse
înţeleaptă Penelopa:
„Cu toată grija ta de mine, Evrinomo,
Să nu mă sfătuieşti să merg la baie Şi cu
miresme să mă ung, că zeii Din slavă
frumuseţea-mi veştejiră, De cînd bărbatul
mi-a plecat pe mare. Dar spune Ipodamiei
să vie
Cu Autonoe ca să-mi steie-alături
Cînd voi intra la peţitori în sală, Că
singură între bărbaţi să intru
Ruşine mi-i.[u] Aşa vorbi, şi baba
Prin curte merse ca să dea de ştire
Şi zor la slugi să vie la crăiasa.
Minerva-atunci a pus la cale alta: Somn
dulce-asupra fetei lui Icariu Ea revărsă, de
adormi culcată Şi toate-ncheieturile-i slăbiră
Pe loc deodată-n patu-i. Zîna-ntr-asta O-
mpodobi cu daruri fără moarte, Ca astfel ea
pe-ahei să-nminuneze. Lău întîi obrazu-i
dalb cu mirul Dumnezeieştei frumuseţi, cu
care Se unge înstemata Citereia, Cînd
merge ea la hora fermecată A graţiilor. Şi-i
făcu făptura Mai mare şi mai plină şi mai
albă Ca fildeşul. Apoi plecă Minerva.

---

[255] Vezi mai înainte nota la VIII, 405.

Veniră odăiaşele din curte;
Tot vorovind, din somn o deşteptară.
Ea şterse-atunci cu mîna ei obrajii
Şi zise-aşa: „O aţipire blîndă
Mă-nvălui pe mine greu cercată.
Ah, de mi-ar da Diana preacurată
Acum pe loc o moarte-aşa de lină
Să nu mai plîng, să nu-mi mai mistui veacul
De dorul unui soţ cu-atîtea daruri,
Că nu e altul într-ahei ca dînsul."
Rostind acestea, doamna se coboară
Din casele-i de sus strălucitoare. Nu-i
singură, urmată e de două Femei însoţitoare.
Cum ajunge La peţitori podoaba de femeie,
Stătu pe pragul sălii măestrite, C-un
luciu văl acoperindu-şi faţa;
Alături stau femeile-i cinstite.
Pe loc slăbiră în genunchi bărbaţii,
Cuprinşi fiind de farmecul iubirii
Şi toţi doreau s-o aibă de soţie.
Dar ea lui Telemah rosti cuvîntul: „N-ai
minte şi pricepere deplină,
O, Telemah. Erai copil tu încă
Şi tot mai bine judecai cu mintea.
Acum eşti mare-n floarea tinereţii,
Şi un străin de ţi-ar vedea statura
Şi frumuseţea, te-ar ţinea de fiul
Unui bărbat ferice, şi n-ai totuşi
Priceperea şi mintea cuvenită.
Ce-i asta care s-a-ntîmplat la curte?
Să laşi pe-acel străin să fie astfel
Batjocorit? Ce hulă şi ruşine
Te-aşteaptă-n lume, dacă tot străinul
Venit în casa noastră o să pată
O înfruntare-aşa de dureroasă."
Dar socotitul Telemah răspunse:
„De-a ta^ mînie, o , mamă, nu mă supăr.
Dar eu pricep şi văd în toate cele
Ce-i bun şi rău. Eram copil nainte,

Dar nu pot toate să le văd temeinic.
Mă tot izbesc la dreapta şi la stînga
De-aceşti mişei şi nimeni nu mi-ajută
Dar sfada dintre Iros şi străinul Nu s-
a iscat din vrerea lor. Străinul
A fost mai tare. Jupiter, Minerva
Şi tu, Apollon, faceţi voi acuma
Bătuţi să-şi plece capul peţitorii
Afară-n curte unii, alţii-n sală, Să
stea acolo cu puteri zdrobite
Aşa cum stă la poart-acum şi Iros
Clătind din cap ca omul în beţie,
De nu-1 mai ţin picioarele să steie
Şi nici să plece înapoi acasă, Că-i
toropită vlaga lui întreagă."
Iar Evrimah îi zise Penelopei:
„Tu, fiic-a lui Icariu, preacuminte
Femeie Penelopa, dac-aheii Din Argos,
din cetatea lui Iason, Pe tine te-ar
vedea în casa voastră,
Ar ospăta din zori de zi o droaie
De peţitori mai mulţi, că-ntreci pe toate
Femeile, de mare, de frumoasă
Şi de cuminte". Zise Penelopa:
„Tot binele-mi, mîndreţea şi făptura-mi,
O, Evrimah, mi le topiră zeii, De
cînd s-au dus spre Ilion aheii Cu care
a fost şi soţul meu Ulise. O, de-ar
veni el paznic vieţii mele, Mai mare,
mai frumoasă mi-ar fi slava.

---

318 *Iason Argos* din textul grec înseamnă „Argos, cetatea ioniană", mai curînd decît „cetatea lui Iason", dat fiind că acesta din urmă e un erou tessalian şi că nici un episod al legendei lui nu se petrece în Argos.

322 Pentru poetul homeric, idealul de frumuseţe feminină e nedespărţit de ideea unei oarecari mărimi. Eroinele cele mai faimoase pentru farmecul exercitat asupra bărbaţilor sînt, în epopee, femei de talie înaltă: Elena, Andromaha, Penelopa. Mai remarcabil e că opinia e împărtăşită şi de Aristotel, după care mărimea e una din condiţiile frumosului *(Poetica,* VII, 1450 b 37) şi în judecata căruia „fiinţele mărunte pot fi plăcute şi bine proporţionate, dar nu frumoase" *(Ethica Nicomaheia,* IV, 7, 1123 b 7).

Dar astăzi sufăr greu, c-atît de multe
Nevoi ursit-asupra mea trimise. Ulise la
plecarea lui din ţară, Luîndu-mă de mîna
dreaptă-mi zise: «Femeie, nu cred eu că toţi
aheii Se vor întoarce teferi de la Troia.
Se *zice că troienii sînt războinici Cu suliţa, cu
arcul, cu minatul De cai sirepi, mijloace care
soarta Războiului o hotărăsc mai iute,
Deci nu ştiu dacă păsui-vor zeii Să vin napoi
ori voi pieri la Troia. In lipsa mea, să te
gîndeşti acasă La scumpii mei părinţi, cum
faci acuma, Ba şi mai mult. Cînd vei vedea c-
ajunge Copilul nost' la vîrsta tinereţii,
Mărită-te cu cine vrei şi lasă Căminul tău.»
Aşa rosti Ulise Şi zisa lui se împlini în toate.
Veni-va noaptea cînd avea-voi parte De
nuntă tristă eu sărman-al cărei Noroc mi-a fost
luat de Joe. Tare Mă doare însă inima de una:
Purtarea peţitorilor nainte Era în lume alta.
Aceia care Peţesc femeie de neam bun şi
fată De om bogat şi se întrec s-o aibă, Aduc ei
înşii oi şi boi anume De ospătat prietenii
miresei. Ba dau şi mîndre daruri; nu se-
ndoapă Cu sila din avutul altor oameni."
Aşa vorbi. Se bucură Ulise Că ea-i smomea
spre dînsa pentru daruri Şi-i prilostea cu vorbe
unse-n miere, Dar ce gîndea era cu totul alta.
Iar Antinou Eupitianul zise:
„Tu, fiic-a lui Icariu, Penelopă
Cuminte, numai să primeşti tu daruri Cu
care vor să te cinsteasc-aheii. Nu-i bine
să-i respingi. Noi nu vom merge
Napoi pe la moşie, nici aiurea,
Nainte de-a te mărita cu unul Dintre
ahei, mai osebit în toate."
Acestea zise Antinou. Şi spusa-i
Plăcu la toţi. Trimise fiecare
Pe cîte-un om ca să-i aducă daruri.
Aduse Antinou o rochie mare Cu-
alesături de-o frumuseţe rară.
Douăsprezece sponci avea de aur Şi
toate potrivite. Aduse-ndată
Şi Evrimah o salbă măestrită De aur
care avea-mbinate boabe De
chihlimbar ca razele de soare, Aduse
sluga lui Evridamante Cercei cu cîte
trei bogate pietre,
Din care strălucea o frumuseţe, De la
Pisandru, fiul lui Polictor, I-aduse
sluga un gherdan, podoabă Nespus de
mîndră. Astfel fiecare I-aduseră cîte
un dar aheii.
Apoi la dînsa se sui ea, zîna Intre
femei, şi fetele-mpreună Păşind
purtau comoara dăruită. Atunci s-au
pus să joace peţitorii, Să cînte viers
fermecător, şi astfel
Se desfătau. Ei aşteptară pînă Pe
înserat. Şi cînd erau în toiul
Petrecerii, veni amurgul serii.

[876] în original: *peplos,* cuvînt cu care se indică în epopee un veşmînt purtat direct pe piele, principala piesă a costumului feminin. Gonstînd dintr-o lungă bucată de stofă de cele mai multe ori colorată, înfăşurată în jurul trupului, *peplos-ul* nu era cusut, ci fixat prin „sponcile" pomenite în versul 378, în cazul nostru în număr de 12.

[378] Pe numele lor grec *peronai,* aceste „sponci" (în latineşte: *fibulae)* erau nişte agrafe de tipul acelor noastre de siguranţă, adesea din metal preţios, constînd dintr-un arc terminat la una din extremităţi printr-un ac flexibil, la cealaltă, cu un cîrlig destinat să fixeze acul după trecerea lui prin stofă. în textul ce ne reţine atenţia, „toartele" pomenite în versul 379 sînt cîrligele celor 12 agrafe, în greceşte *cleides.*

«sa Vezi mai înainte nota la XV, 608.

Şi-ndată trei luminători în sală
Au aşezat spre-a lumina-ncăperea
Şi-n jurul lor au pus grămezi de lemne
De mult uscate, despicate proaspăt,
Şi facle între ele. Şi lumină
Făceau pe rînd la făcliere-n sală
Femeile în casa lui Ulise.
Dar el le zise lor atunci: „Voi, roabe
A domnului cel dus de mult Ulise,
Duceţi-vă-n odăi unde-i mărita Crăiasă,
toarceţi lîngă ea cu furca Şi-o-nveseliţi
cu scărmănatul linii Şezînd în casă. Aici
în locul vostru Voi face eu lumină
tuturora. De vor s-aştepte ei chiar pînă-n
ziuă, Eu n-oi slăbi, că multă mi-i
răbdarea."
Aşa Ulise cuvînta, iar ele Rîdeau şi se
uitau una la alta. Dar rău îl cicălea
îmbujorata Melanto, a lui Doliu fată,
care Fusese îngrijită şi crescută Ca un
copil al său de Penelopa, Ba-i da de toate
şi-i făcu pe placu-i, Şi totuşi ea mîhnirea
Penelopei Nesocotea şi se ţinea într-una
Cu Evrimah şi se iubea cu dînsul. Aşa-1
certa Melanto pe Ulise Şi-1 ocăra:
„Sărace, tu, străine, De bună seamă eşti
smintit, de nu vrei

[898] Cum s-a relevat în legătură cu palatul lui Alcinoos (mai înainte nota la VII, 124), cum rezultă din însuşi episodul recunoaşterii lui Odiseu de Euriclea (mai departe, XIX, 503 şi urm.), marea sală unde se desfăşoară acţiunea descrisă în text nu era luminată decît de focul vetrei. Menţiunea celor trei „luminători" *(lampteras),* în care lemne amestecate cu torţe ard nu se ştie în ce fel, apare deci neclară şi îndreptăţeşte presupunerea că textul original a fost în aceste două cînturi sensibil remaniat.

[417] Soră cu Melanteu, pomenit în XVII, 282 şi urm.

Să mergi la han sau poate la vrun faur Ca să
te culci şi-mi stai aici şi-mi dondăi Aşa
cutezător între mulţime Şi de nimic nu-ţi
pasă şi de nimeni. La cap ţi se sui pesemne
vinul Ori eşti din fire-aşa, de ţi-i vorbirea în
hohote. Ori ţi-ai ieşit din sine, Că l-ai bătut pe
cerşetorul Iros? Dar mi-i să nu se scoale
vreun altul Asupra ta mai mare decît Iros Să-ţi
dea în cap mai zdravăn, să te-alunge Din sala
asta potopit de sînge." Pieziş privind la ea, grăi
Ulise: „Neruşinato, merg să-i spun
îndată Lui Telemah de-obrăznicia asta; Aici pe
loc bucăţi o să te taie." De-ameninţarea lui se
speriară Femeile şi prin odăi fugiră.
Slăbiseră-n genunchi de frică toate Gîndind că el
vorbise cu-nadinsul. Stătu atunci în locul lor
Ulise Pe lîngă făclierele arzătoare Şi lumina
privind la toţi bărbaţii. Dar altele i se-
nvîrteau în minte, Gîndiri ce-aveau să fie
împlinite.
Iar pe trufaşii peţitori Minerva De loc
nu-i mai lăsa să înceteze Cu-amarnicele lor
jigniri, ca astfel Tot mai adînc să-1
doară pe Ulise. Deci Evrimah, feciorul lui
Polibos, Ia cel dintîi cuvîntul între dînşii
Să-ntarte pe viteaz şi face hazul
Tovarăşilor lui: „Luaţi aminte,

[417] Originalul grec nu vorbeşte de „han", ci de un loc de adunare şi de sfat *(leschey)* a cărui natură nu apare lămurit din context. Gît priveşte atelierul faurului, şi el un punct de întîlnire a celor fără treabă, taclalele de aci sînt prezentate de Hesiod ca un mijloc de a pierde vremea, împotriva căruia se simte dator să-şi prevină fratele, iubitor de asemenea distracţii *(Munci şi zile,* 493 şi urm.).

Voi, pețitori ai preamăritei doamne, Să spun ce-n minte mi-a venit. Sosirea Acestui om la curtea lui Ulise Nu-i peste voia zeilor. Lumina De torțe vine parcă de la dînsul Şi de la capul lui, că n-are bietul Un păr în cap." Apoi către Ulise El cuvînta: „Străine, vrei la mine Argat să fii, de te-aş lua în fundul Moşiei mele, că-ți va fi simbria De-ajuns, să-mi faci acolo nişte garduri Şi să-mi sădeşti copaci? Ți-aş da de hrană Pe-un an întreg, ți-oi da şi-mbrăcăminte, Sandale să te-ncalți. Dar tu la rele Te-ai nărăvit şi n-o să ai plăcere La lucru să te pui, că vrei prin lume Să umbli ca un cerşetor, să-ți ghiftui Nesățiosul pîntece." Ulise Gel iscusit aşa i-a-ntors cuvîntul:

„Hei, Evrimah, că nu e sfada noastră Pe la cositul ierbii primăvara, Gînd ziua-i lungă, eu să am o coasă Cu şart încovoiată şi tu alta La fel şi-atunci să ne fi pus la lucru Pe nemîncate pînă la-nnoptare, G-am fi avut destulă cositură. Ori boi să fi minat, jugari de frunte, Tot mari şi aprigi şi sătui de hrană, De-o vîrstă şi-o putere, tari ca piatra, Pe un pămînt de patru fălci, cu glie

468 Despre folosirea lucrătorilor liberi în lumea homerică, mai ales la muncile cîmpului, s-a vorbit în nota la XIV, 140. Aci e vorba de o muncă ingrată, săvîrşită „la capătul țarinii", expresie cu care se indică de obicei pămînturile necultivate, rezervate pentru păşunat.

479 şi urm. In legătură cu prețuirea muncii manuale în lumea homerică, cf. mai înainte notele la VII, 6 şi XVII, 511. şi mai departe XXIII, 231 şi urm.

489 înțelesul termenului *tetragyion* era departe de a fi limpede chiar pentru cei vechi. După un scholiast, ar fi vorba de suprafața putînd fi arată într-o singură zi de un muncitor

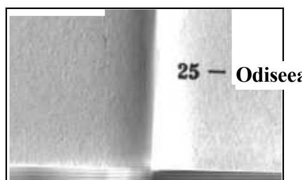
Uşor de-arat, să fi văzut atuncea De pot să trag eu brazde necurmate. Ba chiar şi astăzi, dacă cel din slavă Război ar fi pornit cumva de-oriunde Şi-un scut aş fi avut şi două suliți Şi-un coif de-aramă potrivit la tîmple, M-ai fi văzut la lupt-atunci în frunte Şi nu m-ai fi jignit aşa rostindu-mi Ponoase pentru lăcomie. Taie Mă-nfrunți cu asta şi n-ai pic de suflet. De pari aici om mare şi puternic, E pentru că te afli între oameni Puțini şi nebărbați. De-ar fi să vie Ulise-ncoace,-n țara-i de moşie, Oricît de larg-ar fi această poarta, Pe loc s-ar îngusta, cînd ai zbughi-o Pe-aici prin tindă s-o tuleşti afară." Aşa-i vorbi, iar Evrimah mai tare Se îndîrji şi-i zise crunt privindu-1:

„Nemernice, ți-oi arăta îndată, Să-ți iei tu nas în faț-atîtor oameni Şi-obraznic să vorbeşti fără să-ți pese. La cap ți se sui pesemne vinul Ori eşti din fire-aşa, de ți-i vorbirea In bobote, ori ți-ai ieşit din sine, Că l-ai bătut pe cerşetorul Iros?"

El zise asta şi-apucă deodată Un scăunel. Ulise-atunci, de frica Lui Evrimah, se puse pe genunchii Lui Amfinom Dulichianul, astfel Că Evrimah lovi în mîna dreaptă Pe un paharnic, de-i căzu ulciorul Sunînd pe jos, iar el, gemînd, pe spate Bufni în praf. Şi zarv-atunci făcură în sala cea umbroasă pețitorii.

priceput, cu o bună pereche de boi (definiția dată de **Pliniu** unui *iugerum* roman). în această ipoteză, *tetragyion* ar echivala cu aproximativ 25 ari. Nu-i exclus totuşi ca o ***gye*** să fi fost egală nu cu un sfert de *iugerum,* ci cu un *iugerum* întreg; în care caz, *tetragyion,* reprezentînd 4 *iugera,* ar fi totalizat circa 100 de ari.

Şi nu cumva stăpîna-ţi de mînie Să-ţi
poarte-alean ori soţul ei să vie,
Că doar mai e nădejde. Dacă dînsul Va fi
pierit şi nu se mai întoarce, Dar iată,
slavă Domnului, băiatu-i Crescu şi vede
tot şi nu-1 însală Isprăvile nici uneia din
roabe,
Că nu mai e copil." Acestea-i zise.
Dar 1-auzi-nţeleapta Penelopa Şi se
răsti la dînsa dojenind-o:
„Obraznico, sfruntato, văd eu bine Ce
mişelie faci, dar vei plăti-o
Cu capul tău. Ştiai doar tu, desigur,
Căci auziseşi singură din gură-mi C-
aveam de gînd să-ntreb aci în sală Pe-
acest străin de soţul meu, căci tare Mai
sufăr după el/[4] Rostind aceste,
Ea zise chelăriţei Evrinoma:
„Tu, Evrinomo, adu-un jeţ şi-aruncă O
blană peste el, să stea de vorbă Cu
mine-aici străinul, să m-asculte, Că vreau
să-1 mai descos." Aceasta-i zise
Şi slug-aduse repede un scaun
Cu şart strunjit şi-asupra-i puse-o blană,
Pe care-apoi se aşeză Ulise Şi începu a-1
iscodi crăiasa:
„Străine,-ntîi am să te-ntreb de unde
Şi cine eşti? Şi unde ţi-i oraşul ?
Şi-ai tăi părinţi?" Răspunse-aşa Ulise:
„Femeie, nici un om din largul lumii
Nu poate să te-nvinuie pe tine: Slăvitu-ţi
nume pîn'la cer ajunse
Ca slava celui mai ales şi vrednic
Stăpînitor care, în veci cu teamă De cei-
de-sus, domnind peste mulţime De oameni
tari, s-arată-n cîrmuire Dibaci şi drept.
Sub el pămîntul negru

[112] în original: „cu voia lui Apollon", „cu ajutorul lui Ape Ion". [144] Un tablou al belşugului adus popoarelor de cîrmuitorii drept
se citeşte şi în Hesiod, *Munci şi zile,* 225 şi urm.

Dă grîu şi orz şi pomii gem de roadă,
Şi vitele se înmulţesc, şi marea Dă
peşte mult şi-i fericit poporul. Mă-
ntreabă deci în casa ta de toate, Dar
nu de neamul meu şi de-a mea ţară, Ca
nu cumva, de ele pomenindu-mi, Să fiu
cuprins mai tare de mîhnire. Că prea
sînt greu lovit şi nici se cade Să stau
bocind şi tînguind în casa Unui străin.
Urît e să te vaieţi Necontenit. Şi mi-e
că poate astfel Voi supăra pe-o slugă
sau pe tine Şi socoti-vei c-am băut; de-
aceea Mă-neacă plînsul." Zise
Penelopa:
„Tot darul meu, mîndreţea şi
făptura, Străinule, mi le topiră zeii, De
cînd s-au dus spre Ilion aheii Cu care-a
fost şi soţul meu Ulise. O, de-ar veni el,
paznic vieţii mele, Mi-ar fi mai mare,
mai frumoasă slava! Dar azi tînjesc
amar, c-atît de multe Nevoi ursit-
asupra mea trimise. Toţi tinerii fruntaşi
de prin ostroave, Din Same, din
Dulichiu, din Zachintos Cel păduros,
precum şi toţi mai-marii Din ţara
noastră limpede Itaca, în butul meu mă
cer şi-mi storc averea De-aceea nu mai
pot 'căta de oaspeţi, De rugătorii de-
adăpost, de crainici, Ai obştii slujitori.
Şi-n veci mă mistui De dorul lui Ulise.
Peţitorii Zoresc nuntirea, eu i-amîn şi-
nchipui Înşelăciuni. Intîi un zeu îmi
dete In minte să încep o ţesătură. Şi-
ndată eu la stative'-n cămară M-am pus
să ţes o pînză, foarte lungă Şi gingaşă,
iar lor le-am zis în urmă: Voi, tineri
peţitori ai mei, acuma, Cînd răposat e
soţul meu Ulise, Mai aşteptaţi şi nu
daţi zor cu nunta,

Să isprăvesc întîi acaastă pînză, Să
nu se mai destrame urzit ura, Că
vreau să fie giulgiul lui Laerte, Cînd
nemiloasa moarte o să-1 culce, Ca nu
cumva femeile-aheene
Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepînzuit la moarte,
Cînd el agonisi atîta-avere. Aşa le-am
zis şi dînşii mă crezură. Eu ziua tot
lucram la pînzătură,
Dar peste noapte, la lumina torţei, Eu
deşiram tot ce lucrasem ziua. Aşa-i tot
amăgii trei ani de-a rîndul.
Dar cînd trecură patru ani şi vremuri Şi
luni şi zile multe se-ncheiară,
Slugi mîrşave,-mpietrite, mă trădară;
Veniră peste mine peţitorii, Mă prinseră
şi rău m-ameninţară. De sil-atunci mi-am
isprăvit ţesutul. Dar azi eu nu mai pot
scăpa de nuntă
Şi nici găsesc un chip. Apoi părinţii
Grozav dau zor să mă mărit. Pe urmă
Copilu-mi s-a trezit şi nu mai poate, Cînd
vede că-i se spulber-avuţia. De-acu-i bărbat
şi-n cea mai bună stare
Să-şi poarte grija casei şi să-i deie Mărire
Cel-de-sus. Te rog eu totuşi Să-mi spui tu
mie care ţi-este neamul, De unde eşti.
Doar nu te tragi, cum spune Povestea, din
stejar şi nici din piatră."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Femeie preacinstit-a lui Ulise, Tu nu-
ncetezi să-ntrebi care mi-e neamul? Am să
ţi-o spun, deşi o să-mi pricinui Mai multă
jale decît am. C-aşa e,

[214] Aluzia e la unele vechi legende greceşti, potrivit cărora la începutul Firii oamenii s-ar fi născut din arbori sau din pietre. Un ecou al lor stăruie în mitul celor cinci „neamuri" povestit de Hesiod *(Munci şi zile,* 143 şi urm.), altul în povestea potopului la Ovidiu, *Metamorfoze*, I, 381 şi urm.

Cînd omu-i dus, pierdut de mult ca mine
Din ţara lui, pribeag prin multe-oraşe,
Zdrobit de suferinţi. Răspund eu totuşi
La tot ce-ntrebi şi iscodeşti. I-o ţară Ce-i
zice Creta, mîndră, roditoare,
Cu ape-n jur, că e-n mijlocul mării,
Şi oamenii foiesc în ea puzderii. Pe-
ntinsul ei sînt nouăzeci de-oraşe. Cu
fel de fel de limbi: ahei şi mîndri
Eteocreţi, cidonieni alături
De dorieni războinici şi de oameni
Dumnezeieşti, pelasgi. Intre oraşe E
unul mare, Cnossos, unde Minos Fu
rege tot la nouă ani şi cel mai
Apropiat de Joe, Minos, tatăl

[224] în poemele homerice Creta apare ca o insulă prin excelenţă bogată şi populată. Această faimă s-a dovedit pe deplin întemeiată în urma cercetărilor arheologice întreprinse în ultima jumătate de veac la Gnossos, la Festos şi în alte locuri, săpături ale căror rezultate, revoluţionînd cunoştinţele noastre despre lumea egeeană în mileniile III—II î.e.n. au deschis un nou şi important capitol în istoria universală.

[229] Cu numele de eteocreţi aveau să fie cunoscuţi pînă tîrziu, în epoca clasică, urmaşii locuitorilor preelenici ai Cretei. Pentru cidonieni, vezi mai înainte nota la III, 403.

[230] Singurul loc din poemele homerice unde e pomenită această ultimă venită dintre seminţiile de greci coborîte în cursul mileniului al II-lea spre pămîntul viitoarei lor patrii. După cronologia îndeobşte admisă, pătrunderea dorienilor ar fi avut loc între 1200—1000 î.e.n.

[231] Şi aceasta e o populaţie preelenică, vorbind o limbă necunoscută, menţionată de tradiţie în diferite puncte ale Greciei continentale şi insulare.

[232] In partea de nord a insulei, nu departe de actualul port Candia. Incepînd din 1900, s-au făcut aci săpături arheologice de o însemnătate excepţională, scoţîndu-se la iveală un vast ansamblu monumental, mărturie grăitoare a unei civilizaţii rafinate, înainte necunoscută.

[233] Altfel spus: „domnea pe cîte nouă ani". După o legendă păstrată în dialogul pseudo-platonic *Minos* (p. 319 E), regele Cretei ar fi fost ţinut să cerceteze din nouă în nouă ani peştera sfîntă de pe muntele Ida, pentru a sta de vorbă cu Zeus şi a primi legi pentru poporul său. Cf. Strabon, *Geographia* X, 4, 8, 19, XVI, 2, 38.

Părintelui meu nobil Deucâlion. Că
Deucalion mă născu pe mine Şi pe
Idomeneu, care-n corăbii Plecă-
ntovărăşind pe Atrid la Troia. Eton mi-i
numele vestit şi eu sînt
Mai mic de ani, iar dînsul e mai mare Şi
mai viteaz. Acolo pe Ulise Eti l-am
văzut şi datu-i-am şi daruri De ospeţit,
că-n mersul lui spre Troia De la Malea-1
abătuse vîntul
Şi-1 adusese-n Creta.   Poposise Pe-
Amnisos rîul, unde-i văgăuna Ilitei şi-i
anevoios limanul; D-abia aci s-adăposti
de vifor. Suindu-se-n cetate,   a prins
îndată
Să-ntrebe de Idomeneu, de care
Zicea că-i este drag, cinstit prieten. Dar el
era plecat în nävi la Troia De zece sau de
unsprezece zile. Eu l-am luat, l-am ospătat
la mine
Cu tot ce-avui mai bun, cu toată grija, C-
aveam de toate şi de-ajuns în casă. Şi celor
care-1 întovărăşiră Le-am dat de toate
din avutul obştii, Făină, vin şi boi ca să-i
înjunghie,
Să-i sature pe toţi.   Acolo   două —
Sprezece zile zăbovir-aheii; I-oprea
sălbatic vînt de miazănoapte, De nu
puteau să steie pe picioare. Vrun zeu
duşman l-o fi stîrnit şi numai
In ziua cea de-a treisprezecea vîntul Se
potoli şi ei atunci plecară."
Aşa scornea el basme cîte toate
Asemeni cu-adevărul. Şi crăiasa îl asculta
şi tot plîngea cu lacrimi

244 Vezi mai înainte nota la III,   397.
246 Portul cel mai apropiat de Cnossos: astăzi Amisos.
247 După *Iliada,* XI, 269 şi urm., Ilitiile (la plural) ar fi zîne ale naşterii, personificări ale durerilor facerii. La poeţii mai noi, o unică zeiţă cu aceste atribute e pomenită ca fiică a lui Zeus şi a Herei.
268 Vezi mai înainte nota la XIII, 20.

Şi se topea la faţă. Cum adese
Pe culmile de munţi se moaie neaua
Ce   vîntul de apus o troienise Şi o
dezgheaţă-acuma Băltăreţul Şi la
topirea ei se umplu rîuri
Zăpor la vale, aşa obrajii mîndri
Ai Penelopei se muiau la plînsul
Bărbatului care-i stătea aproape.
Se-nduioşă de mil-atunci Ulise, Cînd o
văzu jălind, dar lui sub pleoape-i
Stătură ochii nemlădii întocmai Ca
coarnele sau fierul. El în sine
Viclean şi-ascunse lacrima. Crăiasa,
De mult jălit şi tînguit sătulă, Mai
răspică din nou: „Acum, străine,
Eu voi să-ncerc să văd dacă-ntr-aieve
Primitu-1-ai pe soţul meu acolo La
casa ta-mpreună cu voinicii Care-1
urmau, cum tu îmi povestiseşi. Să-mi
spui dar cum era-mbrăcat Ulise
Şi ce fel era el şi ce tovarăşi
Avea cu dînsul?" El la asta-i zise:
„Sînt ani la mijloc şi e greu, femeie, Ca să-
ţi răspund. Sînt douăzeci de vremuri, De cînd
trecu pe-acolo şi se duse
Din ţara mea. Dar totuşi eu voi spune
Aşa cum mi se pare. Avea Ulise O
mantie pe dînsul, porfirie, Ţesută-n
două cu fir des. Cheotoarea-i Cu-
ngemănate sponci era de aur
Şi-nflorituri avea în faţă-i haina.

878 Boreas, vîntul de nord.
aBS „Cheotoarea" e o fibulă de «tipul descris în nota la XVIII, 378.
800 Pînă nu demult, întemeiaţi pe autoritatea unui scholiast antic, traducătorii înţelegeau versul 227 al textului grec în sensul că iedul şi cînele ar fi fost brodaţi pe mantia lui Odiseu. Descoperirile arheologice recente, familiarizîndu-ne cu operele meşterilor giuvaergii din Creta şi Micene, au impus interpretarea după care scena în chestiune ar fi fost înfăţişată pe placa de aur a fibulei.

Cu labele-i ținea-nhățat un cine Un ied bălțat de ciută, ce privindu-l Se tot zbătea. Se minunau cu toții De-aceste chipuri măestrite-n aur, Cum sta ogarul să sugrume puiul, Și-acesta se tot zvîrcolea în gheare, Voind să scape. Am văzut pe dînsul Cămaşa-i moale, lucie, subțire Ca foaia unei cepi uscate. Tocmai Ca soarele lucea. Desigur multe Femei la dînsul galeş se uitară. Dar nu uita un lucru ce ți-oi spune: Eu nu ştiu dacă el le-avea de-acasă Cumva aceste haine sau că poate I le-o fi dat pe mare vrun tovarăş Ori un prieten, căci avea Ulise Prieteni mulți, fiind puțini ca dînsul între ahei. Și eu i-am dat din parte-mi O sabie de-aramă şi-o frumoasă Manta țesută-n două, porfirie, Și-un strai pîn' la pămînt. Apoi spre cinste L-am petrecut pe el pîn' la corăbii Și-un crainic mai trecut avea cu dînsul. Pot spune cum era şi el: cu umeri Rotunzi, cu părul creț, cu fața smeadă Și Evribate se numea. Ulise Ținea la el mai mult ca la oricare De-ai lui, fiind el om întreg la minte."

Aşa el zise, şi-o stîrni mai tare La tînguit, cînd ea văzu că-s bune Dovezile-arătate de Ulise. Iar după ce de-ajuns gemu şi plînse, Se uşura şi mai luă cuvîntul:

„Străine,-ntîi mi-a fost de tine milă, De-acum vei fi cinstit şi oaspe-n casă. Veşmintele de tine pomenite, Eu însămi i le-am dat împăturite Și scoase din odaie. Adăugasem Lucioasa cheotoare ca să-i fie Podoabă lui. Eu nu-l mai văd pe dînsul întors napoi acasă-n scumpa-i țară.

Plecă în ceas nenorocit Ulise Să vadă neagra, urgisita Troia."

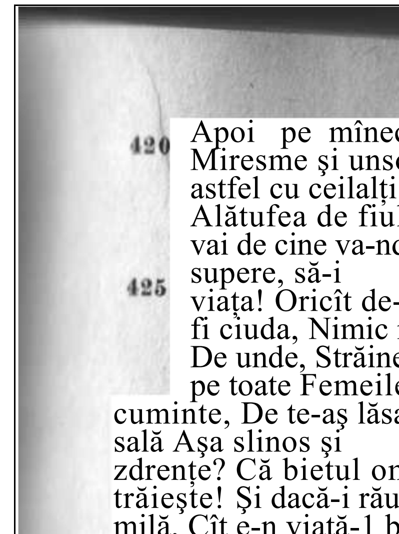
El i-a răspuns: „Femeie preacinstită A lui Ulise, nu-ți strica frumoşii Obraji, nu-ți frînge inima jălindu-ți Bărbatul dus. De asta nu te-nvinui, Căci orişice femeie-şi plînge astfel Pe soțul dus al tinereții sale, Cu care-avu copii, dar care nu e De seama lui Ulise cel asemeni Cu zeii, cum se zice. Alină-ți jalea Și-ascultă-mă, căci adevăr voi spune, Deschis şi drept, aşa cum eu în treacăt Am auzit de-ntorsul lui Ulise. Trăieşte el pe-aici, aproape,-n țara Cea rodnic-a tesproților şi-aduce Cu sine-avere, multe-odoare scumpe Ce strînse din popor, dar pe tovarăşi El îi pierdu-n corabie prin valuri Venind de la Trinacria, căci Joe S-a mîniat şi Soarele pe dînsu], Că -soții lui îi vătămară boii. I-a înghițit pe toți talazul mării Și doar pe el, suit pe talpa năvii, îl scoase unda pe uscat în țara Feacilor cei înrudiți cu zeii. Iar ei din toată inima-l cinstiră Ca pe un zeu şi multe-i dăruiră Și sănătos în țară-l petrecură. De mult era sosit pe-aici Ulise, Dar lui i se păru c-ar fi mai bine Să umble țară multă dup-avere, Că-ntrece el pe toți în dibăcie Și nimeni nu s-ar măsura cu dînsul. Aşa îmi povesti Fidon, stăpînul Tesproților, şi cînd la zei în casă Se închina, el se jură la mine C-atunci pe mare-o navă fuse trasă

[361] Vezi mai înainte nota la XI, 145.

Şi că pe mal stau gata vîslitorii Ca să-1 petreacă-ncoaee pe Ulise. Dar craiu-ntîi pe mine mă trimise, Că se brodi un vas atunci să plece De la tesproţi încoace spre Dulichiu Mănosu-n grîu. El însuşi mi-arătase Averile-adunate de Ulise. Cu ele s-ar putea hrăni o casă Pînă-ntr-a zecea spiţă, aşa de multe Erau la curte strînsele odoare. El mai spunea că dus era viteazul Pe la Dodona ca s-audă sfatul Lui Joe din stejarul nalt, de felul Cum el, cel dus de mult, să vie-n ţară, Pe faţă ori pe-ascuns. Aşa Ulise E teafăr şi curînd va fi acasă. De-acuma mult el nu mai stă departe De ţară şi de-ai lui. Şi pentru asta Eu pot să jur. Iau chiar acum ca martor Pe Joe, Dumnezeul cel mai mare Şi mai puternic, martoră iau vatra Cea sfîntă-a lui Ulise, unde astăzi M-adăpostesc, c-aşa va fi întocmai Cum eu îţi cuvîntez. Chiar estimp vine Ulise-aici, pe la-ncheierea lunii Sau la-nceputul lunii viitoare."

Cuminte Penelopa îi răspunse: „Străine, fie vorba-ţi împlinită! Să vezi îndată ce prietenie Precum şi daruri vei avea din parte-mi! Te-ar ferici-ntîlnindu-te oricine. Dar eu mă tem c-almintreli o să fie, Că nici Ulise nu mai vine-acasă Şi nici tu n-ai să fii trimis la tine, Că nu-s aici stăpîni cum a fost dînsul — De-a fost vreodată — gata de primire Şi de trimis străinii cumsecade.

Voi, fetelor, spălaţi-1 pe picioare Şi puneţi-i un pat cu aşternuturi, Cu cergă şi cu-nvelitori curate

Şi cu velinţi şi perne sclipitoare, De cald să-i fie pînă dimineaţa. Apoi pe mînecate daţi-i baie, Miresme şi unsori de curăţire, Ca astfel cu ceilalţi să şadă-n sală Alătufea de fiul meu la masă. Şi vai de cine va-ndrăzni pe dînsul Să-1 supere, să-i amărască viaţa! Oricît de-nfricoşată i-ar fi ciuda, Nimic nu izbîndeşte-aici. De unde, Străine-,ai şti că eu întrec pe toate Femeile de bună şi cuminte, De te-aş lăsa să ospătezi în sală Aşa slinos şi învăscut în zdrenţe? Că bietul om aşa puţin trăieşte! Şi dacă-i rău şi n-are-un pic de milă, Cît e-n viaţă-1 blestemă cu toţii, Iar după moarte-i defăimat în lume. Dar dacă-i bun şi făcător de bine, Străinii-i poartă numele departe Şi-1 laudă mulţimea pretutindeni."

Ulise-a zis: „Femeie preacinstită A lui Ulise, fiu al lui Laerte, Veşmintele, velinţele curate Le-am oropsit din ziua cînd pe plaiul Gel troienit al Cretei mă răznisem Pe vas mînat de vîsle lungi. De-aceea Gulca-mă-voi cum mă culcam nainte în nopţi de veghe. Cîte nopţi dormit-am Pe un culcuş sărac şi prost de paie Şi-am aşteptat să vie zorii zilei! Nu-mi place să mă spele pe picioare Vreo slujnică; nu vreau să dea de mine Nici o femeie-n slujba casei tale, Afară dacă nu e vreo bătrînă De treabă şi ca mine de pătiţă;

Doar numai ei încrede-m-aş să-mi spele Picioarele." Răspunse Penelopa:

„Din toţi străinii care de departe Ca oaspeţi îmi veniră-aici, străine, Nici unul n-a vorbit aşa ca tine,

„Tu singur, Autolicos, dă-i un nume,
Oricare-ar fi, odraslei fiicei tale Căci tare ţi-
este drag". Răspunse dînsul:
„Tu, ginere şi draga mea copilă, Să-i daţi
u& nume-aşa cum vă voi spune. Fiindcă vin
aci plin de-nciudarea Ce-n sufletu-mi făcu
mulţime dintre Bărbaţi, femei de pe
pămîntul rodnic, Să-i fie dară numele Ulise.
Iar cînd va creşte mare şi-o să vie La
curtea mamei sale, la Parnesos, Unde-i
avutul meu, i-oi da dintr-însul Şi vesel va
pleca el de la mine."
De-aceea şi-o porni la el Ulise Ga bunul
său să-i dea bogate daruri. Cum l-au văzut
bătrînul şi copiii, Primitu-1-au cu braţele
deschise, Cu vorbe dulci. Bunică-sa
Amfitea, Cu drag îl strînse-n braţe pe
Ulise Şi-1 sărută pe cap, pe ochii mîndri.
Iar Autolicos porunci la fiii Cei lăudaţi ai
lui să-ntindă masa. Ei bucuros porunca i-
auziră Şi-un bou cincar luînd, mînară-n
curte, îl jupoiară-apoi şi-1 dichisiră, Cu-
ndemînare carnea-nfeliară Şi în frigări
feliile trecură. Le fripseră, le rumeniră
bine Şi-n urmă între ei le merticiră. Şi peste
zi pîn' la apus de soare Se ospătau, şi
parte deopotrivă Avea la masa asta
fiecare. Cînd soarele-asfinţi şi fu-ntuneric,
Ei adormiră şi gustară somnul. A doua zi
cînd zorile-nzoriră Cu degete trandafirii,
feciorii Lui Autolicos cu ogari plecară

[637] Textul grec implică un joc de cuvinte între numele propriu *Odysseus* şi verbul *odyssomai* („a fi mînios, a fi supărat p& cineva").

Şi merseră spre a vîna la ţară. Era cu ei
şi falnicul Ulise. Suiră plaiul nalt şi
păduratic Parnesos, pe vîntoase văi
sosiră. Gînd soarele abia ieşind din
rîul Cu ape-adînci şi line, Oceanul, îşi
răsfiră peste cîmpii lumina, Ajunse-
alaiul într-o vâgă,ună.
Aeolo-ntr-un desiş cuiba mistreţul,
Pe unde niciodată nu răzbise Nici rază de la
luminosul soare, Nici ploaie nicăieri, aşa pe-
aeolo Era stufos bungetul, şi sub dînsul
Zăcea frunzişul scuturat grămadă. Dar
cum i-ajunse la urechi un tropot De oameni
şi de haită la năvala Ce-a dat spre el, din
cuibul lui mistreţul Zburlit ţuşti nainte, şi
pe-aproape De ei stătu cu ochii 'ca
văpaia. întîi la el se repezi Ulise
Şi-asupra-i ridicînd prelunga-i lance, Cu
mîna-i grea sta gata să-1 străpungă. Dar i-
apucă nainte-atunci gliganul Şi-1 încolţi pe
la genunchi şi-n fugă Pieziş din
carne-i rupse o fîşie
Cu colţul lui, dar nu-i pătrunse osul.
Ulise-1 nimeri la dreapta-n spate Şi-1
străbătu cu lancea-i sclipitoare. Prin colb
se prăvăli icnind mistreţul Şi-
nţepeni pe loc. Iar de Ulise Avură grijă
repede feciorii Lui Autolicos, rana i-o
legară Cu meşteşug şi sîngele-i curmară Cu
descîntări. Apoi se înturnară Pripiţi la
casa lor. Iar Autolicos Şi fiii lui deplin îl
vindecară. Şi după ce-i făcură scumpe
daruri, Ei fericit pe dînsu-1 petrecură în
ţara-i de moşie. Iar părinţii La-
ntorsul lui vîrtos se bucurară Şi-1
întrebară toate cu-amănuntul

•o*

De rana lui, de tot ce pătimise.
Iar el cu şart le povesti cum firea
L-a încolţit pe el la vînătoare
Pe muntele Parnesos, unde merse
Cu verii lui mistreţul să-1 vîneze. De
rana-i veche dete-acum bătrîna
Şi^ pipăind o cunoscu îndată,
Lăsă să-i cadă în lighean piciorul,
Se răsturnă şi zurui ligheanul.
Şi apa fu vărsată jos. Iar doică
Simţi şi bucurie şi mîhnire
Şi lacrimi îi dadură-n ochi şi glasul
îi amuţi. Dar iute duse mîna
La barba lui Ulise-atunci şi zise: „Tu,
fătul meu, eşti negreşit Ulise,
Dar nu putui să te cunosc nainte
De-a-mi pipăi cu mîna mea stăpînul".
Aşa grăi. Apoi spre Penelopa
Ea ochii şi-aţinti voind să spuie
Că soţul ei e chiar acolo-n casă.
Dar Penelopa nu putu s-o vadă, C-
aiurea Palas i-abătuse mintea. Ci
dibuind şi apucînd cu dreapta Pe
doica de grumaz, cu stînga dînsul O
trase-aproape şi răstit îi zise:
„Vrei, doica, să mă pierzi? Tu care-odată
La sînu-ţi m-ai crescut, şi dup-atîtea Necazuri
ce-am avut pînă ce astăzi In douăzeci de ani s-
ajung în ţară? Dar dacă m-ai ghicit şi-un zeu
la asta Te-a luminat, să taci, "QSL nimeni altul Să
nu ştie că sînt aici. Că altfel O vorbă-ţi spun
şi ea vk fi-mplinită. Cînd eu cu ajutor de
sus;voi pune capăt Mişeilor odată, nici pe tine,
Deşi-mi eşti doică, nu te cruţ în oara Cînd voi
ucide şi pe celelalte Femei care slujesc la
mine-n casă." Dar i-a răspuns bătrîna cea
cuminte:
„Ce vorbă, maică, .ţi-a scăpat din gură* Tu
ştii ce tare şi nenduplecată

E firea mea. Eu pot să stau tăcută
Ca piatra sau ca fierul. Ba pot spune
Şi altceva, s-o ţii tu minte asta
De-o fi vrun zeu cu mîna-ţi să
doboare Pe peţitori, am să-ţi arăt
eu care Femei din casă ţi-au făcut
ruşine Şi care-au fost de treabă."
Dar Ulise
Din grai întîmpină: „De ce tu, doică, Să
mi le spui pe ele? Nu-i nevoie. Iau seama
doar şi eu la fiecare Şi-oi şti cum sînt. Tu
taci, păzeşte-ţi gura Şi-ncrede-te în zei."
Acestea-i zise,
Iar doica o zbughi prin toată sala
S-aducă apă de lăut picioare,
Căci ap-adusă toată-i se
vărsase. Iar după ce-1 luă pe el şi-1
unse Cu-mbălsămat ulei, atunci de
vatră
S-apropie cu scaunul Ulise
La încălzit şi zganca el sub trenţe
Şi-acoperi. Iar Penelopa-i zise:,
„Voi să te mai întreb puţin,
străine, Căci iată-i vreme de odihnă
dulce,
De-i chip s-adormi cînd eşti cuprins de jale.
Dar mie mi-a fost dat nemăsurate Dureri
să sufăr. Zilele-mi de-a pururi Mi le petrec
cu plîns şi cu suspinuri Şi-mi văd de lucrul
meu şi-al celor care-mi
Lucrează-n casă. Dar cînd vine noaptea
Şi-adorm cu toţii, eu veghez în patu-mi Şi
tînguioasă inima-mi se bate Sub ascuţite
griji nenumărate, întocmai cum
Privighetoarea, fiica
Lui Pandareus, în dumbrava verde
La începutul primăverii cîntă
Frumos de tot sub des frunziş de
arbori, Tot schimbă viersul
răspîndind o ploaie

[redacted]

[679] în această versiune a legendei, fiica lui Pandareu, soţia lui Zetos — *Aedon* — îşi ucide din greşeală copilul, pe *Itilos;* urmărită de mînia soţului, e transformată de zei în privighetoare. Altă variantă se citeşte în cîntul XX, versurile 82 şi urm.

De

sunete şi-şi plînge pe Itilos, Născutul ei cu Zetos împăratul, Odoru-i drag pe care din prostie Ea singură-l răpuse-odinioară, Aşa şi-n mine sufletul se zbate Învăluit şi îndoit de-a pururi. Ori să rămîn cu fiul meu şi toate întregi să le păzesc, slujitorimea Şi-averea-mi şi locaşul sfînt şi mare, Sau să-mi aleg din peţitori pe care Socot fruntaş şi darnic la-nzestrare. Băiatul meu| cît fu copil şi tînăr Necopt la minte, nu vru să mă lase Să părăsesc a soţului meu casă, Să mă mărit. Dar azi cînd el e mare Şi-n anii tinereţii, mă tot roagă Să plec din casă,. Dînsul nu mai poate Cînd vede cum averea-i storc aheii. Dar tîlcuieşte visul meu şi-ascultă: Se-ndoapă-n casă-mi douăzeci de gîşte Din grîul presărat în apă. Eu mă bucur Privind la ele. Dar un vultur mare, Cu ciocul coroiat, venind din munte Pe toate le sugrumă şi le-omoară Şi ele cad grămadă-aici în curte, Iar vulturul în slăvi se-nalţă iară; Eu tot plîngeam şi mă boceam în visu-mi Că-mi potopise gîştele din curte. Dar vulturul, venind napoi, se puse Pe-acoperiş şi glăsuind ca omul Mă linişti şî-mi zise: «Fii pe pace, Tu fiică lăudată-a lui Icariu, Nu-i vis, ci-i lucru-aieve, şi-o să fie Cum ai visat. Gîscanii tăi din curte Sînt peţitorii. Eu am fost nainte Un vultur, dar acum îţi sînt bărbatul Sosit aici să dau o moarte crudă La peţitorii toţi» Aşa el zise Şi mă trezii din somn. Cătai prin curte Şi iar văzui acolo cum gîscanii Din albie-nghiţeau mereu grăunţe."

La asta dînsul i-a răspuns: „Femeie, Doar nu-i de tîlcuit âlmintreli visul; Te desluşi-n visare chiar Ulise Cum are' să se-ntîmple. Peţitorii Pieri-vor toţi: e limpede. Nici unul^ Din ei nu va scăpa din mina morţii." Dar Penelopa-i zise: „îngăimate Şi fără rost sînt visele, străine, Şi-arareori se izbîndesc la oameni. Pe două porţi trec visele deşerte : Una-i de corn, cealaltă e de fildeş. Şi care vin pe poarta cea de fildeş Te-nşală, c-aduc vorbe nemplinite. Iar care vin pe poarta cea durată Din cornul şlefuit, se-ntîmpl-aieve Acelui care-n somnu-i le visează. Dar visul meu spăimîntător eu nu cred Să fi trecut pe-aici. Că pentru mine Şi fiul meu ar fi nespus de bine. Dar ia aminte ce voi spune acuma:

Veni-va ziua urgisită-n care M-oi depărta de casa lui Ulise, Căci iată, eu voi pune-aci la luptă Securile pe care bietu-Ulise Le-nşiruia în sală cîte două — Sprezece cum se pun în şir proptele Cînd se lucrează talpa de corăbii. . El stînd departe, şi-arunca săgeata, Şi ea trecea prin găurile toate De la securi. Acum, la lupta asta, Voi face să se-ntreacă peţitorii. Şi cine mai uşor va-ntinde arcul Şi va răzbate cu săgeata toate Securile, bărbat al meu să fie; îl voi urma şi părăsi-voi casa

734 Precizările referitoare la cele două porţi ale viselor se leagă de o superstiţie răspîndită în lumea veche şi ale cărei ecouri sînt numeroase în literaturile greaca şi latină. Versurile 734-737 din textul pe care-1 comentăm, de pildă, sînt traduse întocmai de Vergiliu în cartea a Vi-a a *Eneidei,* 893—896.

Cea plină de-amintiri de tinerețe,
De bogăție şi de frumusețe, De care
cred că chiar în vis o dată îmi voi
aduce-aminte." El îi zise: „Femeie
prea-nchinat-a lui Ulise,
De Ioc nu amina tu lupta asta, Că-ți
va sosi bărbatul înainte Ca
pețitorii tai să puie mîna Pe arc, să-
ntindă coarda şi să treacă Prin fier
săgeata lor". Iar Penelopa
Răspunse-atunci: „De-ai vrea să şezi, străine
Şi de urît aşa să-mi ții în sală/ De loc nu
s-ar lipi de mine somnul. Dar oamenii nu pot
să stea de-a pururi Neadormiți, că asta le-a
fost dată De cei-de-sus. De-aceea eu la
mine Mă sui şi iar mă culc în aşternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi De
cînd Ulise a plecat pe mare. Să vadă neagra,
blestemata Troia, Acolo eu mă culc, tu dormi
în casă. Ți-aşterni pe jos sau las' să-ți
puie patul."
Aşa vorbind, ea se sui în catul
Strălucitor de sus şi o-nsoțiră
Femeile. Iar cum ajunse-acolo, Ea se
porni pe plîns după Ulise, Bărbatul
ei, pînă ce blînd Minerva Pe
pleoape-i picură odihnă dulce.

CÎNTUL XX

In tindă sta culcat Ulise. O blană De bou
neargăsită-şi tăvălise Şi-asupra-i multe
piei de oi junghiate De-ahei şi cu un țol
1-acoperise Pe dînsul Evrinoma. Sta
în patu-i Neadormit viteazul, tot cu
mintea La moartea pețitorilor. Ieşise
Din cas-atunci un rînd de roabe care S-
aveau cu pețitorii şi-ncepură
A rîde şi-a se veseli-mpreună
Şi sufletu-i se-nviforă. Prin minte-i
Trecură multe gînduri: să dea buzna
Pe toate să le-omoare? Ori să lase Pe
data cea din urmă să se-nhaite
Cu tinerii? Şi inima într-însul
Urla. Cum o cățea dă roată-n jurul
Cățeilor plăpînzi şi latră la un
Necunoscut şi-i gata să se-nhațe, Aşa
lătra şi inima într-însul,
Că-i sîngera de ciudă-n faț-atîtpr
Blăstemății. In piept îşi da cu pumnul
Şi inima-şi certa: „Mai rabdă încă, O,
inimă. Tu ai răbdat odată Ceva mai
fioros, pe cînd ciclopul

[1]Vezi mai înainte nota la III, 538.

Nesățios înfuleca pe soții
Voinici ai mei. Te-ai stăpînit acolo
Şi tare-ai stat pînă ce sfatul minții
Din peşteră te-a scos, unde crezuseşi
Că vei muri." Aşa el se mustrase
Şi domolită sinea lui rămase
Ga luntrea otgonită, dar în patu-i
Se, răsucea Ulise in tot chipul.
întocmai cum pe un jăratic mare
Un om roteşte pîntecul de capră
Ce-i împănat cu sînge şi grăsime,
Voind mai iute carnea-i să se frigă,
Aşa în pat se tot sucea Ulise
Şi chibzuia cum el să pună mîna
Pe şleaht-aceea de sfruntați, el singur
Fiind, vrăjmaşii mulți. Veni la dînsul.
Din cer atunci Minerva ca femeie,
La creştet îi stătu şi-i zise astfel:
„Ce stai veghind, tu, cel mai neferice
Din muritori? Aici ți-i doară casa
Şi-n casă ți-i femeia şi copilul
Cum orice tată l-ar dori să fie."
Ulise i-a răspuns aşa Minervei:
„Ce-mi spui, zeiță,-i prea frumos şi bine,
Dar inima-mi se tot frămîntă-n sine Şi
chibzuie cum pot să pun eu mîna Pe şleahta
de sfruntați, eu singur Fiind, iar ei mereu o
droaie-n casă. Dar şi mai crunt o grijă tot m-
apasă: Cu voia ta şi-a tatălui din ceruri
Dacă-i dobor, oare-ncotro fugi-voi Ca să m-
ascund. Te rog să-mi spui tu mie." Grăi
Minerva cea cu ochi albaştri:
„Abraşule, sînt oameni care-ascultă
De un tovarăş mai de rînd, de unul

[49] în original: *thyrnos,* termen al cărui conținut e mai vast decît al cuvîntului *kradie* (inima, ca organ anatomic), însemnînd duhul de viață din fiece om, izvorul acțiunilor şi al sentimentelor. în acest înțeles, *thymos* e des întrebuințat în poemele homerice pentru a indica sediul reflecțiunii care precede fapta.

Ce-i muritor şi nu dă sfat ca mine.
Eu sînt zeița care-n veci te apăr
In tot ce faci şi ți-oi vorbi pe față:
De ne-ar încercui cincizeci de cete
De oameni ahtiați să te omoare,
Tu poți să-i birui şi să capeți turma
De oi şi boi. Dar las' să-ți vie somnul.
Că ți-ar fi rău să stai de veghe o noapte."
Şi zîna somn îi picură pe gene, Apoi
se-ntoarse la Olimp. Iar somnul
Moleşitor îl copleşi pe dînsul Şi inima
i-o dezrobi de grija.
în vremea asta se trezi soția-i Cea vrednică şi-n
aşternutu-i moale Se puse iar pe plîns. Şi cînd de
lacrimi Se satură, întîi zeiței sfinte, Diana, ruga îşi
rosti: „Diano, Zeiță naltă, fiică de-a lui Joe,
Săgeată-mă în piept şi-acum în clipă Ia-mi
sufletul sau să mă ia un vifor Pe căi de nori şi să m-
arunce-n valul Vîrtelnicului Ocean întocmai Cum a
luat vîrtej de vînt odată Pe fetele lui Pandareus!
Ele, Cînd zeii le pierduseră părinții, La
curte au rămas copile-orfane, Dar le hrăni zeița
Afrodita Cu caş, cu vin plăcut, cu miere dulce, Le
dărui Junona frumusețe Şi minte mai presus decît
la toate Femeile, boi nalt apoi le dete Diana
preacurata, şi Minerva Cu măestria mînii le deprinse.
Cînd Afrodita spre Olimp se duse Să ceară pentru
fete-n floarea vîrstei [88] Variantă simțitor deosebită a mitului
povestit în cîntul XIX,

679 şi urm.

[87] Vinul, brînza şi mierea intră invariabil în compoziția anumitor băuturi, uneori magice, ca aşa-numitul *kykeon,* oferit de Circe tovarăşilor lui Odiseu (mai înainte, X, 323 şi urm.), alteori vindecătoare, ca amestecul pregătit de Hecamede pentru Nestor şi Mahaon *(Iliada,* XI, 638 şi urm.).

Nuntirea de Ia domnul fulgerării — Căci el le ştie toate, şi norocul Şi nenorocul tuturor în lume — Vintoasele pe fete le răpiră Şi le robiră groaznicelor Furii; Aşa să mă doboare şi pe mine Cei din Olimp, trăsnească-mă Diana, S-ajung sub ţărnă-alături de Ulise, Decît să bucur pe un om ce nu e De seama lui. Ba tot mai rabzi nevoia Gînd noaptea poţi dormi, după ce ziua Ai plîns zdrobit,' că somnul, după-nchisul Pleoapelor, e balsamul uitării A toate, rău şi bun. Dar mie, biata, îmi mai trimite-un zeu şi vise rele. Chiar noaptea asta mi-a'dormit alături Un om ca el. Era leit cum fuse Cînd a purces cu armia la Troia, Mă-nveselii în suflet că-mi păruse Că nu e vis, ci dînsul chiar aieve." Aşa grăi. Şi zîna dimineţii Curînd sosi pe tronul ei de aur. Ulise i-auzi din pat jălitul, Stătu pe gînduri şi-i păru în sine Gă-1 cunoscu nevastă-sa şi stete La capul lui. împăturindu-şi ţolul Şi pieile pe care se culcase, Le aşeză în sală pe un scaun Şi blana cea de bou luînd afară, O puse jos şi cu întinse braţe El ruga-şi-ncepu: „Părinte Joe, De m-aţi adus în ţara mea pe apă Şi pe uscat cu voia voastră, după Ce-aşa de crîncen m-aţi bătut, ajută S-aud menind a bine doar pe unul

[98] Vezi mai înainte nota la I, 332.

[99] Ceea ce textul laconic nu spune, dar rezultă dintr-o tradiţie păstrată de autori mai noi, e că pedeapsa fiicelor lui Pandareus ispăşea o crimă a părintelui lor, furtul cîinelui de aur răpit dintr-un templu al lui Zeus din Creta şi dăruit lui Tantal, regele Frigiei.

Din oamenii ce se deşteaptă-n casă Şi Joe să-mi arate-un semn pe-afară" .

Aşa zicea. Luă aminte domnul. Şi bubui din cer, de sus din nouri, Şi-n sinea lui se bucură Ulise. Din casă i-a menit a bine-o şerbă Din cele care măcinau pş unde Palatul lui Ulise-avea merinde. Lucrau acolo zi şi noapte două-Sprezece roabe şi tocau făină De orz şi grîu, care-i a lumii hrană Şi măduvă. Dormeau acolo toate Femeile cînd măcinase grîul Şi numai una nu-şi gătase lucrul, Fiind cea mai nevolnică din toate. Şi-opri morişca şi meni a bine Pentru stăpîna ei: „Părinte Joe, Tu, împărate peste zei şi oameni, Puternic ai turnat din cer şi totuşi Nu-i pic de nor. E semn că piază bună Trimiţi cuiva. Mi-ascultă demîndarea Şi mie bietei. Fă ca peţitorii In ziua asta cea din urmă dată Să ospăteze-n casa lui Ulise, Mişeii care-aici în trud-amară La măcinat puterile-mi secară, Să fie masa lor cea de pe urmă!"

Aşa ură femeia, iar Ulise Se bucură cînd i-auzi menirea Şi tunetul lui Joe; avea nădejde Că poate să-şi răzbune pe nemernici.

In vremea asta celelalte roabe Se strinseră prin casă şi-ncepură S-aprindă foc neobosit în vatră. Din pat se scoală Telemah, viteazul, Cu zeii deopotrivă, şi se-mbracă, Pe umăr pune sabie ascuţită Şi în picioare dalbele sandale

[18]« Vezi mai înainte nota II, 479.

Ia lancea tare cu țugui de-araină, S-
oprește-n prag și Evricleii zice: „Cinstit-
ați pe străin cu pat și hrană? Ori n-ați
grijit de el? Așa e mama, Cu toată-
nțelepciunea-i. Nu-și dă seama, Primește
ea pe ticăloși cu cinste, Iar pe cei buni
nesocotind i-alungă." „Copilul meu,
răspunse Evriclea, Nu-nvinui pe cine nu-i
de vină. Stătu doar și bău cît vru el
singur, Zicea însă că nu-i flămînd, în
vreme Ce doamna-1 întreba. Dar cînd îi
fuse De somn, și de culcat, zori stăpîna
Pe roabe să-i aștearnă de culcare. Dar el
ca omul cufundat în jale Și în răstriște,
nu vru să se culce In pat pe perne moi:
dormi în tindă Pe piei de oi, pe-o blană
nedubită De bou și noi c-un țol 1-
acoperirăm."
Așa ea zise. El ieși din sală Cu
lancea-n mînă.   Ii'urmau ogarii Cei
sprinteni de picioare. El la sfatul
Aheilor se duse. Evriclea, Fiica lui
Op, nepoata lui Pișenor, Mai-marea-
ntre femei, silea pe roabe:
„Hai maturați de zor stropind în sală
Și aruncați pe jețurile mîndre Covoare
porfirii. Și cu bureții Voi ștergeți toate
mesele din sală, Curate faceți oluri și
pahare Cu două toarte și cu șart lucrate,
Iar altele să mergeți'după apă De la
fîntînă și-o cărați mai iute. Că n-or sta
mult departe pețitorii, Sosesc pe
mînecate aici la curte, Căci astăzi pentru
toți e sărbătoare."
Așa zorea; ele ascultau supuse.
Și douăzeci porniră la fîntînă Să
care apă. Celelalte harnic Lucrau
prin casă, toate pricepute.
Rîndașii pețitorilor   intrară,

Frumos și bine lemne despicară.
Femeile-'au venit de la fîntînă Și mai veni
porcarul și le-aduse Trei vieri, pe cei mai
buni din toată turma. Lăsă în curtea-
mprejmuită porcii Să pască și-ntrebă el
pe Ulise
Prietenos:' „Străine, oare-aheii
Se uită mai frumos acum la tine?
Sau te batjocoresc ca mai înainte în
casa asta?" I-a răspuns Ulise: „Să le
plătească cei-de-sus ocara,
Necuviința și nelegiuirea
Ce-o fac mișeii-n casa cea străină,
Că n-au un'pic de-obraz și de rușine!"
Așa vorbeau. S-apropie Melantiu
Căprarul. El mîna mai multe capre
Din cele mai alese, demîncare La
pețitori. Urmat era căprarul De doi
păstori. El caprele-n pridvorul
Răsunător legă și lui Ulise Așa-i
făcu: „Străine, tu și-acuma
Vei necăji pe domni cerșind prin casă.
Și n-ai să te mai cari de-aici? Pesemne
Noi nu ne-om despărți, de nu vei face
Saftea din pumnii mei. Că ți-i cerșitul
Nesocotit. Mai sînt și alte mese
Pe la ahei." Așa-1 certa, și-Ulise
Nimic n-a zis. Tăcu ca piatra molcom,
Tot da din cap și tăinuia în sine
Cumplite gînduri. Mai veni pe urmă
Al treilea, Filetios, scutarul
Păstorilor. Mîna o vacă stearpă Și
capre grase pentru ospătare. De pe
uscat veniseră pe mare De dincolo, că
i-au trecut plutașii Ce trec pe toți
care sosesc la dînșii.
Le priponi el bine sub pridvorul
Răsunător și întrebă porcarul
Mergînd la el aproape: „Cine-i oare
Acest străin sosit acuma proaspăt La
casa noastră? Gare-i seminția,

Părinții lui şi neamul şi moşia?
Sărac de el! După făptură pare Că-i
domn stăpînitor. N-au milă zeii De
oamenii pribegi; i-afundă-n jale.
Chiar domnilor le sorocesc răstriştel"
Şi cum vorbi, se duse la Ulise Şi
îmbiindu-i mina dreaptă-i zise: „Noroc,
străine taică! Fie barem De-acum să-ți
meargă bine, c-azi te-apasă Necazuri
multe. Doamne, tată Joe, Nu-i altul între
zei mai crud ca tine. Tu nu te-nduri de
oameni şi eşti totuşi Părinte-al lor. Tu-i
laşi de-a pururi pradă Nevoii şi durerilor
să cadă. Cum te-am văzut, am năduşit şi
lacrimi Mi-au dat în ochi gîndind la bietu-
Ulise, Că mi-l închipui şi pe el tot astfel
Umblînd rufos şi lainic între oameni, De
mai trăieşte şi mai vede soare. Iar dacă-i
mort şi-i dus pe ceea-lume, Vai cum îl
plîng pe bunul meu Ulise! Eram un
copilandru cînd mă puse Să fiu peste
văcarii lui mai mare în țara chefalenilor.
Acuma Cu miile i se-nmulțiră boii Şi n-
are nici un om aşa prăsilă De boi fruntoşi.
Dar alții dau poruncă Să-i mîn la dînşii
pentru ospătare. De fiul său din casă nu țin
seamă, Nu tremură de-a zeilor mînie. Sînt
gata între ei să-mpart-averea Stăpînului
cel dus demult. Şi-n mine Mă tot vînzol
cu mintea, stau pe gînduri.

273 „Ghefalenii" nu apar nicăieri în părțile sigur autentice ale poemului, numele homeric al insulei astăzi nutnită Chefalonia fiind Same (v. mai înainte nota la IX, 32). Pentru apărătorii teoriei după care vechea Itaca trebuie căutată în Leucas, în schimb, actuala Chefalonie e vechiul Dulichion, iar „chefalenii", supuşii lui Odiseu îndeobşte, indiferent de locul lor de proveniență. (Gf. *Iliada,* II, 631 — 635, probabil tot un adaos.)

Mi-e foarte rău, pe cînd e-n viață fiul
Stăpînului, să plec în altă țară
Şi să mă car cu boi cu tot la alții. Dar e
şi mai grozav să stau pe-aicea Şi boii
altora păzind, să sufăr Aşa de greu. De
mult plecam în lume Şi m-aciolam la alt
stăpîn puternic,
Că nu mai pot. Mai am însă nădejde
Că vine bietul domn al meu săracul
Şi spulberă din casă pe nemernici."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Văcarule, tu pari un om de treabă
Şi chibzuit. Văd c-ai vorbit cuminte,
De-aceea eu din partea mea ți-oi spune
Şi-oi face-un mare jurămînt. Ca martor
Să-mi fie Joe între zei întîiul Şi masa
primitoare ca şi vatra
Cea sfînt-a lui Ulise, unde astăzi M-
adăpostesc, că tu vei fi de față Cînd
va sosi al tău stăpîn acasă Şi, dacă
vrei, vedea-vei tu cu ochii Cum cad
ucişi mişeii care astăzi
Domnesc aici." Adause văcarul:
„Străine taică, să te-asculte zeii! Să
vezi atunci ce poate-a mea virtute Şi
brațul meu." Aşijderea Eumeos Rugă pe
zeii toți ca înțeleptul
Ulise la palatul lui să vie.
Aşa ei laolaltă cuvîntară.
Iar pețitorii unelteau omorul Lui
Telemah. Dar le zbură din. stingă Un
vultur nalt în zbor ce-avea în gheare
Un porumbel sfios. Cum vede asta Şi
zice Amfinom atunci: „Prieteni, Nu
izbuteşte gîndul nostru moartea Lui
Telemah. Să ne vedem de masă." Aşa le
spuse Amfinom şi spusa-i
Plăcu la toți. Veniră ei la curtea
Măritului Ulise, şi pe jețuri Şi-n
scaune veşmintele-şi lăsară. Şi
prinseră să-njunghie capre grase

Şi mari berbeci, grăsuni şi-un bou din turmă
Şi fripseră-n frigare măruntaie
Şi le-mpărţiră între ei. Cu apă
Amestecară-n oluri vin, şi cupe
Văcarul împărţi la toţi; şi pine
Le mertici Filetios, vătaful
Păstorilor, în dalbele panere,
Turnă în cupe Melanteu şi-n urmă
Ei mînile-ntindeau înspre bucate
Ce-n faţa lor stau gata. între acestea
Pofti-nadins feciorul lui Ulise
Pe tatăl său să şadă lîngă pragul
De piatră-n sala bine-ntemeiată.
Şi-un scaun prost îi puse şi-o măsuţă,
Şi peste ea ceva din măruntaie
Şi vin turnîndu-i în pahar de aur,
Aşa-i grăi: „Aci să şezi la masă
Să bei între bărbaţi, şi las' pe mine
Că te păzesc de blendele şi-ocara
Oricărui peţitor. Nu-i casa obştii,
Ci-i casa mea lăsată de la tata.
Voi, peţitori, nu faceţi gură, nu daţi
Cu mînile, să nu se iste sfadă
Şi-ncaier între noi." Aşa voinicul
I-ameninţă. Ei buzele-şi muşcară,
Mirîndu-se că Telemah vorbise
Cutezător. Dar Antinou le zise:
„Aheilor, să-ngăduim cuvîntul Lui
Telemah, deşi e greu, că tare Ne-
ameninţă pe noi. Păcat că Joe Se-
mpotrivi, că-i astupam noi gura
Acestui meşter vorbitor." El astfel Le
cuvînta, dar nu-i păsa de vorbe Lui
Telemah. Atunci minară crainici Prin
mijlocul cetăţii hecatomba

»7-36i Acolo unde se citesc astăzi, versurile referitoare la crainici nu par la locul firesc. Rostul lor fiind să explice pentru ce peţitorii sînt nevoiţi să-şi pregătească singuri prînzul, întregul episod s-ar înfăţişa mai clar, dacă amănuntele în legătură cu jertfa pentru Apollon ar figura îndată după convorbirea dintre Odiseu şi Filetios.

Cea sfîntă pentru zei. Sobor ţinură
Aheii prin dumbrava cea umbroasă
A marelui săgetător Apollon.
Ei cărnurile fripseră-n
frigare, Le traseră din foc, le
împărţiră Şi la bogatul praznic
s-aşezară.
Iar oamenii care slujeau la masă
Făcură parte lui Ulise-ntocmai Ca la
ceilalţi, c-aşa i-a fost porunca Lui
Telemah, feciorul lui Ulise. Iar pe
fruntaşii peţitori Minerva
Tot nu-i lăsa de loc să înceteze
Cu dureroasele-nfruntări, ca astfel
Tot mai adînc să-1 doară pe Ulise.
Era-ntre peţitori un om pornit spre
Necuviinţi, unul numit Ctesipos,
Din Same. Bizuindu-se pe-averea
Cea mult-a lui, peţea şi el pe mîndra
Soţie-a celui dus. Ctesip acesta
Ocarnicilor peţitori le zise:
„Luaţi aminte, am să vă spun o
vorbă.
Străinul are parte cumsecade
La fel cu noi. Nu-i bine nici cu cale
Neospătaţi să fie musafirii Lui Telemah,
cînd vin la casa asta. Să-i dau şi eu un
dar de ospeţie,
Ca doar şi el la rîndu-i să-1 îmbie La
vrun băiaş, sau la vro altă slugă Din
casa lui Ulise." Astfel zise Şi din paner
luînd cu mîna-i grasă Un arm de bou
asupra-i îl răpede.
Dar se feri de el atunci Ulise
Puţin plecîndu-şi capul şi c-un zîmbet
Amar rînji. Atins fu numai zidul

375 Cum s-a arătat în nota la versul 273, Same e numele homeric al insulei astăzi numită Ghefalonia. In plină epocă clasică, cînd nu se mai cunoştea o insulă Same, acesta era numele unei cetăţi situate pe coasta răsăriteană a Chefaloniei.
391-392 zîmbetul „amar" *(sardonion)* e, potrivit celor mai multe manuscrise, un zîmbet „sardonic" *(sardonion:* de la Sa.rdoŕ vechiul nume al Sardiniei). De reţinut totuşi că nici un

Cel măestrit. Dar lui Gtesip îi zise
Mustrîndu-1 Telemah: „Noroc de tine
C-a fost aşa, că n-ai zdrelit pe oaspe, C-
almintrelea te străpungeam cu lancea Şi
tatăl tău aici, în loc de nuntă, Ţi-ar fi
gătit mormîntul. Să ia seama, Să nu-şi
dea nimenea pe faţ-arama.
Căci ştiu acum şi seamă-mi dau de toate,
Şi bun şi rău. Eu nu mai sînt copilul De
pîn-aci. Destul că rabd în mine Privind
la jaful vostru: oi junghiate Şi vin băut
şi pîne risipită,
Că-i greu să va opresc eu unul singur
Pe voi cei mulţi. Nu-mi fiţi duşmani de moarte,
Nu-mi faceţi rău. De vreţi să-mi puneţi capul,
O vreau şi eu. Mi-ar fi cu mult mai bine Să
mor decît mereu să-mi vadă ochii
Aceste mîrşăvii, stîlciţi pe oaspeţi,
Femeile urît batjocorite Prin casa mea
frumoasă." Asta zise Şi toţi tăcură
molcom. Agelaos, Al lui Damastor
fiu, vorbi în urmă:
„Nu vă-nciudaţi, prieteni, nu răspundeţi
Potrivnic celor zise cu dreptate. Nu-1 mai
jigniţi pe-acest străin, pe nimeni Din robii de
la curtea lui Ulise. Aş vrea să spun lui
Telemah şi mamei
Acestuia o vorbă bună; poate Va fi
plăcut-amînduror. Gît fuse Nădejde-n
noi că se va-ntoarce-acasă Cumintele
Ulise, n-avea nimeni De ce cîrti, dacă-
i făceaţi s-adaste
Şi să mai stea prin casă peţitorii. Mai
bine ar fi fost dacă el însuşi S-ar fi
întors şi-ar fi venit în ţară. **Dar** astăzi
e vădit că nu mai vine. Deci du-te tu
la maică-ta şi spune-i
Să ia de soţ pe cine-i mai de frunte

poemelor homerice nu presupune cunoaşterea acestei

Şi-o înzestrează mai bogat, ca astfel
De-avutul părintesc tu să te bucuri,
Să bei, să ospătezi, iar ea să cate De
casa altuia." Lui Agelaos
Răspunse Telemah: „Iţi jur pe Joe, Pe
suferinţa tatei, care bietul De bună
seamă-i dus ori bate drumuri Departe de
Itaca, nunta mamei Eu n-o amîn. Ba zic
să se mărite
Cu cine-o vrea; i-oi da chiar multe daruri.
Dar peste voia dînsei, mi-e ruşine S-o
scot cu sila şi cu zor din casă. Ferească
Dumnezeu de-una ca asta!" Aşa le zise el.
Atunci Minerva
Trezi un rîs la peţitori, un hohot
Nepotolit; ea le scrîntise mintea, De
tot rîdeau parcă din fălci străine.
Mîncau din cărnuri crude şi cu sînge,
Şi ochii lor erau muiaţi de lacrimi
Şi toţi erau porniţi pe tînguire.
Atunci luă cuvîntul şi le zise
Teoclimen: „Ce crunt blăstem vă paşte,
Sărmanilor? Vă-mpresură-ntuneric Şi capul
şi obrazul şi genunchii.
Răsună vaiet, lacrimi curg pe faţă,
Stropit cu sînge-i zidul şi tavanul. Şi
geme şi pridvorul şi ograda De
umbrele ce năziiie spre bezna De
întuneric. Soarele din slavă
Se-ntunecă,-nfiorătoare noapte
Se-ntinde peste tot." Aşa el zise,
Şi toţi rîdeau voios de cele spuse.
Dar Evrimah, odrasla lui Polibos,
Aşa-i răspunse: „E nebun străinul
Ge-abia veni din alte părţi. Hai iute
Să-1 scoatem noi, băieţi, afară-n piaţă,
G-aici îi pare lui că e-ntuneric."
Teoclimen în chip de zeu răspunse:
„O, Evrimah, eu nu cer călăuză
Căci am urechi şi ochi, picioare bune

Şi minte-ntreagă, nicidecum scrîntită.
Cu ele voi ieşi de-aici afară, Fiindcă
văd c-asupra voastră vine Un rău de
care nu mai scapă nimeni,
O, peţitori, din voi care-n căminuJ
Viteazului batjocoriţi pe oameni Şi
izvodiţi nelegiuiri." El zise, Apoi ieşi
din luminoasa curte, Şi merse la
Pireos, care vesel
La dînsul îl primi. Iar peţitorii
Priveau unii la alţii şi cu toţii Rîdeau
de oaspeţi şi-ntărtau cu asta Pe
Telemah. Iar unul din duiumul
Obraznicilor tineri astfel zise:
„O, Telemah, nu-i nimeni alt ca tine
Aşa fără noroc de oaspeţi: unul Aici i-un
biet calic hoinar, cu poftă Nesăţioasă
după vin şi pine, Un leneş şi un păcătos,
povara
Pămîntului. Cellalt se apucase
De prorocit. Dar de m-asculţi pe mine Şi
faci cum zic, ţi-ar fi cu mult mai biner Pe-
aceşti străini să-i îmbarcăm îndată Şi să-i
trimitem la siculi, pe unde
Să-i vinzi pe preţ." Aşa vorbeau cei tineri,.
Dar nu-i păsa lui Telemah de vorbe; Tăcut
privea la tatăl său cum gata Tot sta să-
nalţe braţul lui puternic Asupra peţitorilor
nemernici.
Iar Penelopa-n faţa lor se puse
Pe-un jeţ frumos şi asculta cuvîntul
Rostit de fiecare om din sală.
Ei tot rîdeau şi-şi pregăteau ospăţul Pe
pofta lor, c-aşa de multe vite
Junghiaseră. Dar nici n-avea să fie O
masă mai lehamite ca asta Ce o puneau
la cale-acum Minerva Şi marele viteaz,
că peţitorii Făcuseră-nceputul fărdelegii.

494 Cum s-a relevat în mai multe rînduri, problema legăturilor dintre Grecia homerică şi Peninsula italică (inclusiv insulele din imediata-i apropiere) e obscură. Măcar că verosimilă, însăşi cunoaşterea de către poet a Siciliei nu poate fi susţinută, cîtă vreme nu se ştie dacă Temesa din cîntul I> 259 nu-i cumva un oraş din Cipru (vezi nota la acest vers), cîtă vreme, mai ales, nu se va fi dovedit în chip definitiv autenticitatea pasajelor unde se menţionează sicilieni: versul pe care-l comentăm şi 285 şi 520 din cîntul XXIV.

CINTUL XXI

Atunci Minerva cea cu ochi albaştri Povăţuia pe fiica lui Icariu, Mintoasa Penelopa, să ia
arcul Şi fierul brumăriu de la topoare
La peţitori în faţă să le puie De întrecut la curtea lui Ulise, Şi-a fost aceasta jocul şi
prilejul Pieirii lor. Sui dar scara naltă La casa ei, luă cu mîna-i plină
O cheie bine-neovoiată, mare, Frumoasă şi lucrată din aramă Şi cu mîner de fildeş. Dup-
aceea Se duse ea cu roabele-mpreună La cea din urm-a ei cămară, unde
Erau odoarele domneşti, aramă Şi fier din greu lucrat şi-aurărie, Precum şi arcul încordat
şi tolba Cea plină de săgeţi amare, darul Ce-i dase lui Ulise un prieten

[4] Despre folosirea fierului în *Odiseea,* vezi mai înainte notele la I, 258; IX, 504; XIV, 440.

[10] Guvîntul grec *kleis,* ca.re va rămîne în lumea greacă termenul consacrat pentru „cheie", la Homer nu înseamnă decît „bară de siguranţă", „zăvor". Singurul text din poeme unde înţelesul de „cheie" apare neîndoielnic e cel pe care-1 comentăm„ dar tocmai această împrejurare trezeşte suspiciuni în privinţa autenticităţii versurilor 9—12.

Odată în Lacedemon, Ifitos Evritianul, un bărbat ca zeii. Ei în Messenia se-ntîlniră-acasă
La ortomanul Orsiloh. Ulise Mersese-atunci pe-acolo ca să ceară
Despăgubire de la-ntreg poporul, Căci oameni din Mesena în corăbii Răpiseră oi multe din
Itaca, Trei sute, împreună cu păstorii De-aceea şi Ulise, un copilandru,
Ga sol făcuse calea asta lungă Fiind trimis de tata-i şi de sfetnici.
Ifitos căuta în vremea-aceea Douăsprezece iepe-a lui pierdute Şi supte de-a lor muli robaci,
şi asta.i
Pricinui la urma şi sfîrşitul, Gînd el ajunse-acasă la feciorul Lui Jupiter, la Hercule-
oţelitul, Viteazul marilor isprăvi. Acesta Ga oaspe chiar acasă îl răpuse,
Năstruşnicul, căci n-avusese teamă De-a zeilor mînie, nu cinstise Nici masa însăşi unde îl
poftise; Ba după ce-1 ucise pe Ifitos, Şi iepele i-opri la el în grajduri.
Aşa se întîlni el cu Ulise

[21] Fiu al lui Euritos, în legătură cu care vezi mai înainte aota la VIII, 314.

[22] Oraşul *Messene* avea să fie întemeiat abia în secolul al IV-lea î.e.n. în aceste condiţii, textul nu se poate referi decît la ţinutul cu acest nume din sud-vestul Peloponesului, a cărui menţiune nu se întîlneşte însă în nici un alt pasaj din poe mele homerice. Mai mult, după versul 20, poetul consideră Messenia ca o împărţire a Lacedemoniei, ceea ce n-avea să se întîmple decît în ultimii ani ai veacului al VIII-lea î.e.n., la sfîrşitul primului război „messenic".

[42] Pe potriva vetrei, masa, este un element al cultului domestic, pus sub ocrotirea lui Zeus, apărătorul oaspeţilor şi al călătorilor. Gf. mai înainte, XIV, 214-216.

[45] Data întîlnirii cu Ifitos trezeşte nedumeriri îndreptăţite, dacă ne gîndim că, după unele texte din *Iliada,* hălăduirea pe Pămînt a lui Heracle ar fi avut loc în timpul tinereţii lui Nestor (XI, 690—691; XV, 640), de unde s-ar putea trage

Şi-n dar ii dete arcul ce-1 avuse Părintele-i vestit arcaş Evritos Şi eare-apoi, cînd el muri la curte, Fiului său lăsase moştenire. Ulise-n schimb îi dete-o lance tare Şi-o sabie,-nceputul unei calde Prietenii, măcar că niciodată Ei nu se ospătaseră-ntre dînşii, Căci Hercule nainte 1-omorîse Pe fiul lui Evritos, de la care Avea Ulise arcul. Arma asta El n-o lua cu dînsul niciodată La mersul lui în bătălii pe mare, Ci-n casă o păstra ca amintire De la un bun prieten; doar în ţară La el de-o mai purta. Cum ea, zeiţa Intre femei, ajunse la cămara Cu pragul de stejar, pe care-un meşter îl netezi,-! obli pe ciripie, Şi potrivind usciorii puse asupra-i Lucioasele canaturi, ea în grabă De la belciug desprinse-atunci cureaua Şi dibuind în faţă-i puse cheia Şi dete-n lături drugii de la uşă; Trosni atunci, cînd se deschise, uşa Ca mugetul de taur la păşune. Sui crăiasa podu-nalt de scînduri Pe care sta un şir de lăzi cu straie Frumos-mirositoare. Se întinse Şi din cuier luă ea însăşi arcul Cu tocul lucitor, unde el fuse Adăpostit; şezu-ntr-un colţ pe urmă, Şi pe genunchi proptindu-1, plînse-n hohot Pe vechiul arc după ce-1 scoase-afară. La urmă, cînd destul gemu şi plînse, Se duse ea la peţitori în sală Cu arcul ce răsaltă şi cu tolba

concluzia că Odiseu era egalul în vîrstă al centenarului crai din Pilos.

[68] Textual; „n-apucaseră să-şi cunoască masa unul altuia"* Cu alte cuvinte, să se viziteze reciproc.

Cea plină de săgeţi otrăvitoare. Iar slugile-au cărat o ladă plină De fierărie şi de-aramă, scule De lupt-a lui Ulise. Cum ajunse La peţitori, ca o zeiţă dînsa Stătu pe pragul sălii măestrite C-un văl strălucitor lăsat pe faţă. Şi-avînd alături două-nsoţitoare, Ea astfel peţitorilor le zise:

„Voi, mîndri peţitori, aţi dat năvală La casa mea, ca necurmat şi pururi Să beţi şi să mîncaţi, că mi-e bărbatul Plecat de mult. Şi pentru ast-avurăţi Şi-aveţi doar un cuvînt: dorinţa De-a vă-nsura şi-a mă lua pe mine. Dar iat-acum vă dau prilej de luptă Şi-ntrecere: vă pun nainte arcul Cel mare-al lui Ulise. Şi oricine li va destinde mai cu-ndemînare Şi va răzbate cu săgeata toate Securile, bărbatul meu sa fie. li voi urma, şi părăsi-voi casa Cea plină de-amintiri din tinereţe, De bogăţie şi de frumuseţe, De care cred că eu cîndva şi-n vise îmi voi aduce-aminte." Asta zise Şi porunci porcarului Eumeos Naintea peţitorilor s-aşeze

Topoarele şi arcul. El cu lacrimi In ochi primi odoarele-amintirii De la stăpîn şi-n faţa lor le-aduse. Şi la vederea arcului văcarul Plîngea şi el. Iar Antinou, văzîndu-i Aşa-i certa şi-i ocăra: „Voi, tuieşi Ţărani care gîndiţi numai la ziua De astăzi, voi, fiinţe păcătoase, De ce vă miorcăiţi aşa şi faceţi

[83] Textual: „săgeţi ce avea pricinuiască suferinţe". în legătură cu otrăvirea săgeţilor în lumea homerică, vezi nota la I, 358.

Să i se frîngă inima femeii?
Şi-aşa e biata-n sufletu-i rănită, Că soţul
şi-a pierdut. Ci staţi mai bine Tăcuţi la'
masă ori ieşiţi afară Şi plîngeţi. Părăsiţi
mai iute arcul Să-nceapă jocul vajnic
peţitorii,
Că-mi pare că nu-i lesne-a trage arcul
Acesta lustruit; doar nu-i nici unul
Din cei de faţă tare ca Ulise. Eu
însumi îl văzui; eram pe-atuncea Doar
un copil şi tot mi-aduc aminte." Aşa
zicea şi-avea nădejde-n sine Să-ntindă
coarda, să răzbată fierul, Dar el avea
întîiul să se-nfrupte De-amarnica
săgeat-a lui Ulise, Pe care-1 necinstea
şezînd în casă-i Şi asmuţind asupra-i
pe tovarăşi. Dumnezeiescul Telemah le
zise:
„Vai mie, Joe mă sminti cu totul! Iubita-
mi mamă, cît e de cuminte, Tot zice că
se va-nsoţi cu altul Şi se va-ndepărta
din casa asta. Şi eu prosteşte rîd şi tot mă
bucur. Dar haide, peţitori, acum la luptă,
Răsplata-i o femeie ca nici una în toată-
Ahaia şi-n cetatea Pilos, Şi-n Argos, şi-
n Micena, şi-n Itaca, Şi pe uscatul
negru. O ştiţi bine Voi înşivă, de ce să-mi
laud mama? Deci hai odată, n-o lungiţi cu
mofturi Şi nu mai pregetaţi să-ntindeţi
arcul, Ca să vedem pe cel care va bate.
Şi em m-aş încerca să trag dintr-însuh
De I-aş putea întinde şi săgeata-i S-o trec
prin fier, eu n-aş avea durerea Să văd
că maica-mi părăseşte casa, Cu altul pleacă
şi mă lasă singur, Şi pot şi eu s-am biruinţi
frumoase Ca tatăl meu." El zice şi-n picioare
Răsare drept, aruncă de pe umăr Veşmîntu-
i porfiriu, descinge spada

Şi sapă-ntîi un singur şanţ de-a **lungul**
Şi-mplîntă-n el topoarele, le-nşiră
Pe ciripie toate, apoi adună
Şi calcă ţărna-n jurul lor, de-i prinse
Pe toţi mirarea de frumos ce puse
Topoarele la rînd, că niciodată El
jocul nu văzuse. Apoi el merse, Stătu
la uşă-n prag să-ncerce arcul. De trei
ori îl clinti şi vru să tragă,
De trei ori braţu-i se muie şi totuşi
Se bizuia c-ar fi putut la urmă Să-
ntindă coarda, să răzbată fierul. L-ar
fi întins şi tras a patra oară Din
răsputeri, dar îl opri Ulise
C-un semn din ochi. Şi Telemah **mai zise:**
„Vai, fi-voi un moliu şi un nevolnic Ori
sînt prea tînăr şi-ncă nu **mă-ncumet** In
braţul meu să-nlătur pe orcine M-ar
încolţi întîi. Dar hai încoace
Voi toţi care sînteţi mai tari ca **mine,**
Cercaţi din arc, să isprăvim mai **iute** Cu-
ntrecerea." Aşa vorbi şi arcul îl puse jos
proptindu-1 de-ale uşii Frumos-strujite şi-
ncheiate scînduri,
Şi sprijini săgeata de belciugul
Scînteietor al arcului. Se duse
Şi iar şezu pe jeţu-i de-nainte.
Luă cuvîntul Antinou şi zise:
„Sculaţi pe rînd, tovarăşi, cîte **unul**
Din dreapta, de la locul unde-ncepe
Paharnicul să toarne vin în cupe",
întîiul se sculă din jeţ Leodes,
Feciorul lui Enop şi ghicitorul Din
jerfe care-aproape de ulciorul
Frumos de vin stătea în fundul sălii,
Căci numai el ura nelegiuirea Şi-
avea pe toţi tovarăşii mînie. El cel
dintîi ia arcul şi săgeata,

-mQa haruspicii etrusci şi romani, Leodes **citea viitorul** în măruntaiele victimelor sau, poate, în **fumul jertfelor.**

Se pune-apoi pe prag şi-ncearcă arcul,
Nu-1 poate trage însă, că nainte-i
Cad mînile lui moi şi nedeprinse,
De ostenite, şi-astfel cuvîntează:
„Prieteni, nu-1 pot trage, să-1 ia altul.
Că arcul ăsta va scurta viața
La mulți fruntaşi şi-ar fi mai bine moarte
Decît aşa trăind să n-avem parte De-aceea
pentru care noi ne strîngem Pe-aici şi
aşteptăm în toată ziua. Doreşte-acum şi
crede fiecare
Nevasta lui să fie Penelopa,
Dar după ce cu arcul o să-ncerce
Şi va vedea că e-n deşert, să plece
Cu daruri în petit după vreo altă
Femeie-mpodobită din Ahaia,
Iar Penelopa de bărbat să-şi ieie Pe-
acela care-i dă mai multă avere Şi-i fu
sortit." Aşa vorbi, şi arcul îl puse jos
proptindu-1 de-ale uşii Frumos strujite
şi-ncheiate scînduri.
Şi sprijini săgeata de belciugul
Scînteietor al arcului. Se duse Şi iar
şezu pe jețu-i de nainte. Dar Antinou
aşa-ncepu să-1 certe: „Leodes, tu, ce
grea şi-nfricoşată
Ți-e vorba care ți-a scăpat din gură! Mi-e
greață să te-aud, dacă ți-nchipui Că arcul
ăsta va curma viața Şi sufletul la mulți
fruntaşi, fiindcă Tu nu poți să-1 întinzi.
Dar vezi că mama
Pe tine nu mi te făcu destoinic
Să tragi din arc, la țel s-arunci săgeata.
Sînt alții care-1 vor putea destinde." Apoi
el lui Melantiu da poruncă:
„Melantiu, hai şi-aprinde foc în vatră,
Aşază lîngă el un scaun mare
C-o blan-asupra-i şi-adu-o roată bună De
său, ca arcul să-ncălzim, să-1 ungem Şi să-
ncercăm apoi cu el şi jocul Să-1 isprăvim".
Iar el îndată focul

L-aprinse-n vatră, puse-un scaun mare
C-o blan-asupra-i şi aduse o turtă De său
păstrat în casă, şi cu săul Ei arma o-ncălzira
şi-o-ncercară, Dar n-o putură-ntinde, căci n-
avură De-ajuns putere şi-ncă stau
deoparte Cei doi care erau cei mai puternici
Acolo, Antinou şi Evrimahos.^ Ieşir-atunci
din casă laolaltă Văcarul şi porcarul lui
Ulise Şi-n urma lor se furişă viteazuL
Iar cînd erau tustrei ieşiți afară De curte şi
de porți, blajin cu graiul Asa-i luă'p[e]
amîndoi Ulise:
' ,,Văcarul meu şi tu, porcare scumpe, Să
tac ori să vă spun ceva? Nevoia Mă biruie să fac
destăinuire. Ce-ați face voi de dragul lui Ulise,
De-a'r fi să vie aşa pe nevestite Şi să-1 aducă
zeii? Oare fi-veți Cu el alături sau cu
pețitorii?
Să-mi spuneți drept, cum vă învață mintea
Si inima." Văcarul îi răspunse:
„O, doamne Joe, împlineşte-mi voia Să vină
el, un zeu să mi-1 aducă, ^ Să vezi ce
pot şi mîna mea ce poate .
Aşijderea se tot ruga Eumeos De zeii toți
să-i vie-acasă domnul. Cum îi văzu pe amîndoi
statornici Şi cu credință, aşa le zise dînsul:
,,Sînt eu Ulise-aici la mine acasă, Eu bietul
care după cazne multe La douăzeci de ani
venii în țară. Voi singuri între robi îmi vreți
sosirea-Eu n-auzii pe altul între dînşii
Dorind să mă întorc la mine-acasa. De-aceea
vă spun drept cum o să fie: De-ajută Dumnezeu
să pot răpune Pe mîndrii pețitori, amîndurora
Vă dau cîte-o femeie şi avere, Şi casă vă
voi face lîngă mine

Şi o să fiţi tovarăşii şi fraţii / Lui Telemah. Şi eu că sînt Ulise, V-arăt un semn învederat cu care Să mă cunoaşteţi şi să-mi daţi crezare: E rana ce-mi făcu de mult* mistreţul Cu colţu-i alb cînd eu fusei cu fiii Lui Autolic pe muntele Parnesos."

Zicînd aşa, dă zdrenţele deoparte Şi-arată urma unei sgance-ntinse. Ei cum o văd şi se încredinţează, Încep a plînge, braţele şi-aruncă Asupra lui Ulise şi-i sărută Cu dragoste pe cap şi pe la umeri. Asemenea-i cuprinde şi Ulise Şi le sărută mînile şi capul.

Şi-ar fi tot stat bocind ei pînă-n seară, De nu-i oprea şi nu zicea Ulise:

„Destul acum cu vaietul şi plînsul, Să nu ne vadă cineva din casă, Ieşind aici, şi să ne spuie celor Ce stau năuntru. Să intrăm în sală, Nu toţi deodată, ci pe rînd. Nainte Voi merge eu, voi după. Şi să fie Acesta semnul: Peţitorii mîndri Cu greu s-or învoi să-mi lase arcul Şi cucura, dar tu, Eumeu, ridică-1 Şi adu-mi-1 şi pune-mi-1 în mînă Şi spune apoi femeilor să-ncuie Canaturile de la uşa sălii. De-ar auzi cumva din ele vruna Un gemet ori un vaiet din ogradă De la bărbaţi, să n-o zbughească-afară Pe uliţă, ci-n loc să stea tăcută La lucrul ei. Pe tine-apoi, Filetiu, Te-nsărcinez să-nchizi cu cheia poarta Din curte şi s-o-ncui vîrtos cu nodul."

■ Despre caracterul relativ patriarhal al sclaviei homerice vezi înainte nota la XIV, 80. Gf. şi XV, 438 şi urm.

Aşa vorbi şi în palat se-ntoarse Şi iar stătu pe unde mai stătuse; întrar-apoi şi robii lui Ulise.

într-asta' Evrimah umbla cu arcul, îl mînuia şi-1 tot călca la vatră, Ci nu putea el totuşi să-1 întindă Şi-ofta din greu în sinea lui cea dîrză Şi cuvînta cu ciudă: „Vai, mă doare De mine şi de toţi ceilalţi tovarăşi. Şi nu mi-i doar aşa de mult de nuntă, Măcar că-mi pare rău — mai sînt destule Femei şi-n ţar-aici şi-n altă parte — Mă doare că ne biruie-n putere Ulise şi că nu putem să batem Cu arcul noi. Ce rîs şi ce ocară, De-or auzi cîndva urmaşii noştri!" Iar Antinou Eupitianu-i zise: , „Dar nu va fi aşa, o ştii tu bine, O, Evrimah. Căci azi e sărbătoare, E ziua ce poporul o sarbează în cinstea zeului arcaş Apollon, Şi cine azi cuteaz-a-ntinde arcul? Ci staţi pe loc şi n-aveţi nici o grijă, Lăsăm să stea topoarele-nşirate. Mi-nchipui doar că nimenea nu vine Ca să le ia din casa lui Ulise. Să toarne-acum paharnicul în cupe Să punem arcul jos după-nchinare Şi porunciţi căprarului Melanţiu S-aducă mîne aici pe mînecate Tot ce-i mai bun din turmele-i de capre. Să ardem buturi jertfe lui Apollon, Slăvit arcaş, să mai-ncercăm cu arcul Şi lupta să-ncheiem." De vorba asta Ei toţi se mulţumiră şi-ncepură Să toarne apă crainicii pe mînă, Cu vin umplură vasele feciorii

«•»Festivitatea în cinstea lui Apellon amintită mai sus în cîntul XX, 355—35Ş; în măsura în care va fi revenit periodic, lasă să se bănuiască existenţa unui început de calendar sacru.

Şi împărţiră tuturor pahare
Şi începutul ei întîi făcură
Din el şi după ce stropiră paos La zei şi după vrere toți băură, Cu mintea iscusind grăi Ulise:
„Voi, pețitori ai preamăritei doamne,
Luați aminte, am să vă spun o vorbă Cum mă învață inima din mine. Dar mai ales mă rog de Evrimahos Şi Antinou care frumos acuma V-a sfătuit să încetați cu arcul
Şi să cinstiți pe zei cu sărbătoarea, Iar mîne să dea zeii biruință Oricui va vrea. Să-mi dați şi mie arcul Ca între voi să-ncerc şi eu puterea Cu brațele-mi, să văd mai am eu oare
Virtutea ce-am avut cîndva, ori poate Nevoile şi drumul mi-o sleiră." Ei auzind, grozav se mai zburliră Temîndu-se să nu destindă arcul. Şi Antinou sări la el cu gura:
„Nemernic, venetiq, n-ai pic de minte.
Tu nu te mulțumeşti c-aici te lăfăi •   Cu noi la masă şi te-ndopi din toate Şi ne asculți vorbirile şi sfatul Ca nici un alt străin milog ca tine.
Te strică băutura care scoate
Din minți pe-oricine, dacă soarbe lacom Şi nu bea cu măsură. Băutura Sminti şi pe centaurul, vestitul Evrition, cînd merse în ținutul
Lapiților şi petrecu la curtea Lui Piritou. îl amețise vinul Şi, căpiat, el săvîrşi tot felul De nebunii la Piritou în casă, De-i prinse ciuda pe voinici; săriră
Asupra lui, pe jos îl tîrnuiră

Şi-1 scoaseră-ameţit prin tind-afară Şi-urechile şi nasu-i retezară, Şi năucit aşa plecînd beţivul Besmetic îşi'purta nenorocirea;
De-aicea se iscă apoi bătaie
Intre centauri şi lapiţi, şi dînsul Acolo-ntîiul îşi plăti cu viaţa Beţia lui. Urgie aşa de mare Din partea mea te-aşteaptă şi pe tine,
De-i trage arcul. Nici o îndurare Nu vei găsi pe-aici în adunare. Pe loc pe mare te-oi porni la craiul Ehetos, crud schiloditor de oameni Şi-acolo nu scapi teafăr şi cu zile.
be-aceea stai şi bea-ţi paharu-n pace Şi nu te pune cu bărbaţi mai tineri." Dar mijloci cuminţea Penelopă:
„Nu-i drept, nici bine, Antinou, să superi Pe oaspeţii lui Telemah, pe-aceia
Ce vin în casa asta. Crezi că dacă Acest străin, încrezător în vlaga Şi-n mîna lui, ar fi în stare-a trage Din arcu-acesta mare-al lui Ulise, Mă va lua pe mine de soţie?
Doar nici el însuşi nu gîndeşte asta; De-aceea pentru el să nu-şi mai strice Nici unul poft-aici, că nu se cade."
Răspunse Evrimah: „O, înţeleaptă Copil-a lui Icariu, Penelopă,
Noi n-avem grijă că te ia străinul, Că nici nu se cuvine, dar ne temem De gura lumii. Poate-odată vrunul Şi cel din urmă dintre ahei să zică: Nevrednici oameni mai peţeau femeia
Unui fruntaş viteaz şi nu putură Să-ndoaie arcul, dar veni o liftă De cerşetor pribeag şi lesne-1 trase

3*5 Popor mitic din părţile Tessaliei. Sub regele lor Piritoos (tovarăş de vitejii legendare al lui Tezeu), lapiţii au purtat cu centaurii războiul amintit în text, prilejuit de încercarea lui Eurytion de a răpi pe mireasa lui Piritoos, Hippodamia.

395-396 Lupta dintre centauri şi lapiţi se află săpată în marmură pe frontonul occidental al templului lui Zeus din Olympia.

*<>3Vezi mai înainte nota la XVIII, 113.

li*

Şi răzbătu prin fier. Aşa vor zice,
Şi pentru noi va fi pe veci ruşine.""
Adaose-mpotrivă Penelopa:
„Doar n-au să fie lăudaţi de oameni, O,
Evrimah, acei care-njosindu-1, Despoaie
casa unui om de frunte. De ce dar voi găsiţi
că i-o ruşine
Dacă-ntre voi acum şi-un altul vine?
Acest străin e mare şi puternic Şi se
făleşte că-i născut din tată De neam
înalt. De-aceea daţi-i arma Ca să-1
vedem. Că iată-mi dau cuvîntul
Şi-1 voi îndeplini, dacă va trage
La ţintă el şi-o să-1 ajute-Apollon, L-oi
îmbrăca frumos în haine mîndre, I-oi da,
spre-a se păzi de cîini şi oameni, O suliţă
şi-o sabie cu două
Tăişuri; i-oi mai da şi-ncălţăminte
Şi l-oi trimite-oriunde i-ar fi voia."
Iar chibzuitul Telemah îi zise:
„O, mamă, nimeni n-are drept ca mine
Să dea cui vrea ori să respingă arcul.
Nici unul dintre domnii din Itaca Şi
nici de prin ostroave de pe lingă Elida
nu m~or stingheri cu silă, De-oi vrea
să dau acestui oaspe arcul Şi chiar să-
1 dăruiesc pe totdeauna.
Dar du-te tu la tine sus şi vezi-ţi De
stative şi furcă şi zoreşte-ţi Femeile
să-şi caute de treburi. Aici vor îngriji
de arc bărbaţii Şi mai cu seamă eu,
stăpînul casei."
Uimită ea se-napoie la dînsa,
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se-mpreună Cu
roabele însoţitoare-n catul De sus al
curţii, ea-şi plîngea bărbatul
Plecat de mult, pînă ce somn prielnic
Pe pleoape lin îi picură Minerva.
Luînd porcaru-n vremea asta arcul^
Porni să-l ducă. Peţitorii-n sală

Strigau vîrtos, l-ameninţau cu toţii
Şi unul se răsti la dînsul: „Unde
Duci arcul tu, nemernice, trăsnite?
Curînd la turma ta de porci, departe
De oameni, leşul ţi-or mînca dulăii
Ce însuţi i-ai hrănit, dacă Apollon
Şi ceilalţi zei o să ne-ajute nouă."
Aşa-i ziceau. De team-atunci porcarul,
Că mulţi ameninţau răcnind în sală,
La locul lui napoi aduse arcul.
Striga şi Telemah înfricoşîndu-1:
„Du arcul, taică. Vei păţi-o-ndată,
De-asculţi de ei. C-am să te iau la goană
Cu pietrele pe cîmp. Deşi-s mai tînăr,
Sînt mai vînjos ca tine. De-ar fi, Doamne,
Să-ntrec pe-atîta în puteri mulţimea
De peţitori care se află-n sală,
Ce straşnic eu le-aş face vînt de-aicea,
Din casa mea, că numai rău făcură."
Aşa ţipa la el, şi peţitorii
Cu haz de dînsul rîseră cu toţii
Şi-o mai lăsară moale la mînia
Lui Telemah. Porcarul duse arcul
Şi-1 încrezu în mîna lui Ulise.
Apoi ieşind chemă pe Evriclea
Şi-i zise: „Doică bună şi cuminte,
Poruncă-i de la Telemah: închide
Canaturile de la uşa sălii.
Iar dac-aude o slugă din ogradă
Vrun gemet sau vrun vuiet dinăuntru
De la bărbaţi, să nu iasă din curte,
Să stea pe loc la lucrul ei tăcută."
Aşa-i vorbi. Ea nu rosti nimica
Şi-nchise uşa sălii strălucite.
Tăcut din casă o zbughi pe-afară
Filetiu şi închise poarta curţii.
Era-n pridvor lăsată o fîşie
De funie de la un vas pe mare.
Cu ea legă şi-nţepeni văcarul
Canaturile porţii şi se-ntoarse,
Şezu pe jeţul unde sta nainte,

Şi urmărea cu ochii pe Ulise.
In vremea asta el umbla cu arcul, li
pipăia şi-1 învîrtea-n tot felul, Ga
nu cumva în lipsa-i îndelungă Să-i
fi fost coarnele de cari mîncate.
Iar peţitorii se mirau, şi unul
Zicea privind la altul mai de-aproape:
„0 fi om meşter, priceput la arcuri;
Va fi avînd şi el de-aceste-acasă; Ori
vrea la fel să-şi facă poate vrunul,
De-aceea şi-1 tot dibuie milogul
Deprins la rău." Se mîngîia un altul:
„Atîta bine şi folos să aibă Cît va
putea el să destindă arcul". Aşa
ziceau cu toţii. Iar Ulise
Cel iscusit, îndată ce-a pus mîna Pe
arcul mare, peste tot cu ochii li
cercetă. Şi cum un maistru vrednic
Pricepător de eîntec şi lăută Pe-un nou
căluş întinde lesne coarda
Din maţul răsucit de oaie, -ntocmai
Aşa struni şi el netrudnic arcul, Cu
dreapta-i prinse şi-ncercă el coarda, Iar
ea sună frumos ca ciripitul De
rîndunică. Peţitorii fură
Cuprinşi de-obidă şi schimbară feţe.
Iar cerul bubui atunci prin nouri
Vădind semn bun: se bucură Ulise
De piaza care domnul îi trimise.
Luă săgeata ce stătea stingheră
Pe masă lîngă el, că celelalte Ce-
aveau să le cunoască peţitorii S-aflau
grămadă-n scobitura tolbei, Şi-o trase
el, de unde sta pe scaun, De crestături
şi coardă pîn' la cotul
De corn al arcului şi-ochind în faţă-i
Zvîrli săgeata, nimeri la ţintă:
Prin capetele de securi deodată
Trecu pe rînd ţuguiul ei de-aramă
Şi dincolo răzbi! Şi-a zis Ulise:
„Vezi, Telemah, că chiar şezînd pe scaun
Tot nu se ruşinează musafirul, Doar nu
greşii şi nu trudii cu arcul Prea mult ca
să'-l întind. Puterea-mi încă E neslăbită,
nu cum mă defăima
Şi zic nesocotind-o peţitorii.
Dar iată ceasul, pînă ce-i lumină,
De pregătit aheilor de cină, Apoi
să mai petrecem noi cu lira Şi
cîntecul, podoaba mesei." Zise
Şi semn făcu viteazul din sprîncene, Iar
Telemah o sabie şi-ncinse Şi-o suliţ-
apucînd se duse-alături De jeţul lui şi-
aci stătu-n picioare Sub armătura
lucie de-aramă.

514 Ga arcul lui Pandaros în *Iliada*, IV, 109 şi urm., arcul lui Odiseu e alcătuit din două coarne legate între ele printr-un inel de metal.

C 1 N T U L XXII

Ulise-atunci se dezgoli de zdrenţe,
Sări pe pragu-nalt cu arc şi tolbă,
Turnă din tolbă-n faţă-i la picioare
Săgeţile-i şi tinerilor zise:
.,Acest necrîncen joc al nostru-i gata.
Acum căta-voi eu o altă ţintă, La care
nimeni n-a bătut, că poate Voi izbuti,
dacă mi-ajut-Apollon."
Aşa grăi şi aţinti săgeata Spre
Antinou. Acesta de pe masă Lua
mîndreţe de pocal de aur Cu două toarte,
dibuind cu mîna Voind să bea. Nici nu-i
trecu prin minte Uciderea-i. Că cine putea
oare Să cugete că vrunul, cit de tare, în
mijlocul mulţimii pe el singur L-ar fi
ajuns cu moarte-aşa de crudă? li nimeri-n
grumaz; săgeata-n carne-i Trecu prin ceafa-i
gingaşă, iar dînsul Se răsturnă în lături
şi pocalul
Din p#mn i-alunecă, şiroi de sînge Pe
nări îl podidi, împinse masa Departe cu
picioarele izbind-o, Bucatele pe jos se
răvăşiră Şi pînea şi friptura se
mînjiră.
Iar tinerii făcură zarvă-n sală,

Cînd au văzut că soţul lor căzuse.
Sculîndu-se, prin sală se-mbulziră, Nici
pavăză, nici lance nu găsiră Şi
mînioşi certară pe Ulise:
„Străinule, faci rău că tragi în oameni. De
alte jocuri n-o să ai tu parte, Că nu mai
scapi de sîngeroasa moarte, C-ai omorît un
om fruntaş în ţară; Pe-aici au să te sfîşie
vultanii." Şi-nchipuiau cu toţii că Ulise
Omorul pe nevrute-1 făptuise Şi nu se
dumiriseră nebunii, Că le sosise ceasul
tuturora. Privindu-i crunt, aşa-i trezi
Ulise:
„Voi, Clinilor! Credeaţi că niciodată Eu n-
aveam să mai vin de pe pămîntul Troienilor,
de-mi spulberaţi avutul Şi vă culcaţi cu
roabele-mi de-a sila Şi-umblaţi după
nevastă-mea, în vreme Ce eu trăiam, şi n-
aveaţi nici o teamă De zei şi de ocara lumii.
Iată Sosit vi-i ceasul, lîngă voi e moartea."
La vorba asta toţi îngălbeniră,
Cătau cu ochii încotro să fugă De
pacoste, de groaznica năpastă. Doar
Evrimah se-ncumetă a zice:
„De eşti chiar tu Ulise din Itaca, Ai
drept cînd spui că ţi-au făcut aheii Atîta
rău pe-aici şi pe la ţară. Dar mort e Antinou,
acela care-i Pricina tuturor acestor rele, Căci el
împinse lucrul pîn-aicea, Şi nu atît de dragul
şi nevoia Nuntirii lui, ci pentru că el
alta Clocea în gînd, dar nu i-o-mplini Joe: Voia
să fie domn peste Itaca, Hoţiş pîndea el să-ţi
omoare fiul. Deci el pieri acuma pe dreptate.
Te-ndură dar şi miluie-ţi supuşii. Te-om
împăca pe urmă noi cu daruri Culese de la toţi
şi-n schimb cu-averea

Ce s-a băut şi s-a mîncat pe-aicea
Noi ţi-om plăti fieştecare preţul
De douăzeci de boi în bronz şi aur Ca să
te mulţumim. Dar pîn-ktuncea Găsim că-
i drept să ţii pe noi mînie." „O, Evrimah,
răspunse crunt Ulise, Să-mi daţi şi toat-
averea moştenită
Ce-aveţi acum şi-o veţi spori cu alta De
oriunde, tot nu înceta-va mîna-mi Să
secere pînă ce nu plăti-veţi Cu vîrf şi
îndesat nelegiuirea. Aveţi s-alegeţi lupt-
aci sau fuga,
De-i chip să fugă cineva de moarte.
Dar nu cred să mai scape-acum nici unul
De grozăvia morţii." Astfel zise Şi toţi
în suflet şi-n genunchi slăbiră. Dar
Evrimah îi sprijinea cu graiul:
„El n-are să s-astîmpere, prieteni,
Odată ce pe armă puse mîna Cumplit-a
lui, va fulgera de-acolo Din prag pînă ce
are să ne culce Pe toţi. Dar hai la luptă,
trageţi
Jungherele şi v-apăraţi sub mese De
lovituri şi-asupra lui cu toţii Sa
năvălim grămadă, să-1 respingem Din
prag şi de la uşă şi să mergem Sa
facem iute larmă prin cetate,
Şi-ar fi aceasta data cea din urmă
Cînd el mai săgetează." Asta zise, Din
teacă smulse un jungher cu două Tăişuri
ascuţite din aramă Şi asupra-i năvăli
răcnind sălbatic. Pe loc Ulise-1
aţinti. L-ajunse
La piept săgeata-i lîngă sîn şi-acolo Răzbi
ficatul, de-i pică din pumnu-i Cuţitul jos. El,
şovăind, pe masă Căzu lungit, de răsturnă
mîncarea Şi cupa cea cu două toarte,
fruntea-i Izbindu-şi de podea cu-amar în suflet
Şi scaunul trînti el, din picioare Zbătîndu-se
pînă ce noaptea morţii

Vederea i-o-mpăinjeni. Deodată Şi
Amfinom asupra lui Ulise Sări cu sabia să-
1 deie-n laturi, Dar Telemah îi apucă
nainte, Cu suliţa l-ajunse pe la spate Şi
între umeri pieptul îi străpunse, Iar
el bufni pe jos, cu latul frunţii
Pocnindu-se. Dar Telemah din faţă-i Napoi
se dete părăsindu-şi lancea In leşul lui, căci
se temu că poate, Sărind vreunul, să-1
însăbieze Din faţă sau din spate. Dete
fuga Spre tatăl său, s-apropie şi-i zise:
„O, tată, să-ţi aduc vreo două suliţi, Un
scut şi-o bună chivără de-aramă Şi eu să mă-
narmez, să dau şi arme Văcarului şi lui
Eumeu porcarul. Mai bine-i'să ne înarmăm."
Ulise-i Răspunse lui: „Fugi iute şi le adu
Cit eu mai am săgeţi ca să mă apăr, Să nu
mă dea deoparte de la uşă, Fiind în
luptă singur". Asta-i spuse Şi Telemah
poruncii se supuse. Da fuga către cămara cea
cu arme, Luă opt suliţi, cîte patru scuturi Şi
coifuri de aramă cu podoabe De cozi de
cal şi repede le-aduse, întîi el însuşi îmbrăcă-
armătura. Frumos se înarmară şi păstorii Şi
se-mplîntară-alături de Ulise.
Iar dînsul, cît avea săgeţi s-aţinte,
Chitind mereu, culca pe cîte unul **Din**
peţitori, şi mulţi din ei căzură. Dar cînd
apoi săgeţile-i lipsiră, îşi răzimă el arcul de
usciorul Măreţei săli spre luciul perete,
Îşi puse-un scut de patru piei pe umăr, Tuf li
pe cap un zdravăn coif de-aramă, Din care
fîlfîia cumplită coamă Şi împumnă
puternicele suliţi.

Era în zid pe lingă pragul sălii
O dosnică portiță treptuită
Ce da pe-acolo pe-o strîmtoare-afară
Şi-avea canaturi îmbucate bine.
Porcarului i-orîndui Ulise Să stea de
pază la portița asta,
Căci ea rămase singura ieşire.
Striga şi Agelaos la tovarăşi:
„Nu poate vrunul să se urce oare
La uşa-aceea ca să dea de veste
Poporului şi să se facă vuiet
Mai repede, ca săgetarea asta
Să fie cea din urm-a lui Ulise?"
Melantios căprarul îi răspunse:
„Nu-i chip de fel, mărite Agelaos, Că
prea-i de tot aproape uşa-n curte
Şi grea ieşirea. Lesne doar pe-acolo Pe
toți ne poate-opri în loc un singur
Bărbat, dacă-i voinic. Dar hai mai bine
Eu arme să v-aduc din armărie Să vă-
narmați, că-mi pare că Ulise
Şi Telemah năuntru le dosiră
Şi nu-s în altă parte." Asta zise
Melantios şi se sui-n cămară Pe
gangurile-nguste-n dosul sălii. Luă
de-acolo scuturi douăsprezece
Şi-atîtea lănci şi chivere de-aramă Cu
păr stufos de cal. Şi-apoi o-ntinse Şi
repede la pețitori le-aduse. Ulise se
muie-n genunchi şi-n suflet Văzînd cum
ei se înarmau, cum suliți
Prelungi clăteau cu pumnii, şi cumplită,
Năprasnică-i păru de-acum bataia. Şi-a
zis lui Telemah: „De bună seamă, Vreo
femeie-n casă sau Melantiu Asupră-ne-
nteți mai crunt încaier".
Iar socotitul Telemah răspunse:
„O, tată, eu sînt vinovat de asta
Şi nimeni altul, c-am lăsat la arme
Deschisă uşa ce se-nchide bine, Şi
cineva m-o fi pîndit pe mine.

Porcare, du-te tu de-ncuie uşa Şi vezi
dac-a făcut-o vro femeie Ticăloşia asta
ori Melantiu, Pe care-1 bănui." Astfel
ei vorbiră, Pe cînd pastorul caprelor,
Melantiu
Se furişă din nou s-aducă arme.
Porcarul ii zări şi-ndată zise
Viteazului, fiind de el aproape:
„Nălțate fiu al lui Laert, Ulise,
Mişelul care noi îl bănuisem
Se duce după arme. Spune-mi verde
Să-i fac eu felul, dacă pot să-1 birui,
Ori să-1 aduc aici ca să-i dai plata
Păcatelor de dînsul făptuite în casa
ta." Ulise-aşa-i răspunse:
„In sală eu cu Telemah ține-vom In
Mu pe tineri, cît or fi de aprigi. Voi
doi legați-1 cobză pe Melantiu De mîni
şi de picioare şi-aruncați-1 în dosnica
odaie, -nchideți uşa
Şi ferecați-1 bine c-o frînghie,
Şi trageți-1 pe stîlpu-nalt s-ajungă Pîn'
la tavan şi atîrnat acolo Amar să-i
fie-n viață multă vreme." Ei amîndoi
voios îl ascultară,
Dau fuga spre cămară, dar căprarul
De loc nu-i bănui, fiind năuntru Pe
unde el cotrobăia la arme. Ei doi
stătură-n lături de la uşă, Pe-aproape
de usciori. Şi cînd Melantiu
Trecu pe prag c-un mîndru coif în mînă
Şi-ntr-alta cu un scut rotund şi mare,
Străvechi, mucegăit de-al lui Laerte,
Pe care el, viteazul, îl purtase în
tinerețea lui, dar care-acuma
Era trîntit acolo între arme Şi
descusut pe la curele, dînşii
Sărir-asupra-i şi de păr luîndu-1,
îl traseră-n odaie şi-1 trîntiră Pe
jos, de stete otrăvit la suflet.
Şi mînile, picioarele sucindu-i

Din răsputeri, amarnic îl legară
Întocmai cum le porunci Ulise
Şi-l prinseră pe urmă de-o frînghie,
îl traseră pe stîlpu-nalt, de-ajunse
Pîn'la tavan. Şi-aşa Eumeu porcarul
Rîdea de el: „De-acuma toată noaptea
Vegheaz-aici culcat pe patul moale
Aşa cum ţi se cade. Aici te-apucă
Pe tine ziua alb-a dimineţii
Cînd ea se va ivi pe tron de aur
Din Ocean, ca-n vremea cînd spre curte
La peţitori mînai alese capre
Pentru ospăţ." Aşa rămase-acolo
Găpraru-ntins şi ferecat amarnic,
Iar amîndoi ceilalţi se înarmară
Şi după ce-ncuiară uşa bine,
Din nou se-napoiară la Ulise.
Acolo toţi luptau cu-nversunare,
La prag cei patru şi-n cuprinsul sălii
Voinicii mulţi. Atunci venind Minerva
S-apropie de ei; după făptura
Şi glasul ei era leită Mentor.
Se-nvioră cum o văzu Ulise
Şi-i glăsui: „Ajută, Mentor, scapă-l
De rău şi nu-l uita pe-un prieten care
Doar bine ţi-a făcut, tu mi-eşti de-o seamă."
Aşa-i zicea simţind că e Minerva.
Strigau la ea ceilalţi cu-ameninţarea
Şi între ei o-nfricoşa întîiul
Feciorul lui Damastor, Agelaos:
„Ia seama, Mentor, nu cumva Ulise
Cu vorba să te-nşele, ca tu astfel
Să lupţi cu noi şi să-l ajuţi pe dînsul,
C-aşa socot că fi-va dup-aceea Cum
noi gîndim: că-ndată ce-om răpune
Pe-aceştia doi, pe tatăl şi pe fiul,
Şi tu vei fi ucis cu ei alături;
De faci prostia asta, vei plăti-o
Cu capul tău; şi după ce cu arma
Vă vom zdrobi pe voi, averea-ţi toată
Din casă şi de-afară vom prăda-o

Deodată cu avutul lui Ulise, Şi n-om lăsa pe fiii tăi acasă Şi nici pe fete, nici pe-a ta soţie^ Să mai petreacă în cetatea asta."

Dar mai dihai se înciuda Minerva Şi se răsti aşa către Ulise:

„Tu nu mai eşti viteaz şi bun de arme Ca "altădată cînd pentru Elena, Frumoasa preamărită după tată,
Te-ai războit vro nouă ani la Troia Şi cînd cu sfatu-ţi s-a luat cetatea. Cum poţi acum, cînd eşti la tine-acasă Şi-aproape de-ale tale, să te vaieţi Naintea lor că nu te mai poţi bate? Dar haide-ncoa', iubitul meu, alături Să-mi stai aci, să vezi ce poate Mpntor Şi cum plăteşte facerea de bine." Aşa grăi şi cumpăna izbîndei Ea încă o ţinu neşovăită
Şi vru să mai încerce bărbăţia Şi vrednicia-n arme-a lui Ulise Şi Telemah. Deci ea zburînd deodată, Ca rîndunica stete pe grindişul Tavanului funingit al sălii.
Atunci a prins să-nflacăre pe tineri Feciorul lui Damastor şi-Amfimedon, Demoptolem şi Evrinom şi fiul Lui Polictor Pisandru şi Polibos, Fiind cei mai aleşi şi vrednici tineri Ce mai trăiau şi se luptau pe viaţă; Pe ceialalţi îi toropise arcul Şi desele săgeţi. Striga la dînşn Zicîndu-le Agelaos: „O, prieteni, S-astîmpără de-acum această fiară, Căci iată, după laudele goale, S-a dus şi Mentor şi-au rămas ei singuri Naintea'uşii. Nu daţi voi deodată

SăSaifiJ *&S&S.* î-^U IV, 258, pentru autorul *Odiseii* Elena e fiica lui Zeus.

Cu lancea toţi, să tragă-ntîi cei şase
Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrîngem şi să batem pe Ulise-
De cade el, de ceilalţi nu ne pasă".
Aşa vorbi. Şi dup-a lui povaţă Ei
ahtiaţi asupra-i suliţară,
Dar zîna le făcu deşert ochitul,
Căci unul nimeri în uşă, altul într-
un uscior, al treilea în perete.. Dar
cînd ai lui de arme se feriră, Le-a
zis Ulise: „Dragii mei, acuma
Să dăm şi noi cu suliţe-n mişeii Ce vor
să ne omoare după groaza De rele ce-au
făcut". Chitind tuspatru Asupra lor, pe
loc şi suliţară. Ulise pe Demoptolem
străpunse,
Iar Telemah pe Evriad, porcarul Pe
Elatos, văcarul pe Pisandru. Ei toţi
odat-au şi muşcat pămîntul, Ceilalţi s-
au det napoi spre fundul sălii. Ulise-
atunci şi-ai lui se repeziră
Şi boldurile scoaseră din trupuri. Din
nou duşmanii suliţi azvîrliră, Din
nou deşerte le făcu Minerva, Căci
unul nimeri în uşă, altul într-un
uscior, al treilea în perete»
Doar • Amfimedon îl păli la mînă
Pe Telemah, julindu-1 pe deasupra,
Şi pe Eumeos peste scut Ctesipos La
umăr îl zdreli şi pe deasupra-i
Zburîndu-i lancea se lăsă pe ţărnă-
Ulise şi ai lui din nou mulţimea De
peţitori cu armele aţintiră. Tot
dî'nsul mai răzbi pe Evridâmas, Iar
fiul său la fel pe Amfimedon,
Porcarul pe Polib, pe cînd văcarul
în piept împunse pe Ctesip şi-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul, Să
nu mai fi nerod şi să te lauzi Cu
vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,

Căci ei doar sînt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ţi darul de-ospeţie De răsplătit
piciorul care-1 deteşi Odată lui Ulise, cînd
prin sală Umbla cerşind." Aşa grăi păstorul
Cornacilor juncani. Atunci Ulise Brăţiş lovi
pe fiul lui Damastor, Iar Telemah pe Leocrit,
feciorul Lui Evenor, cu suliţa-n deserturi, Iar
el străpuns căzu pe brînci, cu fruntea
Pocnită de pămînt. în clipa asta, Din
culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut şi peţitorii
Cuprinşi de spaimă toţi fugiră-n sală
împrăştiaţi întocmai ca cireada
De boi cînd strechea, iute năpădind-o,
O-mprăştie în zile lungi de vară.
Cum vulturii cu cioc şi gheare strîmbe,
Venind din plaiuri, tabără năvalnici în stol de
păsări care-nfricoşate,
De sus din nori se lasă pe cîmpie,
Ei sar asupra lor şi le sfîşie, Că
nu pot ele să le stea-mpotrivă Şi
nici să fugă, de fac haz ţăranii,
Vînatul urmărind, aşa Ulise
Şi-ai lui atunci se năpustiră-n sală
Rotiş lovind, şi peţitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul. Şi
pardoseala fu scăldată-n sînge.
Leodes, repezindu-se din ceată,
S-aruncă la genunchii lui Ulise
Şi-1 roag-aşa: „îngenunchez, viteze,
Şi, rogu-te, ai milă şi-ndurare. Mă
pot jura că n-am atins vrodată Cu
vorba sau c-o faptă rea pe vruna
Din slugile-ţi din casă, ba de-a pururi

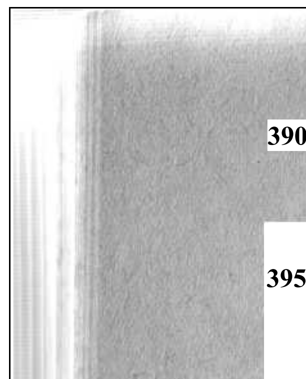
---

[362] Propriu vorbind, aşa-numita „egidă" *(aigis),* de care vorbeşte originalul grec, nu-i un scut, ci o platoşă, şi anume platoşa lui Zeus *(Iliada,* IV, 167, XV, 308), în unele împrejurări folosită şi de Athena pentru a-şi înspăimînta vrăjmaşii (II, 447; XXI, 400).

Cu lancea toți, să tragă-ntîi cei şase
Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrîngem şi să batem pe Ulise~
De cade el, de ceilalți nu ne pasă".
Aşa vorbi. Şi dup-a lui povață Ei
ahtiați asupra-i sulițară,
Dar zîna le făcu deşert ochitul, Căci
unul nimeri în uşă, altul într-un
uscior, al treilea în perete -Dar cînd
ai lui de arme se feriră, Le-a zis
Ulise: „Dragii mei, acuma
Să dăm şi noi cu sulițe-n mişeii Ce vor
să ne omoare după groaza De rele ce-au
făcut". Chitind tuspatru Asupra lor, pe
loc şi sulițară. Ulise pe Demoptolem
străpunse,
Iar Telemah pe Evriad, porcarul Pe
Elatos, văcarul pe Pisandru. Ei toți
odat-au şi muşcat pămîntul, Ceilalți s-
au *ăst* napoi spre fundul sălii. Ulise-
atunci şi-ai lui se repeziră
Şi boldurile scoaseră din trupuri. Din
nou duşmanii suliți azvîrliră, Din
nou deşerte le făcu Minerva, Căci
unul nimeri în uşă, altul într-un
uscior, al treilea în perete.
Doar Amfimedon îl păli la mînă
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Şi pe Eumeos peste scut Ctesipos La
umăr îl zdreli şi pe deasupra-i
Zburîndu-i lancea se lăsă pe țărnă,
Ulise şi ai lui din nou mulțimea De
pețitori cu armele ațintiră. Tot
dînsul mai răzbi pe Evridâmas, Iar
fiul său la fel pe Amfimedon,
Porcarul pe Polib, pe cînd văcarul
în piept împunse pe Ctesip şi-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul, Să
nu mai fi nerod şi să te lauzi Cu
vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,

Căci ei doar sînt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ți darul de-ospeție De răsplătit piciorul
care-1 deteşi Odată lui Ulise, cînd prin sală
Umbla cerşind." Aşa grăi păstorul Cornacilor
juncani. Atunci Ulise Brățiş lovi pe fiul lui
Damastor, Iar Telemah pe Leocrit, feciorul Lui
Evenor, cu sulița-n deserturi, Iar el străpuns căzu
pe brînci, cu fruntea Pocnită de pămînt. în
clipa asta, Din culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut şi pețitorii Cuprinşi de spaimă
toți fugiră-n sală împrăştiați întocmai ca cireada
De boi cînd strechea, iute năpădind-o, O-
mprăştie în zile lungi de vară.
Cum vulturii cu cioc şi gheare strîmbe, Venind
din plaiuri, tabără năvalnici în stol de păsări care-
nfricoşate, De sus din nori se lasă pe cîmpie, Ei
sar asupra lor şi le sfîşie, Că nu pot ele să le stea-
mpotrivă Şi nici să fugă, de fac haz țăranii, Vînatul
urmărind, aşa Ulise Şi-ai lui atunci se
năpustiră-n sală Rotiş lovind, şi pețitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul. Şi pardoseala fu
scăldată-n sînge.
Leodes, repezindu-se din ceată,
S-aruncă la genunchii lui Ulise
Şi-1 roag-aşa: „îngenunchez, viteze, Şi,
rogu-te, ai milă şi-ndurare. Mă pot jura
că n-am atins vrodată Cu vorba sau c-o
faptă rea pe vruna Din slugile-ți din
casă, ba de-a pururi

[312] Propriu vorbind, aşa-numita „egidă" *(aigis),* de care vorbeşte originalul grec, nu-i un scut, ci o platoşă, şi anume platoşa lui Zeus *(Iliada,* IV, 167, XV, 308), în unele împrejurări folosită şi de Athena pentru a-şi înspăimînta vrăjmaşii (II, 447; XXI, 400).

Opream şi pe ceilalți de-a face asta,
Dar nu-i puteam abate de la rele,
De-aceea şi din vina lor pieriră.
Dar eu, ca ghicitor al lor, muri-voi
Nevinovat, că nu-i vro mulțumire
La binele ce l-ai făcut." Ulise
Se uită crunt şi-i zice: „De te lauzi
G-ai fost prorocul lor, de bună seamă
C-adeseori te-i fi rugat în casă
Să n-aibă loc întorsul meu mai iute
Şi-a mea soție să te ia pe tine
Şi s-ai copii cu dînsa. Nu scapi dară
De fioroasa moarte." Astfel zise
Şi, înpumnînd o sabie ce-acolo
Pe jos era zvîrlită de-Agelaos,
Gu ea-1 păli din răsputeri în ceafă
Şi capu-i retezat căzu în țărnă
Bolborosind. Iar Femiu cîntărețul,
Feciorul lui Terpias, care numai
De silă pețitorilor cîntase,
El singur fu scutit de neagra moarte.
Stătu cu lira-n mînă lîngă treapta
Portiței din perete, dus cu mintea.
De-i bine să se fiirişe-n ogradă,
Să-şi caute-adăpost pe lîngă altarul
Frumos zidit puternicului Joe,
Pe care-atîtea jertfe închinară
Laerte şi Ulise, ori să sară
Să-i cadă la picioare lui Ulise.
Şi tot gîndind aşa-i păru mai bine
Să-i cadă la genunchi. El puse lira
Pe jos acolo-ntre ol şi scaun;
Apoi dînd buzna şi-apucînd genunchii
Viteazului, se milcui de dînsul:
„Te rog, Ulise, ai milă şi cruțare.
Chiar tu te vei căi de vei ucide Pe
cîntăreț, pe-âcela care cîntă

[404] **Tatăl lui Femios, Terpias („Desfătătorul": cf. verbul *terpe*, „desfăta"), poartă un nume ce nu-i fără legătură cu meseria fiului.**

La oameni şi la zei, că eu cîntarea De
sine-am învățat. Un zeu tot felul
De cîntece mi-a insuflat în minte Să-ți pot
cînta şi ție ca în fața Celui-de-sus. Deci
nu căta, Ulise, Să mă înjunghi. Să-ți sptiie
însuți fiul, Că nu cu drag şi nici cu voie
bună
Veneam la pețitori să cînt la mese,
Ci oameni mulți şi mult mai tari ca mine
Mă tot purtau pe-aici să cînt cu sila."
Dar Telemah îl auzi şi-ndată De-
aproape a zis iubitului său tată:
„Opreşte, taică, nu-1 lovi pe dînsul,
Că n-are vină. Să cruțăm asemeni Pe
bunul crainic Medon, care pururi, Gînd
eu eram copil, căta de mine . La curtea
noastră, dacă nu-1 răpuse
Pe-aici cumva Filetiu sau porcarul Sau
n-o fi dat de tine cînd prin sală Ai
năvălit." Aşa-i grăi, şi Medon Cel
chibzuit îl auzi de unde Sub jeț se
tupilase şi în blană
De bou abia jupit se îmbrăcase
Ferindu-se de neagra zîn-a morții.
Țîşni de-acolo, iute smulse blana,
Se repezi şi cuprinzînd genunchii
Lui Telemah începe-să se roage:
„Prietene, eu sînt aici. Să nu dai,
Şi lui Ulise zi-i să nu mă-mpungă Cu
lancea-i cotropindu-mă, de ciudă Pe-
acei nebuni care-i mîncau averea Şi te-
njoseau pe tine." Iar Ulise
Zîmbindu-i i-a răspuns: „Să fii pe pace, Că
te-a scăpat şi te-a luat în pază Feciorul
meu, ca să cunoşti un lucru Şi altora să
spui că-i mult mai bine Să nu fii rău, ci
bun față de oameni.
Dar voi ieşiți în curte, tu şi Femiu
Vestitul cîntăreț, şi stați deoparte De-
acest măcel pînă ceTaici în sală Eu pun
la cale tot ce se cuvine."

C L U ' -V

Aşa vorbi, iar ei ieşind, şezură Pe lîng-altar şi-n jur priveau cu groază Şi aşteptau mereu a lor pieire.
Ulise-ntr-asta cerceta prin sală De nu-i ascuns cumva-ntre morţi, sub mese Vreunul încă viu, ferit de moarte. El i-a văzut pe toţi în praf şi-n sînge Căzuţi grămadă-ntocmai ca şi peştii Ce-i scot pescarii în năvod din 'mare Pe-un mal scobit, pe unde ei cu toţii Se-ntind pe prund lipsiţi de apa mării Şi mor răpuşi de luminosul soare. Aşa pe jos lungiţi şi peţitorii Steteau în valma unul peste altul. Lui Telemah îi zise-atunci Ulise:
„Pofteşte-ncoa' pe doica Evriclea Să-i spun o vorbă care-mi stă pe suflet." Şi^ Telemah poruncii se supuse, Bătu la uşă şi chemă pe doică: „Hai scoaF, bunico, vino cît mai iute, Tu care-ai paza slugilor la curte. Te cheamă tata, vrea ceva să-ţi spuie." Aşa grăi şi ea porni tăcută, Deschise uşa sălii mari şi merse Nainte Telemah şi-n urmă dînsa. Găsi ea pe Ulise între leşuri Pătat de sînge şi de praf ca leul Ce sfîşie un bou pe la păşune Şi are înroşit de sînge pieptul Şi fălcile, şi-i groaznic la vedere; Aşa era la mîni şi la picioare Mînjit Ulise. Cînd văzu bătrîna Mormanele de morţi, un lac de sînge, Se puse-a chiui privind minune De fapta-i izbîndită. Dar Ulise Oprind-o şi strunindu-i gura-i zise:
„Taci, doică, şi te bucură în tine. Dar nu mai chiui, că nu-i a bine Să te mîndreşti cu moartea unor oameni. Că lor le puse capăt doar ursita Ce-a fost de sus şi-a lor nelegiuire,

Că nu cinsteau pe nici un om din lume, Nici bun, nici rău, apropiat de dînşii, Şi deci din mişelia lor muriră Aşa de crud. Ci numără-mi tu mie Femeile din casă; arată care M-a ruşinat şi care-a fost de treabă."
Răspunse Evriclea: „Eu ţi-oi spune, Copilul meu, aşa cum i-adevărul. Cincizeci la număr sînt aici la curte Femeile ce le-am deprins la lucru De mînă şi la pieptănatul lînii Şi la răbdarea vieţii de robie Din toate numai douăsprezece fură Neruşinate şi se destrămară, De n-au mai vrut să ştie nici de mine Şi nici măcar de însăşi Penelopa. Că Telemah abia crescu, şi mama-i La şerbi să dea poruncă nu-i da voie. Dar să mă sui acum, să dau de veste Soţiei tale care-i adormită înpatu-i de vrun zeu." Insă Ulise Se-mpotrivi: „Să n-o trezeşti tu încă, Ci cheamă-ncoace pe femei să vie, Pe toate cîte-au fost neruşinate". Aşa-i rosti. Ieşi din sală doica Să înştiinţeze pe femei să vie.
Chemînd pe Telemah atunci Ulise Şi pe porcar şi pe văcar, le zise:
„Acum începeţi să căraţi afară Aceste trupuri şi zoriţi pe roabe Să curete şi cu bureţi să frece Şi mesele şi scaunele toate. Şi după ce voi casa veţi griji-o, Luaţi şi scoateţi pe femei afară, La mijloc între chioşc şi între zidul Frumos al curţii şi loviţi în ele Cu săbiile lungi pînă ce viaţa Le-o veţi curma şi-uita-vor desfătarea Ce-n drăgostirea lor pe-ascuns avură Cu peţitorii." Asta-i fu porunca Şi roabele buluc veniră toate.

Ul. I

Aşa vorbi, iar ei ieşind, şezură Pe lîng-altar şi

Că nu cinsteau pe nici un om din lume, Nici bun, nici rău, apropiat de dînşii7 Şi deci din mişelia lor muriră Aşa de crud. Ci numără-mi tu mie Femeile din casă; arată care M-a ruşinat şi care-a fost de treabă."

Răspunse Evriclea: „Eu ţi-oi spune, Copilul meu, aşa cum i-adevărul. Cincizeci la număr sînt aici la curte Femeile ce le-am deprins la lucru De mînă şi la pieptănatul lînii Şi la răbdarea vieţii de robie Din toate numai douăsprezece fură Neruşinate şi se destrămară, De n-au mai vrut să ştie nici de mine Şi nici măcar de însăşi Penelopa. Că Telemah abia crescu, şi mama-i La şerbi să dea poruncă nu-i da voie. Dar să mă sui acum, să dau de veste Soţiei tale care-i adormită In patu-i de vrun zeu." Insă Ulise Se-mpotrivi: „Să n-o trezeşti tu încă, Ci cheamă-ncoace pe femei să vie, Pe toate cîte-au fost neruşinate". Aşa-i rosti. Ieşi din sală doica Să înştiinţeze pe femei să vie. Chemînd pe Telemah atunci Ulise

Şi pe porcarşi pe văcar, le zise: "Acum începeţi să c

ărS

Morţiş se văietau, văr sau şiroaie D

e lac rimi. Ele morţii-ntîi' cărară Şi sub pridvor

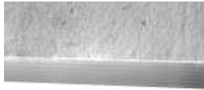
ul curţii i-aşezară Proptindu-se-ntre
dînsele.' Ulise
Le poruncea <*i* zor le da el singur, Şi ele
duceau morţii cu de-a sila. Apoi cu apă
şi bureţi frecară Şi curăţiră mesele de-a
rîndul Şi scaunele toate. în oara asta
Văcarul şi porcarul împreună
Cu Telemah, luînd lopeţi, podeaua De lut
învîrtoşat o răzuiră Şi roabele cărar-apoi
gunoiul Şi-1 lepădară dincolo de poartă.
Şi-n urmă cînd ei casa o grijiră, Luînd pe
slugi, le scoaseră din sală La mijloc între
chioşc şi-mprejmuirea Frumoas-a curţii, le-au*
închis acolo In loc îngust, de n-aveau cum să
scape,
Iar Telemah a început a zice:
„Eu n-aş vrea să le dau o moarte bună
Acestor păcătoase care mie Şi mamei mele
ne-au adus atîta Batjocură şi foc pe capul
nostru
Şi care se culcau cu peţitorii".
Legă atunci de stîlpul mare-al bolţii O
funie de vas albastru-n proră Şi-o prinse de
grumazul tuturora Si-o trase-n sus, ca nu
cumva s-ajungă
Pîn' la pămînt picioarele-atîrnate.
Cum sturzii laţi în aripi sau porumbii Se
prind în cursa ce-n tufiş s-ascunde, Voind să
intre-n cuibul lor, şi-acolo Găsesc odihna
morţii, astfel ele
Cu capete-atîrnate-n şir stau toate
Cu laţul de grumaz, ca s-aibă moartea Cea
mai de plîns; oleacă din picioare Se mai
zbăteau şi-n clipă erau gata. L-au scos atunci
din casă pe Melantiu
Prin tindă şi prin curte şi-i tăiară
Urechile şi nasul şi-i stîrpiră

Ruşinea şi la cîini o lepădară; Ba,' în mînia lor, îl mai trunchiară De braţe şi de craci. Şi dup-aceea
Spălîndu-se pe mini şi pe picioare, Se-napoiară-n sală la Ulise. Şi truda lor se isprăvi. Ulise 6răi atunci bătrînei Evriclea:
„Măicuţo, adu-ncoace a-jum pucioasă,
Leac bun de molimi, adu foc să curăţ Cu fumul sala. Tu pe urmă du-te La Penelopa, fă-o-neoa' să vie Cu roabele-i şi pe femei sileşte Mai repede să vie-n sală toate."
Iar doica i-a răspuns: „Tu ai dreptate, Copilul meu, dar să-ţi aduc o haină Şi o cămaşă să le-mbraci pe tine, Să nu mai stai aşa zdrenţos în sală Naintea lor, că nu-ţi mai sade bine".
Dar stărui şi-orîndui Ulise:
„S-aprind'eţi focul mai întîi în vatră". Şi doica l-ascultă pe el şi-aduse Pucioasă şi aprinse foc. Ulise bezmolipsi cu fumul toată sala
Şi curtea lui şi-ograda pretutindeni.
Iar doica prin palat apoi se duse
Spre a vesti şi a pofti pe şerbe.
Ieşiră ele din cămări şi toate
Se repeziră-n jurul lui Ulise.
Cu drag primindu-1, îl strîngeau de mînă Şi-1 sărutau pe cap şi peste umeri Urîndu-i bun sosit, iar el îndată Le cunoscu pe toate şi-1 cuprinse Un dulce dor de plîns şi de suspinuri.

C INTUL X X I I I

Bătrîna chiuind de bucurie | Sui în casă
sus să dea de veste \ Ştăpîni-sei că-n sală e
Ulise. ■i întineri-n genunchi, se sprinteniră
Picioarele-i şi cum ajunse-acolo, Ea
peste capu-i s-aplecă şi zise: >— „Scoal',
Penelopo, draga mea copilă %j Să vezi aieve
ce-ai dorit de-a pururi,
Veni Ulise, aici sosi în casă, Deşi
tîrziu. El chiar acum ucise *pe* mîndrii
peţitori care palatul li năruiau şi-i tot
mîncau averea Şi-i asupreau copilul." Dar
crăiasa O dojeni: JVtăicuţo, te smintiră
Doar zeii care pot prosti pe unul Întreg la
minte, şi pe un zănatic li cuminţesc. Mi te
scrîntiră zeii. Nainte ai fost cu totul
cumpănită, De ce tu rîzi de mine-ndurerata
Şi-mi buigui de-astea şi-mi alungi odihna
Ce-aşa de dulce pleoapele-mi închise? Aşa
frumos eu n-am dormit vrodată De cînd
Ulise a plecat la Troia, La ciuma de cetate
blestemată. Coboară-te mai bine, du-te-n
sală. De-ar fi venit în locul tău vreo
Femeie de-ale mele să-mi dea mie
O veste aşa, din somn să mă deştepte,
Urît o mai făceam napoi să plece.
Dar ai noroc de bătrîneţe." Doica
I-a zis: „Eu nu rid,.fata mea, de tine,
Ci-i,drept aşa cum zic, veni Ulise, I-
aici în casă. Este chiar străinul —
Ge-a fost batjocorit de toţi în sală.
De mult ştia doar Telemah de asta,
Dar el, băiat cuminte, ascunse gîndul
Şi socoteala bunului său tată Ga să-şi
răzbune pe duşmanii noştri." La vorba
asta ea, sărind din patu-i,
Cuprinse pe bătrîna şi din pleoape Un
strop îi curse şi-ncepu s-o roage:
„Măicuţo, spune-mi drept, dacă Ulise
Veni, cum zici, cu-adevărat acasă. Cum
oare el putu să puie mîna
Pe aceşti nemernici? El doar fuse singur,
Iar ei o droaie-ntotdeauna-n casă."
Răspunse doica: „Nu văzui şi nu ştiul
Ci auzii doar gemetul acelor Răpuşi de el.
Noi stăm de spaimă-n fundul
Palatului şi uşile-au fost bine închise
toate pînă ce în sală Veni fecioru-ţi
singur să mă cheme, Trimis fiind de
tatăl său anume. Eu l-am găsit în urmă
pe Ulise
Stînd oblu între morţi care-mprejuru-i
Zăceau pe jos grămadă lîng-olaltă. Te-
ai fi înveselit în tine, dacă L-ai fi
văzut mînjit de praf şi sînge Ca leul.
Acum morţii stau cu toţii
Eungiţi la poarta curţii, iar Ulise Cu
focul mare-aprins şi cu pucioasă/
Dezmolipseşte sala cea frumoasă._/ Dar
vino să vă bucuraţi acuma Voi
amîndoi, că prea mult pătimirăţi.
Căci iată că vi se-mplini dorinţa
îndelungată. El veni la vatră-i. Şi-

i sănătos, şi te găsi pe tine

Şi pe băiat acasă, iar pe cîinii De peţitori îi pedepsi cu moartea La curtea lui pe toţi." Dar Penelopa Se tot temea şi cuvînta bătrînei:

„Măicuţo, nu te prea mîndri tu încă Şi nu mai rîde-aşa de bunăvoie. Tu ştii ce bine-ar fi primit Ulise De toţi ai lui şi mai ales de mine Şi fiul nostru, dac-ar fi să vie; Dar nu-i adevărat ce-mi spui tu mie. Pe peţitori i-o fi ucis vreunul Din zei pe care i-o fi-ndîrjit urgia Trufiei lor şi faptele mişele, Că nu cinsteau pe nici un om din lume, Nici rău, nici bun, oricine-a fost. la dînşii. De-aceea şi-o păţiră. Iar Ulise Pierdu nădejdea-ntoarcerii în ţară, Pieri şi biet el însuşi." Doica-i zise:

„Ce vorbă ţi-a scăpat din rostul gurii, Copila mea? Bărbatu-ţi este-n casă, La vatră, şi tu zici că nu mai vine De-acum pe veci? Eşti tot necrezătoare. Dar am să-ţi dau dovadă-nvederată: ^E rana care i-a făcut odată (Mistreţul. Am văzut-o doar cu ochii Cînd l-am spălat. Am vrut s-o spun şi ţie, Dar el, chitit, îmi puse pumnu-n gură Şi mă opri să-ţi spun. Dar hai cu mine, Şi dacă te-amăgesc cumva, stau bună Şi-omoară-mă cu moartea cea mai crudă."

Iar Penelopa i-a răspuns: „Măicuţă, Oricît de mult te-ajută mintea-n toate, Tu anevoie vei pătrunde gîndul Celor-de-sus. Ci hai să mergem totuşi La fiul meu, să văd pe peţitorii Cei morţi şi pe bărbatul ce-i răpuse."

Ea zice şi din casă-i se coboară In cumpănă: să-ntrebe de departe Pe soţul ei sau drept la el să meargă Şi să-i cuprindă mînile şi capul Să le sărute? Şi cum trece pragul

De piatră, intră-n sală şi s-aşază La celălalt perete. El într-asta,
Proptit de stîlpu-nalt, stătea la vatra Cu ochii-n jos şi aştepta cuvîntul Femeii lui, cînd ea-1 văzu cu ochii. Dar dînsa de uimire sta tăcută. Aci-1 vedea pe el aievea-n faţă, Aci se îndoia c-ar fi chiar dînsul, G-aşa de slut era-mbrăcat în zdrenţe. Iar Telemah o dojeni şi-i zise:

„Tu, maică rea şi maică fără sufleO
De ce te depărtezi aşa de tata j
Şi nu te-apropii să-i rosteşti o vorbă? Nici o femeie alt-aşa ca tine, Ţinîndu-şi firea, n-ar fi stat departe De soţu-i, care suferind atîtea Nevoi şi patimi i-a sosit în ţară La douăzeci de ani. La tine pururi E sufletul mai tare decît piatra." Lui Telemah îi zise Penelopa:

„Copilul meu, sînt toată buimăcită. Nu pot să. spun şi nici să-ntreb nimica Şi nici să stau şi să mă uit în faţă De-i chiar Ulise-aci venit în casă, Noi negreşit pe urmă ne-om cunoaşte Mai bine între noi, c-avem noi semne Ce numai noi le ştim şi nimeni altul."

Aşa vorbi crăiasa,' iar Ulise Zîmbi şi-ndată fiului său zise:

„Tu lasă pe-a ta mamă să mă-ncerce Pe mine-n casă, Telemah, că-ndată Se va încredinţa şi mai temeinic, Imos cum sînt şi jerpelit acuma7~\ Ea nu mă preţuieşte şi nu crede^^ Că eu sînt soţul ei. Dar noi cu mintea Să chibzuim cum poate fi **mai** bine. Cînd cineva din obşte-omoară numai

---

[146] **Aluzie la străvechea lege a talionului, în vigoare de-a lungul** celei mai mari părţi a istoriei arhaice a Greciei, potrivit căreia, cum se exprimă o eroină a lui Eshyl, „a ucide la rîndu-ţi pe ucigaşi e legiuit" *(Prinosul la mormînt*, 144).

Pe-afară scoate-1 şi aşterne asupra-i Velinţe, cergi şi blănuri." Asta zise Ea încercîndu-şi soţul, dar Ulise Răspunse înciudat măritei doamne: *'şj** „Mă doare-n suflet ce mi-ai spus, femeie. Dar cine patul meu să-1 mute-aiurea? Căci anevoie ar fi putut s-o facă Şi cel mai priceput, de n-a fost doară Vrun zeu care venind cu dinadinsul L-o fi mutat acolo, că nici unu] Din muritorii vii, oricît de tare Şi june să fi fost, uşor să-1 mişte De loc n-ar fi putut. Că i-o minune Cu patul meu lucrat cu măestrie De mine, nu de altul. In ogradă Crescuse un măslin cu frunze late, Vînjos şi verde, gros la trunchi ca stîlpul. In jurul lui eu mi-am zidit iatacul Cu pietre dese şi-am făcut dea.supra-i Acoperiş şi-am pus canaturi strînse Şi îmbucate bine la intrare. Am retezat din ramuri tot măslinul Şi l-am tăiat apoi din rădăcină, I-am netezit tulpina cu arama Frumos, cu şart şi drept pe ciripie. Din trunchi făcui picior de pat, cu sfredel îl sfredelii şi începui de-aicea Şi meşterii deasupra lui crivatul Cu flori de-argint, de aur şi de fildeş. Şi peste dînsul mai lăţii curele Strălucii de porfiră. Iată semnul De care eu spuneam că i-o minune. Acum eu nu ştiu, stă la lpcu-i patul? Sau cineva, tăind întreg măslinul, L-o fi mutat cumva în altă parte?" Aşa vorbi. Şi ea-naintea-acestor Dovezi întemeiate-a lui Ulise, Slăbind la suflet şi-n genunchi, deodată Zbucni în plîns, se repezi de-a dreptul Şi de grumaz cu braţele-1 cuprinse, Pe cap îl sărută şi prinse a-i zice:

„Ulise, nu te supăra pe mine, Tu
care eşti întîiul între oameni De
luminat în toate, că doar zeii Ne-au dat
răstriştea şi pe noi sărmanii Ne-au
pizmuit, de n-am fost laolaltă
Ca să ne bucurăm de tinereţe
S-ajungem pîn-la pragul bătrîneţii. Nu
fi ciudos, nu mă mustra că nu te-am?
Primit cu drag cum te văzui pe tine.
j Căci pururea eu tremuram în mine
Să nu mă-nşele cineva cu vorba
Venind pe-aici, că mulţi mai umblă-n
lume Cu vicleşug. Doar nici Elena,
fiica Lui Jupiter, nu s-ar fi dat
vrodată în dragoste c-un om din altă
ţară,
De-ar fi ştiut că-aheii cei războinici
Aveau napoi s-o întoarne acasă. Un
zeu o-mpinse la ruşinea astă, Că
de la sine nu-i trăzni să facă
Păcatul greu, de unde apoi se trase
Şi jalea noastră. Acum mi-ai dat tu
însă Vădite semne despre patul nostru
Ce nimenea, nu-1 mai văzu, ci numai
Noi singuri, tu şi eu, îl ştim şi una
Din roabe, Actorida, care-odată,
Cînd am venit mireasă, mi-a fost dată
De tatăl meu ca paznică la uşa
Iatacului. De-aceea şi pe tine Te
cred, oricît de tare sînt la suflet." Aşa
grăi. Şi tot mai mult Ulise
Se-nduioşă şi se porni a plînge Şi
tot plîngea mereu ţiind în braţe Pe
scumpa şi cinstita lui soţie.
----------Pe cil y-ai'Ula de dorit pămîntul
Sărmanilor înotători a căror
Corabie Neptun pe mare-o sparse,
Fiind de vînt şi valuri mari bătută,
Puţini mai scapă de talaz şi-noată
Spre mal împresuraţi de spuma mării,
Şi bucuroşi ei pe uscat se suie
Fugind de-acel potop, aşa crăiasa

Căta cu drag şi veselă la soţu-i Şi-1 tot ţinea de gît cu braţe albe. I-ar fi găsit aşa lumina zilei Pe amîndoi jălind, dacă Minervei Nu-i fulgeră un gînd; ea lunga noapte Opri la capăt şi ţinu sub apă în Ocean pe zîna dimineţii In aur întronată: nu-i da voie La revărsarea zorilor pe lume Să-nhame telegarii săi, pe Lampos Şi Faeton ce-o poartă-n car pe dînsa. Şi-a zis nevestei sale-atunci viteazul: ^ „Femeie, noi cu trudele şi greul jLa capăt încă n-am ajuns. Mai este Ghiar mult nainte înc-atîta zbucium Şi lung şi-anevoios peste măsură Şi totul de făcut numai de mine. Căci astfel îmi ghici odată umbra Lui Tiresias cînd mă coborîsem Iii iad ca să-1 întreb de înturnare In ţara mea şi între ai mei. Dar vino Să ne culcăm şi să dormim, femeie, Dulceaţa tihnei să gustăm." Crăiasa Cuminte i-a răspuns: „Tu poţi acuma, Oricînd ai vrea, să guşti în pat odihnă, Că zeii te-ajutară pe pămîntul Şi-n casa ta s-ajungi. Fiindcă însă Tu te-ai gîndit şi-un zeu ţi-a pomenit-o, Hai spune-mi care luptă-ţi mai rămîne, Că tot socot că mai tîrziu voi şti-o, Şi nu-i mai rău de pot s-o aflu-ndată." Ulise-ndemînaticu-i răspunse: / „De ce tot stărui să ţi-o spun, sărmano? jEu totuşi o voi povesti şi iată, Nimic n-ascund, dar nici o bucurie Nu vei avea cum nici eu nu mă bucur, (Că mi-i ursit oraşe să cutreier

[887] Ciclul păţaniilor lui Odiseu nu se încheie, după toate probabilităţile, o dată cu întoarcerea în Itaca. După tradiţii ce aparţin celui mai vechi strat al legendei, revenirea la cămin era urmată de noi peripeţii, anunţate în pasajul pe care-1

Avînd cu mine o vîslă-ndemînată, Să merg pîn-oi sosi la oameni care / Nu sînt deprinşi cu marea şi nu gustă Bucatele din sare potrivite, Nici ştiu de rumenitele corăbii Şi nici de vîsle, aripele năvii. îmi spuse Tiresias care-i semnul Cel mai vădit spre-a nu da greş în cale. j Gînd alt drumeţ mă va-ntîlni pe mine ! Şi zice-va că am pe dalbul umăr Lopată-n loc de vîslă, acolo-n glie Să-nfig eu vîsla, lui Neptun prinoase; Pe-altar să-nchin, un taur, un berbece : Şi un grăsun. Apoi venind acasă I Mărețe jerfe sfinte de o sută De boi să-nalţ la zeii cei din slavă, La toţi pe rînd. Iar moartea mea-n afară j De mare o să-mi fie prea uşoară. Stiiri-voi doar îngreuiat de-o lungă \ Şi^erde bltrmeţe. Şi sub mine ʽlfe toate-ndestulat va fi poporul. Aoestea-mi spuse mie Tiresias Că-ntocmai o să mi se-ntîmple toate." Iar Penelopa zise: „Dacă zeii Ursitu-ţi-au frumoase bătrîneţe, Tu ai nădejde-a fi scutit de rele". Într-asta doica şi cu Evrinoma Gatiră-ndată, sub lumini de facle,

comentăm şi din numărul cărora unele aveau să fie cîntate de poetul Eugammon din Gyrene, care a trăit spre sfîrşitul secolului al Vll-lea î.e.n. în poemul în două cînturi intitulat *Telegonia,* acesta înfăţişa cititorilor întîmplările lui Telegonos, feciorul lui Odiseu şi al Gircei, pornit să-şi găsească părintele în părţile Itacei. Ajuns în insulă, fiul vrăjitoarei ucidea pe Oiissu din greşeală, apoi se însura cu Penalopa (în timp ce Telemah se căsătorea şi el cu Gircе), sfîrşit grotesc, ieşit din imaginaţia unui autor în căutare de senzaţional.

[340] şi urm. Sînt, cu unele schimbări neînsemnate, propriile cuvinte ale lui Tiresias în cîntul XI, 163 şi urm.

35oi35iSacrificiul solemn al celor trei victime, numit de greci *trittya,* e cunoscut şi în religia romană sub numele de *suove-**taurilia.***

Culcuş de ţoale moi. Şi cum în pripă
Crivatul trainic ele 1-aşternură,
Bătrîna în iatacul ei se-ntoarse Ca să
se culce, iar cu facla-n mînă
Purcese odăiasa Evrinoma
Naintea lui Ulise şi-a crăiesei La
mersul lor spre pat. După ce-i duse în
dormitor, porni napoi, şi soţii în
vechiul pat cu drag s-adăpostiră.
Iar Telemah, porcarul şi văcarul
Curmară jocul din picioare, hora
Femeilor. Şi dînşii se culcară La urmă
în umbroasa locuinţă.
Iar cînd de-ajuns se desfătară soţii
în dragoste plăcută, stau de vorbă Şi
petreceau istorisind trecutul. Ea-i
povesti tot răul ce-ndurase De la
femei şi de la urgisitul Duium de
peţitori care, de dragu-i,
Junghiau la boi şi-oi grase-n toată ziua
Şi-i tot secau vinaţul din butoaie, far
el viteazu-i povestea tot răul Ce
altora-1 pricinui şi cîte Mai suferi el
singur la nevoie.
Ea cu nesaţ îl asculta şi somnul Pe
gene nu-i veni pînă ce dînsul Nu
încetă de-a povesti. îi spuse La
început cum pe ciconi răpuse Şi
cum sosi în ţara cea mănoasă
La lotofagi, ce rău făcu ciclopul
Şi cum îl pedepsi pe el Ulise

[874] Cu retragerea „în vechiul iatac" a celor doi soţi — în sfîrşit regăsiţi — se sfîrşea^ versiunea autentică a *Odiseii,* cum rezultă neîndoios din însemnările păstrate de o întreagă serie de manuscrise, după mărturia cărora doi din cei mai de seamă homerizanţi ai antichităţii, Aristofanes din Byzanţ şi Aristarch din Samothrake, considerau versul 296 al originalului drept ultimul vers al poemului. Alţi comentatori, în schimb, n-au întîrziat să ridice proteste împotriva unei judecăţi care — sacrificînd cîntul al XXIV-lea, împreună cu preciziunile privitoare la împăcare — părea a lipsi epopeea de sfîrşitu-i firesc.

Şi-şi răzbună pe vrednicii tovarăşi' Pe'care-i tot mînca fără de milă. y Şi cum

ajunse la Eol şi-acesta
Cu dragoste-1 primi şi de la dînsul Cu bine-1
petrecu napoi, dar n-a fost Menit s-ajungă el în
scumpa-i ţară, Căci viforu-1 răpi şi pe noianul
Bogat în peşti îl duse pe Ulise,
De tot ofta din greu. Şi cum pe urmă La
lestrigoni sosi, în Telepilos, Pe unde ei şi
oameni şi corăbii I-au potopit şi într-un vas el
singur Se strecură de-acolo. Şi de Girce
Vorbi apoi, de toată măestTîă" Şi viclenia
ei; şi cum în navă" Călători pe lumea
ceealaltă \ Să-ntrebe pe prorocul
Tiresias \ Şi soţii şi-i văzu şi pe-a sa mamă
Care-1 crescu şi-1 alăpta din faşaj Cum auzi el
cîntec de sirene Şi-ajunse pe la Stiireile Izbite,
La groaznica Haribda şi la Scila, De unde
teafăr nu mai scapă nimeni.
Şi cum ai lui vînaseră cireada"^ —\
De boi a Soarelui; cum Joe, domnul;
Detunător din slăvi, răzbi c-un fulgei"
înflăcărat corabia-i pe mare, /
De se-necară toţi ai lui tovarăşi
Şi numai el se smulse morţii crude Şi s-aciolă
în insula zeiţei Calipso, Ogigia. Şi cum dînsa
La ea-1 ţinu, dorind bărbat să-i fie, în peştera-
i boltită, şi-i da hrană
Şi-i juruia să-1 facă fără moarte Şi fără
bătrîneţe cît e veacul. Dar vrerea lui ea n-o
putu învinge .V Şi cum, după nespus de multe
cazne, Se-nlimăni pe la feaci şi-acolo
Ca pe un zeu toţi oamenii-1 cinstiră Şi-n vas
îl petrecură pînă-n ţară

Ce

CÎNTUL XXIV

In vremea asta Hermes din Cilene Chemă la sine sufletele celor Gare-au petit. Purta cu el

în vreun alt pasaj din Homer, Stînca Alb ar putea fi promontoriul Leucas, pe insula cu acelaşi nume» devenit celebru în legenda după care — îndrăgostită de Phaon — Sappho şi-ar fi dat moartea zvîrlindu-se în mare. Fireşte, o asemenea tradiție nu s-a putut răspîndi decît în urma morții poetei, care reprezintă deci data în urma căreia va fi fost'compusă această primă parte din cîntul XXIV.

17-18 Nici despre înțelesul acestor expresii nu se pot face decît presupuneri. A susține că e vorba de „poarta" prin care în fiece zi Soarele coboară în lumea de sub pămînț, sau de „poarta viselor" (despre care cf. XIX, 753), e posibil, dar nu convingător. Mai plauzibilă apare ipoteza că ne-am găsi înaintea unor aluzii inspirate de o învățătură despre lumea de dincolo, de felul orfismului sau altei concepții înrudite.

is-19 vezi mai înainte nota la XI, 539.

La fiul tău. Dar ți-a fost scris pe lume
Să mori de moartea cea mai dureroasă."
Iar umbra lui Atrid aşa-i răspunse:
„Tu, norocite fiu al lui Peleus, Ahile cel
asemenea cu zeii, Tu ai murit la Troia, aşa
departe De Argos, şi în lupta pentru tine
Se omorau în preajma ta fruntaşii Troieni
şi-ahei, cînd tu, pe jos ca bradul întins în
volbura de praf, uitaseşi De-al cailor mînat
în bătălie. Noi cît e ziua ne-am bătut şi nu
stăm De loc atunci din harţă, dacă cerul Cu-
o vijelie nu curma-ncleştarea. Te-aduseră pe
urmă la corăbii De la război şi-ţi curăţirăm
trupul Cel arătos cu apă încropită Şi-ulei
mirositor. Plîngeau danaii In jurul tău cu
lacrimi calde, părul rŞi-1 depărau, şi mumă-
ta-mpreună * Cu zînele suron din fundul
mării Veni şi ea, cînd auzi de asta, Şi chiu
năprasnic răsună pe ape, De se-ngroziră-
ndată toţi aheii Şi-ar fi luat-o fuga spre
corăbii, De nu-i oprea moş Nestor, ştiutorul
De multe şi din vechi, a cărui minte #
Păruse a fi deapururi cea mai bună, Şi-i
sfătui aşa el cu-nadinsul:
«Argiilor, mai staţi şi nu daţi fuga,
Ostaşi ahei. E mama lui Ahile; Ea vine-
aci cu zînele-mpreună Să-şi vadă fiul
mort.» Stătură-aheii, Bărbaţii toţi. Şi te
împresurară Copilele lui moş Nereu din
mare Bocind duios şi te-mbrăcară-n
haine Dumnezeieşti. Iar cele două muze
Cu viers frumos jăleau de-a rîndul toatei.
De nu rămase nici un om cu ochii
Nelăcrimaţi: aşa-i mişcase Muza
Cu glasu-i plin de farmec. Nopţi şi zile
Nemuritorii zei şi muritorii
Te-au plîns mereu, şi-n ziua-a optsprezecea
Te-au pus pe rug, şi-am ars alături multe
Nămaie grase, boi cornaci, şi-n urmă
Ai ars şi tu în strai de zei, în rîuri
De mir şi miere dulce. Oaste multă,
Pedeştri şi călări, se perindară
In jurul tău şi durdui pămîntul
De tropot mult. Iar cînd pe rug văpaia
Te mistui, noi albele-osaminte
In vin şi-n balsam le-am cules, Ahile,
Şi-ţi dete maica un ulcior de aur,
Un dar care zicea că-i de la Bacchus,
Măestritur-a lui Vulcan slăvitul.
Şi oasele-n ulcior ţi-adăpostiră
O, strălucite-Ahile, laolaltă
Cu oasele fîrtatului Patroclu.
Deosebit mai puseră cenuşa
Lui Antiloh, cel care ţi-a fost ţie
Nespus mai drag decît oricare dintre
Prieteni, după moartea lui Patroclu.
Deasupra lor noi, oastea cea aleasă
De-ahei războinici, am durat un mare
Şi minunat mormînt pe-o ieşitură
De ţărm din largul Helespont, ca astfel
Din mare, de departe, el să fie
Văzut de călătorii toţi şi-acuma Şi-n
zilele de-apoi. Iubita-ţi mamă Ceru-
nvoirea zeilor şi puse

[78] Nereidele, divinităţi marine, alcătuind „suita" maicii lui Ahile. [80] în poemele homerice, acest pasaj e unicul unde numărul muzelor apare fixat la nouă, ca în tradiţia posterioară; în cîteya alte locuri din *Odiseea* e vorba de o singură muză (1,1; VIII, 86, 681), iar în *Iliada* de „muze" în număr nedeterminat, îeo-ioi potrivit dorinţei exprimate în chip repetat de cei doi prieteni; cf. *Iliada,* XXIII, 91 şi 243. [108] In epoca clasică, un tumul situat la nord-est de capul Sigeion, pe ţărmul Hellespontului, trecea drept mormîntul comun al celor doi inseparabili.

I

In mijlocul băteliştei mîndreţe
De-odoare de răsplată pentru lupta De-ntrecere dintre vitejii noştri.
Am fost de faţă la-ngroparea multor Viteji şi am văzut la moartea unui Stăpînitor cum se încing voinicii
Cu arma şi se-ntrec după răsplată;
|Dar nicăieri n-am stat uimit mai tare /Ca la vederea mîndrelor odoare /Ce zîna Tetis, a ta mamă, ţi le puse iXia jocurile prohodirii tale.
Că prea erai iubit de zei; de-aceea,
Deşi eşti mort, dar numele-ţi nu moare; Gi-n toată lumea faima lui va merge Şi-n veci de veci va fi slăvit, Ahile. Dar eu ce bine-avui după-ncetarea
Războiului? La-ntorsul meu acasă
Menit mi-a fost de Joe să am moartea Cea mai de plîns, să mă omoare văru-mi Egist şi blestemata mea soţie." Aşa vorbiră dînşii întreolaltă.
Venir-atunci la ei, aduşi de Hermes, Ucişii lui Ulise, peţitorii. Şi sufletele,-ndată ce-i văzură, Naintea lor uimite se-ndreptară.
Şi umbra lui Atride Agamemnon .;
A cunoscut pe A«o^iinMra^JiuJ Lui Menelau, căci eTTTTuse oaspe, ETeşMtacauT locuia-n Itaca, Şi începu pe dînsul să-1 întrebe:
„Ce-a fost de v-a-nghiţit pămîntul negru
j^e voi, o, Amfimâdon, oameni tineri, Aleşi, de-o seamă toţi? C-aşa pe-alese Oşteni de frunte, nimenea-n cetate N-ar fi putut s-adune laolaltă Neptun pe voi v-a potopit pe mare
Stîrnind furtună şi talazuri multe? Sau pe uscat v-au cotropit duşmanii La harţele pentru răpiri de turme Sau cînd luptaţi pentru soţii şi ţară? Răspunde-mi la-ntrebare, că mă laud

C-am fost cu voi legat prin ospeție.i/ Tu nu ții minte c-am venit acolo La voi cu Menelau după Ulise Ca să-1 luăm la Troia în corăbii? Băturăm marea în răstimp de-o lună Şi-abia-1 înduplecarăm ca să vie." Iar sufletul lui Amfimedon zise:
„Slăvite fiu al lui Atreu, tu, craiul
Vitejilor, ba eu mi-aduc aminte
De tot ce-mi spui, mărite, şi sînt gata
Să-ți povestesc deschis cu de-amănuntul
Şi-ntocmai cum a fost sfîrşitul nostru.
Pețirăm pe soția lui Ulise "^
Cel dus de muît. Ea nici nu ne respinse Şi nici se învoi să facem nunta Nesuferită ei, şi-urzea Cu mintea-i)
Pieirea noastră. Iată dar vicleana
. Ce născoci. La stativele curții
Ea puse la țesut o pînzetură
Subțire şi prelungă şi ne zise:
«Voi, tineri pețitori ai mei, acuma,
Cînd răposat e soțul meu Ulise. Mai aşteptați şi nu dați zor cu nunta, Să isprăvesc întîi această pînză Să nu mi se destrame ur-zitura,
Că vreau să fie giulgiul lui Laerte Cînd nemiloasa moarte o să-1 culce, Ca nu cumva femeile-aheene Să aibă-alean pe mine, că din parte-mi Fu socrul meu nepînzuit la moarte, Cînd el agonisise-atît-avere.» Aşa ne spuse şi-o crezurăm, proştii, Ea ziua tot lucra la pînza mare, Dar peste noapte, la lumini de torțe, Ea deşira tot ce lucrase ziua. Aşa ne tot prosti trei ani de-a rîndul.
Dar cînd veni al patrulea şi vremuri, Şi luni, şi zile multe se-ncheiară, Atunci ea fu trădată de-o femeie 'Care-i ştiuse bine-nşelăciunea Şi noi am apucat-o ş%-am văzut-o

Cum deşira mîndreţea ei de pînză. De sil-
atunci ea isprăvi ţesutul. Şi-n timp ce
dînsa pînzetura-i mare Ne-o arăta spălată
şi frumoasă,* De semăna cu Soarele şi
Luna, Un zeu duşman aduse pe Ulise La
capătul moşiei lui, pe unde Şedea
păstorul porcilor în staul. Aci veni şi
fiul lui Ulise La-ntoarcerea-i pe mare de
la Pilos. Şi-acolo peţitorilor croiră O
moarte cruntă şi-amîndoi pe urmă Veniră
în cetate; înainte Ajunse Telemah, apoi
Ulise. Porcarul ni-1 aduse-n haine slute;
Părea un cerşetor, bătrîn cu totul, /
Proptit de un toiag, purta bulendre Şi
cum era de jerpelit şi jalnic Nici unul
dintre noi, mai vechi sau tînăr, Nu-1
bănui cînd el pică la curte. Şi-1 necăjeam
cu vorba şi bătaia. El înghiţi o vreme cu
răbdare Ocările şi blendele, ci-n urmă,
în cugetu-i fiind trezit de Joe, El, ajutat
de Telemah, îşistrînse în armărie
mîndra-i armătură Şi-o încuie. Apoi pe-a
lui soţie O sfătui cu multă viclenie La
luptă între peţitori să puie Securile şi
arcul lui Ulise, Şi-aceasta ne-a fost jocul
şi-nceputul Topeniei, săraci de noi. Nici
unul Nu am putut să-ntindem coarda de
la Călitul arc, că ne lipsea puterea. Dar
cînd ajunse-n mina lui Ulise Cumplita
armă, noi strigam cu toţii Şi-ameninţam
să nu i-o dea, să zică Ce-o zice 'el. Doar
Telemah el singur Tot stăruia şi-1
îndemna-mpotrivă. Şi cum pe arc Ulise
puse mîna, Uşor destinse coarda-i şi
săgeata
Trecu prin fier. Pe urmă el cu arcul
Stătu pe prag şi ochii crunt rotindu-şi,
Turnă o ploaie de săgeţi în faţă-i.
întîi străpunse pe-Antinou fruntaşul.
Apoi, ochind, svîrli săgeţi amare

\ /
Şi-n toţi ceilalţi, şi noi cădeam grămadă.
^ Vedeai uşor că le-ajuta în luptă Un
zeu de sus, căci repede prin sală,
Cuprinşi de-avînt nebun, rotiş dau
moarte. Un groaznic gemet s-auzea şi
pocnet De capete, şi toată pardoseala
Era un lac de sînge. Aşa pierirăm
Sărmanii noi şi trupurile noastre
Şi-acuma zac la curtea lui Ulise,
Că n-au vro ştire-ai noştri cei de-acasă;
Ei sîngele cel negru de la rane Ne-ar fi
spălat şi la înmormîntare Ne-ar fi
bocit, că asta-i cinstea dată
La răposaţi." Iar Agamemnon zise:
„O, fericite fiu al lui
Laerte,-' Preaiscusite vrednice
Ulise, Cu-a ta neîntrecută
vrednicie Din nou ai dobîndit
pe-a ta soţie.
Prea cuminte a fost neprihănita^
Copil-a lui Icariu. Penelopa! \j
Cum ea de soţul tinereţii sale Mereu
şi-aduse-aminte! Niciodată Nu-i
piere slava de femeie bună.
în cinstea ei cînta-vor
muritorii, înduhuiţi de zei,
cîntare mîndră. Ea nu făcu
nelegiuiri în viaţă Ca fiica lui
Tindar care-şi ucise Pe soţul
ei; de-aceea şi-o să fie
Hulită ea în cîntecele lumii,
Căci nume ruşinos lăsă în
urmă Femeilor şi chiar celei
mai bune."

Aşa ei întreolaltă cuvîntară în
tainiţi sub pămînt, pe ceea-lume.

[268] Clitem nestra.

S-au coborît într-asta din cetate Ulise cu
ai lui şi-au fost îndată La falnica moşie-a lui
Laerte, Pe care el după trudire multă Prin
vitejie-n dar o dobîndise De la popor. Şi-aci
şi-avea lăcaşul Şi-n jurul lui bordeie unde
robii Şi-aveau şederea, hrana şi culcuşul Şi-i
tot munceau pe placul lui de silă.
Pe lîngă el era şi o bătrînă
Siciliana ce-avea toată grija
Moşneagului departe de cetate. Şi
la ai lui grăi atunci Ulise:
„Intraţi acuma voi aci în casa Frumos
zidită, puneţi iute masa, Tăiaţi un porc, pe cel
mai bun din turmă, Gă eu mă duc să-ncerc
puţin pe tata, Să văd oare mă mai cunoaşte
dînsul Ori m-a uitat, că prea e multă vreme
De cînd plecai". Aşa vorbi Ulise Şi le dădu
războinicele arme, Cînd ei spre curte iute-
naintară.
Ulise merse-aproape de pometul Gel
încărcat de poame ca să-ncerce Pe tatăl
său, se coborî-n grădină, Dar nu găsi
pe Doliu grădinarul Şi nici pe fiii lui
sau pe vro slugă;

276 şi urm. După lunga interpolare a celei de a doua „coborîri în lumea morţilor" — episod fără legături logice ori artistice cu restul poemului — povestea întîmplărilor lui Odiseu reîncepe cu versul 275, care continuă nemijlocit exjpunerea întreruptă la sfîrşitul cîntului XXIII.

279.280 Textul, neclar, nu ne lămureşte asupra condiţiilor dobîndirii acestui domeniu. Limpede e doar că e vorba de un bun „agonisit" de Laerte cu preţul „multor osteneli". De ce natură vor fi fost acestea, nu ni se spune, iar interpretarea că ogorul i-ar fi fost dăruit de popor e o simplă presupunere. Gf. totuşi mai înainte, VII, 190 şi *Iliada,* VI, 194, cu notele respective.

285 Vezi mai înainte nota la XX, 492.

301 Măcar că, din punctul de vedere al condiţiei juridice, fiii lui Dolios erau sclavi, ca părintele lor, textul face aci o

Ei duşi erau cu toţii ca s-adune
Mărăciniş de îngrădit livada;
Moş Doliu era-n fruntea lor. De-aceea
Găsi pe tata-i singur în grădina |
Cea bine-orînduită, unde dînsuj
Moşoroia sub un răsad cu sapa. y
Purta pe el o haină peticită,
Soioasă, slută. Şi carîmbi de piele
De bou cîrpiţi avea el în picioare Spre a-1
feri de zgîrieturi, şi-n mînă Purta mănuşi să
nu-1 înghimpe spinii, Şi-n cap avea căciulă
el de capră, Sporindu-şi astfel jalea de
părinte.
Dar cum Ulise îl văzu pe dînsul
Ingheboşat de greul bătrîneţii Şi cufundat
în jale, stete-acolo Pe sub un păr înalt, din
pleoape lacrimi Ii picurau. Se puse-apoi pe
gînduri
Şi cugeta cum poate fi mai bine: S-alerge,
să-1 cuprindă, să-1 sărute Pe tatăl său, să-i
spuie de-amănuntul Cum el veni şi se
întoarse-n ţară? Ori să-1 întrebe-ntîi pe-
ncercate?
La urmă-i se păru c-ar fi mai bine Cu
vorba, iscodindu-1 să-1 încerce întîi pe el. Şi-
aşa gîndind, Ulise Păşi spre tata-i drept. Şi
cînd moşneagul Plecat pe la răsad scurma
ţarina,
Feciorul lui s-apropie şi zise:
„Bunicule, grădinăritul nu ţi-i
Necunoscut; ba eşti tu meşter mare, Gă
nici un pom aici, smochin sau viţă, Măslin
sau păr nu-i nengrijit de tine,
Ba nici verdeaţa asta prin grădină. Dar
nu te supăra de-ţi spun o vorbă: Tu nu te
îngrijeşti de tine însuţi Şi bătrîneţea ta-i
de plîns, că tare Mai eşti slinos şi-mbraci
rupturi pe tine,

deosebire între aceşti robi născuţi în casă şi sclavii cumpăraţi *(dmoes)*, în general trataţi cu niai puţine menajamente.

Nu pentru că eşti leneş şi stăpînul
Nu-ţi poartă grijă, că nimic la tine,
Nici faţa, nici făptura nu te-arată Că
eşti un rob; se vede-n toate domnul. Tu
pari ca unul care după baie
Şi ospătat, molatic, cum e felul
Bătrînului, stă gata să se culce. Dar
spuiie-mi mie apriat: la care Bărbat
slujeşti? De-a cui grădină cauţi? Şi-
adevereşte-mi una să ştiu bine,
De am sosit aieve aci-n Itaca,
Cum de curînd îmi zise unul care, Cînd
eu veneam, m-a întîlnit pe cale, Un om ce
nu-mi părea întreg la minte, Că nu vru
să-mi dea lămuriri în toate
Şi nici să mă asculte la-ntrebarea
Ce i-am făcut despre un vechi prieten, De
mai trăieşte ori e dus din lume, Că vreau
să-ţi spun, ia seama şi m-ascultâ: De mult
am găzduit la noi în ţară
Pe unul care mi-a venit acasă,
Mai drag decît oricare din străinii
Cei perindaţi la casa mea ca oaspeţi.
Zicea că el se trage din Itaca Şi tată
i-e Laert Arcesianul.
L-am dus la mine, l-am ţinut în gazdă
Frumos, cu toată dragostea şi grija,
C-aveam de toate eu la mine-acasă. Ba
datu-i-am şi daruri cuvenite; Ca unui
oaspe-al meu: talanturi şapte
De aur măestrit şi o părnaie
De-argint curat şi toată înflorată, Şi
douăsprezece mantii, tot atîtea
Covoare şi cămăşi, dulămi frumoase. I-
am dat pe lîngă ast-apoi şi patru
Femei deprinse meşter să lucreze,
Chipoase toate, alese de el însuşi."
\Laerte, podidit de lacrimi, zise:

[364] Fiul lui Arcesios. Cf. nota la IV, 1010.
3«»Vezi mai înainte nota la VIII, 543.

„Aici, străine, este ţar-aceea
De care-ntrebi. Dar ea e stăpînită
De oameni ticăloşi şi fărdelege.
Poman-a fost din parte-ţi scumpătatea De
daruri dăruite. Dacă-n viaţă L-ai fi găsit
pe dînsul în Itaca, S-ar fi plătit frumos
de-a ta primire
Şi te-ar fi dăruit de-ajuns în ziua Plecării
tale, aşa cum se cuvine Acelui care-ncepe
ospeţia. Dar spune-mi tu cinstit şi
lămureşte-mi: E mult de cînd l-ai găzduit
pe dînsul,
Pe bietul oaspe-al tău, nenorocitul? Că
el mi-e fiul, dac-a fost vrodată.
Departe de ai lui şi de-a lui ţară, L-or
fi-nghiţit în mare poate peştii Sau pe
uscat a fost mîncat de fiare
Şi de zăgani. Nu-1 plînseră părinţii, Nici
taică-său, nici mama la-ngropare Şi-n patul
morţii nu-i închise ochii Şi nu-1 boci-
nţeleapta Penelopa, Soţia lui, cum se
cuvine, c-asta
E data pentru morţi. Dar mai grăieşte-mi
Adevărat, că vreau să ştiu: de unde Şi cine
eşti? Şi unde ţi-s părinţii \j Şi ţara ta?
Şirunde ţi-e otgonită V Corabia care la
n©i te-aduse
Pe tine cu voinicii tăi tovarăşi? Ori călător
venit-ai în străină Corabie care pe-aici te
scoase Şi-apoi s-a dus?" Şi i-a răspuns
Ulise: „Eu drept la toate ţi-oi răspunde ţie.
Sînt din Alibas, unde-am case mîndre Şi
tată mi-i Afidas, care-i fiul

[410] Nume plăsmuit, poate în legătură cu verbele *alaomai* — *alyo* („a rătăci", „a colinda"), mai probabil cu legendara ţară a argintului, *Alybe,* pomenită în *Iliada,* II, 845. Venit din acest ţinut fabulos, pretinsul Eperitos („Duşmănitul", „Combătutul") se dă drept fiul lui Afeidas („Gel ce nu-şi cruţă mijloacele", „Cheltuitorul"), la rîndu-i fiul lui Polypammon („Gel cu multe resurse", „Bogatul").

Lui Polipemon craiul şi mă cheamă
Rgeritos. Mâ-mpinse un zeu din ţara
SicarTîeî, rătăcitor încoace :
.
Să vin silit. Corabia mi-i trasă La
mal, departe de cetate. Iată Sînt azi
cinci ani de cînd trecu Ulise
Nenorocitul pe la noi în ţară, De
unde-apoi plecă. Şi la pornire
I s-arătară semne bune, pasări
Zburau din dreapta. De-asta şi eu vesel li
petrecui şi el voios se duse, C-aveam
nădejde că noi iar ca oaspeţi Ne-om
întîlni, ne-om face daruri mîndre."
Aşa-i vorbi. Şi-un negru nor de jale L-
acoperi şi-i cotropi fiinţa Moşneagului, de
ridică cenuşă Şi-o-mprăştie cu mînile-
amîndouă • Pe capu-i alb şi suspina din
suflet.
Privind la el, se-nduioşă viteazul
Şi-un fum parcă-i trecu pe nări. Deodată
Se repezi la el şi-mbrăţişîndu-1 Cu drag îl
sărută şi-i zise: „Eu sînt Acela, tată, eu
pe care-1 cauţi,
întors la douăzeci de ani în ţară,
Dar nu mai plînge, nu boci cu lacrimi, Ţi-
aduc o ştire şi e grabă mare, C-am secerat
acasă pe mişeii De peţitori plătindu-le tot
răul
Şi-ocara sîngeroasă ce-mi făcură".
La asta însă cuvîntă Laerte:
„De eşti tu fiul meu Ulise, arată-mi
Un semn vădit, ca eu să te pot crede".
Răspunse-ndemînaticul Ulise:
„întîi cu ochii cercetează-mi semnul
Rămas din rana ce-mi făcu mistreţul Gînd
mă dusei pe muntele Parnesos. Tu singur
m-ai trimis şi maica-mi scumpă La tatăl
ei, la moşul Autolicos,
Să capăt nişte daruri juruite

«"Sicilia. Gf. nota la XX, 492.

De dînsul la întorsul meu de-aeolo.
Pe lîngă asta pot să-ţi număr pomii
Livezii tale, care odinioară, Copil
fiind, cu tine în grădină,
Ţi i-am cerut şi tu mi-i deteşi mie.
Umblarăm prin pomet şi tu de-a rîndul Mi
i-ai numit şi numărat. In totul Vro
patruzeci smochini. Şi-mi juruiseşi
Cincizeci de rînduri de butuci de vie
Cu brazdele de grîu la fiecare.
Şi cresc în vie struguri de tot felul *h*
Cînd vine vremea lor şi-ajută cerul."
Aşa-i grăi. Slăbi-n genunchi Laerte Şi-
n sine se muie ştiind că bune-s
Dovezile-arătate de Ulise.
Pe fiul său cu braţele-1 cuprinse. Ulise-1
sprijini, că leşinase Bătrînul de mişcat
ce-a fost. La urmă, Cînd se trezi şi prinse
să răsufle,
El începu din nou să cuvînteze:
„O, doamne, tot mai sînt în slavă zeii,
Dac-au plătit aievea peţitorii Nelegiuirea
lor şi mîrşăvia. t)ar prea mă tem ca nu
cumva deodată
Să vie peste noi itacienii,
Să nu dea glas chemînd de pretutindeni Şi
celelalte-oraşe chef alene." Ci-1 întări aşa
din grai Ulise:
„Increde-te şi n-avea nici o grijă.
Dar hai curînd să mergem noi acasă,
La capătul livezii unde-acuma E
Telemah, văcarul şi porcarul, Trimişi
de mine spre-a găti mai iute Ospăţul
nostru." Aşa-ntre ei vorbiră
Şi spre conacul mîndru o porniră.
Sosind aci, aflară ei la curte Pe
Telemah, văcarul şi porcarul Tăind la
cărnuri, pregătind la vinuri. In
vremea asta îngriji bătrîna

[477] Vezi mai înainte nota la XX, 271.

Pe mulți voinici aleşi, dar el şi oastea Şi năvile-şi pierdu şi-acum la-ntorsu-i Pe cei mai nobili chefaleni răpuse. \f Să mergem dar asupra lui, nainte Ca el să se strecoare pîn' la Pilos Ori poate şi-n Elida, țara unde Domnesc epeii. Altfel pe vecie Ne-om face noi de-ocară, că-i ruşine S-audă după moarte toți că fiii Şi frații noştri nu ni-i răzbunarăm De ucigaşi. Mi-ar fi viaț-amară Şi-aş vrea pe dată mort să cad mai bine. Deci să pornim, ca nu cumva pe mare Nainte el să afle-a lui scăpare."

Aşa zicea plîngînd. Şi toți aheii Cuprinşi au fost de milă. Insă iată, Treziți din somn, de la palat veniră Dumnezeiescul cîntăreț şi Medon Şi steteră în mijlocul mulțimii Şi uluit ramase fiecare, Iar Medon cuvîntă aşa-adunării: , „Itacieni, voi datr-mi ascultare. Să ştiți că tot ce-a izbîndit Ulise Nu-i peste voia zeilor. Eu însumi Cu ochii mei văzui cum sta pe-alături De el un zeu asemenea lui Mentor. Aci ieşea naintea lui şi-ntr-una-l îmbărbăta, aci da buzna-n sală La pețitori şi-i îmbulzea, iar dînşii Cădeau polog." Acestea zise Medon Şi ei de teamă toți îngălbeniră. [Luă cuvîntul Aliters, viteazul Lui Mas tor fiu, moşneagul care singur Vedea nainte şi napoi, şi astfel li povățui cu bună judecată: / „Iubiți itacieni, luați aminte De ce-am să spun. Nenorocirea asta Din slăbiciunea noastră ni se trage. Voi n-ați vrut să mă ascultați pe mine

Şi nici pe Mentor, un păstor de oameni, Să fi strunit pe fiii voştri-n oarba Trufie-a lor, c-au fost a lor păcate De neiertat, prea mare le-a fost vina C-au stors averea, au necinstit femeia Unui fruntaş viteaz închipuindu-şi Că nu mai vine el. Acum să faceți Cum eu vă zic, să n-ascultați pe nimeni. Să stăm pe loc, ca nu cumva noi singuri De pacoste să dăm." Acestea spuse. Ei se sculară-atunci cu strigăt mare, Mai mult de jumătate, şi-o porniră; Ceilalți au stat pe loc în adunare, Că nu plăcu acelora îndemnul Lui Aliters, ci sfatul lui Eupites. Şi gloată s-adunară toți-naintea Cetății mari. în fruntea lor zănatic Mergea Eupites socotind în sine Că va răstoarce moartea lui Antenor, Feciorul său. Dar n-avu să se-ntoarrie, C-a fost sortit să moară el acolo.

Pe Joe-atunci îl întrebă Minerva: „Părinte, tu, Saturniene, cel mai înalt stăpînitor, raspunde-mi mie Care te-htreb. Ce gînd ascunzi în tine? Vrei tu să faci război amar şi crîncen? Ori pace şi frăție-ntre amîndouă Aceste taberi?" Joe viforosul Răspunse-aşa: „Tu, fiica mea iubită, De ce mă-ntrebi şi mă descoşi pe mine? N-ai pus la cale singură-nturnarea Şi răzbunarea lui Ulise? Fă dar Cum vrei. Ți-oi spune eu cum cred că-i bine Acuma, cînd Ulise pedepsit-a Pe vinovați: să-şi dea cu toții mîna, Jerfind să jure între ei credință. Şi-Ulise să domnească mai departe, Iar noi să facem ca ceilalți să uite De-a fiilor şi-a fraților pieire,

De-aci nainte dragoste să fie
Şi pace în belşug şi bogăţie."
Aşa vorbi. Şi zîna, şi mai gata De
ajutorare, se grăbi din piscul
Olimpului în zbor s-o ia la vale.
Cînd toţi de hrană dulce-avură parte
La masa de la curtea lui Laerte,
Ulise-orîndui: „Să iasă unul Să
vadă dacă nu cumva vrăjmaşii S-
apropie". Şi la poruncă fiul Lui
Doliu alergă şi c-o privire
Din prag văzu cum ei s-apropiară,
Şi repede vesti el pe Ulise:
„Ei sînt aci. Să-ncingem arma iute."
La vorba asta toţi se repeziră Şi
armele-apucară. Şedeau gata
Cei patru cu Ulise şi feciorii
Lui Doliu şase. Se-narmă şi Doliu Şi
moş Laert. Deşi cu plete albe, Dau zor
şi ei, războinici de nevoie. Şi după ce-
armătura o-mbrăcară,
Deschiseră ei poarta şi ieşiră
In frunte cu Ulise. Atunci Minerva S-
apropie de ei, leită Mentor *s* La glas
şi la făptură. Iar Ulise Se bucură cum
o zări şi zise
La fiul său: „Tu, Telemah, ia seama.
Cînd oamenii s-or încleşta la luptă Pe
unde-aleşii se cunosc, ia parte Şi tu, să
nu-mi faci de ruşine neamul Părinţilor,
ce peste tot pămîntul
în frunte-au fost cu sufletul şi braţul
Întotdeauna." Telemah răspunse:
„Tu ai să vezi, de vrei, iubite tată,
Că nu-ţi voi face de ruşine neamul
Cu ce pot eu". Se bucură Laerte
Şi glăsui: „Ce zi de fericire
Trăiesc eu, Doamne! Fiul şi nepotu-mi
Se-ntrec în vitejie." De Laerte S-
apropie şi-1 îndemnă Minerva:

[redacted]

„Tu, fiu al lui Arcesiu, moş Laerte,
Tu, cel mai scump fîrtat al meu, te roagă Zeiţei Palas cea cu ochi albaştri Şi tatălu

i ceresc, apoi îndată Roteşte-ţi lancea lungă şi dă-i drumul".
Aşa din gură-1 îmboldi Minerva
Şi-1 întări vîrtos. Iar el se roagă Zeiţei Palas cea cu ochi albaştri Şi tatălui ceresc, apoi îndată Roteşte lancea lungă şi-o răpede. Şi-n chivără de-aramă pe Eupites
îl nimeri şi-1 răzbătu cu lancea Prin chivără. Bufni pe jos Eupites Şi zăngăniră armele pe dînsul.

Şi printre-naintaşi atunci Ulise Şi falnicul său fiu se năpustiră
Şi-i secerau din săbii şi din suliţi. Ar fi pierit cu toţii şi nici unuF Nu s-ar fi-ntors, de nu striga Minerva Şi nu împiedica din grai oştirea: „Itacieni, lăsaţi războiul crîncen,
Vă daţi în lături pe nesîngerate Şi cît mai iute". Aşa striga Minerva Şi ei de frică toţi îngălbeniră, Cînd strigătul zeiţei auziră, Şi de cutremur armele din mînă
Le tot scăpau, cădeau pe ţărnă toate Şi toţi fugeau napoi înspre cetate De dragul vieţii. Dar Ulise groaznic Răcni atunci, luă avînt şi dete Năvală ca o pajură din nouri,
Şi cerul azvîrli-nfocatu-i fulger Ce se lăsă pe jos naintea zînei. Atunci a zis Minerva lui Ulise:

„Tu, fiu de viţă naltă-a lui Laerte, Ulise, tu, stai locului, opreşte
Războiul care-i groaza tuturora, Ca nu cumva să mînii tu cu asta Pe

zeul care bubuie-n văzduhuri".

La-ndemnul ei se-nduplecă Ulise Şi-n suflet se înveseli. Iar Palas, Leită Mentor după glas şi faţă, Făcu-ntre taberi să se-ncheie pace **Şi-unire** pe credinţa lor jurată.

[717] Sfîrşitul brusc al naraţiunii, particularitate tot atît de izbitoare în cazul *Iliadei* (încheiată pe neaşteptate cu descrierea funeraliilor lui Hecţor), se explică, aşa cum s-a relevat nu o dată, prin împrejurarea că poemele homerice făceau parte dintr-un întreg „ciclu", fiind legate nemijlocit de alte epopei: *Iliada* de *Aithiopis,* atribuită lui Arctinos din Milet; *Odiseea* de *Telegonia* lui Eugammon din Cyrene, în legătură cu care vezi mai înainte nota la XXIII, 137.

GLOSAR*

Acioală: adăpost
aciola (a se^: a se adăposti, a-şi căuta refugiu
albiat, -ă, *adj.:* adîncit în chip de albie, scobit
alean: duşmănie, necaz
alergaei, -e, *adj.;* alergător, iute de picior
apriat, *adv.:* lămurit, limpede, răspicat
arcăni (a): a prinde în arcane, a lega
arete: berbec
arm: picior
armălaie: zgomot, zarvă

B

Banta (pi. bente): lanţuri, legături

bănui (a): a lua în nume de rău
barai (a): a mîna, a îndemna
băteliște: bătălie, întrecere
beldie: țeapă de lemn, suliță, catarg
binevenita (a) a întîmpina cu urări de bun ven*
bleandă (pi. blende): lovitura

boată: cracă, bîtă
bolii (a se): a se umfla

---

* în acest glosar lămurirea cuvintelor pornește de la înțelesul atribuit acestora de traducător. Nu s-au înregistrat tern enii de folosință curentă, nici bei al căr3P sens rezultă limpede din context.